

הראל פנסיה וגמל בע"מ

(לשעבר : הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

דוח תקופתי לשנת 2016

הראל פנסיה וגמל בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2016

פרק 1 דוח תיאור עסקי התאגיד

פרק 2 דוח הדירקטוריון

פרק 3 דוחות כספיים

הראל פנסיה וגמל בע"מ

פרק 1

דוח תיאור עסקי התאגיד

תיאור עסקי התאגיד

- חלק זה כולל את תיאור עסקי החברה נכון ליום 31 בדצמבר 2016 ואת השינויים שחלו בעסקי החברה בשנת 2016. הדוח נערך בהתאם לחוזר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, מיום 1 בנובמבר 2015. למעט אם צוין אחרת, המידע הכלול בדוח זה נכון ליום 31 בדצמבר 2016.
- פרק זה מהווה חלק בלתי נפרד של הדוח התקופתי ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.
- פרק זה בדוח התקופתי, העוסק בתיאור החברה, התפתחותה, עסקיה ותחומי פעילותה, כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה / הקבוצה מעריכה"; "החברה/הקבוצה סבורה"; "צפוי/ה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. מידע צופה פני עתיד המופיע בדוח זה מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב. החברה אינה מתחייבת לעדכן או לשנות מידע זה ככל שמידע נוסף או שונה בקשר למידע כאמור יגיע לידיעתה.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח לגבי תנאי מוצרי הפנסיה השונים הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאיהם המחייבים הם כנקבע בחוק קופות גמל, בתקנות קופות גמל ובתקנוני קרנות הפנסיה.

תוכן

1.	חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	7
1.1	פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	7
1.1.1	שנת התאגדות החברה וצורת ההתאגדות	7
1.1.2	תרשים מבנה האחזקות של הקבוצה	7
1.1.3	אופיו ותוצאותיו של שינוי מבני, מיזוג או רכישה מהותיים	8
1.1.4	רכישה, מכירה או העברה של נכסים בהיקף מהותי שלא במהלך העסקים הרגיל	8
1.1.5	אופיים ותוצאותיהם של הליכי פירוק, כינוס נכסים, הסדר נושים וכיוצא בזה	8
1.1.6	שינויים מהותיים שאירעו באופן ניהול עסקי החברה	8
1.2	תחומי פעילות	9
1.3	השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה	9
1.4	חלוקת דיבידנדים	9
2.	חלק ב' - תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות	10
2.1	מוצרים ושירותים	10
2.1.1	שינויים מהותיים צפויים בחלקה של החברה בשווקים	23
2.1.2	מוצרים חדשים	24
2.1.3	מידע ונתונים לפי סוג קופות	24
2.1.4	ניתוח התפתחויות ושינויים שחלו בקופות	33
5.2.1	שיעורי דמי ניהול בהתאם להוראות הדין	38
2.2	תחרות	39
3.2	לקוחות	46
3.	חלק ג' - מידע נוסף ברמת כלל החברה	48
3.1	מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה	48
3.1.1	הוראות דין:	49

53	 טיטות חקיקה ותקנות	3.1.2
54	 חוזרים	3.1.3
58	 טיטת חוזרים	3.1.4
59	 הנחיות והבהרות	3.1.5
60	 חסמי כניסה ויצאה	3.2
60	 חסמי כניסה	3.2.1
60	 חסמי יצאה	3.2.2
60	 גורמי הצלחה קריטיים	3.3
61	 השקעות	3.4
62	 ביטוח משנה	3.5
63	 הון אנושי	3.6
64	 שיווק והפצה	3.7
67	 ספקים ונותני שירותים	3.8
68	 רכוש קבוע	3.9
68	 עונתיות	3.10
69	 נכסים בלתי מוחשיים	3.11
70	 גורמי סיכון	3.12
71	 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	3.13
72	 תחזיות אחרות והערכות לגבי עסקי החברה	3.14
74	 חלק ד' - היבטי ממשל תאגידי	4.
74	 הדירקטורים של החברה המנהלת	4.1
78	 נושאי משרה	4.2
84	 אקטואר קרן הפנסיה	4.3
85	 מדיניות תגמול בחברה מנהלת	4.4
87	 מבקר פנים	4.5
88	 רואה חשבון מבקר	4.6

89	אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי	4.7
89	החלטות החברה	4.8

הגדרות

לנוחיות הקורא מובאים להלן המונחים או הקיצורים הבאים, להם בפרק זה המשמעות המובאת לצידם, אלא אם כן נאמר אחרת.

כהגדרת מונח זה בחוק הפיקוח (היינו : מבטח וחברה מנהלת).	"גוף מוסדי"
הסכום שמפקיד עמית (או שמופקדים עבורו) בקרן פנסיה או בקופת גמל.	"דמי גמולים"
הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון כמשמעותו בחוק הפיקוח, ובחוק קופות הגמל.	"הממונה"
הראל השקעות ו/או הראל ביטוח וחברות בשליטתן.	"הקבוצה"
הראל חברה לביטוח בע"מ.	"הראל ביטוח"
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.	"הראל השקעות"
חברה שעיסוקה ניהול קופות גמל או קרן פנסיה ואשר קיבלה רישיון לכך מאת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, בהתאם לסעיף 4 לחוק קופות גמל.	"חברה מנהלת"
חוק החברות, התשנ"ט-1999.	"חוק החברות"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.	"חוק הפיקוח"
חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה-2005.	"חוק ועדת בכר"
חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995.	"חוק ייעוץ השקעות"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005.	"חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני"
חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.	"חוק ניירות ערך"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005.	"חוק קופות גמל"
כמשמעותו בחוק ייעוץ פנסיוני (קופות גמל, קרנות פנסיה, קרן השתלמות, פוליסות ביטוח שהינן קופות גמל להון או לקיצבה, קופות גמל להשקעה, תכניות ביטוח מפני סיכון מוות או אובדן כושר עבודה הכלולה בתכניות דלעיל או נמכרות אגב אחת מהן).	"מוצר פנסיוני"
כמשמעותו בחוק ייעוץ השקעות (ניירות ערך, מוצרים מובנים ויחידות השתתפות בקרנות נאמנות).	"נכס פיננסי"
נכסים הכוללים את נכסי קופות הגמל וקרנות הפנסיה, למעט קרנות ותיקות, נכסים המוחזקים על-ידי מבטחים לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה בביטוח חיים, נכסים המוחזקים על-ידי מבטחים לכיסוי התחייבויותיהם לפי תכניות ביטוח חיים המעניקות למבוטח תשואה מובטחת ושהמבטח אינו זכאי בשל הכספים המופקדים בהם או בשל חלק מהם לאגרות חוב מיועדות.	"נכסי החסכון לטווח ארוך"
כמשמעם בהודעת ענפי ביטוח.	"ענפי ביטוח"
סכום חד פעמי המגיע על-פי תקנון קרן הפנסיה במקרה של משיכת כספים במועד נתון.	"ערך פדיון"
פקודת מס הכנסה [נוסח חדש].	"פקודת מס הכנסה"
הסכומים שנצברו לזכות העמיתים בקופת הגמל או בקרן הפנסיה.	"צבירה"

תכנית ביטוח שאושרה כקופת גמל לתגמולים, לפיצויים או לקיצבה, הן לפי חוק קופות הגמל והן לפי תקנות קופות הגמל.	"קופת ביטוח"
קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל שאינה קרן פנסיה.	"קופת גמל"
קופת גמל לקצבה, כמשמעותה בחוק קופות גמל, אשר אינה קופת ביטוח.	"קרן פנסיה"
קרן פנסיה שהוקמה לפני 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה ותיקה"
קרן פנסיה שהוקמה החל מיום 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה חדשה"
קרן פנסיה שאינה זכאית להשקיע באג"ח מיועדות. ניתן לבצע בה הפקדות שוטפות, הפקדות מעבר לתקרה המותרת להפקדה בקרן מקיפה והפקדות חד פעמיות ללא מגבלת תקופה.	"קרן כללית"
קרן פנסיה שתכניות הפנסיה שלה משלמות קיצבה חודשית שוטפת במקרים הבאים: (א) קיצבת זקנה החל מגיל הפרישה הקבוע בתקנון הקרן; (ב) קיצבת נכות במקרה של אובדן כושר עבודה חלקי או מלא כתוצאה ממצב בריאותי לקוי; (ג) קיצבת שארים במקרה של מות העמית או מות הפנסיונר.	"קרן מקיפה"
תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים), התשע"ב-2012	"תקנות ההשקעה"
תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964.	"תקנות קופות הגמל" או "תקנות מס הכנסה"
בדוח "תיאור עסקי התאגיד", בדוח "סקירת ההנהלה" ובדוח האקטוארי, פעיל הינו עמית שבאחד מחשבוניותיו הופקדו דמי גמולים ברבעון האחרון שקדם למועד הדוח ושעומדת בו יתרה נכון לאותו מועד. (בהתאם להוראות חוזר 9-3-2016 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי השנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות")	"עמית פעיל"
מי שאינו עמית פעיל.	"עמית לא פעיל"

1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

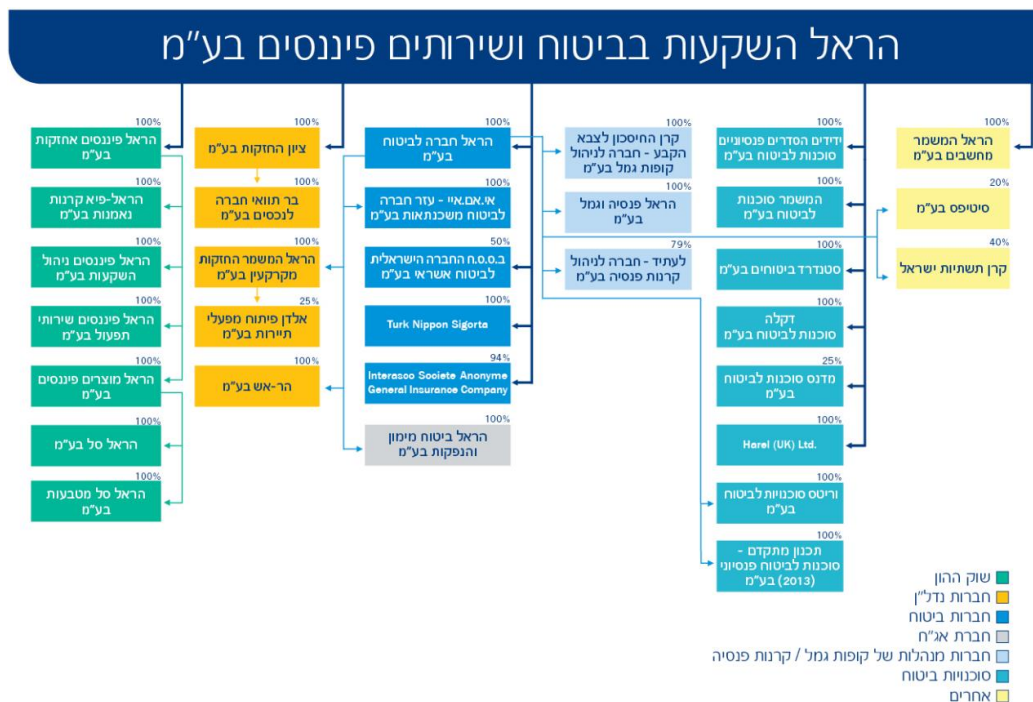
1.1.1 שנת התאגדות החברה וצורת ההתאגדות

החברה התאגדה בשנת 1996 כחברה פרטית בישראל, בהתאם לפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983, בשם נתיבות פנסיה בע"מ.

החברה הינה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות שהינה חברה ציבורית, אשר מניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

נכון למועד פרסום הדוח, יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור (בסעיף זה: "בעלי המניות") מחזיקים בחברה בעיקר באמצעות ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול בע"מ, שהינה חברה בשליטתם ובבעלותם המלאה, בה הם מחזיקים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה של כל אחד מבעלי המניות, בכ-49.9% מזכויות ההצבעה בחברה ובכ-49.51% מהון המניות המונפק של החברה.

1.1.2 תרשים מבנה האחזקות של הקבוצה

השינויים שחלו במבנה ההחזקה:

א. בחודש ינואר 2016 מוזגה "מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ" (להלן: "מנוף") לתוך "הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ" לשעבר שמה של החברה. כמו כן, "הראל עתידית קופות גמל בע"מ" מוזגה לתוך "הראל גמל והשתלמות בע"מ" (להלן: "הראל גמל").

בנוסף, מוזגה "דקלה חברה לביטוח בע"מ" לתוך "הראל חברה לביטוח בע"מ". כמו כן, החלה לפעול "דקלה סוכנות לביטוח כללי בע"מ", שהינה בבעלות מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

ב. בחודש אוקטובר 2016 מוזגה הראל גמל להראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ושם החברה שונה מ"הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ" ל"הראל פנסיה וגמל בע"מ". לעניין זה ראה פירוט בסעיף 1.1.3 להלן.

1.1.3 אופיו ותוצאותיו של שינוי מבני, מיזוג או רכישה מהותיים

מיזוג מנוף וקרן הפנסיה שבניהולה לתוך החברה ולקרן הפנסיה שבניהולה בהתאמה

במסגרת החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד 2013, בוצע תיקון בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה- 2005 שתכליתו למנוע מתן היתר שליטה לגוף שמחזיק יותר מחברה מנהלת אחת, אלא בהתאם לכללים שיקבע הממונה, זאת ברוח העיקרון הקבוע בסעיף 2(ג) לחוק קופות הגמל לפיו כל חברה תנהל רק קופה אחת מכל סוג.

בהמשך לכך, ביום 20 באפריל 2015 נשלח מכתב ממנהל מחלקת הפנסיה ברשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון למנכ"ל מנוף שהינה חברה מנהלת של קרן פנסיה חדשה המוחזקת על ידי הראל השקעות, במסגרתו הורה כי עד ליום 1 בינואר 2016 יפעלו החברות המוחזקות על ידי הראל השקעות כך שתנוהל תחתן קרן פנסיה חדשה מקיפה אחת בלבד.

בהתאם לכך, פעלו החברות ליישום הליך המיזוג וביום 28 ביוני 2015 אישרו דירקטוריון החברה ודירקטוריון מנוף את השינוי המבני האמור. לאחר קבלת האישורים הנדרשים לרבות, אישור הממונה ורשם החברות, החל מיום 1 בינואר 2016 מוזגה מנוף לתוך החברה ופורקה ללא חיסול וקרן הפנסיה "הראל מנוף פנסיה" שהיתה בניהולה של מנוף מוזגה לתוך קרן הפנסיה "הראל גילעד" ושמן החדש לאחר המיזוג הינו "הראל פנסיה".

מיזוג הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן: "הראל גמל") לתוך החברה

בהמשך לאישור הדירקטוריונים של הראל גמל ושל החברה מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת כל האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (במסגרת הליך המיזוג שונה שמה של החברה ביום 12 בספטמבר 2016) והראל גמל חוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה. כל תקנוני הקרנות והקופות המנוהלות על ידי החברה תוקנו כך ששם החברה המנהלת תוקן להראל פנסיה וגמל בע"מ.

1.1.4 רכישה, מכירה או העברה של נכסים בהיקף מהותי שלא במהלך העסקים הרגיל

החברה לא הייתה מעורבת בהליכי רכישה, מכירה או העברה של נכסים בהיקף מהותי שלא במהלך העסקים הרגיל, אשר להם השפעה על פעילותה של החברה בשנת הדוח.

1.1.5 אופיים ותוצאותיהם של הליכי פירוק, כינוס נכסים, הסדר נושים וכיוצא בזה

החברה לא הייתה מעורבת בהליכי פירוק, כינוס נכסים, הסדר נושים וכיוצא בזה, אשר להם השפעה על פעילותה של החברה בשנת הדוח.

1.1.6 שינויים מהותיים שאירעו באופן ניהול עסקי החברה

בהמשך למיזוג המתואר בסעיף 1.1.3 לעיל במסגרתו מוזגה לתוך החברה הראל גמל, החלה החברה לנהל בתקופת הדוח מוצרי גמל והשתלמות בהיקף מהותי.

1.2 תחומי פעילות

החברה הינה חברה מנהלת כהגדרת המונח בחוק קופות הגמל. תחומי פעילות החברה הינם חלק מתחום חיסכון ארוך טווח. תחומי הפעילות הנגזרים מסוגי קופות הגמל אותן היא מנהלת, הינם כדלקמן:

ניהול קרנות פנסיה

- **קרן פנסיה חדשה מקיפה וקרן פנסיה חדשה כללית** - משלמת לעמיתיה-מבוטחיה קצבת זקנה חודשית בעת פרישתם מעבודה או במקרה של נכות (אובדן כושר עבודה) וכן משלמת קצבה לשארים במקרה של מות העמית-המבוטח או פנסיונר הזקנה.

ניהול קופות גמל

- **קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ואישיות לפיצויים** - קופות גמל שנועדו לשם חיסכון ארוך טווח לעמיתים עצמאיים ולעמיתים שכירים.
 - **קרן השתלמות** - קופות גמל שנועדו לחיסכון לשם יציאה להשתלמות המיועדת לשמירת רמתו המקצועית של העובד כאשר סכומי החיסכון ניתנים למשיכה לכל מטרה לאחר צבירת ותק של 6 שנים.
 - **קופת גמל מרכזית לפיצויים** - קופות גמל המיועדות לצבירת סכומים על-ידי המעביד לשם הבטחת זכויות עובדיו לקבלת פיצויי פרישה. תיקון 3 לחוק קופות הגמל ביטל את אפשרות ההפרשה לקופות מרכזיות לפיצויים החל מתום שנת 2010.
 - **קופה מרכזית לפנסיה תקציבית** - קופה המיועדת לצבירת הסכומים שינוכו ממשכורתו של עובד אצל מעסיק שהסדר הפנסיה החל לגביו הוא הסדר פנסיה תקציבית, בהתאם לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003.
 - **קופת גמל לדמי מחלה** - קופות גמל המיועדות למעסיקים לצורך הפקדת כספים לתשלום דמי מחלה לעובדיו.
 - **קופת גמל להשקעה** - תחום פעילות חדש שהחל ביום 10 בנובמבר 2016. מוצר חסכון המיועד לתשלום סכום הון ליחידים ואשר לחילופין ניתן החל מגיל 60 לקבל ממנו תשלומי קצבה פטורים מתשלום מס. התשלום שעמית רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח לשנה.
 - **קופת גמל לחיסכון לילד** - תחום פעילות חדש שקיבל אישור תקנוני ביום 28 בנובמבר 2016 והחל לפעול, לאחר תקופת הדוח, בחודש ינואר 2017. מדובר בקופות גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, בה ניתן יהיה להפקיד את סכום החיסכון, אשר יעביר המוסד לביטוח לאומי בהתאם לפרק ד' לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995.
- שירותי תפעול** - החברה העניקה שירותי ניהול ותפעול לנתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי משק ההסתדרות בע"מ שהינה קרן פנסיה ותיקה בניהול מיוחד (להלן: "נתיב") עד ליום 28 בפברואר 2017.

1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה

במהלך השנים 2015-2016 למעט הנפקת מניות כתוצאה מהשינוי המבני (ראה סעיף 1.1.3 להלן ובאור 12 לדוח הכספי של החברה) לא בוצעו כל השקעות בהון החברה. כמו כן, אין לחברה התחייבויות להשקעות נוספות.

1.4 חלוקת דיבידנדים

ביום 27 בנובמבר 2016 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד בסך של 50 מיליוני ש"ח.

החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות, סכום העודפים הראויים לחלוקה, נבחנו עודפי ההון ועמידה בהוראות תקנות הפיקוח בדבר הון עצמי המזערי הנדרש של החברה לאור השינוי המבני המפורט בביאור 1.ב.1 של החברה. דירקטוריון החברה בחר את עמידתה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את העמידה במבחן החלוקה. במהלך חודש דצמבר 2016 חולק הדיבידנד בפועל.

לחברה אין מדיניות חלוקת דיבידנד.

למידע אודות מגבלות לחלוקת דיבידנד ודיבידנדים שחולקו, ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים של החברה.

2. חלק ב' - תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות

2.1 מוצרים ושירותים

תחום הפנסיה

המוצרים בתחום פעילות זה מיועדים לשכירים, לעצמאים וללקוחות הרוכשים כיסויים באופן פרטי (ללא קשר לעיסוקם). הפקדות שכירים או עצמאים, מזכות אותם בהטבות מיסוי בשלושה מישורים: במועד ההפקדה זיכוי/ניכוי ממס, פטור ממס על רווחים בעת צבירת הכספים והטבות מיסוי בקבלת הכספים.

בהתאם להוראות הדין, קיימת הפרדה מלאה בין נכסיה והתחייבויותיה של החברה המנהלת את הקופות או הקרנות, לבין נכסי העמיתים הצבורים בהן. נכסי העמיתים אינם נכללים בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

קרנות פנסיה חדשות

החברה עוסקת בניהול קרנות פנסיה חדשות: מקיפה וכללית, שהוא חלק מתחום חיסכון ארוך טווח. תחום החיסכון ארוך הטווח מתמקד בעיקר בחיסכון לתקופת הפרישה לגמלאות ובכיסוי לסיכונים שונים. פעילות החיסכון במסגרת ביטוח חיים, פנסיה וגמל זוכה לעידוד מצד רשויות המדינה, בעיקר בדרך של תמריצים מיסויים כמפורט להלן, והוראות שונות בידי עבודה, כמו גם בהנפקת אג"ח מיועדות לקרנות פנסיה. תמריצים והוראות אלה מהווים שיקול מרכזי בבחירת הלקוחות במוצרי תחום החיסכון ארוך הטווח. קרנות הפנסיה כוללות חיסכון לגיל פרישה בשילוב עם כיסויים ביטוחיים..

קרן פנסיה פועלת באמצעות מנגנון של ביטוח הדדי בין העמיתים. ההנחות האקטואריות המהוות בסיס לזכויות העמיתים נבחנות מעת לעת על-פי המצב בפועל. אם חל בהן שינוי, זכויות העמיתים משתנות והם נושאים במשותף בכל עודף או גרעון אקטוארי של הקרן.

לעניין ניהול ההתחייבויות הפנסיוניות של החברה, ראה ביאור 11 בדוח הכספי של הקרן המקיפה ובאור 10 בדוח הכספי של הקרן הכללית.

תקנונים

היחסים בין קרן הפנסיה לבין עמיתיה מוסדרים בעזרת תקנון המעגן את הכללים לקביעת הזכאות לתשלום, שיעור התשלום וכיוצא ב"ב וכללים המסדירים את החברות בקרן. כאשר נדרשים שינויים בתקנון, החברה מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה. זכויות העמית בקרן הפנסיה או זכויות שאיריו יהיו בהתאם לתקנון הקרן המתוקן כפי שיהיה בתוקף מעת לעת. במקרה של אירוע מזכה, הזכויות יקבעו בהתאם להוראות תקנון הקרן שבתוקף במועד האירוע.

תקנון בקרן הפנסיה המקיפה

ביום 1.1.2016 עודכן תקנון קרן הפנסיה. להלן עיקרי השינויים:

- שמה של קרן הפנסיה עודכן ל"הראל פנסיה".
- בוצע עדכון של שמות אפיקי ההשקעה הקיימים ונוסף אפיק השקעה "מנוף כללי" בעקבות המיזוג המתואר בסעיף 1.1.3. וכן נוסף מודל השקעות תלוי גיל אשר במסגרתו יוקמו אפיקי השקעה שנכסי המבוטחים בהם יושקעו בהתחשב בגילאי המבוטחים כמפורט להלן.
- אפיק השקעה ברירת מחדל למצטרפים חדשים יהיה לפי מודל תלוי גיל.
- בוטלו הסייגים שהיו קיימים לצורך קבלת פנסיית זקנה רטרואקטיבית.
- נוספה אפשרות לנכה חלקי לשמור על הכיסוי הביטוחי שלו למשך תקופה של עד 24 חודשים על ידי הפקדה בפועל של דמי סיכון ביחס לחלקיות נכותו.

- מנגנון הפרנצ'יזה שונה כך שתקופת ההמתנה תשולם במלואה עם התשלום הראשון של פנסיית הנכות.
- קיזוז קצבאות לנכים הזכאים לקצבה מאחד המקורות המפורטים בחוזר "קצבת נכות בקרן פנסיה במקרה של זכאות ממקור אחר". לפרטים ראה סעיף 3.1 להלן.
- נוספו הוראות מעבר לצורך יישום ביצוע המיזוג המפורט בסעיף 1.1.3.
- נוספו אפיקי השקעה למקבלי קצבה
- ביום 1 בספטמבר נערך עדכון נוסף לתקנון קרן הפנסיה ולהלן השינויים: עדכון תקרת השכר הקובע למבוטח ל- 4 פעמים השכר הממוצע במשק.
- ביום 1 באוקטובר עודכן תקנון קרן הפנסיה פעם נוספת כך שלאחר מיזוג החברות תוקן שם החברה המנהלת (ראה פירוט בסעיף 1.1.3).
- ביום 29 בספטמבר 2016 פורסם חוזר שעניינו הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, בו נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה ממנו ניתן לסטות רק באישור הממונה, וכן והוראות נוספות שתהיה רשאית חברה מנהלת לקבוע בתקנונה. על חברה מנהלת להגיש תקנון לאישור הממונה עד ליום 1 בספטמבר 2017 ולעדכן את תקנונה בהתאם להוראות החוזר עד ליום 1 בינואר 2018.

תקנון קרן הפנסיה הכללית

- ביום 1.1.2016, עודכן תקנון הקרן הכללית, עיקר השינויים שנערכו הינם התאמות לתקנון הקרן המקיפה לשינויים שנעשו בו בשנים האחרונות לרבות השינויים המפורטים לעיל במסגרת התיקון לתקנון קרן הפנסיה המקיפה.
- ביום 1 בספטמבר 2016 תוקן תקנון הכללית כך שהחל מיום 1 באוקטובר 2016 לאחר מיזוג החברות תוקן שם החברה המנהלת (ראה פירוט בסעיף 1.1.3).

מסלולי השקעה

קרן הפנסיה המקיפה

בקרן הפנסיה מנוהלים 14 מסלולי השקעה לפי הפירוט הבא: 5 מסלולי השקעה מותאמי גיל, גילעד כללי ומנוף כללי הסגורים להצטרפות של מבוטחים חדשים, אג"ח ללא מניות, מניות, הלכה ושקלי קצר ושלושה מסלולי השקעה לפנסיונרים: קצבה לזכאים קיימים, בסיסי למקבלי קצבה והלכה למקבלי קצבה.

קרן הראל כללית

קרן הראל כללית מנהלת 7 מסלולי השקעה לפי הפירוט הבא: 5 מסלולי השקעה מותאמי גיל, מסלול כללי הסגור להצטרפות למבוטחים חדשים ומסלול פנסיונרים.

מסלולי ביטוח ומדיניות חיתום

בכפוף להוראות הדין ותקנוני קרנות הפנסיה, כל עמית רשאי לבחור, במועד הצטרפותו לקרן ובכל מועד שלאחריו באחד ממסלולי הביטוח המפורטים להלן:

- **מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%)** - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית נכות (75% מהשכר הקובע בכל גיל כניסה), כנגד הקטנת פנסיית הזקנה ותוך שמירה על הכיסוי הביטוחי לשאירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה (למבוטחים בעלי נתונים זהים). מקום שהעמית לא בחר באחד מיתר מסלולי הביטוח האפשריים, יבוטח העמית במסלול זה לגיל 67. ניתן להצטרף למסלול זה גם לגיל תום ביטוח 60 ("מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת פרישה מוקדמת").
- מסלול זה הינו לגיל תום ביטוח 67 לגבר ואישה. נוסף על כך מוצע מסלול זה לשני גילאי תום ביטוח נוספים - 64 לגבר ואישה ו-60 לגבר ואישה.
- **מסלול פנסיה מקיפה** - מסלול המקנה לעמית זכות לקבלת פנסיית זקנה בגיל הפרישה וכן פנסיית נכות ופנסיית שאירים מלאה בסכום שווה או דומה ככל הניתן, לפנסיית הזקנה הצפויה במועד ההצטרפות. ניתן להצטרף למסלול זה גם לגיל תום ביטוח 60 ("מסלול פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת").

מסלול זה הינו לגיל תום ביטוח 67 לגבר ואישה. נוסף על כך מוצע מסלול זה לשני גילאי תום ביטוח נוספים – 64 לגבר ואישה ו-60 לגבר ואישה.

- **מסלול עתיר חיסכון** - מסלול המקנה לעמית זכות לקבלת פנסיית זקנה מוגדלת ביחס למסלול הפנסיה המקיפה, כנגד הפחתת סכום הכיסוי לתשלום פנסיית נכות ושארית לעמית או לשאריו. ניתן להצטרף למסלול זה גם לגיל תום ביטוח 60 ("מסלול עתיר חיסכון פרישה מוקדמת").
 - **מסלול עתיר ביטוח** - מסלול המקנה לעמית זכות לקבלת כיסויים ביטוחיים מוגדלים, כנגד הקטנת סכום פנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול פנסיה מקיפה.
 - **מסלול עתיר נכות מופחת שאירים** - מסלול המקנה לעמית בכל גיל הצטרפות, זכות לקבלת כיסוי ביטוחי לפנסיית נכות בשיעור של 75% מהשכר הקובע לפנסיית נכות ושארית, כנגד הקטנת פנסיית השאירים ופנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - **מסלול עתיר שאירים** - מסלול המקנה לעמית זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאירים לאלמנת העמית, כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאירים, תוך שמירה על הכיסוי הביטוחי לנכות והקטנת פנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
 - **מסלול עתיר שאירים מופחת נכות** - מסלול המקנה לאלמנת המבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאירים, כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאירים והפחתת פנסיית נכות שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה. ניתן להצטרף למסלול זה גם לגיל תום ביטוח 60 ("מסלול עתיר שאירים מופחת נכות פרישה מוקדמת").
 - **מסלול ללא נכות (בקרן כללית בלבד)** – מסלול המקנה למבוטח, בכפוף להוראות הקרן, כיסוי ביטוחי למקרה פטירה עד גיל תום הביטוח. מבוטח במסלול זה לא יהיה מבוטח כנגד סיכוני נכות, ולא יהיה זכאי לקבל פנסיית נכות ואת דמי הגמולים לחשבוננו במקרה שיהיה נכה.
כמו כן, ניתן לבחור באחד או יותר מהסדרי הביטוח הבאים בכל אחד ממסלולי הביטוח:
 - **הסדר למבוטח יחיד ללא שאירים** - בכל מסלול ביטוח קיים הסדר, מבוטח יחיד או מבוטח יחיד עם ילדים, יכול לבחור שלא לרכוש כיסוי ביטוחי לשאירים ובכך מגדיל את מרכיב החיסכון לגיל פרישה.
 - **הסדר נכות מתפתחת** - הסדר זה מאפשר למבוטח לבחור בהגדלת פנסיית הנכות, מרגע קבלתה, בשיעור שנתי של 2% ובכך להתחקות אחר התפתחות שכר מייצגת. הבחירה באפשרות זו קיימת בכל אחד ממסלולי הביטוח בקרן למעט במסלולים שבהם גיל תום הביטוח הינו 60.
- בתקופות בהן המבוטח אינו מועסק, באפשרותו להצטרף להסדר שמירת רציפות זכויות ביטוחיות, בתשלום הכיסוי הביטוחי בלבד [ריסק זמני] לתקופת זמן השווה לתקופת הביטוח הרצופה האחרונה של המבוטח בקרן אך לא יותר מ- 24 חודשים.
- החברה מבחינה בין שני סוגי מצטרפים: מצטרפים במסגרת קבוצות קטנות או בודדים ומצטרפים במסגרת של קבוצות גדולות. כאשר מצטרפת או מבוטחת קבוצת עמיתים על בסיס הסדר מפעלי, חלה על המצב הרפואי הקיים תקופת אכשרה (60 חודשים) המובנית בתקנון הקרן. לגבי מצטרפים בודדים, בין כשכירים ובין כעצמאיים, מבוצע חיתום באמצעות מילוי שאלון בריאות וזאת בנוסף לתקופת האכשרה החלה מכוח תקנון הקרן. במסגרת תקנוני הקרנות שבניהול החברה נקבע, החל מחודש דצמבר 2007, כי ניתן להצטרף לקרן תוך החרגה של מצב רפואי, דהיינו, הכיסוי הביטוחי של המצטרף יהיה מוגבל ולא יכלול אירועים שינבעו מהמצב הרפואי שהוחרג. תיקון זה מאפשר צירוף מבוטחים, אשר בטרם התיקון הצטרפותם היתה נמנעת.

מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות קרנות פנסיה נובעת מהמרווח בין דמי הניהול שהן גובות (מדמי הגמולים ומהצבירה) לבין הוצאות התפעול והשיווק (לרבות מתן הנחות והטבות ביטוחיות לעמיתים) של קרנות הפנסיה.

תחליפיות

למוצרים בתחום הפעילות קיימת תחליפיות עם מוצרים אחרים בתחום חיסכון ארוך טווח כגון, פוליסות ביטוח חיים הכוללות חיסכון והמוכרות כקופות גמל (להלן: "**קופות ביטוח**") וקופות הגמל לחיסכון זאת כיוון שמוצרים אלו מספקים פתרונות לחיסכון ארוך טווח המיועד לגיל הפרישה. הפרמטרים העיקריים היוצרים את ההבחנה בין המוצרים בתחום הפעילות לבין קופות הגמל וקופות הביטוח הינם, בין היתר, מהות והיקף הכיסויים הביטוחיים, שיעור דמי הניהול הנגבים, היקף הסבסוד הממשלתי באגרות חוב מיועדות, אופי ההתקשרות וקיומו או היעדרו של מקדם קצבה מובטח מפני שינויים בתוחלת החיים. התחליפיות בין מוצרי תחום הפעילות למוצרים פיננסיים אחרים, כגון פיקדונות לטווח ארוך, קיימת אולם ברמה נמוכה יותר, שכן מוצרים אלו אינם כוללים בדרך כלל שני אלמנטים מהותיים שקיימים במוצרים בתחום הפעילות: הטבות מס ושילוב של ביטוח מפני סיכונים יחד עם חיסכון.

מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום ניהול קרנות הפנסיה עובר בעשור האחרון שינויים מקיפים, וזאת לאור שינויים במדיניות הממשלתית בתחום שהביאו לחקיקת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, חוק קופות הגמל, חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני ותיקון חוק הפיקוח ("**חקיקת בכר**"), שנכנסו לתוקפם בחודש נובמבר 2005, וכן התקנת שורה ארוכה של תקנות והוראות של הממונה שנועדו, בין היתר, לעודד חיסכון לקצבה, להגביר את התחרות והשקיפות בשוק החיסכון הפנסיוני, להפחית את שיעור דמי הניהול ולהגביר את מעורבות הלקוחות בבחירת החיסכון הפנסיוני שלהם.

עידוד החיסכון לקצבה

בבסיס מדיניות אגף שוק ההון בשנים האחרונות עומדת השאיפה לעידוד חיסכון קצבתי בקרב כלל האוכלוסייה, על מנת להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה והגברת התחרות בתחום הפעילות, לרבות בדרך של צמצום ההבדלים בין המוצרים ומתן אפשרות לניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין המוצרים.

שינויים אלה באו לידי ביטוי בשנים האחרונות בשינוי מבנה המוצרים שהיו קיימים בתחום ובשינויים בהטבות המיסוי הניתנות לחוסכים לטווח ארוך, לרבות השינוי במסגרת תיקון 3 לחוק קופות הגמל תוך העדפת החוסכים במסלול קצבה וקביעת החובה לתשלום קצבה בסכום קצבה מזערי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני לטווח ארוך. במסגרת זו אף הושאו הטבות המס בין מוצרים אלה בכל הנוגע לכספים שהופקדו עבור עמיתים החל מיום 1 בינואר 2008.

עד לאותו מועד, המוצרים השונים בתחום חיסכון ארוך טווח - ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל - נחלקו לשני אפיקים עיקריים: אפיק המבטיח תשלומי קצבה ("פנסיה") ואפיק המבטיח תשלום הוני, תוך מתן אפשרות לשילוב אפיקים אלה. בתיקון האמור בוטלה החלוקה בין אפיק הוני ואפיק קצבתי ביחס לכספים שיופקדו החל מינואר 2008, כאשר כספים אלה ניתנים למשיכה כרובד ראשון (עד לסכום קצבה מזערי) רק בדרך של קצבה. משיכת הכספים שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית תעשה בדרך של היוון קצבה או בדרך של תשלום קצבה, בהתאם להחלטת העמית או המבוטח.

ביום 5 בנובמבר 2015 פורסם תיקון 13 לחוק קופות הגמל במסגרתו הורחבה הגדרת הקצבה גם לאפשרות לקבלת תשלומים המשולמים מקופת גמל, לפי תקנונה, במשך תקופה מוגדרת, אשר לאחריה ישולמו תשלומים ממבטח לפי פוליסת ביטוח הכוללת כיסוי לאריכות ימים או תשלומים מקופת גמל אחרת, לפי תקנונה, המשולמים במשך כל ימי חייו של העמית.

הגברת התחרות בתחום

בהמשך למגמות שנסקרו לעיל, פורסמו בשנים האחרונות הוראות שונות שתכליתן הגברת אפשרות ניוד הכספים בין המוצרים השונים וביצוע התאמות בין המוצרים השונים (קופות גמל, קרנות פנסיה וביטוח חיים), לרבות בנושאי הכיסויים הביטוחיים הנמכרים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני והחלת מודל אחיד של גביית דמי

ניהול תוך הפחתת שיעור דמי הניהול המירביים שניתן לגבות בקופות הגמל ובקופות הביטוח. במסגרת זו בחודש אוקטובר 2008 נכנסו לתוקף תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008, שמטרתן לאפשר לצרכן לנייד בכל עת את החיסכון הפנסיוני שלו (למעט חיסכון בקרן פנסיה ותיקה) בין מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכך להביא להגברת התחרות.

בנוסף, פורסמו הוראות שתכליתן להקל על המבוטח או העמית להשוות בין מוצרים שונים על ידי יצירת אחידות בין המוצרים המשווקים על ידי החברות בתחום. בתקופת הדוח פרסם הממונה הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, במסגרתן נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה. החברה נדרשת להגיש תקנון לאישור הממונה עד ליום 1 בספטמבר 2017 ולעדכן את תקנונה בהתאם להוראות החוזר עד ליום 1 בינואר 2018.

■ פעולות להפחתת דמי הניהול

במהלך שנת הדוח נכנסו לתוקף מספר הוראות חקיקה אשר נועדו, בין היתר, להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי המבוטחים והעמיתים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני.

במסגרת תיקון 13 לחוק קופות הגמל נקבעה הוראת שעה שנכנסה לתוקפה ביום 1 באפריל 2016 ותפוג ביום 31 במרץ 2018. בהתאם לתנאי ההוראה, עמית שלא יסרב, פרטיו יימסרו לממונה ויבוצע ניוד של קרנות הפנסיה בהן המבוטח הינו מבוטח לא פעיל לקרן הפנסיה בו הוא מבוטח פעיל. כמו כן נקבעה במסגרת תיקון החוק הוראה שנכנסה לתוקף ביום 1 בינואר 2017 בה בין השאר נקבע, כי בעת הצטרפות לקרן פנסיה חדשה יועברו כספי החיסכון העומדים לרשות חוסד' בחשבונות לא פעילים בקרנות פנסיה חדשות אחרות לקרן הפנסיה אליה הוא מבקש להצטרף. ככל שהעמית לא יתנגד, קרן הפנסיה אליו הוא יצטרף תפנה בבקשת ניוד לכל הקרנות לאיתור חשבונות לא פעילים ולביצוע ניוד. לאחר העברת כספי החיסכון בחשבונות הלא פעילים לחשבונות הפעילים, בין במסגרת הוראת השעה ובין במסגרת תיקון החקיקה, דמי הניהול אשר יחולו על העמיתים יהיו דמי הניהול מהיתרה הצבורה שסוכמו עמם במסגרת חשבונותיהם הפעילים. תכלית ההוראה הינה לאחד את חשבונות המבוטחים בקרן הפנסיה במקום אחד ובכך להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי הלקוח. תיקון זה צפוי להביא לקיטון בהכנסות מדמי ניהול בגין המבוטחים הלא פעילים בקרנות הפנסיה ומאידך להביא לגידול בהכנסות מדמי הניהול בגין מבוטחים פעילים וכן להקטנת כמות החשבונות בקרן הפנסיה.

ביום 1 בדצמבר 2015 פורסם תיקון 6 לחוק ייעוץ ושיווק פנסיוני אשר במסגרתו נקבע שסוכן פנסיוני אינו רשאי להעניק שירותי תפעול למעסיק שהוא מקבל ממנו עמלה בעד שיווק פנסיוני לעובדיו אלא אם הסוכן הפנסיוני יגבה מהמעסיק דמי סליקה בעד עובדיו בשיעור של 0.6% מההפקדות כל עובד או 10.5 ₪ לפי הגבוה בתוספת מע"מ, הגוף המוסדי יפחית סכום זה מעמלת ההפצה של בעל הרישיון ויפחית בהתאם את דמי הניהול שישלם אותו עובד, ובתנאי שהמעסיק יבחר קרן ברירת מחדל בהתאם לסעיף 20 לחוק קופות הגמל לביטוח הפנסיוני של עובדיו. בנוסף עוגנה במסגרת תיקון זה זכות העובד לקבל ייעוץ פנסיוני מבעל רישיון לפי בחירת העובד וכן נקבע כי לסוכן ביטוח האפשרות לבחור בין קבלת עמלת הפצה מגוף מוסדי לבין קבלת תשלום מהלקוח ישירות. ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוזר 2016-10-15 שעניינו "כללים לתפעול מוצר פנסיוני" שמתקן חוזר קודם, וקובע את כללי התפעול להעברת המידע אודות התשלום של הסוכן לגוף המוסדי וביצוע הקיזוז מתוך עמלת הסוכן וההחזר ללקוח. מועד התחילה של החוזר ביום 1 ביולי 2017 (רטרואקטיבית שנת 2016).

ביום 13 במרץ 2016 פרסם הממונה חוזר הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה בבחירה אקטיבית של העובד בקופת הגמל או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידו בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל וככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת הגמל שתבחר על ידי הממונה. עוד קובע החוזר כי דמי הניהול שיוצגו על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. קרנות הפנסיה ייבחרו על ידי הממונה אחת לשלוש שנים החל מיום 1 בספטמבר 2016. בנוסף, נקבע כי בחירת קופת ברירת מחדל על ידי מעסיק או ארגון עובדים תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידה. הסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרץ 2019 לכל המאוחר. בטיטות תיקון לחוזר העברת כספים לקופות גמל מיום 1 בפברואר 2017

נקבע כי הוראת המעבר כאמור לעניין הסדרי ברירת מחדל קיימים, תתקיים רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם או נגבים מכוחו אינם עומדים על שיעורי דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

בעקבות פרסום החוזר, הוגשה ביום 21 באפריל 2016 עתירה לבג"צ מטעם התאחדות חברות הביטוח למתן צו על תנאי וצו ביניים. הטענות שנטענו מטעם התאחדות חברות הביטוח לא התקבלו במסגרת פסק הדין שניתן בעתירה אולם נקבע בהתאם להסכמת הממונה בנושא כי קרנות הפנסיה שיבחרו על ידי הממונה בהליך התחרותי הראשון, ייבחרו אחת לשנתיים במקום אחת לשלוש שנים. בעקבות פסק הדין כאמור פרסם הממונה תיקון לחוזר וכן את ההנחיות החדשות לעניין הליך קביעת קרנות ברירת המחדל.

ביום 1 באוגוסט 2016 פרסם הממונה כי הקרנות שנבחרו הינן קרן הפנסיה של מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.001% מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות. בהתאם להוראות החוזר, קרנות הפנסיה החלו לשמש כקרנות ברירת מחדל נבחרות ביום 1 בנובמבר 2016. ליישום החוזר עלולות להיות השלכות מהותיות על פעילות הפנסיה של החברה ויישומן עלול להשפיע על דמי הניהול הנגבים מעמיתים באופן שייפגע ברווחיות החברה, ישפיע על נתח השוק של החברה בענף ועל אופן הפצת מוצרי החברה. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את ההשפעה הכוללת של יישום חוזר זה.

לכלל המגמות וההוראות החדשות אשר מתוארות לעיל עשויות להיות השלכות על הכנסות החברה מפעילותה אולם בשלב זה, לנוכח ריבוי השינויים והעובדה שיישומם של חלק מההוראות טרם החל, לא ניתן להעריך את היקף ההשפעה שיהיה ליישום בפועל של השינויים המתוארים.

תחום הגמל

סוגי קופות הכלולים בתחום הפעילות

קופת גמל לחיסכון, לתגמולים וקופות אישיות לפיצויים

- קופת הראל הגמל שבניהול החברה הינה מיזוג של מספר קופות גמל וביניהן, הראל עצמה והראל תעוז שנרכשו על ידי הראל ביטוח מאת בנק לאומי בדצמבר 2006 והראל גמל שהוקמה על ידי החברה (וקופות נוספות ביניהן, הראל גילעד שבבעלות הראל ביטוח).
- בקופה גם קופות אישיות לפיצויים ששימשו עד ליום 31 בדצמבר 2007 להפקדת כספים על ידי המעסיק לצורך הבטחת זכויות עובדיו לפיצויי פיטורין. החל מינואר 2008 ניתן להפקיד כספים בגין זכויות העובדים לפיצויי פיטורין לרכיב הפיצויים בקופת הגמל לחיסכון (לשעבר, קופת גמל לא משלמת לקצבה).
- קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל שהינה קופה סגורה למצטרפים חדשים בהתאם לתקונה.
- קופת גמל בניהול אישי IRA

קרן השתלמות

קרנות ההשתלמות מיועדות לשכירים ולעצמאיים.

קרנות ההשתלמות מוגדרות הן כמוצר פנסיוני (בחוק השיווק והייעוץ הפנסיוני), והן ככנס פיננסי (בחוק ייעוץ השקעות). למרות זאת, אין לקרנות ההשתלמות מוצרים תחליפיים, המאפשרים קבלת הטבות מס דומות בגין הפקדות להם.

הביקוש של קרנות ההשתלמות הינו בהתאם להטבות המס, הסדרי עבודה במשק, גובה השכר הממוצע במשק.

לקוחות קרנות ההשתלמות, שסך החיסכון שנצבר בקרן ההשתלמות שלהם עולה על 10,000 ש"ח או שהם מפקידים בכל חודש לפחות 500 ש"ח לקרן ההשתלמות שלהם, יכולים לרכוש פוליסת ביטוח חיים בגובה 120,000 ש"ח. המבטח בפוליסה זו הינה הראל חברה לביטוח בע"מ ודמי הפרמיה נגבים מהחיסכון בקרן.

החברה מנהלת קרן השתלמות אחת, הראל קרן השתלמות. קרן ההשתלמות שבניהול החברה הינה מיזוג של מספר קרנות השתלמות וביניהן, הראל גילעד שנרכשו על ידי הראל ביטוח והראל השתלמות שהוקמה על ידי החברה.

בנוסף קיימת קרן השתלמות בניהול אישי IRA אשר אינה פעילה נכון למועד זה.

קופת גמל להשקעה

מוצר חדש שהנו מוצר חסכון המנוהל בקופת גמל ומיועד לתשלום סכום הון לעמית עצמאי או למוטביו או לחילופין לקבלת קצבה לאחר גיל 60 בפטור ממס. התשלום שעמית יהיה רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח.

קופת גמל לחיסכון לילד

מוצר חדש שהנו קופות גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, בה ניתן יהיה להפקיד את סכום החיסכון, אשר יעביר המוסד לביטוח לאומי בהתאם לפרק ד' לחוק הביטוח הלאומי[נוסח משולב], התשנ"ה – 1995.

קופת גמל מרכזית לפיצויים

החברה מנהלת קופה מרכזית לפיצויים, הראל קמ"פ.

בנוסף, קיימת קופה מרכזית לפיצויים פרופיל אישי למעסיק המיועדת למעסיק המעוניין להשקיע את כספי הפיצויים המיועדים לעובדיו בהתאם להעדפותיו והנחיותיו.

קופה מרכזית לפיצויים מיועדת למעסיק, המבקש לצבור כספים להבטחת פיצויי פיטורין לעובדיו בעת סיום עבודתם ובהתאם לזכאותם. הקופה אינה קופה אישית, העמית הינו המעסיק וצבירת הכספים היא במרוכז על שם המעסיק, עבור עובדיו. ההפרשות לקופה מוכרות כהוצאה למעסיק והכספים נמצאים בבעלותו עד לשחרורם לטובת עובדיו.

ביום 23 בינואר 2008 התקבל בכנסת תיקון 3 לחוק קופות הגמל אשר במסגרתו נקבע, בין היתר, כי הממונה לא ייתן אישור לקופת גמל מרכזית לפיצויים אלא לגבי קרן שפעלה כדין כקופת גמל מרכזית לפיצויים בשנת המס 2007 לגבי כספים שהופקדו בקרן עד לתום שנת המס 2010, ובלבד שההפקדה היא של עמית-מעסיק אשר היה עמית בקופה בחודש דצמבר 2007 והפקדת הכספים היא בשל עובד של עמית-מעסיק כאמור שהופקדו עבורו כספים בקופה עבור חודש דצמבר 2007. החל משנת 2011 לא ניתן להפקיד הפקדות נוספות לקופות מרכזיות לפיצויים.

ביום 25 בדצמבר 2016 פורסם על ידי רשות המיסים חוזר בעניין "יתרות צבורות בקופה מרכזית לפיצויים" במסגרת החוזר נקבעו כללים לשימוש בכספים הצבורים בקופות המרכזיות לפיצויים וכללי המיסוי החלים עליהם, לרבות השימוש בסכומים עודפים כהגדרתם בחוזר והעברתם בקופות אישיות על שם העובדים. בהתאם להוראות החוזר, רק מעסיקים אשר מעסיקים עובדים רשאים להמשיך ולנהל קופה מרכזית לפיצויים. כמו כן, על המעסיקים לבצע בכל סוף שנת מס חישוב של הסכומים הצבורים בקופה באופן שהסכומים שיוותרו בקופה הם סכומי חבות לפיצויים לעובדים שהחלו עבודתם לפני 31.12.2007 וסכומים המיועדים לכיסוי תביעות משפטיות בגין חבות כאמור. עודפים שיוותרו בקופה צריכים להיות מחולקים לקופות אישיות על שם עובדי המעסיק או לממן הפקדות שוטפות לפיצויים.

לאור הוראות החוזר כאמור, ייתכן גידול משמעותי של פדיונות או העברות מהקופות המרכזיות לפיצויים. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את השפעת הוראות החוזר על התוצאות הכספיות של החברה.

קופה מרכזית לפנסיה תקציבית

נכון למועד הדוח, החברה מנהלת קופת גמל מרכזית אחת להשתתפות בפנסיה תקציבית. הקופה מיועדת למעסיק בסקטור הציבורי המפריש לפנסיה תקציבית על פי "חוק שירות המדינה (גמלאות) תש"ל 1970".

בחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003 (להלן: "**חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל**"), נקבע כי ממשכורתו הקובעת של עובד שמועסק אצל מעסיק כהגדרתו בסעיף 88 לחוק האמור, שהסדר הפנסיה החל לגביו הוא הסדר פנסיה תקציבית, ינוכו בעד שנת 2004 - 1% ממשכורתו הקובעת ובעד התקופה החל מיום 1 בינואר 2005 ואילך - 2% מהמשכורת הקובעת. עוד נקבע בחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל כי הסכומים שנוכו למטרת תשלום קצבה או להחזר תשלומים אם העובד סיים את עבודתו ואינו זכאי לתשלום קצבה מקופת המעסיק (להלן: "**החזר תשלומים**").

בסעיף 92 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל, אשר תוקן בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007), התשס"ז-2007, נקבע כי הסכומים האמורים, למעט תשלומים שנוכו על ידי המדינה או אחד מהגופים המפורטים בסעיף 92 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל, ינוהלו בחשבון נפרד של המעסיק בקופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית או בקופת גמל מרכזית לקצבה.

עוד נקבע בסעיף האמור כי כל סכום המנוהל בקופות האמורות ושנמשך בידי המעסיק שלא באמצעות הוראה לתשלום של אותו סכום לעובדו יופקד בחשבון בנק נפרד שהמעסיק יפתח למטרה זו בלבד ואשר לא יופקדו בו כספים אחרים זולת אותם סכומים (להלן: "**החשבון הנפרד**").

בסעיף 93 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל נקבע כי הסכומים המנוהלים בקופות האמורות או בחשבון הנפרד, לא יהיו ניתנים לשעבוד או לעיקול על פי כל דין, למעט עיקול על כספים שנוכו ממשכורתו של עובד שסיים את עבודתו ושנמצאים בחשבון הנפרד בשל תביעה של העובד לתשלום קצבה או להחזר תשלומים.

בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 נקבע, כי קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית היא קופת גמל מרכזית המיועדת לשם השתתפות במימון תשלום קצבה לעובדים של עמית-מעסיק.

קופה לדמי מחלה

החברה מנהלת קופת גמל אחת לדמי מחלה, הראל דקל, בעלת מסלול השקעה יחיד. הקופה הוקמה בספטמבר 2003 והחלה את פעילותה בדצמבר 2003 בניהול הראל עתידית קופות גמל בע"מ. הקופה מיועדת למעסיקים בלבד.

בקופה, המעסיק מפקיד כספים לתשלום דמי מחלה לעובדיו. המעסיק יכול להפקיד בה עד 2.5% מתקציב השכר השנתי לקופה כהוצאה מוכרת לצרכי מס, כאשר הצבירה הכוללת לא תעלה על 7.5% מתקציב השכר הכולל השנתי לכלל העובדים.

היחסים שבין החברה לעמיתים מעוגנים בהתאם לתקנון, ובכפוף להוראות הדין החלות על היחסים שבין החברה לעמיתים.

הביקוש של קופת מחלה הינו בהתאם להטבות המס, הסדרי עבודה במשק, גובה השכר הממוצע במשק.

תקנוני הקופות

■ הראל גמל

היחסים בין קופת הגמל לבין עמיתיה מוסדרים בעזרת תקנון המעגן את הכללים לקביעת הזכויות לתשלום, שיעור התשלום וכיוצ"ב וכללים המסדירים את החברות בקופה. כאשר נדרשים שינויים בתקנון, החברה מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה. זכויות העמית בקופה או זכויות מוטביו יהיו בהתאם לתקנון המתוקן כפי שיהיה בתוקף במועד האירוע הרלוונטי.

ביום 24 בפברואר 2016 אושר תיקון לתקנון הקופה שייכנס לתוקפו ביום 1 במאי 2016 כך שמסלול אג"ח שונה למסלול אג"ח עד 20%.

ביום 1 באוקטובר 2016 בוצע שינוי בתקנון לעניין שם החברה המנהלת (ראה פירוט בסעיף 1.1.3).

■ קופת גמל למשרתי הקבע

ביום 1 באוקטובר 2016 בוצע שינוי בתקנון לעניין שם החברה המנהלת (ראה פירוט בסעיף 1.1.3).

■ קופת גמל בניהול אישי IRA

מנוהלת בהסכם בין החברה מנהלת הלקוח ומנהל התיקים.

■ הראל השתלמות

ביום 1 באוקטובר 2016 בוצע שינוי בתקנון לעניין שם החברה המנהלת (ראה פירוט בסעיף 1.1.3).

■ קרן השתלמות בניהול אישי IRA

מנוהלת בהסכם בין החברה מנהלת הלקוח ומנהל התיקים.

■ קופת גמל להשקעה

המוצר מנוהל באמצעות תקנון תקני שאושר על ידי האוצר ביום 10 בנובמבר 2016.

- **קופת גמל חיסכון לילד**
המוצר מנוהל באמצעות תקנון תקני שאושר על ידי האוצר ביום 28 בנובמבר 2016.
- **קופת מרכזית לפיצויים**
ביום 1 באוקטובר 2016 בוצע שינוי בתקנון לעניין שם החברה המנהלת (ראה פירוט בסעיף 1.1.3).
- **קופה מרכזית לפנסיה תקציבית**
ביום 1 באוקטובר 2016 בוצע שינוי בתקנון לעניין שם החברה המנהלת (ראה פירוט בסעיף 1.1.3).
- **קופה לדמי מחלה**
ביום 1 באוקטובר 2016 בוצע שינוי בתקנון לעניין שם החברה המנהלת (ראה פירוט בסעיף 1.1.3).

מסלולי השקעה

- **הראל גמל**
כיום מנוהלים בקופת הראל גמל 13 מסלולי השקעה: הראל גמל לגילאי 50 ומטה, הראל גמל לגילאי 50 עד 60, הראל גמל לגילאי 60 ומעלה, הראל גמל אג"ח ללא מניות, הראל גמל אג"ח עד 10% מניות, הראל גמל אג"ח עד 25% מניות, הראל גמל שקלי טווח קצר, הראל גמל מסלול שקלי, הראל גמל אג"ח עד 20% מניות, הראל גמל מסלול חו"ל, הראל גמל אג"ח קונצרני, הראל גמל מסלול כהלכה והראל גמל מסלול מניות.
הראל ביטוח הינה בעלים של מספר מסלולי השקעה בתוך קופת "הראל גמל": הראל גמל מסלול אג"ח עד 25% מניות, הראל גמל מסלול שקלי טווח קצר, הראל גמל מסלול אג"ח ללא מניות, הראל גמל אג"ח, הראל גמל מסלול כהלכה, הראל גמל לגילאי 60 ומעלה והראל גמל מסלול חו"ל.
- **קופת הגמל למשרתי קבע**
מנוהל מסלול השקעה אחד המיועד עד גילאי 50.
בנוסף קיימים 2 מסלולים נוספים שנכון למועד זה אינם פעילים (מסלול לגילאי 50 עד 60 ומסלול לגילאי 60 ומעלה).
- **הראל השתלמות**
בקרן מנוהלים 11 מסלולי השקעה: הראל השתלמות אג"ח קונצרני, הראל השתלמות כהלכה, הראל השתלמות לטווח ארוך, הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות, הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות, הראל השתלמות חו"ל, הראל השתלמות מסלול מניות, הראל השתלמות מסלול שקלי, הראל השתלמות אג"ח ללא מניות, הראל השתלמות כללי פאסיבי והראל השתלמות כללי.
הראל ביטוח הינה בעלים של מספר מסלולי השקעה בתוך קופת "הראל השתלמות": הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות, הראל השתלמות אג"ח קונצרני והראל השתלמות מסלול כהלכה.
- **קופת גמל להשקעה**
בקופה 5 מסלולי השקעה: מסלול כללי (מסלול ברירת המחדל של הקרן), מסלול אג"ח עד 20% במניות, מסלול אג"ח עד 10% מניות, מסלול שקלי טווח קצר ומסלול מניות.
- **קופת גמל חיסכון לילד**
בקופה 4 מסלולי השקעה: מסלול סיכון מועט, מסלול סיכון בינוני, מסלול סיכון מוגבר ומסלול הלכה.

▪ קופה מרכזית לפיצויים

קופה מרכזית אחת לפיצויים, הראל קמ"פ במסגרתה מנוהלים חמישה מסלולי השקעה: כללי, אג"ח עד 15% מניות, מסלול שקלי, מסלול צמוד מדד ומסלול מניות.

הראל ביטוח הינה בעלים של מספר מסלולי השקעה בתוך קופת "הראל קמ"פ": מסלול מניות, מסלול שקלי אג"ח צמוד מדד, מסלול שקלי, מסלול אג"ח עד 15% מניות.

בקופה מרכזית לפיצויים פרופיל אישי למעסיק, מדיניות ההשקעה משתנה בהתאם לבחירת תמהיל ההשקעה שבוחר כל מעסיק בנפרד.

מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות קופות גמל, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים, קופות מרכזיות לפנסיה תקציבית וקופות לדמי מחלה, נובעת מהמרווח בין דמי הניהול הנגבים מהעמיתים לבין הוצאות התפעול והשיווק של הקופות.

תחליפיות

למוצרים בתחום הפעילות קיימת תחליפיות עם מוצרים אחרים בתחום חיסכון ארוך טווח כגון, פוליסות ביטוח חיים הכוללות חיסכון והמוכרות כקופות גמל (להלן: "קופות ביטוח") וקרנות פנסיה זאת כיוון שמוצרים אלו מספקים פתרונות לחיסכון ארוך טווח המיועד לגיל הפרישה. הפרמטרים העיקריים היוצרים את ההבחנה בין המוצרים בתחום הפעילות לבין קרנות הפנסיה וקופות הביטוח הינם, בין היתר, מהות והיקף הכיסויים הביטוחיים, שיעור דמי הניהול הנגבים, היקף הסבסוד הממשלתי באגרות חוב מיועדות, אופי ההתקשרות וקיומו או היעדרו של מקדם קצבה מובטח מפני שינויים בתוחלת החיים. התחליפיות בין מוצרי תחום הפעילות למוצרים פיננסיים אחרים, כגון פיקדונות לטווח ארוך, קיימת אולם ברמה נמוכה יותר, שכן מוצרים אלו אינם כוללים בדרך כלל את הטבות המס שהינו רכיב מהותי שקיים במוצרים בתחום.

מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום קופות הגמל עובר בעשור האחרון שינויים מקיפים, וזאת לאור שינויים במדיניות הממשלתית בתחום שהביאו לחקיקת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, חוק קופות הגמל, חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני ותיקון חוק הפיקוח ("חקיקת בכר", שנכנסו לתוקפם בחודש נובמבר 2005), וכן התקנת שורה ארוכה של תקנות והוראות של הממונה שנועדו, בין היתר, לעודד חיסכון לקצבה, להגביר את התחרות והשקיפות בשוק קופות הגמל, להפחית את שיעור דמי הניהול ולהגביר את מעורבות הלקוחות בבחירת החיסכון הפנסיוני שלהם.

עידוד החיסכון לקצבה

בבסיס מדיניות אגף שוק ההון בשנים האחרונות עומדת השאיפה לעידוד חיסכון קצבתי בקרב כלל האוכלוסייה, על מנת להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה והגברת התחרות בתחום הפעילות, לרבות בדרך של צמצום ההבדלים בין המוצרים ומתן אפשרות לניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין המוצרים.

שינויים אלה באו לידי ביטוי בשנים האחרונות בשינוי מבנה המוצרים שהיו קיימים בתחום ובשינויים בהטבות המיסוי הניתנות לחוסכים לטווח ארוך, לרבות השינוי במסגרת תיקון 3 לחוק קופות הגמל תוך העדפת החוסכים במסלול קצבה וקביעת החובה לתשלום קצבה בסכום קצבה מזערי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני לטווח ארוך.

במסגרת זו אף הושוו הטבות המס בין מוצרים אלה בכל הנוגע לכספים שהופקדו עבור עמיתים החל מיום 1 בינואר 2008.

עד לאותו מועד, המוצרים השונים בתחום חיסכון ארוך טווח- ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל - נחלקו לשני אפיקים עיקריים: אפיק המבטיח תשלומי קצבה ("פנסיה") ואפיק המבטיח תשלום הוני, תוך מתן אפשרות לשילוב אפיקים אלה. בתיקון האמור בוטלה החלוקה בין אפיק הוני ואפיק קצבתי ביחס לכספים שיופקדו החל מינואר 2008, כאשר כספים אלה ניתנים למשיכה כרובד ראשון (עד לסכום קצבה מזערית) רק בדרך של קצבה. משיכת הכספים שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית תעשה בדרך של היוון קצבה או בדרך של תשלום קצבה, בהתאם להחלטת העמית או המבוטח.

כמו כן, בשנת 2012 נכנס לתוקף תיקון מס' 190 לפקודת מס הכנסה אשר, בין היתר, ערך שינויים מהותיים בכל הנוגע להטבות המס בקבלת קצבה ממוצר פנסיוני. במסגרת זו, כחקיקה משלימה לתיקון 3 לחוק קופות הגמל, הורחב הפטור ממס בעת קבלת קצבה בגיל פרישה (ולנכים בשיעור 75% לצמיתות) באופן מדורג עד לשנת 2025 והוחל גם על היוון קצבה מעבר לקצבה המזערית, הורחב הפטור ממס על קצבת שאירים ונערכו שינויים בנוסחת השילוב אשר נועדה להוות תמריץ להותרת כספי הפיצויים בקופה עד לגיל הפרישה.

ביום 5 בנובמבר 2015 פורסם תיקון 13 לחוק קופות הגמל במסגרתו הורחבה הגדרת הקצבה גם לתשלומים המשולמים מקופת גמל, לפי תקנונה, במשך תקופה מוגדרת, אשר לאחריה ישולמו תשלומים ממבטח לפי פוליסת ביטוח הכוללת כיסוי לאריכות ימים או תשלומים מקופת גמל אחרת, לפי תקנונה, המשולמים במשך כל ימי חייו של העמית.

הגברת התחרות בתחום

בהמשך למגמות שנסקרו לעיל, פורסמו בשנים האחרונות הוראות שונות שתכליתן הגברת אפשרות ניוד הכספים בין המוצרים השונים וביצוע התאמות בין המוצרים השונים (קופות גמל, קרנות פנסיה וביטוח חיים), לרבות בנושאי הכיסויים הביטוחיים הנמכרים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני והחלת מודל אחיד של גביית דמי ניהול תוך הפחתת שיעור דמי הניהול המרביים שניתן לגבות בקופות הגמל ובקופות הביטוח. במסגרת זו בחודש אוקטובר 2008 נכנסו לתוקף תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות הניוד") שמטרתן לאפשר לצרכן לנייד בכל עת את החיסכון הפנסיוני שלו (למעט חיסכון בקרן פנסיה ותיקה) בין מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכך להביא להגברת התחרות.

במסגרת תיקון מספר 12 לחוק קופות הגמל נכנסה לתוקפה, בחודש פברואר 2016, ההוראה לפיה מעסיק לא יוכל להתנות את שיעור ההפקדות משכר העובד שהמעסיק נדרש להפקיד לקופת גמל למרכיב תשלומי המעסיק, לרבות השיעור משכר העובד שמשולם לרכישת אובדן כושר עבודה מכספי המעסיק ולמרכיב התשלומים בעבור פיצויים, בהפקדה לקופה מסוימת, לסוג מסוים של קופה או לקופה שיבחר העובד מתוך רשימה מסוימת של קופות. כמו כן נקבע כי אם נקבעה בדין או בהסכם התניה על שיעור ההפקדות לקופת הגמל בניגוד להוראות כאמור, יהיה העובד זכאי לשיעור ההפקדות הגבוה מבין השיעורים המרביים שהמעסיק עשוי להפקיד לזכות העובד לפי הוראות הדין או ההסכם, עד לתיקון הדין או ההסכם. השוואת גובה ההפקדה לה זכאי העובד בין המוצרים השונים נועדה להבטיח כי העובד יבחר את המוצר הפנסיוני המתאים לו מבין מוצרי החיסכון הפנסיוני.

הרפורמות האמורות מעלה שחלו בתחום הפעילות הגבירו והעצימו את התחרות בתחום הפעילות. התחרות במוצרים השונים באה לידי ביטוי, בין היתר, בשיעור דמי הניהול כמפורט להלן, ובאיכות השירות לסוכנים וללקוחות.

פעולות להפחתת דמי הניהול

במהלך שנת הדוח נכנסו לתוקף מספר הוראות חקיקה אשר נועדו, בין היתר, להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי המבוטחים והעמיתים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני.

ביום 1 בדצמבר 2015 פורסם תיקון 6 לחוק ייעוץ ושיווק פנסיוני (להלן: "תיקון 6 לחוק ייעוץ ושיווק פנסיוני") אשר במסגרתו נקבע שסוכן פנסיוני אינו רשאי להעניק שירותי תפעול למעסיק שהוא מקבל ממנו עמלה בעד שיווק פנסיוני לעובדיו אלא אם הסוכן הפנסיוני יגבה מהמעסיק דמי סליקה בעד עובדיו בשיעור של 0.6% מההפקדות כל עובד או 10.5 ש"ח לפי הגבוה בתוספת מע"מ, הגוף המוסדי יפחית סכום זה מעמלת ההפצה של בעל הרישיון ויפחית בהתאם את דמי הניהול שישלם אותו עובד, ובתנאי שהמעסיק יבחר קרן ברירת מחדל בהתאם לסעיף 20 לחוק קופות הגמל לביטוח הפנסיוני של עובדיו. בנוסף עוגנה במסגרת תיקון זה זכות העובד לקבל ייעוץ פנסיוני מבעל רישיון לפי בחירת העובד וכן נקבע כי לסוכן ביטוח האפשרות לבחור בין קבלת עמלת הפצה מגוף מוסדי לבין קבלת תשלום מהלקוח ישירות. ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוזר 2016-10-15 שעניינו "כללים לתפעול מוצר פנסיוני" שמתקן חוזר קודם, וקובע את כללי התפעול להעברת המידע אודות התשלום של הסוכן לגוף המוסדי וביצוע הקיזוז מתוך עמלת הסוכן והחזר ללקוח. מועד התחילה של החוזר ביום 1 ביולי 2017 (רטרואקטיבית שנת 2016).

כמו כן, ביום 13 במרס 2016 פורסם חוזר הממונה הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה על ידי בחירה אקטיבית של העובד או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידי המעסיק באמצעות הליך תחרותי. לעניין קופת גמל שאיננה קרן השתלמות, ככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת הגמל שתבחר על ידי הממונה מבין קרנות הפנסיה המקיפות החדשות. עוד נקבע כי בחירת קופת פנסיה או קרן השתלמות שיהיו קופות ברירת מחדל על ידי מעסיק תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידי הרבות קריטריון של שיעור דמי ניהול שמשקלו לא יפחת מ- 50% ממשקל הקריטריונים הכולל, אלא בנסיבות שנקבעו בחוזר. הסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרס 2019 לכל המאוחר.

להוראות החדשות עשויות להיות השלכות על הכנסות החברה ועל היקף הפעילות שלה, אולם בשלב זה, לנוכח ריבוי השינויים, העובדה שיישומם טרם החל ולנוכח קיומן של השפעות מנוגדות ומקזזות, לא ניתן להעריך את היקף ההשפעה שיהיה ליישום בפועל של השינויים המתוארים.

התפתחות מוצרי חיסכון בתחום הפעילות

מלבד מוצרים המיועדים לגיל פרישה כולל תחום הפעילות גם מוצרים המיועדים לחיסכון לטווח בינוני או לחיסכון פרטי. בשנים האחרונות חל גידול בהיקף הכספים המנוהלים במוצרים אלה ובמגוון המוצרים המשמשים למטרה זו במסגרת תחום הפעילות. בכלל מוצרים אלה ניתן למנות את קרן ההשתלמות שמהווה מוצר פנסיוני הכולל הטבות מס שניתן למשוך את היתרה הצבורה ממנו וליהנות מהטבות המס לאחר תקופת חיסכון של 6 שנים; הפקדות לקופת גמל לקצבה על ידי יחידים, אשר בהתאם לתיקון 190 לפקודת מס הכנסה משנת 2012, רשאים להפקיד כספים ללא תקרה בקופת גמל לקצבה במעמד של עמית עצמאי לצורך קבלת קצבה ולמשוך כספים אלה בהתקיים תנאים מסוימים במשיכה הונית.

כמו כן, בהתאם לתיקון מס' 15 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), חברות מנהלות של קופות גמל רשאיות להקים קופת גמל להשקעה - מוצר חיסכון המיועד לתשלום סכום הון ליחידים ואשר לחילופין ניתן החל מגיל 60 לקבל ממנו תשלומי קצבה פטורים מתשלום מס. התשלום שעמית רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח לשנה.

קופת הגמל להשקעה משמשת גם כברירת המחדל לצורך הפקדת כספים על ידי ביטוח לאומי עבור הורים לילדים במסגרת תכנית חיסכון לכל ילד.

2.1.1 שינויים מהותיים צפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים

קיימת תחרות מתמדת ועזה מצד החברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל.

ככלל, מתאפיין תחום הפעילות ברגולציה רבה, והוא מושפע מהחלטות הממונה. בתחום קיימת תחרות מתמדת ועזה מצד החברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל. שוק ההון מתאפיין בתנודתיות גבוהה כתוצאה מאירועים פוליטיים וכלכליים בישראל ובעולם, המשפיעים על שערי ניירות ערך בבורסות ובשווקים המוסדרים, משפיעים על היקף הנכסים המנוהלים, וכתוצאה מכך משפיעים על תוצאות פעילות החברה, נכסיה, ותוצאותיה העסקיות.

החקיקה הרבה בתחום בשנים האחרונות, כמתואר לעיל, מחוללת שינויים רבים בתחום, וצפויה לחולל שינויים רבים נוספים על פעילות החברה.

קרנות הפנסיה

קרנות הפנסיה שבניהול החברה התאפיינו בשנים האחרונות בצמיחה גבוהה ובהגדלת נתח השוק בהפקדות ובנכסים מעבר לממוצע בענף. מגמה זו צפויה להתמתן בשנים הקרובות, וזאת הן לנוכח צמיחתן של קרנות קטנות כמתואר לעיל והן לנוכח הגידול בנכסי הקרן.

בתחום קרנות הפנסיה נערכים מאמצים מצד חברות מנהלות של קרנות פנסיה שאינן כלולות בין חמש הקרנות הגדולות, להגדיל את נתח השוק שלהן, וזאת בין היתר על ידי מתן הטבות בדמי ניהול. החברה צופה שמגמה זו תוסיף להתקיים בשנת הדוח אף ביתר שאת. ככלל, מתאפיין תחום הפעילות ברגולציה רבה, והוא מושפע מהחלטות הממונה. החקיקה הרבה בתחום בשנים האחרונות, כמתואר לעיל, מחוללת שינויים רבים בתחום, וצפויה לחולל שינויים רבים נוספים על הפעילות בתחום, לרבות בכל הנוגע למבנה התחרות ולגובה דמי הניהול.

כמו כן, בהתאם לפירוט שהובא לעיל לעניין חוזר הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ביום 1 באוגוסט 2016 פרסם הממונה כי הקרנות שנבחרו להיות קרנות ברירת המחדל הינן קרן הפנסיה של מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.001% מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות. בהתאם להוראות החוזר, קרנות הפנסיה החלו לשמש כקרנות ברירת מחדל נבחרות ביום 1 בנובמבר 2016 והיו בתוקף למשך שנתיים עד להליך תחרותי חדש שיתקיים.

קופות גמל

בתחום קופות הגמל ניתן לראות גידול בהפקדות הנובע מתיקון מס' 190 לפקודת מס הכנסה אשר, בין היתר, ערך שינויים מהותיים בכל הנוגע להטבות המס בקבלת קצבה ממוצר פנסיוני. התיקון כאמור עודד אוכלוסייה לקראת פרישה לנתב את החסכוניות שלהם לקופות הגמל בשל המיסוי הנובע מהפקדה כאמור לעומת מוצרים תחליפיים לחיסכון.

שוק ההון מתאפיין בתנודתיות גבוהה כתוצאה מאירועים פוליטיים וכלכליים בישראל ובעולם, המשפיעים על שערי ניירות ערך בבורסות ובשווקים המוסדרים, משפיעים על היקף הנכסים המנוהלים, וכתוצאה מכך משפיעים על תוצאות פעילות החברה, נכסיה, ותוצאותיה העסקיות. לפירוט ראה בדוח הדירקטוריון של החברה.

לפירוט אודות הוראות דין נוספות שעשויה להיות להם השפעה על תחום הפעילות ראו סעיף 3.1.

לעניין ההשפעות האפשריות של תיקוני החקיקה המתוארים לעיל על חלקה של החברה בשווקים - ראה סעיף 2.1.1 לעיל.

2.1.2 מוצרים חדשים

קרנות פנסיה

אין מוצרים חדשים. לעניין תיקונים שנערכו בתקנון הקרן ובמסלולי ההשקעה ראה סעיף 2.1.

קופות גמל

במהלך שנת הדוח הקימה החברה קופת גמל להשקעה וקופת גמל לחסכון לילד. לעניין זה ראה סעיף 2.1.

2.1.3 מידע ונתונים לפי סוג קופות

המידע הניתן בטבלאות מטה משקף את כלל פעילות הקופות והקרנות למרות שפעילות הקופות מוזגה אל החברה החל מאוקטובר 2016, כמו כן, מספרי ההשוואה לשנים 2014-2015, כוללים את פעילות הגמל כפי שהייתה תחת הראל גמל והשלמות בע"מ. (לעניין השינוי המבני סעיף 1.1.3)

להלן מידע ונתונים לפי סוגי קרנות וקופות לגבי קרנות וקופות בניהול החברה לשנת 2016:

סך הכל	אחר*	קופת גמל להשקעה	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
					כללית	מקיפה	
מספר עמיתים:							
616,135	71	357	102,714	65,868	8,389	438,736	פעילים
823,793	1,303	-	63,530	231,645	19,176	508,139	לא פעילים
							מקבלי קצבה:
30 11 68					-	30	זכאים קיימים לפנסיה:
					-	11	זקנה
					-	68	נכות
					-	68	שאינם
2,363 1,231 1,663					215	2,148	פנסיונרים:
					5	1,226	זקנה
					36	1,627	נכות
							שאינם
1,445,294	1,374	357	166,244	297,513	27,821	951,985	סה"כ
מספר חשבונות עמיתים:							
684,446	71	357	126,474	110,419	8,389	438,736	פעילים
888,245	1,589	-	74,200	285,141	19,176	508,139	לא פעילים
1,572,691	1,660	357	200,674	395,560	27,565	946,875	סה"כ
נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח):							
44,456,836	25,947	31,821	5,282,677	5,049,396	381,071	33,685,924	פעילים
23,548,630	631,702	-	2,575,217	13,379,442	195,643	6,766,626	לא פעילים
5,043 5,295 16,386					-	5,043	בגין מקבלי קצבה - זכאים קיימים לפנסיה:
					-	5,295	זקנה
					-		נכות
					-	16,386	שאינם
668,034 799,774 810,894					66,137	601,897	בגין מקבלי קצבה - פנסיונרים:
					5,830	793,944	זקנה
					3,212	807,682	נכות
							שאינם
70,310,892	657,649	31,821	7,857,894	18,428,838	651,893	42,682,797	סה"כ

סך הכל	אחר*	קופת גמל להשקעה	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
					מקיפה	כללית	
נתונים תוצאתיים (באלפי ש"ח):							
1,638,061	17	22,008	362,228	158,751	41,291	1,053,766	דמי גמולים משונתים עבור מצטרפים חדשים
8,181,035	1,838	31,782	1,131,808	763,769	132,201	6,119,637	תקבולים מדמי גמולים
2,428,197	57,645	-	705,701	581,065	10,997	1,072,789	העברות צבירה לקופה
1,833,873	14,475	-	309,586	520,897	25,968	962,947	העברות צבירה מהקופה
2,053,261	33,007	-	429,626	850,951	8,038	731,639	תשלומים: פדיונות
942	-	-	-	-	(108)	1,050	אחרים
422					-	422	תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה:
316					-	316	פנסיית זקנה
1,171					-	1,171	פנסיית נכות פנסיית שארים
34,416					4,083	30,333	תשלומים לפנסיונרים:
77,788					436	77,352	פנסיית זקנה
34,333					260	34,073	פנסיית נכות פנסיית שארים
2,355,729	11,933	39	186,960	480,117	18,254	1,658,426	עודף הכנסות על הוצאות לתקופה
דמי ניהול שנגבו מנכסים (אלפי ש"ח):							
271,826	3,750	3	60,242	112,726	2,822	92,283	פעילים ולא פעילים
10,069					431	9,638	מקבלי קצבה
162,525	-	-	-	2,748	1,488	158,289	דמי ניהול שנגבו מהפקדות (באלפי ש"ח):
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (במונחים שנתיים, באחוזים):							
	0.05	***-	0.86	0.66	0.44	0.20	פעילים
	0.59	-	0.83	0.68	0.74	0.46	לא פעילים
					0.61	0.50	מקבלי קצבה
							שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מהפקדות (באחוזים):
	-		-	-	1.13	2.59	
שיעור הוצאות ישירות ממוצע (באחוזים):							
	0.016	0.001	0.014	0.012	0.014	0.012	עמלת קניה ומכירה של ניירות ערך
	0.003	0.000	0.004	0.004	0.004	0.003	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
	0.000	-	0.001	0.001	0.001	0.001	בגין השקעות לא סחירות
	0.041	0.001	0.103	0.097	0.110	0.139	עמלות ניהול חיצוני
	0.002	-	0.001	0.002	0.002	0.001	עמלות אחרות
	0.043	0.001	0.104	0.099	0.113	0.141	הוצאות מוגבלות**

קופות פנסיה חדשות	קרנות פנסיה חדשות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות השתלמות	קופת גמל להשקעה	אחר*	סך הכל
שיעור עודף/גרעון אקטוארי (באחוזים):						
מבוטחים	(0.50)	(0.57)				
זכאים קיימים לפנסיה	(0.50)	-				
פנסיונרים	(0.50)	(0.41)				

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה לפיצויים רב מסלולית בניהול אישי, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית והחל מיום 1 בינואר 2016 גם קופה לדמי מחלה.

** שיעור הוצאות מוגבלות הינו לידיעה בלבד, כלול בעמלות ניהול חיצוני ובעמלות בגין השקעות לא סחירות.

*** פחות מ 0.001%

להלן מידע בדבר עמיתים לא פעילים לשנת 2016:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
חשבונות מנותקי קשר:						
53,915	244	3,114	39,055	169	11,333	מספר חשבונות
630,338	10,508	43,409	388,212	2,186	186,024	נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
3,391	114	418	2,353	13	493	דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
	1.12	0.95	0.55	0.60	0.27	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)**
חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח						
			116,692			מספר חשבונות
			178,072			נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
			1,735			דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
			0.83			שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)**

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה לפיצויים רב מסלולית בניהול אישי, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית והחל מיום 1 בינואר 2016 גם קופה לדמי מחלה.

** שיעור דמי הניהול מוצג במונחים שנתיים וכולל גם חלקים בשנה שבהם לא חלה על העמית ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק". (על פי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב 2012.

להלן מידע ונתונים לפי סוגי קרנות וקופות לגבי קרנות וקופות בניהול החברה לשנת 2015:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
מספר עמיתים :						
495,455	73	75,841	47,638	6,707	365,196	פעילים
672,340	1,283	41,109	222,737	17,084	390,127	לא פעילים
						מקבלי קצבה :
-						זכאים קיימים לפנסיה :
29				-	29	זקנה
7				-	7	נכות
61				-	61	שאירים
-						פנסיונרים :
1,715				175	1,540	זקנה
898				2	896	נכות
1,194				27	1,167	שאירים
1,171,699	1,356	116,950	270,375	23,995	759,023	סה"כ
מספר חשבונות עמיתים :						
536,288	73	90,932	73,380	6,707	365,196	פעילים
720,266	1,562	48,189	263,304	17,084	390,127	לא פעילים
1,256,554	1,635	139,121	336,684	23,791	755,323	סה"כ
נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח):						
33,760,158	25,900	3,530,004	3,932,988	295,668	25,975,598	פעילים
19,227,460	565,468	1,535,792	11,826,819	165,402	5,133,979	לא פעילים
-						בגין מקבלי קצבה - זכאים קיימים לפנסיה :
4,903				-	4,903	זקנה
3,735				-	3,735	נכות
14,898				-	14,898	שאירים
-						בגין מקבלי קצבה - פנסיונרים :
483,222				62,374	420,848	זקנה
583,745				3,854	579,891	נכות
603,040				1,820	601,220	שאירים
54,681,161	591,368	5,065,796	15,759,807	529,118	32,735,072	סה"כ

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
נתונים תוצאתיים (באלפי ש"ח):						
1,273,125	1,119	269,584	75,723	23,595	903,104	דמי גמולים משונתים עבור מצטרפים חדשים
6,152,907	3,116	811,382	336,430	105,854	4,896,125	תקבולים מדמי גמולים
1,571,552	93,642	335,525	468,968	6,388	667,029	העברות צבירה לקופה
1,688,451	38,374	290,974	611,994	11,640	735,469	העברות צבירה מהקופה
1,713,854	29,269	303,400	749,437	5,462	626,286	תשלומים: פדיונות
1,386	-	-	-	192	1,194	אחרים
-						תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה:
484				-	484	פנסיית זקנה
200				-	200	פנסיית נכות
1,019				-	1,019	פנסיית שארים
-						תשלומים לפנסיונרים:
24,885				3,820	21,065	פנסיית זקנה
49,539				161	49,378	פנסיית נכות
25,604				216	25,388	פנסיית שארים
1,105,494	4,933	58,049	269,839	5,048	767,625	עודף הכנסות על הוצאות לתקופה
דמי ניהול שנגבו מנכסים (אלפי ש"ח):						
254,704	3,751	45,435	120,221	2,686	82,611	פעילים ולא פעילים
7,150				383	6,767	מקבלי קצבה
דמי ניהול שנגבו מהפקדות (באלפי ש"ח):						
146,131	-	-	2,775	1,210	142,146	
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (במונחים שנתיים, באחוזים):						
	0.05	0.97	0.71	0.52	0.24	פעילים
	0.63	0.93	0.77	0.79	0.47	לא פעילים
				0.60	0.50	מקבלי קצבה
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מהפקדות (באחוזים):						
	-	0.00	0.9600	1.15	2.91	
שיעור הוצאות ישירות ממוצע (באחוזים):						
	0.026	0.016	0.014	0.018	0.016	עמלת קניה ומכירה של ניירות ערך
	0.004	0.006	0.005	0.006	0.005	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
	-	0.002	0.001	0.002	0.001	בגין השקעות לא סחירות
	0.043	0.089	0.102	0.096	0.118	עמלות ניהול חיצוני
	0.001	-	-	-	-	עמלות אחרות
	0.043	0.090	0.103	0.098	0.119	הוצאות מוגבלות**

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
שיעור עודף/גרעון אקטוארי (באחוזים):						
				(0.42)	(0.33)	מבוטחים
				(1.48)	-	זכאים קיימים לפנסיה
				(0.56)	(0.33)	פנסיונרים

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה לפיצויים רב מסלולית בניהול אישי, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית והחל מיום 1 בינואר 2016 גם קופה לדמי מחלה.

** שיעור הוצאות מוגבלות הינו לידיעה בלבד, כלול בעמלות ניהול חיצוני ובעמלות בגין השקעות לא סחירות.

להלן מידע בדבר עמיתים לא פעילים לשנת 2015:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
חשבונות מנותקי קשר:						
66,338	219	1,667	52,455	220	11,777	מספר חשבונות
688,997	8,995	19,090	445,243	2,344	213,325	נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
4,974	127	211	3,913	14	709	דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
	1.34	1.00	0.80	0.62	0.35	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)**

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה לפיצויים רב מסלולית בניהול אישי, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית והחל מיום 1 בינואר 2016 גם קופה לדמי מחלה.

** שיעור דמי הניהול מוצג במונחים שנתיים וכולל גם חלקים בשנה שבהם לא חלה על העמית ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק". (על פי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב 2012.

להלן מידע ונתונים לפי סוגי קרנות וקופות לגבי קרנות וקופות בניהול החברה לשנת 2014:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
מספר עמיתים:						
462,365	65	66,364	48,494	5,281	342,161	פעילים
634,893	1,316	31,844	238,832	15,576	347,325	לא פעילים
						מקבלי קצבה:
29				-	29	זכאים קיימים לפנסיה:
9				-	9	זקנה
63				-	63	נכות
						שאירים
-						פנסיונרים:
1,328				159	1,169	זקנה
737				1	736	נכות
950				16	934	שאירים
1,100,374	1,381	98,208	287,326	21,033	692,426	סה"כ
מספר חשבונות עמיתים:						
501,906	64	79,695	74,705	5,281	342,161	פעילים
683,378	1,604	38,351	280,522	15,576	347,325	לא פעילים
1,185,284	1,668	118,046	355,227	20,857	689,486	סה"כ
נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח):						
29,530,091	14,731	3,096,875	3,984,795	216,378	22,217,312	פעילים
18,523,336	542,589	1,358,339	12,061,206	153,218	4,407,984	לא פעילים
-						בגין מקבלי קצבה - זכאים קיימים לפנסיה:
4,183				-	4,183	זקנה
7,712				-	7,712	נכות
17,482				-	17,482	שאירים
-						בגין מקבלי קצבה - פנסיונרים:
356,331				60,137	296,194	זקנה
440,475				3,586	436,889	נכות
477,020				-	477,020	שאירים
49,356,630	557,320	4,455,214	16,046,001	433,319	27,864,776	סה"כ

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
נתונים תוצאתיים (באלפי ש"ח):						
1,142,943	40	265,419	23,985	39,462	814,037	דמי גמולים משוננים עבור מצטרפים חדשים
5,388,117	3,909	692,483	272,715	87,995	4,331,015	נקבולים מדמי גמולים
1,674,520	40,806	429,696	569,785	3,516	630,717	העברות צבירה לקופה
1,094,284	41,600	167,309	423,142	5,968	456,265	העברות צבירה מהקופה
תשלומים:						
1,541,661	30,116	267,360	722,717	4,645	516,823	פדיונות
(1,601)	-	-	-	(2,571)	970	אחרים
תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה:						
401				-	401	פנסיית זקנה
414				-	414	פנסיית נכות
1,061				-	1,061	פנסיית שארים
תשלומים לפנסיונרים:						
18,429				3,741	14,688	פנסיית זקנה
38,230				146	38,084	פנסיית נכות
18,560				110	18,450	פנסיית שארים
2,213,218	19,237	130,021	645,900	17,416	1,400,644	עודף הכנסות על הוצאות לתקופה
דמי ניהול שנגבו מנכסים (אלפי ש"ח):						
249,384	3,976	41,480	130,752	2,252	70,924	פעילים ולא פעילים
5,015				339	4,676	מקבלי קצבה
דמי ניהול שנגבו מהפקדות (באלפי ש"ח):						
140,889	-	-	3,441	1,283	136,165	
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (במונחים שנתיים, באחוזים):						
	0.08	1.03	0.74	0.59	0.25	פעילים
	0.68	0.99	0.80	0.81	0.48	לא פעילים
				0.69	0.50	מקבלי קצבה
שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מהפקדות (באחוזים):						
	-	-	1.28	1.46	3.14	
שיעור הוצאות ישירות ממוצע (באחוזים):						
	0.016	0.017	0.015	0.020	0.017	עמלת קניה ומכירה של ניירות ערך
	0.004	0.006	0.005	0.006	0.005	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
	-	0.002	0.001	0.001	0.002	בגין השקעות לא סחירות
	0.046	0.090	0.116	0.098	0.115	עמלות ניהול חיצוני
	0.046	0.092	0.117	0.099	0.117	הוצאות מוגבלות**

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
שיעור עודף/גרעון אקטוארי (באחוזים):						
				(0.16)	(0.42)	מבוטחים
				-	(0.42)	זכאים קיימים לפנסיה
				(0.16)	(0.87)	פנסיונרים

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה לפיצויים רב מסלולית בניהול אישי, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית והחל מיום 1 בינואר 2016 גם קופה לדמי מחלה.

** שיעור הוצאות מוגבלות הינו לידיעה בלבד, כלול בעמלות ניהול חיצוני ובעמלות בגין השקעות לא סחירות.

להלן מידע בדבר עמיתים לא פעילים בשנת 2014:

סך הכל	אחר*	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
חשבונות מנותקי קשר:						
99,029	242	3,314	79,069	584	15,820	מספר חשבונות
1,481,396	55,024	53,201	974,667	7,941	390,563	נכסים מנוהלים, נטו (באלפי ש"ח)
10,540	227	632	8,245	64	1,372	דמי ניהול שנגבו מנכסים (באלפי ש"ח)
	0.73	1.26	0.91	0.88	0.36	שיעור דמי ניהול ממוצע שנגבו מנכסים (באחוזים)**

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה לפיצויים רב מסלולית בניהול אישי, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית והחל מיום 1 בינואר 2016 גם קופה לדמי מחלה.

** שיעור דמי הניהול מוצג במונחים שנתיים וכולל גם חלקים בשנה שבהם לא חלה על העמית ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק". (על פי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב 2012).

2.1.4 ניתוח התפתחויות ושינויים שחלו בקופות

תחום הפנסיה

הראל פנסיה

• שינוי במספר העמיתים

בשנת 2016 חל גידול בכמות העמיתים ומקבלי הקצבה של כ- 25.4%, לעומת גידול של כ- 9.6% בשנת 2015. (למיזוג קרן הראל מנוף בתחילת שנת 2016 השפעה של כ- 16%)

מספר העמיתים הפעילים גדל בשנת 2016 בכ- 20.1% לעומת גידול של כ- 6.7% בשנת 2015, עיקר השינוי בשנת 2016, הנו בשל מיזוג קרן הראל מנוף ובשל גידול במספר המועסקים בקרן במעסיקים קיימים וחדשים שנוספו בשנת 2016.

מספר העמיתים הלא פעילים גדל בשנת 2016 בכ- 30.2% לעומת כ- 12.3% בשנת 2015, עיקר הגידול בשנת 2016, הנו בשל מיזוג הראל מנוף.

מספר מקבלי הקצבאות גדל בשנת 2016 בכ- 38.1% לעומת גידול של כ- 25.9% בשנת 2015, חלק מהגידול בשנת 2016, הינו בשל מיזוג מנוף.

• שינוי בנכסים מנוהלים

הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים פעילים גדלו בשנת 2016 בכ- 29.7% מסך של כ- 26 מיליארד ש"ח לסך של כ- 33.7 מיליארד ש"ח. (גידול זה כולל סך של כ- 2.4 מיליארד ש"ח שנוספו אגב מיזוג הראל מנוף)

בשנת 2015 גדלו הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים פעילים בכ- 16.9% מסך של כ- 22.2 מיליארד ש"ח לסך של כ- 26 מיליארד ש"ח.

הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים לא פעילים גדלו בשנת 2016 בכ- 31.8% מסך של כ- 5.1 מיליארד ש"ח לסך של כ- 6.8 מיליארד ש"ח. (גידול זה כולל סך של כ- 0.4 מיליארד ש"ח שנוספו אגב מיזוג הראל מנוף)

בשנת 2015 גדלו הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים לא פעילים בכ- 16.5% מסך של כ- 4.4 מיליארד לסך של כ- 5.1 מיליארד ש"ח.

הנכסים המנוהלים, נטו עבור מקבלי קצבה גדלו בשנת 2016 בכ- 37.2% מסך של כ- 1.6 מיליארד ש"ח לסך של כ- 2.2 מיליארד ש"ח. (גידול זה כולל סך של כ- 0.1 מיליארד ש"ח שנוספו אגב מיזוג הראל מנוף).

הגידול בנכסים נטו בקרן בשנת 2016 נובע מתנועת צבירה כספית חיובית נטו (גביה וניוד פנימה בניכוי פדיונות, תשלומי פנסיה וניוד החוצה) בסך של כ- 5.4 מיליארד ש"ח וממיזוג קרן הראל מנוף סך של כ- 2.9 מיליארד ש"ח ומרווחי השקעות נטו (בניכוי דמי ניהול) בסך של כ- 1.7 מיליארד ש"ח.

• שינוי בדמי הגמולים

בשנת 2016 גבתה הקרן סך של כ- 6.1 מיליארד ש"ח דמי גמולים לעומת סך של כ- 4.9 מיליארד ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 4.3 מיליארד ש"ח בשנת 2014.

גידול של כ- 25% בשנת 2016 וגידול של כ- 13% בשנת 2015.

חלק מהגידול נובע מהפקדות עמיתים מנוף שמוזגו לקרן (כ- 0.5 מיליארד ש"ח).

• שינוי בסך העברות

בשנת 2016, הסתכמו העברות אל הקרן לסך של כ- 1,073 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 667 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 631 מיליון ש"ח בשנת 2014.

גידול של כ- 60.8% בשנת 2016 וגידול של כ- 5.8% בשנת 2015.

בשנת 2016, הסתכמו העברות הצבירה של הקרן אל גופים מוסדיים אחרים בסך של כ- 963 מיליון ש"ח לעומת כ- 735 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 456 מיליון ש"ח בשנת 2014.

גידול של כ- 30.9% בשנת 2016 וגידול של כ- 61.2% בשנת 2015.

השפעת הניוד נטו על הקרן בשנת 2016, היתה חיובית בסך של כ- 110 מיליון ש"ח, בשנת 2015, היתה השפעה שלילית של 68 מיליון ש"ח.

הניודים האמורים כוללים שני פעימות של הוראת שעה בדבר איחוד חשבונות לא פעילים בין קרנות הפנסיה השונות.

- שינוי בפדיונות

בשנת 2016, הסתכמו הפדיונות מהקרן לסך של כ- 732 מיליון ש"ח לעומת כ- 626 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 517 מיליון ש"ח בשנת 2014.

הגידול בשנת 2016, מושפע הן מכמות העמיתים בקרן, והן מיתרתם הצבורה של העמיתים שבחרו לפדות. הפדיונות מורכבים ממשכית כספי פיצויים בשל עזיבת עבודה וממשיכות של כספי חסכון טרם זמנם.

- שינוי בתשלומי פנסיה

בשנת 2016, הסתכמו תשלומי הפנסיה לסך של כ- 143.7 מיליון ש"ח לעומת כ- 97.5 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 73.1 מיליון ש"ח בשנת 2014.

גידול של כ- 47.3% בשנת 2016 וגידול של כ- 33.4% בשנת 2015, נובע מעליה במספר המבוטחים הזכאים לתשלומי פנסיה מהקרן.

- שינוי בעודף/גרעון אקטוארי

הגרעון האקטוארי בשנת 2016 הסתכם ל- 0.50% לכלל אוכלוסיית הקרן. בשנת 2015 הסתכם הגרעון האקטוארי ל- 0.42% לעמיתים מבוטחים ו- 0.56% לפנסיונרים חדשים ו- 1.48% לזכאים קיימים לפנסיה (פנסיונרים מלפני דצמבר 2013).

בשנת 2014 הסתכם הגרעון ל- 0.42% למבוטחים ו- 0.87% לפנסיונרים חדשים ו- 0.42% לזכאים קיימים לפנסיה.

לפרטים נוספים ראה באור 11 בדוחות הכספיים של הקרן.

הראל פנסיה כללית

- שינוי במספר העמיתים

בשנת 2016 חל גידול בכמות העמיתים ומקבלי הקצבה של כ- 15.9%, לעומת גידול של כ- 14.1% בשנת 2015.

מספר העמיתים הפעילים גדל בשנת 2016 בכ- 25.1% לעומת גידול של כ- 27% בשנת 2015.

מספר העמיתים הלא פעילים גדל בשנת 2016 בכ- 12.2% לעומת כ- 9.7% בשנת 2015.

מספר מקבלי הקצבות גדל בשנת 2016 בכ- 25.5% לעומת גידול של כ- 15.9% בשנת 2015.

- שינוי בנכסים מנוהלים

הנכסים המנוהלים, נטו עבור עמיתים פעילים ולא פעילים גדלו בשנת 2016 בכ- 25.1% מסך של כ- 461.1 מיליון ש"ח לסך של כ- 576.7 מיליון ש"ח. בשנת 2015 היה גידול של כ- 24.7% מסך של כ- 369.6 מיליון ש"ח לסך של כ- 461.1 מיליון ש"ח.

הנכסים המנוהלים, נטו עבור מקבלי קצבה גדלו בשנת 2016 בכ- 10.5% מסך של כ- 68 מיליון ש"ח לסך של כ- 75.2 מיליון ש"ח 2016.

הגידול בנכסים נטו בקרן בשנת 2016 נובע מתנועת צבירה כספית חיובית נטו (גביה וניוד פנימה בניכוי פדיונות, תשלומי פנסיה וניוד החוצה) בסך של כ- 104.5 מיליון ש"ח ומרווחי השקעות נטו (בניכוי דמי ניהול) בסך של כ- 18.2 מיליון ש"ח.

- שינוי בדמי הגמולים

בשנת 2016 גבתה הקרן סך של כ- 132.2 מיליון ש"ח דמי גמולים לעומת סך של כ- 105.9 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 88 מיליון ש"ח בשנת 2014.

גידול של כ- 24.9% בשנת 2016 וגידול של כ- 20.3% בשנת 2015.

- שינוי בסך העברות

בשנת 2016, הסתכמו העברות אל הקרן לסך של כ- 11 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 6.4 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 3.5 מיליון ש"ח בשנת 2014.

הגידול משנה לשנה נובע ברובו מהמשך הגברת מאמצי השיווק של החברה ומגידול ביתרות הצבורות הממוצעות של העמיתים.

בשנת 2016, הסתכמו העברות הצבירה מהקרן לסך של כ- 26 מיליון ש"ח לעומת כ- 11.6 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 6 מיליון ש"ח בשנת 2014.

השפעת הניוד נטו על הקרן היתה שלילית בסך של כ- 15 מיליון ש"ח, אשתקד השפעה שלילית של 5.2 מיליון ש"ח.

- שינוי בפדיונות

בשנת 2016, הסתכמו הפדיונות מהקרן לסך של כ- 8 מיליון ש"ח לעומת כ- 5.5 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 4.6 מיליון ש"ח בשנת 2014.

הגידול בשנת 2016, מושפע הן מכמות העמיתים בקרן, והן מיתרתם הצבורה של העמיתים שבחרו לפדות. הפדיונות מורכבים ממשיכת כספי פיצויים בשל עזיבת עבודה וממשיכות של כספי חסכון טרם זמנם.

- שינוי בתשלומי פנסיה

בשנת 2016, הסתכמו תשלומי הפנסיה לסך של כ- 4.8 מיליון ש"ח לעומת כ- 4.2 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 4 מיליון ש"ח בשנת 2014.

גידול בשנת 2016, נובע מעליה במספר המבוטחים הזכאים לתשלומי פנסיה מהקרן.

- שינוי בעודף/גרעון אקטוארי

הגרעון האקטוארי, בשנת 2016 הסתכם ל- 0.57% לעמיתים פעילים ולא פעילים ו-0.41% למקבלי קצבה, בשנת 2015 הסתכם הגרעון האקטוארי לכלל אוכלוסיית הקרן ל- 0.33% ובשנת 2014 ל- 0.16%.

לפרטים נוספים ראה באור 10 בדוחות הכספיים של הקרן.

תחום הגמל - תגמולים, אישיות, פיצויים, מרכזיות לפיצויים, השקעה ומטרה אחרת

• שינוי במספר חשבונות העמיתים

בשנת 2016 חל גידול של כ- 17.5% במספר חשבונות העמיתים, לעומת קיטון של כ- 5.2% בשנת 2015 (עיקר הגידול בשנת 2016 הנו ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ).
מספר חשבונות העמיתים הפעילים גדל בכ- 50.9% בשנת 2016, לעומת קיטון של כ- 1.8% בשנת 2015.
מספר חשבונות העמיתים הלא פעילים גדל בכ- 8.3% בשנת 2016, לעומת קיטון של כ- 6.1% בשנת 2015.

• שינוי בנכסים מנוהלים

הנכסים ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו לסך של כ- 19.1 מיליארד ש"ח, לעומת סך של כ- 16.4 מיליארד ש"ח בשנת 2015 וסל של כ- 16.6 מיליארד ש"ח בשנת 2014, גידול של כ- 16.9% בשנת 2016 לעומת קיטון של כ- 1.5% בשנת 2015.
הגידול בשנת 2016 נובע בעיקר ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ וקופות הגמל שבניהולה אל החברה.

• שינוי בדמי הגמולים

בשנת 2016 הסתכמה הגביה לסך של כ- 797.4 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ- 339.5 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 276.6 מיליון ש"ח בשנת 2014. גידול של כ- 134.8% בשנת 2016, לעומת גידול של 22.7% בשנת 2015.
עיקר הגידול נובע ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ וקופות הגמל שבניהולה אל החברה ומגידול בהפקדות כתוצאה מתיקון 190.

• שינוי בסך העברות

בשנת 2016, הסתכמו העברות אל הקופות לסך של כ- 638.7 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 562.6 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 610.6 מיליון ש"ח בשנת 2014.
גידול של כ- 13.5% בשנת 2016 לעומת קיטון של כ- 7.9% בשנת 2015.
בשנת 2016, הסתכמו העברות מהקופות לסך של כ- 535.4 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 650.4 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 464.7 מיליון ש"ח בשנת 2014.
קיטון של כ- 17.6% בשנת 2016, לעומת גידול של כ- 39.9% בשנת 2015.
השפעת הניוד נטו על נכסי הקופות בשנת 2016 הינה חיובית בסך של כ- 103.3 מיליון ש"ח, בשנת 2015 השפעה שלילית של 87.8 מיליון ש"ח.

• שינוי בפדיונות

בשנת 2016, הסתכמו הפדיונות מהקופות הגמל לסך של כ- 884 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 778.7 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 752.8 מיליון ש"ח בשנת 2014.

תחום ההשתלמות

• שינוי במספר חשבונות העמיתים

בשנת 2016 חל גידול של כ- 44.2% במספר חשבונות העמיתים, לעומת גידול של כ- 17.9% בשנת 2015 (עיקר הגידול בשנת 2016 הנו ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ).

מספר חשבונות העמיתים הפעילים גדל בכ- 39.1% בשנת 2016, לעומת קיטון של כ- 14.1% בשנת 2015.

מספר חשבונות העמיתים הלא פעילים גדל בכ- 54% בשנת 2016, לעומת גידול של כ- 25.7% בשנת 2015.

• שינוי בנכסים מנוהלים

הנכסים ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו לסך של כ- 7.9 מיליארד ש"ח, לעומת סך של כ- 5.1 מיליארד ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 4.5 מיליארד ש"ח בשנת 2014, גידול של כ- 55% בשנת 2016 לעומת גידול של כ- 14% בשנת 2015.

הגידול בשנת 2016 נובע בעיקר ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ וקרן ההשתלמות שבניהולה אל החברה.

• שינוי בדמי הגמולים

בשנת 2016 הסתכמה הגביה לסך של כ- 1,131.8 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ- 811.4 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 692.5 מיליון ש"ח בשנת 2014. גידול של כ- 39% בשנת 2016, לעומת גידול של 17% בשנת 2015.

עיקר הגידול נובע ממיזוג הראל עתידית קופות גמל בע"מ וקרן ההשלמות שבניהולה אל החברה.

• שינוי בסך העברות

בשנת 2016, הסתכמו העברות אל הקרן לסך של כ- 705.7 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 335.5 מיליון ש"ח בשנת 2015 וסך של כ- 429.7 מיליון ש"ח בשנת 2014.

בשנת 2016, הסתכמו העברות מהקרן לסך של כ- 309.6 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 291 מיליון ש"ח בשנת 2015, וסך של כ- 167.3 מיליון ש"ח בשנת 2014.

השפעת הניוד נטו על נכסי הקופות בשנת 2016 הינה חיובית בסך של כ- 396 מיליון ש"ח, בשנת 2015 השפעה חיובית של 44.5 מיליון ש"ח.

• שינוי בפדיונות

בשנת 2016, הסתכמו הפדיונות מהקופות הגמל לסך של כ- 429.6 מיליון ש"ח לעומת סך של כ- 303.4 מיליון ש"ח בשנת 2015, וסך של כ- 267.4 מיליון ש"ח בשנת 2014.

2.1.5 שיעורי דמי ניהול בהתאם להוראות הדין

לימים 31 בדצמבר 2016, 2015 ו-2014						שיעור דמי ניהול מהפקדה ושיעור שנתי דמי ניהול מנכסים שרשאית החברה לגבות לפי הוראות הדין:
אחר*	קופת גמל להשקעה	קרנות השתלמות	קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		
				מקיפה	כללית	
2% מנכסים	4% מהפקדה ו-1.05% מנכסים	2% מנכסים	4% מהפקדה ו-1.05% מנכסים	4% מהפקדה ו-1.05% מנכסים	6% מהפקדה ו-0.5% מנכסים	פעילים
						לא פעילים:
0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	מנותקי קשר**
2% מנכסים	1.05% מנכסים	2% מנכסים	1.05% מנכסים	1.05% מנכסים	0.5% מנכסים	אחר
2% מנכסים	1.05% מנכסים	2% מנכסים	1.05% מנכסים	0.6% מנכסים***	0.5% מנכסים	מקבלי קצבה

* כולל קופה מרכזית לפיצויים, קופה לפיצויים רב מסלולית בניהול אישי, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית וקופה לדמי מחלה.

** לעניין העמיתים שביום התחילה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב 2012 (ינואר 2013), התקיימה לגביהם ההגדרה "עמית שהקשר עמו נותק", שיעור דמי הניהול הנ"ל אינו נדרש וזאת עד לתום תקופה של שלוש שנים מיום ההחלה (דצמבר 2015).

*** בהתאם לתקנון הקרן דמי הניהול ממי שהפכו לפנסיונרים החל מחודש ינואר 2010 ואילך ייגבו דמי ניהול שלא יעלו על שיעור של 0.5% בחישוב שנתי מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבות הקרן לכלל הפנסיונרים. עבור פנסיונרים שפרשו לפני שנת 2010 נגבים דמי ניהול בשיעור של 2% בחישוב שנתי מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבות הקרן לכלל הפנסיונרים.

2.2 תחרות

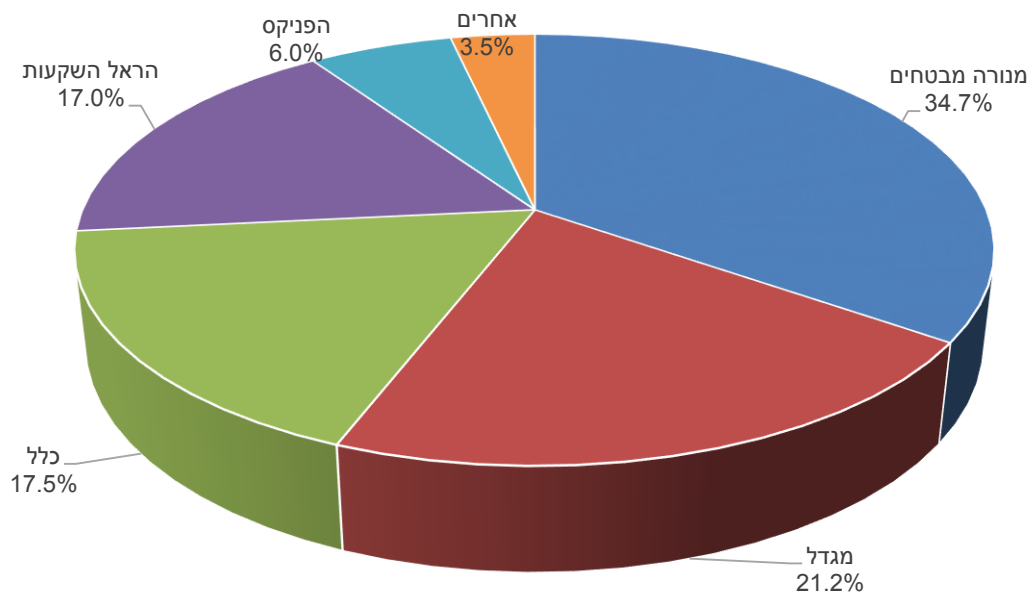
תחום הפנסיה

שוק הפנסיה מתאפיין ברמת ריכוזיות גבוהה שהולכת ופוחתת בעשור האחרון: בהתאם לפרסומי משרד האוצר, היקף הנכסים הצבורים בקרנות הפנסיה החדשות ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-254.6 מיליארדי ש"ח, גידול של כ-31.2 מיליארדי ש"ח לעומת 31 בדצמבר 2015. סך הנכסים בקרנות הפנסיה שבבעלות חברות ביטוח הינו כ-245.6 מיליארד ש"ח, לעומת כ-212.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. הרפורמה בשוק קרנות הפנסיה נועדה, בין היתר, לפתוח את הענף לתחרות. בעבר, נשלטו מרבית הנכסים בשוק על ידי קרנות הפנסיה ההסתדרותיות. עם החלת הרפורמה ומכירת קרנות הפנסיה החדשות, נכנסו חברות הביטוח הגדולות לענף וכיום מחזיקות ארבע קבוצות הביטוח את השליטה העיקרית בענף, אגב התגברות התחרות וירידה ברמת הריכוזיות.

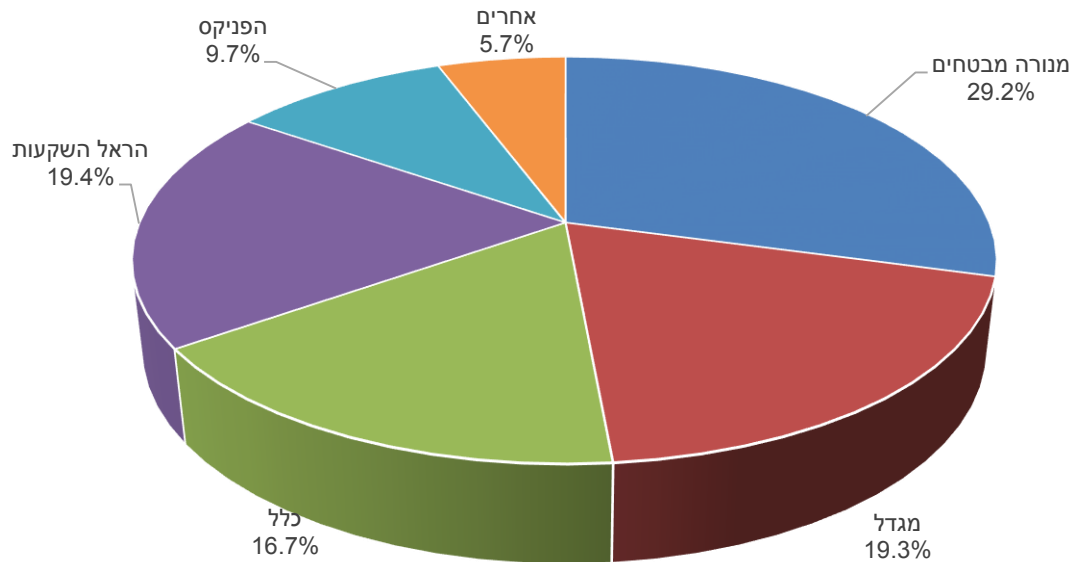
כניסתן של חברות הביטוח וגופים פיננסיים נוספים לשוק, שיפור הגמישות במעבר עמיתים בין הקרנות והמוצרים, יצירת כללי השקעה חדשים והעלייה במודעות הציבור לאפיקי החיסכון לטווח ארוך בכלל ולקרנות הפנסיה בפרט, כל אלה מחזקים את הסביבה התחרותית, באופן אשר עשוי לחזק את מגמת השינוי בענף.

החברות המנהלות של קרנות פנסיה בקבוצה מתחרות בעיקר מול קבוצת הביטוח מנורה, המנהלת את קרן הפנסיה החדשה מבטחים, מול קבוצת כלל המנהלת, בין היתר, את קרן הפנסיה החדשה כלל פנסיה, מול קבוצת מגדל המנהלת, בין היתר, את קרן הפנסיה החדשה מקפת וכן מול קבוצת הפניקס המנהלת, בין היתר, את קרן הפנסיה הפניקס פנסיה מקיפה. לאחרונה החלה פעילות מואצת בתחום הפנסיה גם בקרב בתי ההשקעות הגדולים, אם כי, נכון למועד הדוח, לא מדובר בהיקף פעילות מהותי.

להלן תרשימים התפלגות נתחי שוק (באחוזים) של נכסי קרנות הפנסיה החדשות נכון ליום 31 בדצמבר 2016:

להלן תרשים התפלגות נתחי שוק (באחוזים) של דמי הגמולים שהועברו לקרנות הפנסיה החדשות במהלך שנת 2016:

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה (שם הקבוצה "הראל", שאומץ על ידי החברה והקרנות שבניהולה), הניסיון בתחום הפעילות, איכות הניהול, איכות ניהול ההשקעות, החוסן הפיננסי, רמת השירות ללקוחות, מעסיקים, יועצים וסוכנים וקשרים ארוכי טווח עם הגורמים הפועלים בתחום זה.

דרכי התמודדות החברה עם התחרותיות

החברה מתמודדת עם התחרותיות הגוברת בתחום פעילותה בדרכים הבאות: (1) השקעה מתמדת במערכי השירות ובכלים תומכי שירות; (2) ניצול היותה חלק מקבוצת הראל מבחינת מוניטין הקבוצה, צינורות השיווק של קבוצת הראל ויתרונה היחסי לגודל של הקבוצה; (3) יצירת תנאים אטרקטיביים למצטרפים חדשים וקיימים, לרבות הנחות בדמי הניהול; (4) חיזוק מערכי השימור ותמרוץ סוכנים לשימור לקוחותיהם ולצמצום שיעורי מעבר מצד עמיתים; (5) השקעת משאבים רבים בהדרכה לשיפור יכולתם המקצועית עובדי החברה וסוכני החברה; (6) שיפור מערכות המחשוב ומערכות תפעול נוספות ושימוש בשיטות עבודה המשלבות טכנולוגיה מתקדמת לשם הוזלת עלויות. (7) גיוס סוכנים איכותיים חדשים.

תחום הגמל

בתחום קופות הגמל קיימת תחרות מתמדת ועזה. הרפורמות שחלו בתחום הפעילות שעיקרן: הרפורמות בתכניות ביטוח חיים שבוצעו בשנת 2004, הרפורמות בקרנות הפנסיה בשנים 2003 ו-2004, ובעקבותיהן כניסת חברות הביטוח לפעילות בשוק הפנסיה, שהביאה להרחבת מערך ההפצה של הפנסיה באמצעות סוכנים, לצד ביטול החסמים על מעברים בין המוצרים השונים (רפורמת הניוד), כמו גם הרפורמה בשוק ההון (חקיקת בכר), שבעקבותיה רכשו קבוצות הביטוח ובתי ההשקעות נתח משמעותי משוק ניהול קופות הגמל, תיקון 3 לחוק קופות הגמל שהשווה את מדיניות המיסוי של המוצרים הפנסיוניים השונים וקבע כי כל ההפקדות לקופות גמל החל מיום 1 בינואר 2008 הינן למטרות קצבה בלבד, רפורמת פנסיית החובה, הפחתה של שיעור דמי הניהול במוצרי החיסכון הפנסיוני וכניסת בתי ההשקעות לתחום הביטוח, הגבירו והעצימו את התחרות בתחום הפעילות.

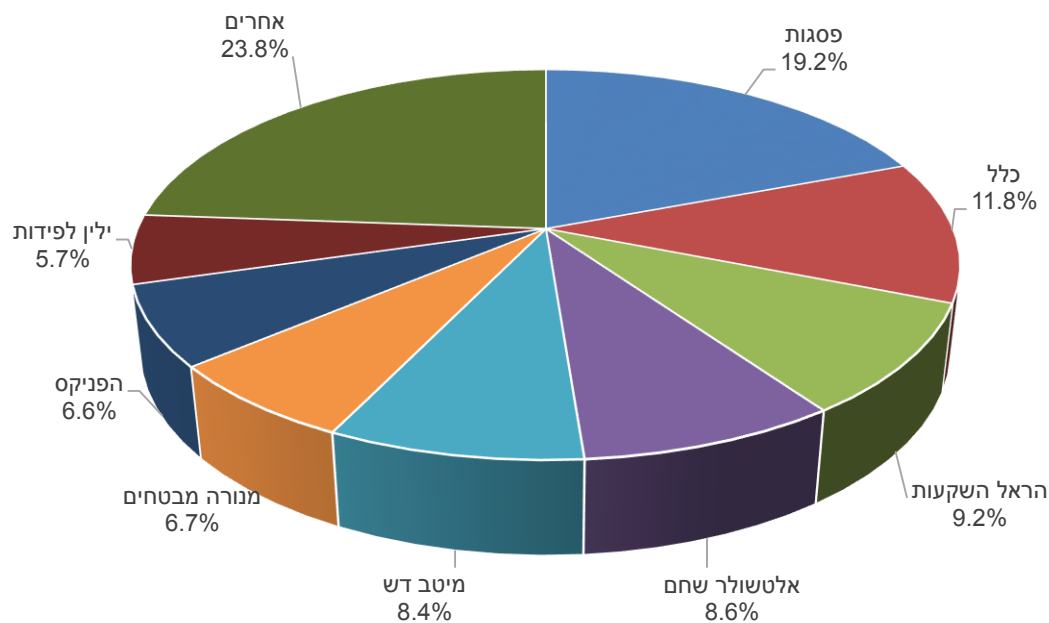
קופות גמל לחיסכון, לתגמולים וקופות אישיות לפיצויים

קופות הגמל המנוהלות בקבוצה מתחרות בקופות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובקופות המנוהלות על ידי בתי השקעות.

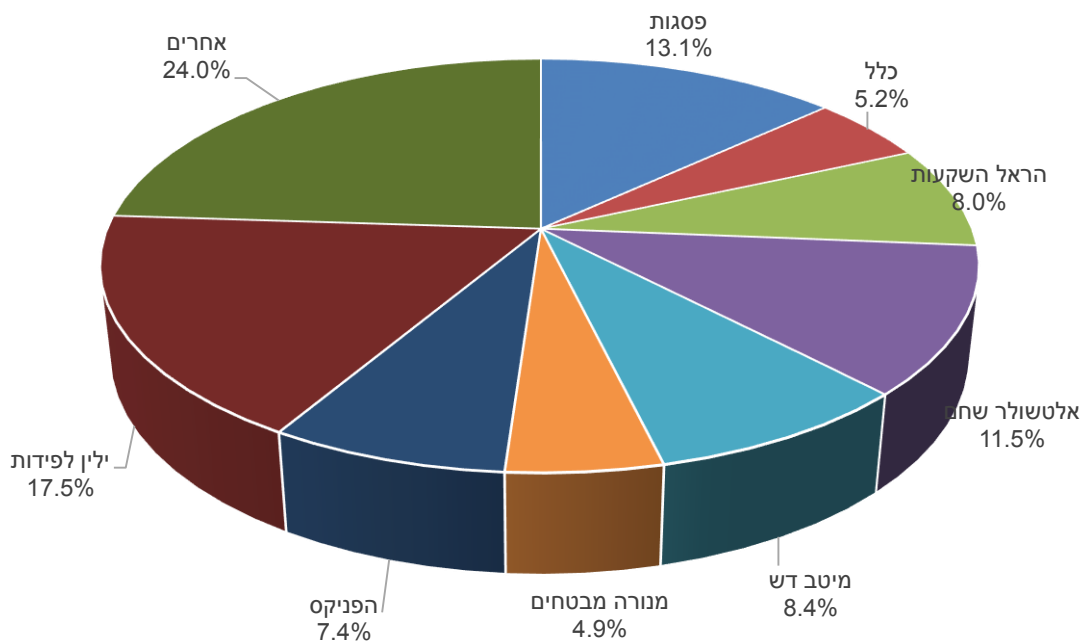
התחרות באה לידי ביטוי, ביו היתר, ברמת השירות לעמיתים, במסלולי ההשקעה השונים, בתשואות המושגות על נכסי העמיתים בקופות ובשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמיתים.

המתחרים העיקריים בשוק קופות הגמל הינם: פסגות, כלל, אלטשולר שחם, מיטב דש, מנורה מבטחים, הפניקס וילין לפידות.

להלן תרשים התפלגות נכסי קופות הגמל המנוהלות על-ידי החברות המנהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2016, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר, כולל עתידית):

להלן תרשים התפלגות נתחי שוק (באחוזים) של הפקדות שהועברו לקופות הגמל במהלך שנת 2016:

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום ניהול קופות הגמל הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, החוסן הפיננסי, תשואות הקופות, רמת השירות ללקוחות ולסוכנים, קשרים ארוכי טווח עם סוכנים הפועלים בתחום זה ומיקומה של החברה במודלים של דירוג הקופות במערכי הייעוץ של הבנקים.

דרכי התמודדות החברה עם התחרותיות

ההתמודדות עם התחרות בתחום ניהול קופות הגמל נעשית במספר רבדים:

- פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים - החברה עושה מאמצים לשימור לקוחות קיימים באמצעות מערך שימור לקוחות ייעודי המטפל בלקוחות החברה בהתאם לפרמטרים שנקבעו על ידי החברה.
- סינרגיה בין חברות הקבוצה - אפשרות מתן פתרונות משולבים ללקוחות בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח וכן צירוף מוצרים ביטוחיים נלווים.
- התייעלות תפעולית - באמצעות שיפור תהליכי ושיטות עבודה, מערכות מחשוב ומיכון, איחוד יחידות מטה ומערכות מטה במסגרת חטיבת החיסכון ארוך הטווח תוך מיקוד בשיפור השירות, השקיפות וזמן התגובה ביחד עם חסכון בעלויות.
- שיפור השירות והקשר עם הלקוח לרבות באמצעות ממשקים דיגיטליים ואתר האינטרנט, מוקד שירות לקוחות יעיל ומהימן וכן סניפי קבלת קהל העומדים לשירות הלקוח.
- פעילות לגיוס לקוחות חדשים באמצעות מערכי ההפצה והשיווק הקיימים, חיזוק המערך הישיר גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות, חיזוק הקשר עם מערך הייעוץ בבנקים והפעלת מבצעי קידום מכירות..
- שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לטעמי הציבור וכמענה לתחרות בשוק (מסלולים סולידיים, מניתיים וכו'). לפרטים אודות מסלולי השקעה ראה סעיף 2.1 לעיל.

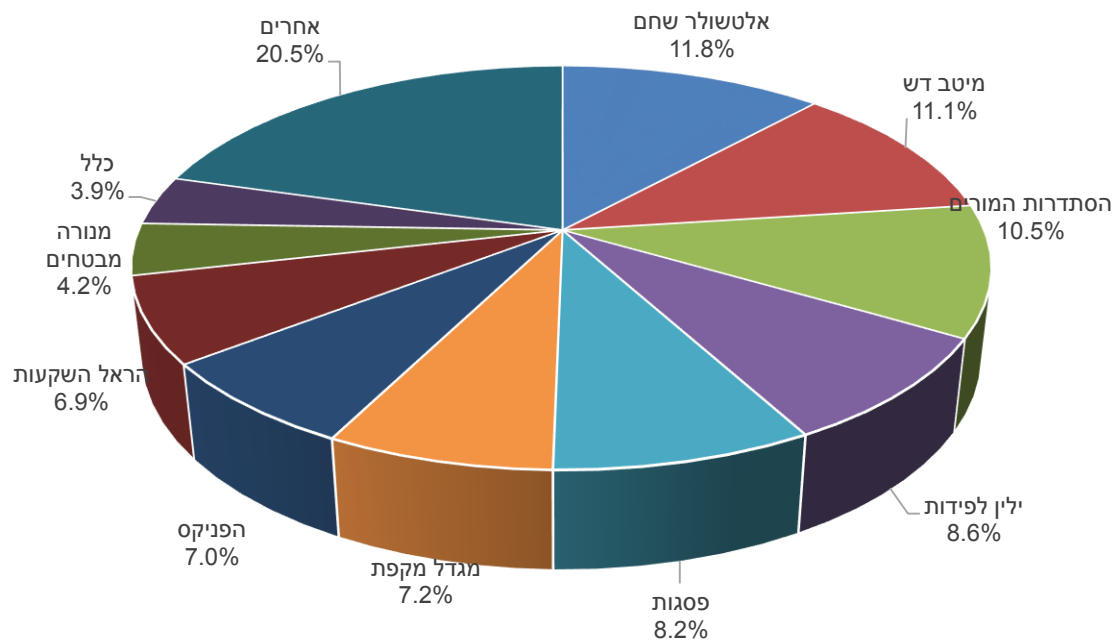
קרנות השתלמות

קרנות השתלמות המנוהלות בקבוצה מתחרות בקרנות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובקרנות המנוהלות על ידי בתי השקעות.

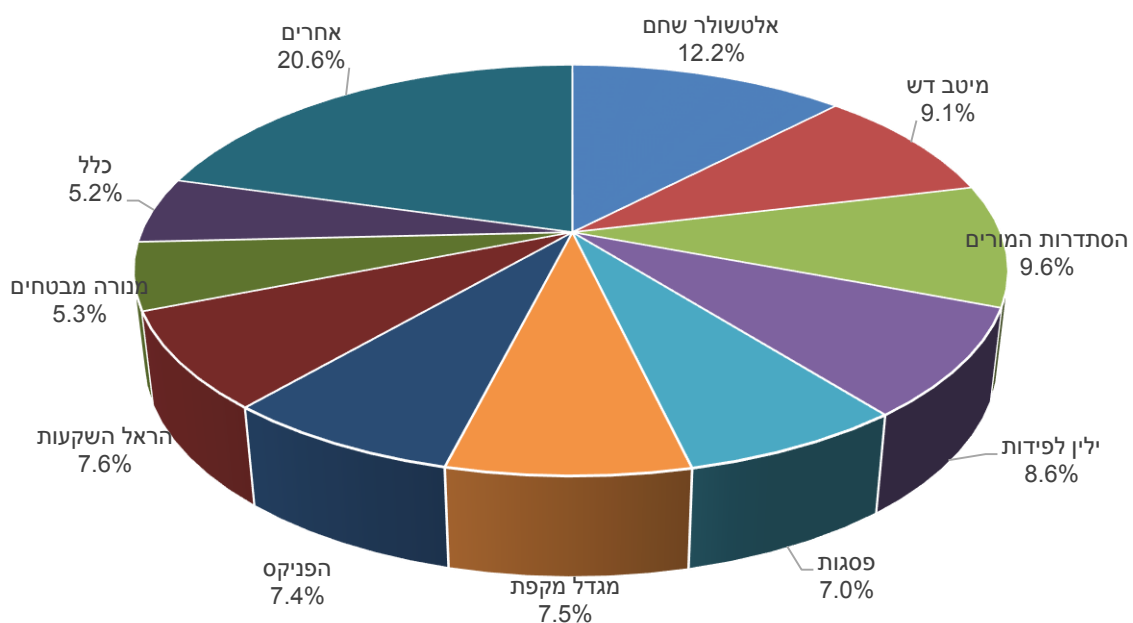
התחרות העיקרית הינה, בין היתר, על רמת השירות לעמיתים, על מסלולי ההשקעה השונים, על התשואות המושגות על נכסי העמיתים בקרנות ועל דמי הניהול הנגבים מהעמיתים.

המתחרים העיקריים בשוק קופות הגמל הינם: אלטשולר שחם, מיטב דש, ילין לפידות, פסגות, מגדל והפניקס.

להלן תרשים התפלגות נכסי קרנות ההשתלמות המנוהלות על-ידי החברות המנהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2016, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

להלן תרשים התפלגות נתחי שוק (באחוזים) של הפקדות שהועברו לקרנות ההשתלמות במהלך שנת 2016:

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום ניהול קרנות ההשתלמות הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, החוסן הפיננסי, תשואות הקופות, רמת השירות ללקוחות ולסוכנים וקשרים ארוכי טווח עם הסוכנים הפועלים בתחום זה ומיקומה של החברה במערכי הייעוץ של הבנקים.

דרכי התמודדות החברה עם התחרותיות

ההתמודדות עם התחרות בתחום ניהול קרנות ההשתלמות נעשית במספר רבדים:

- פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים - החברה עושה מאמצים לשימור לקוחות קיימים באמצעות מערך שימור לקוחות ייעודי המטפל בלקוחות החברה בהתאם לפרמטרים שנקבעו על ידי החברה.
- סינרגיה בין חברות הקבוצה - אפשרות מתן פתרונות משולבים ללקוחות בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח וכן צירוף מוצרים ביטוחיים נלווים.
- התייעלות תפעולית - באמצעות שיפור תהליכי ושיטות עבודה, מערכות מחשוב ומיכון, איחוד יחידות מטה ומערכות מטה במסגרת חטיבת החיסכון ארוך הטווח תוך מיקוד בשיפור השירות, השקיפות וזמן התגובה ביחד עם חסכון בעלויות.
- שיפור השירות והקשר עם הלקוח לרבות באמצעות ממשקים דיגיטליים ואתר האינטרנט, מוקד שירות לקוחות יעיל ומהימן וכן סניפי קבלת קהל העומדים לשירות הלקוח.
- פעילות לגיוס לקוחות חדשים באמצעות מערכי ההפצה והשיווק הקיימים, חיזוק המערך הישיר גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות, חיזוק הקשר עם מערך הייעוץ בבנקים והפעלת מבצעי קידום מכירות.
- שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לטעמי הציבור וכמענה לתחרות בשוק (מסלולים סולידיים, מנייתיים וכו'). לפרטים אודות מסלולי השקעה ראה סעיף 2.1 לעיל.
- חיזוק החיסכון בקרן ההשתלמות באמצעות שילוב אופציונאלי של ביטוח חיים יחד עם החיסכון בקרן. לרשות עמיתי הקרן העומדים בתנאי הסף כפי שקובע התקנון האפשרות לשלב ביטוח חיים קולקטיבי בגובה 120,000 ש"ח.

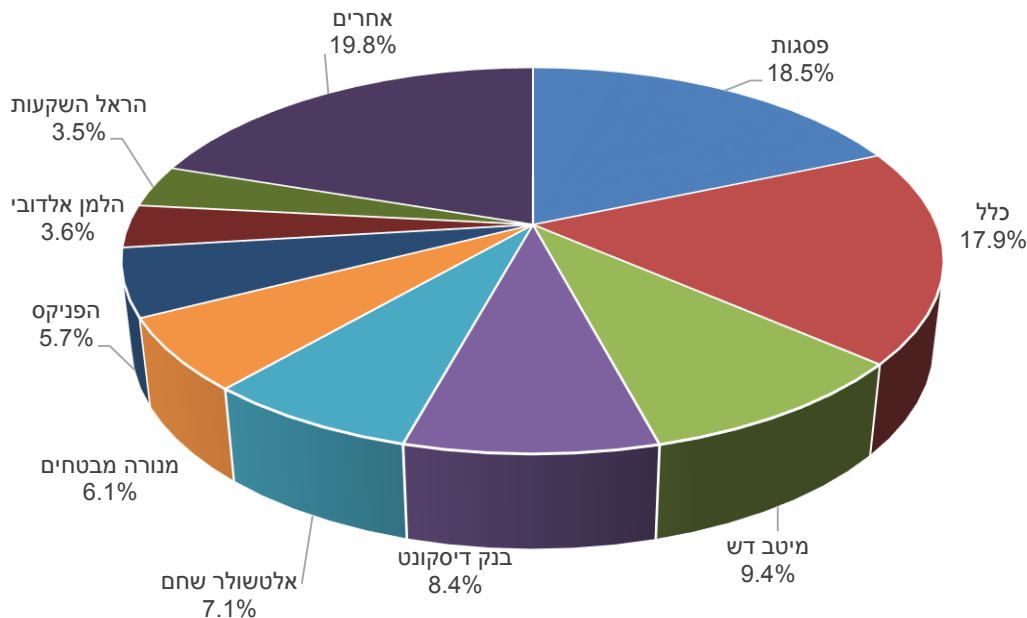
קופות גמל להשקעה, קופות גמל מרכזיות לפיצויים, קופה מרכזית לפנסיה תקציבית וקופה לדמי מחלה.

קופות מרכזיות לפיצויים וקופות פנסיה תקציבית המנוהלות בקבוצה מתחרות בקופות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובקופות המנוהלות על ידי בתי השקעות.

התחרות באה לידי ביטוי, ביו היתר, ברמת השירות לעמיתים ולמעסיקים, על מסלולי ההשקעה השונים, על התשואות המושגות בקופות ועל שיעור דמי הניהול הנגבים מהעמיתים.

המתחרים העיקריים בתחום זה הינם: פסגות, כלל, מיטב דש, אלטשולר שחם, מנורה מבטחים, הפניקס והלמן אלדובי.

להלן תרשים התפלגות נכסי קופות מרכזיות לפיצויים ופנסיה תקציבית המנוהלות על-ידי החברות המנוהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2016, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

גורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום ניהול קופות מרכזיות לפיצויים ופנסיה תקציבית הינם, בעיקר: המוניטין של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, החוסן הפיננסי, תשואות הקופות, רמת השירות ללקוחות, למעסיקים ולסוכנים וקשרים ארוכי טווח עם הסוכנים הפועלים בתחום זה.

דרכי התמודדות החברה עם התחרותיות

ההתמודדות עם התחרות בתחום ניהול קופות מרכזיות לפיצויים ופנסיה תקציבית נעשית במספר רבדים:

- פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים - החברה עושה מאמצים לשימור מול מעסיקים להם קופות מרכזיות.
- התייעלות תפעולית - באמצעות שיפור תהליכי ושיטות עבודה, מערכות מחשוב ומיכון, איחוד יחידות מטה ומערכות מטה במסגרת חטיבת החיסכון ארוך הטווח תוך מיקוד בשיפור השירות, השקיפות וזמן התגובה ביחד עם חסכון בעלויות.
- שיפור השירות והקשר עם הלקוח לרבות באמצעות ממשקים דיגיטליים ואתר האינטרנט, מוקד שירות לקוחות יעיל ומהימן וכן סניפי קבלת קהל העומדים לשירות הלקוח.
- שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לטעמי הציבור וכמענה לתחרות בשוק (מסלולים סולידיים, מניתיים וכו'). לפרטים אודות מסלולי השקעה ראה סעיף 2.1 לעיל.

2.3 לקוחות

בתחום הפנסיה

בתחום הפנסיה חברים עמיתים ומעסיקים בפיזור ניכר. קיימים 6 מעסיקים שסך הנכסים המנוהלים (בגין כל אחד מהם) בגין עובדיו עולה על 1% מסך הנכסים המנוהלים בתחום הפנסיה.

למעסיקים האמורים הסכמים עם קרן הפנסיה במסגרתם זכאים העובדים להטבות בדמי ניהול בקרן ובחלק מהמקרים מהווה הקרן קופת גמל לצורך הפקדת תשלומים כמשמעותה בסעיף 20 (ב) לחוק קופות גמל.

ההכנסות ממעסיקים אלו בשנת הדוח הסתכמו לסך של כ- 29.7 מיליוני ש"ח.

למידע נוסף אודות מעסיקים גדולים איתם התקשרה החברה, ראה סעיף 3.3. בדוח סקירת ההנהלה של הקרן המקיפה.

החברה מגדירה כאחד מגורמי ההצלחה הקריטיים שלה את היכולת להצליח לשמר את הלקוחות הקיימים. החברה משקיעה רבות בשיפור שיעורי ההצלחה בנושא זה, ראה סעיפים 3.3, 3.7 ו-3.11 בדוח זה.

להלן מספר מדדים הנוגעים לעניין:

שנה	2016	2015
שיעור פדיונות (כולל ניוד החוצה)	4.51%	4.48%
גיל ממוצע של העמיתים (בשנים)	40	38
וوتק ממוצע של העמיתים הפעילים (בשנים)	4.70	4.20

בתחום הגמל

קופות גמל לחיסכון, לתגמולים וקופות אישיות לפיצויים

בקופות הגמל חברים עמיתים ומעסיקים בפיזור ניכר. קיימים 8 מעסיקים שסך הנכסים המנוהלים בגין עובדיו עולה על 1% מסך הנכסים המנוהלים בתחום וסך נכסיהם מהווים כ- 16% מנכסי התחום. למעסיקים האמורים הסכם עם קופת הגמל במסגרתו זכאים העובדים להטבות בדמי ניהול ובחלק מהמקרים מהווה הקופה קופת גמל לצורך הפקדת תשלומים כמשמעותה בסעיף 20 (ב) לחוק קופות גמל.

ההכנסות ממעסיקים אלו בשנת הדוח הסתכמו לסך של כ- 15 מיליוני ש"ח.

למידע נוסף אודות מעסיקים גדולים איתם התקשרה החברה, ראה סעיף 3.3. בדוח סקירת ההנהלה של הקופות.

החברה מגדירה כאחד מגורמי ההצלחה הקריטיים שלה את היכולת להצליח לשמר את הלקוחות הקיימים. החברה משקיעה רבות בשיפור שיעורי ההצלחה בנושא זה, ראה בנוסף סעיפים 3.3, 3.7 ו-3.11 להלן.

להלן מספר מדדים הנוגעים לעניין:

שנת 2016	
8.03%	שיעור פדיונות (כולל ניוד החוצה)
49	גיל ממוצע של העמיתים (בשנים)
12.94	וوتק ממוצע של העמיתים הפעילים (בשנים)

קרנות השתלמות

- בקרן ההשתלמות חברים עמיתים ומעסיקים בפיזור ניכר. קיימים 5 מעסיקים שסך הנכסים המנוהלים (בגין כל אחד מהם) בגין עובדיו עולה על 1% מסך הנכסים המנוהלים בתחום וסך נכסיהם מהווים כ-14.2% מנכסי התחום.
 - למעסיקים האמורים הסכמים עם קרן ההשתלמות במסגרתם זכאים העובדים להטבות בדמי ניהול ובחלק מהמקרים מהווה הקופה קופת גמל לצורך הפקדת תשלומים כמשמעותה בסעיף 20 (ב) לחוק קופות גמל.
 - ההכנסות ממעסיקים אלו בשנת הדוח הסתכמו לסך של כ-5.1 מיליוני ש"ח.
 - למידע נוסף אודות מעסיקים גדולים איתם התקשרה החברה, נא ראה סעיף 3.3. בדוח סקירת ההנהלה של קרן ההשתלמות.
 - החברה מגדירה כאחד מגורמי ההצלחה הקריטיים שלה את היכולת להצליח לשמר את הלקוחות הקיימים. החברה משקיעה רבות בשיפור שיעורי ההצלחה בנושא זה, ראה סעיפים 3.3 ו-3.11 בדוח זה.
- להלן מספר מדדים הנוגעים לעניין:

שנת 2016	
11.4%	שיעור פדיונות (כולל ניווד החוצה)
44	גיל ממוצע של העמיתים (בשנים)
5.36	וوتק ממוצע של העמיתים הפעילים (בשנים)

קופות גמל להשקעה, קופת גמל חיסכון לילד, קופות גמל מרכזיות לפיצויים וקופה מרכזית לפנסיה תקציבית

- בשאר הקופות קיים מעסיק אחד שסך נכסיו המנוהלים עולה על 1% מסך הנכסים המנוהלים בתחום.
- למעסיקים האמורים הסכמים עם הקופות במסגרתם זכאים להטבות בדמי ניהול.
- ההכנסות ממעסיקים אלו בשנת הדוח הסתכמו לסך של כ-413 אלפי ש"ח.

3. חלק ג' - מידע נוסף ברמת כלל החברה

3.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה

להלן תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים המשפיעים באופן מהותי על כלל פעילות הקבוצה.

פעילות הקבוצה והגופים המוסדיים בקבוצה כפופה למספר חוקים שהעיקריים שבהם הם:

- חוק ניירות ערך - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והנחיות רשות ניירות ערך;
- חוק החברות - לרבות התקנות שהותקנו על פיו;
- חוק הפיקוח - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והחוזרים שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק הפיקוח;
- חוק קופות גמל - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והנחיות שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק קופות גמל;
- חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 ("חוק חוזה ביטוח").
- בנוסף, פעילות החברות בקבוצה כפופה לחוקים נוספים שהעיקריים שבהם הם:
- חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 - לרבות הצווים שפורסמו מכוחו (בעיקר צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטח וסוכן ביטוח), התשס"ב-2001 וצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של קופות גמל וחברה המנהלת קופת גמל), התשס"ב-2001);
- חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006;
- חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 - המעניק, במקרים המוגדרים בחוק, הגנה לעובד במקרה שהמעביד אינו מעביר את ההפרשות לקופת גמל כמשמעה בפקודת מס הכנסה;
- חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981;
- חוק החוזים האחדים, תשמ"ג-1982;
- חוק ה- FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act)

ביום 18 במרץ 2010 נכנס לתוקף חוק ה-FATCA (FATCA Foreign Account Tax Compliance Act), שמטרתו מניעת התחמקות מתשלום מס על ידי אמריקאים, המנהלים חשבונות פיננסיים מחוץ לארצות הברית, והגברת האכיפה והציות לדיני המס בארצות הברית. בחודש יוני 2014 חתמה ישראל על הסכם בינלאומי עם ארצות הברית, בנוגע ליישום חוק ה-FATCA אשר מכוחו חויבו גופים פיננסיים מחוץ לארצות הברית לדווח לארצות הברית על כל מי שהוא אזרח ארצות הברית או תושב ארצות הברית המחזיק אצלם חשבון פיננסי (להלן - "הסכם FATCA") והתחייבה ליישם את הוראות החוק בגופים הפיננסיים של מדינת ישראל.

במהלך שנת 2013 ו-2014 בוצע מיפוי של חברות הקבוצה והמוצרים יכללו תחת בתחולת הסכם ה-FATCA, מופו הפעולות שתידרשנה על-מנת לעמוד בדרישות ההסכם וכן בוצע מיפוי הפעילות התפעולית והמיכונית הנדרשת מחברת הביטוח לצורך יישום הוראות ההסכם. בד בבד מונו אחראים בחברות בקבוצה, לצורך עמידה בדרישות הוראות ה-FATCA.

ביום 11 באוקטובר 2015 פרסם הממונה מכתב למנהלי הגופים המוסדיים שעניינו "היערכות ליישום הוראות הסכם FATCA", הקובע, בין היתר, סיווג ישויות וחשבונות; סיווג הישויות וסוגי החשבונות הפיננסיים שתחת פיקוח רשות שוק ההון, לעניין הוראות ההסכם (ישויות פטורות וישויות חייבות), וכן הבהרות לעניין החובות החלות על הגופים הפיננסיים מכוח ההסכם ביחס ביצוע בדיקת נאותות.

ביום 12 ביולי 2016 אושר בקריאה שניה ושלישית חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227) התשע"ו 2016 (להלן: "תיקון 227"). תיקון 227 עיגן את ההסדרים העיקריים לשיפור ציות מס בינלאומי הנדרשים ליישום של הסכם ה-FATCA במסגרת הדין הישראלי.

בתוך כך, תיקון 227 עיגן גם את ההסדרים העיקריים ליישום הסכמי חילופי מידע נוספים שיחתמו בעתיד, המבוססים על התקן לחילופי מידע אוטומטיים של חשבוניות פיננסיים שפרסם ארגון ה-OECD, ובכלל זאת, מסמך את שר האוצר להתקין תקנות הנדרשות ליישום של הסכמים כאמור.

ב-4 באוגוסט 2016 אושרו תקנות מס הכנסה (יישום הסכם פטקא), התשע"ו-2016 (להלן בפסקה זו: "התקנות"). התקנות חלות על חשבוניות מסוגים מסוימים ובהתאם להן, בין היתר, חברת ביטוח מחויבת לערוך זיהוי של בעלי החשבוניות שבתחולה, לאסוף מידע שמתקבל אודותיהם ולנטר אינדיקציות המעידות על זיקה של בעלי החשבוניות לארצות הברית ועל היותם נישומים. מידע אודות בעלי החשבוניות, כאמור, מדווח לרשות המסים בישראל אחת לשנה וזו אחראית על העברת הדיווח לגורמים הרלבנטיים בארצות הברית. אי-ציות לתקנות עלול לגרור הכרזה על הגוף הפיננסי כגוף שאינו מציית וכן לגרור הטלת סנקציות משמעותיות.

■ חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ניעוץ, שיווק ומערכת סליקה פיננסיים), תשס"ה-2005.

להלן תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים בעלי השלכה על הדוחות הכספיים של החברה שפורסמו בשנת הדוח או אחריה - עד למועד פרסום דוח זה. להוראות אלו עשויה להיות השלכה על פעילות החברה מבחינה עסקית, מיכונית ותפעולית. לעניין הוראות דין מהותיות וההשפעה האפשרית שלהם על פעילות החברה, ראה סעיף 2.1 לעיל.

3.1.1 הוראות דין

- ביום 8 במרץ 2017 חתם שר האוצר על תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ז-2017. התקנות מעגנות את המלצות הצוות להגברת הוודאות בחיסכון הפנסיוני ברשות מנכ"ל משרד האוצר. במסגרת הוראות התקנות נקבע כי מתוך הנפקת האג"ח המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות בשיעור של 30% מסך נכסי קרן הפנסיה, תקצה הקרן את האג"ח המיועדות בהתאם לחלוקה הבאה: 60% מהנכסים העומדים כנגד ההתחייבות לפנסיונרים (לא כולל זכאים קיימים), 30% מנכסי החוסכים בקרן הפנסיה שגילם בין 50 לגיל הפרישה והיתרה לשאר עמיתי הקרן.
- כהוראות משלימות לתקנות אלה, ביום 9 במרץ 2017 פורסמו טיוטת חוזר שעניינה הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות וטיוטת חוזר שעניינה הוראות לניהול קרן חדשה. במסגרת טיוטות החוזרים כאמור מוצע לקבוע בין היתר הוראות לאופן חישוב ההתחייבויות לפנסיונרים שיפרשו החל ממועד כניסת החוזר לתוקף באופן שהמדידה תעשה למול התשואה שהושגה בפועל ביחס לריבית שנקבעה בטיטות החוזר ולא ביחס לוקטור הריביות כפי שמתבצע כיום. כמו כן, מוצע לקבוע כי התאמת תשלומי הפנסיות למדד לגבי כל הפנסיונרים תבוצע אחת לשנה במקום אחת לחודש.
- ביום 20 בפברואר 2017 אישרה ועדת הכספים של הכנסת את תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי)(תיקון), התשע"ו-2016, הקובעות כי לחוסכים לפנסיה תינתן אפשרות לנהל באופן אישי את חסכוניהם, ולבחור בעצמם את אפיקי ההשקעה הטובים להם, עד לתקרה של 5.2 מיליון ש"ח. התקנות מרחיבות את סוגי הכספים שניתן לנהל בקופת גמל בניהול אישי, ומסדירות, בין היתר, את אופן השקעת הכספים, דמי ניהול והוצאות שניתן לגבות מנכסי קופת הגמל. כמו כן, התקנות קובעות כי חברה מנהלת תהיה רשאית להמשיך ולנהל כספים אשר הופקדו לפני תחילת תקנות אלו, בהתאם לקבוע בתקנות העיקריות.
- ביום 29 בינואר 2017 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(תיקון מס' 33), התשע"ז-2017, אשר מטרתו להעניק סיוע ממשלתי לקרנות פנסיה ותיקות שאינן בהסדר באמצעות העברת כספים מתקציב המדינה (כרית ביטחון), כדי למתן את השפעת השינויים בעקום הריבית על זכויותיהם של העמיתים בקרנות האמורות, בכפוף לעריכת שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים בהן.
- ביום 25 בינואר 2017 פורסמה הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 4)(הוועדה ליציבות פיננסית), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצע להקים ועדה ליציבות פיננסית שבראשה יעמוד נגיד בנק ישראל. הועדה תפעל במטרה לתמוך ביציבותה של המערכת הפיננסית ופעילותה הסדירה, ולשם כך תקדם תיאום ושיתוף פעולה בין רשויות הפיקוח הפיננסיות – הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, הפיקוח על נותני שירותים פיננסיים, הפיקוח על מערכות תשלומים ורשות ניירות ערך, וכן בינן

לבין בנק ישראל ומשרד האוצר ותביא לשיתוף פעולה ביניהן לשם תמיכה ביציבותה של המערכת הפיננסית ובפעילותה הסדירה. הצעת החוק מפרטת את תפקידיה של הוועדה, והרכבה, ומציעה לקבוע מנגנון קבלת החלטות.

- ביום 16 בינואר 2017 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), התשע"ז-2017, במסגרתו נקבע איסור על חישוב עמלת הפצה בזיקה לשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמית, וכן העונש בגין הפרת האיסור כאמור. תחילתו של החוק ביום 1 באפריל 2017.
- ביום 27 בפברואר 2017 פורסם נייר התייעצות לציבור (שה. 4395-2017) שעניינו "היעדר זיקה בין דמי הניהול לבין עמלת הפצה" ("נייר ההתייעצות"), על פיו מוזמן הציבור להביא בפני רשות שוק ההון את עמדתו בנוגע לתגמול העומד בהוראות החוק, לרבות בהתייחס לעקרונות המפורטים בנייר ההתייעצות, אשר יכולים לשמש בפני עצמם או יחד עם עקרונות נוספים, כבסיס למודל תגמול לבעל רישיון.
- ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק י"ב: מס ריבוי דירות, במסגרתו נקבע כי עמית שחייב במס ריבוי דירות יהיה רשאי להפקיד תשלומים בקופת גמל להשקעה עד ליום 31 בדצמבר 2017 מעבר לתקרה של 70,000 ש"ח, אם מכר דירה שהייתה בבעלותו לפני יום 16 בדצמבר 2016 לרוכש תושב ישראל שיש לו לכל היותר דירה יחידה ותקרת ההפקדה לקופת הגמל תהיה עד 2.5 מיליוני ש"ח או עד לתמורה בגין מכירת הדירה - לפי הנמוך מבניהם.
- ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ג': פיצויי פיטורים, במסגרתו נקבע, כי סכומים שהופקדו לקופת גמל לקצבה על חשבון מרכיב הפיצויים העולים על תקרת הפיצויים, או שהופקדו על חשבון מרכיב ההשלמה לפיצויים והעולים על תקרת ההשלמה לפיצויים, יראו אותם כהכנסת עבודה של העובד, במועד שבו שולמו לקופת הגמל. סכומים שאינם עולים על תקרות אלו, יראו אותם כהכנסה של עובד במועד שקיבל אותם. כמו כן, עובד שפרש ואשר עומד לזכותו סכום של עד 360,000 ש"ח או עד תקרת הפיצויים - לפי הגבוה, במרכיב הפיצויים בכל קופות הגמל לקצבה, בשל עבודתו אצל אותו מעביד, יראו בו כאילו הודיע למנהל, בעת פרישתו, על רצונו להמשיך ולהשאירם למטרת תשלום קצבה.
- ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ב': חיסכון וסיוע לעצמאים, במסגרתו נקבעו המועדים והשיעורים, לפיהם יופקדו תשלומים לקופת גמל לקצבה על ידי עצמאי בשל הכנסה חייבת, מנגנון לשליחת התראה בשל אי הפקדת תשלומים כאמור וסכום הקנס במידה ולא יופקדו התשלומים כאמור.
- ביום 21 באוגוסט 2016 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016 במסגרתו נקבע כי תוקם "רשות שוק ההון ביטוח וחסכון", אשר תהיה עצמאית בהפעלת סמכויותיה לשם מילוי תפקידיה. שר האוצר ימנה, באישור הממשלה, לתקופת כהונה אחת בת חמש שנים ממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, אשר ישמש כמנהלה של הרשות ויוקנו לו חלק מן הסמכויות המוקנות כיום לשר האוצר. בנוסף, לגבי חלק מהחלטות הממונה תבוטל זכות הערעור לבית המשפט המחוזי הקיימת כיום ובמקומה תוקנה סמכות להגשת עתירה מנהלית לבית המשפט לעניינים מנהלים בגין חלק מהחלטותיו של הממונה. תיקון החוק נכנס לתוקף ביום 1 בנובמבר 2016.
- ביום 28 ביוני 2016 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תשלומים לקופת גמל)(תיקון מס' 2), התשע"ו-2016, במסגרתן נדחו מועדי התחילה של ההוראות לעניין פרטים שעל מעביד למסור לחברה מנהלת בעת הפקדת והפסקת התשלומים, הודעת קופת גמל לעובד על הפסקה בתשלום, היוון חוזר ראשוני, היוון חוזר מסכם, היוון חוזר מסכם חודשי והיוון חוזר מסכם שנתי, בקשה להשבת תשלום שהופקד ביתר, ובעניין מבנה דיווח אחיד, כך שלגבי מעביד המעסיק פחות מחמישים עובדים, מועד התחילה יהיה ביום 1 בפברואר 2018, ולגבי מעביד המעסיק לפחות חמישים עובדים אך לא יותר ממאה עובדים, מועד התחילה יהיה ביום 1 בפברואר 2017.
- ביום 1 בינואר 2017 פרסמה חברת סוויפטס בע"מ מסמך שעניינו "כללי מערכת למעסיקים/מייצגים-ביצוע סליקת כספים לרשימות מעסיקים באמצעות המסלוקה הפנסיונית" ("המסמך"), לפיו, החל מסוף חודש ינואר 2017 יפתח לקהל הרחב שירות לסליקת כספים "אוטומטית" במקביל לדיווח ממשק

"מעסיקים". במסגרת השירות תחולל המסלקה הפנסיונית פעולות בנקאיות להעברת כספים מחשבון העו"ש של המעסיק/מייצג אל חשבון העו"ש של הקופה. לאחר אישור וביצוע מוצלח של סליקת הכספים, תצרף המסלקה את המידע הרלוונטי לבלוק "פרטי העברת כספים" בממשק מעסיקים דיווח שוטף במנות הדיווח ותפיץ את המנות לגופים המוסדיים. ככל שהבנק המשלם לא יאשר או לא יבצע סליקת כספים, תדווח המסלקה למעסיק/מייצג על דחיית קובץ הדיווח ולא תפיץ אותו לגופים המוסדיים.

- ביום 7 ביוני 2016 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תיקון מס' 15) התשע"ו-2016, במסגרתו נקבעה האפשרות לחברות מנהלות של קופות גמל להקים קופת גמל להשקעה - מוצר חסכון המיועד לתשלום סכום הון לעמית עצמאי או למוטביו. התשלום שעמית יהיה רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח. כמו כן, במסגרת התיקון בוצעו תיקונים עקיפים בפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961, בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005 ובחוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ד-2014.

- ביום 26 במאי 2016 פורסם צו הרחבה להגדלת ההפרשות לביטוח פנסיוני במשק 2016, הקובע כי הגדלת תשלומי עובדים ומעסיקים ברכיב התגמולים בכלל המשק ייעשה בשתי פעימות: (א) החל מיום 1 ביולי 2016 - תשלומי מעסיק 6.25% ותשלומי עובד 5.75%; (ב) החל מיום 1 בינואר 2017 - תשלומי מעסיק 6.5% ותשלומי עובד 6%. כמו כן, נקבע כי בסיס השכר ממנו יש להעביר תשלומים עבור עובדים קיימים וחדשים יהיה בהתאם לאמור בהסכם העבודה החל על הצדדים ובלבד שלא יפחת מהמתחייב לפי צו ההרחבה לפנסיה חובה. בהסדרים פנסיוניים בביטוחי מנהלים/קופות גמל, שיעור התשלומים יכלול את תשלום המעסיק עבור רכישת כיסוי למקרה של אובדן כושר עבודה להבטחת 75% משכר העובד, ובלבד ששיעור הפרשות המעסיק לחלק התגמולים לבדו לא יפחת מ-5%. תחילתו של הצו ביום 1 ביולי 2016.

בהמשך לכך, ביום 16 ביוני 2016 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תיקון מס' 16), התשע"ו-2016 במסגרתו נקבע כי אם נקבעה בדין או בהסכם התניה שלפיה שיעור ההפקדה למרכיב תשלומי המעסיק (למעט למרכיב הפיצויים) בקופת גמל מסוג מסוים עומד על שיעור מסוים משכרו של העובד וכולל את תשלום המעסיק לביטוח אובדן כושר עבודה, בשיעור הדרוש להבטחת 75% משכרו של העובד או בשיעור של 2.5% משכרו של העובד, לפי הנמוך, ושיעור ההפקדה לפי הדין או ההסכם לסוג אחר של קופת גמל עומד על שיעור נמוך יותר, לא יראו בהתניה כאמור בהתניה של מעסיק לגבי שיעור ההפקדה בעד העובד, בהפקדה לסוג מסוים של קופת גמל ובלבד שהעובד יהיה זכאי לשיעור הפקדה למרכיב תשלומי המעסיק שלא יפחת מ-6.25% החל מיולי 2016 ו-6.5% החל מינואר 2017. תחילתו של החוק ביום 5 בפברואר 2016.

- ביום 12 באפריל 2016 פורסם חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016, במסגרתו נקבע, כי התקשרות של גוף פיננסי (גוף מוסדי, מנהל קרן השקעות משותפות בנאמנות, חברה שיעודה הנפקת מוצרי מדדים, מנהל תיקים, תאגיד בנקאי או גוף אחר המספק שירותים פיננסיים שקבע שר האוצר) או של תאגיד שליטה של גוף פיננסי ("תאגיד פיננסי") עם נושא משרה בכירה או עובד, באשר לתנאי כהונתו או העסקתו, הכוללים מתן תגמול שההוצאה החזויה בשלו צפויה לעלות על 2.5 מיליון ש"ח בשנה, טעונה אישורם של ועדת התגמול, הדירקטוריון (ברוב של הדירקטורים החיצוניים או הבלתי תלויים, ככל שקיימת חובה למנות כאלו) והאסיפה הכללית (בתנאים הקבועים בחוק החברות לעניין אישור מדיניות תגמול נושאי משרה), וכי התקשרות כאמור תאושר רק אם היחס שבין ההוצאה החזויה בשל התגמול, לבין ההוצאה בשל התגמול הנמוך ביותר ששילם התאגיד הפיננסי לעובד התאגיד, לרבות עובד קבלן שהגוף הפיננסי הינו המעסיק בפועל שלו, בשנה שקדמה למועד ההתקשרות, קטן מ-35%. כמו כן, תוקנה פקודת מס הכנסה ונקבע בה, כי ככל ששולם על-ידי תאגיד פיננסי, לנושא משרה בכירה או לעובד, שכר שעלותו עולה על 2.5 מיליון ש"ח, לא תותר בניכוי, לצורך חישוב הכנסתו החייבת של התאגיד הפיננסי, עלות שכר בסכום השווה לפעמיים ההפרש בין עלות השכר של העובד לבין 2.5 מיליון ש"ח. הוראות החוק חלות על התקשרויות שיאושרו החל ממועד פרסום החוק, ולגבי התקשרות שאושרה לפני יום הפרסום, יחולו הוראות החוק בתום תקופה של שישה חודשים ממועד פרסום החוק.

איגוד הבנקים ואיגוד חברות הביטוח הגישו לבית המשפט הגבוה לצדק עתירות כנגד החוק. ביום 11 ביולי 2016 ניתן על-ידי בג"ץ צו ביניים לפיו עובדים ונושאי משרה בכירים בתאגידים בנקאיים שידועו על

התפטרות מעבודתם בתוך 45 יום ממועד ההכרעה בעתירה או ממועד ביטול צו הביניים לא יאבדו את זכאותם הנוכחית לקבלת מלוא הזכויות שהיו מגיעות להם בגין סיום יחסי עובד-מעביד או סיום כהונתם, אילו הסתיימו במועד הגשת הבקשה. ביום 27 ביולי 2016 ניתן על-ידי בג"ץ צו על תנאי המורה למשיבים לנמק מדוע לא תבוטלה הוראת החוק הקובעת כי תאגיד פיננסי לא יהא רשאי לאשר תגמול לעובד אלא אם היחס בינו לבין התגמול הנמוך ביותר בתאגיד לא עולה על 35:1 והוראת החוק המטילה נטל מס מיוחד על תאגידים פיננסיים.

ביום 29 בספטמבר 2016 ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון, אשר דחה את הסעדים המבוקשים הנוגעים לאישור התקשרות של תאגיד פיננסי עם עובד בכיר ולתיקון פקודת מס הכנסה, ודחה את הבקשה להאריך את תקופת ההתארגנות הקבועה בחוק, ביחס לחוזים קיימים. יחד עם זאת, בית המשפט העליון אימץ פרשנות מרחיבה באשר לזכויות שיש להחריג מגדרי החוק, בכל הנוגע להיקף התפרשותו על זכויות תלויות ותק בעבודה, וקבע כי אין להחיל את החוק על זכויות שנרכשו בתמורה לעבודה שביצע העובד לפני תום תקופת ההתארגנות (12 לאוקטובר 2016) ואשר עוגנו בחוזים לפני כניסתו של החוק לתוקף. כמו כן, נקבע כי תוקפו של צו הביניים יוארך עד ליום 1 לינואר 2017, וכי הוא יחול גם על העובדים הבכירים בחברות הביטוח.

• ביום 3 באפריל 2016 פורסמו התיקונים הבאים לתקנות החברות:

(א) תקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה)(תיקון), התשע"ו-2016, לפיהן, קיום קשרים עסקיים או מקצועיים שהחלו לאחר מועד המינוי של דירקטור חיצוני, לא יהוו זיקה אם הם נחשבים זניחים בעיני הדירקטור החיצוני והחברה, וועדת ביקורת אישרה עובדה זו, וכן אם הדירקטור החיצוני נתן הצהרה מתאימה; (ב) תקנות החברות (הודעה ומודעה על אסיפה כללית ואסיפת סוג בחברה ציבורית והוספת נושא לסדר היום)(תיקון), התשע"ו-2016, לפיהן חברה שפרסמה מודעה על זימון אסיפה כללית באתר האינטרנט שלה תהיה פטורה מפרסום מודעה בשני עיתונים יומיים; (ג) תקנות החברות (הקלות בעסקאות עם בעלי עניין)(תיקון), התשע"ו-2016, לפיהן בהתקיים תנאים מסוימים, חידוש או הארכה של התקשרות עם מנכ"ל ושינוי לא מהותי בתנאי כהונתו והעסקתו של נושא משרה לא יהיו טעונות אישור של האסיפה הכללית; (ד) תקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני)(תיקון), התשע"ו-2016 הקובעות הפחתת דרישות ההצמדה בחישובי גמול לדירקטורים חיצוניים והפחתת חלק מסכומי הגמול. כמו כן, פורסם צו החברות (שינוי התוספת הראשונה א' לחוק), התשע"ו-2016, לפיו ניתן יהיה לתת מענק לנושא משרה בסך שלוש משכורות חודשיות על-פי קריטריונים שאינם ניתנים למדידה.

• ביום 24 בפברואר 2016 פורסמו תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (הודעת מבטח בדבר מתן יחס שונה לאדם או בדבר סירוב לבטחו), התשע"ו-2016, במסגרתן נקבע, בין היתר, נוסח ההודעה שישלח מבטח לאדם עם מוגבלות אשר סירב לבטחו או החליט ליתן לו יחס שונה בדבר אפשרויותיו להגיש תלונה לממונה ולוועדת תלונות או להגיש תביעה לבית המשפט. תחילתן של התקנות ביום 23 במאי 2016.

• ביום 26 בינואר 2016 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (משיכת כספים מקופת גמל) (סכומים קטנים), התשע"ו-2016, אשר קובעות את התנאים בהתקיימם יוכל עמית, אשר באחד מחשבונותיו שהם קרן ותיקה, קופת גמל לתגמולים, קופת גמל לחיסכון וקופת גמל אישית לפיצויים, שאינן קופות ביטוח, קיימים כספים, למשוך אותם בסכום חד פעמי, וכן חובת חברה מנהלת של אותה קופת גמל לשלוח לעמית הודעה בדבר זכותו למשיכת הכספים בנוסח ובמועד שיקבע הממונה.

• ביום 25 בינואר 2016 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(הגבלות על מינוי וכהונה של בעלי תפקיד מרכזי בגוף מוסדי), התשע"ו-2016, במסגרתה מוצע לקבוע, כי בעל שליטה בגוף מוסדי או קרובו, קרוב של דירקטור בגוף מוסדי וכן מי שהורשע בעבירה מהמנויות בתזכיר, או שנפתחו נגדו הליכים בגין עבירה כאמור, לא ישמש כנושא משרה (למעט דירקטור) בגוף מוסדי או כבעל תפקיד אחר מהסוג שעליו הורה הממונה שלפעילותו עשויה להיות השפעה משמעותית על פרופיל הסיכון של הגוף המוסדי או כספי החוסכים באמצעותו) בגוף המוסדי, עוד מוצע לקבוע במסגרת הטיוטה כי אדם ימלא תפקיד מתפקידיו של בעל תפקיד מרכזי בגוף המוסדי רק אם מונה לתפקיד כדן, וכי לא יפגע אדם בשיקול הדעת העצמאי של בעל תפקיד מרכזי.

- ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 216), התשע"ו - 2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25% - לפרטים נוספים ראה באור 335. בדוח הכספי.

3.1.2 טיוטות חקיקה ותקנות

- ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(עמלות הפצה)(תיקון), התשע"ז-2017, המציעה לקבוע כי הגדרת קופת גמל תכלול את כל סוגי המוצרים הפנסיוניים כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), תשס"ה-2005, לרבות קופת גמל שהן קופות ביטוח, ולמעט קרן פנסיה ותיקה, קופת ביטוח מבטיחת תשואה וקופת גמל מבטיחת תשואה, באופן שיתאפשר תשלום עמלת הפצה בגינם ליועצים פנסיוניים, וכן כי עמלת הפצה אשר תשולם לבעל רישיון מהגוף המוסדי בגין עסקאות לגבי קופת גמל, תהיה בדרך של תשלום כספי בלבד, ולא בדרך של הטבות אחרות. כמו כן, הטיטה מציעה לקבוע אפשרות ליועץ לחתום על הסכמי הפצה עם חברה מנהלת בתנאים שונים לגבי קבוצות מוצר שונות (קופת גמל לקצבה, קופת גמל לתגמולים, קופת גמל אישית לפיצויים, קרן השתלמות, קופת גמל להשקעה). ביום 14 בנובמבר 2016 פורסמו ברשומות תקנות הביטוח הלאומי (חיסכון ארוך טווח לילד), התשע"ז-2016, בהתאם לקבוע בחוק הביטוח הלאומי, תשנ"ה-1995 לפיהן, במועד שבו משתלמת קצבת הילדים יפקיד המוסד לביטוח לאומי סכום חיסכון בסיסי של 50 ש"ח או סכום חיסכון של 100 ש"ח (אם בחר ההורה להפקיד סכום חיסכון נוסף על סכום החיסכון הבסיסי) בקופת גמל להשקעה או בחשבון בבנק, לפי בחירת ההורה, בהם הכספים ינוהלו במסלול השקעה/חיסכון לפי בחירת ההורה. בנוסף, קובעות התקנות הוראות לעניין העברת הכספים בין קופות גמל להשקעה, משיכת סכום החיסכון הצבור הכולל בידי ילד זכאי בהגיעו לגיל 18 או לגיל 21, משיכת סכום החיסכון הצבור במקרה של פטירת ילד בטרם הגיעו לגיל 16, מועד גביית דמי ניהול, ועדכון סכום החיסכון הבסיסי.
- ביום 28 בפברואר 2017 פורסמה טיוטת צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017, שעברה לדיון בוועדת חוק, חוקה ומשפט. בטיטת נקבעו הוראות לעניין חובת הכרת הלקוח במקרים של התקשרות בחוזה ביטוח חיים ובפתיחת חשבון קופת גמל; הוראות לעניין רישום פרטי זיהוי של נהנה ושל תאגיד; הוראות לעניין בקרה שוטפת על התהליכים הנדרשים ואחר פעולות מקבל השירות; דיווחים נוספים על פעילות בחשבון או בחוזה ביטוח חיים או בקשר להלוואה; חובת בדיקה אל מול הרשימה המרוכזת של ארגוני טרור מוכרים; חובת גוף מוסדי לקבוע מדיניות, כלים וניהול סיכונים בעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן הוראות לעניין ניהול רישומים ושמירתם. תחילתו של הצו, לכשיפרסם כמחייב, שנה מיום פרסומו, והוא יחול גם לעניין חשבונות קיימים וחוזי ביטוח חיים שבתוקף ביום התחילה, למעט הסייגים המפורטים בצו.
- ביום 19 בדצמבר 2016 פורסמה טיוטת תיקון תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה, מכירה ואחזקה של ניירות ערך), התשס"ט-2009, במסגרתה מוצע לקבוע, כי הליך תחרותי לרכישת ומכירת ניירות ערך יתקיים בין שמונה משתתפים לפחות ובנפרד לכל אפיק השקעה, וכי החזקה, לרבות סליקה של נייר ערך, תיעשה לפי הליך תחרותי שיתקיים לפחות אחת לשלוש שנים, בין חמישה משתתפים לפחות. כמו כן, מוצע לקבוע מגבלה בשיעור של 20% ביחס להיקף הפעילות שרשאי גוף מוסדי לבצע באמצעות תאגיד מתפעל או צד קשור למשקיע המוסדי, ובאמצעות תאגיד או צד קשור לו במקרה בו התאגיד מנהל את השקעות קופת הגמל הענפית וכן ביחס לתמורה במסגרת ההתקשרות עמו.
- ביום 19 בדצמבר 2016 פורסמה טיוטת תיקון תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009, במסגרתה מוצע לקבוע כי הליך תחרותי יתקיים בין שמונה משתתפים לפחות, וכן מוצע לבטל את מגבלת 20% מסך העמלות לצד קשור ולקבוע כי משקיע מוסדי יוכל לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור ובלבד שהעמלה שתשולם בגין עסקאות אלה לא תעלה על העמלה שתשולם לזוכה בהליך התחרותי שאינו צד קשור. כמו כן, מוצע לקבוע כי עבור כל העסקאות תשולם לצד הקשור העמלה הזולה ביותר שהוצעה על ידי הזוכה בהליך תחרותי, ללא קשר למאפייני העסקה.

- ביום 9 באוגוסט 2016 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התשע"ו-2016, במסגרתה מוצע לאפשר למי שמקבל קצבת זקנה לנייד את הכספים שבקופת הגמל ולהעביר כספים מקופת גמל להשקעה לקופת גמל לקצבה, בתנאי שהעמית הגיע לגיל הפרישה המוקדמת.
- ביום 3 באוגוסט 2016 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופות גמל) (תיקון מס' ____), התשע"ה-2015, המציעה לקבוע כי מגבלת 35% מסך כל ההפקדות למרכיב התגמולים, החלה כיום על עלות הכיסויים הביטוחיים, לא תחול על כיסוי ביטוחי לאריכות ימים, וכן לבטל החל מיום 1 בינואר 2017 את האפשרות הקיימת כיום בתקנות להמשך קיומם של הסכמים קיימים למתן כיסויים ביטוחיים נוספים על אלו הניתנים במסגרת תקנון קרן פנסיה שנחתמו לפני יום 1 בדצמבר 2012.
- ביום 2 באוגוסט 2016 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מרביים בביטוח מבנה אגב הלוואה לדיר), התשע"ו-2016, המציעה לקבוע כי המגבלה לפיה דמי העמילות לא יעלו 20% מדמי הביטוח, החלה על דמי העמילות לביטוח מבנה הנרכש אגב הלוואה לדיר, תחול גם על דמי העמילות בגין ביטוח החיים הנרכש אגב הלוואה לדיר, וכי בנוסף לכך, ניתן יהיה לשלם בשנת הביטוח הראשונה, גם עמלת היקף עבור שיווק ביטוח חיים אגב משכנתא בכללים הקבועים בטיטה.
- ביום 13 ביולי 2016 פורסמה טיוטת תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) (תיקון), התשע"ו-2016, המציעה לבטל את התנאי הקבוע בתקנות לפיו הפקדת תשלום של מעביד לקופת גמל שמעבר לשיעור של 5% תהיה לחשבון אחר אצל אותו מבטח, וכן לקבוע כי הפקדה למרכיב הפיצויים לקופת גמל משלמת לקצבה תתאפשר מבלי שתהיה הפקדה מקבילה למרכיב התגמולים באותו חשבון בקופה בהתאם לתנאים שנקבעו בטיטה.

3.1.3 חוזרים

- ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה תיקון לחוזר מסמך הנמקה, בו נקבעו הוראות שונות לעניין מועדי התחילה, ובהן, כי החובה החלה על גוף מוסדי להעביר מידי שנה, עד ליום 15 באפריל, לסוכן ביטוח פנסיוני מידע על גובה התגמול שלו הוא זכאי עבור שיווק המוצרים של הגוף המוסדי, תחל מיום פרסום התיקון דחיית מועד תחילתן של ההוראות לעניין קופת גמל להשקעה ליום 1 ביולי 2017, וכן הוראות פרטניות לעניין הליכים הנוגעים לקופת גמל להשקעה בתקופה שבין 1 בינואר 2017 ועד ליום 1 ביולי 2017.
- ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו ליווי פיננסי, אשר קובע כללים שיחולו על גוף מוסדי שמממן פרויקט בנייה בשיטת ליווי פיננסי. במסגרת החוזר נקבעו הוראות לעניין הנפקת פנקס שוברי תשלום בגין כל דירה בפרויקט אשר ישמשו לכל תשלום אותו עתיד הרוכש לשלם בגין מחיר הדירה; הוצאת ערבות בנקאית על ידי הגוף המוסדי בגין הסכום ששולם באמצעות שובר התשלום המקורי או מתן בטוחה אחרת, ופרטים שיכללו בהסכם ליווי. כמו כן, החוזר קובע כי בעסקאות בהן נטל גוף מוסדי חלק במימון פרויקט בשיטת ליווי פיננסי, תוך כדי שיתוף פעולה עם צד שלישי, ראשי הגוף המוסדי שלא לבצע את הפעולות האמורות בחוזר, ובלבד שוידא כי פעולות אלה בוצעו במלואן על ידי צד שלישי. הוראות החוזר חלות החל מיום הפרסום.
- ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה חוזר המתקן את חוזר מעורבות גוף שאינו בעל רישיון בשיווק ומכירה של מוצר ביטוח שאינו ביטוח קבוצתי. במסגרת התיקון נקבע, כי בשיווק מוצר ביטוח מסוג ביטוח נסיעות לחו"ל שאינו כולל החרגות בשל חיתום רפואי ושתקופת הביטוח בו לא עולה על 30 יום, לא יחולו ההגבלות הקיימות בעת הפניית לקוחות פוטנציאליים לגוף מפוקח, שעניין בעיקר הגבלת פרטי המידע אודות הלקוח שהגוף החיצוני ראוי למסור לגוף המפוקח ואיסור מסירת מידע בדבר תנאי מוצר הביטוח וטיבו ללקוח. תחילתו של החוזר לעניין שיווק ביטוח נסיעות לחו"ל - החל מיום 1 בנובמבר 2017.
- ביום 25 בדצמבר 2016 פורסם על ידי רשות המיסים חוזר בעניין "יתרות צבורות בקופה מרכזית לפיצויים" במסגרת החוזר נקבעו כללים לשימוש בכספים הצבורים בקופות המרכזיות לפיצויים וכללי המיסוי החלים עליהם, לרבות השימוש בסכומים עודפים כהגדרתם בחוזר והעברתם בקופות אישיות על שם העובדים. בהתאם להוראות החוזר, רק מעסיקים אשר מעסיקים עובדים ראשים להמשיך ולנהל קופה מרכזית

לפיצויים. כמו כן, על המעסיקים לבצע בכל סוף שנת מס חישוב של הסכומים הצבורים בקופה באופן שהסכומים שיוותרו בקופה הם סכומי חבות לפיצויים לעובדים שהחלו עבודתם לפני 31.12.2007 וסכומים המיועדים לכיסוי תביעות משפטיות בגין חבות כאמור. עודפים שיוותרו בקופה צריכים להיות מחולקים לקופות אישיות על שם עובדי המעסיק או לממן הפקדות שוטפות לפיצויים.

- ביום 30 בנובמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו "ייפוי כוח לבעל רישיון" (שמחליף חוזר קיים) במסגרתו נקבע כי בעל רישיון הפונה בשם לקוח לצורך ביצוע עסקה באמצעות הרשאה שניתנה לו לפני יום 1 במאי 2013, לא יצטרך להחתימו על ייפוי כוח בהתאם לחוזר, וכן נקבעו תנאים בהתקיימם יוכל בעל רישיון לפנות לקבלת מידע באופן חד פעמי, באמצעות ייפוי כוח, אשר אושר על ידי הלכות באופן דיגיטלי בתנאים הקבועים בחוזר. כמו כן, גוף מוסדי יוכל להתנות ביצוע עסקה (למעט בקשת מידע לצורך ביצוע ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני מתמשך) באמצעות בעל רישיון מתוקף ייפוי כוח, בהתקיים הסכם בינו לבין בעל הרישיון. תחילתו של החוזר ביום פרסומו.
- ביום 3 בנובמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, אשר קובע הוראות לעניין קופות גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, בה ניתן יהיה להפקיד את סכום החיסכון, אשר יעביר המוסד לביטוח לאומי בעקבות התיקון לפרק ד' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה – 1995, אשר בוצע במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית לשנות התקציב 2015-2016. במסגרת החוזר נקבעו הוראות לעניין מסלולי ההשקעה בקופת הגמל, הודעות ודיווחים לעמיתים, אפשרויות לניוד כספי קופת הגמל והוראות לעניין משיכת הכספים הצבורים בקופה. יחד עם החוזר פורסם נוסח תקנון תקני לקופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד. תחילתו של החוזר מיום פרסומו.
- ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר זה. החוזר מרחיב את אפשרויות ההשקעה של הגופים המוסדיים, וקובע תנאים למתן הלוואה לדיור וכן הוראת שעה למשך שנתיים ביחס למתן הלוואה שהיא בגדר ליווי פיננסי לצורך מימון פרויקט בנייה, אשר הוחרגו מהמגבלות המפורטות בחוזר לעניין מתן הלוואות, השאלת נייר ערך והשקעה בנכס חוב לא סחיר בכפוף להתקיימותם של התנאים המנויים בחוזר. הוראות החוזר חלות החל ממועד פרסומו.
- ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, בו נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה ממנו ניתן לסטות רק באישור הממונה, וכן הוראות נוספות שתהיה רשאית חברה מנהלת לקבוע בתקנונה. על חברה מנהלת להגיש תקנון לאישור הממונה עד ליום 1 בספטמבר 2017 ולעדכן את תקנונה בהתאם להוראות החוזר עד ליום 1 בינואר 2018. תחילתו של החוזר ביום פרסומו.
- ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל. בחוזר מוסדר הליך העברת הכספים של עמית אגב הצטרפותו לקרן פנסיה מקרן פנסיה אחרת שבה הוא מוגדר "עמית לא מפקיד" במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה. כמו כן, נקבעו במסגרת החוזר הוראות ומועדים לצירוף עמיתים חדשים לקרן פנסיה ולקופת גמל לרבות לקרן ברירת מחדל, וכן נקבע כי על חברה מנהלת לאפשר הצטרפות מקוונת באמצעות אתר האינטרנט שלה. תחילתו של החוזר ביום 1 ביוני 2017.
- ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה תיקון נוסף לחוזר הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל, במסגרתו נקבע, כי אם עמית לא הודיע, לאחר שנשלחה אליו הודעה בעניין, כי הוא מבקש שלא להעביר לקרן הפנסיה הקולטת כספים הרשומים לזכותו בקרנות הפנסיה שבהן הוא עמית לא מפקיד, תעביר החברה המנהלת של הקרן הקולטת לקרנות הרלוונטיות בקשה להעברת הכספים. עוד נקבע, כי החברה המנהלת אינה רשאית להתנות צירוף של עמית בקבלת מסמכים או נתונים נוספים שאינם מפורטים בטופס ההצטרפות ושאינם חלק מהליך החיתום הרפואי. תחילתו של החוזר נותרה ביום 1 ביוני 2017.
- ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי, אשר מתקן ומבטל את החוזר הקיים בנושא, ומחיל את הוראות החוזר גם על קופת גמל להשקעה. תחילתו של החוזר ביום הפרסום.
- ביום 1 בפברואר 2017 פורסם תיקון לחוזר שעניינו דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי, במסגרתו נערכו תיקונים לעניין מתכונת דוח שנתי מקוצר למבוטח בביטוח חיים ואובדן כושר עבודה שאינו כולל רכיב חיסכון (בקשר להוראות מעבר לשנת 2015), וכן לעניין אישור מס המצורף לדוח

השנתי המקוצר. החוזר חל לגבי מוצרי החיסכון הפנסיוני וביטוח חיים שהיו בתוקף במהלך התקופה שבגינה מתבצע הדוח, כולה או חלקה, ותחילתו בדוח השנתי לעמית בגין שנת 2016.

- ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו ניהול סיכונים סייבר בגופים מוסדיים (המחליף את החוזר הקיים - הוראה לניהול סיכונים אבטחת המידע של הגופים המוסדיים). בהתאם לחוזר ניהול סיכונים הסייבר יכלול פעולות של מניעה, נטרול, חקירה והתמודדות עם איומי ואירועי סייבר. במסגרת החוזר נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין חובת מינוי ועדת היגוי לניהול סיכונים סייבר ותפקידיה; הרחבת תפקידי הדירקטוריון; תפקידי מנכ"ל הגוף המוסדי; חובת מינוי מנהל הגנת סייבר; קביעת תכנית עבודה ותוכנה; הרחבת ההוראות לעניין ניהול הסיכון; אבטחת מערכות; תקשורת ותפעול; שימוש בשרותי מחשב ענן; אבטחת ערוצי קשר מבוססי אינטרנט עם לקוחות ואבטחת ערוצי קשר עם גורמים חיצוניים. הוראות החוזר יחולו מיום 2 באפריל 2017.
- ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו חתימה ממוחשבת המרחיב את אפשרויות החתימה הממוחשבת של לקוחות גופים מוסדיים על מסמכים במסגרת התקשרות לעניין מוצרים פנסיוניים ומוצרי ביטוח בכפוף להוראות בדבר זיהוי הלקוח. תחילתו של החוזר ביום פרסומו ועל גוף מוסדי לקבל מסמך אשר נחתם באישור ממוחשב, החל מיום 1 בינואר 2017.
- ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שקובע הוראות לפעילות משקיעים מוסדיים הנמנים על אותה קבוצת משקיעים, באמצעות חשבון מרכז שבאמצעותו מפוצלות פעולות בניירות ערך עבור מספר חשבונות בניירות ערך סחירים ובנכסים נגזרים וכן, לקבוע הוראות לפיצול עסקאות בנכסים לא סחירים בין מספר גופים מוסדיים. תחילתן של הוראות החוזר ביום 30 באוקטובר 2016.
- ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו כללים לתפעול מוצר פנסיוני, הקובע הוראות לעניין דיווח סוכן ביטוח פנסיוני לגוף המוסדי, באמצעות ממשק דמי סליקה בדבר הצורך להפחית את דמי הניהול לעמית עקב קבלת דמי סליקה על-ידי הסוכן, לעניין אופן ביצוע ההפחתה והצגת המידע לעמית, ולעניין הפחתת עמלת ההפצה לסוכן. הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 בינואר 2017.
- ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה תיקון נוסף לחוזר כללים לתפעול מוצר פנסיוני, אשר דוחה את מועד העברת הדיווח על דמי הסליקה ששולמו לסוכן בשל חודשים ינואר-דצמבר 2016 ליום 1 ביולי 2017, ואת מועד הפחתת דמי הסליקה שדווחו כאמור, ליום 15 באוגוסט 2017. עוד קובע החוזר, כי הדיווח לעמיתים בגין החזר סכום ההפחתה יבוצע במסגרת מכתב נלווה לדיווח בגין הרבעון השלישי של שנת 2017, וכי ביום ה-15 ביולי 2017 יעביר הסוכן דיווח על דמי סליקה ששולמו לו בשל חודשים ינואר-יוני 2017.
- ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו מסלולי השקעה בקופות גמל בו נקבע כי ההוראות אשר יחולו על מסלולי ההשקעה בקופות גמל להשקעה תהינה ההוראות הקבועות בחוזר לעניין ניהול מסלולי השקעה בקרנות השתלמות ובפוליסות שאינן קופות ביטוח. תחילתן של הוראות החוזר ביום פרסומו.
- ביום 3 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון, אשר מחליף חוזר קיים באותו נושא, ובמסגרתו נקבע כי בעל רישיון וגוף מוסדי הפועלים באמצעות חשבונות נאמנות יפעילו, כל אחד מהם, מנגנוני פיקוח ובקרה על מנת לבדוק את העברות הכספים וכי בעל רישיון לא יהיה רשאי להפקיד את הכספים שהועברו אליו בחשבונו. כמו כן, נקבע כי החל מיום 1 בינואר 2017 תבוטל האפשרות להעביר הפקדות עבור גוף מוסדי מחשבון נאמנות לחשבון של חברת ביטוח השולטת בגוף המוסדי, או הנשלטת על ידי אותו בעל שליטה השולט בגוף המוסדי. הוראות החוזר יחולו על התקשרויות שיהיו בתוקף החל מיום 1 בנובמבר 2016.
- במהלך שנת הדוח הממונה פרסמה תיקונים לחוזר בירור ויישוב תביעות כדלקמן: (א) תיקון מיום 5 ביולי 2016 במסגרתו התווסף לחוזר נספח ב' שכולל הוראות פרטניות לעניין יישוב תביעות, כגון הודעות בעת בירור תביעה, המידע שעל בסיסו תיושב תביעה, הודעה על דחיית תביעה ודחייה בטענת אי גילוי, אופן בירור תביעה בעזרת דוחות חקירה, יישוב תביעות סיעוד לרבות לעניין הגדרת מקרה הביטוח ועוד. התיקון חל מיום 1 בספטמבר 2016; (ב) תיקון מיום 30 בנובמבר 2016 במסגרתו נקבע כי על גוף מוסדי שמצא אגב מענה לפניה של לקוח, כי היה ליקוי מערכתי בהתנהלותו (ליקוי מהותי, ליקוי שחוזר על עצמו או ליקוי בעל השפעה על קבוצת לקוחות), לערוך בדיקה לאיתור מקרים דומים, להפיק לקחים ולתקנם תוך זמן

סביר. התיקון חל מיום 1 לינואר 2017; (ג) תיקון מיום 1 במרץ 2017 במסגרתו תוקן נספח ב' שכולל הוראות פרטניות לעניין יישוב תביעות. התיקון קובע חובות נוספות לחובות הקיימות כיום בנספח, לרבות לעניין אופן העברת הכספים למבוטח, חובות גוף מוסדי בעת הגשת תביעה על ידי המבוטח, ואיסור השפעת גוף מוסדי על שיקול דעתו של רופא. תחילתן של הוראות התיקון ביום 27 בספטמבר 2017.

- ביום 19 ביולי 2016 פרסם הממונה חוזר המתקן את החוזר הקיים בנושא העברת כספים בין קופות גמל וקובע ביטול חובת קופה מקבלת להודיע לקופה מעבירה על קבלת בקשה להעברת כספים; חובת העברת בקשה להעברת כספים על ידי הקופה המקבלת לגוף המנהל של הקופה המעבירה; הודעת גוף מנהל של הקופה המעבירה כי אין באפשרותו לבצע את העברת הכספים בתוך 3 ימי עסקים ואפשרות למשלוח הודעות לעמית בדואר אלקטרוני. תחילתן של הוראות החוזר ביום 1 בינואר 2017.
- ביום 19 ביולי 2016 פרסם הממונה חוזר המתקן את החוזר הקיים בנושא תשלומים לקופת גמל ובו נקבע כי מועד קבלת ההודעה מהחברה המנהלת למעסיק בדבר אי עמידתו בהוראות התקנות, יהיה יום העסקים הראשון לחודש העוקב לחודש שבו הועבר הדיווח או הופקדו התשלומים, ואם המעסיק לא מסר דיווח כנדרש - בתוך 30 ימי עסקים ממועד קבלת ההודעה, תשלח ההודעה נוספת. כמו כן, נקבע, אמצעי התשלום אליו תיעשה השבה בעת השבת תשלום שהופקד ביתר והמועד בו היא תיעשה. הוראות החוזר חלות החל מיום פרסום החוזר.
- ביום 30 ביוני 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו איחוד חשבונות קיימים בקרנות חדשות - מחשבוניות לא פעילים לחשבונות פעילים. בחוזר נקבעו הוראות להעברת הכספים במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה וכן הוראות לעניין ההודעות שישלחו לעמיתים לגבי העברת פרטיהם לצורך העברת הכספים לחשבונם בקרן פנסיה ולעניין העברת מידע לממונה וקבלת מידע מהממונה, חובת תיעוד והקמת כספת ייעודית להעברת המידע. תחילת החוזר ביום פרסומה.
- ביום 31 במאי 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו ניהול השקעות באמצעות סלי השקעה (אשר מתקן את החוזר הקיים בנושא) וקובע את הכללים לניהול סלי השקעה סחירים ושאנים סחירים על-ידי מספר משקיעים מוסדיים הנמנים על אותה קבוצת משקיעים; מתקן את ההוראות לעניין התנאים הכלליים לניהול סלי השקעה ולעניין סלים לא סחירים, וקובע הוראות מעבר אשר באי קיומם, יפורק הסל. הוראות החוזר חלות מיום הפרסום.
- ביום 21 באפריל 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו הנחיה לביצוע IQIS לשנת 2015. עיקרי ההנחיה, ביחס להנחיה לביצוע IQIS4, נוגעים לייצוב עקומי ריבית חסרת סיכון, הרכב הון מוכר, דרישת הון פחותה להשקעה בתשתיות (הון וחוב), התאמת דרישת הון בגין חברות מנהלות, עדכון נוסחת חישוב דרישת הון בגין סיכון פרמיות ורזרבות בביטוח כללי, וכן עדכון ההנחיות בנוגע לדוח מיוחד של רואה חשבון מבקר, שיתמקד באומדן מיטבי ובמרווח הסיכון. הוראות החוזר חלות החל מיום פרסומן.
- ביום 13 במרס 2016 פרסם הממונה חוזר הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה בבחירה אקטיבית של העובד בקופת הגמל או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידו בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל וככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת הגמל שתבחר על ידי הממונה. עוד קובע החוזר כי דמי הניהול שיוצרו על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. קרנות הפנסיה ייבחרו על ידי הממונה אחת לשלוש שנים החל מיום 1 בספטמבר 2016. בנוסף, נקבע כי בחירת קופת ברירת מחדל על ידי מעסיק או ארגון עובדים תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידה. הסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרס 2019 לכל המאוחר. בטיטות תיקון לחוזר העברת כספים לקופות גמל מיום 1 בפברואר 2017 נקבע כי הוראת המעבר כאמור לעניין הסדרי ברירת מחדל קיימים, תתקיים רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם או נגבים מכוחו אינם עומדים על שיעורי דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

בעקבות פרסום החוזר, הוגשה ביום 21 באפריל 2016 עתירה לבג"צ מטעם התאחדות חברות הביטוח למתן צו על תנאי וצו ביניים. הטענות שנטענו מטעם התאחדות חברות הביטוח לא התקבלו במסגרת פסק הדין

שניתן בעתירה אולם נקבע בהתאם להסכמת הממונה בנושא כי קרנות הפנסיה שיבחרו על ידי הממונה בהליך התחרותי הראשון, ייבחרו אחת לשנתיים במקום אחת לשלוש שנים. בעקבות פסק הדין כאמור פרסם הממונה תיקון לחוזר וכן את ההנחיות החדשות לעניין הליך קביעת קרנות ברירת המחדל.

ביום 1 באוגוסט 2016 פרסם הממונה כי הקרנות שנבחרו הינן קרן הפנסיה של מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.001% מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות. בהתאם להוראות החוזר, קרנות הפנסיה החלו לשמש כקרנות ברירת מחדל נבחרות ביום 1 בנובמבר 2016.

יישום החוזר עלול להשפיע על דמי הניהול הנגבים מעמיתים. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את ההשפעה הכוללת של יישום חוזר זה.

ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר הוראות לעניין בחירת קופת גמל, המציעה לקבוע כי תשלומים שהופקדו לחשבון חברה מנהלת בשל עובד שלא מילא טופס הצטרפות ושהתשלומים בגינו לא הועברו מכח הסכם ברירת מחדל בהתאם לקבוע בחוזר, יושבו למעסיק באופן מיידי. כמו כן, מוצע לקבוע כי החרגת הוראות הטיוטה לגבי הסכם ברירת מחדל שהיה בתוקף במועד פרסומו של החוזר ועד לתום תקופת ההסכם אך לא יאוחר מיום 31 במרץ 2019, תחול רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם כאמור או נגבים מכוחו לגבי עובד מסוים, אינם שיעור דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

- ביום 17 בפברואר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים (אשר מתקן חוזר קודם בנושא). בחוזר נקבעו הוראות לעניין מתן הלוואות על-ידי הגוף המוסדי כגון אנליזה בעת מתן הלוואה, הלוואות לדיור, בחינת הצורך בקבלת בטוחה, מתן הלוואות לעמיתים וכן הוראות לעניין הגדלת מגבלת ההשקעה בשותפויות ובתאגידי נדל"ן ל-6%, והחרגת הלוואות בערבות מדינה ממגבלת 3% החלה על היקף השקעות שלא עומדות בתנאים המנויים בחוזר למתן הלוואות, השאלת ניירות ערך והשקעה בנכסי חוב לא סחירים. תחילתו של החוזר ביום הפרסום.

- ביום 5 בינואר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו תנאים לשליטה בחברה מנהלת של קרן פנסיה נוספת או בחברה מנהלת של קופת גמל נוספת. במסגרת החוזר נקבע כי בעל היתר שליטה בחברה מנהלת של קרן פנסיה, יהיה רשאי לקבל היתר שליטה נוסף בחברה מנהלת של קרן פנסיה אחרת ובעל היתר שליטה בחברה מנהלת שאינה חברה מנהלת של קרן פנסיה, או בחברה מנהלת של קרן פנסיה שמנהלת גם קופת גמל שאינה קרן פנסיה, יהיה רשאי לקבל היתר שליטה נוסף בחברה מנהלת אחרת, זאת, לתקופה קצובה, בכפוף לכך שבתוך שנה ממועד הרכישה יועברו הנכסים המנוהלים על ידי החברה הקיימת ועל ידי החברה הנוספת לניהולה של אחת מהן, ורישיונה של החברה האחרת יבוטל. כמו כן, נקבעו בחוזר תנאים אשר בהתקיים אחד מהם ניתן יהיה לקבל היתר שליטה בחברה הקיימת ובחברה הנוספת, ללא צורך בהעברת הנכסים המנוהלים. הוראות החוזר חלות החל מיום הפרסום.

3.1.4 טיוטות חוזרים

- ביום 1 במרץ 2017 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה מעורבות תומך מכירה בהליך שיווק ומכירה של מוצר ביטוח. בהתאם לטיוטה תומך מכירה הינו. במסגרת הטיוטה מוצע לקבוע כי פעולת תומך מכירה (מי שאינו מחזיק ברישיון כהגדרתו בחוק הפיקוח ומבצע עבור מבטח או עבור סוכן, במישרין או בעקיפין פעולות אגב מכירת מוצר ביטוח) תבוצע רק בבית העסק שבו פועל מבטח או סוכן; חובת שליחת פרטים אודות המוצר שנמכר ללקוח לאחר סיום שיחת המכירה לצירוף לקוח לביטוח ואודות הצורך בקבלת אישורו היזום לרכישת הביטוח; תנאים לקבלת מבוטח שצורף על ידי סוכן או תומך מכירה לביטוח, לרבות חובת צירוף הקלטה של שיחת המכירה וקבלת אישורו היזום של המבוטח להצטרף לביטוח, וכן הוראות לעניין תגמול תומכי מכירה ופיקוח ובקרה על פעילותם.

- ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה משיכת כספים מקופת גמל, אשר מטרתה לקבוע הוראות לעניין הליך הטיפול בבקשה למשיכת כספים שלא בדרך של קצבה, ובכלל זה לעניין הטפסים והמסמכים הנדרשים מהעמית, לעניין משך הטיפול בבקשה (לרבות טיפול בבקשה שאינה תקינה), ולעניין אופן הגשת בקשה למשיכת כספים.

- ביום 1 בפברואר 2017 פורסמה טיוטת חוזר גופים מוסדיים 2015-371 שעניינה "מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני- ממשק אחזקות, ממשק אירועים וממשק פיצויים" ("הטייטה"), המציעה להחליף את חוזר 2016-9-21 באותו השם, החל מיום התחילה של הטייטה. הטייטה מכילה שינויים בנספח א', שעניינו "ממשק אחזקות" ובממשק ד', שעניינו "ממשק אירועים". תחילתה של הטייטה, לכשתתפרסם כמחייבת, ביום 26 בנובמבר 2017.
- ביום 1 בינואר 2017 פורסמה טיוטת חוזר 2015-361 שעניינה "משיכת כספים של עמית שנפטר עם יתרה נמוכה" ("הטייטה"), המציעה לתקן את חוזר 2014-2-3 באותו השם ("החוזר") ושמטרתה להסדיר מקרים שבהם יתאפשר תשלום כספי עמית או פנסיונר שנפטר ללא דרישת המצאת צו ירושה או קיום צוואה. הטייטה מציאה לתקן את החוזר, בין היתר, באופן הבא: הרחבת תחולת החוזר כך שיחול לא רק על קופות גמל, אלא גם על חברות ביטוח וקרנות פנסיה, משיכת הכספים ללא המצאת צו ירושה או צו קיום צוואה תתאפשר אם יתרת הכספים בחשבון עמית שנפטר, או יתרת הכספים העומדת לזכות מוטביו של עמית שנפטר, אינו עולה על 8000 ₪ (ולא על 5000 ₪ כפי שקבוע בחוזר) במועד שבו הוגשה הבקשה למשיכת הכספים מהחשבון, הודעה אודות הליך המשיכה- מוצע להוסיף הוראות לעניין ההודעה לעניין הליך בדיקת הזכאות שיש לשלוח לכתובתו של עמית בקרן פנסיה שנפטר. הוראות הטייטה, לכשתתפרסם כמחייבת, יחולו על כל הגופים המוסדיים, החל מיום הפרסום.
- ביום 20 באפריל 2016 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה הוראות לתשלום קצבה מקופת גמל לחיסכון. במסגרת הטייטה מוצע לקבוע תנאים לקבלת קצבת זקנה מקופת גמל לחיסכון - הגעת העמית לגיל פרישה מוקדמת, רכישת כיסוי ביטוחי לאריכות ימים באמצעות החברה המנהלת ואת מועד תחילת תשלומי קצבת זקנה ממבטח. כמו כן, מוצע לקבוע תנאים לשיווק כיסוי ביטוחי לאריכות ימים על ידי חברה מנהלת, והוראות לעניין תשלום למוטבים של עמית בקופת גמל לחיסכון.

3.1.5 הנחיות והבהרות

- ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה טיוטת עמדת ממונה שעניינה גביית דמי ניהול בהלוואות, המציעה להבהיר כי גבייה של דמי טיפול מלווה ספציפי, בקשר להוצאות שנגרמו מהקמת הלוואה או מהטיפול בה, אסורה בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, שכן היא מהווה קבלת טובת הנאה בקשר עם ניהול כספי החוסכים מעבר להוצאות ודמי טיפול שנקבעו בחוק. זאת, לרבות במקרה שבו לווח משלם כספים בעצמו, ישירות לצד שלישי הנותן שירותים לגוף המוסדי. לפיכך הטייטה מורה כי גופים מוסדיים יחדלו מגביית כספים עבור העמדת הלוואות מכל סוג או עבור הטיפול בהן, ולא יאפשרו גביית כספים אלו על ידי צד שלישי.
- ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה טיוטת הבהרה בנושא העלאת דמי ניהול, המבהירה, כי גוף מוסדי אשר לא שלח הודעה לעמיתים בדבר כוונתו לגבות דמי ניהול לפי סכום, יהיה רשאי לגבות דמי ניהול לפי סכום רק לאחר ששלח הודעה תקינה ומלאה על כל פרטיה ובהתאם ללוח הזמנים הקבוע בחוזר. כמו כן, חברה מנהלת רשאית לשלוח הודעה בדואר אלקטרוני לעמית שהסכים לקבל דוח שנתי מקוצר בדואר אלקטרוני.
- ביום 16 ביוני 2016 הודיע בנק ישראל כי שינה את מדיניותו בקשר להחזקת בעלי שליטה בגופים המנהלים כספי אחרים (קופות גמל, מבטח, קרנות נאמנות וחברות המנפיקות תעודות סל) במניות הבנקים, כך שיתאפשר לבעלי השליטה בגופים אלו להחזיק מעל 5% מאמצעי השליטה בתאגיד בנקאי ועד 7.5%, בכפוף לקבלת היתר מנגיד בנק ישראל.

3.2 חסמי כניסה ויציאה

3.2.1 חסמי כניסה

- קבלת רישיון חברה מנהלת ורישיון מבטח - על החברה המבקשת לעמוד בדרישות של הון עצמי, מהימנות וניסיון.
- היקף נכסים מנוהלים מינימאלי - דרוש על מנת לכסות את עלויות התפעול של החברה המנהלת ולעמוד בדרישות הרגולטוריות הרבות.
- הון עצמי מינימאלי שנקבע בדין.
- הון אנושי בעל הכשרה, ידע, ניסיון ורישיונות מתאימים לפעילויות השונות.

3.2.2 חסמי יציאה

- קבלת אישור הממונה להעברת ניהול קרנות הפנסיה לניהול חברות מנהלות אחרות. קבלת האישור כפוף לביצוע העברת הניהול בהתאם לנהלי הממונה ולהוראות הדין.
- קבלת אישור הממונה למיזוג, פיצול, הפסקת ניהול או פירוק מרצון של חברה מנהלת.

3.3 גורמי הצלחה קריטיים

קיימים מספר גורמי הצלחה קריטיים, ביניהם:

- יכולות שיווק ומכירות - מערך הפצה ומכירות רחב ומותאם קהל יעד. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.7 להלן.
- איכות ניהול ההשקעות - יכולת להשיג תשואות עודפות לאורך זמן ביחס למדדי השוואה וגופים מתחרים. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.4 להלן.
- איכות ניהול סיכונים פיננסיים. לפרטים נוספים אודות גורמי סיכון ראה סעיף 3.12 להלן.
- מצב המשק, שוק ההון, תשואות ורמת התעסוקה. לפרטים נוספים ראה סעיף 3 לדוח הדירקטוריון.
- צמיחה הנובעת מגידול בלקוחות חדשים.
- תמהיל ומגוון מוצרים - התאמת סל המוצרים של החברה לטעמי הציבור, פתיחת מסלולי השקעה וכו'. לפרטים ראה סעיף 2.1 לעיל.
- התאמת סל המוצרים למודלים תומכי הייעוץ של הבנקים. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.7 להלן.
- איכות השירות ללקוח (מענה למגוון צרכים).
- איכות השירות לסוכנים ולמפיצים.
- יכולת שימור לקוחות - הצלחה בשימור תיק לקוח.
- שיעור דמי ניהול. לפרטים ראה סעיף 2.1.5 לעיל.
- מיתוג ופרסום.
- הוראות הרגולציה בקשר עם מאפייני וסוגי המוצרים בתחום. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1 לעיל.

3.4 השקעות

דירקטוריון החברה מתווה את מדיניות ההשקעה הכללית של החברה, וקובע מדרג סמכויות בקבלת החלטות - בין חטיבת ההשקעות, ועדת השקעות וועדת אשראי, והדירקטוריון.

חטיבת ההשקעות של הקבוצה מבצעת את פעילות ההשקעות עבור גופי החיסכון ארוך הטווח – ביטוח, פנסיה וגמל ועבור תיקי הנוסטרו של חברות הביטוח והחברות המנהלות בקבוצה, וזאת בהתאם להנחיות מוועדות ההשקעה השונות.

פעילות ניהול ההשקעות מבוצעת בחטיבת ההשקעות של הראל ביטוח, המרכזת את פעילות ההשקעה עבור הראל ביטוח, דקלה ביטוח, EMI, קרנות הפנסיה, וקופות הגמל וקרנות ההשתלמות המנוהלות בקבוצה. חטיבת ההשקעות כוללת כ-80 עובדים ומחולקת ליחידות משנה מתמחות, הכוללות את יחידת מניות ישראל, יחידת אג"ח סחיר ישראל, יחידת השקעות חו"ל, יחידת מחקר, יחידת נדל"ן, יחידת ניהול נכסי נדל"ן, יחידת השקעות פרטיות, יחידת אשראי עסקי, יחידת ניהול תיקים, יחידת בקרה, יחידת middle office, יחידה משפטית, יחידת ניהול סיכונים (אשר כפופה לחטיבת אקטואריה בחברה), ויחידת נוסטרו (אשר מנהלת את ההשקעות הסחירות בישראל של תיקי הנוסטרו).

פעילות ניהול ההשקעות בגופים השונים של הקבוצה, הכפופים לחוק הפיקוח ו/או לחוק קופות גמל, מבוצעת על פי תקנות ההשקעה וחוזרים של אגף שוק ההון במשרד האוצר, אשר מגדירות כללים, מגבלות ופרמטרים כלליים להשקעה כגון: חשיפות לתאגיד בודד ולקבוצת תאגידים, השקעה באמצעי שליטה של תאגיד, השקעה בזכות במקרקעין, השקעה בנכסים סחירים, השקעה מחוץ לישראל ועוד. עקרונות היסוד לפיהם פועלת חטיבת ההשקעות כוללים: נטילת סיכון באופן מחושב, מתוך מגמה לשפר את פרופיל התשואה של התיק, גיוון הפעילות על פני מגוון תחומי השקעה על מנת לשפר את פרופיל הסיכון בתיק, פעילות על סמך ניתוח כלכלי שעשוי להכתיב פעילות כנגד מגמה, הימנעות מתזמון שוק (Market Timing), הימנעות משינויים מהירים בתיק על פני זמן קצר וניצול יתרון לגודל בהשקעות לא סחירות, תוך התאמת הפרמיה על היעדר הנזילות.

במהלך תקופת הדוח העמיקו הגופים המוסדיים בקבוצת הראל (ביניהם - החברה), את פעילות ההשקעה בשיטת "סלי השקעה" לפי סוגי ההשקעות. במסגרת זו נפתחו שני סלים חדשים – סל אשראי לא סחיר צמוד מדד וסל אשראי לא סחיר שקלי. בנוסף לשני הסלים החדשים, הסלים הפעילים הינם: סל אג"ח מדינה צמוד, סל אג"ח מדינה שקלי, סל אג"ח חברות צמוד, סל אג"ח חברות בדירוג נמוך, סל אג"ח חברות שקלי, סל מניות ישראליות, סל מניות חו"ל, סל אג"ח ומט"ח חו"ל, סל אשראי לא סחיר צמוד מדד, סל אשראי לא סחיר שקלי וסל נזילות (בקשר עם כספי העמיתים). הפעילות באמצעות סלי השקעה מבטיחה פיצול אופטימלי ושיווייני של ההשקעות בין הקופות והמסלולים ומאפשרת ביצוע השקעות אופטימלי גם עבור קופות ו/או מסלולים בעלי היקף נכסים קטן יחסית.

חטיבת ההשקעות פועלת לפיזור ההשקעות באפיקים השונים לחו"ל, הן מטעמי פיזור והקטנת הסיכון והן משיקולי תשואה. הפעילות מתבצעת בין השאר במניות בחו"ל, באג"ח בחו"ל, בנדל"ן בחו"ל, בהשקעות פרטיות בחו"ל, ובאשראי בחו"ל. למרות הגידול המתמיד בחשיפה לנכסים בחו"ל, מדיניות החברה היא לבצע גידורי מט"ח על מנת להתאים את חשיפת המט"ח נטו לרמה עליה מחליטה מעת לעת ועדת ההשקעות. גידורי המט"ח מבוצעים בעיקר בעסקאות פרוורד מול בנקים בישראל. בנוסף – מתבצעים גידורי מח"מ, גידורי אינפלציה ואחרים, בהתאם להחלטות המתקבלות בוועדת השקעות עמיתים.

בשנת 2016 המשיכה חטיבת ההשקעות בהגדלת החשיפה להשקעות בתחומי הפעילות הלא סחירים – אשראי, השקעות פרטיות, תשתיות ונדל"ן. השקעות אלה מגדילות את הפיזור בתיקי ההשקעות, מקטינות את החשיפה לתנודתיות של שווקי ההון, ומשפרות את תוחלת התשואה לעמיתים בהינתן שיעורי הריביות הנמוכים הקיימים בשווקי האג"ח השונים בארץ ובחו"ל.

הסכם שיתוף פעולה עם בנק לאומי לישראל בע"מ- העמדת הלוואות לדיר

ביום 28 בפברואר 2016 התקשרו הגופים המוסדיים בקבוצה, ובהם החברה, בהסכם לשנים 2016 ו- 2017, עם בנק לאומי לישראל בע"מ ("הבנק"), וזאת לאחר שביום 14 בפברואר 2016 אישרו הדירקטוריונים של קבוצת הראל ביטוח, וביניהם החברה, ושל הבנק את ההתקשרות, לפיה הבנק וקבוצת הראל ביטוח ישתפו פעולה ביניהם, באופן

שהצדדים יעמידו במשותף הלוואות לדיור, המובטחות, בין היתר, במשכנתאות ומשכונות על זכויות חוזיות בקשר למקרקעין. שיעור ההשתתפות של קבוצת הראל ביטוח בכל הלוואה משותפת עם הבנק כאמור לא יעלה על 50%.

העמדת ההלוואות המשותפות כאמור וקביעת תנאי אישור הבקשות והתקשרות במסמכי האשראי, ייעשו על ידי הבנק לפי שיקול דעתו הבלעדי, בכפוף להוראות הדין ולתנאי סף שהוסכמו בין הצדדים. הבנק ינהל עבור הצדדים את ההלוואות המשותפות, ובתמורה תשלם קבוצת הראל ביטוח לבנק עמלת ניהול חודשית.

בהתאם להסכם, יעמוד חלקה של הראל על סך של 4.2 מיליארד ש"ח לכל היותר בשנת 2016 ולפחות סך של 4 מיליארד ש"ח בשנת 2017, כאשר מרבית הסכום יועמד על ידי נכסי העמיתים של קבוצת הראל ביטוח.

שיתוף הפעולה בין הצדדים ייכנס החל בפועל במהלך הרבעון השני של 2016, ונמשך גם בשנת 2017. לתוקפו מיד עם סיום ההיערכות התפעולית של הצדדים ובכפוף לכך שלא תהיה במועד האמור כל מניעה רגולטורית הנובעת מהתנגדות איזה מהרגולטורים הרלוונטיים לשיתוף הפעולה, ובכל מקרה לא יאוחר מתום 90 יום ממועד חתימת ההסכם.

3.5 ביטוח משנה

קרנות הפנסיה, במסגרת תכנית פנסיה מקיפה, מעניקות לחוסכים בהן כיסוי ביטוחי למקרי נכות (פנסיות נכות) ולמקרי מוות (פנסיות שאירים). ביטוח זה הינו ביטוח הדדי, כלומר, החברים בקרן מבטחים את עצמם מתוך דמי הגמולים אשר יועדו לרכישת כיסויים ביטוחיים אלו.

במידה שנוטר עודף בדמי הסיכון שנגבו לצורך מימון תביעות הנכות והמוות, הוא מוחזר לחסכוניותיהם של המבוטחים מדי רבעון במסגרת העודף הדמוגרפי. במקרה של חוסר, ימומן הגירעון הדמוגרפי על חשבון מבוטחי הקרן.

אירועים רבי נפגעים עלולים ליצור חוסר בדמי הסיכון שנגבו לצורך תשלום מקרים אלו וכתוצאה מכך מבוטחי הקרן יאלצו לממן מתוך החיסכון הצבור חוסרים אלו.

החברה, בהיותה ערה לסיכונים מוות ונכות של מבוטחי קרנות הפנסיה הנובעים מאירועים העלולים להיות רבי נפגעים, רוכשת עבור מבוטחי קרנות הפנסיה כיסוי ביטוח משנה ייחודי לאירועים מעין אלו. התאמת הכיסוי נעשית בהתאם למאפייני כל קרן. עלות הכיסוי בקרן הפנסיה "הראל פנסיה" נגבית מתוך כלל נכסי הקרן והיא נאמדת בכ- 1 מיליון ₪ לשנה. הכיסוי הביטוחי הינו למקרי קטסטרופה שסכום הביטוח הכולל בגינם עולה על 100 מיליון דולר. עבור מקרי קטסטרופות אלו, הכיסוי מכסה עלות של עד 100 מיליון דולר מעבר להשתתפות עצמית של 100 מיליון דולר.

בהתאם להוראות הממונה המתנות הפעלה של תכנית פנסיה מקיפה בקיומו של הסכם ביטוח משנה, זאת כל עוד לא הצטרפו 1,500 עמיתים, ולאור הפעלת מסלולי ביטוח "מקיפים" בקרן הפנסיה הכללית, קרי, אפשרות לרכישת כיסוי ביטוחי לנכות ושאירים, יישמה החברה הסדר ביטוחי באמצעות ביטוח משנה שנערך מול הראל חברה לביטוח בע"מ. על אף העובדה כי מס' העמיתים עולה נכון לתקופת הדוח על 1,500 עמיתים החליטה הנהלת הקרן בשלב זה שלא לבטל ביטוח זה.

עלות הכיסוי בקרן הפנסיה הכללית, נגבית כאחוז מדמי הסיכון והסתכמה בשנת הדוח בכ- 3.1 מיליון ₪. הביטוח ביטוח יחסי (פרופורציונלי) בגובה 95% ומכסה מקרי נכות ושאירים.

למידע נוסף אודות ביטוח משנה, ראה ביאור 14 בדוחות הכספיים של הקרן המקיפה.

3.6 הון אנושי

תיאור המבנה הארגוני נכון ליום 31.12.2016:

הנהלות החברה והקבוצה מאמינות, כי עובדיהן הינם הנכס האסטרטגי העיקרי שלהן. למרות גודלה של הקבוצה, הנהלות החברה והקבוצה עושות כל שביכולתן על מנת להקנות בקרב עובדיהן אוירה של חברה משפחתית. החברה והקבוצה משקיעות רבות בהון האנושי שלהן ודואגות ליצירת בית חם לעובדיהן.

'עובדי החברה' מועסקים במישרין על ידי הראל ביטוח או חברות אחרות בקבוצה. העסקת העובדים בדרך זו נקבעת, כחלק מהארגון מחדש של החברה. על כן הכוונה במונח "עובדי החברה", לעיל ולהלן, הינה למעשה לעובדי החברה שמועסקים כאמור לעיל ואשר מספקים את מירב שירותיהם לחברה ולחברות המנהלות האחרות של הפנסיה בקבוצה.

בסוף שנת 2016 העסיקה החברה 235 עובדים, לעומת 220 עובדים נכון לסוף שנת 2015. לחברה אין תלות בעובד מסוים. העובדים אינם מחולקים לפי תחומי פעילות ולא חלו שינויים מהותיים במצבת העובדים במהלך תקופת הדוח. כמו כן, נכון למועד הדוח, לא צפויים קיצוצים במצבת העובדים. כל העובדים מועסקים על בסיס הסכם עבודה אישי לתקופה בלתי קצובה ולא בהסכמי עבודה קיבוציים. משכורתו של כל עובד נקבעת בהסכם ההעסקה האישי שלו.

במידת הצורך החברה שולחת את עובדיה לקורסים מקצועיים בתחומים הנוגעים לתחומי עיסוקם. החברה מפעילה מערך הדרכה הפועל לפי תכניות הדרכה קבועות ותכניות הדרכה שנתיות.

תכניות הדרכה שנתיות - מדי שנה נקבעת על-ידי החברה תכנית הדרכה שנתית, הנגזרת מתכניות העבודה של החברה לאותה שנה. ההדרכות מתחלקות לשני סוגים: (א) הדרכות בנושאים ספציפיים, כגון הדרכות מקצועיות בתחום העיסוק של העובד, הדרכות לגבי מוצרים חדשים, רגולציה חדשה בתחומי הפעילות של החברה, הדרכות לגבי מבצעי שיווק ועוד; (ב) הדרכות בנושאים כלליים, כגון הדרכות לגבי כלי המחשוב, תוכנות מחשוב, הדרכות בנושאי שירות, הדרכות בנושא ניהול (לדרגי הביניים בחברה) ונושאים כלליים נוספים.

תכנית הדרכה קבועה - כל עובד שנקלט בחברה עובר הדרכה - "יום אוריינטציה", בה הוא מתוודע לתחומי הפעילות של החברה ושל קבוצת הראל. יום האוריינטציה נערך מעת לעת ומוזמנים אליו כל העובדים החדשים שנקלטו בקבוצה מיום האוריינטציה הקודם. החל משנת הדוח מופעלת בנוסף לומדת "אוריינטציה" ללימוד עצמי של העובד החדש שהוקמה בפורטל הארגוני. בנוסף, עומדות לרשות העובדים תשתיות הדרכה נוספות להכרות עם הארגון ותחומי הפעילות כגון קורס להכנת עולם הביטוח המתקיים מספר פעמים בשנה.

בשנים האחרונות השקיעה החברה משאבים רבים ביישום פעילויות להדרכה ולהטמעת הוראות רגולציה. בין השאר, הופצו לכלל הארגון מספר לומדות בתחום הציות והאתיקה הארגונית, ביניהם לומדות להגברת המודעות לנושא האכיפה בתחום ניירות הערך, בתחום הפנסיה ובתחום ההגבלים העסקיים, לומדה למניעת הטרדה מינית ולומדה להטעמת הקוד האתי.

מעבר לכך, בחברה מונהג נוהל חניכה לפיו לכל עובד חדש שנקלט בארגון מוצמד חונך אישי מקצועי אשר תפקידו להכשיר את העובד מבחינה מקצועית, לתמוך בו מבחינה חברתית, לחשוף בפניו את המציאות הארגונית של הקבוצה, החברה וביחידה אליה העובד החדש משתייך.

תגמול עובדים

התגמול על-פי הסכמי ההעסקה הינו, בעיקרו, על בסיס משכורת קבועה ולעיתים, רכיב של תגמול על בסיס הצלחה (כמתואר להלן). בהתאם להסכמי ההעסקה העובדים זכאים לביטוח פנסיוני, במסלול שנבחר על ידם (ביטוח, קרן פנסיה, שילוב של ביטוח ופנסיה וכיוצ"ב). בנוסף, מרבית העובדים זכאים לכך שהחברה תפריש עבורם לקרן השתלמות.

החברה מתגמלת חלק מעובדיה במספר שיטות תגמול שונות, ובהן תשלום עמלות כשיעור מהכנסות עתידיות ותשלום עמלות כשיעור מהיקף הפקדות של עמיתים שגויסו או שומרו על ידי העובד.

בנוסף לתנאים המפורטים לעיל, עובדי החברה נהנים ממספר הטבות נוספות: (א) ביטוח בריאות קולקטיבי לעובדי הקבוצה, ללא תשלום פרמיה (העובד משלם רק את המס בגין שווי ההטבה). אפשרות לצרף לביטוח הבריאות הקולקטיבי את בני משפחתו של העובד; (ב) ביטוח שיניים קולקטיבי לעובדי הקבוצה (לעובד ובני משפחתו).

תגמול נושאי משרה

עובדים בכירים זכאים לשכר בסיס בתוספת תנאים נלווים כגון רכב צמוד, החזר הוצאות, אש"ל וכד'. ובנוסף זכאים לבונוס שנתי, בהתאם למדיניות שאושרה על ידי דירקטוריון החברה בנוגע לתגמול נושאי משרה בכירה ולנושאי משרה שעוסקים בתחום ניהול ההשקעות כמפורט בסעיף 4.4 להלן.

3.7 שיווק והפצה

הפצת ושיווק מוצרי החברה נעשית בעיקר באמצעות עובדיה ועובדי הקבוצה במכירה ישירה, באמצעות סוכנים וסוכנויות וכן באמצעות ערוץ ההפצה הבנקאי בדגש על מוצרי הגמל וההשתלמות.

חוק הייעוץ והשיווק הפנסיוני, מסדיר את נושא השיווק וההפצה של מוצרים פנסיוניים. בהתאם לחוק, הגופים שיעסקו בהפצה ושיווק של מוצרים פנסיוניים יהיו: (א) סוכני ביטוח פנסיוני - סוכני ביטוח בענף ביטוח פנסיוני; (ב) סוכני שיווק פנסיוני - עובדים של גופים מוסדיים לגבי מוצרים פנסיוניים של הגוף המוסדי; (ג) יועצים פנסיוניים - בעיקר התאגידים הבנקאיים.

היועץ והמשווק יהיו רשאים לבצע עסקה במוצר פנסיוני. ההבחנה בין יועץ למשווק הינה קיומה או היעדר קיומה של "זיקה" למוצר פנסיוני. לאור הבחנה זו נקבע, כי סוכנות ביטוח אשר התקשרה בהסכם עם גוף מוסדי אינה רשאית לעסוק בייעוץ. בהתאם לכך, על כלל סוכנויות הביטוח בקבוצה ועובדי הקבוצה, אשר יעסקו בשיווק מוצרים פנסיוניים, יחולו החובות המוטלות מכח חוק הייעוץ והשיווק הפנסיוני על משווק פנסיוני.

בתקופת הדוח פועלים מרבית הבנקים בישראל בתחום הייעוץ הפנסיוני. בתמורה להפצת המוצרים הפנסיוניים הבנקים זכאים לעמלות הפצה.

החברה משתמשת במספר ערוצי שיווק והפצה כדי להפיץ את מוצריה, שהעיקריים שבהם הם:

- שיווק והפצה באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח פנסיוניים - לקבוצה פריסה ארצית רחבה של מערך מקצועי ומיומן של סוכנים הפועלים באמצעות המחוזות והסניפים של הקבוצה ומעניקים שירות אישי ברמה הגבוהה ביותר לכל אחד מלקוחותיה. החברה רואה במערך סוכני הביטוח נכס אסטרטגי, אשר מהווה חלק בלתי נפרד מפעילותה. החברה קשורה עם מספר רב של סוכנים כאמור, ועל כן אין היא תלויה בסוכן בודד, אשר אובדנו ישפיע מהותית לרעה על פעילותה. החברה עורכת מעת לעת מבצעי שיווק במסגרתם מקבלים הסוכנים הטבות בכסף או בשווה כסף. חלק מעמלות אלו נרשם כהוצאות רכישה נדחות. החברה פועלת גם באמצעות סוכנויות הסדר לרבות סוכנות ההסדרים שבבעלות הקבוצה.
- מערך המשווקים הפנסיוני של החטיבה לחסכון ארוך טווח, אותו הקימה הקבוצה בשלהי 2008 והוא מיועד להעצים את השיווק, המכירות ושימור הלקוחות בעיקר בקרב הלקוחות הקיימים של החברה, וזאת באמצעות פניות יזומות ופניות מגיבות עקב בקשת לקוח למשוך או להעביר את כספיו מהחברה. החברה נוהגת לשלם לעובדי מערך השיווק הפנסיוני של הקבוצה בנוסף על השכר הקבוע גם שכר המותנה בהצלחה להשגת יעדים אלה.

- הקמת סניפי "הראל אישי", שמטרתם שימור לקוחות והרחבת סל המוצרים הפנסיוניים שלהם, תוך כדי מתן שרות מיטבי ברמה אישית לכל לקוח.
- מערכי הפצה של הבנקים - לחברה הסכמי הפצה מול מרבית הבנקים הפועלים בייעוץ פנסיוני. בחטיבת מטה שיווק של הקבוצה פועל צוות שיווק בנקים. הצוות אחראי, בין היתר, על הקשר עם מערכי הייעוץ הבנקאיים, מתן מענה מקצועי ושירותי ליועצים בכל הנוגע למכירות, שימור וטיפול שוטף בתחום של קופות גמל וקרנות השתלמות אשר שווקו באמצעות מערכי הייעוץ של הבנקים. בחודש פברואר 2006 הותקנו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו - 2006 (להלן: "תקנות עמלות הפצה") הקובעות את התנאים לפיהם רשאית חברה מנהלת לשלם עמלת הפצה, והוראות לעניין סכומה או שיעורה המרבי של עמלה כאמור ואופן חישובה. בתקנות עמלות הפצה נקבע, בין היתר, כי בגין ייעוץ שיוענק על-ידי היועץ שבעקבותיו לקוח יפקיד כספים בקופת גמל או יעביר כספים מקופת גמל אחת לקופת גמל אחרת או ימשיך את חברותו בקופת גמל בה הוא עמית, יהיה היועץ רשאי לגבות עמלות הפצה, בשיעור חודשי שאינו עולה על החלק השנני עשר של 0.25% מסך כל הסכומים העומדים לזכות הלקוח בחשבונו בקופת הגמל ביום העסקים האחרון של כל חודש. ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה) (תיקון), התשע"ז-2017 (לעניין זה ראה סעיף 3).
- פנייה ישירה ללקוחות, בין היתר, על דרך של השתתפות במכרזים המתפרסמים על ידי מעסיקים וגופים שונים המאגדים תחתם קבוצות של לקוחות.
- החברה מעניקה תמיכה מקצועית למערכי ההפצה שלה וכן מעדכנת אותם בנהלי החברה ובתהליכי העבודה הרלוונטיים לפעילותם. בין היתר מבצעת החברה גם כנסים מקצועיים ושיווקיים למערכי ההפצה השונים ומקיימת להם הדרכות בנושאים רלוונטיים שונים.

להלן מידע בדבר עלויות רכישה ועמלות שנתיות בתחום הפנסיה :

2014			2015			2016			
עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	עמלות יעד	סה"כ עמלות	עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	עמלות יעד	סה"כ עמלות	עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	עמלות יעד	סה"כ עמלות	
									סוכן/סוכנות:
2,531	3,001	5,532	1,531	3,070	1,539	1,586	4,854	6,440	צד קשור ו/או בשליטת הקבוצה
51,527	21,923	73,450	36,291	89,764	53,473	33,780	54,184	87,964	אחר
									יועץ פנסיוני:
1,017	-	1,017	-	1,350	1,350	-	1,689	1,689	בנקים
55,075	24,924	79,999	37,822	94,184	56,362	35,366	60,727	96,093	סה"כ

להלן מידע בדבר עלויות רכישה ועמלות שנתיות בתחום הגמל :

10-12.2016			
סה"כ עמלות	עמלות יעד	עמלות נפרעים (כולל הוצאות משרד)	
סוכן/סוכנות:			
841	420	421	צד קשור ו/או בשליטת הקבוצה
5,218	796	4,422	אחר
יועץ פנסיוני:			
1,279	-	1,279	בנקים
7,338	1,216	6,122	סה"כ

הסבר ושינויים מהותיים בערוצי הפצה שתוארו בטבלה

תחום הפנסיה:

כ- 47% מדמי הגמולים אשר מתקבלים בקרנות שבניהול החברה הינם באמצעות סוכנויות ומנהלי הסדר (בשנת 2015 כ- 50%). יתרת דמי הגמולים מקורם באמצעות ברירת מחדל והפצה ישירה. יתרת הנכסים הצבורים שבגינם משלמת החברה לבנקים ייעוץ פנסיוני עומדים על כ- 755 מיליוני ש"ח, אשתקד כ- 600 מיליוני ש"ח.

תחום הגמל:

כ- 51% מדמי הגמולים אשר מתקבלים בקרנות שבניהול החברה הינם באמצעות סוכנויות ומנהלי הסדר (בשנת 2015 כ- 50%). יתרת דמי הגמולים מקורם באמצעות ברירת מחדל והפצה ישירה. יתרת הנכסים הצבורים שבגינם משלמת החברה לבנקים ייעוץ פנסיוני עומדים על כ- 6.2 מיליארד ש"ח, אשתקד כ- 5.6 מיליארד ש"ח.

שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לעמלות/ תשלומים לערוצי הפצה שתוארו בדוח

ביום 1 בדצמבר 2015 פורסם תיקון 6 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005, אשר במסגרתו נקבע שסוכן פנסיוני אינו רשאי להעניק שרותי תפעול למעסיק שהוא מקבל ממנו עמלה בעד שיווק פנסיוני לעובדיו אלא אם הסוכן הפנסיוני ייגבה מהמעסיק דמי סליקה בעד עובדיו בשיעור של 0.6% מההפקדות כל עובד או 10.5 ₪ לפי הגבוה מביניהם בתוספת מע"מ. הגוף המוסדי יפחית סכום זה מעמלת ההפצה של בעל הרישיון ויפחית בהתאם את דמי הניהול שישלם אותו עובד ובתנאי שהמעסיק יבחר קרן ברירת מחדל בהתאם לסעיף 20 לחוק קופות הגמל לביטוח הפנסיוני של עובדיו. בנוסף עוגנה במסגרת תיקון זה זכות העובד לקבל ייעוץ חיסכון פנסיוני מבעל רישיון לפי בחירת העובד וכן נקבע כי לסוכן ביטוח האפשרות לבחור בין קבלת עמלת הפצה מגוף מוסדי לבין קבלת תשלום מהלקוח ישירות. ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוזר 10-15-2016 שעניינו "כללים לתפעול מוצר פנסיוני" שמתקן חוזר קודם, וקובע את כללי התפעול להעברת המידע אודות התשלום של הסוכן לגוף המוסדי וביצוע הקיזוז מתוך עמלת הסוכן וההחזר ללקוח. מועד התחילה של החוזר ביום 1 ביולי 2017 (רטרואקטיבית שנת 2016).

ביום 18 בינואר 2015 פרסם הממונה עמדת ממונה שעניינה תשלום גוף מוסדי לבעל רישיון, לפיה נמצא בבחינה שנערכה כי גופים מוסדיים נוהגים לשלם לבעלי רישיון דמי עמילות שנגזרים מדמי הניהול שמשלם העמית או המבוטח. בהתאם לעמדת הממונה, תשלום דמי עמילות באופן האמור, אשר מעודד בעלי רישיון להציע ללקוחות מוצרים בדמי ניהול גבוהים יותר, הוא פסול. ביום 30 במרס 2015 פרסם הממונה הבהרה לעמדה, לפיה תשלום דמי עמילות באופן שיוצר העדפה מובנית של האינטרס האישי של בעל הרישיון על-פני האינטרס של הלקוח לשלם דמי ניהול נמוכים, מהווה הפרה של החובות המוטלות על החברה המנהלת בכל הקשור למתן שירותים לעמיתים ולשאר תפקידי הגוף המוסדי, וכי על הגופים המוסדיים וסוכני הביטוח לפעול באופן מידי לשם תיקון החוזים שמסדירים את תשלום דמי העמילות באופן שעולה בקנה אחד עם ההוראות וכי לא ניתן לחתום על הסכמים חדשים באופן שמנוגד להוראות. יחד עם זאת, ציין הממונה, כי אין בעמדה כדי למנוע מחברה לקבוע

דמי ניהול דיפרנציאליים עד לתקרה הקבועה בדין וכי אין בכוונתה להפעיל את סמכויות האכיפה כלפי הגופים המוסדיים וסוכני הביטוח ביחס ללקוחות קיימים וביחס ללקוחות שצורפו בתקופה הסמוכה לאחר פרסום העמדה. ביום 24 ביוני 2015 הוגשה על-ידי התאחדות חברות לביטוח חיים בע"מ, לבית המשפט המחוזי בתל אביב, המרצת פתיחה, במסגרתה מתבקש בית המשפט להצהיר ולקבוע, כי תגמול הנגזר מדמי ניהול כשלעצמו אינו אסור על-פי דין וכן כי אין ולא היה בעצם התקשרותם של הגופים המוסדיים בהסכמים הכוללים תגמול הנגזר מדמי ניהול משום הפרה של חובה כלשהי על-ידי הגופים המוסדיים. בית המשפט המחוזי דחה את המרצת הפתיחה וההתאחדות הגישה ערעור על החלטה זו לבית המשפט העליון.

ביום 9 בינואר 2017 התקבל בקריאה שניה ושלישית חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), התשע"ז-2017, הקובע כי עמלת ההפצה, כאמור בחוק, לא תחושב בזיקה לשיעור דמי הניהול שחברה המנהלת תגבה מעמית, והעובר על הוראה זו דינו מאסר שנה או הקנס הבסיסי (למעט לגבי עמלת הפצה המשתלמת בשל הצטרפות עמית לקופת גמל ערב יום התחילה). תחילתו של התיקון ביום 1 באפריל 2017.

בעקבות התיקון הגישה ההתאחדות בקשה למחיקת הערעור, וביום 7 בפברואר 2017 התקבלה החלטת בית המשפט העליון לפיה הערעור נמחק.

ביום 28 בפברואר 2017 פורסם נייר התייעצות לציבור שעניינו היעדר זיקה בין דמי הניהול לבין עמלת הפצה, הקורא לציבור להביע בפני רשות שוק ההון את עמדתו בנוגע לתגמול העומד בהוראות החוק, לרבות בהתייחס לעקרונות לדוגמא המפורטים בנייר התייעצות.

פירוט ערוצי הפצה שהחברה תלויה בהם לרבות שיעור ההכנסות מהם.

החברה תלויה בערוצי הפצה העיקריים שלה, הסוכנים ומערך השיווק הפנסיוני, אשר כל אחד מהערוצים האלה אחראי על למעלה מ-10% מדמי הגמולים של החברה, באופן שאובדן אחד מהם ישפיע באופן מהותי על פעילות החברה. יחד עם זאת, לחברה אין תלות באיזה מגורמי השיווק הפרטניים שלה, באופן שאובדנם עשוי להשפיע השפעה מהותית לרעה על אחד מתחומי הפעילות או שתיגרם לחברה תוספת עלות מהותית כתוצאה מהצורך להחליפם, ואף גורם שיווק בתוך ערוצי ההפצה אינו אחראי על יותר מ-10% מדמי הגמולים של החברה.

3.8 ספקים ונותני שירותים

החברות המנהלות בקבוצה קשורות ביניהן בהסכמים למתן שירותי תפעול שונים, תוך ניצול יתרון לגודל של חלק מן החברות המנהלות. בנוסף, הראל ביטוח מעניקה שירותים לחברות המנהלות, בעיקר בתחום ההשקעות, מערכות מידע, לוגיסטיקה, משאבי אנוש ועוד, לפרטים ראה סעיף 3.13 להלן.

החברה קשורה, בהסכמים עם ספקים שונים לצורך טיפול בסילוק תביעות או תשלום גמולים. ספקי השירותים הינם, בעיקר, בתחומים הבאים: רופאים מומחים, עו"ד, יועצי מס, בתי דפוס ודיוור לצורך משלוח דברי דואר הנדרשים על-פי דין, שירותי מחשוב, באמצעות הראל המשמר מחשבים וחברות נוספות עמן התקשרה הראל מחשבים.

בנוסף, קיים לחברה הסכם בנוגע לשירותי ברוקרז' - החברה משתמשת בשירותי המסחר של מספר רב של חברי בורסה. הבחירה אצל איזה חבר בורסה לבצע את הפעילות נעשית על בסיס מספר פרמטרים ובהם: איכות הביצוע, עלות הפעולה, איכות המחקר, רעיונות ההשקעה שמציע הברוקר ואיכות ההצעה לפעולה הסטנדרטית. בכדי ליהנות מהיתרונות לגודל שיש לפעילות כלל הגופים בקבוצת הראל, הוחל בשנת 2007 בביצוע של הליך תחרותי משותף לשירותי ברוקרז' לכל גופי החסכון ארוך הטווח בקבוצת הראל. במסגרת זאת נעשתה פניה למרבית הבנקים והברוקרים הפעילים בישראל, התקבלו מהם הצעות מחיר ונחתמו הסכמי ברוקראז' בהתאם להצעות שהתקבלו.

להראל חברה לביטוח בע"מ קיים הסכם עם לאומי שירותי שוק ההון בע"מ, לפיו מעניקה לאומי שירותי שוק ההון בע"מ שירותי תפעול עבור קופות הגמל שנרכשו מלאומי גמל ומבנק לאומי בשלהי שנת 2006. כן קיים הסכם בין

החברה לבין לאומי שירותי שוק ההון, לפיו תעמיד לאומי שירותי שוק ההון שירותי תפעול גם לקופות גמל נוספות שבניהולן. למידע נוסף אודות ההסכמים, ראה סעיף 3.13 להלן.

מלבד הסכם שירותי התפעול האמור, לחברה אין תלות בספק זה או אחר, באופן שאובדנם עשוי לגרום לחברה תוספת עלות מהותית כתוצאה מהצורך להחליפם, שכן קיימים ספקי שירותים חליפיים עימם ניתן להתקשר בהסכם לרכישת שירותים בלוח זמנים קצר, בהתחשב בסוג השירותים שנרכשים.

3.9 רכוש קבוע

משרדים ונכסי מקרקעין

אין לחברה רכוש קבוע מהותי. משרדיה הראשיים של הקבוצה ממוקמים ב"בית הראל" וב"בית המ.א.ה" הנמצאים במתחם הבורסה על גבול רמת-גן תל-אביב. כמו כן, לקבוצה משרדים (בנכסי מקרקעין אשר בבעלותה ובבעלות חברות קשורות בבעלות מלאה שלה) ב"בית הראל" בירושלים, בתל אביב, בחיפה, בפתח תקווה (שם גם ממוקדם מרכז לוגיסטי של החברה), ובמקומות נוספים ברחבי הארץ.

מערכות המיכון וניהול המידע

הראל משמר המחשבים, חברת בת של הראל השקעות, אחראית על מתן שירותי המיכון השונים לרוב חברות הקבוצה, והיא אשר מפעילה במידת הצורך, ספקים וחברות תוכנה לצורך שירותי המחשוב אותם היא מספקת לחברות הקבוצה.

הקבוצה רואה חשיבות רבה ביכולת הטכנולוגית שלה, כך שתוכל לתמוך ביעדי הקבוצה, והיא שמה לעצמה מטרה להוביל את השימוש במערכות מתקדמות בתחומי פעילותה השונים.

למידע נוסף אודות רכוש קבוע, ראה ביאור 8 בדוחות הכספיים של החברה.

החברה מפתחת לשימוש עצמי תוכנה המשמשת אותה לניהול זכויות העמיתים. שמה של התוכנה "מניפה", עלויות הפיתוח מהווות לאחר שלב התכנון המקדמי וצפי כי הפרויקט יושלם והתוכנה תשמש לביצוע המטרות שיועדו לה. ההיוון מופסק במועד בו התוכנה הושלמה מהותית והיא מוכנה לשימוש המיועד. עלויות כאמור מופחתות על פני תקופת ההנאה הצפויה על בסיס שיטת הקו הישר.

3.10 עונתיות

דמי הגמולים, תשלומי הקצבה והפדיונות אינם מתאפיינים בעונתיות. עם זאת, כיוון שהפקדות לקרן פנסיה ולקופות הגמל נהנות מהטבות מס, קיימת תופעה, בעיקר אצל עצמאיים בקופות הגמל ובקרנות ההשתלמות, של ריכוז הפקדות בסוף השנה. בקרנות הפנסיה התופעה קיימת בסכומים לא מהותיים.

להלן הצגה רבעונית של דמי הגמולים והפדיונות ותשלומי הקצבה בקרנות הפנסיה בשנת הדוח:

	ינואר-מרס		אפריל-יוני		יולי-ספטמבר		אוקטובר-דצמבר	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
מיליוני ש"ח								
דמי גמולים	1,400	1,147	1,601	1,200	1,575	1,285	1,676	1,370
תשלומי קצבה	32	23	38	25	40	25	39	29
פדיונות	190	163	175	147	179	148	196	174

3.11 נכסים בלתי מוחשיים

החברה משתמשת לצורך פעילותה בלוגו, שלא נרשם כסימן מסחרי. בנוסף משתמשת החברה במוניטין שנצבר במהלך השנים.

השימוש במותגי הקבוצה נעשה בעיקר באמצעי פרסום שונים כמו מדיה אלקטרונית, שלטי חוצות, דיורר ישיר ועוד.

החברה הינה בעלת רישיון שימוש (באופן ישיר או באמצעות הראל המשמר מחשבים בע"מ, שאמונה על פעילות המחשוב של החברות בקבוצת הראל) בתוכנות שונות, המשמשות לפעילותה ע"פ הפירוט הבא:

- מערכת מניפה – מערכת ניהול זכויות הפנסיה. לפרטים נוספים אודות מערכת מניפה ראה סעיף 3.9.
- נס פנסיה וגמל - מערכת בה מתועד חומר היסטורי.
- מערכת "בנפ"ט" - מערכת CRM לטיפול בלקוחות החברה (שירות, שימור, שיווק).
- מערכת "סאפ" - מערכת ERP כוללת, המשמשת בעיקר לניהול הנהלת חשבונות.
- מערכת דנאל - מערכת ניהול נכסים.
- מערכת דימות - ארכיון ממוחשב וניהול תורי עבודה.
- מערכת ניוד - ניהול תהליך העברות (פנימה והחוצה).
- מערכת קופה - תהליך קליטה ופיזור כספים.
- מערכת נפטרים - מערכת שמטפלת בנושא איתור מוטבים ונפטרים.
- בנוסף החברה עושה שימוש במערכות לניהול זכויות עמיתים בשיטת "לשכת שירות" (ASP) של מתפעלים חיצוניים:
 - מערכת נגה (לאומי שרותי שוק ההון).
 - מערכת דנאל (לאומי שרותי שוק ההון).

בשל ההיקף הגדול של פעילות החברה וכמות הלקוחות הגדולה, שמהם נגזרת כמות גדולה של פניות, ולנוכח החובות הרבות המוטלות על החברה מכוח הוראות רגולטוריות, ישנה חשיבות רבה לקיומן של מערכות ותוכנות מחשוב מתקדמות לטובת מענה ללקוחות. החברה עושה שימוש במספר מאגרי מידע בהם נשמר מידע אודות עמיתי קופות הגמל השונות, שהינם בבעלותה ו/או בניהולה. מאגרים אלו מאפשרים לחברה, בין היתר, תמחור נכון יותר של המוצרים ומאפשרים טיפול טוב יותר בלקוחותיה. החברה עושה שימוש במספר מאגרי מידע בהם נשמר מידע אודות עמיתי קופות הגמל השונות, שהינם בבעלותה ו/או בניהולה.

בתחום הגמל ובהשתלמות חלק מן המאגרים מוחזקים בנוסף על ידי צדדים שלישיים אשר נותנים לחברה שירותי תפעול וניהול זכויות עמיתים ביחס לקופות הנ"ל. מאגרים אלו מאפשרים לחברה, בין היתר, תמחור נכון יותר של המוצרים ומאפשרים טיפול טוב יותר בלקוחותיה. למידע נוסף אודות נכסים בלתי מוחשיים, ראו ביאור 6 בדוחות הכספיים של החברה.

3.12 גורמי סיכון

להלן גורמי בסיכון המשפיעים על רווחיות החברה ויציבותה וכן גורמי סיכון במוצרים שבניהולה של החברה בעלי השלכה מהותית על תוצאות החברה:

סוג הסיכון	גורם הסיכון	מידת ההשפעה של גורם הסיכון על החברה המנהלת			דרכי התמודדות
		השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה	
סיכוני מאקרו	סביבת הריבית הנמוכה סיכוני שוק האטה כלכלית בישראל סיכוני אשראי	✓	✓ ✓	✓	ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים
סיכונים ענפיים	שינויים רגולטורים ניוד החיסכון הפנסיוני/ביטולים סיכון נזילות תקדימים משפטיים	✓ ✓		✓	ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים
סיכונים מיוחדים לחברה המנהלת	סיכונים תפעוליים סיכוני סייבר ואבטחת מידע סיכוני טכנולוגיות מידע תובענות ייצוגיות והליכים משפטיים מהותיים סיכון ציות סיכון מוניטין	✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓		ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים
סיכונים של הקופות בעלי השפעה מהותית על החברה	סיכוני השקעות	✓			ראה ביאור ניהול סיכונים סעיף ב' - תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים

3.13 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

• הסכם לקבלת שירותי ניהול בין החברה לבין הראל השקעות

על פי הסכם שנחתם ביום 17 במאי 2009 תקבל החברה מהראל השקעות שירותי ניהול וייעוץ בתחומי שיווק פיננסים, תכנון עסקי, השתתפות בדירקטוריונים ותחומי ניהול נוספים. בתמורה תשלם החברה להראל השקעות סך השווה ל- 0.5% מדמי הגמולים שגובה קרן הפנסיה המקיפה שבניהולה. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר, 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית. לדמי הניהול הנ"ל יתווסף מס ערך מוסף. ביום 20 במאי וביום 24 במאי 2009 אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה (בהתאמה) את ההתקשרות. ביום 16 במרץ, 2016 וביום 22 במרץ, 2016, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה (בהתאמה) את עדכון ההסכם במסגרתו הסכימו הצדדים על הגבלת תקרת דמי הניהול שתשלם החברה להראל השקעות עד לסך של 50 מ"ח.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה (ראה סעיף 1.1.3), קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכם עם הראל השקעות, לפיו משלמת החברה להראל השקעות סך של 3% מדמי הניהול שגובה החברה מקופות הגמל שבניהולה, וזאת בתמורה לשירותי ניהול וייעוץ בתחומי שיווק פיננסים, תכנון עסקי, השתתפות בדירקטוריונים ותחומי ניהול נוספים. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית.

▪ הסכם בין החברה לבין הראל ביטוח לניהול קופות שנרכשו מלאומי

ביום 23 בינואר 2007 נחתם הסכם בין הראל ביטוח, בעלת השליטה המלאה בחברה ("הראל ביטוח") (כבעלים של קופות לאומי) לבין החברה בקשר עם ניהולן של קופות לאומי עבור הראל ביטוח. בהתאם להוראות ההסכם, החברה אחראית כלפי העמיתים בקופות לאומי וכלפי הראל ביטוח לקיום כל הוראות הדין הנוגעות לניהול קופות גמל וקיום כל ההתחייבויות המוטלות על חברה מנהלת כלפי עמיתים בקופות גמל. בהסכם נקבע כי הראל ביטוח רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת בהודעה מראש בת 45 ימים, ואילו החברה רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת בהודעה מראש 180 ימים. בהתאם להוראות ההסכם, החברה תגבה מאת עמיתי הקופות את דמי הניהול ותעבירם להראל ביטוח לאחר תשלום, מתוך דמי הניהול שיגבו על ידה כאמור, של עמלות ההפצה והעמלות למשווקים פנסיונים. עבור ביצוע ניהול קופות לאומי עבור הראל ביטוח, תהיה זכאית החברה להחזר הוצאותיה הישירות בקשר עם ניהול קופות לאומי בתוספת 2%.

• הסכם המחאת זכות בין החברה לידידים הולדינג לעניין לעתיד

בין ידידים הולדינג ולעתיד קיים הסכם ניהול מיום 27 באפריל 1998 וביום 22 באוגוסט 2011 נחתמה תוספת להסכם ניהול במסגרתו מעניקה ידידים הולדינג שירותי ניהול ותפעול עבור לעתיד. מכיוון שבפועל השירותים ניתנים על ידי החברה, נחתם ביום 26 בפברואר 2013 הסכם המחאת זכות בין ידידים הולדינג לחברה ולעתיד על פיו כל ההתחייבות של ידידים הולדינג יומחו לחברה. תמורת שירותי הניהול והתפעול משלמת לעתיד לחברה סך של 2.85 מיליוני ש"ח שנתי צמוד מדד.

• הסכם לקבלת שירותים בין החברה לבין הראל ביטוח

החברה מקבלת שירותי ניהול ותפעול מהראל ביטוח ובהם: שירותי תפעול, מחשוב ואינטרנט, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות, שירותים בתחום משאבי אנוש ושכר, ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ועוד, עד לשנת 2016 שילמה החברה בתמורה לשירותים אלה שיעור קבוע בגובה 0.1% מהיקף נכסי הקרנות שהחברה מנהלת למעט נכסי עמיתים שלגביהם חל ההסדר הפנסיוני עם צה"ל, כל עוד הינם עמיתים פעילים במסגרת ההסדר כאמור וזכאים לדמי הניהול הקבועים בו. ביום 16 במרץ, 2016 וביום 22 במרץ, 2016, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה (בהתאמה) את עדכון ההסכם התקשרות שבין הראל ביטוח לחברה בנוגע לשירותים האמורים שמעניקה הראל ביטוח להראל פנסיה. בהתאם להתקשרות כאמור, הראל פנסיה תישא בהוצאות בפועל בהן עמדה הראל ביטוח בגין השירותים כאמור.

לשינוי הסכם זה השפעה מהותית על תוצאותיה הכספיות של החברה - הערכת החברה לשנת 2016 הינה תוספת של כ- 20 מיליוני ש"ח לעלות ההסכם.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה (ראה סעיף 1.1.3), קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכם עם הראל ביטוח שמטרתו ליצור שיטת חיוב עבור שירותים שונים שמעניקה הראל ביטוח לחברה תוך שהחברה מנצלת את היתרון לגודל של הראל ביטוח ובכך חוסכת את רכישתם של שירותים שונים. על פי הסכם בין החברה להראל ביטוח, החברה, יחד עם קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "קחצ"ק"), חברות מנהלות של קופות גמל בשליטת הראל השקעות, משלמת להראל ביטוח עבור שירותי ניהול ההשקעות הניתנים לחברה ולקחצ"ק על ידי חטיבת ההשקעות של הראל ביטוח. הקצאת העלויות בין החברות המנהלות מבוצעת לפי שלושה פרמטרים: היקף הנכסים המנוהלים בידי כל חברה מנהלת; תמהיל ההשקעות, לפי אפיקי השקעה; ושיעור גידול התיק. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית.

■ הסכמים בין הראל ביטוח והחברה לבין לאומי שירותי שוק ההון לשירותי תפעול

להראל ביטוח הסכם עם לאומי שירותי שוק ההון בע"מ, לפיו מעניקה לאומי שירותי שוק ההון בע"מ שירותי תפעול עבור קופות הגמל שנרכשו מלאומי גמל ומבנק לאומי בשלהי שנת 2006. כן קיים הסכם בין החברה לבין לאומי שירותי שוק ההון, לפיו תעמיד לאומי שירותי שוק ההון שירותי תפעול גם לקופות גמל נוספות שבניהולן.

■ הסכם שירותי תפעול וניהול בין קחצ"ק לחברה:

לשם ניצול של "יתרון לגודל" וחיסכון בעלויות תפעול שוטף, לקחצ"ק הסכם עם החברה בדבר קבלת שירותי תפעול וניהול מאת החברה. שירותים אלו כוללים, בין היתר, שירותי מחשוב, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות וביטוח דירקטורים. מטרתו של הסכם זה הינה ליצור שיטת חיוב עבור שירותים שונים שמעניקה החברה לקחצ"ק, תוך שקחצ"ק מנצלת את היתרון לגודל של החברה ובכך חוסכת בעלויות התפעול והניהול. בהתאם להוראות הסכם זה, קחצ"ק משלמת לחברה דמי תפעול וניהול בשיעור של 95% מדמי הניהול נטו שמקבלת קחצ"ק מקרן ההשתלמות שבניהולה. התמורה דלעיל כוללת תשלום עבור שירותים שונים שרכשת החברה עבור הקופות שמנוהלות על ידה וקחצ"ק לא תחויב בתשלום נוסף בקשר עם השירותים כאמור.

● הסכם מתן שירותי ניהול ותפעול לנתיב

החברה העניקה בתקופת הדוח ועד לחודש פברואר 2017 שירותי ניהול ותפעול לקרן הפנסיה הוותיקה נתיב. בהתאם לקבוע בסיכום הדברים בין הצדדים מיום 4 באוקטובר 2006 ההתקשרות בין נתיב לבין החברה הוארכה בשנת 2008 ובמסגרתה נקבע כי לנתיב יש את הזכות להפסיק את שירותי התפעול בהודעה של 30 יום מראש.

ביום 17 בנובמבר 2014 נחתם נספח להסכם לפיו נקבע כי החברה תמשיך לספק שירותי ניהול ותפעול לפחות עד לחודש פברואר 2017 (כולל), וזאת כנגד הנחה של כ-20% מהתעריף ששולם עד מועד זה וזאת החל מחודש יולי 2014. בחודש פברואר 2017 הסתיים ההסכם ומתן השירותים.

3.14 תחזיות אחרות והערכות לגבי עסקי החברה

כחלק מתפיסתה בדבר חשיבות השירות ללקוחות החברה, למעסיקים, לסוכנים וליועצים הפנסיוניים ולנוכח השינויים הרגולטוריים, כפי שפורטו לעיל, תמשיך החברה להשקיע במערכות המיכון כדי לשפר את השירות הניתן לגורמים אלה ועל מנת לעמוד בדרישות הרגולטוריות החלות עליה.

בשנת הושק אתר אינטרנט חדש במסגרתו יכולים מעסיקים ועמיתי הקרנות שבניהול החברה לקבל נתונים כלליים ואישיים מעודכנים בנוסף לנתונים הכלליים של הקרנות שבניהול החברה. החברה תוסיף להשקיע בהרחבת מעגל המשתמשים בשירותי האינטרנט שהיא מספקת בקרב המבוטחים והמעסיקים ולפעול להעניק להם שירות טוב יותר ורחב יותר באמצעות אתר האינטרנט.

במהלך השנה הקרובה צפויה החברה להשלים את יישום ההערכות והכניסה לתוקף של שורה של הוראות דין ובהן תקנות התשלומים לקופות גמל למעסיקים עם 50-100 עובדים (ראה סעיף 3.1.1) הוראות בדבר ניווד כספי עמית לא פעיל אל חשבונותיו הפעילים במסגרת תיקון 13 לחוק קופות הגמל (ראה סעיף 2.1 לעיל) וההוראות בעניין הצטרפות לקופת גמל בדרך של ברירת המחדל. כמו כן החברה עשויה להיות מושפעת מכניסתן הצפויה לתוקף של הוראות התקנון האחד.

כפועל יוצא של התחרות העזה בשוק החיסכון הפנסיוני ובהמשך לשינויי הרגולציה שנועדו להפחית את דמי הניהול (ראה לעניין זה סעיף 2.1 לעיל), צופה החברה המשך שחיקה של שיעור דמי הניהול בחשבונות העמיתים בקופות.

בדומה לשנים האחרונות החברה צופה המשך צמיחה משמעותי בפעילות ובפרט בכל הקשור לגידול בגביית דמי הגמולים ברקע הרפורמות שמנהיג משרד האוצר ובשים לב לגידול שנעשה במהלך שנת 2016 בשיעורי דמי הגמולים ב בשתי פעימות: (א) החל מיום 1 ביולי 2016 - תשלומי מעסיק 6.25% ותשלומי עובד 5.75%; (ב) החל מיום 1 בינואר 2017 -תשלומי מעסיק 6.5% ותשלומי עובד 6% (להחבה עניין זה ראה פרק 3) ובנוסף החל מה 1 בינואר 2017 עודכן שכר המינימום ל-5,000 ₪ בהתאם לחוק שכר מינימום, תשמ"ז-1987.

החברה ממשיכה ליישם את תכנית האכיפה שאושרה על ידי דירקטוריון החברה בהתאם להוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011.

4. חלק ד' - היבטי ממשל תאגידי

4.1 הדירקטורים של החברה המנהלת

שם:	מישל סיבוני
מספר ת.ז.	027065697
תאריך לידה:	9.4.1959
מען להמצאת כתבי בי-דין:	רח' העבודה 23, כפר-סבא
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדת דירקטוריון:	לא
דירקטור חיצוני:	לא
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן
האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל עניין:	כן. יו"ר הדירקטוריון בחברה, יו"ר דירקטוריון קחצ"ק, מנכ"ל הראל ביטוח, חבר ועדת השקעות נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל, חבר ועדה לניהול סיכונים של קבוצת הראל ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
מועד תחילת כהונה:	26.2.2006 וכיו"ר הדירקטוריון מיום 15.7.2009
השכלה:	תואר ראשון במדעי הטבע פסיקה ואטמוספירה מהאוניברסיטה העברית ולימודי תעודה בתחום מנהל עסקים למהנדסים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	מנכ"ל משותף של הראל השקעות (עד ליום 31.12.2015), משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת חסכון ארוך טווח בהראל ביטוח, יו"ר דירקטוריון הראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), יו"ר דירקטוריון הראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), יו"ר דירקטוריון מנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2015), כהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא

שם:	ליאורה קבורס הדר	מספר ת.ז.	55600159
תאריך לידה:	18.12.1958		
מען להמצאת כתבי בי- דין:	האשל 8 א', הרצליה		
נתינות:	ישראלית		
חברות בועדת דירקטוריון:	לא		
דירקטורית חיצונית:	לא		
בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן		
האם עובדת של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל עניין:	לא		
מועד תחילת כהונה:	19.11.2007		
השכלה:	בוגרת הפקולטה למשפטים (LLB) באוניברסיטה העברית בירושלים.		
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	דירקטורית בהראל השקעות (עד 2014), דירקטורית בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), דירקטורית בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), דירקטורית במנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2015), דירקטורית בהראל ביטוח, דירקטורית בקחצ"ק, ובעלים בענטל חברה לניהול וסחר בע"מ.		
האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא		

שם:	מרים מילה	מספר ת.ז.	3419488
תאריך לידה:	17.2.1942		
מען להמצאת כתבי בי- דין:	רחוב כרמל 31, ראש העין		
נתינות:	ישראלית		
חברות בועדת דירקטוריון:	כן. חברת ועדת ביקורת.		
דירקטורית חיצונית:	לא		
בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית:	לא		
האם עובדת של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או בעל עניין:	לא. דירקטורית בהראל ביטוח, דירקטורית בקחצ"ק, דירקטורית בלעתיד, דירקטורית בחברת אי.אם.איי- עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ, דירקטורית בקרן מ.א.ה. מיסודם של מרגוט וארנסט המבורגר.		
מועד תחילת כהונה:	26.2.2006		
השכלה:	אקדמאית- ניהול בביטוח אוניברסיטת תל-אביב.		
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	דירקטורית בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), דירקטורית בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), דירקטורית במנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2015).		
האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא		

שם:	דורון גינת	מספר ת.ז.	022757231
תאריך לידה:	8.5.1967		
מען להמצאת כתבי בי-דין:	מושב עין ורד		
נתינות:	ישראלית		
חברות בועדת דירקטוריון:	לא		
דירקטור חיצוני:	לא		
בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן		
האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או בעל עניין:	כן, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת חיסכון ארוך טווח בהראל ביטוח.		
מועד תחילת כהונה:	15.7.2009		
השכלה:	תואר ראשון בכלכלה, תואר שני בכלכלה התמחות משנית במימון, אוניברסיטת תל-אביב.		
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	דירקטור בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), דירקטור בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), דירקטור במנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2015), ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.		
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא		

שם:	עמוס אפשטיין	מספר ת.ז.	00394510
תאריך לידה:	4.11.1942		
מען להמצאת כתבי בי-דין:	קיבוץ כפר עזה		
נתינות:	ישראלית		
חברות בועדת דירקטוריון:	כן חבר ועדת ביקורת		
דירקטור חיצוני:	כן		
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן		
האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא. דירקטור בלעתיד, חבר ועדת השקעות נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל		
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן		
מועד תחילת כהונה:	18.12.2011		
השכלה:	תואר ראשון בכלכלה מהפקולטה לחקלאות ברחובות, האוניברסיטה העברית		
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	דירקטור בלאומי פרטנר (עד 2013), דירקטור בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), דירקטור בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), דירקטור במנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2015), דירקטור בצינורות המזרח התיכון, דירקטור בדרך ארץ, דירקטור בנתיבי היוכל, דירקטור ב"ויה מאריס"- מתקן המים בפלמחים,		
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא		

החברה רואה את מר אפשטיין כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(2)(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

שם: **גילי כהן** מספר ת.ז. 22648786
 תאריך לידה: 25.8.1966
 מען להמצאת כתבי בי-דין: עמוס 10, רמת גן
 נתינות: ישראלית
 חברות בועדת דירקטוריון: כן חבר ועדת ביקורת
 דירקטור חיצוני: כן
 האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה
 קשורה או של בעל עניין: כן, דירקטור בקחצ"ק, חבר ועדת השקעות עמיתים של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל
 בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית: כן.
 מועד תחילת כהונה: 24.1.2012
 השכלה: תואר ראשון (בהצטיינות) בכלכלה וגיאוגרפיה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. תואר שני במנהל עסקים מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
 עיסוקים בחמש שנים אחרונות: דירקטור בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), דירקטור בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), דירקטור במנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2015), דירקטור בהכשרת היישוב, דירקטור בBioBlast Ltd, דירקטור בחנ"ל ים המלח.
 האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: לא

החברה רואה את מר כהן כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(2)(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

שם: **אפרים זרור** מספר ת.ז. 071443444
 תאריך לידה: 24.6.1946
 מען להמצאת כתבי בי-דין: קדושי השואה 18 תל-אביב
 נתינות: ישראלית
 חברות בועדת דירקטוריון: כן. יו"ר ועדת ביקורת
 דירקטור חיצוני: כן
 האם עובד של התאגיד, חברה בת, חברה
 קשורה או של בעל עניין: לא. דירקטור בקחצ"ק, דירקטור בהראל ביטוח, חבר ועדת השקעות נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל, חבר ועדה לניהול סיכונים של קבוצת הראל.
 בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית: כן

מועד תחילת כהונה :	1.4.2013
השכלה :	בוגר לימודי תעודה בראיית חשבון מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	דירקטור בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), דירקטור בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), דירקטור במנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2015), דירקטור בדקלה חברה לביטוח בע"מ (עד ליום 1.4.2016), דירקטור בקרדן רכב בע"מ (עד ליום 28.12.2016).
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :	לא

החברה רואה את מר דרור כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית לצורך עמידה במספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון לפי סעיף 92 (א) לחוק החברות וכן כבעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הפנסיה והביטוח בהתאם לתקנה 2(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו).

4.2 נושאי משרה

שם :	דודי לידנר
מספר ת.ז.	029423381
תאריך לידה :	1972
תאריך תחילת כהונה :	17.1.2010
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו :	מנכ"ל בחברה, מנכ"ל קחצ"ק, מנכ"ל לעתיד.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל ענין בו :	לא
השכלה :	תואר ראשון ושני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	מנכ"ל בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), מנכ"ל בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), מנכ"ל מנוף פנסיה (עד ליום 12/2015).
שם :	רם גבל
מספר ת.ז.	024960593
תאריך לידה :	12.3.1970
מועד תחילת כהונה :	23.6.2008
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו :	סמנכ"ל כספים בחברה ובחברת קחצ"ק ולעתיד, חבר ועדת השקעות נוסטרו של גופים המוסדיים בקבוצת הראל.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר	

לתאגיד או בבעל עניין בו :	לא.
השכלה :	תואר ראשון במנהל עסקים, בעל רישיון רואה חשבון מהמכללה למנהל.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	מנהל כספים בהראל גמל והשתלמות (עד ליום 5.10.2016), מנהל כספים בהראל עתידית גמל (עד ליום 31.12.2015), מנהל כספים במנוף פנסיה (עד ליום 12/2015).
	דח"צ ויו"ר ועדת ביקורת בסאטקום מערכות בע"מ (עד 11/2015).

שם :	אופיר רוטשילד
מספר ת.ז.	31837990
תאריך לידה :	26.12.1974
מועד תחילת כהונה	11.11.2007
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :	יועץ משפטי, סמנכ"ל, יועץ משפטי של חברות נוספות בחטיבת חסכון ארוך טווח בהראל ביטוח.

האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו	לא.
השכלה	תואר ראשון במשפטים וכלכלה באוניברסיטה העברית.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	יועץ משפטי בחברות אחרות בקבוצת הראל.

שם :	דודי שראק
מספר ת.ז.	24930034 .
תאריך לידה :	1970
מועד תחילת כהונה :	1.9.2012
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל עניין בו :	סמנכ"ל, מנהל תפעול פנסיה וסמנכ"ל תפעול בלעתיד.

האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל עניין בו	לא.
השכלה :	תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה באוניברסיטת בן גוריון, תואר שני במשפטים באוניברסיטת בר אילן. בעל רישיון רו"ח.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	ומנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (עד ליום 31.12.2015), סמנכ"ל מיטב גמל ופנסיה (עד 2012).

יונית שוויד	שם:
025386392	מספר ת.ז.
1973	תאריך לידה:
1.9.2012	מועד תחילת כהונה:
סמנכ"לית ומנהלת מטה בחברה.	התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
לא	האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל ענין בו:
תואר ראשון בניהול וביטוח במסלול האקדמי של המכללה לביטוח, MBA במנהל עסקים, התמחות בשיווק.	השכלה:
סמנכ"לית ומנהלת מטה ב"הראל פנסיה".	עיסוקים בחמש שנים אחרונות:
מיטל בישץ-חזן	שם:
28017226	מספר ת.ז.
26.10.1970	תאריך לידה:
1.1.2010	תאריך תחילת כהונה:
סמנכ"לית, מנהלת ערוצי שיווק ושימור לקוחות של החברה.	התפקיד בתאגיד:
מנהלת ערוצי שיווק ושימור לקוחות של החברה בהראל עתידית קופות גמל ובקרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופת גמל בע"מ.	תפקיד בחברה קשורה של התאגיד או בבעל עניין בו:
לא.	האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל ענין בו:
תואר ראשון בכלכלה וניהול, תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן, בעלת רישיון לשיווק פנסיוני.	השכלה:
אפרת שפסר	שם:
053052742	מספר ת.ז.
12.2.1982	תאריך לידה:
1.8.2016	מועד תחילת כהונה:
סמנכ"לית ומנהלת פרויקטים ותשלומים.	התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
לא	האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל ענין בו:
תואר ראשון בחשבונאות ומזרח אסיה ותואר שני במנהל עסקים.	השכלה:
מנהלת מחלקת תביעות ותשלומים בפנסיה ומנהלת בקרה בהראל חברה לביטוח אגף ביטוח חיים.	עיסוקים בחמש שנים אחרונות:

שם:	מוטי לוי
מספר ת.ז.	059750968
תאריך לידה:	1967
מועד תחילת כהונה:	12.2008
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	סמנכ"ל שיווק בחברה סמנכ"ל שיווק בלעתידי.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל ענין בו:	לא
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים ומדעי המדינה מהאוניברסיטה העברית ותואר שני במנהל עסקים ממכללת רמת גן.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	סמנכ"ל שיווק במנוף פנסיה (עד ליום 31.12.2016), סמנכ"ל שיווק בקרן הפנסיה גילעד, מפקח רכישה באיילון.
שם:	אריה זהבי
מספר ת.ז.	55512644
תאריך לידה:	3.12.1958
מועד תחילת כהונה:	4.2005
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	סמנכ"ל שיווק בחברה.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל ענין בו:	לא.
שם:	צחי דברת
מספר ת.ז.	028833697
תאריך לידה:	1.3.1972
תאריך תחילת כהונה:	1.8.2007
התפקיד בתאגיד:	סמנכ"ל, מנהל תפעול גמל והשתלמות
תפקיד בחברה קשורה של התאגיד או בבעל ענין בו:	מנהל תפעול בעתידית קופות גמל ובקרן החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד או בבעל ענין בו:	לא.
השכלה:	תואר ראשון בכלכלה וניהול, תואר שני במנהל עסקים באוניברסיטת תל אביב.

שם :	סמי בבקוב
מספר ת.ז. :	58378985
תאריך לידה :	10.9.1963
מועד תחילת כהונה :	2007
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו :	מנהל תחום השקעות בקבוצת הראל, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת השקעות בהראל ביטוח (החל מיום 1.12.2016) ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד :	לא.
השכלה :	מוסמך מנהל עסקים אוניברסיטת בר אילן. בוגר כלכלה אוניברסיטת תל אביב.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	מנכ"ל הראל פיננסים (עד 30.11.2016), מנכ"ל הראל פיא (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל ניהול השקעות (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל סל (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל סל מטבעות (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל פיננסים (עד 30.11.2016), דירקטור בהראל פיננסים מסחר מוסדי בע"מ (עד 3/2013), יו"ר דירקטוריון הראל פיננסים מסחר וניירות ערך בע"מ (עד 11/2012), וכהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל.
שם :	נטלי משען-זכאי
ת.ז. :	31781180
תאריך לידה :	8.9.1974
מועד תחילת כהונה :	20.8.2014
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו :	ממונה על ציות ואכיפה בחברה, יועצת משפטית ומשנה למנכ"ל הראל ביטוח.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד :	לא.
השכלה :	תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב, בהצטיינות. תואר שני במשפט מסחרי מאוניברסיטת תל אביב, תכנית תל אביב – ברקלי, בהצטיינות.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות :	שותפה במשרד פישר בכר חן וול אוריון ושות' מינואר 2008 (עורכת דין ממאי 2000).

שם:	אפרת אולברג גרטל
ת.ז.:	28727600
תאריך לידה:	30.6.1971
מועד תחילת כהונה:	1.12.2006
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	ממונה על פניות הציבור בחברה ובחברות בקבוצת הראל.
האם הוא בן-משפחה של נושא משרה בכירה לאחר או של בעל ענין:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	ממונה על פניות הציבור, ממונה על מניעת הטרדה מינית, ממונת אכיפת הקוד האתי ומניעת מעילות והונאות בחברה ובחברות בקבוצת הראל.

שם:	משה ניסן
ת.ז.:	054226584
תאריך לידה:	20.10.1956
מועד תחילת כהונה:	1.1.2003
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	מנהל מערכות מידע בחברה ומנכ"ל הראל המשמר מחשבים בע"מ.
האם הוא בן-משפחה של נושא משרה בכירה לאחר או של בעל ענין:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במדעי המחשב ולימודי א"י מאוניברסיטת בר אילן, תואר שני מנהל עסקים אוניברסיטת תל אביב.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	מנהל מערכות מידע בחברה ומנכ"ל הראל המשמר מחשבים בע"מ.

שם:	אדוה ענבר
ת.ז.	22167530
תאריך לידה:	23.2.1966
מועד תחילת כהונה:	30.5.2012
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	מנהלת סיכונים בחברה ובחברות בקבוצת הראל.
האם הוא בן-משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל ענין:	לא.
השכלה:	תואר ראשון ושני בכלכלה מאוניברסיטת תל אביב.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	מנהלת הסיכונים בחברות בקבוצת הראל.
נושאי משרה אשר סיימו כהונתם נכון למועד פרסום הדוח:	

שם:	אמיר הסל
מספר ת.ז.	059237446
תאריך לידה:	22.2.1965
התפקיד בתאגיד בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	סמנכ"ל בחברה ומנהל תחום ההשקעות בקבוצה, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת השקעות בהראל ביטוח, דירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
מועד תחילת כהונה:	1.7.2000
מועד סיום כהונה:	30.11.2016

4.3 אקטואר קרן הפנסיה

מר דוד אנגלמאייר, המעניק שירותי אקטואריה מטעם חברת PVI, (שמענה שוהם 8, קומה א', רמת גן) שימש כאקטואר הקרן מאז שנת 2004. מר דוד אנגלמאייר הינו בעל תואר ראשון במתמטיקה מעשית משיבה אוניברסיטת בניו יורק ובעל תואר שני במתמטיקה שימושית לאוניברסיטת קולומביה בניו יורק כמו גם תארים נוספים. מר דוד אנגלמאייר עוסק במקצוע מזה כ-20 שנים והינו בעל ניסיון עשיר במרבית התחומים בביטוח החיים והפנסיה. מאז שנת 1997, מר דוד אנגלמאייר הינו יועץ עצמאי לחברות בארץ ובחו"ל בכל תחומי הביטוח והפנסיה ובעל ניסיון עשיר בהפקת דוחות על פי תקינה חשבונאית בינלאומית IFRS.

בין השאר, האקטואר אמון על כתיבת הדוח האקטוארי מדי שנה, בדיקות אקטואריות לצורך עדכון תקנונים והינו מעורב בניהול הסיכונים האקטואריים של הקרן.

השכר הכולל של האקטואר בגין שנת הדיווח, עבור השירותים האקטואריים האמורים, בכלל קרנות הפנסיה בקבוצת הראל ביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ, הינו כ- 610 אלפי ש"ח ובשנה שקדמה לה כ- 566 אלפי ש"ח.

4.4 מדיניות תגמול בחברה מנהלת

מאחר שתכנית התגמול נקבעה במשותף לכלל הגופים המוסדיים בקבוצת הראל, ההתייחסות להלן הינה לתכנית המשותפת להראל השקעות, ובין היתר לחברה.

בעקבות חקיקת תיקון 20 לחוק החברות, ועדת התגמול של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ ("הראל השקעות") קיימה במשך מספר חודשים דיונים לאימוץ מדיניות תגמול לנושאי משרה עבור הראל השקעות והחברות הבנות שלה. במדיניות התגמול של הראל השקעות נקבע שהיא תשמש גם כמדיניות מנחה עבור החברות הבנות של הראל השקעות, בשינויים הנדרשים.

מדיניות התגמול נועדה לשמש לצורך הנעת המנהלים הבכירים והכוונתם בהתאם ליעדי החברה ותכניתה האסטרטגית, מתוך דגש על הגברת התחרותיות בגיוס ובשימור כוח אדם איכותי בתפקידי ניהול בכירים בקבוצה. כל זאת, במטרה ליצור ערך כלכלי ארוך טווח לחברה ולבעלי מניותיה. מדיניות התגמול נערכה בהתחשב, בין היתר, בגודל החברה ואופי פעילותה, בקידום מטרות החברה, האסטרטגיה, תכנית העבודה לטווח הארוך ומדיניות ניהול הסיכונים, וכן בתנאי ההעסקה והמענקים שהיו נהוגים בחברה לנושאי המשרה בשנים קודמות, רמות שכר ותנאי כהונה והעסקה המקובלים בתאגידי ביטוח ופיננסיים בישראל ובבנקים הגדולים בישראל, וכן על בסיס שיקולים ארגוניים ובכלל זה עלויות השכר של קבוצות עובדים שונות ופערי השכר הרצויים ביניהם.

מדיניות התגמול מתייחסת לסוגים שונים של נושאי משרה, ביניהם גם לאופן התגמול של הדירקטורים המכהנים בחברה.

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה שאינם דירקטורים ובכלל זה ברכיבים הבאים:

(א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של הקבוצה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) נקבע כי יישמר פער בין השכר של מנכ"ל החברה לשכר של יתר נושאי המשרה שכפופים למנכ"ל; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבע כי ניתן לשלם רכיב שכר קבוע שאינו מזכה בתנאים סוציאליים; (ה) נקבעו הוראות לעניין המענקים השנתיים מותני הביצועים, לרבות היקף מקסימאלי של מענקים לגבי המנכ"לים ולגבי נושאי המשרה הכפופים למנכ"לים; (ו) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם המנכ"ל ואינם בעלי השליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ז) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שיכול שיינתן אך ורק למנכ"לים; (ח) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ט) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (i) פיצויים, שהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים. (ii) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים. (iii) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות. (iv) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות. נקבע, כי התקשרות בהסכם אי תחרות תיעשה במקרים חריגים בלבד ובכפוף לתנאים שנקבעו במדיניות התגמול.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: נקבעו הוראות לפיהן תשלום מענקים מותני תוצאות ייעשה רק בשנים בהן השיגה החברה תוצאות משביעות רצון. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענקים יחושבו לפי עמידה ביעדים ארוכי טווח ולא חד פעמיים של השנה השוטפת בלבד. לשם כך נקבע בתכנית התגמול, כי הפרמטרים השונים יחושבו בנפרד לגבי השנה השוטפת ולגבי השנתיים שקדמו לה, כאשר משקל הפרמטרים השונים בגין השנה השוטפת, בקביעת הציון הכולל לשם חישוב המענק השנתי, יהיה 50%, משקל השנה שקדמה לה יהיה 30% ומשקל השנה שקודמת לה יהיה 20%. עוד נקבעו הוראות מעבר לגבי נושאי משרה בעת החלת תכנית התגמול לראשונה.

במסגרת המענק השנתי תלוי התוצאות קיים רכיב של שיקול דעת, שהינו מוגבל ל- 20% לגבי המנכ"ל ולגבי נושאי המשרה האחרים (למעט לגבי נושאי משרה בתפקידי בקרה ופיקוח).

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל החברה תכבד הסכמים קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

מדיניות תגמול של החברה ושל החברות הבנות שהינן גופים מוסדיים

הראל השקעות והחברות הבנות שלה, שהינן גופים מוסדיים ("הגופים המוסדיים"), אימצו בנובמבר 2013 מדיניות תגמול המבוססת על מדיניות התגמול של הראל השקעות המפורטת בסעיף 1 לעיל.

ביום 10 באפריל 2014, פרסם הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" ("החוזר").

בהתאם להמלצת ועדת התגמול ולאחר שוועדת התגמול קיימה התייעצויות עם ועדת הביקורת, ועדת ניהול סיכונים ועדת השקעות עמיתים, אישרו בחודש יולי 2014 הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים עדכונים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, וזאת לאחר קבלת המלצה לכך מאת ועדת התגמול של הגופים המוסדיים.

ביום 7 באוקטובר 2015, פרסם הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים-תיקון" ("החוזר המתוקן"). בהתאם להמלצת ועדת התגמול, בחודשים פברואר ומרץ 2016 אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים את התאמת מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים להוראות החוזר המתוקן וכן עריכת מספר עדכונים נוספים.

העדכונים העיקריים למדיניות התגמול הינם: (א) הוספת התייחסות לתגמול לדירקטור וליו"ר הדירקטוריון, שאינו מאפשר תגמול משתנה, כולל לתקופות המעבר הקבועות בחוזר; (ב) הוספת התייחסות ליחס ההכפלה הראוי לשכר יו"ר הדירקטוריון, ביחס לשכר דח"צ; (ג) הוספת התייחסות לשכר דירקטור, שיהיה בהתאם לתקנות הגמול לדירקטורים, בהתאם לקבוע בהוראות החוזר המתוקן; (ד) הוספת סעיפים המאפשרים לחברה לתבוע השבה של סכומים מתוך התגמול המשתנה ששולם לבעל תפקיד מרכזי, במקרים חריגים הכלולים בחוזר המתוקן; (ה) הוספת התייחסות עדכנית לתזכיר חוק הגבלת שכר נושאי משרה בכירים בגופים פיננסיים; (ו) הוספת התייחסות לחוזר המתוקן בסעיפים המחייבים גוף מוסדי לשאת בהוצאותיו עבור העסקת נושאי משרה ודירקטורים בו; (ח) עדכון מדדי התגמול המשתנה של בעלי התפקיד המרכזי בחטיבת ההשקעות.

בנוסף, ביום 22 בספטמבר 2016, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרו זאת ועדות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, זאת בעקבות הוראות חוק תגמול נושאי משרה וכן במקביל לעדכון מדיניות התגמול לנושאי המשרה שאומצה על ידי הראל השקעות.

השינויים העיקריים במדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, לעומת זו שהיתה בתוקף קודם לכן, הינם: (א) הוספת התייחסות למגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי המשרה של הגופים המוסדיים בקבוצה, בהתאם להוראות חוק תגמול לנושאי משרה; (ב) שינוי מבנה השכר של מנכ"ל הראל ביטוח, אשר שכרו יכול רכיבים קבועים בלבד; (ג) קטימת המענק למנכ"ל הראל השקעות ככל שיידרש בהתאם למגבלת עלות העסקה מקסימלית כאמור.

עלות ההעסקה של נושאי המשרה והעובדים בקבוצה

עלות ההעסקה השנתית החזויה של נושאי המשרה והעובדים בקבוצה, לא תעלה על 2.5 מיליוני ש"ח בשנה, וזאת אלא אם יאשרו זאת ועדת התגמול והדירקטוריון מנימוקים מיוחדים. הסכמי ההעסקה של נושאי המשרה הותאמו למגבלה כאמור.

להלן פירוט חמשת מקבלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה בחברה:

פרטי מקבל התגמולים			תגמולים בעבור שירותים (1)						תגמולים אחרים		סה"כ			
שם	תפקיד	היקף משרה	שכר	מענק	תשלום מבוסס מניות	דמי ניהול	דמי ייעוץ	עמלה	אחר	ריבית	דמי שכירות	אחר	סה"כ	החלק המיוחס לחברה מתוך קבוצת שליטה (באחוזים)
אמיר הסל (2)	סמנכ"ל בחברה ומנהל תחום ההשקעות בקבוצה - פרש	100%	1,258	289					65				1,612	43%
דודי לידנר	מנכ"ל הראל פנסיה	100%	1,261	196					70				1,528	(3)
מוטי לוי	סמנכ"ל	100%	1,008	116					55				1,179	100%
אריה זהבי	סמנכ"ל	100%	810	160					48				1,018	100%
רם גבל	סמנכ"ל כספים	100%	838	89					45				971	(4)

(1) מענקים מובטחים ורכיבי תגמול קבועים אחרים נכללים במסגרת השכר.

(2) אמיר הסל- כיהן עד לחודש דצמבר 2016 בתפקיד מנהל ההשקעות של החברה ושל גופים מוסדיים בקבוצת הראל. המענק השנתי של מר הסל, נקבע בהתאם לפרמטרים המפורטים במדיניות התגמול ועל יסוד עמידה ביעדים שונים, לרבות יעדים ארוכי טווח שפורטו במדיניות התגמול. נתוני התגמול של מר הסל, כוללים אומדן לגבי המענק השנתי שישולם לו. האומדן כאמור עשוי להשתנות לאחר שיפורסמו הנתונים ההשוואתיים של החברות האחרות, שעל בסיסם מחושבים הפרמטרים הכמותיים הכלולים בנוסחת חישוב המענק השנתי של מר הסל. בשל כך שמר הסל הודיע לחברה על סיום תפקידו טרם כניסתו לתוקף של חוק הגבלת שכר הבכירים, חושבו זכויותיו של מר הסל, ללא המגבלות הקבועות בחוק כאמור.

(3) מנכ"ל החברה- בחודש אפריל 2016 מונה מר דודי לייזנר מנכ"ל החברה גם למנכ"ל "הראל גמל והשתלמות בע"מ" (להלן: "הראל גמל") אשר מוזגה לחברה ביום 5 באוקטובר 2016 (ראה להלן סעיף 1.1.3). במהלך התקופה בה כיהן כמנכ"ל לשתי החברות ובטרם המיזוג הוקצה חלק משכרו על הראל גמל ולכן אינו בא לידי ביטוי בתוצאות הפעילות של החברה. שכר המנכ"ל המוצג להלן מייצג את כל עלות שכרו למרות ההקצאה בין החברות בקבוצה כפי שפורטה לעיל.

(4) סמנכ"ל הכספים- שכרו מוקצה בין מספר חברות בקבוצה והמוצג להלן מייצג את כל עלות שכרו.

4.5 מבקר פנים

פרטי המבקר הפנימי

החל מיום 1 במאי 2006, מכהן בתפקיד מבקר הפנים מר שי לוטרבך, רו"ח.

המבקר הפנימי אינו מחזיק בניירות ערך של החברה או של גוף קשור אליה וכן אינו בעל קשרים עסקיים מהותיים אחרים מלבד היותו מבקר הפנים של חברות אחרות בקבוצה.

המבקר הפנימי אינו עובד החברה ומעניק שירותי ביקורת פנים כגורם חיצוני באמצעות עובדי משרדו. המבקר הפנימי של החברה משמש גם כמבקר הפנימי של קחצ"ק, לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ.

היקף הביקורת הפנימית נקבע בתחילת השנה במסגרת אישור תכנית הביקורת. בשנת 2016 בוצעו במסגרת פעילות הפנסיה בקבוצה 4,507 שעות ביקורת (בשנת 2015 בוצעו 5,220 שעות ביקורת) ובמסגרת פעילות הגמל בקבוצה בוצעו 2,452 שעות ביקורת (בשנת 2015 בוצעו 2,518 שעות). במסגרת שעות הביקורת שצוינו נכללות שעות ביקורת בגין נושאים רוחביים הרלוונטיים לפעילות הפנסיה והגמל והמבוצעות באופן שוטף על ידי עובדי מערך הביקורת הפנימית בהראל חברה לביטוח בע"מ. היקף שעות ביקורת אלו הסתכמו בשנת 2016 בפנסיה ל- 1,367 שעות ובגמל ל- 462 שעות ובשנת 2015 בפנסיה ל- 1,590 ובגמל ל- 538 שעות בהתאמה.

היקף שעות הביקורת נקבע על בסיס תכנית ארבע שנתית שבמסגרתה אמורים להיות מבוקרים כל הנושאים הנוגעים לפעילותה של החברה. בהתאם לתכנית הרב שנתית נקבעת תכנית הביקורת השנתית ובהתאם נקבע היקף השעות הנדרשות לצורך ביצועה.

הצעת תוכנית העבודה הרב שנתית של המבקר הפנימי נערכת על ידו תוך התייעצות עם הנהלת החברה, וזאת על מנת שהביקורת תקיף את כל המערך התפעולי שבאחריותם. הצעת התוכנית מוצגת גם למנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון של החברה. התכנית כוללת את הנושאים הנבדקים ותדירות בדיקתם ובנוסף בדיקת מעקב אחר תיקון ליקויים שעלו בדוחות ביקורת בתדירות שנתית. מהתכנית הרב שנתית נגזרת הצעה לתכנית העבודה השנתית שמובאת אף היא בפני הגורמים שצוינו לעיל.

הצעת תוכנית הביקורת הרב שנתית מוגשת לוועדת הביקורת של החברה, אשר הינה הגורם הדן בתכנית הביקורת ומאשר אותה, כמתחייב מסעיף 149 לחוק החברות (או מהוראות המפקח, לפי העניין).

תכנית העבודה נקבעת באופן המאפשר למבקר הפנימי לסטות ממנה, בדרך של הרחבת או הוספת ביקורות, וזאת הן באמצעות קביעת נושאי ביקורת כלליים בתוכנית הביקורת, הן בבדיקות אד הוק שנערכות על ידי המבקר הפנימי, והן בהפעלת שיקול דעת תוך עדכון הגורמים הרלוונטיים, כאשר אגב עריכת ביקורת המבקר הפנימי סבור כי יש לבקר נושאים שהתגלו במהלך ביצוע הביקורת.

תגמול והתייחסות הדירקטוריון

תגמול המבקר הפנימי נעשה בדרך של תעריף המורכב מעלות לשעת עבודה, מוכפל במספר השעות שהושקעו בפועל.

לדעת הדירקטוריון, שיטת התגמול של מבקר הפנים, המבוססת על היקף שעות עבודה בפועל, מונעת חשש לפגיעה בשיקול הדעת המקצועי של מבקר הפנים או לפגיעה באי התלות. מסגרת שעות העבודה שמוקדשות לביצוע הביקורות מבוססת על תכנית הביקורת השנתית שמאושרת מראש על-ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון וכך מובטח, כי עבודת הביקורת תיעשה במלואה ובהיקף שנקבע על-ידי הדירקטוריון.

4.6 רואה חשבון מבקר

פרטי רואה חשבון מבקר

שם המשרד : משרד סומך חייקין KPMG.

מועד תחילת כהונה : ינואר 2011.

שם שותף המטפל בחברה : מר אברהם פרוכטמן, רו"ח.

גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר :

להלן פירוט שכר רואי החשבון המבקר באלפי ש"ח (לא כולל מע"מ), עבור שירותים שניתנו על ידם בשנים 2015-2016 (שכר 2016 הנו בגין כלל חברות הפנסיה והגמל בקבוצה ומייצג את כל השנה) :

שנת 2016					
שירותי ביקורת	שירותים לביקורת	הקשורים	שירותי מס מיוחדים	אחר	סה"כ
1,132	100	-	-	-	1,232
שנת 2015					
שירותי ביקורת	שירותים לביקורת	הקשורים	שירותי מס מיוחדים	אחר	סה"כ
575	98	-	-	-	673

חוות דעתו של רואה החשבון המבקר הינה ללא כל הסתייגות ו/או מניעה. עם זאת היא כוללת הפנית תשומת לב לביאור בנושא התחייבויות תלויות (באור 25א בדוחותיה הכספיים של החברה).

4.7 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

באוקטובר 2016, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך החברה. קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל והשתלמות בע"מ הועברו לניהול החברה. להרחבה בנושא ראה ביאור 1.ב.1 בדוחות הכספיים של החברה. במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

4.8 החלטות החברה

ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בחברה ובחברות בקבוצת הראל, המכהנים כיום וכן שיכחנו בחברה ו/או בחברות בקבוצת הראל מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברה או בחברות הבנות הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם).

ועדת התגמול והדירקטוריון אישרו, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 1 באוקטובר 2016, למשך שנה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 180 מיליון דולר ארה"ב וסכום הפרמיה לא יעלה על 1 מיליון דולר ארה"ב. ביום 13 במרץ 2017 אישרה ועדת התגמול רכישה של רובד נוסף לביטוח דירקטורים ונושאי משרה בסך של 20 מיליון דולר ארה"ב מעל לסכום הביטוח הקיים והמאושר (כך שסכום הביטוח הכולל עומד על 200 מיליון דולר ארה"ב). סכום הפרמיה כולל הרובד הנוסף אינו עולה על 1 מיליון דולר ארה"ב.

הנימוקים העיקריים של ועדת התגמול והדירקטוריון היו: (א) הפרמיה נקבעה לפי עלות ביטוח המשנה של הראל ביטוח, אליה מועבר הסיכון הביטוחי, ולכן בהגדרה היא משקפת תנאי שוק; (ב) רכישת הפוליסה כאמור הינה לטובת החברה, שכן היא מצמצמת את החשיפה של החברה בשל כתבי השיפוי שניתנו לדירקטורים ולנושאי המשרה והיא מאפשרת לנושאי המשרה למלא את תפקידם כראוי ולטובת החברה, בהתחשב בסיכונים הכרוכים בכך ובאחריות המוטלת עליהם על פי דין; (ג) הפוליסה, מעניקה כיסוי סביר בנסיבות העניין, בהתחשב בגודלה של החברה, היקפי ותחומי פעילותה ותכניתיה העסקיות; (ד) כיסוי ביטוחי כאמור נעשה במהלך העסקים הרגיל של החברה והינו מקובל בחברות ציבוריות בישראל בכלל ובחברות שעיסוקן בתחומי הביטוח והפיננסים בפרט; (ה) רכישת הפוליסה כאמור תואמת את מדיניות התגמול של החברה; (ו) ההתקשרות הינה בתנאי שוק ואינה עשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה.

הראל פנסיה וגמל בע"מ

פרק 2

דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

1.	מצב עסקי החברה המנהלת, תוצאות פעילותה והונה העצמי	2
2.	היקף הנכסים המנוהלים על ידי החברה המנהלת	4
3.	התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של החברה	5
4.	אירועים החורגים ממהלך העסקים הרגיל של החברה	9
5.	תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים	9

דוח דירקטוריון**הראל פנסיה וגמל בע"מ**

דוח הדירקטוריון כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדו"ח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדו"ח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "צפויה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. החברה אינה מתחייבת למסור עדכונים לגבי שינויים שיחולו באשר למידע צופה פני עתיד.

1. מצב עסקי החברה המנהלת, תוצאות פעילותה והונה העצמי

בינואר 2016 מוזגה מנוף ניהול לתוך החברה, וקרן הפנסיה שבניהולה מוזגה לתוך קרן הפנסיה המקיפה אשר בניהול החברה. לפרטים נוספים ראה סעיף 1.1.3 בדוח תיאור עסקי התאגיד.

באוקטובר 2016 מוזגה הראל גמל לתוך החברה, קופות הגמל וקרנות ההשתלמות שבניהול הראל גמל הועברו לניהול החברה. לפרטים נוספים ראה סעיף 1.1.3 בדוח תיאור עסקי התאגיד.

1.1 מצב כספי

	ליום 31 בדצמבר		
	2015	2016	
שיעור השינוי	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	באחוזים
	16,860	16,677	נכסים בלתי מוחשיים
14.3	189,227	216,263	הוצאות רכישה נדחות
(4.9)	77,747	73,916	השקעות פיננסיות
222.5	9,588	30,925	מזומנים ושווי מזומנים
652.4	5,427	40,833	נכסים אחרים
26.7	298,849	378,614	סה"כ נכסים
27.7	247,783	316,479	הון
21.7	51,066	62,135	התחייבויות
26.7	298,849	378,614	סך כל ההון וההתחייבויות

הדוח על המצב הכספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם לכ- 378,614 אלפי ש"ח, לעומת כ- 298,849 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015, גידול של כ- 27%. הגידול נובע בעיקרו מגידול בהוצאות רכישה נדחות, במזומנים ושווי מזומנים ובחייבים ויתרות חובה. חלק ניכר מהגידול נובע ממיזוגים שבוצעו במהלך השנה כמתואר בסעיף 1.1.3 בדוח תיאור עסקי התאגיד.

ההון ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב- 316,479 אלפי ש"ח בהשוואה ל- 247,783 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015, גידול של כ- 28%.

הגידול בהון נובע ממיזוג הונה של מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן - מנוף ניהול) בינואר 2016 לתוך החברה בסך של 25,350 אלפי ש"ח, ממיזוג הונה של הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) באוקטובר 2016 לתוך החברה בסך של 70,793 אלפי ש"ח, מרווח השנה בסך של 23,667 אלפי ש"ח, מקיטון בקרן הון בסך של 1,294 אלפי ש"ח ומחלוקת דיבידנד לבעלי המניות בסך של 50,000 אלפי ש"ח.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016, החברה עומדת בדרישות ההון המזערי הנדרש מחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, כפי שנקבע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה) התשע"ב- 2012 ובהנחיות הממונה.

1.2 רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
235,750	283,964	דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו
21,964	16,038	הכנסות מדמי ניהול ותפעול
572	2,712	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
270	148	הכנסות אחרות
258,556	302,862	סך כל ההכנסות
83,468	111,927	עמלות והוצאות שיווק
119,704	154,177	הנהלה וכלליות
763	58	מימון
203,935	266,162	סך כל ההוצאות
54,621	36,700	רווח לפני מסים על הכנסה
(20,316)	(13,033)	מסים על הכנסה
34,305	23,667	רווח נקי
69	(1,294)	רווח (הפסד) כולל אחר
34,374	22,373	רווח לשנה

דוח רווח והפסד של החברה לשנת 2015 מייצג את פעילות החברה לפני המיזוגים האמורים לעיל, בעוד שדוח רווח והפסד לשנת 2016 כולל את פעילות מנוף שמוזגה בתחילת השנה ואת פעילות הגמל לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ב 31 בדצמבר 2016.

בשנת 2016 הסתכמו ההכנסות מדמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה ב- 283,964 אלפי ש"ח בהשוואה ל- 235,750 אלפי ש"ח בשנת 2015, גידול של כ- 20%, הגידול בדמי הניהול נובע בחלקו ממיזוג מנוף ניהול והראל גמל, וחלקו מגידול בנכסים המנוהלים הממוצעים ובדמי הגמולים, בתקופת הדוח לעומת אשתקד, שקוּוּז בחלקו מקיטון בשיעור דמי הניהול הממוצעים נטו.

הכנסות דמי ניהול כוללות הכנסות של רבעון אחד מקופות גמל בסך של 19,084 אלפי ש"ח.

הכנסות דמי ניהול בתחום קופות גמל לחיסכון, לתגמולים ואישיות לפיצויים הסתכמו בסך של 5,829 אלפי ש"ח והיוו כ- 31% מסך ההכנסות מקופות גמל. הכנסות מדמי ניהול בתחום קרנות ההשתלמות הסתכמו לסך של 12,699 אלפי ש"ח והיוו כ- 66% מסך הכנסות מקופות גמל. הכנסות מקופות גמל אחרות (מרכזיות לפיצויים, דמי מחלה, פנסיה תקציבית וקופת גמל להשקעה) הסתכמו לסך של 556 אלפי ש"ח, כ- 3% מסך הכנסות דמי ניהול קופות גמל בחברה.

הכנסות דמי ניהול ותפעול בשנת 2015 כוללות הכנסות דמי ניהול ממנוף ניהול בסך של 9,036 אלפי ש"ח (בעקבות מיזוג מנוף ניהול הכנסות אלו לא כלולות בשנת 2016), כמו כן, בשנת 2016 נכללו הכנסות מדמי ניהול מקרן החיסכון בצבא הקבע בסך של 2,932 אלפי ש"ח (לא נכללו אשתקד).

ההכנסות מדמי ניהול ותפעול כוללות, בין היתר, את המרווח לו זכאית החברה מתוקף הסכם מתן שירותי ניהול לקופות הגמל שהינן בבעלותה של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח). סכום זה מוצג בנטו לאחר קיזוז ההוצאות המיוחדות לשירות כאמור, בסך 152 אלפי ש"ח.

הוצאות השיווק והוצאות הנהלה וכלליות עלו בשיעור של כ- 31% לעומת תקופה מקבילה אשתקד. הגידול נבע בחלקו כתוצאה מעדכון הסכם קבלת שירותי ניהול ותפעול מהראל ביטוח, ראה סעיף 3.13 בדוח תיאור עסקי התאגיד) ובחלקו ממיזוג הראל גמל כמתואר לעיל.

בנוגע לנזילות ומקורות מימון - עיקר הכנסות החברה נובעות מדמי ניהול מקרנות פנסיה וקופות גמל.

2. היקף הנכסים המנוהלים על ידי החברה המנהלת

להלן פירוט היקף הנכסים נטו המנוהלים על ידי החברה עבור קרנות הפנסיה וקופת הגמל נכון ליום 31 בדצמבר 2016 וליום 31 בדצמבר 2015:

היקף נכסים, נטו (אלפי ש"ח)		
ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 בדצמבר 2016	
		קרנות פנסיה:
32,735,072	42,682,797	הראל פנסיה
529,118	651,893	הראל פנסיה כללית
		קופות גמל:
15,759,093	18,427,703	הראל קופת גמל
5,065,796	7,857,894	הראל קרן השתלמות
-	31,821	הראל גמל להשקעה
388,286	396,935	הראל גמל לפיצויים
26,454	28,718	הראל קופה לפנסיה תקציבית
176,628	188,454	הראל פרופיל אישי למעסיק
-	43,542	הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה
714	1,135	קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל
54,681,161	70,310,892	סה"כ נכסים

* למעט קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל, נכסי קופות הגמל המוצגים לעיל, הינם בניהול החברה החל ממועד מיזוג הראל גמל באוקטובר 2016. ראה סעיף 1.1.3 בדוח תיאור עסקי התאגיד (מספרי השוואה ניתנו לצורך מידע בלבד).

3. התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של החברה

ככלל, מתאפיין תחום חיסכון ארוך הטווח במסגרתו פועלת החברה, ברגולציה רבה, והוא מושפע מהחלטות המפקח. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1 בפרק הראשון - תיאור עסקי החברה.

מגמות והתפתחויות במשק ובשוק ההון

תוצאות הפעילות של חברות הקבוצה, וביניהן החברה, מושפעות באופן מהותי מהתשואות המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

• כללי

בשנת 2016 הצמיחה העולמית עמדה על 3.1%, בדומה לצמיחה בשיעור של 3.2% בשנת 2015. לעומת זאת, בישראל הצמיחה האיצה בשנת 2016 ל-4%, לעומת צמיחה בשיעור של 2.5% בשנת 2015.

ארה"ב: קצב הצמיחה התמתן ל-1.6% בשנת 2016, לעומת קצב צמיחה בשיעור של 2.6% בשנת 2015, בעיקר בשל חולשה במחצית הראשונה של השנה. הצריכה הפרטית המשיכה להוביל גם השנה את הצמיחה, ופיצתה על החולשה היחסית בהשקעות וביצוא. הבנק המרכזי העלה את הריבית פעם אחת בסוף 2016 לטווח של 0.5%-0.75%.

גוש האירו: קצב הצמיחה התמתן ל-1.7% בשנת 2016, לעומת קצב צמיחה של 2.0% בשנת 2015, אך עם שונות גדולה בין מדינות גוש האירו. הבנק המרכזי בגוש האירו העמיק את המדיניות המוניטרית במהלך השנה כאשר הפחית את ריבית ההלוואות לאפס, ריבית הפיקדונות ל-(-0.4%) הגדיל את ההרחבה הכמותית וגיוון את סוגי הנכסים שרוכש.

במדינות מתפתחות ובשווקים המתעוררים הצמיחה בשנת 2016 עמדה על 4.1%, בדומה לצמיחה בשנת 2015. בין הכלכלות הגדולות נרשמה צמיחה שלילית בברזיל וברוסיה, אך שיפור בהשוואה לשנת 2015, השיפור נבע ברובו עקב העלייה במחירי הסחורות והתייצבות המטבע המקומי. הצמיחה בהודו נותרה גבוהה (6.6%) אך נמוכה בהשוואה לשנת 2015, כאשר החילוף המהיר והכפוי בשטורות הכסף המודפסים (ברבעון האחרון של השנה) פגע בצמיחה. הצמיחה בסין נותרה גבוהה, אך גם כן נרשמה האטה קלה ל-6.7%.

במהלך 2016 עלו מחירי הסחורות העיקריים, זאת לאחר כשנתיים של ירידות משמעותיות. נתונים חיוביים יותר מהצפי במחצית השנייה מארה"ב, סין, אירופה בשילוב הציפיות למדיניות פיסקאלית מרחיבה יותר בארה"ב תרמו לכך. לעלייה במחיר חבית נפט תרמה גם החלטת קרטל אופ"ק ברבעון האחרון של 2016 לקצץ בהפקת הנפט החל מתחילת שנת 2017.

• התפתחויות במשק הישראלי

הקבוצה פועלת במשק הישראלי, אשר מצבו הכלכלי, הביטחוני והפוליטי משליך על היקף פעילותה בתחומים שונים. שינויים במצב הכלכלי במשק הישראלי עשויים לגרום לשינוי בהיקף הפרמיות וההכנסות האחרות ולשינוי בעלויות התפעול של חברות הקבוצה. לשינוי ברמת התעסוקה במשק הישראלי עשויה להיות השלכה על היקף הפעילות בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח.

על פי האומדן האחרון, הצמיחה ברבעון הרביעי של 2016 עמדה על 6.2% בשיעור שנתי. בסיכום שנתי הצמיחה בשנת 2016 האיצה ל-4.0%, לעומת 2.5% בשנת 2015 ו-3.2% בשנת 2014. הצריכה הפרטית (6.3%) וההשקעות בנכסים קבועים (11%) היו התורמים העיקריים לצמיחה. שיעור האבטלה המשיך לרדת ועמד במוצאע על 4.8% בשנת 2016, לעומת 5.3% בשנת 2015.

• שוק המניות

בשנת 2016 מדדי MSCI העולמי (ברוטו) עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות בארה"ב (עלייה שנתי של 10% ב-S&P500). מדד MSCI של השווקים המתעוררים (ברוטו) עלה ב-12%, אך ירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות בארה"ב. מדד ת"א 100 עלה ב-1.6% במהלך הרבעון הרביעי של 2016, אך בסיכום שנתי ירד המדד ב-2.5%, בהשפעת ירידה חדה במניות חברות התרופות. מנגד, מדד ת"א 75 עלה ב-17% במהלך שנת 2016 בהשפעת ענף הנדל"ן והמניות הדואליות. בשנת 2016 מחזור המסחר היומי הממוצע במניות והמירים עמד על 1.8 מיליארד ש"ח (1.3 מיליארד ברבעון הרביעי), עלייה של 22% לעומת המחזור הממוצע בשנת 2015.

- **שוק איגרות החוב**

מדד האג"ח הכללי ירד ב-0.6% במהלך הרבעון הרביעי של 2016, אך עלה ב-2.1% בסיכום שנתי. מדד אג"ח הממשלתיות ירד ב-1.3% במהלך הרבעון הרביעי של 2016, אך עלה ב-0.9% במהלך 2016. לעומת זאת, מדד אג"ח הקונצרני עלה ב-0.6% במהלך הרבעון הרביעי והשלים עלייה של 3.9% במהלך 2016. רמת הסיכון של המשק, כפי שמתבטאת בפרמיית ה-CDS על החוב ל-5 שנים, ירדה במקצת בסוף 2016 (בהשוואה לסוף 2015) וזאת לאחר עלייה בפרמיית הסיכון במהלך החודשים הראשונים של השנה. מחזור המסחר היומי הממוצע באג"ח עמד על 3.7 מיליארד ש"ח בשנת 2016 (3.6 מיליארד ברבעון הרביעי), ירידה של 11% בהשוואה לשנת 2015.

- **קרנות נאמנות**

קרנות הנאמנות רשמו פדיונות נטו של 3.8 מיליארד ש"ח ברבעון הרביעי של 2016 והשלימו פדיונות של 19.5 מיליארד ש"ח בשנת 2016, ירידה לעומת פדיונות של 33.7 מיליארד ש"ח בשנת 2015. גם בשנת 2016 מרבית הפדיונות היו בקרנות הכספיות (8.5 מיליארד ש"ח) ובקרנות אג"ח (6 מיליארד ש"ח), כאשר הקרנות המנייתיות (3.7 מיליארד ש"ח) רשמו צבירות נטו.

- **מוצרי מדדים**

על פי איגוד תעודות הסל, סך הנכסים המנוהלים עמדו בסוף 2016 על 96.2 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-7.1% בהשוואה לסוף שנת 2015 (103.5 מיליארד ש"ח). בלטו לשלילה מתחילת השנה תעודות הפיקדון (פדיונות של כ-3.7 מיליארד ש"ח) והתעודות על מניות בחו"ל (פדיונות של כ-5.7 מיליארד ש"ח).

- **שוק המט"ח**

במהלך הרבעון הרביעי של 2016 השקל התחזק ב-2% מול סל המטבעות הנומינלי של בנק ישראל, והשלים ייסוף של 4.8% מתחילת השנה. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1.5% מול הדולר (לרמה של 3.845 שקל לדולר), ב-4.8% מול האירו (לרמה של 4.0438 שקל לאירו) וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל העם בבריטניה ובחירתו של דונלד טראמפ לנשיאות ארה"ב.

- **אינפלציה**

על פי המדד האחרון הידוע, מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (לאחר ירידה של 0.3% במהלך הרבעון הרביעי), ירידה מתונה יותר בהשוואה לשנת 2015 (מינוס 0.9%). ירידות בולטות השנה נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים.

- **ריבית בנק ישראל**

במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015, זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל וחוזקו של השקל.

- **אירועים לאחר תאריך המאזן**

ב-20 בינואר 2017 דונאלד טראמפ החל לכהן רשמית כנשיא ארה"ב. ב-9 בפברואר 2017 הבורסה לניירות ערך בת"א ביצעה שינויים משמעותיים למדדי המניות בבורסה (שינוי במשקולות, בכללים ובהרכבים).

לאור ההתפתחויות הכלכליות במשק ננקטו מצד החברה הפעולות הבאות בקרנות הפנסיה :

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרויות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטר במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר – הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו : האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.

נושא	תיאור פעולות החברה
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17%-ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עלית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ-59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברים – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

4. אירועים החורגים ממהלך העסקים הרגיל של החברה

לעניין מיזוגים שבוצעו במהלך השנה ושינוי שמה של החברה, ראה סעיפים 1.1.2 ו- 1.1.3 לדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה.

5. תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים

לעניין זה, ראה סעיף 3.14 לדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה.

דירקטוריון החברה מודה לעובדי החברה והנהלתה על המסירות והתרומה לפעילותה של החברה.

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

דודי לייזנר
מנכ"ל

תאריך: 19 במרס, 2017

הצהרה (Certification)

אני, דודי לידנר, מצהיר כי :

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר : הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן : "החברה המנהלת") לשנת 2016 (להלן : "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה המנהלת למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של החברה המנהלת ; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה המנהלת, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח ;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון ;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של החברה המנהלת והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו ; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי ; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של החברה המנהלת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי :
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי ; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

דודי לידנר, מנכ"ל

19 במרס, 2017

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה / Certification

אני, רם גבל, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן: "החברה המנהלת") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה המנהלת למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של החברה המנהלת; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה המנהלת, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של החברה המנהלת והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של החברה המנהלת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

רם גבל, סמנכ"ל כספים

19 במרס, 2017

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן: "החברה המנהלת") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של החברה המנהלת תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון : מישל סיבוני

מנכ"ל : דודי ליידנר

סמנכ"ל כספים : רם גבל

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2017

הראל פנסיה וגמל בע"מ - חברה מנהלת
(לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל פנסיה וגמל בע"מ - חברה מנהלת

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

דף

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
4	דוחות על המצב הכספי
5	דוחות רווח והפסד
6	דוחות על הרווח הכולל
7	דוחות על השינויים בהון
9	דוחות על תזרימי המזומנים
10	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן – "החברה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת הדוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של תקני החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרץ 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 25 לדוחות הכספיים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)
בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן "החברה") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח בינלאומי (International Financial Reporting Standards), ובהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון. בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (International Financial Reporting Standards), ובהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, ושקבלת כספים והוצאת כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של החברה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפניית תשומת לב לאמור בביאור 25 לדוחות הכספיים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

2015	2016	ביאור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
16,860	16,677	6	נכסים
-	228	13	נכסים בלתי מוחשיים
189,227	216,263	7	נכסי מיסים נדחים
58	56	8	הוצאות רכישה נדחות
-	9,198	13	רכוש קבוע
5,369	31,351	9	נכסי מסים שוטפים
211,514	273,773		חייבים ויתרות חובה
		10	השקעות פיננסיות
77,561	73,742		נכסי חוב סחירים
184	172		נכסי חוב שאינם סחירים
2	2		אחרות
77,747	73,916		סך כל השקעות פיננסיות
9,588	30,925	11	מזומנים ושווי מזומנים
298,849	378,614		סך כל הנכסים
		12	הון
9,990	11,714		הון מניות
39,687	68,360		פרמיה על מניות
4,921	5,962		קרנות הון
193,185	230,443		עודפים
247,783	316,479		סך כל ההון
		13	התחייבויות
288	-	13	התחייבויות בגין מסים נדחים
545	-	13	התחייבויות בגין מסים שוטפים
24,973	62,135	14	זכאים ויתרות זכות
25,260	-		התחייבויות פיננסיות
51,066	62,135		סך כל ההתחייבויות
298,849	378,614		סך כל ההון וההתחייבויות

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

רם גבל סמנכ"ל כספים	דודי לייזנר מנכ"ל	מישל סיבוני יו"ר הדירקטוריון	19 במרס, 2017 תאריך אישור הדוחות הכספיים

2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
הכנסות			
214,039	235,750	283,964	16 דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו
-	-	27,830	16 דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול
-	-	(27,830)	בניכוי סכומים שהועברו להראל ביטוח
214,039	235,750	283,964	
24,066	21,964	16,038	18 הכנסות מדמי ניהול ותפעול
2,327	572	2,712	19 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
241	270	148	הכנסות אחרות
240,673	258,556	302,862	סך כל ההכנסות
הוצאות			
84,177	83,468	111,927	20 עמלות והוצאות שיווק
106,640	119,704	154,177	21 הנהלה וכלליות
684	763	58	22 מימון
191,501	203,935	266,162	סך כל ההוצאות
49,172	54,621	36,700	רווח לפני מסים על הכנסה
(18,647)	(20,316)	(13,033)	13 מסים על הכנסה
30,525	34,305	23,667	רווח לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
30,525	34,305	23,667	רווח לשנה
			רווח (הפסד) כולל אחר לשנה :
			פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
2,635	(32)	(129)	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(1,166)	129	(1,943)	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(554)	(28)	778	13 מסים על הכנסה בגין פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
915	69	(1,294)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל האחר לשנה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
31,440	34,374	22,373	סך כל הרווח הכולל לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור	הון מניות אלפי ש"ח	פרמיה על מניות אלפי ש"ח	נכסים זמינים למכירה אלפי ש"ח	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה אלפי ש"ח	קרן הון בגין עסקה עם בעל שליטה אלפי ש"ח	קרנות הון אחרות אלפי ש"ח	יתרת עודפים אלפי ש"ח	סך הכל הון אלפי ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר 2016	9,990	39,687	1,047	2,183	1,691	193,185	247,783	
מיזוג חברות בשליטה משותפת לתוך החברה	1,724	28,673	1,022	1,313	-	63,591	96,323	
רווח לשנה	-	-	-	-	-	23,667	23,667	
רכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר לשנה:								
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה	-	-	(129)	-	-	-	(129)	
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד	-	-	(1,943)	-	-	-	(1,943)	
מסים על הכנסה המתייחסים לרכיבים של רווח כולל אחר	-	-	778	-	-	-	778	
סה"כ הפסד כולל אחר לשנה, נטו ממס	-	-	(1,294)	-	-	-	(1,294)	
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון:								
דיבידנד לבעלי המניות של החברה	-	-	-	-	-	-	(50,000)	(50,000)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	11,714	68,360	775	3,496	1,691	230,443	316,479	

הון מניות אלפי ש"ח	פרמיה על מניות אלפי ש"ח	למכירה אלפי ש"ח	נכסים זמינים אלפי ש"ח	קרן הון בגין עם בעל שליטה אלפי ש"ח	קרנות הון אחרות אלפי ש"ח	יתרת עודפים אלפי ש"ח	סך הכל הון אלפי ש"ח
9,990	39,687	63	2,183	1,691	128,355	181,969	
-	-	-	-	-	-	30,525	
רווח לשנה							
-	-	2,635	-	-	-	2,635	
-	-	(1,166)	-	-	-	(1,166)	
-	-	(554)	-	-	-	(554)	
-	-	915	-	-	-	915	
סה"כ רווח כולל אחר לשנה, נטו ממס							
9,990	39,687	978	2,183	1,691	158,880	213,409	
-	-	-	-	-	-	34,305	
רווח לשנה							
-	-	(32)	-	-	-	(32)	
-	-	129	-	-	-	129	
-	-	(28)	-	-	-	(28)	
-	-	69	-	-	-	69	
סה"כ רווח כולל אחר לשנה, נטו ממס							
9,990	39,687	1,047	2,183	1,691	193,185	247,783	

יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
30,525	34,305	23,667	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
			רווח לשנה
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
			רווחים נטו מהשקעות פיננסיות:
(2,076)	(614)	(2,699)	נכסי חוב סחירים
(134)	7	(11)	נכסי חוב שאינם סחירים
2	6	-	השקעות אחרות
985	763	8	הוצאות מימון בגין התחייבויות פיננסיות
(10,157)	(23,509)	(17,285)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
			פחת והפחתות:
13	18	23	רכוש קבוע
6,403	7,329	7,520	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
18,647	20,316	13,033	הוצאות מיסים על הכנסה
13,683	4,316	589	
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
(5,423)	3,008	(6,858)	שינוי בחייבים ויתרות חובה
(39,289)	14,162	9,083	שינוי בזכאים ויתרות זכות
(44,712)	17,170	2,225	
			מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך התקופה:
(551)	(936)	(268)	ריבית ששולמה
2,336	2,729	2,873	ריבית שהתקבלה
(19,113)	(24,721)	(20,229)	מסים ששולמו
114	62	1,534	מסים שהתקבלו
(17,214)	(22,866)	(16,090)	
(17,718)	32,925	10,391	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת
			תזרימי מזומנים מפעילות השקעה
(37)	(8)	(21)	רכישת רכוש קבוע
(8,373)	(5,653)	(6,170)	השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
10,227	(25,024)	30,044	מכירות (רכישות), נטו של השקעות פיננסיות
1,817	(30,685)	23,853	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה
			תזרימי מזומנים מפעילות מימון
25,000	25,000	-	קבלת הלוואה מהחברה האם
(15,000)	(25,000)	(25,000)	פירעון הלוואה מהחברה האם
-	-	13,199	מזומנים ממזיג חברות בשליטה משותפת לתוך החברה
-	-	(1,106)	דיבידנד ששולם לבעלי מניות החברה (*)
10,000	-	(12,907)	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) מימון
(5,901)	2,240	21,337	עלייה (ירידה) נטו במזומנים ושווי מזומנים
13,249	7,348	9,588	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
7,348	9,588	30,925	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

(*) דיבידנד נוסף בסך של 48,894 אלפי ש"ח שולם בהעברת ניירות ערך.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הישות המדווחת

הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן: החברה או חברה מנהלת) הינה בעלת רישיון מבטח בענף הפנסיה. רישיון זה ביחד עם אישורי קופות גמל לקצבה מאפשר לה להפעיל את תוכניות הפנסיה. כמו כן לחברה אישורי קופות גמל המאפשרים לה להפעיל תוכניות גמל והשתלמות.

החברה הינה תושבת ישראל, נתאגדה בישראל וכתובתה: רחוב אבא הילל 3, רמת גן.

החברה מוחזקת במלואה על-ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - החברה האם), אשר הינה בבעלות ובשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - החברה האם הסופית), שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016, החברה מנהלת את קרנות פנסיה וקופת גמל הבאות:

מספר אוצר	שם הקרן/קופה/מסלול	סוג הקרן/קופה
214	הראל פנסיה (לשעבר: הראל גילעד פנסיה)	קרן פנסיה חדשה מקיפה
2172	גילעד כללי (לשעבר - כללי)	
2177	מנוף כללי (ראה סעיף ג להלן בדבר מיזוג)	
2173	הלכה (לשעבר - מפקח הלכתית (כשר))	
2174	אג"ח ללא מניות (לשעבר - ללא מניות)	
2175	מניות (לשעבר - מניות (50%))	
9097	שקלי טווח קצר (לשעבר - שקלי קצר)	
9829	ילידי שנות ה-50 (*)	
9827	ילידי שנות ה-60 (*)	
9825	ילידי שנות ה-70 (*)	
9823	ילידי שנות ה-80 (*)	
9821	ילידי שנות ה-90 (*)	
2203	בסיסי למקבלי קצבה (לשעבר - זכאים חדשים או פנסיונרים)	
8806	הלכה למקבלי קצבה (**)	
8858	קצבה לזכאים קיימים (לשעבר - זכאים קיימים)	
662	הראל פנסיה כללית	קרן פנסיה חדשה כללית
2164	כללי	
9856	ילידי שנות ה-50 (*)	
9858	ילידי שנות ה-60 (*)	
9860	ילידי שנות ה-70 (*)	
9862	ילידי שנות ה-80 (*)	
9864	ילידי שנות ה-90 (*)	
2204	בסיסי למקבלי קצבה (לשעבר - פנסיונרים)	
	קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל	קופת גמל לתגמולים
9819	לגילאי 50 ומטה (לשעבר - כללי)	
9532	לגילאי 50 עד 60 (*)	
9533	לגילאי 60 ומעלה (*)	

(*) החל מינואר 2016

(**) החל מיוני 2016

ביאור 1 - כללי (המשך)

א. הישות המדווחת (המשך)

מספר אוצר	שם הקרן/קופה/מסלול	סוג הקרן/קופה
	הראל גמל (לשעבר: הראל עצמה תעוז)	קופת גמל לתגמולים ואישית לפיצויים
101	הראל אג"ח עד 25% מניות (לשעבר- הראל עצמה תעוז) (*)	
9742	הראל גמל לגילאי 50 עד 60 (לשעבר- הראל קופת גמל, מ.אוצר 153)	
761	הראל גמל מסלול מניות (לשעבר- הראל גמל בז (מניית))	
762	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות (לשעבר- הראל - שחף (עד 10% מניות))	
1334	הראל גמל שקלי טווח קצר (לשעבר - הראל עצמה שקלי קצר) (*)	
1335	הראל גמל אג"ח ללא מניות (לשעבר - הראל עצמה ללא מניות) (*)	
1368	הראל גמל מסלול שקלי (לשעבר- הראל עצמה שקלי)	
1484	הראל גמל אג"ח קונצרני (לשעבר - הראל עצמה אג"ח)	
502	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (לשעבר - הראל גילעד גמל כללי) (*)	
9744	הראל גמל לגילאי 50 ומטה (לשעבר - הראל גילעד גמל כללי 2, מ.אוצר 567)	
9745	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (לשעבר - הראל גילעד גמל ניב (עד 10% מניות, מ.אוצר 871) (*)	
1524	הראל גמל מסלול כהלכה (לשעבר - הראל - גילעד גמל כהלכה) (*)	
8057	הראל גמל מסלול חו"ל (לשעבר - הראל גילעד גמל אג"ח) (*)	
	הראל השתלמות	קרן השתלמות
154	הראל השתלמות כללי	
763	הראל השתלמות מסלול מניות (לשעבר- הראל השתלמות נץ (מניית))	
764	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות (לשעבר- מסלול הראל שלדג (עד 10% מניות))	
1369	הראל השתלמות מסלול שקלי	
1485	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות (לשעבר- הראל השתלמות אג"ח)	
1034	הראל השתלמות מסלול חו"ל (לשעבר- הראל השתלמות ניבה (עד 20% מניות))	
416	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (לשעבר- הראל גילעד השתלמות כללי) (*)	
566	הראל השתלמות לטווח ארוך (לשעבר- הראל גילעד השתלמות כללי 2)	
1523	הראל השתלמות מסלול כהלכה (לשעבר- הראל גילעד השתלמות כהלכה) (*)	
8058	הראל השתלמות אג"ח קונצרני (לשעבר- הראל גילעד השתלמות אג"ח) (*)	
9568	הראל השתלמות כללי פאסיבי (מסלול חדש לא פעיל)	
	הראל קמ"פ	קופת גמל מרכזית לפיצויים
155	הראל קמ"פ מסלול כללי	
739	הראל קמ"פ מסלול מניות (*)	
741	הראל קמ"פ מסלול אג"ח צמוד מדד (*)	
742	הראל קמ"פ מסלול שקלי (*)	
743	הראל קמ"פ אג"ח עד 15% מניות (*)	
	הראל גמל להשקעה	קופת גמל לחיסכון
8211	הראל גמל להשקעה כללי (**)	
8520	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות (**)	
8521	הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות (**)	
8522	הראל גמל להשקעה מניות (**)	
8523	הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר (**)	
820	הראל פרופיל אישי למעסיק	קופת גמל מרכזית לפיצויים רבת מסלולים
1296	הראל קופה לפנסיה תקציבית	קופת גמל להשתתפות בפנסיה תקציבית
857	הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה	קופת גמל לדמי מחלה
8759	הראל גמל IRA	קופת גמל לתגמולים ואישית לפיצויים
8761	הראל השתלמות IRA	קרן השתלמות

(*) מנוהל על ידי החברה עבור הראל ביטוח.
(**) החל מנובמבר 2016

ביאור 1 - כללי (המשך)

א. הישות המדווחת (המשך)

לנכסי קרנות הפנסיה וקופת הגמל דלעיל (להלן: הנכסים) ולהכנסות מאותם נכסים לא ניתן ביטוי בדוחות הכספיים של החברה מאחר ולחברה אין חלק בנכסים, בהכנסות ובהוצאות של קרנות הפנסיה וקופת הגמל אשר בניהולה.

ב. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

1. שינויים מבניים

א. ביום 1 בינואר 2016 מוזגה מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן: "מנוף ניהול") לתוך החברה תוך חיסולה ללא פירוק. בנוסף, מוזגה קרן הפנסיה "הראל מנוף פנסיה", שהיתה בניהולה של מנוף ניהול, לתוך קרן הפנסיה "הראל גילעד פנסיה". שמה של הקרן לאחר המיזוג שונה ל-"הראל פנסיה".

המיזוגים בוצעו לאור החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד 2013, אשר במסגרתו בוצע תיקון בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 שתכליתו למנוע מתן היתר שליטה לגוף שמחזיק יותר מחברה מנהלת אחת, אלא בהתאם לכללים שיקבע הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה"), זאת ברוח העיקרון הקבוע בסעיף 2(ג) לחוק קופות הגמל לפיו כל חברה תנהל רק קופה אחת מכל סוג ובהתאם לדרישת רשות שוק ההון. לגבי מידע אודות רולינג מס הכנסה בעקבות המיזוג, ראה ביאור 13.ה להלן.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמית הקרנות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה.

להלן ערך נכסי והתחייבויות מנוף ניהול ליום המיזוג:

1 בינואר, 2016		
אלפי ש"ח		
	נכסים	
1,167	נכסים בלתי מוחשיים	
237	נכסי מסים שוטפים	
489	חייבים ויתרות חובה	
20,903	נכסי חוב סחירים	
1	השקעות פיננסיות אחרות	
4,049	מזומנים ושווי מזומנים	
26,846		
	התחייבויות	
45	התחייבויות בגין מסים נדחים	
1,451	זכאים ויתרות זכות	
1,496		
25,350	נכסים, נטו	

ב. בהמשך לאישור דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, בוצע ב-5 באוקטובר (שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר) מיזוג שבמסגרתו מוזגה הראל גמל לתוך החברה וחוסלה ללא פירוק. קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה. למידע אודות רולינג של רשות המסים בעקבות המיזוג, ראה ביאור 13.ה להלן.

להלן ערך נכסי והתחייבויות הראל גמל ליום המיזוג:

1 באוקטובר, 2016		
אלפי ש"ח		
	נכסים	
37	נכסי מסים נדחים	
9,751	הוצאות רכישה נדחות	
3,590	נכסי מסים שוטפים	
19,831	חייבים ויתרות חובה	
56,438	נכסי חוב סחירים	
9,150	מזומנים ושווי מזומנים	
98,797		
	התחייבויות	
27,824	זכאים ויתרות זכות	
98,797	נכסים, נטו	

ביאור 1 - כללי (המשך)

ב. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח (המשך)

2. קרן ברירת מחדל

ביום 13 במרס 2016 פרסמה הממונה חוזר שעניינו הוראות לבחירת קופת גמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקרן פנסיה ייעשה על ידי בחירה אקטיבית של העובד או באמצעות המעסיק לקרן פנסיה שנבחרה על ידו וככל שלא נבחרה כאמור, יצרף המעסיק את העובד לקרן ברירת המחדל שתבחר על ידי הממונה אחת לשלוש שנים. דמי הניהול בקופת ברירת המחדל יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. בחירת קרן ברירת מחדל על ידי מעסיק או ארגון עובדים תיעשה לפי הליך תחרותי שנקבע בחוזר והסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרס 2019 לכל המאוחר.

ביום 1 באוגוסט 2016 פרסמה הממונה את קרנות ברירת המחדל הנבחרות (קרן הפנסיה של מיטב דש גמל וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי) ואת דמי הניהול שיגבו בקרנות אלה (מיטב דש: 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות, הלמן אלדובי: 0.001% מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות) קרנות אלו החלו לשמש כקרנות ברירת מחדל נבחרות מיום 1 בנובמבר 2016.

ליישום החוזר עלולות להיות השלכות מהותיות על דמי הניהול הנגבים מהעמיתים ועל גובה הוצאות הרכישה הנדחות ותקופת הפחתתן באופן שיפגע ברווחיות החברה.

לאור האמור, הפחיתה החברה את תקופת הפחתת הוצאות הרכישה הנדחות. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את ההשפעה הכוללת של יישום חוזר זה.

3. הקמת קופות גמל חדשות

■ קופת גמל להשקעה - ביום 10 בנובמבר 2016 קיבלה החברה את אישור הממונה להקמת קופת גמל להשקעה. קופת גמל להשקעה הינה קופת גמל לחסכון המיועדת לתשלום סכום הון לעמית עצמאי או למוטבי. התשלום שעמית רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ₪ לשנה.

■ קופת גמל לחיסכון לילד - ביום 28 בנובמבר 2016 קיבלה החברה את אישור הממונה להקמת קופת גמל לחיסכון לילד. קופת גמל לחיסכון לילד הינה קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, בה ניתן יהיה להפקיד החל מינואר 2017 את סכום החיסכון, אשר יעביר המוסד לביטוח לאומי בהתאם לפרק ד' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה - 1995.

ג. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

החברה או החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.

החברה האם - הראל חברה לביטוח בע"מ.

החברה האם הסופית - הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

קבוצת הראל/הקבוצה - הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ והחברות המוחזקות על ידה.

צד קשור - כהגדרתו בתקן חשבונאות בינלאומי (2009) 24 בדבר צדדים קשורים.

בעלי עניין - כהגדרתם בפסקה (1) להגדרת "בעלי עניין" בתאגיד בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968.

תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - "IFRS") - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS) לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על ידי הועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על ידי הועדה המתמדת לפרשנויות (SIC) בהתאמה.

רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

מדד - מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת אותו הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים

א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים

הדוחות הכספיים הוכנו על ידי החברה בהתאם להנחיות הממונה ובהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן: "IFRS").
הדוחות הכספיים אושרו על ידי דירקטוריון החברה ביום 19 במרס 2017.

ב. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה, ומעוגלים לאלף הקרוב, למעט אם צוין אחרת.
השקל החדש הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת החברה.

ג. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות הבאים:

- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה;
- נכסים והתחייבויות בגין מסים נדחים;
- הפרשות;

למידע נוסף בדבר אופן המדידה של נכסים והתחייבויות אלו ראה ביאור 3, בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית.

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS ובהתאם להנחיות הממונה נדרשת הנהלת החברה להפעיל שיקול דעת בהערכות, ולהסתייע באומדנים והנחות לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים (להלן: אומדנים), אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל ערכם של נכסים והתחייבויות, ועל סכומי הכנסות והוצאות. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים על הערכות אקטואריות.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של החברה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיזוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

להלן מידע בדבר האומדנים הקריטיים שחושבו על ידי החברה ואשר שינוי מהותי בהם עשוי לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים בשנת הדיווח הבאה:

1. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן - השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

2. התחייבויות תלויות - כנגד החברה תלויות ועומדות תביעות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התובענות שהוגשו כנגד החברה, הסתמכה החברה על חוות דעת יועציה המשפטית. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים וזאת מאחר שתוצאות התביעות שתקבענה בבתי המשפט עלולות להיות שונות מההערכות (ראה ביאור 25).

3. ירידת ערך נכסים לא פיננסיים - החברה בוחנת בכל תאריך דיווח אם אירעו אירועים או חלו שינויים בנסיבות המצביעים על כך שחלה ירידת ערך באחד או יותר מהנכסים הלא פיננסיים. בהתקיים סממנים לירידת ערך, נערכת בחינה באם הסכום שבו מוצגת ההשקעה בנכס ניתן להשבה מתוך תזרימי המזומנים המהווים הצפויים מאותו נכס, ובמידת הצורך נרשמת הפרשה לירידת ערך עד גובה הסכום שהינו בר השבה. היוון תזרימי המזומנים מחושב לפי שיעור היוון המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתאימים לנכס. קביעת האומדנים של תזרימי המזומנים מתבססת על ניסיון העבר של נכס זה או נכסים דומים, ועל הערכת החברה לגבי התנאים הכלכליים שישררו במהלך יתרת אורך החיים השימושיים של הנכס. שינויים בהערכת החברה כאמור, עשויים להוביל לשינויים מהותיים בערכים בספרים של הנכסים ובתוצאות הפעילות.

ביאור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)

4. קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישת נדחות - הוצאות רכישת תוכניות פנסיה וגמל מהוונות לנכס ומופחות על פני התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי ניהול. החברה בוחנת את ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות ומעדכנת את התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי ניהול בגין מדי תקופת דיווח על בסיס תיק חוזי הפנסיה והגמל בכללותם (ראה ביאור 7).

5. עסקאות עם בעל שליטה - החברה הנפיקה בעבר שטר הון לבעל שליטה שאינו בתנאי שוק. החברה טיפלה בעסקה זו כנושאת הטבה הונית, במקביל להכרה בה לפי שווי הוגן בהתאם ל- IAS 39 ולפיכך סכום ההטבה נזקף להון, ומשקף את ההפרש בין השווי ההוגן כאמור לבין התנאים בעסקה. לצורך קביעת סכום ההטבה ההונית נדרשה החברה לאמוד את תנאי השוק ביום העסקה ובכלל זה את תמורת הערבות בתנאי שוק אילו היה מונפק שטר ההון לידי צד ג' לא קשור (ראה ביאור 3.ג).

ה. ניהול הון - מטרת, נהלים ותהליכים

מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה כדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, עמידה בכל התחייבויותיה לגורמים אחרים, כגון: נותני אשראי ועובדי החברה, וכן על מנת לתמוך בהתפתחות עסקית עתידית. הדירקטוריון מפקח על קיום הון עצמי מזערי הנדרש על פי הנחיות הממונה (ראה ביאור 12 בדבר דרישות הון עצמי), הנדרש לפעילותה השוטפת של החברה, לרבות רווחיות החברה. לצורך כך, קבע הדירקטוריון כללים לאופן השקעת הנכסים הנזילים של ההון העצמי של החברה ומפקח על פעילותה השוטפת של ההנהלה.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

כללי המדיניות החשבונאית המופרטים להלן יושמו בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות אלה.

א. דוחות כספיים מאוחדים

הדוחות הכספיים של קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה, המהווים זרוע (לא מאוגדת) של החברה לא אוחדו מכיוון שלחברה אין חלק בנכסיהן ובהתחייבויותיהן.

ב. עסקאות במטבע חוץ

עסקאות במטבע חוץ מתורגמות למטבעות הפעילות של החברה לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ במועד הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים ברווח והפסד.

ג. מכשירים פיננסיים

(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

הכרה לראשונה בנכסים פיננסיים

החברה מכירה לראשונה בחיוביים במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים הנרכשים בדרך הרגילה (regular way purchase), מוכרים לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו החברה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר, משמע, המועד בו התחייבה החברה לקנות או למכור את הנכס. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במכשירי חוב, חייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים.

גריעת נכסים פיננסיים

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של החברה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר החברה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי עוברים למעשה.

כל זכות בנכסים פיננסיים שהועברו אשר נוצרה או נשמרה על ידי החברה מוכרת בנפרד כנכס או התחייבות. מכירות נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה (regular way sale), מוכרות במועד קשירת העסקה (trade date), משמע, במועד בו התחייבה החברה למכור את הנכס.

לעניין קיזוז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות ראה סעיף 3 להלן.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. מכשירים פיננסיים (המשך)

(1) נכסים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)

החברה מסווגת נכסים פיננסיים בקבוצות כלהלן:

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

נכס פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הוא מסווג כמוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה לראשונה. נכסים פיננסיים מיועדים לשווי הוגן דרך רווח והפסד, אם החברה מנהלת השקעות מסוג זה ומקבלת החלטות קניה ומכירה בגינם בהתבסס על שוויים ההוגן, וזאת בהתאם לאופן שבו תיעדה החברה את ניהול הסיכונים או אסטרטגיית ההשקעה, אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית (An accounting mismatch), או אם מדובר במכשיר משולב הכולל נגזר משוּבֵּץ. עלויות העסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. נכסים פיננסיים אלה נמדדים בשווי הוגן והשינויים בהם נזקפים לרווח והפסד.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם נסחרים בשוק פעיל. נכסים אלו מוכרים לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, נמדדים בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית, בניכוי הפסדים לירידת ערך.

הלוואות וחייבים כוללים מזומנים ושווי מזומנים, חייבים אחרים והשקעות באגרות חוב לא סחירות.

מזומנים ושווי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי ופיקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר אשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון הינו עד 3 חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים אשר יועדו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה או אשר לא סווגו לאף אחת מהקטגוריות האחרות.

השקעות החברה במכשירי חוב, מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד ההכרה לראשונה נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. בתקופות עוקבות נמדדות השקעות אלה בשווי הוגן, כאשר השינויים בהן, פרט להפסדים מירידת ערך, לרווחים או הפסדים משינויים בשער החליפין ולצבירת הריבית האפקטיבית של מכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה, נזקפים ישירות לרווח כולל אחר ומוצגים בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. דיבידנד המתקבל בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה נזקף לדוח רווח והפסד במועד הזכאות לתשלום. כאשר ההשקעה נגרעת, הרווחים או ההפסדים שנצברו בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מועברים לרווח והפסד.

(2) התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים

התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים כוללות זכאים אחרים.

התחייבויות פיננסיות מוכרות לראשונה במועד קשירת העסקה (trade date) בו החברה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר.

התחייבויות פיננסיות מוכרות לראשונה בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, התחייבויות פיננסיות נמדדות בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות החברה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

(3) קיזוז מכשירים פיננסיים

נכס פיננסי והתחייבות פיננסית מקוזזים והסכומים מוצגים בנטו בדוח על המצב הכספי כאשר לחברה קיימת באופן מיידי (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו וכן כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

ד. הון מניות

מניות רגילות מסווגות כהון. עלויות תוספתיות המתייחסות ישירות להנפקת מניות רגילות מוצגות כהפחתה מההון.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. ירידת ערך

ראיות לירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הפסד מירידת ערך של נכס פיננסי המסווג כזמין למכירה מחושב בהתבסס על השווי ההוגן הנוכחי שלו. ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן מתחת לעלות המקורית הינה ראיה אובייקטיבית לירידת ערך.

בהתאם למדיניות החברה, ירידת ערך של למעלה מ-20% מתחת לעלות המקורית של המכשיר, או ירידת ערך מתחת לעלות המקורית הנמשכת למעלה מתשעה חודשים, נחשבת ירידה משמעותית או מתמשכת בהתאמה.

טיפול בהפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הפסדים מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים על ידי העברת ההפסד המצטבר שנוקף לקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה, לרווח והפסד. ההפסד המצטבר אשר נגרע מהרווח הכולל האחר והוכר ברווח והפסד הינו ההפרש בין עלות הרכישה בניכוי החזרי קרן והפחתות, לבין השווי ההוגן הנוכחי בניכוי ירידות ערך אשר הוכרו בעבר דרך רווח והפסד. שינויים בהפרשה לירידת ערך כתוצאה מיישום שיטת הריבית האפקטיבית מוצגים כמרכיב של רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מבטל כאשר ניתן ליחסו באופן אובייקטיבי לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך. ביטול הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים הנמדדים לפי עלות מופחתת ובגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, נזקף לרווח והפסד. בנוסף, בגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, במידה ולא קיימת עוד ראיה אובייקטיבית לירידת ערך, ההפסד מירידת ערך מבטל במלואו ונזקף לרווח והפסד וההפרש המצטבר הנוכחי (ההפרש שבין השווי ההוגן והעלות) מוכר בהון ברווח כולל אחר.

ו. רכוש קבוע

(1) הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הצידוד המתייחס, מהוונת כחלק מעלות צידוד זה.

רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע נקבע לפי השוואת התמורה נטו מגריעת הנכס לערכו בספרים, ומוכר נטו בסעיף הכנסות אחרות או הוצאות אחרות, לפי העניין, בדוח רווח והפסד.

(2) פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר-פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השייר של הנכס.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים על מנת שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה זו משקפת את תבנית הצריכה החזויה של ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס בצורה הטובה ביותר.

שיעור ההפחתה, המתבסס על אומדן אורך החיים השימושי לתקופה השוטפת ולתקופות ההשוואתיות, הינו כדלקמן:

- רהוט וציוד משרדי 6%-20%
- מחשבים וציוד היקפי 14%-33%

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנה ומותאמים בעת הצורך.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. נכסים בלתי מוחשיים

עלויות פיתוח תוכנה לשימוש עצמי מהוות לאחר ששלב התכנון המקדמי הושלם וצפוי שהפרויקט יושלם והתוכנה תשמש לביצוע המטרות שיועדו לה. ההיוון מופסק במועד בו התוכנה הושלמה מהותית והיא מוכנה לשימוש המיועד. עלויות כאמור מופחתות על פני תקופת ההנאה הצפויה על בסיס שיטת הקו הישר פני תקופת צריכת ההטבות הכלכליות הצפויה.

נכס בלתי מוחשי הנרכש בנפרד נמדד עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. לאחר ההכרה הראשונית, הנכס הבלתי מוחשי מוצג על-פי עלותו בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

שינויים באורך החיים השימושיים או בדפוס הצריכה הצפוי של ההטבות הכלכליות הצפויות לנבוע מנכסים אלו מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן ולהבא. הוצאות ההפחתה בגין נכסים בלתי מוחשיים עם אורך חיים השימושיים מוגדר נזקפים לדוח רווח והפסד.

אומדן אורך החיים השימושיים של הנכסים הבלתי מוחשיים הוא כדלקמן:

שנים	תוכנות מחשב
3-5	אי תחרות
3	

האומדנים בדבר שיטת הפחתה, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף תקופת דיווח ומותאמים בעת הצורך.

ח. הוצאות רכישה נדחות בגין מכירת תוכניות פנסיה וגמל

הוצאות רכישה ישירות (עמלות לסוכנים ולמשווקי פנסיה) המיוחסות במישרין להשגת חוזה פנסיה וצרוף עמיתים לקופות הגמל וקרנות ההשתלמות, נרשמות כהוצאות רכישה נדחות (DAC) אם ניתן לזהותן בנפרד ולמדוד אותן באופן מהימן ואם השבתן צפויה. ה-DAC מייצג את זכותה החוזית של החברה לקבלת דמי ניהול מקרנות הפנסיה וקופות הגמל והוא מופחת על פני התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי הניהול.

החברה בוחנת אחת לשנה את יכולת ההשבה של ה-DAC על בסיס תיק חוזה הפנסיה והגמל בכללותם.

ט. הפרשות

הפרשה מוכרת כאשר לחברה יש מחויבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי יידרש תזרים שלילי של הטבות כלכליות לסילוק המחויבות. ההפרשות נקבעות על ידי היוון תזרימי המזומנים העתידיים בשיעור ריבית לפני מס, המשקף את הערכות השוק השוטפות לערך הזמן של הכסף ואת הסיכונים הספציפיים להתחייבות וללא שקלול סיכון האשראי של החברה. הערך בספרים של ההפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן.

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרות כאשר לחברה קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי החברה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

י. הכרה בהכנסות

הכנסות מוכרות בדוח רווח והפסד כאשר הן ניתנות למדידה באופן מהימן, צפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לעסקה יזרמו לחברה וכן העלויות שהתהוו או שיתהוו בגין העסקה ניתנות למדידה באופן מהימן.

להלן הקריטריונים הספציפיים בדבר הכרה בהכנסה, הנדרשים להתקיים על מנת להכיר בהכנסה:

הכנסות מדמי ניהול ומתפעול

הכנסות מדמי ניהול ומדמי ניהול ותפעול מוכרות על בסיס צבירה.

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו (לרבות נכסים פיננסיים זמינים למכירה), הכנסות מדיבידנדים, רווחים (הפסדים) ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, מכירה החברה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס.

יא. הוצאות מימון

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית על הלוואות שנתקבלו, רווחים והפסדים מהפרשי הצמדה, ריבית מס הכנסה וכן עלויות אשראי.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. מסים על ההכנסה

מסים על ההכנסה כוללת מסים שוטפים ונדחים. תוצאות המס בגין מסים שוטפים או נדחים נזקפות לדוח רווח והפסד, למעט אם הן מתייחסות לפריטים הנזקפים ישירות להון. במקרים אלה השפעת המס אף היא נזקפת לסעיף המתייחס בהון.

מסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח, והכולל שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות.

החברה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים שוטפים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, וכן קיימת כוונה לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו החברה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על חוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה למועד הדיווח.

נכס מס נדחה מוכר בספרים בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל אותם. נכסי המסים הנדחים נבדקים בכל מועד דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות יתממשו, הם מופחתים.

נכסי מסים נדחים שלא הוכרו מוערכים מחדש בכל מועד דיווח ומוכרים במידה והשתנה הצפי כך שצפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

החברה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים נדחים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים נדחים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה, או שנכסי והתחייבויות המסים הנדחים מיושבים בו זמנית.

יג. עסקאות עם בעל שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת החברה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

יד. תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו

(1) תקן דיווח כספי בינלאומי (IFRS 9 (2014), מכשירים פיננסיים (להלן - "התקן").

IFRS 9 (2014) הינו גרסה סופית של התקן, הכוללת הוראות מעודכנות לסווג ומדידה של מכשירים פיננסיים, וכן מודל חדש למדידת ירידת ערך של נכסים פיננסיים. הוראות אלו מתווספות לפרק בנושא חשבונאות גידור-כללי שפורסם בשנת 2013.

בהתאם לתקן, ישנן שלוש קטגוריות עיקריות למדידת נכסים פיננסיים: עלות מופחתת, שווי הוגן דרך רווח והפסד ושווי הוגן דרך רווח כולל אחר. בסיס הסווג לגבי מכשירי חוב מתבסס על המודל העסקי של הישיות לניהול נכסים פיננסיים ועל מאפייני תזרימי המזומנים החוזיים של הנכס הפיננסי. השקעה במכשירים הוניים תימדד בשווי הוגן דרך רווח והפסד (אלא אם החברה בחרה, בעת ההכרה הראשונית, להציג את השינויים בשווי ההוגן ברווח הכולל האחר). התקן דורש כי השינויים בשווי ההוגן של התחייבויות פיננסיות שיועדו לשווי הוגן דרך רווח והפסד המיוחסים לשינוי בסיכון האשראי העצמי יוכרו לרווח כולל אחר.

התקן מציג מודל חדש להכרה בהפסדי אשראי צפויים ('expected credit loss' model). עבור מרבית נכסי החוב הפיננסיים, המודל החדש מציג גישת מדידה דואלית של ירידת ערך: אם סיכון האשראי המיוחס לנכס הפיננסי לא עלה באופן משמעותי מאז ההכרה הראשונית, תירשם הפרשה להפסד בגובה הפסדי האשראי הצפויים בשל אירועי כשל אשר התרחשותם אפשרית במהלך שנים-עשר החודשים לאחר מועד הדיווח. אם סיכון האשראי עלה באופן משמעותי, במרבית המקרים ההפרשה לירידת ערך תגדל ותירשם בגובה הפסדי האשראי הצפויים על פני מלוא אורך החיים של הנכס הפיננסי.

התקן ייושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2018, עם אפשרות לאימוץ מוקדם. התקן ייושם למפרע, למעט מספר הקלות.

החברה טרם החלה בבחינת ההשלכות של אימוץ התקן על הדוחות הכספיים.

ביאור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יד. תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו (המשך)

(2) תיקון ל- IAS 38 נכסים בלתי מוחשיים (להלן – "התקן"), הבהרה לשיטות הפחתה מקובלות

התיקון ל- IAS 38 קובע חזקה הניתנת לסתירה לפיה שיטת הפחתה מבוססת הכנסות עבור נכסים בלתי מוחשיים אינה נאותה. מטרת התיקון הינה להגביל את השימוש בהפחתה מבוססת הכנסות ועל כן, חברות אשר ירצו להמשיך ולהפחית את הנכס הבלתי מוחשי בשיטת הפחתה כאמור, יצטרכו להראות כי קיים קשר אשר אינו נסיבתי בין הפקת ההכנסה לצריכת ההטבות הכלכליות.

הקבוצה מיישמת את התיקון לתקן באופן פרוספקטיבי החל מיום 1 בינואר 2016. לתיקון לתקן לא הייתה השפעה על הדוחות הכספיים של החברה.

(3) תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 15, הכנסות מחוזים עם לקוחות (להלן – "התקן").

התקן מחליף את ההנחיות הקיימות כיום לעניין הכרה בהכנסה ומציג מודל חדש להכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות. התקן קובע שתי גישות להכרה בהכנסה: בנקודת זמן אחת או על פני זמן. המודל כולל חמישה שלבים לניתוח עסקאות על מנת לקבוע את עיתוי ההכרה בהכנסה ואת סכומה. כמו כן, התקן קובע דרישות גילוי חדשות ונרחבות יותר מאלו הקיימות כיום.

התקן ייושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2018, עם אפשרות לאימוץ מוקדם. התקן כולל חלופות שונות עבור יישום הוראות המעבר, כך שחברות יוכלו לבחור באחת מהחלופות הבאות בעת היישום לראשונה: יישום רטרוספקטיבי מלא, יישום רטרוספקטיבי מלא הכולל הקלות פרקטיות, או יישום התקן החל מיום היישום לראשונה, תוך התאמת יתרת העודפים למועד זה בגין עסקאות שטרם הסתיימו.

החברה טרם החלה בבחינת ההשלכות של אימוץ התקן על הדוחות הכספיים.

(4) תיקון ל- IAS 12, מיסים על הכנסה, הכרה בנכסי מיסים נדחים בגין הפסדים שלא מומשו (להלן – "התיקון")

התיקון מבהיר, כי לצורך הכרה בנכס מס נדחה, בעת הערכת הכנסה חייבת צפויה, יש לנטרל את השפעת היפוכם של הפרשים זמניים הניתנים לניכוי. הערכה זו תתבצע בנפרד ביחס לסוגים שונים של הפרשים זמניים הניתנים לניכוי, אם קיימות בחוקי המס מגבלות על סוגי ההכנסה החייבת שכנגדם ניתן לנצל הפסדים. בנוסף, התיקון קובע כי הכנסה חייבת עשויה לכלול הכנסה בגין נכסים שיושבו תמורת סכום גבוה מערכם בספרים, אם קיימות ראיות מספקות לכך.

התיקון ייושם למפרע לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2017, עם אפשרות ליישום מוקדם. אין השפעה צפויה בגין כניסתו לתוקף של התקן.

ביאור 4 - קביעת שווי הוגן

לצורך הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת החברה לקבוע את השווי ההוגן של נכסים מסוימים. מידע נוסף אודות ההנחות ששימשו בקביעת שווי הוגן נכלל בביאורים הבאים:

א. ביאור 6, בדבר נכסים בלתי מוחשיים.

ב. ביאור 10, בדבר השקעות פיננסיות.

ביאור 5 - מגזרי פעילות

א. כללי

בנוסף למגזר הפנסיה, ביום 22 באפריל 2012, קיבלה החברה אישור קופת גמל עבור קופת הגמל למשרתי הקבע בצה"ל, קופת גמל לא משלמת לקצבה, אותה מנהלת החברה במסגרת ההסדר הפנסיוני למשרתי הקבע בצה"ל.

החל מאוקטובר 2016, עם השלמת מיזוג הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.1 לעיל), מרכזת החברה את עיקר פעילות הפנסיה ואת פעילות הגמל של קבוצת הראל, ופועלת בשני מגזרי פעילות, כדלקמן:

1. מגזר קרנות הפנסיה - הפעילות הינה ניהול ותפעול קרנות פנסיה חדשות (קרן פנסיה חדשה מקיפה וקרן פנסיה חדשה כללית), מתן שירותי ניהול ותפעול לקרן פנסיה ותיקה (נתיב) ולחברת לעתיד, חברה אחות בקבוצת הראל.

2. מגזר קופות הגמל - הפעילות הינה ניהול קופות גמל. המוצרים הכלולים במגזר פעילות זה הינם: קופת גמל לתגמולים ופיצויים, קופת גמל לחיסכון, קרן השתלמות, קופה מרכזית לפיצויים, קופה לדמי מחלה וקופה מרכזית לפנסיה תקציבית ומתן שירותי תפעול לחברת קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן קחצ"ק).

עד למועד המיזוג כאמור, פעלה החברה בעיקר במגזר הפנסיה, בתחום ניהול ותפעול של קרנות פנסיה חדשות (הראל פנסיה - קרן חדשה מקיפה, והראל כללית - קרן חדשה כללית).

בנוסף החברה נותנת שירותי תפעול וניהול לחברת לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן - לעתיד) ולקרן הפנסיה נתיב, קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד), אשר נמנית על קבוצת הקרנות הוותיקות הגרעוניות אשר להן מונה מנהל מיוחד מטעם רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - נתיב).

הקצאת העלויות בין המגזרים השונים מתבצעת בהתאם למהות ההוצאה ושיוכה למגזר הרלוונטי. הוצאות אשר אינן מיוחסות למגזר פעילות מסוים, מחולקות בין המגזרים, לפי מהותן, על פי מפתח הקצאה רלוונטי.

חלק מעלויות הנהלה וכלליות בהן נושאת החברה, הינן חלקה בהוצאות המשותפות עם החברה האם והינן מחולקות בין החברה לחברה האם בהתאם למודל הקצאה אשר מתבסס על פרמטרים כלכליים הנבחנים מעת לעת. תוצאות המגזר כוללות פריטים המיוחסים ישירות למגזר ופריטים אשר ניתן ליחסם באופן סביר.

ב. דיווח בדבר מגזרי פעילות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

פנסיה	גמל (*)	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
264,880	19,084	283,964
-	27,830	27,830
-	(27,830)	(27,830)
264,880	19,084	283,964
12,954	3,084	16,038
2,382	330	2,712
148	-	148
280,364	22,498	302,862
103,543	8,384	111,927
142,816	11,361	154,177
10	48	58
246,369	19,793	266,162
33,995	2,705	36,700
(1,650)	(422)	(2,072)
32,345	2,283	34,628

הכנסות

דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו
דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול
בניכוי סכומים שהועברו להראל ביטוח

הכנסות מדמי ניהול ותפעול

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות אחרות

סך כל ההכנסות

הוצאות

עמלות והוצאות שיווק

הנהלה וכלליות

מימון

סך כל ההוצאות

רווח לפני מסים על הכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח הכולל לתקופה לפני מסים על הכנסה

(*) מגזר הגמל הינו בגין תקופה של שלושה חודשים החל מיום המיזוג (ראה ביאור 1.ב.1 בדבר מיזוג).

בתקופות השוואה הורכבה החברה בעיקר ממגזר הפנסיה, היות ובקופת הגמל למשרתי הקבע בצה"ל, לא התקיימה פעילות מהותית. בהתאם לכך המידע על מגזר פעילות לתקופות השוואה זהה למידע המוצג בדוחותיהם הכספיים של החברה.

ביאור 6 - נכסים בלתי מוחשיים

תוכנות מחשב (1)	הסכם אי תחרות	אחר	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
				עלות
29,843	-	1,144	30,987	יתרה ליום 1 בינואר, 2015
5,653	-	-	5,653	תוספות
35,496	-	1,144	36,640	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
-	8,451	-	8,451	תוספת ממיזוג חברה בשליטה משותפת
6,170	-	-	6,170	תוספות
41,666	8,451	1,144	51,261	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
				הפחתה שנצברה
11,722	-	729	12,451	יתרה ליום 1 בינואר, 2015
6,914	-	415	7,329	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
18,636	-	1,144	19,780	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
-	7,284	-	7,284	תוספת ממיזוג חברה בשליטה משותפת
6,853	667	-	7,520	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
25,489	7,951	1,144	34,584	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
				הערך בספרים
16,860	-	-	16,860	ליום 31 בדצמבר, 2015
16,177	500	-	16,677	ליום 31 בדצמבר, 2016

(1) תוספות בגין תוכנות מחשב הן בעיקרן תוספות בגין פיתוח עצמי.

ביאור 7 - הוצאות רכישה נדחות

א. אומדן תקופת הפחתת הוצאות הרכישה הנדחות נקבע מדי שנה ונערך על בסיס שנות ההפקה של חוזי הפנסיה והגמל, כלומר התקופה שבה צפויה החברה לזקוף הכנסות דמי ניהול הנובעות מהוצאות הרכישה הנדחות. מודל ההפחתה מביא בחשבון ביטולים (נכללים בשורת התוספות).
בתקופת הדוח התקצרה תקופת ההפחתה הממוצעת של הוצאות הרכישה הנדחות בגין חוזי פנסיה בכ- 1.5 שנים.

ב. תנועה

פנסיה	גמל	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
165,718	-	165,718	יתרה ליום 1 בינואר, 2015
37,822	-	37,822	תוספות
(14,313)	-	(14,313)	הפחתה שוטפת
189,227	-	189,227	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015
-	9,751	9,751	תוספת ממיזוג חברה
35,366	1,259	36,625	תוספות
(18,686)	(654)	(19,340)	הפחתה שוטפת
205,907	10,356	216,263	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016

ביאור 8 - רכוש קבוע

הרכב ותנועה

מחשבים	משרדי	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
167	28	195
8	-	8
175	28	203
21	-	21
196	28	224
120	7	127
17	1	18
137	8	145
22	1	23
159	9	168
38	20	58
37	19	56

עלות

יתרה ליום 1 בינואר, 2015

תוספות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015

תוספות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016

פחת שנצבר

יתרה ליום 1 בינואר, 2015

תוספות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2015

תוספות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016

הערך בספרים

ליום 31 בדצמבר, 2015

ליום 31 בדצמבר, 2016

ביאור 9 - חייבים ויתרות חובה

הרכב

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
254	631
1,386	3,264
3,689	24,297
-	3,025
40	134
5,369	31,351

הוצאות מראש

צדדים קשורים (1)

קרנות פנסיה וקופות גמל

חייבים כספים במעבר

חייבים אחרים

סה"כ חייבים ויתרות חובה

(1) יתרות שוטפות אינן צמודות למדד ואינן נושאות ריבית.

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת ביאור 24.

ביאור 10 - השקעות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר 2016				
מוצגים בשווי הוגן				
אלפי ש"ח	דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	הלוואות וחייבים	סה"כ
-	73,742	-	-	73,742
-	-	-	172	172
2	-	-	-	2
2	73,742	172	-	73,916

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
אחרות
סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2015				
מוצגים בשווי הוגן				
אלפי ש"ח	דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	הלוואות וחייבים	סה"כ
-	77,561	-	-	77,561
-	-	-	184	184
2	-	-	-	2
2	77,561	184	-	77,747

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
אחרות
סה"כ

א. נכסי חוב סחירים

הרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
58,050	63,363

אגרות חוב ממשלתיות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
זמינות למכירה

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
זמינים למכירה

15,692	14,198
73,742	77,561

סך הכל נכסי חוב סחירים

ב. נכסי חוב שאינם סחירים

הרכב:

ערך בספרים		שווי הוגן	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2016	2015	2016	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
172	184	200	219

שאינם ניתנים להמרה
מוצגות כהלוואות וחייבים, לרבות פיקדונות
בבנקים

ביאור 10 - השקעות פיננסיות (המשך)

ג. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ריבית אפקטיבית	
ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אחוזים	אחוזים

נכסי חוב סחירים
צמוד למדד המחירים לצרכן
שקלי

0.60	0.80
0.90	0.70

נכסי חוב שאינם סחירים
צמוד למדד המחירים לצרכן

6.90	6.90

ד. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2	2

שאינן סחירות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

ה. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסים שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסים פיננסיים שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצורך ההצגה בביאור נקבעים באמצעות היות תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג.

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
באחוזים	באחוזים
1.60	1.42
1.75	1.28

עבור נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג * :
AA ומעלה
A

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מדורג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

ביאור 10 - השקעות פיננסיות (המשך)

ו. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה דלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים על פי שווים ההוגן. הרמות השונות לשווי הוגן הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - מחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - נתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - נתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים ושווי מזומנים, חייבים ויתרות חובה, נכסי מיסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר		
2016		
רמה 1	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח		
73,742	-	73,742
-	2	2
73,742	2	73,744

נכסי חוב סחירים
אחרות
סה"כ

ליום 31 בדצמבר		
2015		
רמה 1	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח		
77,561	-	77,561
-	2	2
77,561	2	77,563

נכסי חוב סחירים
אחרות
סה"כ

ביאור 11 - מזומנים ושווי מזומנים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
9,367	30,688
221	237
9,588	30,925

מזומנים למשיכה מיידית
פקדונות לזמן קצר
סה"כ מזומנים ושווי מזומנים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים לימים 31 בדצמבר 2016 ו- 2015 נושאים ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות בשיעור שנתי של 0.08% ו- 0.01% בהתאמה.

באשר לתנאי ההצמדה של המזומנים, ראה ביאור 24, בדבר ניהול סיכונים.

ביאור 12 - הון עצמי ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2016		רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ כ"א
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום	
9,990,743	15,000,000	11,714,654	15,000,000	

למחזיקים במניות הרגילות הזכות לקבלת דיבידנד כפי שיוכרז מפעם לפעם וזכות הצבעה באסיפות כלליות של החברה לפי קול אחד למניה. לכל בעלי המניות מעמד שווה בערך השאריתי של החברה.

ב. תנועה בהון המניות

ש"ח ע.נ.	מספר מניות	יתרה ליום 1 בינואר 2016
ש"ח ע.נ.	מספר מניות	
9,990,743	9,990,743	הנפקת הון מניות (*)
1,723,911	1,723,911	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
11,714,654	11,714,654	

במהלך השנים 2015 ו- 2014 לא חל שינוי בהון המניות המונפק והנפרע של החברה.
(*) הנפקת הון המניות נעשתה כחלק מתהליך מיזוג הראל גמל לחברה, ראה ביאור 1.ב.1.

ג. דיבידנדים

בחודש דצמבר 2016, חילקה החברה דיבידנד בסך של 50 מיליון ש"ח, מזה סך של כ- 48.9 מיליון ש"ח באמצעות העברת ניירות ערך והיתרה במזומן.

חלוקת הדיבידנד אושרה בדירקטוריון החברה ביום 27 בנובמבר 2016. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות, סכום העודפים הראויים לחלוקה, בחינת עודפי ההון ועמידה בהוראות תקנות הפיקוח בדבר הון עצמי המזערי הנדרש של החברה לאור השינוי המבני המפורט בביאור 1.ב.1. דירקטוריון החברה בחן את עמידתה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את העמידה במבחן החלוקה.

ד. קרנות הון אחרות

קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה

קרן ההון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה כוללת את השינוי הנצבר נטו בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה, עד למועד גריעת ההשקעה או ירידת ערך קבועה של ההשקעה.

קרן הון בגין עסקה עם בעל שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה בין החברה לבין בעל השליטה בה או בין חברות תחת אותה שליטה מוכרים במועד העסקה לפי שווי הוגן. החפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה שנקבעה בעסקה נזקף להון העצמי, בניכוי השפעת המס. הפרש בחובה מהווה במהותו דיבידנד ולכן הקטין את יתרת העודפים. הפרש בזכות מהווה במהותו השקעת בעלים ולכן הוצג בסעיף נפרד בהון העצמי "קרן הון בגין בעלי שליטה".

ביאור 12 - הון עצמי ודרישות הון (המשך)

ה. ניהול ודרישות הון

- מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה כדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. החברה כפופה לדרישות הון הנקבעות על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברה בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה) התשע"ב-2012 (להלן- תקנות ההון) והנחיות הממונה:

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016 (*)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
79,543	125,344	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון (א)
247,783	316,479	הון עצמי קיים
168,240	191,135	עודף
		(א) הסכום הנדרש כולל דרישות הון בגין:
24,132	42,655	היקף נכסים מנוהלים
47,111	75,889	הוצאות שנתיות
8,300	6,800	דרישות הון מיוחדות על פי הנחיות הממונה
79,543	125,344	סך כל הסכום הנדרש

(ב) בחודש פברואר 2012 פורסמו תקנות ההון הקובעות כללים לחישוב ההון המזערי הנדרש מחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה בשל סיכונים תפעוליים.

בהתאם לתקנות ההון, ההון הנדרש יבוסס על שיעור מסך נכסים מנוהלים ושיעור מסך הוצאות שנתיות, בכפוף לעמידה בהון עצמי מינימלי.

בנוסף לכך, נקבעו במסגרת התקנות כללי השקעה של ההון העצמי המזערי הנדרש. הוראות אלו הורחבו במסגרת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012. שפורסמו בחודש אפריל 2012.

יחד עם תקנות ההון, פורסם חוזר שעניינו מתן הקלות בדרישות הון של חברות מנהלות, במסגרת החוזר ניתנו הקלות בהון הנדרש בשל ניהול קרן פנסיה ותיקה, קופת גמל המבטיחה תשואה, קופת גמל מרכזית לקצבה וכן בשל עריכת ביטוח בסכום עודף על הנדרש בהוראות הדין.

(ג) בהתאם להוראות הממונה מיום 29 למרס, 2012, על החברה להעמיד הון בסכום של 16 מיליון ש"ח בנוסף להון המינימלי הנדרש לפי הוראות הדין בשל הפעלת תכנית ההסדר הפנסיוני של אנשי הקבע בצה"ל. הדרישה הנ"ל פוחתת בכל שנה כך שנכון ליום 31 בדצמבר 2016 עומדת הדרישה על סכום של 6.8 מיליון ש"ח.

החברה עומדת בהוראות התקנות כאמור ליום 31 בדצמבר, 2016 לרבות עמידה בכללי השקעת ההון. מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי ההון בחברה מנהלת כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות השקעה.

(*) לאור מיזוג הראל גמל חל גידול בהון העצמי הנדרש. לפרטים בדבר המיזוג, ראה ביאור 1.ב.1.

ביאור 13 - מסים על ההכנסה

א. שיעורי המס החלים על הכנסות החברה

1. החברה הינה "מוסד כספיי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח.

2. מס חברות

ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ו-2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%.

כמו כן, ביום 22 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

כתוצאה מהורדת שיעור המס ל-23% בשתי פעימות, יתרות המסים הנדחים ליום 31 בדצמבר 2016 חושבו בהתאם לשיעורי המס החדשים כפי שנקבעו בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), לפי שיעור המס הצפוי לחול במועד ההיפוך.

3. מס שכר ומס רווח

ביום 12 באוקטובר 2015 אישרה מליאת הכנסת את צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"ם ומוסדות כספיים) (התיקון), התשע"ו-2015, הקובע כי שיעור מס הרווח ומס השכר המוטלים על מוסדות כספיים יירד מ-18% ל-17%, וזאת החל מיום 1 באוקטובר 2015. כתוצאה מהשינוי האמור שיעור המס הסטטוטורי אשר חל על מוסדות כספיים ירד מ-37.71% ל-37.58% בשנת 2015. כמו כן, כתוצאה מהורדת שיעור מס החברות ל-25% בשנת 2016, ל-24% בשנת 2017 ו-23% החל מינואר 2018 ואילך. שיעור המס הסטטוטורי ירד ל-35.9% בשנת 2016, ל-35.04% בשנת 2017 ול-34.19% משנת 2018 ואילך.

4. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם החברה:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
2014	26.5	18.00	37.71
2015	26.5	17.75 (*)	37.58 (*)
2016	25.0	17.00	35.90
2017	24.0	17.00	35.04
2018 ואילך	23.0	17.00	34.19

(*) שיעור משוקלל.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה לעיל.

ב. הוראת שעה בעניין אי תחולת כללי IFRS לצרכי מס

ביום 12 בינואר 2012, פורסם ברשומות חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 188), התשע"ב-2012, בעניין הארכת הוראת השעה הקיימת בדבר אי תחולת תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) בקביעת ההכנסה החייבת של הנישומים גם לגבי שנות המס 2010 ו-2011.

ביום 30 ביולי 2014 פורסם תיקון 202 לפקודה במסגרתו הוארך תוקף הוראת השעה לגבי שנות המס 2012 ו-2013.

ג. שומות מס

שומות מס עצמאיות אשר הוגשו על ידי החברה עד לשנת 2012 נחשבות כסופיות. לחברות שמוזגו לחברה כמפורט בביאור 1.ב.1, הוצאו שומות סופיות עד לשנת 2012.

ביאור 13 - מסים על ההכנסה (המשך)

ד. הפחתת הוצאות רכישה נדחות ושומות מס בהסכמה

ביום 31 באוקטובר 2010 נחתם הסכם עם פקיד השומה לשנות המס 2005, 2006 ו- 2007, לפיו הוצאות הרכישה יותרו בניכוי למס הכנסה בהתאם לתקופת ההפחתה החשבונאית.

בהסכם השומה הנ"ל נקבע כי אופן ההפחתה כאמור אינו מחייב עבור שנים מאוחרות יותר. החברה איננה מסכימה לאופן ההפחתה האמור לצורכי מס וסוברת כי מן הראוי להכיר בהוצאות אלה באופן שוטף, נושא זה נמצא במחלוקת.

על מנת להימנע מתשלום ריבית והפרשי הצמדה למס הכנסה, שאינן מותרות בניכוי, יצרה החברה הפרשה, כך שהדוחות הכספיים, עד וכולל שנת 2014, משקפים את אופן ההפחתה האמור לצורכי מס, למרות המחלוקת.

ביום 13 בינואר 2016, נחתם הסכם ענפי בין התאחדות חברות לביטוח חיים בע"מ ובין רשות המיסים בישראל, בדבר התרת ניכוי הוצאות רכישה, הסכם זה כולל את מגזר הפנסיה והגמל וחל על שנות המס 2015-2020, ולפיו הוצאות הרכישה יותרו בניכוי במשך 10 שנים החל משנת המס שבה הוצאו וללא תלות בביטולים. השפעת ההסכם קיבלה ביטוי בדוחות הכספיים משנת 2015.

ה. פרה רולינג שאושרו

1. ביום 15 ביוני 2016 התקבל אישור רשות המיסים, בתוקף למפרע מיום 31 בדצמבר 2015, להעברת מניות מנוף ניהול ומיזוגה לתוך החברה, ללא תמורה, תוך חיסולה ללא פירוק ובהתאם להוראות סעיפים 104ב(ו) ו- 103 לפקודת מס הכנסה. במסגרת אישור רשות המיסים נקבעו הוראות בהתאם לסעיפים 103 ו- 104 לפקודת מס הכנסה בקשר עם אופן ביצוע שינוי המבנה.

2. ביום 17 בנובמבר 2016 התקבל אישור רשות המיסים, בתוקף למפרע מיום 31 בדצמבר 2015, למיזוג קופות גמל שהיו בניהול הראל גמל ולמיזוג קרנות פנסיה שבניהול החברה, לפיו מהלך המיזוג של קופות הגמל ומהלך מיזוג של קרנות הפנסיה לא מהווה אירוע מס לפי פקודת מס הכנסה ו/או חוק מיסוי מקרקעין. אישור המיזוג התבקש לאור סעיף 35 לחוק ההתייעלות הכלכלית, שקבע כי יצומצם מספר קופות הגמל שבניהול חברות מנהלות באופן שכל חברה מנהלת תנהל רק קופת גמל אחת מכל סוג, וכן על פי מדיניות הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון.

3. ביום 19 בינואר 2017 התקבל אישור רשות המיסים, בתוקף למפרע מיום 30 בספטמבר 2016, למיזוג הראל גמל לתוך החברה, תוך חיסולה של הראל גמל ללא פירוק (ראה ביאור 1.ב.1 לעיל), בהתאם להוראות סעיף 103 לפקודת מס הכנסה. במסגרת אישור זה נקבעו הוראות בהתאם לסעיף 103 לפקודת מס הכנסה בקשר עם אופן ביצוע המיזוג.

ו. מסים על הכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,440	20,716	18,166
339	62	351
12,779	20,778	18,517
184	(462)	130
70	-	-
254	(462)	130
13,033	20,316	18,647

הוצאות מסים שוטפים -

בגין השנה השוטפת
התאמות בגין שנים קודמות, נטו

הוצאות (הכנסות) מסים נדחים

יצירה והיפוך של הפרשים זמניים, ראה גם ז' להלן
שינוי בשיעורי המס

ביאור 13 - מסים על ההכנסה (המשך)

ז. מיסים נדחים

הרכב:

מכשירים פיננסיים	הוצאות רכישה נדחות	נכסים בלתי מוחשיים	סה"כ	
(592)	-	(130)	(722)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2015
738	(276)	-	462	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
(28)	-	-	(28)	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
118	(276)	(130)	(288)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2015
(99)	91	-	(8)	מיזוג חברות (ראה ביאור 1.ב.1)
(353)	(693)	862	(184)	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
778	-	-	778	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
(58)	59	(71)	(70)	השפעת השינוי בשיעור המס
386	(819)	661	228	יתרת התחייבות מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2016

המיסים הנדחים מוצגים במאזן כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	228
288	-

נכסי מסים נדחים

התחייבויות בגין מסים נדחים

ז. מס תיאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה שנוקף בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
49,172	54,621	36,700
37.71%	37.58%	35.90%
18,543	20,527	13,175
(377)	-	224
-	-	(722)
-	(280)	(12)
-	-	70
351	62	339
-	-	(118)
130	7	77
18,647	20,316	13,033
37.92%	37.19%	35.51%

רווח לפני מסים על ההכנסה

שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים (ראה סעיף א' לעיל)

מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי

עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:

הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס

יתרות מסים נדחים, בגין שנים קודמות

הכנסות פטורות

עדכון יתרות מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי המס

מסים בגין שנים קודמות

הפרשים קבועים שאינם מוכרים למס

אחרים

מסים על ההכנסה

שיעור מס אפקטיבי ממוצע

ביאור 14 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2016	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
39,640	20,708	החברה האם (1)
9,091	4,168	הוצאות לשלם
54	-	מוסדות ורשויות ממשלתיות
-	29	קופות גמל וקרנות פנסיה
12,797	68	צדדים קשורים (1)
553	-	אחרים
62,135	24,973	סך הכל זכאים ויתרות זכות

(1) יתרות שוטפות אינן צמודות למדד ואינן נושאות ריבית.

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת ביאור 24.

ביאור 15 - התחייבויות פיננסיות

במהלך חודש יוני 2013 נטלה החברה הלוואת "on-call" מהחברה האם בסך של 25 מיליון ש"ח, אשר נשאה ריבית שנתית מינימאלית בהתאם לשיעור הנדרש מכוח סעיף 3 (י) לפקודת מס הכנסה. תקופת ההלוואה הייתה 11 חודשים ו- 29 ימים והיא התחדשה לתקופה זהה נוספת. במהלך חודש דצמבר 2013 פרעה החברה מתוך ההלוואה הנ"ל סך של 10 מיליון ש"ח בתוספת הריבית שנצברה בגינם.

ביוני 2014 נטלה החברה הלוואה נוספת מהחברה האם בסך של 10 מיליון ש"ח לתקופה של 12 חודשים אשר נשאה ריבית שנתית מינימאלית בהתאם לשיעור הנדרש מכוח סעיף 3 (י) לפקודת מס הכנסה.

במהלך חודש ינואר 2016 פרעה החברה את שתי ההלוואות הנ"ל בתוספת הריבית שנצברה בגינן.

ביאור 16 - הכנסות דמי ניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו

א. שיעור דמי ניהול

החברה רשאית על פי דין לגבות דמי ניהול בשיעורים הבאים:

קופת גמל לחסכון, לתגמולים ואישית לפיצויים וקופת גמל להשקעה	קופת השתלמות, קופת גמל מרכזית לפיצויים, קופת מרכזית לפנסיה תקציבית וקופה לדמי מחלה	קרן פנסיה חדשה כללית	קרן פנסיה חדשה מקיפה	
4% מהפקדה 1.05% מנכסים	2% מנכסים	4% מהפקדה 1.05% מנכסים	6% מהפקדה 0.5% מנכסים	<u>פעילים</u>
				<u>לא פעילים:</u>
0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	0.3% מנכסים	מנותקי קשר
1.05% מנכסים	2% מנכסים	1.05% מנכסים	0.5% מנכסים	אחר
		0.6% מנכסים (**)	0.5% מנכסים (*)	<u>מקבלי קצבה</u>

(*) מזכאים קיימים לפנסיה לא נגבים דמי ניהול

(**) בהתאם לתקנון הקרן הכללית מפנסיונרים שפרשו בקרן זו לאחר 1 בינואר 2010, ייגבה מהצבירה שיעור מירבי של 0.5% בשיעור שנתי.

עבור פנסיונרים שפרשו לפני שנת 2010 נגבים דמי ניהול בשיעור של 2% בחישוב שנתי מתוך סך הנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות הקרן לכלל הפנסיונרים.

ביאור 16 - הכנסות דמי ניהול מקרנות פנסיה, נטו (המשך)

ב. הכנסות דמי ניהול מקרנות פנסיה וקופות גמל בניהול החברה

דמי ניהול			שיעור ממוצע של דמי ניהול		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אחוזים	אחוזים	אחוזים
158,218	142,093	135,332	2.59	2.91	3.14
101,921	89,378	74,833	0.25	0.28	0.29
260,139	231,471	210,165			
דמי ניהול מקרן פנסיה חדשה מקיפה:					
מדמי גמולים					
מצבירה					
סך הכל דמי ניהול מקרן פנסיה חדשה מקיפה					
דמי ניהול מקרן פנסיה חדשה כללית:					
מדמי גמולים					
מצבירה					
סך הכל דמי ניהול מקרן פנסיה חדשה כללית					
1,488	1,210	1,283	1.13	1.15	1.46
3,253	3,069	2,591	0.55	0.63	0.69
4,741	4,279	3,874			
264,880	235,750	214,039			
סך הכל דמי ניהול מקרנות פנסיה					
1	-	-	0.09	0.08	0.00
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016			לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
108			0.54		
13			0.17		
8			0.70		
42			0.14		
1			0.65		
56			0.74		
228					
דמי ניהול מדמי גמולים:					
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 עד 60					
הראל גמל-הראל גמל מסלול שקלי					
הראל גמל-הראל גמל מסלול מניות					
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 10% מניות					
הראל גמל-הראל גמל אג"ח קונצרני					
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 ומטה					
סך הכל דמי ניהול מדמי גמולים					
דמי ניהול מצבירה:					
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 עד 60			2,149		
הראל גמל-הראל גמל מסלול שקלי			276		
הראל גמל-הראל גמל מסלול מניות			202		
הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 10% מניות			2,661		
הראל גמל-הראל גמל אג"ח קונצרני			64		
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 ומטה			249		
הראל השתלמות -הראל השתלמות כללי			8,263		
הראל השתלמות -הראל השתלמות מסלול שקלי			630		
הראל השתלמות -הראל השתלמות מסלול מניות			610		
הראל השתלמות -הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות			2,762		
הראל השתלמות -הראל השתלמות אג"ח ללא מניות			179		
הראל השתלמות -הראל השתלמות מסלול חו"ל			88		
הראל השתלמות -הראל השתלמות לטווח ארוך			167		
הראל קמ"פ - מסלול כללי			338		
הראל פרופיל אישי למעסיק			91		
הראל קופה לפנסיה תקציבית			77		
הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה			46		
הראל גמל להשקעה כללי			2		
הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות			1		
סך הכל דמי ניהול מצבירה			18,855		
סך הכל דמי ניהול מקופות גמל			19,084		
סך דמי הניהול מקופות גמל ומקרנות פנסיה, נטו			283,964		
			214,039 235,750		

* פחות מ-1 אלפי ש"ח

** קופות הגמל בניהול החברה החל מיום המיזוג, ראה ביאור 1.ב.1.

ביאור 16 - הכנסות דמי ניהול מקרנות פנסיה, נטו (המשך)

ג. הכנסות דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול (ראה ביאור 1.ב.25)

דמי ניהול	דמי ניהול	שיעור ממוצע של דמי ניהול
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
2016	2016	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אחוזים
411	0.75	
9	0.68	
6	0.46	
66	0.15	
47	0.19	
8	1.57	
1	0.28	
548		
19,813	0.57	
328	0.60	
404	0.64	
2,350	0.56	
1,190	0.75	
56	0.65	
10	0.55	
2,546	0.69	
215	1.07	
14	0.72	
8	0.93	
57	0.72	
126	0.63	
165	0.79	
27,282		
27,830		

דמי ניהול מדמי גמולים

הראל גמל-הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל-הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל-הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
הראל גמל-הראל גמל מסלול כהלכה
הראל גמל-הראל גמל מסלול חו"ל

סך הכל דמי ניהול מדמי גמולים

דמי ניהול מצבירה

הראל גמל-הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל-הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל-הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל-הראל גמל אג"ח
הראל גמל-הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
הראל גמל-הראל גמל מסלול כהלכה
הראל גמל-הראל גמל מסלול חו"ל
הראל השתלמות-הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
הראל השתלמות-הראל השתלמות מסלול כהלכה
הראל השתלמות-הראל השתלמות אג"ח קונצרני
הראל קמ"פ - מסלול מניות
הראל קמ"פ - מסלול אג"ח צמוד מדד
הראל קמ"פ - מסלול שקלי
הראל קמ"פ - אג"ח עד 15% מניות

סך הכל דמי ניהול מצבירה

סך הכל דמי ניהול מקופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול

ד. רגולציה בדמי ניהול במוצרי חסכון ארוך טווח

משנת 2014 ואילך דמי הניהול שחברה מנהלת רשאית לגבות מקופות גמל ומקרן פנסיה כללית לא יעלו על 1.05% מהצבירה. כמו כן, דמי הניהול בחשבונות של עמיתים שהקשר עימם נותק, לא יעלה על 0.3% לשנה מן היתרה הצבורה בחשבון העמית בקרן הפנסיה, או על השיעור החודשי שגבה הגוף במועד בו נותק הקשר או במועד שנודע לגוף המוסדי על פטירת העמית, לפי הנמוך מביניהם.
דמי הניהול המירביים בקרן פנסיה מקיפה נותרו ללא שינוי.

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

א. היקף נכסים מנוהלים, תקבולים ותשלומים

1. קופות בניהול החברה

תשלומים			תקבולים			סך נכסים מנוהלים		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
*610,702	*752,954	875,306	*4,751,380	*5,389,135	6,119,637	*30,210,419	*35,671,248	42,682,797
8,642	9,659	12,817	87,995	105,854	132,201	433,319	529,118	651,893
619,344	762,613	888,123	4,839,375	5,494,989	6,251,838	30,643,738	36,200,366	43,334,690
-	-	11	381	324	387	388	714	1,135
29,744	30,887	50,730	45,151	73,941	80,763	1,084,317	1,255,205	1,342,384
5,245	8,239	7,878	2,973	2,975	23,692	122,077	124,138	186,800
2,631	2,943	3,313	3,196	6,308	6,212	107,095	132,131	138,916
48,504	53,020	60,459	28,834	36,037	111,923	1,673,850	1,668,228	1,888,977
3,058	1,690	1,449	510	314	652	49,763	42,983	42,202
2,796	2,179	3,895	2,160	1,498	29,402	65,403	70,999	163,587
159,959	178,676	224,069	454,112	575,125	714,885	2,590,469	3,160,802	4,023,960
20,848	31,104	23,889	34,842	33,189	34,226	252,855	256,215	285,997
10,818	12,317	17,342	35,885	42,652	44,500	247,157	288,850	306,909
68,186	74,837	79,994	153,518	146,255	134,962	1,257,720	1,246,111	1,413,476
5,274	2,995	3,787	8,574	8,584	8,282	68,651	69,652	83,060
2,275	3,471	2,989	5,552	5,577	5,219	38,362	44,166	43,352
5,179	4,164	4,494	5,495	5,903	5,875	69,457	69,928	69,692
8,100	7,503	13,963	-	48	-	201,961	194,235	194,300
4,282	1,827	5,377	-	-	-	119,823	176,628	188,454
233	192	242	3,909	3,068	1,838	23,161	26,454	28,718
-	50,476	-	15,476	-	-	90,847	42,347	43,542
-	-	-	-	-	20,417	-	-	20,442
-	-	-	-	-	2,807	-	-	2,811
-	-	-	-	-	6,085	-	-	6,092
-	-	-	-	-	2,264	-	-	2,267
-	-	-	-	-	209	-	-	209
377,132	466,520	503,870	800,187	941,474	1,234,213	8,062,968	8,869,072	10,476,147
996,476	1,229,133	1,392,004	5,639,943	6,436,787	7,486,438	38,707,094	45,070,152	53,811,972

הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה

הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

קופות גמל בניהול החברה: **

הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 עד 60

הראל גמל-הראל גמל מסלול שקלי

הראל גמל-הראל גמל מסלול מניות

הראל גמל-הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

הראל גמל-הראל גמל אג"ח קונצרני

הראל גמל-הראל גמל לגילאי 50 ומטה

הראל השתלמות-הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות-הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות-הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות-הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות-הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות-הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות-הראל השתלמות לטווח ארוך

הראל קמ"פ - מסלול כללי

הראל פרופיל אישי למעסיק

הראל קופה לפנסיה תקציבית

הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה

הראל גמל להשקעה כללי

הראל גמל להשקעה אג"ח עד 10% מניות

הראל גמל להשקעה אג"ח עד 20% מניות

הראל גמל להשקעה מניות

הראל גמל להשקעה שיקלי טווח קצר

סך הכל קרנות פנסיה וקופות גמל בניהול החברה

* כולל נתוני הקרן מנוף שמוזגה לקרן הראל פנסיה ביום 1 בינואר 2016. ראה ביאור 1.ב.1.

** קופות הגמל בניהול החברה החל מיום המיזוג, ראה ביאור 1.ב.1, נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

א. היקף נכסים מנוהלים, תקבולים ותשלומים

2. קופות גמל המנוהלות באמצעות הסכם ניהול (ראה ביאור 4.ב.25)

תשלומים			תקבולים			סך נכסים מנוהלים			קופות בבעלות הראל ביטוח: *
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ליום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
591,144	615,642	613,672	185,770	194,374	217,915	12,342,614	11,961,738	11,620,617	הראל גמל -הראל אג"ח עד 25% מניות
23,331	20,832	17,953	4,190	15,075	27,003	316,732	286,040	245,613	הראל גמל-הראל גמל שקלי טווח קצר
19,060	16,184	17,739	1,710	7,082	3,427	349,165	288,630	261,579	הראל גמל-הראל גמל אג"ח ללא מניות
49,656	48,707	51,117	60,778	64,298	133,908	1,688,625	1,684,070	1,816,801	הראל גמל-הראל גמל אג"ח
16,448	17,155	20,213	29,825	26,973	125,077	424,368	425,477	677,063	הראל גמל-הראל גמל לגילאי 60 ומעלה
1,533	793	2,468	909	2,412	1,776	22,866	29,020	35,337	הראל גמל-הראל גמל מסלול כהלכה
107	371	54	74	729	1,632	5,506	6,362	7,827	הראל גמל-הראל גמל מסלול חו"ל
60,867	53,501	68,950	170,871	171,807	163,424	1,293,480	1,367,409	1,538,602	הראל השתלמות -הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
2,429	2,886	3,719	14,094	16,951	19,213	48,792	64,772	84,421	הראל השתלמות -הראל השתלמות מסלול כהלכה
452	540	393	785	873	1,222	4,900	4,732	8,425	הראל השתלמות -הראל השתלמות אג"ח קונצרני
274	100	156	-	-	-	4,799	3,708	3,737	הראל קמ"פ - מסלול מניות
3,953	6,478	3,881	-	-	-	63,827	36,243	32,909	הראל קמ"פ - מסלול אג"ח צמוד מדד
6,735	7,511	4,469	-	-	-	61,264	72,685	81,543	הראל קמ"פ - מסלול שקלי
6,539	5,658	4,919	-	-	-	82,485	81,415	84,446	הראל קמ"פ - אג"ח עד 15% מניות
782,528	796,358	809,703	469,006	500,574	694,597	16,709,423	16,312,301	16,498,920	סך הכל קופות גמל

* קופות הגמל בניהול החברה החל מיום המיזוג, ראה ביאור 1.ב.1, נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

ב. העברת כספים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014			2015			2016		
קרנות פנסיה	קופות גמל *	סה"כ	קרנות פנסיה	קופות גמל *	סה"כ	קרנות פנסיה	קופות גמל *	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
36,705	12,649	49,354	41,188	19,258	60,446	62,568	39,852	102,420
567,148	717	567,865	591,102	1,699	592,801	968,731	5,891	974,622
29,484	1,364,334	1,393,818	39,107	1,020,390	1,059,497	41,067	1,297,979	1,339,046
633,337	1,377,700	2,011,037	671,397	1,041,347	1,712,744	1,072,366	1,343,722	2,416,088
העברות לחברה מגופים אחרים								
העברות מחברות ביטוח								
העברות מקרנות פנסיה **								
העברות מקופות גמל								
סך כל העברות לחברה								
העברות מהחברה לגופים אחרים								
העברות לחברות ביטוח								
העברות לקרנות פנסיה **								
העברות לקופות גמל								
סך כל העברות מהחברה								
10,489	19,964	30,453	17,714	15,905	33,619	86,893	36,776	123,669
443,366	13,668	457,034	716,744	17,332	734,076	863,342	27,820	891,162
7,482	757,234	764,716	10,631	1,171,074	1,181,705	27,260	779,673	806,933
461,337	790,866	1,252,203	745,089	1,204,311	1,949,400	977,495	844,269	1,821,764
172,000	586,834	758,834	(73,692)	(162,964)	(236,656)	94,871	499,453	594,324

* קופות הגמל בניהול החברה החל מיום המיזוג, ראה ביאור 1.ב.1, נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.

** בהתאם לתיקון מס' 13 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 ולחוזר איחוד חשבונות קיימים בקרנות פנסיה חדשות- הוראת שעה, נתוני קרנות הפנסיה בשנת 2016, כוללים העברות של חשבונות לא פעילים בין קרנות הפנסיה השונות.

ביאור 17 - נתונים אודות קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברה (המשך)

- ג. הגירעון האקטוארי בשנת הדוח בקרן הראל פנסיה הסתכם לכ- 214.2 מיליון ש"ח והתשואה שנגרעה מהמבוטחים הסתכמה בכ- 0.50%. קצבאות הפנסיונרים החדשים והזכאים הקיימים הוקטנו בכ- 0.50%.
- הגירעון האקטוארי בשנת הדוח בקרן הראל כללית הסתכם בסך של כ- 3.7 מיליון ש"ח והתשואה שנגרעה מהמבוטחים הסתכמה בכ- 0.57%. קצבאות הפנסיונרים החדשים קטנו ב- 0.41%.
- הגירעון האקטוארי בשנת הדוח בקרן הראל כללית לעמיתים המבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים נכות ושארים הסתכם בשנת הדוח בסך של כ- 3.7 מיליון ש"ח והתשואה שנגרעה ממבוטחים אלו הסתכמה בכ- 0.55%.

ביאור 18 - הכנסות מדמי ניהול ותפעול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,998	11,964	12,144
10,040	10,000	11,922
16,038	21,964	24,066

צדדים קשורים (ראה ביאור 2.3 ב.)

קרן הפנסיה נתיב (ראה ביאור 4.25 ב.)

סה"כ

ביאור 19 - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,965	(128)	1,166
-	(1)	(2)
1,965	(129)	1,164
747	743	1,069
-	(42)	94
747	701	1,163
2,712	572	2,327

רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית, הפרשי הצמדה, הפרשי שער ודיבידנד בגין:
נכסים זמינים למכירה (א)
נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד (ב)

הכנסות ריבית והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם בשווי הוגן דרך רווח והפסד
רווח (הפסד) מהפרשי שער בגין השקעות שאינן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומנכסים אחרים

סך הכל רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

א. רווחים (הפסדים) נטו מהשקעות בנכסים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,965	(128)	1,166

רווחים (הפסדים) נטו מניירות ערך שמומשו

ביאור 19 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

ב. הפסדים מהשקעות בנכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(2)	(1)	-

סך הכל הפסדים מהשקעות, נטו בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ואשר יועדו בעת ההרכה הראשונית

ביאור 20 - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
24,924	37,822	36,582
(10,157)	(23,509)	(17,242)
14,767	14,313	19,340
1,017	1,350	2,968
54,058	55,012	63,881
14,335	12,793	25,738
84,177	83,468	111,927

הוצאות רכישה:

עמלות רכישה

שינוי בהוצאות רכישה נדחות

סה"כ הוצאות רכישה

עמלות הפצה

עמלות שוטפות אחרות

הוצאות שיווק ורכישה אחרות

סה"כ עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

ביאור 21 - הוצאות הנהלה וכלליות

א. הרכב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
24,042	27,541	32,922
45,698	53,572	49,236
6,056	7,368	7,557
460	448	428
10,846	9,999	12,263
9,921	11,017	42,473
-	-	879
7,680	7,240	7,428
1,937	2,519	3,241
106,640	119,704	156,427
-	-	(2,250)
106,640	119,704	154,177
9,500	11,391	13,337

השתתפות החברה בשכר עבודה ונלוות של החברה האם (1)

דמי ניהול לחברות אם (ראה באור 1.25 ב.2)

פחת והפחתות

ביטוחים

אחזקת משרדים ותקשורת

השתתפות בהוצאות חברת האם (2)

תשלום לגורם מתפעל

ייעוץ משפטי ומקצועי

אחרות

סה"כ (*)

בניכוי -

השתתפות חברת האם בהוצאות החברה (ראה באור 1.25 ב.4)

סה"כ הוצאות הנהלה וכלליות

(*) הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות בגין מיכון בסך

(1) בגין עובדי חברת האם שמשרתם כולה או רובה כרוכה בפעילות החברה.

(2) השירותים המסופקים על ידי הגורם המתפעל כוללים בעיקר, ניהול חשבונות עמיתי הקופות, עריכת המידע הנמסר לעמיתי הקופות וניהול מערכת החשבונות של הקופות. בנוסף, כולל הוצאות תפעול המוקצות מחברת האם. ראה בנוסף ביאור 23, בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 22 - הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8	763	658
50	-	26
58	763	684

הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין:
התחייבויות פיננסיות
הוצאות מימון אחרות
סך הכל הוצאות מימון

ביאור 23 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

חברות בעלות שליטה	חברות בשליטה משותפת	בדבר תנאים ראה באור
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	3,264	5,3.ב.25
52,421	16	2,1.ב.25
157	1,229	3,2.ב.25
20,708	68	3,1.ב.25
25,260	-	15

ליום 31 בדצמבר, 2016

חייבים ויתרות חובה
זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר, 2015

חייבים ויתרות חובה
זכאים ויתרות זכות
התחייבויות פיננסיות

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

חברות בעלות שליטה	חברות בשליטה משותפת	בעל עניין וצדדים קשורים	בדבר תנאים ראה ביאור
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
152	5,846	-	4,3.ב.25
(93,568)	(49)	(1,328)	2,1.ב.25
(22,318)	-	(7,280)	
-	163	-	
(8)	-	-	15
-	11,964	-	3.ב.25
(66,553)	-	(1,719)	2,1.ב.25
(10,576)	-	(3,070)	
-	163	-	
(763)	-	-	15
-	12,144	-	3.ב.25
(57,604)	-	(1,764)	2,1.ב.25
(10,131)	-	(5,532)	
-	153	-	
(658)	-	-	15

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016

הכנסות מדמי ניהול ותפעול
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות עמלות, שיווק ורכישה אחרות (*)
השתתפות בהוצאות עמלות
הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2015

הכנסות מדמי ניהול ותפעול
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות עמלות, שיווק ורכישה אחרות (*)
השתתפות בהוצאות עמלות
הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2014

הכנסות מדמי ניהול ותפעול
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות עמלות, שיווק ורכישה אחרות (*)
השתתפות בהוצאות עמלות
הוצאות מימון

(*) חלק מפעילותה של החברה בתחום השיווק הפנסיוני כולל תשלום עמלות שוטפות ועמלות רכישה ומבוצע עם סוכנויות ומנהלי הסדר שעונים על הגדרת צדדים קשורים. פעילות זו מבוצעת במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק. כמו כן, רכישת הטבות ביטוחיות לעמיתי הקרנות מבוצעת מול החברה האם במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק.

ביאור 23 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

במהלך שנות הדוח שימשו אנשי מפתח ניהוליים בחברה בתפקידים נוספים בחברות מנהלות אחרות בקבוצת הראל, ומאידך אנשי מפתח ניהוליים אחרים בקבוצת הראל שימשו בתפקידי ניהול גם בחברה. על רקע זה, לא ניתן לקבוע את החלק מהטבותיהם אותם יש לייחס לחברה.

ביאור 24 - ניהול סיכונים

א. כללי

החברה פועלת בתחומים שונים של שוקי ההון בארץ ובעולם. פעילויות אלה חושפות אותה לסיכונים פיננסיים שונים, כגון סיכונים שוק (סיכון מניות, סיכון מטבע חוץ, סיכון מדד מחירים לצרכן, סיכון ריבית, וסיכון מרווח אשראי) וסיכון אשראי וסיכון נזילות. לסיכונים אלה נלווים סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים.

שינויים בגורמי סיכון שוק עלולים לגרום להפסדים, באופן ישיר עקב ירידת שווי ההשקעות העצמיות של החברה, ובאופן עקיף לאור מנגנון גביית דמי הניהול. ירידות בשוק ההון גורמות לתשואות נמוכות עבור עמיתי הקרנות ועשויות להביא לעליה במספר הפדיונות והעזיבות.

ביאור זה כולל בין היתר תיאור תמציתי של מדיניות ניהול הסיכונים, תהליכי העבודה לזיהוי הסיכונים, למדידתם ולניהולם והבקורות הקיימות בקשר לסיכונים אליהם חשופה החברה.

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים

מדיניות החברה בתחום ניהול הסיכונים מבטיחה קיומם של תהליכים לזיהוי, הערכה, מדידה, ניהול וניטור של הסיכונים באופן יזום ומתוכנן מבעוד מועד על מנת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים אלה, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ושמירה על יעדיה העסקיים של החברה, על המוניטין שלה ועל איתנותה הפיננסית.

מדיניות ניהול הסיכונים בחברה מושתתת על:

- ממשל תאגידי הבנוי על שלושה קווי הגנה המנהלים תקשורת טובה: הנהלות התחומים העסקיים, גורמי ניהול סיכונים וביקורת פנימית.
- הגדרה ברורה של חלוקת אחריות והאצלת סמכויות בנוגע לפעולות הכרוכות בנטילת סיכונים על הגורמים העסקיים בחברה.
- קביעת מגבלות ותקרות חשיפה לסיכונים.
- יישום מסגרת ניהול סיכונים הכוללת פעולות לזיהוי, מדידה, הערכה וניטור סיכונים ומוקדי סיכון חדשים.
- קיום סביבת בקרה פנימית נאותה שתעגן בנהלים ברורים והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה על הסיכונים, המאפשרים פיזור, קיזוז ו/או העברת הסיכונים לגורם אחר והגבלתם לרמה שנקבעה מראש.
- פעולות גילוי ודיווח בנוגע לפרופיל הסיכונים לגורמים הרלוונטיים.

החל מסוף 2012 ניהול הסיכונים נעשה הן בראייה קבוצתית והן ברמת החברה הבודדת ומנוהל על ידי מנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה. מנהלת הסיכונים פועלת באופן עצמאי מהיחידות העסקיות, תוך ראייה אובייקטיבית של הסיכונים, ועובדת בשיתוף עם יחידות תומכות אחרות הכוללות, בין היתר, את יחידת הבקרה בחטיבת ההשקעות של הקבוצה וחשבות.

אגף ניהול סיכונים כפוף למנהלת הסיכונים הראשית ומסייע בידה ביישום תפקידיה, הכוללים בין היתר, תהליכי עבודה לזיהוי, הערכה, מדידה ודיווח של סיכונים ומתן סיוע מקצועי בפיתוח מתודולוגיות, כלים ושיטות עבודה לניהול הסיכונים השונים להם חשופה החברה.

דירקטוריון החברה מפקח על פעולות עסקיות המערבות נטילת סיכונים וכן על תהליכי ניהול הסיכונים באמצעות הגדרת מדיניות ואסטרטגיות בתחום ניהול הסיכונים, כולל, בין היתר, נהלים בעניין ניהול סיכונים ומגבלות חשיפה לסיכונים, וכן אופן הציות לנהלים ולגבולות החשיפה שנקבעו.

בסוף 2012 הוקמה ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, המהווה כלי של הדירקטוריון, המאפשר לייעל את עבודתו באמצעות דיונים מקדימים ומעמיקים בנושאים הקשורים לניהול סיכונים במסגרת מצומצמת יותר של דירקטורים בעלי מומחיות לנושא. במסגרת תפקידיה דנה הוועדה בנושאים הקשורים לניהול סיכונים וגיבשה המלצות לדירקטוריון.

מנכ"ל החברה אחראי על פעולות עסקיות הכרוכות בנטילת סיכונים ועל יישום מדיניות ניהול הסיכונים, ומדווח עליהם ישירות לדירקטוריון. פעילות המנכ"ל נתמכת על ידי מנהל הסיכונים וחברי הנהלה בכירים נוספים.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

גורמים ומנהלים נוספים בחברה אחראים על ניהול סיכונים ספציפיים, כגון: מנהל הכספים האחראי על ניהול סיכונים הקשורים לדיווח הכספי, כולל יישום הוראות SOX, אשר הוחלו על גופים מוסדיים (ראה לעיל), היועצת המשפטית הממונה על האכיפה והציות, מנהל אבטחת מידע ומנהל אגף לוגיסטיקה אחראים על ניהול סיכונים אבטחת מידע וסיכונים תפעוליים נוספים ומבקר הפנים אחראי על ביצוע הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים ושל יעילות מערך ניהול הסיכונים בחברה.

בחברה בוצעו סקרים לזיהוי והערכת הסיכונים המהותיים והערכת הבקורות והכלים לניהולם. בחברה קיים תהליך דיווח רבעוני מבעלי תפקידים בתחומי הפעילות השונים בדבר שינויים מהותיים בפרופיל הסיכונים של החברה אל מנהלת הסיכונים וממנה להנהלה ולדירקטוריונים.

השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות במדיניות ניהול הסיכונים בחברה, בשינויים החלים בסביבה העסקית בארץ ובעולם ובהנחיות ודרישות הממונה והרגולציה.

החברה משקיעה באמצעים לשיפור כלי הבקרה בתחומי הסיכון השונים ותהליכי עבודה רבים בחברה הוסדרו באמצעות נהלים מפורטים. כמו כן, החברה משקיעה משאבים נכבדים בהקצאת והכשרת כוח אדם, במחשוב ובתהליכי עבודה בתחום ניהול הסיכונים, תוך ציות לרגולציה שפורסמה והינה מחייבת ויישום מטרות ומדיניות החברה בתחום ניהול הסיכונים.

להלן יתוארו מדיניות ותהליכי עבודה המתייחסים לזיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח של הסיכונים השונים להם חשופה החברה.

סיכוני שוק

מגבלות שונות לחשיפות לסיכוני שוק, אשר נועדו לצמצם את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בשווקים, מתייחסות, בין היתר, לתקורות השקעה במניות, קרנות ונדל"ן, לחשיפה מרבית לאגרות חוב קונצרניות בהתאם לדירוג, לחשיפה מרבית להשקעה בודדת, לחשיפה למגזרי הצמדה ולחשיפה לריבית. מדיניות ניהול סיכוני השוק כפופה גם לתקנות ההשקעה.

כימות ובחינת סיכוני שוק נעשים באמצעות מערכת ממוכנת באגף ניהול סיכונים. לאור לקחי המשבר הפיננסי, ניתן משקל כבד יותר לתרחישי קיצון ככלי ניהול סיכונים מרכזי.

הבקרה על ניהול סיכוני שוק מבוצעת באמצעות דיווחים ניהוליים תקופתיים המוצגים תקופתית בועדות ההשקעה השונות ובפני ההנהלה והדירקטוריון ומידי שנה נכללים גם בדוח מנהל הסיכונים לדירקטוריון.

בחברה קיימת מערכת ממוכנת להפקת מידע ניהולי אשר שיפרה באופן משמעותי את פעולות הבקרה האמורות.

יחידת הבקרה בחטיבת ההשקעות אחראית לביצוע בקרה שוטפת של עמידה במגבלות השקעה ובמגבלות הדירקטוריון. ונעזרת, בין היתר, במערכת ממוחשבת ובדוחות המתרעים על חריגות.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני שוק ראה סעיף ד' להלן.

סיכוני אשראי

פעילות האשראי של חטיבת ההשקעות נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה החברה. בהתאם לחוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי מונה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת אגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת אגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר זה אושרו בועדות ההשקעה דרישות, תהליכים ונהלי השקעה.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריון.

הערכה ספציפית של סיכון האשראי לגבי חוב לא סחיר מבוצעת במערך האשראי בחטיבת ההשקעות באמצעות מודל דירוג שהינו מודל מונחה מומחה המבוסס על פלטפורמה ומתודולוגיה דומה לזאת הנמצאת בשימוש חברות הדירוג. המודל אושר על ידי דירקטוריון החברה ועל ידי רשות שוק ההון והוא מתוקף תקופתית על ידי אגף ניהול הסיכונים.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני אשראי (המשך)

בנוסף, מחושבת החשיפה ללווים גדולים וקבוצות לוויים, התפלגות נכסי חוב לפי דירוגים והחשיפה לסיכון ריכוזיות ענפית וגיאוגרפית.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת והצגת התפתחות ההפסד הצפוי (EL) וההפסד הלא-צפוי (UL) בגין סיכוני האשראי בנכסי ההשקעה. ברמת עסקה פרטנית- מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

קיימת הפרדה בחטיבת ההשקעות של הקבוצה בין יחידת ניהול האשראי הלא סחיר אשר נוטלת את הסיכון ובין יחידה עצמאית המנהלת בקרה על הפעילות.

דיווח מפורט על החשיפות לסיכוני אשראי מוצג לוועדות ההשקעה, ההנהלה והדירקטוריון.

מתנהלים תהליכי מעקב אחר יכולת הפירעון של לוויים ואיכות הבטוחות במסגרת נהלי עבודה למתן אשראי שאושרו בדירקטוריון. לגבי אשראי סחיר, מתנהל מעקב אחר יכולת הפירעון ואחר חובות בעייתיים. לגבי אשראי לא סחיר, מערך אשראי לא סחיר עוקב אחר יכולת הפירעון, איכות הבטוחות וחובות בעייתיים.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני אשראי ראה סעיף ו' להלן.

האטה כלכלית בישראל

למצב המשק הישראלי השפעה מהותית על החברה. האטה כלכלית עשויה להקטין את חיסכון העמיתים בקרנות שבניהול החברה, הן כתוצאה מהקטנת ההפקדות והן מגידול בפדיונות שינבעו מעליה בשיעור האבטלה וירידה בשכר. כמו כן, כתוצאה מהאטה עלול לגדול הסיכון שבחשיפה להשקעות. בקבוצה אגף כלכלה ומחקר המפרסם סקירות כלכליות שבועיות וחודשיות על מצב המשק המקומי והבינ"ל וכן מבצע מעקב אחר אינדיקטורים כלכליים מרכזיים מתוך מטרה להתריע על התפתחויות כלכליות שליליות בארץ ובעולם.

סיכונים ענפיים

שינויים רגולטורים

החברה חשופה לשינויים רגולציה הנוגעים לתחומי פעילותה. בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר כלל החוזרים, טיטות, ניירות עמדה והכרעות עקרוניות של הממונה וכן מבוצע ניתוח של השלכות השינויים על פעילות החברה והשוק והסיכונים אליהם חשופה החברה.

ניוד החיסכון הפנסיוני, כניסת הבנקים ליינוץ בתחום החיסכון ארוך הטווח וביטולים

התקנות בעניין ניוד החיסכון הפנסיוני, אשר נועדו לאפשר לצרכן לנייד את החיסכון הפנסיוני בכל עת בין הגופים המנהלים ולהגביר את התחרות בין הגופים הנ"ל מגדילות את חשיפת הקבוצה לגידול בשיעור ביטולים. להתממשות סיכון זה עלולה להיות השלכה על פעילות החברה ותוצאותיה וכן על הערך הגלום שלה.

למודל דירוג קופות הגמל של הבנקים עשויה להיות השפעה מהותית על עסקי החברה. על כן בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר דירוג הקופות בבנקים השונים.

החברה חשופה לרמת תחרות גבוהה הן מצד קופות גמל וקרנות פנסיה מתחרות והן ממוצרי חסכון ארוך טווח אחרים דוגמת פוליסות חסכון ביטוח חיים. העליה בתחרות מושפעת גם מהשינויים רגולציה. בחברה מתבצע מעקב שוטף אחר רמות המחירים בשוק וכן מתבצעות פעולות לשימור לקוחות קיימים וגיוס לקוחות חדשים.

סיכוני נזילות

קיים סיכון הנובע מאי וודאות לגבי המועד בו תידרש החברה המנהלת לשלם או לנייד צבירות ביחס להיקף הנכסים הסחירים והמזומנים אשר יהיו זמינים לכך באותה עת. בנוסף, היעדר נזילות בשווקים עלול לגרום לקשיים במימוש נכסים ו/או בהקטנת חשיפות. קיימות מגבלות השקעה על שיעור הנכסים הלא נזילים וכמו כן נבחנת תקופתית ההשפעה של תרחישי משבר על מצב הנזילות.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני נזילות ראה סעיף ה' להלן.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכונים מיוחדים לחברה המנהלת

סיכונים תפעוליים

הסיכונים התפעוליים העיקריים בחברה מנוהלים על-ידי המנהלים האחראים על הפעילויות השונות. מלבד זאת, חלק מהסיכונים התפעוליים מנוהלים על-ידי היועצת המשפטית הממונה על האכיפה והציות, אחראי אבטחת מידע ואחראי הערכות לשעת משבר. בנוסף, מבקר הפנים משלב בתוכנית הביקורת נושאים שהוערכו בסקרי סיכונים כנושאים המחייבים בקרה מקיפה.

רצונה של החברה למנוע סיכונים תפעוליים ובהתאם פועלת ליישום בקורות למזעור החשיפה לסיכונים אלה, תוך התחשבות בשיקולי מהותיות וכדאיות.

בחברה התבצעה הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים, תוך שימת דגש מיוחד על סיכוני מעילות והונאות, סיכוני טכנולוגיות מידע וסייבר וסיכוני המשכיות עסקית. בנושא ניהול סיכוני מעילות והונאות פועלת החברה בהתאם להוראות חוזר הממונה בעניין הונאות ומעילות ובהתאם למדיניות למניעת מעילות והונאות, אשר אושרה על ידי הדירקטוריון.

מסגרת ניהול הסיכון התפעולי מבוססת, בין היתר, על סטנדרטים גבוהים של יושרה ואתיקה, מחויבות לממשל ארגוני יעיל, כולל בין היתר הפרדת תפקידים, מניעת ניגודי עניינים, הגדרת סמכויות ואחריות והגדרת נהלי עבודה לתהליכים השונים.

על מנת להעמיק את המודעות לציות ולתהליכי בקרה נוספים, גיבשה ואימצה החברה קוד אתי, המהווה מצפן לעבודה השוטפת, ונועד להנחות ולכוון את התנהגות העובד במצבים של דילמות ושאלות לגבי ההתנהגות הראויה והנכונה מבחינה ערכית ומקצועית.

מעבר לפעילויות בקרה שוטפות בתהליכי העבודה, פועלת בחברה יחידת בקרה ייעודית, אשר בודקת עמידת הגורמים השונים בנהלים, במגבלות שהוגדרו ובהוראות הדין ומסייעות למנהלי הפעילויות למלא אחריותם בהקשר לסיכונים תפעוליים.

קיימות גם בקורות ממוכנות במערכות תפעוליות שמטרתן להגביל חשיפה לסיכון תפעולי.

סיכוני סייבר ואבטחת מידע

בהתייחס לסיכוני אבטחת מידע, הדירקטוריון אימץ ואישר מדיניות בנושא אבטחת מידע. מסמך המדיניות מציג את מחויבות ההנהלה לאבטחת המידע בחברה, מתווה את העקרונות להשגת רמת אבטחת מידע נאותה ומפרט, בין היתר, את התשתית הארגונית התומכת בניהול סיכוני מערכות מידע, אבטחת מידע, סקרי סיכונים והמשך פעילות בשעת משבר. מכוחו של מסמך המדיניות נכתבו ונכתבים נהלים פנימיים, תוך התאמות לאופי הפעילות של החברות האמורות השונות בחברה. בד בבד פועלת החברה להקטין חשיפות לסיכוני סייבר.

החברה מייחסת חשיבות רבה לנושא ניהול סיכוני אבטחת מידע ומצויה בתהליך שוטף של ביצוע סקרי סיכונים, הערכת סיכונים ומבדקי חדירה. בנוסף, מתקיימות פגישות תקופתיות של ועדת היגוי לאבטחת מידע בהן נמסר דיווח על סטאטוס נושאים שוטפים בתחום אבטחת מידע.

בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 4-9-2010, "ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים", בוצע סקר להערכת ההשפעה הפוטנציאלית של סיכוני טכנולוגיות המידע על תהליכי הליבה בחברה, לרבות התייחסות לאירועים בעלי פוטנציאל לגרימת נזק. כפועל יוצא מהסקר גובשה תוכנית פעולה לגבי הצעדים למזעור הסיכונים. הסקר עודכן במהלך שנת 2016.

החברה חשופה בפעילותה לסיכון סייבר אשר עלול לנבוע משימוש לא מורשה בזהות, הפרעה לפעילות על ידי פגיעה בפעילות הרשת או השבתת שירותים, פגיעה במערכות, גניבה של נכסים דיגיטליים, החדרה של קודים או תוכנות זדוניות, חדירה למערכת או חשיפת מידע. תפיסת ההגנה של הראל בניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע בנויה על 3 שכבות: שכבת הגנה טכנולוגית, שכבת טיפול באירועים ושכבת רגולציה, ארגון ושיטות. בנוסף להיערכות תפעולית, החברה רכשה כיסוי ביטוחי כנגד פשעי מחשב, בכללם אירועי סייבר.

ב-31 באוגוסט 2016 פורסם חוזר בנושא "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים". החוזר מגדיר עקרונות לניהול סיכוני סייבר בגוף מוסדי ומחייב לנהל סיכונים אלו. ההוראה מתייחסת, בין היתר, לנושאים הבאים: ממשל תאגידי- תפקידים ותחומי אחריות, הערכת סיכונים, הגנת סייבר, ניטור ובקרה, אבטחת מערכות, תקשורת ותפעול, ניהול משתמשים והרשאות, מיקור חוץ, שירותי מחשב בענן, אבטחה פיסית וסביבתית, אבטחת ערוצי קשר עם לקוחות וגורמים חיצוניים. החברה נערכת ליישום הוראות החוזר במלואן.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני סייבר ואבטחת מידע (המשך)

היערכות החברה להמשך פעילות בעת משבר (DRP) והמשכיות עסקית מתבצעת בשני מישורים: הערכות לנפילת מערכות המחשוב והערכות לאירוע קטסטרופה במשרד הראשי ברמת-גן.

מערכות המחשוב נמצאות באתר חיצוני ומערכות חלופיות נמצאות באתר נפרד. במקרה של נפילה של מערכות המחשוב תוכל הקבוצה תוך זמן קצר יחסית לחדש את כל שירותי המחשוב הקריטיים דרך המערכות החלופיות באמצעות קווי תקשורת מאובטחים חלופיים. בוצע לאחרונה בנובמבר 2016.

בהתייחס להערכות לאירוע קטסטרופה במשרד הראשי ברמת-גן, הגופים המוסדיים בקבוצה נערכים להתארגנות של עובדים באתרים אחרים של הקבוצה, לגיבוי וביצוע עבודה במשמרות. כל תת-יחידה תיערך להתרחשות אירוע כאמור באמצעות תהליכי גיבוי לוגיסטי וכתביבת נהלי יחידה להסדרת ההתנהלות עם קרות אירוע כאמור.

בחברה קיים ספר נהלים המסדיר אופן ההתנהלות עם קרות כל אחד מן האירועים הנ"ל. בנוסף, מתבצעים תרגולים במסגרת הקבוצה לאירוע משבית (קטסטרופלי), בו מתורגלים תהליכים לוגיסטיים נבחרים ומופעלות תוכנות ומערכות מרכזיות מהאתר החלופי.

תקדימים משפטיים מהותיים ותובענות ייצוגיות

הקבוצה חשופה להחלטות שיפוטיות מהותיות תקדים משפטי מחייב ביחס לפעילות החברה ולגרום לעלויות לא צפויות.

לתובענות ייצוגיות ולתביעות משפטיות מהותיות אחרות כנגד החברה, עלולה להיות השפעה מהותית על עסקיה. הליכים כאמור יכול שינבעו גם מפעולות של צדדים שלישיים (כגון סוכנים), מבלי שלחברה תהיה יכולת חזרה מעשית לאותם צדדים שלישיים.

היועץ המשפטי של החברה אחראי לניהול הסיכון המשפטי, מסתייע במידת הצורך ביועץ משפטי חיצוני ומעניק תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות החברה. במסגרת זו, ניהולו השוטף של הסיכון המשפטי מתבטא בעיקר במתן ייעוץ משפטי שוטף לאורגנים המוסמכים בחברה בנושאים השונים הכרוכים בפעילות החברה, בהכנת מסמכי התקשרות, בניהול הידע המשפטי בחברה, ובכלל זה עדכון הגורמים הרלבנטיים בשינוי הוראות דין ורגולציה לסוגיהם, אשר יש להם השלכה על עבודת החברה, בהתאמת מערך ההסכמים והנהלים לשינויים אלה ובעדכונים שוטפים של מערכות ההסכמים והמסמכים שבשימוש החברה, ובריכוז התביעות הייצוגיות נגד החברה והפיקוח על הגורמים המקצועיים המטפלים בהן מטעם החברה.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא את דרישות החוק פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה, המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. בינואר 2012 החברה אימצה תכנית אכיפה, במסגרת יישום הוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון, המתקן את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ופיקוחו על ביצועה.

סיכון ציות

פעילויות מהותיות בחברה כפופות להוראות רגולטוריות שונות. אי עמידה בדרישות רגולטוריות עלולה לגרום סנקציות ועיצומים כספיים כלפי החברה ועשויה להוות בסיס לתביעות נגדה.

החברה חותרת לעמידה בכל הדרישות הרגולטוריות המוטלות עליה, מתוך שאיפה שלא להיחשף לסיכוני ציות.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא את דרישות החוק, פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. החברה אימצה תכנית אכיפה ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ופיקוחו על ביצועה.

סיכון מוניטין

המוניטין של החברה הינו אחד הנכסים היקרים ביותר שלה והגנתו הינה חיונית לפעילות החברה. בשל כך, החברה עושה כל מאמץ לשמר את המוניטין החיובי הקיים. ניהול סיכון המוניטין מסתמך על תרבות אתית חזקה שבה מופעל שיקול דעת בסביבה מובנית ומודעת סיכונים. הערכת סיכון המוניטין מהווה שיקול עיקרי בהערכת כל פעילות עסקית, התקשרות ושיתוף פעולה. כל יחידה עסקית אחראית לביצוע הפעולות הנדרשות על מנת להבטיח מזעור החשיפה לסיכון המוניטין בממשקי עבודה אל מול שותפים עסקיים וצדדים שלישיים.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. דרישות חוקיות

המסגרות הרגולטוריות קובעות הסדרים שונים ומציבות דרישות רבות ביחס לסיכונים הייחודיים להם חשופים גופים מוסדיים וגופים שעיסוקם בשוק ההון והפיננסים. ניהול הסיכונים בחברה מונחה על ידי הסדרי חקיקה רבים אשר פורסמו במהלך השנים האחרונות, הכוללים דרישות שונות, שהעיקריות בהן:

- דרישה למינוי מנהל סיכונים.
- דרישות, מתוקף החוזר המאוחד פרק 10 - ניהול סיכונים, המתייחסות לתפקידי מנהל הסיכונים ומארג היחסים שלו עם בעלי תפקידים אחרים.
- דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידה ולבקרת הסיכונים.
- חוזר גופים מוסדיים 2007-9-15 בנושא ניהול סיכונים אשראי.
- הוראות לעניין טיפול בקטגוריות ספציפיות של סיכונים תפעוליים: מעילות והונאות, אבטחת מידע, ניהול המשכיות עסקית, סיכונים טכנולוגיים מידע ובקרה על דיווח כספי (SOX).

החברה מיישמת את דרישות החוקים והחוזרים, בהתאם ללוחות הזמנים שנקבעו.

ג. סיכונים שוק

1. סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים ושל התחייבויות פיננסיות ישתנו כתוצאה משינויים במחירי שוק. סיכונים שוק כוללים, בין היתר, סיכונים הנובעים משינויים בשערי הריבית, בשערי מניות, במדד מחירים לצרכן ובמטבע חוץ.

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכונים שוק

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי במשתנים אלה על הרווח (הפסד) לשנה ועל הרווח הכולל (הון עצמי). ניתוח הרגישות הינו ביחס לנכסים הפיננסיים ולהתחייבויות הפיננסיות בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה, שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמננטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, בניתוח הרגישות לעיל, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.

ניתוח הרגישות, מביא לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.

יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

ליום 31 בדצמבר, 2016

שיעור השינוי בש"ח של מטבע חוץ		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)	
-10%	+10%	-1%	+1%	-1%	+1%
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(1)	1	(288)	288	-	-
(1)	1	(288)	288	1,702	(1,594)

רווח (הפסד)

רווח כולל (הון עצמי) (ב)

ליום 31 בדצמבר, 2015

שיעור השינוי בש"ח של מטבע חוץ		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)	
-10%	+10%	-1%	+1%	-1%	+1%
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	(196)	196	(5)	5
-	-	(196)	196	1,818	(1,702)

רווח (הפסד)

רווח כולל (הון עצמי) (ב)

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני שוק

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2014					
שיעור השינוי בש"ח של מטבע חוץ		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעורי הריבית (א)	
-10%	+10%	-1%	+1%	-1%	+1%
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(64)	64	(35)	35	-	-
(64)	64	(35)	35	1,289	(1,211)

רווח (הפסד)

רווח כולל (הון עצמי) (ב)

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים עם ריבית משתנה החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוחי הרגישות ביחס לרווח הכולל מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על הרווח (הפסד) לשנה.

(ג) ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי.

3. פירוט הנכסים וההתחייבויות של החברה בחלוקה לבסיסי הצמדה:

ליום 31 בדצמבר 2016					
ללא הצמדה	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	פריטים לא פיננסיים ואחרים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
					נכסים:
-	-	-	16,677	16,677	נכסים בלתי מוחשיים
-	-	-	228	228	נכסי מיסים נדחים
-	-	-	216,263	216,263	הוצאות רכישה נדחות
-	-	-	56	56	רכוש קבוע
-	9,198	-	-	9,198	נכסי מיסים שוטפים
30,720	-	-	631	31,351	חייבים ויתרות חובה
30,720	9,198	-	233,855	273,773	
					השקעות פיננסיות:
38,151	35,591	-	-	73,742	נכסי חוב סחירים
17	155	-	-	172	נכסי חוב שאינם סחירים
-	-	-	2	2	אחרות
38,168	35,746	-	2	73,916	סה"כ השקעות פיננסיות
30,908	-	17	-	30,925	מזומנים ושווי מזומנים
99,796	44,944	17	233,857	378,614	סך הכל נכסים
					סך כל הון
-	-	-	316,479	316,479	התחייבויות:
62,135	-	-	-	62,135	זכאים ויתרות זכות
62,135	-	-	-	62,135	סך הכל התחייבויות
62,135	-	-	316,479	378,614	סך הכל הון והתחייבויות
37,661	44,944	17	(82,622)	-	סך הכל חשיפה מאזינת

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני שוק (המשך)

3. פירוט הנכסים וההתחייבויות של החברה בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2015					
ללא הצמדה	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	פריטים לא פיננסיים ואחרים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	-	-	16,860	16,860	נכסים: נכסים בלתי מוחשיים הוצאות רכישה נדחות רכוש קבוע חייבים ויתרות חובה
-	-	-	189,227	189,227	
-	-	-	58	58	
5,115	-	-	254	5,369	
5,115	-	-	206,399	211,514	
45,555	32,006	-	-	77,561	השקעות פיננסיות: נכסי חוב סחירים נכסי חוב שאינם סחירים אחרות סה"כ השקעות פיננסיות
15	169	-	-	184	
-	-	-	2	2	
45,570	32,175	-	2	77,747	
9,585	-	3	-	9,588	מזומנים ושווי מזומנים
60,270	32,175	3	206,401	298,849	
סך הכל נכסים					
-	-	-	247,783	247,783	סך כל הון
-	-	-	288	288	התחייבויות: התחייבויות מסים נדחים התחייבויות בגין מסים שוטפים זכאים ויתרות זכות התחייבויות פיננסיות סך הכל התחייבויות
-	545	-	-	545	
24,973	-	-	-	24,973	
25,260	-	-	-	25,260	
50,233	545	-	288	51,066	
50,233	545	-	248,071	298,849	סך הכל הון והתחייבויות
10,037	31,630	3	(41,670)	-	סך הכל חשיפה מאזנית

ה. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהחברה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה. צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם.

מתוך יתרת הנכסים של החברה, סך של כ- 104,667 אלפי ש"ח הינם מזומנים ושווי מזומנים ונכסים סחירים הניתנים למימוש מיידי. על פי תקנות דרכי ההשקעה על החברה להחזיק בנכסים נזילים בסכום שלא יפחת מ-50% מההון הנדרש.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכונים אשראי

סיכון אשראי הוא סיכון להפסד כספי שיגרם לחברה באם לקוח או צד שכנגד למכשיר פיננסי לא יעמוד בהתחייבויותיו החוזיות, והוא נובע בעיקר מחובות של חייבים אחרים וכן מהשקעות בניירות ערך.

מזומנים ושווי מזומנים

החברה מחזיקה במזומנים בבנקים המדורגים AA- עד AA+ בהתבסס על הדירוג של חברות מעלות ומדרוג.

חייבים - הכנסות לקבל מדמי ניהול

הכנסות החברה נובעות מזכאות לקבל דמי ניהול מקרנות הפנסיה ומקופות הגמל שבניהולה ועל-כן לחברה חשיפה שולית בגין סיכון אשראי הנובעת מחייבים - הכנסות לקבל מדמי ניהול.

השקעות פיננסיות

החברה מגבילה את החשיפה לסיכון אשראי על ידי השקעה בעיקר באגרות חוב ממשלתיות סחירות ובאגרות חוב קונצרניות סחירות בדרוג גבוה. נכון ליום 31 בדצמבר 2016, ההנהלה אינה צופה שהצדדים שכנגד לא יעמדו בהתחייבויותיהם.

1. חלוקת נכסים על פי מיקומם:

ליום 31 בדצמבר					
2015			2016		
סך הכל	שאינם סחירים	סחירים	סך הכל	שאינם סחירים	סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
77,745	184	77,561	73,914	172	73,742

סך הכל נכסי חוב בארץ

2. חלוקת נכסים בחלוקה לדירוגים:

א. נכסי חוב

דירוג מקומי (*)				
ליום 31 בדצמבר 2016				
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	AA ומעלה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
58,050	-	-	-	58,050
15,692	-	55	69	15,568
73,742	-	55	69	73,618

נכסי חוב בארץ

נכסי חוב סחירים:

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים:

אגרות חוב קונצרניות

נכסי חוב אחרים לפי בטחונות, הלוואות על פוליסות

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

סך הכל נכסי חוב בארץ

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמה: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכוני אשראי (המשך)

2. חלוקת נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

א. נכסי חוב (המשך)

דירוג מקומי (*)				
ליום 31 בדצמבר 2015				

סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB עד A	AA ומעלה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

נכסי חוב בארץ

נכסי חוב סחירים:

63,363	-	-	-	63,363	אגרות חוב ממשלתיות
14,198	-	64	841	13,293	אגרות חוב קונצרניות
77,561	-	64	841	76,656	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים:

169	-	-	63	106	אגרות חוב קונצרניות
15	15	-	-	-	נכסי חוב אחרים לפי בטחונות, הלוואות על פוליסות
184	15	-	63	106	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
77,745	15	64	904	76,762	סך הכל נכסי חוב בארץ

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

ב. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים

דירוג מקומי (*)					

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 31 בדצמבר 2016		
סך הכל	לא מדורג	AA ומעלה	סך הכל	לא מדורג	AA ומעלה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,369	5,369	-	31,351	31,351	-
-	-	-	228	228	-
2	2	-	2	2	-
9,588	-	9,588	30,925	-	30,925

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

ביאור 24 - ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכוני אשראי (המשך)

3. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים:

ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016	
סיכון אשראי מאזני		סיכון אשראי מאזני	
סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
-	-	4,219	5.71
88	0.11	2,961	4.01
3,147	4.05	2,028	2.74
8,973	11.54	4,484	6.07
2,018	2.60	1,028	1.39
141	0.18	1,127	1.52
15	0.02	17	0.02
14,382	18.50	15,864	21.46
63,363	81.50	58,050	78.54
77,745	100.00	73,914	100.00

ענף משק

בינוי ונדל"ן
חשמל ומים
תקשורת ושרותי מחשב
בנקים
שירותים פיננסיים
שירותים עסקיים אחרים
אנשים פרטיים

אג"ח מדינה

סך הכל

2. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית.

סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

1. קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמותה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי החברה לעמיתי הקרנות והקופה שבניהולה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, עקב פערי מידע בין החברה לבין עמיתי קרנות הפנסיה וקופת הגמל, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרים פנסיוניים ארוכי טווח המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות. פרשנות חדשה לאמור במוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של החברה בגין המוצרים הקיימים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הממונה, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיוטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהם, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרוניות" בנושאים שונים שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחומי החסכון הפנסיוני בו פועלת החברה. בתחום זה התקשרויות עם העמיתים הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדיון, לרבות בפסיקת בתי המשפט. זכויות אלו מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחומים אלו.

2. ביום 18 בנובמבר, 2012 פרסם המפקח חוזר שעניינו טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים. החוזר מפרט את מסגרת הפעולות שעל גוף מוסדי לבצע על מנת להבטיח שרישום זכויות עמיתים במערכות המידע יהיה מהימן, שלם, זמין וניתן לאחזור. החברה פועלת בהתאם לדוחות הזמנים המוגדרים בחוזר. סיום פרויקט הטיוב הינו עד ליום 30 ביוני 2016. החברה סיימה נכון למועד האמור את פעולות הטיוב במרבית הנושאים אשר נכללו במסגרת תכנית העבודה של הפרויקט.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

2. (המשך)

יחד עם זאת, נותרו מספר נושאים אשר בשל מורכבותם הטיפול בהם נמשך גם לאחר המועד הקבוע לסיום הפרוייקט והם נמצאים בשלבים מתקדמים של טיפול. בנוסף עוסקת החברה, בהתאם לדרישות החוזר, בטיפול שוטף ובשימור של פעולות הטיפול שבוצעו במסגרת הפרוייקט. במהלך יישום הפרוייקט, לא התגלו פערים בעלי השפעה מהותית על זכויות העמיתים ועל הדוחות הכספיים.

3. חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופות, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופות. קיימת אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחוייבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופות האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון: הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת החברה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת החברה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

4. העברות - במסגרת הנחיות הממונה, החברה המנהלת נדרשת לבצע העברות תוך פרקי זמן כפי שנקבע בתקנות. אי עמידה במועדים כאמור שעלולה לנבוע בתקופות מסוימות מאירועים שלחברה אין שליטה עליהם חושפת את החברה להתחייבות פיננסית בגין פערי תשואה עד למועד העברת הכספים בפועל לחשבון העמית.

5. ביום 13 ביולי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי (מחוז מרכז) תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד ארבע חברות נוספות המנהלות את קרנות פנסיה הגדולות בענף. עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות מעלות את דמי הניהול המשולמים על ידי עמיתים בקרנות פנסיה מתוך החיסכון שהצטבר (יתרה צבורה), לשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, במועד בו העמיתים הופכים לפנסיונרים, מקבלים גמלת זקנה והם אינם יכולים עוד לנייד את החיסכון הפנסיוני שלהם. באופן כזה, הנתבעות, כביכול, מפעילות את זכותן החוזית, המוקנית להן על פי הוראות תקנון קרן הפנסיה, באופן פסול, חסר תום לב ובניגוד להוראות הדין.

הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג הינה כל מי שהינו עמית בקרן פנסיה חדשה מקיפה, הנמנית על אחת מן הנתבעות, וזכאי לקבל פנסיית זקנה ו/או יהיה זכאי בעתיד לקבל פנסיית זקנה.

בהתאם לתובענה, הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג, מסתכם להערכת התובעות, לסכום של כ- 48 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

בחודש ינואר הוגשה תגובה (התנגדות) מטעם הנתבעות. בחודש ספטמבר הוגשה תשובה לתגובה ובהמשך הוגשו בקשות ותגובות נוספות לעניין צירוף חוות דעת לתיק בית המשפט. ביום 27 בנובמבר 2016 ניתנה החלטת בית המשפט במסגרתה נקבעו בין היתר, שאלות אשר הופנו לממונה על רשות שוק ההון. בהתאם להערכות יועציה המשפטיות של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דנן, ככל שהעובדות והנסיבות שמנסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית השפט, טענות ההגנה בעלות סיכוי ממשי, כדי לנסות ולהדוף את בקשת האישור והערכתם כי הסיכויים לקבלת בקשת האישור אינם עולים על הסיכויים להדיפתה.

6. ביום 9 בספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד ארבע חברות נוספות המנהלות את קרנות פנסיה הגדולות בענף. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות הפרו, כביכול, את חובות הנאמנות שהן חבות כלפי העמיתים בקופות הגמל שבניהולן בכך שתיגמלו את סוכני הביטוח בעמלות בשיעור הנגזר מדמי הניהול, הנגבים על-ידיהן מן העמיתים ובכך תיגמלו את הסוכנים בסכום הגדל ככל שגדלים דמי הניהול ובטענה כי הנתבעות, עשו, כביכול, עושר ולא במשפט בכך שיצרו, כביכול, מנגנון שמטרתו להעלות את דמי הניהול לטובת הסוכנים והחברות המנהלות. התובעים מעריכים את הנזק לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסך של כ- 300 מיליוני ש"ח לשנה מאז שנת 2008.

ביום 19 במאי 2016 הוגשה תגובה (התנגדות) מטעם החברה ובמהלך חודש ספטמבר 2016 הוגשה תשובה לתגובה. בהתאם להערכות יועציה המשפטיות של החברה, ככל שהעובדות והנסיבות שמנסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית השפט, הסיכויים להדוף את בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל.

7. ביום 3 בפברואר 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט המחוזי (מחוז מרכז) נגד החברה ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מתחילות לגבות ממקבלי קצבאות נכות ושאיירים, בעת שהם מתחילים לקבל קצבאות ואינם יכולים עוד לנייד את כספיהם לקרן פנסיה אחרת, דמי ניהול בשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, מבלי שניתנת להם הודעה מראש על כך. זאת, תוך הפרה, כביכול, של חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן, של חובות חקוקות, ושל חובות הנאמנות השליחות והזהירות ותוך ניצול לרעה ושימוש בחוסר תום לב בזכות חוזית, עשיית עושר ולא במשפט והתנהלות קרטליסטית.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

7. (המשך)

הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כל מי שמקבל ו/או בעל זכות לקבל קצבת נכות (נכות מכל מין וסוג), וכן כל מי שמקבל ו/או בעל זכות לקבל קצבת שאירים (שאירים מכל מין וסוג), וכן כל מי שהוא עמית פעיל/מבוטח/חבר בקרן פנסיה חדשה מקיפה הנמנית על הנתבעות והוא ניזוק כתוצאה מגביית דמי הניהול בקשר עם קצבאות הנכות והשאירים.

התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו באומדן ראשוני בכמיליארד ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

בחודש אוקטובר הוגשה תגובה (התנגדות) מטעם החברה לבקשת האישור. בהתאם להערכות יועציה המשפטיים של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דנן, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית השפט, טענות ההגנה בעלות סיכוי ממשי, כדי לנסות ולהדוף את בקשת האישור והערכתם כי הסיכויים לקבלת בקשת האישור אינם עולים על הסיכויים להדיפתה.

8. ביום 22 בפברואר 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה גובה, כביכול, מעמיתיה, המבצעים הפקדות חד פעמיות לקרן הפנסיה, כספים, בגין ביטוח לסיכויי נכות וביטוח למקרה מוות בגין תקופה שכבר חלפה ביום הגביה, וכאשר ידוע, כי הסיכון בגינו נגבו הכספים לא התממש ולא יכול עוד להתממש. בכך, מפרה הראל פנסיה, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה ביטוח, תשמ"א - 1981, הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א - 1981, את חובת הגילוי היזום ואת חוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג - 1973, וכן עושה היא, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, ומנצלת את חוסר ניסיונם של עמיתיה.

הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל מי שהפריש כספים לקופות גמל ו/או קרנות פנסיה ו/או ביטוח מנהלים שמנהלת הראל פנסיה ואשר נגבו ממנו כספים רטרואקטיבית בגין ביטוח חיים ו/או סיכויי נכות וזאת במשך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה ועד למועד מתן החלטה בבקשה לאישורה כייצוגית.

נזקו האישי הנטען של התובע מוערך בסך של כ- 826 ש"ח והנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 5,577,000 ש"ח.

בחודש יולי 2016 הוגשה תשובה (התנגדות) לבקשת האישור וכן הוגשה תשובת המבקש לתגובה. במהלך חודש ינואר 2017 הגישה החברה בקשה למחיקת טענה חדשה מתגובת המבקש וחילופין אפשרות להגיב עליה הוגשה תגובה מטעם המבקש וניתנה החלטה כי הבקשה תידון במעמד הדיון. במסגרת דיון קדם משפט שנערך ביום 1 במרץ 2017 קבע בית המשפט כי הסמכות העניינית לדון בתובענה נתונה לבית הדין לעבודה והעביר את התובענה אליו. בהתאם להערכות יועציה המשפטיים של החברה, הסיכוי שהחברה תחויב בסכום מהותי נמוך מ-50%.

9. ביום 2 באוגוסט 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט המחוזי מחוז מרכז. עניינה של התובענה בטענה כי החברה גובה, כביכול, מעמיתיה, בנוסף לדמי הניהול, תשלום בגין רכיב הוצאות ניהול השקעות (רכיב הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הוראה חוזית המאפשרת לה לגבות. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות תקנון קרן הפנסיה אשר נגבו מהם הוצאות ניהול השקעות בשבע השנים שקדמו להגשתה של התובענה.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 132 מיליוני ש"ח.

בחודש ינואר 2017 הגישה החברה תגובה (התנגדות) לבקשת האישור. בהתאם להערכות יועציה המשפטיים של החברה, חרף הקושי להעריך את סיכויי התיק דנן, ככל שהעובדות והנסיבות שנמסרו להם על ידי החברה יוכחו בבית השפט, טענות ההגנה בעלות סיכוי ממשי, כדי לנסות ולהדוף את בקשת האישור והערכתם כי הסיכויים להדיפת בקשת האישור גבוהים מהסיכויים שתתקבל.

10. ביום 6 בנובמבר 2016 התקבלה בחברה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית נגד הראל חברה לביטוח בע"מ, נגד כלל חברה לביטוח בע"מ ("כלל") ונגד עמותת גמלאי קרן הפנסיה "נתיב" דרום ומרכז ("עמותת הגמלאים"), אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז במסגרת בקשה לאישור תובענה כייצוגית, המתנהלת החל מחודש מאי 2015 נגד כלל ועמותת הגמלאים. עניינה של התובענה בטענה, כי כלל ביטלה באופן חד צדדי ולא כדין את פוליסת ביטוח החיים הקבוצתית, בטענה כי הפוליסה אינה רווחית. צירופה של הראל ביטוח לבקשת האישור מתבקש, לטענת התובע, נוכח תפקידה של החברה אשר מעניקה שירותי תפעול וניהול לקרן הפנסיה "נתיב", ביחד עם עמותת הגמלאים, לגבות מחברי העמותה את דמי הביטוח החודשיים ונוכח עמדתה של החברה, כי לא ניתנו לה הרשאות חברי העמותה לגביית סכומים גבוהים יותר מקצבאותיהם. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל מי שבוטח בכלל בפוליסת ביטוח מסוג חיים קבוצתית אשר נערכה על ידי עמותת הגמלאים ואשר בוטלה על ידי כלל באופן חד צדדי. התובע מעריך את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 90 מיליון ש"ח.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

10. (המשך)

ביום 9 בפברואר 2017 העבירה החברה לב"כ המבקשים תצהיר מפורט אודות העובדות הרלוונטיות בין היתר צוין כי החברה אינה צד לביטוח הקבוצתי וכי היא אדישה לתוצאות ההליך ותפעל בהתאם להחלטות בית המשפט.

בהתאם להערכות יועציה המשפטיות של החברה, צירופה של החברה להליך אינו בשל סעד שנדרש כלפיה ועל כן הסיכוי שהחברה תחויב בסכום כלשהו הוא אפסי.

11. ביום 20 בדצמבר 2016 התקבלה בחברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה, אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז. עניינה של התובענה בטענה כי החברה מעלה, כביכול את דמי הניהול הנגבים מעמיתיה בקרן הפנסיה המקיפה מבלי שניתנת להם על כך הודעה כדין, וכי היא גובה מהם, כביכול, בעת הפקדת כספיהם בקרן הפנסיה הכללית עקב הפקדה מצטברת בקרן הפנסיה המקיפה העולה על התקרה הקבועה לכך בחוק, דמי ניהול בשיעור העולה על שיעור דמי הניהול שלהם בקרן הפנסיה המקיפה, מבלי שניתנת להם הודעה על כך.

הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל עמית, אשר בשבע השנים שקדמו למועד הגשת בקשת האישור ועד אישורה כייצוגית, הועלו דמי הניהול הנגבים ממנו מבלי שניתנה לו הודעה כדין ו/או נגבו ממנו דמי ניהול בניגוד למוסכם בינו לבין החברה.

נזקו האישי הנתבע של התובע מוערך בכ- 265 ש"ח והוא מציין כי אין ביכולתו להעריך את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג. לאור שלבי המוקדמים של התובענה, טרם ניתן להעריך את סיכוייה.

12. ביום 13 בפברואר 2017 הוגשה תובענה ובקשה להכירה כייצוגית נגד החברה ונגד החברה האם הראל חברה לביטוח בע"מ, אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות תשלומים שונים בגין הקמת הלוואות ו/או הטיפול בהן וזאת לכאורה, בניגוד להוראות הדין, בהיעדר הרשאה חוקית ובניגוד לעמדת המאסדר.

הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כל אדם או גוף אשר נטל הלוואה ו/או קיבל אשראי מהמשיבות ונגבו ממנו כספים בקשר עם הקמת ההלוואה ו/או הטיפול בה, בשבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ- 5.9 מיליון ש"ח. לאור שלביה המוקדמים של התובענה, טרם ניתן להעריך את סיכוייה.

13. ביום 16 בפברואר הוגשה תובענה ובקשה להכירה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד חברה נוספת, אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות מעמיתיהן, אשר נוטלים מהן הלוואות, תשלומים שונים בגין טיפול באופן הלוואות וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הדין ולעמדת הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון.

הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל עמיתי הנתבעות, אשר קיבלו מהן הלוואות ולחילופין כל עמיתי הנתבעות.

התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ- 44.75 מיליון ש"ח. לאור שלביה המוקדמים של התובענה, טרם ניתן להעריך את סיכוייה.

ב. התקשרויות

1. הסכמי ניהול ותפעול מול הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח")

לחברה הסכמים עם הראל ביטוח שמטרתם ליצור שיטת חיוב עבור שירותים שונים שמעניקה הראל ביטוח לחברה תוך שהחברה מנצלת את היתרון לגודל של הראל ביטוח ובכך חוסכת את רכישתם של שירותים שונים. החברה מקבלת שירותי ניהול ותפעול ובהם: שירותי תפעול, מחשוב ואינטרנט, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות, שירותים בתחום משאבי אנוש ושכר, ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ועוד.

הסכם לעניין מגזר הפנסיה

עד לשנת 2016 שילמה החברה בתמורה לשירותים אלה שיעור קבוע בגובה 0.1% מהיקף נכסי הקרנות שהחברה מנהלת למעט נכסי עמיתים שלגביהם חל ההסדר הפנסיוני עם צה"ל, כל עוד הינם עמיתים פעילים במסגרת ההסדר כאמור וזכאים לדמי הניהול הקבועים בו.

החל מינואר 2016 עודכן הסכם ההתקשרות שבין הראל ביטוח לחברה בנוגע לשירותים האמורים שמעניקה הראל ביטוח להראל פנסיה. בהתאם להתקשרות כאמור, הראל פנסיה תישא בהוצאות בפועל בהן עמדה הראל ביטוח בגין השירותים כאמור.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התקשרויות (המשך)

1. הסכמי ניהול ותפעול מול הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח") (המשך)

הסכמים לעניין מגזר הגמל

• ביום 23 בינואר 2007 נחתם הסכם בין הראל ביטוח לבין הראל גמל, בקשר עם ניהולן של קופות לאומי עבור הראל ביטוח. בהתאם להוראות ההסכם, החברה אחראית כלפי העמיתים בקופות לאומי וכלפי הראל ביטוח לקיום כל הוראות הדין הנוגעות לניהול קופות גמל וקיום כל ההתחייבויות המוטלות על חברה מנהלת כלפי עמיתים בקופות גמל. בהסכם נקבע כי הראל ביטוח רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת בהודעה מראש בת 45 ימים, ואילו החברה רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בכל עת בהודעה מראש של 180 ימים. בהתאם להוראות ההסכם, החברה תגבה מאת עמיתי הקופות את דמי הניהול ותעבירם להראל ביטוח, לאחר תשלום הוצאותיה הישירות בקשר עם ניהול קופות הגמל בתוספת 2% וכן הוצאות נוספות שהוציאה ואשר אינן ניתנות לייחוס באופן ישיר לקופת הגמל כאמור. ייחוס ההוצאות ייעשה בהתאם ליחס שבין סך נכסי קופות הגמל עליהן חל הסכם זה לסך הנכסים המנוהלים על ידי החברה.

• על פי הסכם בין החברה להראל ביטוח, החברה, יחד עם קחצ'ק, משלמת להראל ביטוח עבור שירותי ניהול ההשקעות הניתנים לחברה ולקחצ'ק על ידי חטיבת ההשקעות של הראל ביטוח. הקצאת העלויות בין החברות המנהלות מבוצעת לפי שלושה פרמטרים: היקף הנכסים המנוהלים בידי כל חברה מנהלת; תמהיל ההשקעות, לפי אפיקי השקעה; ושיעור גידול התיק. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית.

• להראל ביטוח הסכם עם לאומי שירותי שוק ההון בע"מ (לשעבר לאומי גמל) (להלן - "לאומי גמל"), לפיו מעניקה לאומי גמל שירותי תפעול עבור קופות הגמל שהראל ביטוח רכשה מלאומי גמל ומבנק לאומי לישראל בע"מ (להלן - "קופות לאומי") בשלהי שנת 2006. כן קיים הסכם בין החברה לבין לאומי גמל לפיו תיתן לאומי גמל שירותי תפעול גם ליתר הקופות שבניהול החברה.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.1), קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכמים אלה.

2. הסכמי ניהול ויעוץ עם הראל השקעות

מטרת ההסכם לעגן את הפעולות שמבצעת הראל השקעות עבור החברה, במסגרת תפקידה של הראל השקעות כחברה השולטת, בעקיפין, בחברה ובגופים מוסדיים נוספים בקבוצת הראל ביטוח ופיננסים וכחברה המכוונית את פעילותם של הגופים המוסדיים שבשליטתה, מקדמת את עסקיהם, מסייעת בהרחבת חוג לקוחותיהם, פועלת להרחבת עסקיהם ומתקשרת בשמם בעסקאות שונות.

הסכם לעניין מגזר הפנסיה

בהתאם להסכם בתוקף מיום 1 בינואר 2009, משלמת החברה לחברה האם הסופית - הראל השקעות בביטוח ופיננסיים בע"מ סך של 0.5% בתוספת מע"מ מדמי הגמולים שגובה קרן הפנסיה המקיפה והכללית שבניהולה, למעט דמי הגמולים הנגבים מעמיתים שלגביהם חל ההסדר הפנסיוני עם צה"ל. הסכם זה הינו לתקופה בלתי מוגבלת עם אפשרות להביא לביטולו על ידי כל צד בתום כל שנה קלנדרית בהודעה שתימסר 60 יום מראש. החל מינואר 2016 עודכן ההסכם והוגבלה תקרת דמי הניהול שתשלם החברה לחברת האם הסופית עד לסך של 50 מ"ח לשנה.

הסכם לעניין מגזר הגמל

בהתאם להסכם זה, בתמורה למתן שירותי הניהול, תהיה הראל השקעות זכאית לדמי ניהול בשיעור של 3% מדמי הניהול השנתיים שיתקבלו אצל החברה מקופות הגמל שבניהולה. תקופת ההסכם היא מיום 1 בינואר 2009 והוא יהיה לתקופה בלתי מוגבלת בכפוף לאפשרות ביטולו, בתום כל שנה קלנדרית, על ידי כל אחד מהצדדים, בהודעה שתימסר 60 יום לפני תום השנה הקלנדרית.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.1), קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכם זה.

ביאור 25 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התקשרויות (המשך)

3. ביום 26 בפברואר, 2013, נחתמו הסכמים בין החברה ובין חברה אחת "ידידים הולדינג וניהול (1984) בע"מ" (להלן: ידידים), ולפיו הומחו כל זכויותיה והתחייבויותיה של ידידים כלפי החברות הבנות שלה, לעתיד ניהול קרנות פנסיה בע"מ ומנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ החל משנת 2013. בהמשך לכך תספק החברה את השירותים שאותם התחייבה לספק ידידים לחברות האמורות ובתמורה לכך תהיה החברה זכאית לדמי הניהול והתפעול להם הייתה זכאית ידידים.

ביום 1 בינואר 2016 מוזגה מנוף ניהול לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.1 לעיל), לאור המיזוג בוטל ההסכם בין החברה לבין מנוף ניהול.

להלן פרטים בדבר דמי הניהול והתפעול להם זכאית החברה בגין השירותים אותם מספקת כאמור לעיל, והכל החל משנת 2013:

א. לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ - 2,850 אלפי ש"ח לשנה, צמוד למדד שפורסם בחודש אוגוסט 2011, ובניכוי עלויות ישירות בהן נשאה. במהלך שנת 2014 הוארך ההסכם לתקופה נוספת בת שלוש שנים.

ב. מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ - מלוא דמי הניהול הנגבים על ידה מהקרן שבניהולה ובניכוי עלויות ישירות בהן נשאה. לאור מיזוג מנוף ניהול לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.1 לעיל), בוטל ההסכם.

במסגרת הסכמים אלה לא תהיה החברה אחראית לפעולה כלשהי כלפי לעתיד ניהול קרנות פנסיה בע"מ ומנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ שעילתה לפני שנת 2013.

4. ביום 17 בנובמבר 2014 נחתם הסכם בין החברה לנתיב, וזאת בהמשך להסכמים ולהסדרים בין הצדדים עד אותו מועד. ההסכם האמור מסדיר שני עניינים מרכזיים: האחד – מועד סיום שירותי התפעול שמספקת החברה לנתיב נקבע לסוף חודש פברואר 2017 (עם אפשרות להארכה בהתאם לצורך); השני – קביעת גובה דמי הניהול שתשלם נתיב לחברה וזאת החל מהמחצית השנייה של שנת 2014 (הנחה נוספת שנאמדת בכ- 2 מיליון ש"ח לשנה), קרי דמי ניהול של כ- 10 מיליון ש"ח בשנה. ההסכם בין הצדדים לא הוארך והסתיים בסוף חודש פברואר 2017 כאמור.

5. הסכם עם קחצ'ק, חברה קשורה

בהתאם להסכם, החברה תספק מתן שירותי תפעול וניהול. שירותים אלו כוללים, בין היתר, שירותי מחשוב, ניהול סיכונים ואקטואריה, ניהול השקעות וביטוח דירקטורים. מטרתו של הסכם זה הינה ליצור שיטת חיוב עבור שירותים שונים שמעניקה החברה לקחצ'ק, תוך שקחצ'ק מנצלת את היתרון לגודל של החברה ובכך חוסכת בעלויות התפעול והניהול.

בהתאם להוראות הסכם זה, משלמת קחצ'ק לחברה דמי תפעול וניהול בשיעור של 95% מדמי הניהול נטו שמקבלת קחצ'ק מקרן ההשתלמות שבניהולה. ביום 20 בנובמבר 2013 נחתמה מול הראל גמל תוספת להסכם אשר במסגרתה נקבע כי ההסכם יוארך באופן אוטומטי לתקופה של 3 שנים אלא אם תינתן על ידי אחד מהצדדים הודעה בדבר אי חידושו, והתמורה עבור ההסכם תועבר אחת לרבעון ולא אחת לחודש. ההסכם אושר בועדת הביקורת של הראל גמל ביום 18 בנובמבר 2013 ובדירקטוריון הראל גמל ביום 20 בנובמבר 2013.

עם מיזוג הראל גמל לתוך החברה (ראה ביאור 1.ב.1), קיבלה על עצמה החברה את הזכויות וההתחייבויות של הראל גמל על פי הסכם זה.

**הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה
(לשעבר: הראל גילעד פנסיה)**

בניהול

**הראל פנסיה וגמל בע"מ
(לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)**

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה	3
א.	תיאור כללי של קרן הפנסיה ושל החברה המנהלת	3
ב.	מועד הקמת קרן הפנסיה	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
ד.	שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאת קרן הפנסיה לקבל ומטרתן	4
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קרן הפנסיה	5
א.	שינוי במספר המבוטחים	5
ב.	ניתוח זכויות עמיתים בקרן הפנסיה	5
3.	מידע אודות דמי ניהול	6
א.	שיעור דמי הניהול	6
ב.	מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקרן ^(*)	6
4.	ניתוח מדיניות השקעה	7
א.	מדיניות ההשקעה	7
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	7
5.	ניהול סיכונים	9
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	9
ב.	סיכוני נזילות	9
ג.	סיכוני שוק	11
ד.	סיכוני אשראי	19
ה.	סיכונים גאוגרפיים	26
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקרן	32
6.	ביטוח משנה	33
7.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	33
8.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	33

1. מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה

א. תיאור כללי של קרן הפנסיה ושל החברה המנהלת

קרן הפנסיה:

- שם קרן הפנסיה: הראל פנסיה (לשעבר - הראל גילעד פנסיה) (להלן - "קרן הפנסיה" או "הקרן").
- סוג קרן הפנסיה: הקרן הינה קרן פנסיה חדשה מקיפה המשלמת לקצבה כמשמעותה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 (להלן: חוק קופות הגמל), אשר אינה קופת ביטוח. קרן זו מעניקה פנסיית זקנה, פנסיית נכות לאובדן כושר עבודה ופנסיית שאירים למקרה פטירה. הקרן משקיעה חלק מהכספים באג"ח מיועדות המונפקות על ידי המדינה לקרנות פנסיה.
- קוד הקרן: 512267592-000000000000214-0000-000
- סוג העמיתים: שכירים ועצמאיים

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בת בבעלות מלאה של הראל חברת הביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ. שהינה חברה בשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
- למידע אודות שינויים מבניים ראה ביאור 1.ב.1 בדוח הכספי של החברה המנהלת וביאור 1.ג בדוח הכספי קרן הפנסיה.

ב. מועד הקמת קרן הפנסיה

הקרן הוקמה בשנת 1996.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

מסלולי ההשקעה:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
גילעד כללי	512267592-000000000000214-2172-000	1996
מנוף כללי	512267592-000000000000214-2177-000	ינואר 2016
הלכה	512267592-000000000000214-2173-000	2010
אג"ח ללא מניות	512267592-000000000000214-2174-000	2010
מניות	512267592-000000000000214-2175-000	2010
שקלי טווח קצר	512267592-000000000000214-9097-000	2015
ילידי שנות ה-50	512267592-000000000000214-9829-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-60	512267592-000000000000214-9827-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-70	512267592-000000000000214-9825-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-80	512267592-000000000000214-9823-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-90	512267592-000000000000214-9821-000	ינואר 2016

בהתאם לסעיף 47 לתקנון הקרן, הקרן עורכת בנפרד רישומים בגין נכסיה העומדים כנגד התחייבויותיה לזכאים חדשים, לזכאים קיימים ובגין התחייבויותיה למבוטחים.
"זכאים חדשים" – מקבלי קצבאות החל מיום 1/1/2004.
"זכאים קיימים" – מקבלי קצבאות טרם יום 1/1/2004.

מסלולי ביטוח:

שם המסלול	קוד המסלול
מסלול פנסיה מקיפה	101
מסלול עתיר חיסכון פרישה מוקדמת	102
מסלול עתיר ביטוח	103
מסלול עתיר נכות מופחת שאירים	104
מסלול עתיר שאירים	105
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%)	106
מסלול עתיר שאירים מופחת נכות	107
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) פרישה מוקדמת	108
מסלול פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת	109
מסלול עתיר חיסכון	110
מסלול עתיר שאירים מופחת נכות פרישה מוקדמת	111
פנסיה מקיפה תום ביטוח 64	114
פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) תום ביטוח 64	116

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

למידע אודות שינויים מבניים ראה בראש ב.1.1 בדוח הכספי של החברה המנהלת וביאור ג.1 בדוח הכספי של הקרן.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קרן הפנסיה לקבל ומטרתן

שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית הקרן לקבל קבועים בהתאם לתקנה 19 לתקנות מס הכנסה:

הפרשות מעביד: עד 7.5% על חשבון תגמולים.

הפרשות עובד: עד 7% על חשבון תגמולים.

הפרשות מעביד: עד 8.33% על חשבון פיצויים.

הפרשות עצמאי: שיעור ההפקדות המקסימלי לא יעלה על 22.83% מהגבוה מבין שני אלה: הכנסתו של המבוטח לפי סעיף 12(א) או 2(2) לפקודת מס הכנסה בשלה הוא משלם לקרן, או הכנסתו המזכה כהגדרתה בסעיף 47 לפקודת מס הכנסה.

בכל מקרה של מבוטח שכיר או עצמאי, קיימת תקרת הפקדה בקרן הפנסיה המקיפה שהינה: לא יותר מ- 20.5% × פעמיים שכר ממוצע במשך. מעל תקרה זו, הכספים יועברו לקרן כללית.

מטרת ההפקדות בקרן היא לחסכון לצורך קבלת פנסיית זקנה בגיל פרישה, לקבלת פנסיית נכות במקרה של אירוע נכות טרם הגעת המבוטח לגיל פרישה וכן לתשלום פנסיה לשאירי המבוטח או הפנסיונר במקרה של פטירה.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

ביום 1 בינואר 2016 וביום 1 בספטמבר 2016 עודכן תקנון הראל פנסיה. להלן עיקרי השינויים:

- שמה של קרן הפנסיה שונה מ"הראל גילעד פנסיה" ל"הראל פנסיה".
- בוצע עדכון של שמות אפיקי ההשקעה הקיימים ונוסף אפיק השקעה "מנוף כללי" בעקבות המיזוג המתואר בביאור ג.1 בדוח הכספי של קרן הפנסיה וכן, נוסף מודל השקעות תלוי גיל אשר במסגרתו יוקמו אפיקי השקעה שנכסי המבוטחים בהם יושקעו בהתחשב בגילאי המבוטחים.
- אפיק השקעה ברירת מחדל למצטרפים חדשים יהיה לפי מודל תלוי גיל.
- בוטלו הסייגים שהיו קיימים לצורך קבלת פנסיית זקנה רטרואקטיבית.
- נוספה אפשרות לנכה חלקי לשמור על הכיסוי הביטוחי שלו למשך תקופה של עד 24 חודשים על ידי הפקדה בפועל של דמי סיכון ביחס לחלקיות נכותו.
- מנגנון הפרנציזה שונה כך שתקופת ההמתנה תשולם במלואה עם התשלום הראשון של פנסיית הנכות.
- קיזוז קצבאות לנכים הזכאים לקצבה מאחד המקורות המפורטים בחוזר "קצבת נכות בקרן פנסיה במקרה של זכאות ממקור אחר".
- נוספו הוראות מעבר לצורך יישום ביצוע המיזוג המפורט בביאור ג.1 בדוח הכספי של החברה המנהלת ובביאור ג.1 בדוח הכספי של הקרן.
- נוספו אפיקי השקעה למקבלי קצבה.
- עדכון תקרת השכר הקובע למבוטח ל- 4 פעמים שכר ממוצע במשך.

ביום 1 באוקטובר 2016 עודכן תקנון קרן הפנסיה המקיפה כך שלאחר מיזוג החברות תוקן שם החברה המנהלת.

2. ניתוח זכויות עמיתי קרן הפנסיה

א. שינוי במספר המבוטחים

להלן השינוי במספר חשבונות מבוטחי הקרן בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקרן:

מספר חשבונות העמיתים					סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	מיזוג קרן פנסיה (*)	לתחילת השנה	
935,753	36,139	227,613	185,364	744,279	שכירים
11,122	432	510	103	11,044	עצמאיים
946,875	36,571	228,123	185,467	755,323	סה"כ

(*) ראה ביאור 1.ג בדוח הכספי של הקרן.

ב. ניתוח זכויות עמיתים בקרן הפנסיה

ליום 31 בדצמבר			
2015	2016		
		<u>עמיתים פעילים:</u>	
		מספר עמיתים	
365,196	438,736	סך הנכסים נטו (באלפי ש"ח)	
25,975,598	33,685,924		
		<u>עמיתים לא פעילים:</u>	
		מספר עמיתים	
390,127	508,139	סך הנכסים נטו (באלפי ש"ח)	
5,133,979	6,766,626		
		<u>מקבלי קצבה:</u>	
		מספר מקבלי פנסיה - פנסיונרים	
1,540	2,148	זקנה	
1,167	1,627	שאיירים	
896	1,226	נכות	
1,601,959	2,203,523	סך נכסים נטו בגין מקבלי קצבה פנסיונרים (באלפי ש"ח)	
29	30	מספר מקבלי פנסיה - זכאים קיימים לפנסיה	
61	68	זקנה	
7	11	שאיירים	
		נכות	
23,536	26,724	סך נכסים נטו בגין מקבלי קצבה זכאים קיימים לפנסיה (באלפי ש"ח)	
38	40	גיל ממוצע לעמיתים פעילים (בשנים)	
6,294	6,392	שכר מבוטח ממוצע לעמיתים פעילים (בש"ח)	

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016

דמי ניהול מהפקדות					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	4.5%-6%	3%-4.5%	1.5%-3%	0%-1.5%	
6,360	10,417	1,379	69,160	36,157	0%-0.15%
4,472	120	3,744	44,201	82,668	0.15%-0.25%
10,433	2,430	45,054	20,895	1,187	0.25%-0.4%
486,874	111,450	6,348	2,825	701	0.4%-0.5%

סך הנכסים באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016

דמי ניהול מהפקדות					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	4.5%-6%	3%-4.5%	1.5%-3%	0%-1.5%	
					דמי ניהול מנכסים
141,297	542,545	211,440	5,442,502	2,871,810	0%-0.15%
182,899	7,870	418,164	4,734,284	8,734,658	0.15%-0.25%
298,219	135,001	3,183,795	2,085,275	78,427	0.25%-0.4%
6,148,638	4,749,737	369,135	83,349	59,971	0.4%-0.5%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים בקרן (ללא פנסיונרים וזכאים קיימים), נוסף לדמי הניהול, הינו 56,002 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 13 "הוצאות ישירות" בדוח הכספי של הקרן.

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הנכסים באלפי ש"ח	מספר מקבלי קצבה	דמי ניהול מנכסים
2,204,877	5,001	0.40%-0.50%

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקרן (*)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
1.30	שיעור דמי ניהול מהפקדות ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
0.15	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
9,387,530	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)
23.19	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)
251,018	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים
26.51	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)

(*) מתייחס למבוטחים בלבד.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מדיניות ההשקעה של אפיקי ההשקעה בקרן הפנסיה מפורטת באתר האינטרנט של הקרן.
<https://www.harel-group.co.il/long-term-savings/pension/funds/pension/Pages/investment-policy.aspx?menuType=Routes&parentID=4c961926-290d-4c80-9252-88ec675b93e9#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום שנת 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	בשנת 2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שעורי ריבית	במהלך שנת 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך שנת 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו: האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה לשנת 2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך שנת 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה בשנת 2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עלית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ-59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר ביטוח 14-1-2006 בנושא "תפקידי אקטואר ממונה ומנהל סיכונים של מבטח, ומארג היחסים שלהם עם בעלי תפקידים אחרים" אשר פורסם באוקטובר 2006. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בקרן פנסיה. ניהול תיק ההשקעות של הקרן נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים. דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קרנות פנסיה המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התנממשות סיכונים השוק. ועדת ההשקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לווי, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית. הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים. להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקרן ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קרן הפנסיה ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קרן פנסיה, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקרן, העשויים להביא למצב בו הקרן תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקרנות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקרן ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קרנות פנסיה.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקרנות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקרנות לתכנון ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קרנות הפנסיה. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קרנות הפנסיה מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקרן

ליום 31 בדצמבר 2016														
נכסים נטו (באלפי ש"ח)														
נזילות (בשנים)	גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים
נכסים נזילים וסחירים	16,381,696	1,596,996	479,639	63,291	168,876	12,412	190,352	207,807	347,748	322,583	160,446	1,373,869	8,997	5,610
מח"מ של עד שנה	10,398,125	1,027,719	201,877	44,005	70,315	5,317	84,715	88,802	136,316	123,374	58,739	645,416	1,433	19,703
מח"מ מעל שנה	4,152,967	428,893	-	30,044	22	-	16,224	15,629	20,587	17,688	6,821	171,459	-	952
אחרים	3,211,684	347,951	951	3,908	825	-	909	1,068	1,508	1,326	491	24,712	-	-
סה"כ	34,144,472	3,401,559	682,467	141,248	240,038	17,729	292,200	313,306	506,159	464,971	226,497	2,215,456	10,430	26,265

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קרן הפנסיה נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קרנות הפנסיה כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקרן הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקרן מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקרן חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקרן ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקרן. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקרן. הקרן מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקרן כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקרנות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות, כוללים: VaR היסטורי, תרחישי קיצון ותרחיש פסימי מרכזי עבור כל הקרנות. מדד ה-VaR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכוני השוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. מדד ה-VaR מחושב אחת לרבעון. בנוסף, מוצגות תוצאות השפעת תרחישי קיצון ותרחיש פסימי מרכזי על הקרנות הגדולות ונבחנים המתאמים בין אפיקי ההשקעה השונים. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

בתיקי פנסיונרים קיימת התייחסות להתאמה בין מאפייני הנכסים להתחייבויות.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע**גילעד כללי**

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	המחירים לצרכן	בהצמדה למדד	
		במטבע חוץ או	בהצמדה אליו
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8,931,109	14,903,583	10,309,780	34,144,472
4,543,970	10,347	(4,554,317)	-
13,475,079	14,913,930	5,755,463	34,144,472

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מנוף כללי

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
839,949	1,487,099	1,074,511	3,401,559
496,624	923	(497,547)	-
1,336,573	1,488,022	576,964	3,401,559

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הלכה

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
399,854	259,814	22,799	682,467
(70,239)	1,327	68,912	-
329,615	261,141	91,711	682,467

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
39,852	72,505	28,891	141,248
20,685	85	(20,770)	-
60,537	72,590	8,121	141,248

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
109,414	71,199	59,425	240,038
22,062	-	(22,062)	-
131,476	71,199	37,363	240,038

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

שקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,412	5,317	-	17,729
-	-	-	-
12,412	5,317	-	17,729

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
96,761	142,275	53,164	292,200
20,552	447	(20,999)	-
117,313	142,722	32,165	292,200

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
101,849	136,884	74,573	313,306
23,896	278	(24,174)	-
125,745	137,162	50,399	313,306

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
177,154	196,865	132,140	506,159
47,736	217	(47,953)	-
224,890	197,082	84,187	506,159

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
162,193	176,958	125,820	464,971
40,596	12	(40,608)	-
202,789	176,970	85,212	464,971

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
68,175	96,078	62,244	226,497
20,084	84	(20,168)	-
88,259	96,162	42,076	226,497

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
89,748	2,100,150	25,558	2,215,456
21,798	843	(22,641)	-
111,546	2,100,993	2,917	2,215,456

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הלכה למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,864	7,566	-	10,430
(45)	45	-	-
2,819	7,611	-	10,430

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

קצבה לזכאים קיימים

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד המחירים לצרכן	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
371	25,894	-	26,265
(22)	22	-	-
349	25,916	-	26,265

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קרן הפנסיה:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)

-1%	+1%
אחוזים	
1.21	(1.10)
1.21	(1.11)
2.37	(2.13)
2.31	(2.12)
0.04	(0.04)
0.20	(0.20)
2.09	(1.92)
1.74	(1.60)
1.53	(1.41)
1.47	(1.35)
1.47	(1.36)
9.68	(7.89)
12.75	(9.99)
3.45	(2.81)

ליום 31 בדצמבר 2016

גילעד כללי
מנוף כללי
הלכה
אג"ח ללא מניות
מניות
שקלי טווח קצר
ילידי שנות ה-50
ילידי שנות ה-60
ילידי שנות ה-70
ילידי שנות ה-80
ילידי שנות ה-90
בסיסי למקבלי קצבה
הלכה למקבלי קצבה
קצבה לזכאים קיימים

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) השפעה של שינויים בעקום הריבית על סכום הקצבה

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית		ליום 31 בדצמבר 2016
-0.5%	+0.5%	
אחוזים		
(0.09)	0.20	בסיסי למקבלי קצבה
1.77	(1.48)	הלכה למקבלי קצבה
(0.25)	0.35	קצבה לזכאים קיימים

בחישוב ניתוח הרגישות לעקום הריבית נלקחה בחשבון הן ההשפעה על הנכסים והן ההשפעה על ההתחייבויות לפנסיונרים ולזכאים קיימים לפנסיה, ללא התחשבות בגובה העתודה ביום המאזן. ביכולתה של קרן פנסיה להתמודד עם שינויים בעקום הריבית על ידי התאמה נאותה של מח"מ הנכסים למח"מ ההתחייבויות, כך שכל שהתאמה זו טובה יותר, שינויים בעקום הריבית יובילו לשינויים נמוכים יותר בסכום הקצבה. לצורך ניתוח הרגישות, הונח שינוי אחיד בשיעורי הריבית לאורך עקום הריבית.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2016					גילעד כללי
נ"א 100	מניות היתר	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	% מסה"ב
נסחרות במדד	נסחרות במדד	אלפי ש"ח			
738,386	37,610	-	152,246	928,242	17.13
114,212	-	-	-	114,212	2.11
156,541	1,635	-	117,938	276,114	5.10
151,662	16,267	-	171,737	339,666	6.27
750,246	115,216	2,391	114,779	982,632	18.13
588,003	93,590	91,035	472,919	1,245,547	22.98
582,026	100,765	-	220,073	902,864	16.66
305,715	44,802	-	-	350,517	6.47
198,466	24,699	-	56,122	279,287	5.15
3,585,257	434,584	93,426	1,305,814	5,419,081	100.00
					סך הכל

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה ואחזקות

נפט וגז

מנוף כללי

ליום 31 בדצמבר 2016					
	נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל
ת"א 100	מניות היתר	מניות היתר	אלפי ש"ח		
%					מסה"כ
16.33	73,159	3,726	-	15,240	92,125
2.01	11,316	-	-	-	11,316
4.83	15,510	162	-	11,560	27,232
5.97	15,027	1,612	-	17,061	33,700
17.13	74,334	11,416	45	10,884	96,679
26.82	57,732	9,273	16,510	67,808	151,323
15.85	57,667	9,984	-	21,814	89,465
6.15	30,290	4,439	-	-	34,729
4.91	19,664	2,447	-	5,618	27,729
100.00	354,699	43,059	16,555	149,985	564,298

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**אג"ח ללא מניות**

ליום 31 בדצמבר 2016					
	נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל
ת"א 100	מניות היתר	מניות היתר	אלפי ש"ח		
%					מסה"כ
100.00	-	-	-	2,035	2,035

ענף משק

נדל"ן ובינוי

מניות

ליום 31 בדצמבר 2016					
	נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל
ת"א 100	מניות היתר	מניות היתר	אלפי ש"ח		
%					מסה"כ
18.63	12,273	625	-	1,743	14,641
2.42	1,898	-	-	-	1,898
5.82	2,602	27	-	1,939	4,568
6.89	2,521	270	-	2,622	5,413
20.21	12,469	1,915	-	1,491	15,875
14.02	9,094	1,555	-	360	11,009
19.05	9,673	1,675	-	3,612	14,960
7.42	5,081	745	-	-	5,826
5.54	3,298	410	-	642	4,350
100.00	58,909	7,222	-	12,409	78,540

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2016

נסחרות במדד					
נסחרות במדד		נסחרות במדד			
ת"א 100	מניות היתר	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	%
אלפי ש"ח					
מסה"כ					
3,572	182	-	762	4,516	19.23
553	-	-	-	553	2.36
758	8	-	565	1,331	5.67
734	79	-	839	1,652	7.04
3,632	558	-	514	4,704	20.03
2,649	453	-	191	3,293	14.02
2,817	488	-	1,067	4,372	18.62
1,480	217	-	-	1,697	7.23
961	120	-	281	1,362	5.80
17,156	2,105	-	4,219	23,480	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2016

נסחרות במדד					
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
מסה"כ	אלפי ש"ח				
19.21	8,182	1,344	-	331	6,507
2.36	1,007	-	-	-	1,007
5.69	2,422	1,028	-	14	1,380
7.03	2,994	1,514	-	143	1,337
20.08	8,550	923	-	1,015	6,612
13.91	5,923	275	-	825	4,823
18.69	7,958	1,940	-	888	5,130
7.25	3,089	-	-	395	2,694
5.78	2,462	495	-	218	1,749
100.00	42,587	7,519	-	3,829	31,239

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2016

מס"ב	סך הכל	בחו"ל	נסחרות במדד		נסחרות במדד
			לא סחיר	מניות היתר	ת"א 100
%			אלפי ש"ח		
19.27	16,193	2,720	-	653	12,820
2.36	1,983	-	-	-	1,983
5.68	4,772	2,026	-	28	2,718
7.05	5,921	3,005	-	282	2,634
20.08	16,870	1,841	-	2,001	13,028
13.83	11,617	490	-	1,625	9,502
18.67	15,683	3,826	-	1,750	10,107
7.25	6,087	-	-	778	5,309
5.81	4,878	1,003	-	429	3,446
100.00	84,004	14,911	-	7,546	61,547

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2016					
%	סך הכל	בחול"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
מסה"כ	אלפי ש"ח				
19.27	15,521	2,587	-	627	12,307
2.36	1,904	-	-	-	1,904
5.68	4,581	1,945	-	27	2,609
7.04	5,676	2,877	-	271	2,528
20.09	16,187	1,760	-	1,921	12,506
13.83	11,142	460	-	1,560	9,122
18.68	15,053	3,671	-	1,680	9,702
7.25	5,843	-	-	747	5,096
5.80	4,674	954	-	412	3,308
100.00	80,581	14,254	-	7,245	59,082

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**ילידי שנות ה-90**

ליום 31 בדצמבר 2016					
%	סך הכל	בחול"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
מסה"כ	אלפי ש"ח				
19.29	7,560	1,278	-	305	5,977
2.36	925	-	-	-	925
5.68	2,226	945	-	13	1,268
7.05	2,764	1,404	-	132	1,228
20.09	7,870	862	-	933	6,075
13.80	5,407	218	-	758	4,431
18.67	7,314	1,785	-	816	4,713
7.25	2,839	-	-	363	2,476
5.81	2,278	471	-	200	1,607
100.00	39,183	6,963	-	3,520	28,700

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**בסיסי למקבלי קצבה**

ליום 31 בדצמבר 2016					
%	סך הכל	בחול	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
מסה"כ	אלפי ש"ח				
0.11	19	-	19	-	-
99.89	16,979	16,979	-	-	-
100.00	16,998	16,979	19	-	-

ענף משק

מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי ביטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקרן. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקרן ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקרן עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקרן הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016																					
גילעד כללי		מנוף כללי		הלכה		אג"ח ללא מניות		מניות		שקלי טווח קצר		ילידי שנות ה-50									
שאינם		שאינם		שאינם		שאינם		שאינם		שאינם		שאינם									
סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים
אלפי ש"ח																					
4,111,391	14,391,751	18,503,142	392,550	1,445,497	1,838,047	424,045	201,878	625,923	35,096	72,348	107,444	33,269	70,337	103,606	11,235	5,318	16,553	111,092	99,336	210,428	
2,128,276	159,345	2,287,621	203,848	11,115	214,963	-	-	-	17,656	1,700	19,356	-	-	-	-	-	-	20,245	1,602	21,847	
6,239,667	14,551,096	20,790,763	596,398	1,456,612	2,053,010	424,045	201,878	625,923	52,752	74,048	126,800	33,269	70,337	103,606	11,235	5,318	16,553	131,337	100,938	232,275	

בארץ

בחו"ל

סך הכל
נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר 2016																					
ילידי שנות ה-60		ילידי שנות ה-70		ילידי שנות ה-80		ילידי שנות ה-90		בסיסי למקבלי קצבה		הלכה למקבלי קצבה		קצבה לזכאים קיימים									
שאינם		שאינם		שאינם		שאינם		שאינם		שאינם		שאינם									
סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים	סה"כ	סחירים
אלפי ש"ח																					
90,817	102,848	193,665	124,138	154,814	278,952	110,290	139,261	249,551	55,790	64,786	120,576	1,278,775	814,973	2,093,748	6,133	1,432	7,565	5,248	20,655	25,903	
24,061	1,582	25,643	38,589	2,089	40,678	35,320	1,799	37,119	17,577	774	18,351	6	1,902	1,908	-	-	-	-	-	-	
114,878	104,430	219,308	162,727	156,903	319,630	145,610	141,060	286,670	73,367	65,560	138,927	1,278,781	816,875	2,095,656	6,133	1,432	7,565	5,248	20,655	25,903	

בארץ

בחו"ל

סך הכל
נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים
נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016													
דירוג מקומי (*)													
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים
אלפי ש"ח													
1,899,706	179,023	424,045	17,940	31,979	11,235	59,841	35,106	32,386	24,406	11,822	1,013,162	6,133	4,856
1,234,052	124,265	-	9,770	332	-	27,905	30,200	50,118	46,329	25,066	176,545	-	349
862,034	80,852	-	6,655	611	-	20,630	22,910	38,208	35,332	17,025	84,372	-	32
73,015	5,151	-	425	260	-	1,550	1,285	1,285	2,155	1,077	3,692	-	8
42,584	3,259	-	306	87	-	1,166	1,316	2,141	2,068	800	1,004	-	3
4,111,391	392,550	424,045	35,096	33,269	11,235	111,092	90,817	124,138	110,290	55,790	1,278,775	6,133	5,248
10,071,561	1,000,142	201,878	42,803	70,316	5,318	84,346	88,448	135,861	122,986	58,603	641,656	1,432	19,696
731,856	55,024	-	3,676	-	-	1,344	1,309	1,710	1,453	511	57,922	-	234
55,444	4,537	-	588	-	-	273	262	339	288	101	2,946	-	10
35,487	2,997	-	242	18	-	150	119	118	138	54	2,237	-	7
629	49	-	13	3	-	-	-	-	-	-	9	-	-
108,950	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
224,601	26,348	-	1,536	-	-	715	681	880	747	262	3,898	-	10
3,163,223	356,400	-	23,490	-	-	12,508	12,029	15,906	13,649	5,255	106,305	-	698
14,391,751	1,445,497	201,878	72,348	70,337	5,318	99,336	102,848	154,814	139,261	64,786	814,973	1,432	20,655
18,503,142	1,838,047	625,923	107,444	103,606	16,553	210,428	193,665	278,952	249,551	120,576	2,093,748	7,565	25,903
1,085,061	115,895	-	10,202	-	-	6,032	5,722	7,425	6,332	2,400	37,959	-	91

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016								
דירוג בינלאומי (*)								
גילעד כללי	מנוף כללי	אג"ח ללא מניות	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה
אלפי ש"ח								
205,364	10,827	237	271	322	518	474	237	-
נכסי חוב סחירים בחו"ל								
אגרות חוב ממשלתיות								
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים								
בדירוג:								
261,590	26,280	2,381	2,717	3,228	5,170	4,727	2,346	1
1,470,843	147,641	13,365	15,298	18,185	29,177	26,710	13,296	4
184,200	18,485	1,673	1,917	2,280	3,662	3,355	1,673	1
6,279	615	-	42	46	62	54	25	-
2,128,276	203,848	17,656	20,245	24,061	38,589	35,320	17,577	6
סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל								
נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל								
אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים								
ובמוסדות פיננסיים בדירוג:								
13,487	-	480	823	806	1,031	874	375	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
145,858	11,115	1,220	779	776	1,058	925	399	1,902
159,345	11,115	1,700	1,602	1,582	2,089	1,799	774	1,902
2,287,621	214,963	19,356	21,847	25,643	40,678	37,119	18,351	1,908
70,885	1,752	925	779	776	1,058	925	399	-
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל								
סך הכל נכסי חוב בחו"ל								
מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)								

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Moody's* ו-*Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג *A* כולל *A-* ועד *A+*.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016														
נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):	גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות	ילידי שנות	ילידי שנות	ילידי שנות	ילידי שנות	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים
							ה-50	ה-60	ה-70	ה-80	ה-90	קצבה	קצבה	קיימים
							באחוזים							
AA ומעלה	0.81	0.82	0.60	0.87	0.60	0.60	0.70	0.69	0.68	0.68	0.67	0.82	0.60	0.62
A	2.60	2.66	-	2.84	-	-	2.95	2.97	2.97	2.97	2.98	2.42	-	1.87
BBB	3.09	2.99	-	3.41	-	-	3.39	3.41	3.42	3.42	3.38	2.79	-	3.02
נמוך מ-BBB	5.00	5.58	-	5.39	0.49	-	3.29	3.95	5.06	3.81	3.49	6.50	-	6.68
לא מדורג	4.13	5.49	-	4.36	-	-	4.18	4.17	4.17	4.17	4.17	4.65	-	3.06

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *Fitch*, *S & P*, *Mood's*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016													
גילעד כללי		מנוף כללי		הלכה		אג"ח ללא מניות		מניות		שקלי טווח קצר		ילידי שנות ה-50	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"ב	אלפי ש"ח	מסה"ב	אלפי ש"ח	מסה"ב	אלפי ש"ח	מסה"ב	אלפי ש"ח	מסה"ב	אלפי ש"ח	מסה"ב	אלפי ש"ח	מסה"ב
ענף משק													
1,344,470	6.47	125,511	6.11	-	-	10,636	8.39	131	0.13	-	-	18,618	8.02
295,077	1.42	26,304	1.28	-	-	2,410	1.90	123	0.12	-	-	7,089	3.05
44,667	0.21	4,483	0.22	-	-	406	0.32	-	-	-	-	465	0.20
243,568	1.17	24,129	1.18	-	-	2,350	1.85	5	-	-	-	2,623	1.13
2,872,674	13.82	294,528	14.35	-	-	24,120	19.02	84	0.08	-	-	22,664	9.76
2,648,136	12.74	272,216	13.26	-	-	17,255	13.61	404	0.39	-	-	21,380	9.20
316,575	1.52	32,779	1.60	-	-	2,169	1.71	150	0.14	-	-	4,082	1.76
627,213	3.02	60,297	2.94	-	-	4,670	3.68	376	0.36	-	-	8,667	3.73
221,751	1.07	22,770	1.11	-	-	1,802	1.42	38	0.04	-	-	2,230	0.96
12,176,632	58.56	1,189,993	57.95	625,923	100.00	60,982	48.10	102,295	98.74	16,553	100.00	144,457	62.19
20,790,763	100.00	2,053,010	100.00	625,923	100.00	126,800	100.00	103,606	100.00	16,553	100.00	232,275	100.00
סך הכל													

ליום 31 בדצמבר 2016													
ילידי שנות ה-60		ילידי שנות ה-70		ילידי שנות ה-80		ילידי שנות ה-90		בסיסי למקבלי קצבה		הלכה למקבלי קצבה		קצבה לזכאים קיימים	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
19,966	9.10	31,869	9.97	30,010	10.47	16,865	12.14	101,304	4.83	-	-	50	0.19
8,757	3.99	15,730	4.92	13,326	4.65	5,218	3.76	14,638	0.70	-	-	15	0.06
553	0.25	888	0.28	813	0.28	406	0.29	-	-	-	-	-	-
3,092	1.41	4,977	1.56	4,490	1.57	2,134	1.54	69	-	-	-	-	-
24,645	11.24	37,567	11.75	33,736	11.77	15,751	11.34	98,077	4.68	-	-	531	2.05
21,774	9.93	33,294	10.42	31,744	11.07	17,121	12.32	176,978	8.44	-	-	681	2.63
4,641	2.12	7,607	2.38	7,060	2.46	3,204	2.31	11,370	0.54	-	-	6	0.02
9,393	4.28	14,752	4.62	13,767	4.80	5,771	4.15	37,959	1.81	-	-	68	0.26
2,609	1.19	4,182	1.31	3,858	1.35	1,796	1.29	443	0.02	-	-	1	-
123,878	56.49	168,764	52.79	147,866	51.58	70,661	50.86	1,654,818	78.98	7,565	100.00	24,551	94.79
219,308	100.00	319,630	100.00	286,670	100.00	138,927	100.00	2,095,656	100.00	7,565	100.00	25,903	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז
אג"ח ממשלתי
סך הכל

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גאוגרפיים

סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית.

סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הונניים (נדל"ן, מניות וכד').

גילעד כללי

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב	אגרות חוב	מניות	תעודות	קרנות	נדל"ן	השקעות	סה"כ	נגזרים	סך הכל
ממשלתיות	קונצרניות		סל	נאמנות	להשקעה	אחרות	חשיפה	במונחי	דלתא
אלפי ש"ח									
-	154,571	79,382	101,126	48,484	114,243	168,519	666,325	309,294	975,619
-	172,347	2,929	55,264	88,845	-	2,001	321,386	138,729	460,115
-	137,455	106,811	48,838	8,266	-	117	301,487	146,232	447,719
-	-	-	129,263	11,375	-	29,350	169,988	395,514	565,502
-	-	-	-	469,595	-	-	469,595	-	469,595
-	180,738	14,077	-	-	-	65	194,880	-	194,880
-	856,733	1,399,293	607,883	608,893	-	1,345,709	4,818,511	2,512,491	7,331,002
-	-	61,618	151,463	93,161	-	269,250	575,492	177,021	752,513
12,155,375	2,883,087	3,570,059	190,602	12,800	205,864	5,458,146	24,475,933	3,541	24,479,474
-	-	-	-	-	-	353,426	353,426	-	353,426
-	77,861	6,095	180,794	6,405	-	7,173	278,328	-	278,328
-	-	13,248	324,515	109,509	-	51,295	498,567	-	498,567
21,257	367,638	165,569	236,865	90,741	-	138,484	1,020,554	209,933	1,230,487
12,176,632	4,830,430	5,419,081	2,026,613	1,548,074	320,107	7,823,535	34,144,472	3,892,755	38,037,227

מנוף כללי

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב	אגרות חוב	תעודות	קרנות	נדל"ן	השקעות	סה"כ	נגזרים	סך הכל
ממשלתיות	קונצרניות	מניות	נאמנות	להשקעה	אחרות	חשיפה מאזנית	במונחי דלתא	
אלפי ש"ח								
-	15,398	3,651	10,123	4,853	12,567	58,517	30,960	89,477
-	17,262	262	5,532	8,579	210	31,845	13,887	45,732
-	13,769	11,741	4,889	827	11	31,237	14,638	45,875
-	-	-	12,939	1,139	2,922	17,000	39,590	56,590
-	-	-	-	44,293	-	44,293	-	44,293
-	18,150	1,395	-	-	6	19,551	-	19,551
-	84,343	163,054	60,848	60,289	156,035	524,569	251,497	776,066
-	-	6,105	15,161	8,346	21,867	51,479	17,720	69,199
1,187,860	269,372	360,688	18,914	1,163	15,988	2,415,124	321	2,415,445
-	-	-	-	-	30,384	30,384	-	30,384
-	7,430	604	18,097	641	7	26,779	-	26,779
-	-	1,207	32,484	10,986	6,218	50,895	-	50,895
2,133	36,290	15,591	23,710	9,101	13,061	99,886	21,014	120,900
1,189,993	462,014	564,298	202,697	150,217	803,785	3,401,559	389,627	3,791,186

הלכה

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב	השקעות	סה"כ	נגזרים	סך הכל
ממשלתיות	אחרות	חשיפה מאזנית	במונחי דלתא	
אלפי ש"ח				
-	1,358	1,358	9,104	10,462
-	-	-	7,829	7,829
-	-	-	8,310	8,310
-	917	917	15,234	16,151
-	9,945	9,945	88,083	98,028
-	3,034	3,034	3,317	6,351
625,923	40,904	666,827	90,884	757,711
-	386	386	4,705	5,091
625,923	56,544	682,467	227,466	909,933

אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2016								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	1,390	-	-	-	931	2,321	-	2,321
-	1,560	3	-	-	-	1,563	-	1,563
-	1,173	369	-	-	1	1,543	-	1,543
-	-	-	-	3,291	-	3,291	-	3,291
-	1,635	-	-	-	-	1,635	-	1,635
-	8,113	1,662	-	-	969	10,744	-	10,744
-	-	-	-	-	870	870	-	870
60,789	21,294	1	68	107	30,937	113,196	-	113,196
-	-	-	-	-	244	244	-	244
-	661	-	-	-	-	661	-	661
-	-	-	-	860	-	860	-	860
193	3,240	-	-	623	264	4,320	-	4,320
60,982	39,066	2,035	68	4,881	34,216	141,248	-	141,248
סך הכל								

מניות

ליום 31 בדצמבר 2016								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	14	25	1,158	555	389	2,141	3,540	5,681
-	5	25	633	448	-	1,111	1,588	2,699
-	10	468	559	95	-	1,132	1,674	2,806
-	-	-	1,480	130	330	1,940	4,527	6,467
-	-	-	-	134	-	134	-	134
-	4	234	-	-	-	238	-	238
-	17	16,788	6,958	6,372	3,320	33,455	28,759	62,214
-	-	1,024	1,734	661	384	3,803	2,026	5,829
102,295	1,118	57,136	3,014	3,538	16,838	183,939	212	184,151
-	47	101	2,069	73	1	2,291	-	2,291
-	-	202	3,715	169	4	4,090	-	4,090
-	97	2,537	2,711	254	165	5,764	2,403	8,167
102,295	1,312	78,540	24,031	12,429	21,431	240,038	44,729	284,767
סך הכל								

שקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2016				
אגרות חוב ממשלתיות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח				
16,553	1,176	17,729	-	17,729
ישראל				

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב	אגרות חוב	קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	-	-	-	-	3,771	-	3,771	-	4,847
-	-	-	-	-	96	1	2,194	694	2,888
-	-	1,507	136	244	41	2	1,930	732	2,662
-	-	-	-	647	57	144	848	1,979	2,827
-	-	-	-	-	3,771	-	3,771	-	3,771
-	-	1,931	68	-	-	1	2,000	-	2,000
-	-	10,174	5,494	3,042	2,521	3,658	24,889	12,573	37,462
-	-	-	298	758	258	297	1,611	886	2,497
144,236	51,316	16,642	1,046	363	26,038	12	239,641	1	239,653
-	936	30	905	32	-	-	1,903	-	1,903
-	-	59	1,624	1,060	1	1	2,744	-	2,744
221	4,306	739	1,185	825	94	7,370	1,051	8,421	8,421
144,457	73,634	23,480	10,234	9,267	31,128	19,475	292,200	311,675	311,675

סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב	אגרות חוב	קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	-	-	-	-	4,483	-	4,483	-	4,987
-	-	-	-	-	169	1	2,813	1,224	4,037
-	-	1,729	248	431	73	1	2,482	1,291	3,773
-	-	-	-	1,141	100	255	1,496	3,491	4,987
-	-	-	-	-	4,483	-	4,483	-	4,483
-	-	2,267	124	-	-	1	2,392	-	2,392
-	-	11,933	9,841	5,365	4,445	3,901	35,485	22,174	57,659
-	-	-	543	1,337	454	393	2,727	1,562	4,289
123,615	55,977	30,299	1,759	444	28,417	31	240,511	240,542	240,542
-	1,008	54	1,596	57	1	1	2,716	-	2,716
-	-	107	2,864	1,303	2	2	4,276	-	4,276
263	4,784	1,345	2,090	1,044	149	9,675	1,853	11,528	11,528
123,878	81,769	42,587	17,963	13,000	34,109	34,356	313,306	347,662	347,662

סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2016

ת"ד 2020								
אגרות חוב	אגרות חוב	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	2,854	25	1,718	824	1,282	6,703	5,256	11,959
-	3,157	28	939	325	1	4,450	2,357	6,807
-	2,550	469	830	140	2	3,991	2,485	6,476
-	-	-	2,196	193	490	2,879	6,721	9,600
-	-	-	-	6,597	-	6,597	-	6,597
-	3,345	235	-	-	2	3,582	-	3,582
-	17,313	18,642	10,329	8,559	6,268	61,111	42,692	103,803
-	-	1,027	2,574	875	638	5,114	3,008	8,122
147,479	85,400	57,306	3,271	678	47,903	342,037	49	342,086
-	1,533	102	3,072	109	1	4,817	-	4,817
-	-	203	5,514	1,976	4	7,697	-	7,697
387	7,135	2,544	4,025	1,626	276	15,993	3,567	19,560
147,866	123,287	80,581	34,468	21,902	56,867	464,971	66,135	531,106

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2016									
סך הכל	נגזרים	סה"כ		תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	אגרות חוב	אגרות חוב ממשלתיות	
	במונחי דלתא	חשיפה מאזנית	קונצרניות						
	אלפי ש"ח								
5,874	2,596	3,278	581	407	849	12	1,429	-	בריטניה
3,380	1,164	2,216	1	160	464	12	1,579	-	צרפת
3,255	1,227	2,028	1	69	410	228	1,320	-	גרמניה
4,741	3,319	1,422	242	95	1,085	-	-	-	יפן
3,289	-	3,289	-	3,289	-	-	-	-	לוקסמבורג
1,812	-	1,812	1	-	-	114	1,697	-	שוויץ
51,328	21,086	30,242	3,374	4,227	5,102	9,095	8,444	-	ארצות הברית
4,003	1,486	2,517	315	432	1,271	499	-	-	אירופה
165,432	20	165,412	21,862	279	1,640	27,839	43,324	70,468	ישראל
2,395	-	2,395	1	54	1,517	49	774	-	סין
3,809	-	3,809	2	984	2,724	99	-	-	שווקים מתעוררים
9,839	1,762	8,077	138	809	1,988	1,236	3,713	193	אחר
259,157	32,660	226,497	26,518	10,805	17,050	39,183	62,280	70,661	סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2016									
אגרות חוב	אגרות חוב	מניות	תעודות	קרנות	נדל"ן	השקעות	סה"כ	נגזרים	
ממשלתיות	קונצרניות		סל	נאמנות	להשקעה	אחרות	מאזנית	במונחי	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	267	1,569	-	-	2,932	170	4,938	-	4,938
-	188	28	-	-	-	4	220	-	220
-	1,630	2,184	-	-	-	5	3,819	-	3,819
-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
-	925	-	-	-	-	8	933	-	933
-	2,561	13,198	-	-	-	4,097	19,856	-	19,856
-	-	-	-	-	-	31	31	-	31
1,654,818	310,261	19	1,500	827	-	209,387	2,176,812	-	2,176,812
-	610	-	-	-	-	-	610	-	610
-	6,784	-	-	1	-	1,451	8,236	-	8,236
1,654,818	323,226	16,998	1,500	829	2,932	215,153	2,215,456	-	2,215,456
סך הכל									

הלכה למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2016				
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ	השקעות	אגרות חוב
		חשיפה		
		מאזנית	אחרות	ממשלתיות
אלפי ש"ח				
10,430	-	10,430	2,865	7,565

ישראל

קצבה לזכאים קיימים

ליום 31 בדצמבר 2016					
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח					
1	-	1	-	1	-
1	-	1	-	1	-
26,256	-	26,256	1,090	615	24,551
1	-	1	-	1	-
6	-	6	-	6	-
26,265	-	26,265	1,090	624	24,551
סך הכל					

גרמניה

ארצות הברית

ישראל

סין

אחר

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקרן

הפעלת קרן פנסיה דורשת עמידה בכללי פעילות ודוח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקרן פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקרן לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקרן.

אי לכך פועלת הקרן בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקרן, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן, מלווה את פעילות הקרן יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקרן כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

כמו כן חשופה הקופה לסיכונים דמוגרפיים, סיכונים חיתום וסיכונים קטסטרופה. לחברה מדיניות לניהול סיכונים ביטוחיים שנועדה לתמוך בשמירה על היציבות והאיזון האקטוארי של קרנות הפנסיה. הקרנות שבניהול החברה פועלות על פי תקנון שאושר על ידי המפקח ועל ידי דירקטוריון החברה, המבוסס על ביטוח הדדי וכולל מנגנון איזון דמוגרפי המתבצע אחת לרבעון ומנגנון איזון אקטוארי המתבצע אחת לשנה. ניהול הסיכונים הביטוחיים מושפע, בין היתר, מרכישת ביטוח משנה למקרה קטסטרופה, מתהליך החיתום (קבלת מבטחים וקביעת התנאים להם) ומההקפדה של קרן הפנסיה לשלם רק בהתאם לתקנונה ובאופן שוויוני וזהה לכולם.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בדוח תאור עסקי החברה בחלק ג' סעיף 3.12 של החברה המנהלת וביאור 19, התחייבויות והתקשרויות תלויות בדוח הכספי של קרן הפנסיה.

ז. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקרן, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקרן בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קרן הפנסיה - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	גורמי סיכון	
	✓	✓ ✓ ✓	סיכוני שוק סיכוני אשראי האטה כלכלית בישראל סיכון מחירי נכסים אחרים	סיכוני מקרו
✓	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓	שינויים רגולטורים סיכונים ביטוחיים תקדימים משפטיים קטסטרופה: טרור ו/או מלחמה רעידת אדמה או אסון טבע גדול אחר בישראל קריסת מבטח משנה של החברה סיכון נזילות	סיכונים ענפיים
	✓ ✓		סיכונים תפעוליים אי התאמה בין נכסים והתחייבויות (תיקי פנסיונרים)	סיכונים מיוחדים לחברה

6. ביטוח משנה

לגבי מידע אודות מבטח המשנה, ראה ביאור 14 בדוחות הכספיים.

7. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

8. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי ליידנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה (לשעבר: הראל גילעד פנסיה) (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את התנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה (לשעבר: הראל גילעד פנסיה) (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את התנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

רם גבל, סמנכ"ל כספים

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל פנסיה (לשעבר: הראל גילעד פנסיה) (להלן: "קרן הפנסיה") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____	מיו"ר הדירקטוריון :	מישל סיבוני
_____	מנכ"ל :	דודי לידנר
_____	סמנכ"ל כספים :	רם גבל

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2017

הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה
(לשעבר: הראל גילעד פנסיה)

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ
(לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח תנועה בקרן הפנסיה
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

**דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של
הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה (לשעבר: הראל גילעד פנסיה) המנוהלת על
ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)**

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה (לשעבר: הראל גילעד פנסיה) (להלן - "הקרן") המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן - "החברה המנהלת") לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על התנועה בקרן לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקרן לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה ואת התנועה בקרן הפנסיה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחשכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרץ 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

**דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה
(לשעבר: הראל גילעד פנסיה)
בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי**

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל פנסיה – קרן פנסיה חדשה מקיפה (לשעבר: הראל גילעד פנסיה) (להלן "הקרן") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קרן פנסיה הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קרן פנסיה כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקרן נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקרן שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקרן לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2015	2016		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
רכוש שוטף			
594,349	1,950,131		מזומנים ושווי מזומנים
193,980	267,253	4	חייבים ויתרות חובה
788,329	2,217,384		
השקעות פיננסיות			
7,013,125	9,275,447	5	נכסי חוב סחירים
14,130,263	17,767,142	6	נכסי חוב שאינם סחירים
5,319,373	6,350,787	7	מניות
5,316,712	6,883,090	8	השקעות אחרות
31,779,473	40,276,466		סך כל השקעות פיננסיות
325,463	351,594	9	נדל"ן להשקעה
32,893,265	42,845,444		סך כל הנכסים
158,193	162,647	10	זכאים ויתרות זכות
		11	התחייבויות פנסיוניות:
31,146,689	40,479,016		התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
			התחייבויות לפנסיונרים
424,851	600,008		התחייבויות לזקנה ושאיירי זקנה
342,693	476,490		התחייבויות לנכים
479,789	656,930		התחייבויות לשאיירי מבוטח
369,865	463,180		עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו
(11,017)	8,269		עתודה לפנסיונרים
1,606,181	2,204,877		סך כל ההתחייבויות לפנסיונרים
			התחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה
4,959	5,020		התחייבויות לזקנה ושאיירי זקנה
3,778	5,270		התחייבויות לנכים
15,069	16,312		התחייבויות לשאיירי מבוטח
-	135		עתודה לזכאים קיימים לפנסיה
23,806	26,737		סך כל ההתחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה
(39,049)	(27,833)		גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים
(2,555)	-		גירעון אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית
(41,604)	(27,833)		סה"כ גירעון אקטוארי
32,735,072	42,682,797		סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
32,893,265	42,845,444		סך כל ההתחייבויות
רם גבל סמנכ"ל כספים		דודי לידנר מנכ"ל	
		מישל סיבוגי יו"ר הדירקטוריון	

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
15,167	(281)	(11,361)	הכנסות (הפסדים)
			ממזומנים ושווי מזומנים
			מהשקעות:
317,495	26,261	181,352	מנכסי חוב סחירים
512,633	541,391	692,403	מנכסי חוב שאינם סחירים
241,310	279,880	278,161	ממניות
540,712	161,914	836,846	מהשקעות אחרות
15,621	31,180	643	מנדלי"ן להשקעה
1,627,771	1,040,626	1,989,405	סך כל ההכנסות מהשקעות
7,680	5,264	5,285	הכנסות אחרות
1,650,618	1,045,609	1,983,329	סך כל ההכנסות
			הוצאות
211,765	231,524	260,210	דמי ניהול
31,104	39,828	56,232	הוצאות ישירות
7,105	6,632	8,461	מסים
249,974	277,984	324,903	סך כל ההוצאות
1,400,644	767,625	1,658,426	עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
22,549,556	27,864,776	32,735,072	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 1 בינואר של השנה
4,331,015	4,896,125	6,119,637	תקבולים מדמי גמולים
970	1,194	1,050	חלקם של מבטחי משנה בתקבולים מדמי גמולים
			תשלומים:
			תשלומים לפנסיונרים
14,688	21,065	30,333	תשלומי פנסיית זקנה
38,084	49,378	77,352	תשלומי פנסיית נכות
18,450	25,388	34,073	תשלומי פנסיית שאירים
			תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה
401	484	422	תשלומי פנסיית זקנה
414	200	316	תשלומי פנסיית נכות
1,061	1,019	1,171	תשלומי פנסיית שאירים
			תשלומים אחרים
516,823	626,286	731,639	פדיונות
589,921	723,820	875,306	סך כל התשלומים, נטו
			העברות צבירה לקרן
36,212	40,830	61,557	העברות מחברות ביטוח
566,271	590,337	971,860	העברות מקרנות פנסיה חדשות
28,234	35,862	39,372	העברות מקופות גמל
			העברות צבירה מהקרן
9,387	16,345	82,703	העברות לחברות ביטוח
442,436	710,664	855,855	העברות לקרנות פנסיה חדשות
4,442	8,460	24,389	העברות לקופות גמל
174,452	(68,440)	109,842	העברות צבירה, נטו
-	-	2,936,176	קבלת נכסים נטו מקרן פנסיה *
1,400,644	767,625	1,658,426	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
27,864,776	32,735,072	42,682,797	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

* לפרטים בדבר מיזוג קרן פנסיה ראה ביאור 1.ג.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל פנסיה - הקרן

הראל פנסיה (לשעבר - הראל גילעד פנסיה) (להלן - הקרן) הינה קרן פנסיה חדשה מקיפה המשלמת לקצבה כמשמעותה בחוק הפיקוח.

להלן שמות אפיקי ההשקעה הקיימים בקרן:

שם אפיק השקעה	מספר אוצר
גילעד כללי (לשעבר - כללי)	2172
מנוף כללי (החל מינואר 2016 ראה סעיף ג להלן בדבר המיזוג)	2177
הלכה (לשעבר - מפקוח הלכתית (כשר))	2173
אג"ח ללא מניות (לשעבר - ללא מניות)	2174
מניות (לשעבר - מניות (50%))	2175
שקלי טווח קצר (לשעבר - שקלי קצר)	9097
ילידי שנות ה-50 (החל מינואר 2016)	9829
ילידי שנות ה-60 (החל מינואר 2016)	9827
ילידי שנות ה-70 (החל מינואר 2016)	9825
ילידי שנות ה-80 (החל מינואר 2016)	9823
ילידי שנות ה-90 (החל מינואר 2016)	9821
בסיסי למקבלי קצבה (לשעבר - זכאים חדשים או פנסיונרים)	2203
הלכה למקבלי קצבה (החל מיוני 2016)	8806
קצבה לזכאים קיימים (לשעבר - זכאים קיימים)	8858

הקרן הוקמה בשנת 1996 בעקבות החלטת הממשלה שאסרה על קרנות הפנסיה הוותיקות לצרף עמיתים חדשים. הקרן מעניקה למבוטחיה פנסיית זקנה, פנסיית נכות לאובדן כושר עבודה ופנסיית שאירים למקרה פטירה. הקרן משקיעה חלק מהכספים באג"ח מיועדות המונפקות על ידי המדינה לקרנות פנסיה חדשות.

בהתאם להוראות הממונה לניהול קרן פנסיה חדשה, בתום כל רבעון נערך לקרן מאזן אקטוארי ועודף או גרעון אקטוארי מחולקים למבוטחים ולפנסיונרים. כמו כן, החל משנת 2014 לא נזקפת תשואה דמוגרפית נזקפת למבוטחים מדי חודש.

תקרת דמי הגמולים בקרן מוגבלת ל- 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק - הפקדות מעבר לתקרה והפקדות חד פעמיות מועברות להראל פנסיה כללית.

למיזוג קרן הפנסיה הראל מנוף פנסיה לתוך הקרן ועיקרי השינויים בתקנון הקרן, ראה ביאור 3 בדבר המיזוג וסעיף ג' להלן.

ב. החברה המנהלת

הקרן מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן - החברה המנהלת). בתחילת שנת 1996 קיבלה החברה המנהלת מאת הממונה רשיון לעסוק בביטוח פנסיוני. רשיון זה, ביחד עם אישור קופת גמל לקצבה שהתקבל מהממונה, מאפשר לה לנהל את קרן הפנסיה. בתחילת שנת 2002 קיבלה החברה המנהלת אישור קופת גמל גם עבור הראל פנסיה כללית. וביום 22 באפריל 2012, קיבלה החברה המנהלת אישור להפעלת קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ופיצויים שמהווה חלק מההסדר הפנסיוני למשרתי הקבע בצה"ל ואשר פועלת בהיקפים לא מהותיים בתקופת הדוח.

בחודש אוקטובר 2016, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה וחוסלה ללא פירוק קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה המנהלת. לפירוט ראה סעיף ג' להלן.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין קרנות הפנסיה, הקופות ונכסיהן. נתוני הקרן ונתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות רשות שוק ההון.

לגבי דמי ניהול המשולמים לחברה המנהלת ראה ביאור 12 להלן.

ביאור 1 - כללי (המשך)

ג. שינויים מבניים בחברה המנהלת ובקרן

1. ביום 1 בינואר, 2016 מוזגה מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן - מנוף ניהול) אל תוך החברה המנהלת תוך חיסולה ללא פירוק. במסגרת המיזוג, מוזגה גם קרן הפנסיה הראל מנוף פנסיה (קרן בניהולה של מנוף ניהול) לתוך הקרן ושמן לאחר המיזוג הינו "הראל פנסיה".

המיזוגים בוצעו לאור החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד 2013, אשר במסגרתו בוצע תיקון בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 שתכליתו למנוע מתן היתר שליטה לגוף שמחזיק יותר מחברה מנהלת אחת, אלא בהתאם לכללים שיקבע הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, זאת ברוח העיקרון הקבוע בסעיף 2(ג) לחוק קופות הגמל לפיו כל חברה תנהל רק קופה אחת מכל סוג ובהתאם לדרישת רשות שוק ההון.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקרנות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת.

ראה בנוסף ביאור 3 בדבר המיזוג.

2. בתחילת חודש אוקטובר 2016 מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה המנהלת וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר) שמה של החברה המנהלת לאחר המיזוג הינה "הראל פנסיה וגמל בע"מ". קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה המנהלת.

ד. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקרן - הראל פנסיה - קרן פנסיה חדשה מקיפה הזכאית לאגרות חוב מיועדות, המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית שאינה זכאית לאגרות חוב מיועדות המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (8) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקרן מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובכפוף לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), תשע"ב-2012 ולהנחיות רשות שוק ההון.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקרן.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי הדירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2017.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות הוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות בלתי סחירות - מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משוברים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (15) אגרות חוב מיועדות - לפי ערך נקוב מתואם בתוספת ריבית שנצברה ובניכוי יתרות הניכיון המופחת לאורך חיי האגרת בשיטת הריבית דריבית.
- (16) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות - חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (4) לעיל.
- (17) שערי החליפין וההצמדה:

- א. נכסים והתחייבויות במטבע חוץ, או הצמודים לו, נכללו לפי שערי החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל והיו תקפים ליום המאזן.
- ב. נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות צמודים.

ביאור 2: - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(17) התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ג. להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן, על שערי החליפין היציגים של הדולר ועל שיעורי השינוי בהם:

שיעור השינוי בשנת			ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016	2014	2015	2016
%					
(0.10)	(0.90)	(0.30)	101.21	100.30	100.0
12.04	0.33	(1.46)	3.89	3.90	3.85

(*) המדד לפי בסיס ממוצע 2016 = 100.

(18) התחייבויות פנסיוניות

א. התחייבויות הקרן מחולקות לשלוש קבוצות:

התחייבות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה - מבוטח הינו מי שקיימת בגינו יתרה צבורה במועד הדוח ואינו מקבל פנסיה זקנה מהקרן.

התחייבות לזכאים קיימים לפנסיה - זכאי קיים לפנסיה הינו מי שהיה זכאי לקבל פנסיה מהקרן עד 31 בדצמבר, 2003.

התחייבות לפנסיונרים - פנסיונר הינו מי שהיה זכאי לקבל פנסיה מהקרן החל מיום 1 בינואר, 2004 ואינו זכאי קיים לפנסיה.

ב. קרן הפנסיה הינה מסוג "תשואה". התחייבויות הקרן כלפי עמיתים שאינם מקבלי קצבה שווים לסך היתרות הצבורות שלהם.

התחייבויות הקרן כלפי זכאים קיימים לפנסיה וכלפי הפנסיונרים, מחושבות כערך הנוכחי של סך תשלומי הפנסיה העתידיים הצפויים להיות משולמים לכל אחת מהקבוצות האמורות אשר מהווים לפי שיעורי תשואות הנכסים המושקעים כנגד ההתחייבויות לכל קבוצה. ההיוון לזכאים הקיימים לפנסיה מחושב לפי תשואה ברוטו ללא דמי ניהול, ולפנסיונרים, ההיוון מחושב לפי תשואה בניכוי דמי ניהול.

בהתאם להוראות, שיעור התשואה שנלקח לצורך חישוב ההתחייבויות, בגין זכאים קיימים לפנסיה ובגין פנסיונרים, נקבע לפי וקטור ריביות שמפרסמת חברה המספקת ציטוט ריביות בגין ההשקעות החופשיות. שיעור התשואה על האג"ח המיועדות, נקבע על 5.05% בגין הזכאים הקיימים לפנסיה (עד למועד שבו יונפקו אג"ח מיועדות שיחליפו את הקיימות והן תישאנה ריבית בשיעור של 4.86% ו-4.86% בגין הפנסיונרים).

עד ליום 31 בדצמבר, 2003 הקרן השקיעה 70% מנכסיה באגרות חוב ממשלתיות לא סחירות מיועדות מסוג "ערד", צמודות למדד, לתקופה של 15 שנה אשר התשואה האפקטיבית שלהן הייתה 5.05%. יתרת כספי הקרן הושקעה בהשקעות "חופשיות" אחרות בהתאם לכללי ההשקעה שנקבעו בתקנות מס הכנסה. החל מיום 1 בינואר, 2004, לאור שינוי בתקנות מס הכנסה, הופחת שיעור ההשקעה באג"ח מיועדות ל-30% מהיקף נכסי הקרן והתשואה האפקטיבית הופחתה ל-4.86%. יחד עם זאת, בהתאם להוראות, ההשקעה באג"ח מיועדות בתוך הנכסים המיועדת לכיסוי התחייבויות הקרן לזכאים קיימים לפנסיה נותרה בשיעור כ-70%.

ג. עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי מחושב בהתאם למנגנון האיזון האקטוארי המפורט בביאור 11 בדבר התחייבויות פנסיוניות.

ד. הקרן מנהלת התחשבות נפרדת לנכסים המושקעים כנגד התחייבויותיה כלפי זכאים קיימים לפנסיה, וכן כלפי פנסיונרים.

ה. הקרן מחשבת וכוללת בשורה נפרדת בדוח על המצב הכספי שלה עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו (IBNR- Incurred but not reported) בגין התחייבויות הקרן לתשלומי פנסיה למקרי נכות ומוות אשר אירעו עד למועד הדוח על המצב הכספי ולא דווחו לקרן עד לאותו מועד. העתודה הנ"ל נקבעה על ידי האקטואר הממונה של הקרן, ופירוט לאופן קביעתה מופיע בביאור 11 בדבר התחייבויות פנסיוניות.

ביאור 2: - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(18) התחייבויות פנסיוניות (המשך)

1. הדוח נערך על פי בסיס אקטוארי לפי חוזר פנסיה 1-3-2013, דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה, אשר פורסם ביום 30 בינואר 2013 ומבטל את חוזר פנסיה 4-3-2012 באותו נושא מיום 27 בדצמבר 2012.

החוזר מפרט הנחות ברירות מחדל מעודכנות שעל בסיסן יחשבו קרנות הפנסיה את המאזן האקטוארי שלהן ובהתאם יקבעו את המקדמים הכלולים בתקנון.

פרסום החוזר נבע מהצורך בעדכון ההנחות הדמוגרפיות נוכח השינויים בטבלאות הדמוגרפיות, הבאים לידי ביטוי בנייר עמדה סופי שפרסם הממונה בנושא "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בקרנות הפנסיה וביטוחי חיים" ביום 26 בנובמבר 2012.

החוזר קובע כי על חברה מנהלת של קרן פנסיה היה להגיש לממונה תקנון לאישור הכולל מקדמים המחושבים על פי הוראות החוזר לא יאוחר מיום 21 בפברואר 2013. החברה המנהלת הגישה בקשה לתיקון התקנון כנדרש וקבלה אשור ביום 30 ביוני, 2013.

כמו כן, החוזר קובע כי לפחות אחת לשלוש שנים קרן פנסיה תבדוק כל הנחה העומדת בבסיס המאזן האקטוארי ובבסיס המקדמים, ותגיש לממונה את תוצאות הבדיקות בצירוף חוות דעת של האקטואר הממונה של קרן הפנסיה על התאמת ההנחות לתוצאות הבדיקות. החברה המנהלת הגישה לממונה את תוצאות הבדיקות הנ"ל במהלך שנת 2014. במהלך דצמבר 2016 החברה הגישה בהתאם להנחיית המפקח נתונים מעודכנים לצורך בחינה מחודשת של ההנחות שעל בסיסן יחשבו מאזן אקטוארי ומקדמים.

הוראות החוזר חלות על חברות מנהלות של קרנות פנסיה ועל קרנות הפנסיה, החל מהדוחות הכספיים לשנת 2012 ואילך.

ביום 29 בינואר 2014 פורסם חוזר פנסיה 1-3-2014, הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות, והקובע בין היתר כי:

- (1) החל מחודש ינואר 2014 תופסק זקיפת התשואה הדמוגרפית החודשית לעמיתים שאינם מקבלי קצבה.
- (2) התשואה המדווחת לעמיתים שאינם מקבלי קצבה תהיה תשואת השקעות בלבד, ללא תשואה דמוגרפית.
- (3) חלוקת עודף או גירעון דמוגרפי לעמיתים שאינם מקבלי קצבה ולפנסיונרים תתבצע פעם ברבעון, בהתאם לאיזון האקטוארי המתבצע כחלק מהכנת הדוח הכספי התקופתי. היתרות הצבורות של העמיתים שאינם מקבלי קצבה והפנסיות של הפנסיונרים יעודכנו בהתאם מדי רבעון.
- (4) הפנסיות של הפנסיונרים יעודכנו פעם בשנה בעקבות עודף או גירעון תשואתי, בהתאם למאזן האקטוארי השנתי.

2. הדוח האקטוארי נערך על ידי האקטואר מר דוד אנגלמאיר.

נתוני ההתחייבות הפנסיונית תואמים את הדוח האקטוארי. יש לראות בדוח האקטוארי השלמה הכרחית לנתוני הדוחות הכספיים.

ב. שיטת רישום דמי גמולים, תשלומים לפנסיונרים ודמי ניהול

תוספות לקרן מדמי גמולים כוללות דמי גמולים שנגבו עד למועד המאזן.

דמי ניהול מדמי הגמולים נרשמים במועד גביית דמי הגמולים. דמי הניהול מנכסי הקרן נרשמים בתום החודש בגינו הם שולמו.

תשלומים לגימלאים ושארם נרשמים על בסיס צבירה. הכנסות ריבית פיגורים נרשמות על בסיס מצטבר. הכנסות והוצאות נרשמות על בסיס מצטבר.

ג. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - מיזוג

להלן נתוני פרופורמה בגין דוח על המצב הכספי, דוח הכנסות והוצאות ודוח תנועה בקרן הפנסיה, בהנחה כי המיזוג היה משתקף בדוחות כאמור בתקופות המקבילות אשתקד. נתוני הפרופורמה הוכנו על ידי חיבור מצרפי של נתוני הקרנות שמוזגו כאמור. ההתחייבויות הפנסיונית לא חושבו מחדש על בסיס הנתונים הממוזגים.

א. דוח על המצב הכספי פרופורמה

נתוני פרופורמה	
ליום 31 בדצמבר	
2015	
(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	
688,898	רכוש שוטף
210,133	מזומנים ושווי מזומנים
899,031	חייבים ויתרות חובה
7,481,924	השקעות פיננסיות
15,466,346	נכסי חוב סחירים
5,822,126	נכסי חוב שאינם סחירים
5,816,890	מניות
34,587,286	השקעות אחרות
355,141	סך כל השקעות פיננסיות
35,841,458	נדל"ן להשקעה
170,210	סך כל הנכסים
33,992,872	זכאים ויתרות זכות
439,404	התחייבויות פנסיוניות:
355,253	התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
512,674	התחייבויות לפנסיונרים
390,464	התחייבויות לזקנה ושאיירי זקנה
(11,566)	התחייבויות לנכים
1,686,229	התחייבויות לשאיירי מבוטח
4,959	עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו
5,301	עתודה לפנסיונרים
16,929	סך כל ההתחייבויות לפנסיונרים
-	התחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה
27,189	התחייבויות לזקנה ושאיירי זקנה
(32,523)	התחייבויות לנכים
(2,519)	התחייבויות לשאיירי מבוטח
(35,042)	עתודה לזכאים קיימים לפנסיה
35,671,248	סך כל ההתחייבויות לזכאים קיימים לפנסיה
35,841,458	גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים
	גירעון אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית
	סה"כ גירעון אקטוארי
	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
	סך כל ההתחייבויות

ביאור 3 - מיזוג (המשך)

ב. דוח הכנסות והוצאות פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2014	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
16,490	(388)
340,939	27,573
554,773	592,833
263,589	310,464
581,613	171,514
16,937	34,195
1,757,851	1,136,579
7,847	5,287
1,782,188	1,141,478
226,232	244,610
33,618	43,599
7,651	7,230
267,501	295,439
1,514,687	846,039

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדל"ן להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

הכנסות אחרות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול
הוצאות ישירות
מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לתקופה

ביאור 3 - מיזוג (המשך)

ג. דוח תנועה בקרן הפנסיה פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2014	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
24,321,399	30,210,419
4,751,380	5,389,135
970	1,194

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

חלקם של מבטחי משנה בתקבולים מדמי גמולים

תשלומים:

תשלומים לפנסיונרים

תשלומי פנסיית זקנה

תשלומי פנסיית נכות

תשלומי פנסיית שאירים

תשלומים לזכאים קיימים לפנסיה

תשלומי פנסיית זקנה

תשלומי פנסיית נכות

תשלומי פנסיית שאירים

תשלומים אחרים

פדיונות

סך כל התשלומים

העברות צבירה לקרן

העברות מחברות ביטוח

העברות מקרנות פנסיה חדשות

העברות מקופות גמל

העברות צבירה מהקרן

העברות לחברות ביטוח

העברות לקרנות פנסיה חדשות

העברות לקופות גמל

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות על הוצאות לתקופה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8,020	24,307
3,955	3,593
68	68
7,207	8,607
173,051	166,429
1,506	63,928
173	321
193,980	267,253

ריבית ודיבידנד לקבל

צדדים קשורים

מוסדות

חובות מעסיקים

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין השקעות

אחרים

סך הכל חייבים ויתרות חובה

ביאור 5 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016														
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,105,071	189,850	424,045	18,177	31,979	11,235	60,112	35,428	32,904	24,880	12,059	1,013,162	6,133	4,856	3,969,891
אגרות חוב ממשלתיות														
4,116,578	404,627	-	34,571	1,289	-	71,183	79,404	129,761	120,676	61,283	265,610	-	392	5,285,374
18,018	1,921	-	4	1	-	42	46	62	54	25	9	-	-	20,182
4,134,596	406,548	-	34,575	1,290	-	71,225	79,450	129,823	120,730	61,308	265,619	-	392	5,305,556
6,239,667	596,398	424,045	52,752	33,269	11,235	131,337	114,878	162,727	145,610	73,367	1,278,781	6,133	5,248	9,275,447
סך הכל נכסי חוב סחירים														

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

ליום 31 בדצמבר 2015

גילעד כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	בסיסי למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,537,030	348,563	18,262	22,356	789	729,634	5,551	2,662,185
4,044,604	-	51,961	1,097	-	237,969	367	4,335,998
14,882	-	4	48	-	8	-	14,942
4,059,486	-	51,965	1,145	-	237,977	367	4,350,940
5,596,516	348,563	70,227	23,501	789	967,611	5,918	7,013,125

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים

א. נכון לתאריך הדוח הכספי שיעור ההחזקה של הקרן באגרות חוב מיועדות הינו 30%, למעט בגין זכאים קיימים לפנסיה עד 31 בדצמבר 2003, שבגינם זכאית הקרן להשקיע באגרות חוב מיועדות על פי הסדרי העבר.
עד חודש דצמבר 2003 השקיעה הקרן באגרות חוב מיועדות מסוג "ערד" הנושאות ריבית ריאלית בשיעור שנתי של 5.05%. לאחר מועד זה, הקרן משקיעה באגרות חוב מיועדות חדשות הנושאות ריבית ריאלית בשיעור שנתי של 4.86%.

ב. הרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016														
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
אגרות חוב ממשלתיות (1)														
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לפני 1 בינואר 2004														
487,854	48,446	9,779	2,073	3,406	258	4,086	4,284	6,581	5,957	2,839	31,081	69	954	607,667
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לאחר 1 בינואר 2004														
9,583,708	951,696	192,099	40,731	66,909	5,060	80,260	84,165	129,279	117,029	55,764	610,575	1,363	18,742	11,937,380
10,071,562	1,000,142	201,878	42,804	70,315	5,318	84,346	88,449	135,860	122,986	58,603	641,656	1,432	19,696	12,545,047
נכסי חוב אחרים (2)														
אגרות חוב קונצרניות:														
695,816	55,466	-	4,491	22	-	2,409	2,319	2,967	2,557	972	57,607	-	232	824,858
18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
141,068	7,141	-	507	-	-	180	176	231	196	69	5,508	-	19	155,095
108,950	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	108,950
3,533,682	393,863	-	26,246	-	-	14,003	13,486	17,845	15,321	5,916	112,104	-	708	4,133,174
4,479,534	456,470	-	31,244	22	-	16,592	15,981	21,043	18,074	6,957	175,219	-	959	5,222,095
14,551,096	1,456,612	201,878	74,048	70,337	5,318	100,938	104,430	156,903	141,060	65,560	816,875	1,432	20,655	17,767,142

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ב. הרכב (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2015

גילעד כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	בסיסי למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
748,262	13,149	3,122	4,060	29	36,828	1,471	806,921
8,364,663	146,986	34,905	45,388	330	411,696	16,445	9,020,413
9,112,925	160,135	38,027	49,448	359	448,524	17,916	9,827,334
830,664	-	1,735	12	-	22,061	165	854,637
122	-	-	-	-	-	-	122
186,867	-	68	-	-	696	7	187,638
82,745	-	-	-	-	-	-	82,745
3,122,034	-	6,775	-	-	48,269	709	3,177,787
4,222,432	-	8,578	12	-	71,026	881	4,302,929
13,335,357	160,135	46,605	49,460	359	519,550	18,797	14,130,263

אגרות חוב ממשלתיות (1)

אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לפני 1 בינואר 2004
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לאחר 1 בינואר 2004

נכסי חוב אחרים (2)

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה
פקדונות בבנקים
הלוואות לעמיתים
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ב. הרכב (המשך)

(1) השווי ההוגן של אגרות חוב מיועדות:

ליום 31 בדצמבר 2016														
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	הלכה למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
510,929	50,737	10,241	2,171	3,567	270	4,279	4,487	6,892	6,239	2,973	32,551	73	999	636,408
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לפני 1 בינואר 2004														
13,825,058	1,372,877	277,114	58,757	96,520	7,299	115,780	121,413	186,492	168,822	80,443	880,791	1,966	27,036	17,220,368
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לאחר 1 בינואר 2004														
14,335,987	1,423,614	287,355	60,928	100,087	7,569	120,059	125,900	193,384	175,061	83,416	913,342	2,039	28,035	17,856,776
סך הכל שוי הוגן אגרות חוב מיועדות														

ליום 31 בדצמבר 2015							
גילעד כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	שקלי טווח קצר	בסיסי למקבלי קצבה	קצבה לזכאים קיימים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
802,230	14,097	3,348	4,353	32	39,485	1,577	865,122
12,144,673	213,410	50,679	65,899	478	597,743	23,877	13,096,759
12,946,903	227,507	54,027	70,252	510	637,228	25,454	13,961,881
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לפני 1 בינואר 2004							
אגרות חוב מיועדות מסוג ערד שנרכשו לאחר 1 בינואר 2004							
סך הכל שוי הוגן אגרות חוב מיועדות							

(2) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2016							
גילעד כללי	מנוף כללי	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	גילעד כללי	מנוף כללי	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי
הוגן	הוגן	הוגן	הוגן	הוגן	הוגן	הוגן	הוגן
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
86,882	81,258	1,540	1,346	1,088	919	89,510	83,523
הלוואות							

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ב. הרכב (המשך)

(2) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2015					
גילעד כללי		בסיסי למקבלי קצבה		סה"כ	
שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך
הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
108,328	102,046	1,036	873	109,364	102,919

הלוואות

ביאור 7 - מניות

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016									
גילעד כללי	מנוף כללי	אג"ח ללא מניות	מניות	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,865,304	481,613	-	78,540	23,394	42,503	83,891	80,483	39,141	-
553,777	82,685	2,035	-	86	84	113	98	42	16,998
5,419,081	564,298	2,035	78,540	23,480	42,587	84,004	80,581	39,183	16,998

מניות סחירות

מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2015				
גילעד כללי	אג"ח ללא מניות	מניות	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,657,276	-	52,323	-	4,709,599
593,257	1,769	-	14,748	609,774
5,250,533	1,769	52,323	14,748	5,319,373

מניות סחירות

מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ב. השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 8 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016											
גילעד כללי	מנוף כללי	הלכה	אג"ח ללא מניות	מניות	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
השקעות אחרות											
סחירות											
2,026,613	202,697	-	68	24,031	10,234	17,963	36,194	34,468	17,050	1,500	2,370,818
1,548,074	150,217	-	4,881	12,429	9,267	13,000	23,494	21,902	10,805	829	1,794,898
22,078	2,210	1,159	-	253	110	195	394	375	185	-	26,959
5,495	589	-	42	1	105	100	151	154	107	936	7,680
5,388	533	1,331	-	89	26	47	93	90	44	-	7,641
3,607,648	356,246	2,490	4,991	36,803	19,742	31,305	60,326	56,989	28,191	3,265	4,207,996
השקעות אחרות שאינן סחירות											
2,240,527	229,608	-	1,212	732	319	413	625	543	162	4,604	2,478,745
111,666	9,376	1,577	247	344	449	576	910	856	422	243	126,666
62,754	4,301	-	714	28	386	367	473	401	141	54	69,619
57	4	-	-	1	-	-	1	1	-	-	64
2,415,004	243,289	1,577	2,173	1,105	1,154	1,356	2,009	1,801	725	4,901	2,675,094
6,022,652	599,535	4,067	7,164	37,908	20,896	32,661	62,335	58,790	28,916	8,166	6,883,090
סך הכל השקעות אחרות											

ביאור 8 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2015						
גילעד כללי	הלכה	אג"ח ללא	מניות	מניית	בסיסי למקבלי	קצבה לזכאים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	קצבה	קיימים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,016,287	-	133	15,813	1,263	2	2,033,498
1,359,567	-	3,595	6,269	776	1	1,370,208
33,586	1,254	-	261	-	-	35,101
6,218	-	125	-	1,187	1	7,531
8,233	1,951	-	95	-	-	10,279
3,423,891	3,205	3,853	22,438	3,226	4	3,456,617
1,662,573	-	564	-	3,015	-	1,666,152
79,014	1,398	209	92	245	-	80,958
107,991	-	209	-	195	-	108,395
4,522	-	3	11	54	-	4,590
1,854,100	1,398	985	103	3,509	-	1,860,095
5,277,991	4,603	4,838	22,541	6,735	4	5,316,712

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

סך הכל השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,325,802	4,814,402
10,763	15,032
(5,658,093)	(5,235,584)
(31,705)	(28,745)

מניות

מדד

מטבע זר

ריבית

ביאור 9 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 31 בדצמבר 2016		
ס"כ	בסיסי למקבלי קצבה	גילעד כללי	ס"כ	בסיסי למקבלי קצבה	מנוף כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
301,584	3,229	298,355	325,463	3,521	-
8,081	-	8,081	14,725	-	876
-	-	-	29,678	-	29,678
-	-	-	-	-	-
8,081	-	8,081	44,403	-	30,554
15,798	292	15,506	(18,272)	(589)	(1,999)
325,463	3,521	321,942	351,594	2,932	28,555
					320,107

יתרה ליום 1 בינואר

רכישות ותוספות

תוספות בגין מיזוג קרן פנסיה (*)

עלויות והוצאות שהוונו

ס"כ תוספות

התאמת שווי הוגן

יתרה ליום 31 בדצמבר

(*) לפרטים בדבר מיזוג קרן פנסיה ראה ביאור 1.ג.

ב. קביעת השווי ההוגן

נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכות כאמור מסווגות לרמת שיערוך 3 בהתאם לתקינה הבינלאומית.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחריות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעור היוון 2.95% לנדל"ן חו"ל ושיעור היוון הנעים בין 6.5% ל-7.75% וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרימי המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ביאור 9 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ג. לעניין התקשרויות והקמת נדל"ן להשקעה ראה ביאור 19. בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות.

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקרן כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום		ליום 31 בדצמבר	
תקופת החכירה	2016	2015	
בשנים	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
בבעלות	186,324	193,425	
בחכירה מהוונת	165,270	132,038	2037 ואילך

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 דצמבר 2015 הנו בסך של 61,812 אלפי ש"ח ובסך של 40,090 אלפי ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059 בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 דצמבר 2015 הנו בסך של 103,458 אלפי ש"ח ובסך של 91,948 אלפי ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל שנת 2037.

ה. חלק מהמקרקעין בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם על שם החברה בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 10 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2016	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
7,765	3,689	חברה מנהלת
8,486	8,322	צדדים קשורים
9,243	8,455	מוסדות
108,824	120,038	התחייבויות בגין נגזרים
13,204	6,225	מעסיקים
10,911	9,676	זכאים בגין פנסיות
2,037	1,186	שטרות לפרעון
2,177	602	אחרים
162,647	158,193	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 11 - התחייבויות פנסיוניות

א. מנגנון האיזון האקטוארי וחלוקת העודפים מתבצע כדלהלן:

1. מנגנון האיזון לעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

א. אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי ובו מחושב העודף או הגירעון האקטוארי שהתגלה בתקופת הדיווח הכספי ונובע מגורמים דמוגרפיים כגון תמותה, נכות, עזיבת הקרן וכו'.

ב. שיעור העודף/גרעון הנ"ל נזקף לעמיתים באמצעות עדכון היתרות הצבורות שלהם אחת לרבעון.

ג. עדכון התשואה בחשבונות המבוטחים - הסכום הצבור בחשבונות המבוטחים (פעילים ומוקפאים) מתעדכן מדי יום עסקים בהתאם לתשואה שהשיגה הקרן בפועל.

ביאור 11 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

א. מנגנון האיזון האקטוארי וחלוקת העודפים מתבצע כדלהלן (המשך):

2. מנגנון האיזון לפנסיונרים ולזכאים קיימים לפנסיה:

- א. אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי ובו מחושב העודף או הגירעון האקטוארי שהתגלה בתקופת הדיווח הכספי ונובע מגורמים דמוגרפיים כגון תמותה, נכות, עזיבת הקרן וכו'.
- ב. שיעור העודף/גרעון הנ"ל נזקף לפנסיונרים באמצעות עדכון הפנסיות שלהם אחת לרבעון.
- ג. אחת לשנה, בעת עריכת מאזן אקטוארי שנתי, מתעדכנת הפנסיה בהתאם לתשואה ההונית שהשיגה הקרן מעבר לתשואה הצפויה. על מנת למתן את התנודות בעדכון הפנסיה נשמרת עתודה שלילית או חיובית לפנסיונרים חדשים וזכאים קיימים לקצבה בגובה של 1% מההתחייבות כלפיהם. אשר רק מעבר לה מתבצעת זקיפה בפועל של העודף או הגירעון לפי הענין לסכומי הפנסיה.
- ד. סכום הפנסיה מתעדכן במהלך השנה בהתאם לשינויים במדד המחירים לצרכן.
- ה. לאור מיזוג קרן מנוף לקרן הראל פנסיה בתוקף מיום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1 לעיל, הועמדה בסוף שנת 2015 העתודה לפנסיונרים חדשים בקרן בהתאם לגובה שיעור העתודה לפנסיונרים בקרן מנוף וזאת על מנת למזג את הקרנות במצב של שיעור גרעון זהה, הפער נרשם בשנת 2015 כגרעון תשואתי בגובה של 0.143%. בהתאם אופסה העתודה לזכאים קיימים בקרן לאור הכיוונים המנוגדים של שיעור העתודה בקרן מול מנוף ונרשמה בשנת 2015 כגרעון תשואתי בגובה של 1.058%.
3. ההתחייבויות בגין העמיתים והפנסיונרים מוצגות בדוח הכספי לפני האיזון האקטוארי בגין הרבעון האחרון, שיתרותיו טרם חולקו נכון לתאריך המאזן. האיזון האקטוארי בגין הרבעון האחרון מופיע בנפרד תחת השמות: גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים וכן גירעון אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית.

ב. שינויים בהנחות אקטואריות:

דוח זה נערך בהתאם להנחות המפורטות בחוזר 1-3-2013, שפרסם הממונה בחודש ינואר, 2013 ועניינו דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה ובהתאם לחוזר 1-3-2014 אשר פרסם הממונה בחודש ינואר, 2014 ועניינו הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות.

ג. דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לכלל עמיתי הקרן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-
14,501	42,058
2,234	(336)
(3,071)	(36,313)
(72,092)	(122,943)
42,883	4,571
(34,553)	(43,593)
(86,750)	(67,468)
-	10,057
(1,194)	(1,050)
1,580	820
(136,462)	(214,197)
(97,413)	(186,364)
(39,049)	(27,833)

עודף (גירעון) לתחילת שנה

שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה מהתפתחויות כלכליות ודמוגרפיות במהלך השנה:

- מקרי מוות - מבוטחים
- מקרי מוות - פנסיית זקנה ושאימים
- מקרי מוות - נכים
- יציאה לנכות
- חזרה מנכות
- פרישות

שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה משינוי הנחות ושיטות:

- שינויים בעתודת IBNR (*)
- שינויי שיטות והנחות

ביטוח משנה

שינויים מגורמים אחרים

גירעון אקטוארי לסוף השנה לעמיתי הקרן

גירעון שחולק במהלך השנה

גירעון שטרם חולק בגין רבעון אחרון

(*) IBNR ותביעות תלויות שארים - חושבה התחייבות צפויה בגין תביעות פוטנציאליות עבור עמיתים פעילים ונכים אשר נפטרו בהתבסס על נתוני משרד הפנים.

IBNR ותביעות תלויות בגין נכים - מבוסס על ניסיון תביעות ושיטת משולשים שאומדת תוספת התחייבות לנכים ביחס למועד קרות ארוע הנכות וכן על הסתברויות חזרה לנכות שהופסק תשלום הפנסיה בגינם.

ביאור 11 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ג. דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לכלל עמיתי הקרן (המשך)

דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לפנסיונרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(6,687)	(10,864)
1,220	(9,474)
(2,191)	29,172
(1,328)	(19,698)
(8,986)	(10,864)

החלק היחסי מתוך הגירעון שחולק לכלל עמיתי הקרן
שינויים בריבית ההיוון
סטייה מהנחת התשואה
גירעון אקטוארי הנשמר בעתודה אקטוארית
גירעון אקטוארי לסוף השנה לפנסיונרים (**)

דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לפנסיונרים במסלול הלכה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	(56)
-	120
-	(120)
-	(56)

החלק היחסי מתוך הגירעון שחולק לכלל עמיתי הקרן
שינויים בריבית ההיוון
גירעון אקטוארי הנשמר בעתודה אקטוארית
גירעון אקטוארי לסוף השנה לפנסיונרים במסלול הלכה (**)

דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לזכאים קיימים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(98)	(133)
(42)	(137)
(47)	272
(163)	(135)
(350)	(133)

החלק היחסי מתוך הגירעון שחולק לכלל עמיתי הקרן
שינויים בריבית ההיוון
סטייה מהנחת התשואה
גירעון אקטוארי הנשמר בעתודה אקטוארית
גירעון אקטוארי לסוף השנה לזכאים קיימים (**)

(**) העודף (גירעון) המוצג הינו בגין כל שנת הדוח, בשונה מהעודף (גירעון) המוצג בדוח על המצב הכספי המייצג רק את העודף (גירעון) בגין הרבעון האחרון של השנה שטרם חולק.

ביאור 11 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ד. נתונים אודות עודף (גרעון) אקטוארי לחלוקה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2012	2013	2014	2015	2016
אחוזים מתוך ההתחייבות				

כלל עמיתי הקרן				
0.09	0.13	0.19	0.04	0.10
-	-	-	0.01	-
0.64	0.11	(0.15)	(0.22)	(0.29)
-	0.07	0.06	0.13	0.01
-	-	-	(0.01)	(0.08)
(0.04)	(0.04)	(0.05)	(0.11)	(0.10)
-	(0.23)	(0.47)	(0.26)	(0.16)
(0.10)	(0.02)	-	-	-
(0.09)	-	-	-	0.02
0.50	0.02	(0.42)	(0.42)	(0.50)
סך הכל עודף (גירעון) דמוגרפי לעמיתי הקרן				

מיועד למבוטחים				
0.50	0.02	(0.42)	(0.42)	(0.50)
סך הכל עודף (גירעון) דמוגרפי המיועד למבוטחים כדלעיל				

מיועד לפנסיונרים				
0.50	0.02	(0.42)	(0.42)	(0.50)
7.06	1.99	7.12	(0.14)	1.35
(6.76)	(1.19)	(8.96)	0.08	(0.44)
(0.30)	(0.81)	1.39	(0.08)	(0.91)
-	0.01	-	-	-
0.50	0.02	(0.87)	(0.56)	(0.50)
סך הכל עודף (גירעון) המיועד לפנסיונרים				

מיועד לפנסיונרים מסלול כהלכה				
-	-	-	-	(0.50)
-	-	-	-	(1.71)
-	-	-	-	1.08
-	-	-	-	0.63
-	-	-	-	-
-	-	-	-	(0.50)
סך הכל גירעון המיועד לפנסיונרים הלכה				

מיועד לזכאים קיימים				
0.50	0.02	(0.42)	(0.42)	(0.50)
2.81	1.30	3.68	(0.19)	1.03
(2.84)	(0.54)	(3.96)	(0.18)	(0.52)
(0.06)	(0.76)	0.28	(0.69)	(0.51)
-	-	-	-	-
0.41	0.02	(0.42)	(1.48)	(0.50)
סך הכל עודף (גירעון) המיועד לזכאים קיימים				

ביאור 12 - דמי ניהול

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
136,165	142,146	158,289
70,924	82,611	92,283
207,089	224,757	250,572
4,676	6,767	9,638
211,765	231,524	260,210

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

דמי ניהול שנגבו מתוך דמי הגמולים

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

דמי ניהול ממקבלי קצבה:

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

סך הכל הוצאות דמי ניהול

ב. שיעורי דמי ניהול:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

דמי ניהול מדמי גמולים:

6.00	6.00	6.00
3.14	2.91	2.59

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול מסך נכסים:

0.50	0.50	0.50
0.29	0.28	0.25

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול ממקבלי קצבה:

0.50	0.50	0.50
0.50	0.50	0.50

שיעור דמי ניהול מנכסים שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

1. מזכאים קיימים לפנסיה לא נגבים דמי ניהול.

2. שיעורי דמי הניהול הנגבים ממוטחים אינם תלויים באפיק ההשקעה של המבוטח.

ביאור 13 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2016	2015	2014	2016	2015	2014	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.017	0.016	0.012	3,741	4,573	4,405	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.005	0.005	0.003	1,024	1,484	1,239	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.001	0.001	443	387	332	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.040	0.065	0.090	9,038	18,461	32,366	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.074	0.053	0.048	16,641	14,826	17,366	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
0.001	*-	0.001	209	74	195	באמצעות תעודת סל
*-	*-	0.001	8	23	329	עמלות אחרות**
0.138	0.141	0.157	31,104	39,828	56,232	סך הכל הוצאות ישירות

גילעד כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2016	2015	2014	2016	2015	2014	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.017	0.016	0.012	3,538	4,158	3,639	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.005	0.005	0.003	980	1,403	1,044	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.001	0.001	439	383	286	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.042	0.070	0.096	9,010	18,409	29,002	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.077	0.056	0.051	16,379	14,729	15,437	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	*-	0.001	95	73	172	באמצעות תעודת סל
*-	*-	0.001	8	19	281	עמלות אחרות**
0.143	0.149	0.164	30,449	39,174	49,861	סך הכל הוצאות ישירות

מנוף כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2016	2015	2014	2016	2015	2014	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
-	-	0.012	-	-	341	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
-	-	0.003	-	-	97	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
-	-	0.001	-	-	33	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
-	-	0.115	-	-	3,287	בגין השקעה בקרנות השקעה
-	-	0.051	-	-	1,457	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
-	-	0.001	-	-	17	באמצעות תעודת סל
-	-	0.001	-	-	24	עמלות אחרות**
-	-	0.184	-	-	5,256	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 13 - הוצאות ישירות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						הלכה
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
0.020	0.063	0.028	66	271	149	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.001	0.007	0.004	3	31	20	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
						עמלות ניהול חיצוני:
0.057	0.002	-	183	7	-	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
0.035	*-	-	114	1	-	בגין השקעה בנכסים בישראל
						באמצעות תעודת סל
0.113	0.072	0.031	366	310	169	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						אג"ח ללא מניות
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
0.006	0.007	0.007	6	8	8	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.005	0.006	0.004	6	7	5	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.001	0.001	1	1	1	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.003	0.006	0.008	3	7	10	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.024	0.018	0.021	25	20	26	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	*-	0.004	*-	*-	4	עמלות אחרות**
0.038	0.037	0.044	41	43	54	סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						מניות
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	ש"ח אלפי	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	
0.030	0.030	0.020	17	29	33	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.005	0.006	0.004	3	5	7	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
						עמלות ניהול חיצוני:
-	-	0.002	-	-	2	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.098	0.071	0.061	54	70	100	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	*-	0.001	-	*-	2	בגין השקעה בנכסים בישראל
						באמצעות תעודת סל
0.001	*-	*-	*-	*-	-	עמלות אחרות**
0.134	0.106	0.087	74	104	144	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 13 - הוצאות ישירות (המשך)

שקלי טווח קצר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
-	0.001	0.035	-	*-	1
-	-	0.008	-	-	*-
-	0.001	0.042	-	*-	1

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-50

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
-	-	0.094	-	-	18
-	-	0.028	-	-	6
-	-	0.004	-	-	1
-	-	0.004	-	-	1
-	-	0.228	-	-	45
-	-	0.002	-	-	*-
-	-	0.009	-	-	2
-	-	0.369	-	-	73

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-60

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
-	-	0.075	-	-	21
-	-	0.022	-	-	6
-	-	0.003	-	-	1
-	-	0.004	-	-	1
-	-	0.234	-	-	64
-	-	0.003	-	-	1
-	-	0.006	-	-	2
-	-	0.346	-	-	96

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 13 - הוצאות ישירות (המשך)

ילידי שנות ה-70

ילידי שנות ה-70						לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
			2016	2015	2014	
			אלפי ש"ח			שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך	33	-	-	0.065	-	-
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך	9	-	-	0.017	-	-
הוצאות בגין השקעות לא סחירות	1	-	-	0.002	-	-
עמלות ניהול חיצוני :						
בגין השקעה בקרנות השקעה	2	-	-	0.004	-	-
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל	106	-	-	0.213	-	-
בגין השקעה בנכסים בישראל						
באמצעות תעודת סל	1	-	-	0.003	-	-
עמלות אחרות**	2	-	-	0.004	-	-
סך הכל הוצאות ישירות	154	-	-	0.308	-	-

ילידי שנות ה-80

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						יילידי שנות ה-80
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
-	-	0.067	-	-	30	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
-	-	0.017	-	-	8	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
-	-	0.002	-	-	1	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
-	-	0.004	-	-	2	בגין השקעה בקרנות השקעה
-	-	0.213	-	-	96	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
-	-	0.003	-	-	1	באמצעות תעודת סל
-	-	0.004	-	-	2	עמלות אחרות**
-	-	0.310	-	-	140	סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-90

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						יילידי שנות ה-90
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
-	-	0.090	-	-	13	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
-	-	0.022	-	-	3	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
-	-	0.002	-	-	*-	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני :						
-	-	0.004	-	-	1	בגין השקעה בקרנות השקעה
-	-	0.234	-	-	35	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	-	0.004	-	-	1	בגין השקעה בנכסים בישראל
-	-	0.004	-	-	1	באמצעות תעודת סל
-	-		-	-		עמלות אחרות**
-	-	0.361	-	-	54	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 13 - הוצאות ישירות (המשך)

בסיסי למקבלי קצבה

בסיסי למקבלי קצבה					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח			שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		
117	105	112	0.007	0.009	0.014
34	37	31	0.002	0.003	0.004
8	3	3	0.001	-	*-
עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך					
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך					
הוצאות בגין השקעות לא סחירות					
עמלות ניהול חיצוני :					
58	45	25	0.004	0.004	0.003
*-	*-	*-	*-	*-	*-
בגין השקעה בקרנות השקעה					
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל					
11	4	*-	0.001	*-	*-
עמלות אחרות**					
228	194	171	0.014	0.016	0.021
סך הכל הוצאות ישירות					

הלכה למקבלי קצבה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						הלכה למקבלי קצבה	
2014	2015	2016	2014	2015	2016		
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח				
-	-	0.439	-	-	1		עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
-	-	0.143	-	-	*-		עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
-	-	0.582	-	-	1	סך הכל הוצאות ישירות	

קצבה לזכאים קיימים

קצבה לזכאים קיימים					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.009	0.008	0.002	2	2	1
0.003	0.001	0.001	1	1	*-
-	-	*-	-	-	*-
*-	*-	*-	*-	*-	*-
0.012	0.010	0.002	3	3	1
עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך					
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך					
הוצאות בגין השקעות לא סחירות					
עמלות אחרות**					
סך הכל הוצאות ישירות					

* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ומ- 0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 14 - ביטוח משנה

- א. לקרן הפנסיה קיים, גם בשנת 2016, חוזה ביטוח משנה לכיסוי מקרי מוות באירועי קטסטרופה. סך הפיצוי הינו 100 מיליון דולר, מעל שייר של 100 מיליון דולר, במקרה של אירוע רב נפגעים לרבות רעידת אדמה (למעט טרור). תוקף ההסכם הינו החל מ- 1 בינואר, 2016 ועד 31 בדצמבר, 2016.
- ב. פרטים אודות מבטחי המשנה כולל דירוג ומקור הדירוג:

מבטח משנה	דרוג s&p	דרוג A.M BEST	פרמיה באלפי \$
Lloyds	A+		71
Arch Re	A+		53
Partner Re	A+		53
Mapfre Re	A		30
Scor (Switzerland)	AA-		30
Chaucer Denmark Syn 1084	A+		29
Gic Of India (BODA)		A-	15
Caisse Centrale De Reassurance (C.C.R)	AA		6

ביאור 15 - תשואות הקרן

תשואה שנתית נומינלית ברוטו	תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים					תשואה שנתית נומינלית ברוטו
	2012	2013	2014	2015	2016	
	באחוזים					
גילעד כללי	10.87	11.88	6.58	3.63	5.01	7.54
מנוף כללי	-	-	-	-	5.03	-
הלכה	8.35	8.73	6.18	3.50	2.99	5.92
אג"ח ללא מניות	9.51	6.18	2.93	2.33	3.95	4.95
מניות	9.61	15.73	6.05	3.64	5.14	7.95
שקלי טווח קצר *	-	-	-	0.28	1.50	-
ילידי שנות ה-50 **	-	-	-	-	4.77	-
ילידי שנות ה-60 **	-	-	-	-	5.57	-
ילידי שנות ה-70 **	-	-	-	-	6.92	-
ילידי שנות ה-80 **	-	-	-	-	6.72	-
ילידי שנות ה-90 **	-	-	-	-	6.66	-
בסיסי למקבלי קצבה	12.44	5.79	9.98	2.79	3.44	6.82
הלכה למקבלי קצבה ***	-	-	-	-	(3.43)	-
קצבה לזכאים קיימים	8.70	6.68	7.19	3.25	4.24	5.99

* החל מחודש ספטמבר 2015

** החל מחודש ינואר 2016

*** החל מחודש יוני 2016

ביאור 16 - העברות כספים בין מסלולי השקעה

ליום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(418,712)	(648,394)	(1,294,364)	גילעד כללי
-	-	(64,829)	מנוף כללי
32,838	23,817	34,971	הלכה
1,889	(5,286)	(86)	אג"ח ללא מניות
24,969	37,509	28,562	מניות
-	1,482	14,567	שקלי טווח קצר
-	-	215,282	ילידי שנות ה-50
-	-	161,513	ילידי שנות ה-60
-	-	146,939	ילידי שנות ה-70
-	-	87,442	ילידי שנות ה-80
-	-	13,724	ילידי שנות ה-90
360,904	589,956	645,983	בסיסי למקבלי קצבה
-	-	11,424	הלכה למקבלי קצבה
(1,888)	916	(1,128)	קצבה לזכאים קיימים
-	-	-	סה"כ קרן

ביאור 17 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(3,689)	(7,765)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
3,955	3,593	חייבים ויתרות חובה
498	4,305	ריבית ודיבידנד לקבל
639,635	707,307	מניות
4,006	11,600	אגרות חוב סחירות
2,022	1,485	אגרות חוב בלתי סחירות
23,277	88,085	הלוואות
331,881	524,306	השקעות אחרות
(8,322)	(8,486)	זכאים ויתרות זכות
993,263	1,324,428	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 101,169 אלפי ש"ח.

ביאור 17 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
211,765	231,524	260,210

דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 18 - מסים

הקרן אושרה לצרכי מס כקופת גמל לקצבה. תוקף האישור עד ליום 31 בדצמבר, 2016 והוא מתחדש מדי שנה. בהתאם לכך הכנסתה פטורה ממסים על הכנסותיה מכח הוראות סעיף 9(2) לפקודת מס הכנסה.

מהכנסות הקרן הנובעות מהשקעותיה במדינות חוץ מנוכים מסים בהתאם להוראות האמנה למניעת כפל מס הרלבנטית לאותה מדינה עם מדינת ישראל.

בתקופת הדוח, מהשקעות בחו"ל נוכה מס במקור בסך 8,461 אלפי ש"ח.

ביאור 19 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התש"ח - 1958 מטיל התחייבות על קרנות הפנסיה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקרן. על פי הערכת החברה המנהלת סכום החוב הכולל של מעבידים לתאריך המאזן הינו כ- 58,968 אלפי ש"ח והוא כולל ריבית שנצברה בסך של כ- 1,745 אלפי ש"ח.

החברה המנהלת נוקטת באמצעים שונים על מנת לאתר, לזהות ולגבות את חובות מעבידים. האמצעים כוללים מעקב שיטתי ומתמשך של איתור החובות, דיוור המעביד אודות החוב, הגעה להסדרי תשלומים ובמידת הצורך הגשת תביעה משפטית. במקרה של פירוק מוגשת תביעת חוב למוסד לביטוח לאומי באמצעות מפרק החברה.

ב. התקשרויות

לתאריך המאזן התקשרה קרן הפנסיה בהסכמים להשקעה בקרנות השקעה ובקרנות הון סיכון (להלן: הקרנות) כשותפה מוגבלת.

הקרן התחייבה להשקעה כוללת בסך 3,756,730 אלפי ש"ח.

סכומי ההשקעה מועברים בחלקים, בהתאם לדרישותיהן של הקרנות ולהסכמי ההתקשרויות.

סכומי ההשקעה שטרם נדרשו בגין ההשקעה בקרנות מסתכמים לתאריך המאזן לסך של 1,605,032 אלפי ש"ח.

ג. במסגרת הסכם השיתוף שנחתם בין רוכשי נדל"ן להשקעה ובו הוגדרו יחסי השיתוף ועוד, התחייבה הקרן נכון לתאריך המאזן להשקיע בהמשך בהקמה סך של כ- 8,325 אלפי ש"ח במתחם הארגז בתל אביב.

ד. הקרן אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25 ב. דוח הכספי של החברה המנהלת.

ה. שעבודים

ליום המאזן, קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקרן, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של כ- 540 מיליון ש"ח.

הראל פנסיה וגמל בע"מ

הראל פנסיה

קרן פנסיה

דין וחשבון ומאזן אקטוארי

ליום 31.12.2016

דוד אנגלמאייר - אקטואר
מרץ 2017

תוכן העניינים

הצהרת האקטואר

הקדמה

חלק א' מאזן אקטוארי

חלק ב' הערות ובאורים

נספחים

נספח א' תנועה בעודף/גירעון

נספח ב' נתונים סטטיסטיים

נספח ג' תיאור ההנחות והשינויים שחלו בהן
מאז ההערכה האקטוארית הקודמת

נספח ד' עיקרי התוכנית והשינויים שחלו בה

נספח ה' הערות האקטואר

נספח ו' דו"ח תזרים מזומנים

הצהרת האקטואר

נתבקשתי על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ לערוך דין וחשבון אקטוארי של קרן פנסיה הראל ליום 31/12/2016.

החל מסוף שנת 2004 אני יועץ של הקרן, אין לי או לקרובי משפחה שלי קשר אחר עם הקרן או החברה המנהלת. אינני עובד החברה המנהלת של הקרן ואינני עובד של ארגון או קופת גמל אחרת שיש לה זיקה לחברה המנהלת של הקרן.

אני מצהיר ומאשר כי:

1. הדין וחשבון האקטוארי המצורף בזאת נערך ונחתם על ידי.
2. הדין וחשבון האקטוארי נערך בהתאם לאלה:
 - א. הוראות תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) התשכ"ד – 1964.
 - ב. הוראות הממונה על שוק ההון, ובכלל זה, מערכת ההנחות שבבסיס הדין וחשבון תואמת להוראות הממונה על שוק ההון לעריכת מאזנים אקטואריים.
 - ג. תקנון הקרן.והכל כתוקפם ביום המאזן.
3. חוות דעתי:
 - א. הנכסים שנצברו, המצוינים בדין וחשבון, רשומים בהתאם למאזן החשבונאי של הקרן למועד הנזכר.
 - ב. יתר הנתונים שבדין וחשבון, מעבר לאלה המפורטים בסעיף קטן (א), וכן אלה המשמשים כבסיס לחישובים ולהערכות שבדין וחשבון, הומצאו לי על-ידי הנהלת החברה המנהלת של הקרן במתכונת שנדרשה על ידי. כל בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לעריכת הדין וחשבון, ולנתונים שנתקבלו נערכו בדיקות שהניחו את דעתי בדבר סבירות הנתונים וכי ניתן להסתמך עליהם בצורה המספקת לצורך עריכת הדין וחשבון.

ג. הבדיקות שנעשו באשר לשלמות הנתונים מבוססים על בדיקת סבירותם של הנתונים, לרבות בדיקות הנערכות על-ידי השוואתם לנתוני השנה אליה מתייחס הדו"ח ולנתוני שנים קודמות. אשר על כן, בדיקות אלו לעיתים אינן יכולות לגלות אי-דיוקים או השמטות עקביות או שיטתיות בנתונים. האחריות לאי - דיוקים או השמטות אפשריות מסוג זה אשר אין אפשרות סבירה לגלותם היא של הנהלת החברה המנהלת של הקרן בלבד.

לפי מיטב ידיעתי והערכתי, החישובים וההערכה האקטוארית כפי שהם משתקפים בדין וחשבון המצורף בזאת, מייצגים, בהתאם להנחות שפורטו בדין וחשבון, את היקף ההתחייבויות של הקרן ואת נכסיה ליום 31/12/2016, ותואמים את הוראות הדין הרלוונטיות ואת הוראות הממונה על שוק ההון.

פ.י. וי. אי. אקטואריה בע"מ	דוד אנגלמאייר	
שם החברה	שם האקטואר	תאריך
בה עובד האקטואר		

הקדמה

מצורף בזה מאזן אקטוארי של קרן הראל פנסיה.

שלוש קרנות (עדי, נתיבות, עתידית) התמזגו בתחילת 2006, גילעד התמזגה בתחילת 2010 ומנוף התמזגה בתחילת 2016.

החל משנת 2016 נפתח בקרן גם מסלול כשר לפנסיונרים שבגינו מחושב עודף תשואתי נפרד.

הדו"ח של שנת 2016 מהווה דו"ח מייצג של קרן תשואה שנכנס לפעילות שוטפת לאחר השלמת רפורמת הפנסיה משנת 2003. עיקר ההסבר מפורט בחלק ג' של הדו"ח.

בנספח ג' מפורטים הבסיסים הטכניים ששימשו לחישוב ההתחייבויות לפי בסיס נוכחי.

נספח ד' של הדו"ח מפרט את זכויות העמיתים בהתאם לתקנון של קרן תשואה.

ההערות בנספח ה' מתייחסות בעיקר לנקודות מיוחדות שעלו בהכנת מאזן לשנה זו.

להלן ביאור לסעיפי ההתחייבות:

1. **זכאים קיימים** – פנסיונרים, שאירים ונכים שזכאים לקצבה מלפני 1/1/2004
2. **זכאים חדשים**¹ – פנסיונרים, שאירים ונכים שזכאים לקצבה אחרי 31/12/2003
3. **קצבת זקנה ושאירי זקנה לפנסיונרים** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל קצבאות לפנסיונרים ולשאירים פוטנציאליים של פנסיונרים ושאירים של פנסיונרים שנפטרו.
4. **קצבת נכות** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל קצבאות בגין נכים עד לגיל פרישה, כולל שחרור מפרמיה והתחייבות לשאיר נכה.
5. **שאירי פעיל** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל קצבאות לשאירים (בני זוג ויתומים) של פעילים, מוקפאים ונכים שנפטרו עם שאירים.
6. **IBNR** – בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה.
7. **התחייבות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה** – סכום הצבירה למועד המאזן שהצטבר בגין המבוטחים הפעילים והבלתי פעילים.
8. **עודף (גירעון) אקטוארי**² (ע"פ הבהרה שקיבלנו בע"פ - עודף רבעון אחרון בלבד) – מוצג ע"פ הנחיות משרד האוצר (חוזר גופים מוסדיים 2016-9-3 מתאריך 12.1.2016) בחלוקה לעודף (גירעון) הנובע מגורמים דמוגרפיים ולעודף (גירעון) הנובע מגורמי תשואה וריבית. לצורך בהירות הנתונים החלטנו בנוסף להציג את העודף בחלוקה לפנסיונרים/מבוטחים פעילים/מבוטחים בלתי פעילים.

¹ כולל נכים זכאי דור מעבר – הינם זכאים חדשים שהפכו זכאים לקצבת נכות אחרי 31/12/2003 ולפני 30/06/2005, אשר יקבלו תשואות ודמי ניהול כמו זכאים חדשים.

² קיימת אי בהירות בהצגה לגבי התשואה לפנסיונרים אשר מוצגת בצורה שונה בדו"ח התנועה ובמאזן (יפורט בהמשך)

חלק א' – מאזן אקטוארי

הראל - קרן פנסיה - זכויות צבורות מאזן אקטוארי 31/12/2016 באלפי ש"ח (דוח נומינלי/לא מתואם)			
ליום 31/12/2015 לפני המיזוג	ליום 31/12/2015 לאחר המיזוג	ליום 31/12/2016	
נכסים			
<u>32,893,265</u>	<u>35,841,458</u>	<u>42,845,444</u>	סה"כ נכסים לפי הדו"ח על המצב הכספי
התחייבויות			
			לפנסיונרים זכאים קיימים
4,959	4,959	5,020	זקנה ושאיירי זקנה
3,778	5,301	5,270	נכים
15,069	16,929	16,312	שאיירי פעיל
<u>0</u>	<u>0</u>	<u>135</u>	עתודה לפנסיונרים
23,806	27,189	26,737	סה"כ לפנסיונרים
			לפנסיונרים זכאים חדשים
424,851	439,404	600,008	זקנה ושאיירי זקנה
342,693	355,253	476,490	נכים
479,789	512,674	656,930	שאיירי פעיל
369,865	390,464	463,180	IBNR
<u>(11,017)</u>	<u>(11,566)</u>	<u>8,269</u>	עתודה לפנסיונרים
1,606,181	1,686,229	2,204,877	סה"כ לפנסיונרים
			התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
0	0	0	התחייבויות לעמיתים שאינם מבוטחים
<u>31,146,689</u>	<u>33,992,872</u>	<u>40,479,016</u>	התחייבויות לעמיתים מבוטחים
31,146,689	33,992,872	40,479,016	סה"כ לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
			עודף (גירעון) אקטוארי הנובע מגורמים דמוגרפיים
(18)	(11)	(13)	פנסיונרים זכאים קיימים
(1,920)	(1,721)	(1,300)	פנסיונרים זכאים חדשים במסלול כללי
0	0	(56)	פנסיונרים זכאים חדשים במסלול כשר
0	0	0	עמיתים שאינם מבוטחים
<u>(37,111)</u>	<u>(30,791)</u>	<u>(26,465)</u>	עמיתים מבוטחים
(39,049)	(32,523)	(27,833)	סה"כ
			עודף (גירעון) אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית
(252)	(216)	0	פנסיונרים זכאים קיימים
(2,303)	(2,303)	0	פנסיונרים זכאים חדשים במסלול כללי
0	0	0	פנסיונרים זכאים חדשים במסלול כשר
<u>(2,555)</u>	<u>(2,519)</u>	<u>0</u>	סה"כ
(41,604)	(35,042)	(27,833)	סה"כ עודף (גירעון) אקטוארי
158,193	170,210	162,647	התחייבויות אחרות
<u>32,893,265</u>	<u>35,841,458</u>	<u>42,845,444</u>	סה"כ התחייבויות

חלק ב' – הערות ובאורים

1. המאזן האקטוארי ליום 31/12/2016 על בסיס יתרות צבורות בגין עמיתים שאינם מקבלי קצבה ופנסיות בתשלום לפנסיונרים.

א. בדו"ח להלן מפורטים הנכסים וההתחייבויות שנצברו בקרן בהתאם לחזור 2014-3-1.

- שלב א': חלוקת העודף הדמוגרפי (תמותה, תחלואה) שנוצר במהלך 2016 בין כל הקבוצות בקרן. שלב זה מתבצע על ידי השוואת ההתחייבויות של כל אחת משלוש הקבוצות (מבוטחים, פנסיונרים זכאים קיימים ופנסיונרים זכאים חדשים) לבין הנכסים הרעיוניים של כל קבוצה. הנכסים הרעיוניים בגין שתי קבוצות הפנסיונרים מחושבים בשיטת ROLL FORWARD על-סמך הנכסים מסוף שנה שעברה, התשואה הצפויה ותזרים נטו במהלך השנה, בעוד הנכסים הרעיוניים של קבוצת המבוטחים הינם הנכסים האמיתיים העומדים כנגד ההתחייבויות למבוטחים. ההתחייבויות בגין שתי קבוצות הפנסיונרים הינם התחייבויות המחושבות לפי עקומת הריבית שנמסרה על ידי חברה מנהלת נכון ליום המאזן של שנה שעברה (2015)³, בעוד ההתחייבויות בגין המבוטחים מוגדרות כסך היתרות הצבורות של המבוטחים נכון לסוף השנה.
- שלב ב': עדכון פנסיות עבור פנסיונרים זכאים בגין תשואה בפועל על נכסי הפנסיונרים (לעומת החישוב הרעיוני) ובמקביל שינוי בריבית היוון שמבחינת האוצר נחשב כעודף/גירעון שנובע מהשפעת תשואה.

ב. הגירעון הדמוגרפי המופיע בדו"ח בגובה של כ-214.2 מיליון ₪ בגין כל השנה מהווה 0.500% של ההתחייבויות הצבורות.

- מבוטחים - לגבי יתרות צבורות חולקה במהלך 2016 בכל רבעון תשואה דמוגרפית שהצטברה ל-0.433% (מיתרת סגירה). הואיל והגירעון הסופי הינו 0.500%, יש להקטין את יתרות הצבורות של העמיתים ב-0.067%.

□ פנסיונרים -

- זכאים קיימים - הואיל ובמהלך השנה חולק גירעון דמוגרפי של 0.458% בעוד שהגירעון הסופי הינו 0.500% יש להקטין פנסיות לזכאים קיימים במצטבר בגין עודף דמוגרפי ותשואתי ב-0.042%.

- זכאים חדשים – בשנת 2016 נפתח מסלול כשר והגירעון האקטוארי מחושב בנפרד לכל מסלול:

- מסלול כללי - הואיל ובמהלך השנה חולק גירעון דמוגרפי של 0.458%, יש להקטין פנסיות לזכאים חדשים במסלול כללי במצטבר בגין עודף דמוגרפי ותשואתי ב-0.042%.

- מסלול כשר - הואיל ובמהלך השנה חולק גירעון דמוגרפי של 0.405%, יש להקטין פנסיות לזכאים חדשים במסלול כללי במצטבר בגין גירעון דמוגרפי ותשואתי ב-0.096%.

3 עבור פנסיונרים ושאינם חדשים שהחלו לקבל קצבה במהלך 2016, ולא קיבלו קיצבה בסוף 2015, החישוב מבוצע ע"פ הריבית של חודש תחילת הפנסיה.

שלב א' עודף דמוגרפי

סה"כ	פנסיונרים זכאים			פעילים	
	זכאים קיימים	חדשים כשר	חדשים כללי	ומוקפאים	
42,867.550M	26.584M	11.119M	2,174.151M	40,655.696M	התחייבויות רעיוניות
<u>42,653.353M</u>	<u>25.993M</u>	<u>10.617M</u>	<u>2,189.285M</u>	<u>40,427.458M</u>	נכסים רעיוניים
(214.197M)	(0.591M)	(0.502M)	15.135M	(228.239M)	עודף/גירעון
-0.500%	-0.500%	-0.500%	-0.500%	-0.500%	שיעור העודף

42,653,353.1	26.451M	11.064M	2,163.287M	40,452.551M	התחייבויות
42,653.353M	25.993M	10.617M	2,189.285M	40,427.458M	נכסים רעיוניים לפני איזון
0.000M	0.458M	0.447M	(25.998M)	25.094M	העברת נכסים
<u>42,653.353M</u>	<u>26.451M</u>	<u>11.064M</u>	<u>2,163.287M</u>	<u>40,452.551M</u>	נכסים רעיוניים אחרי איזון
0.000M	0.000M	0.000M	0.000M	0.000M	עודף/גירעון

שלב ב' תשואה 2016

42,682,797.0	26.265M	10.429M	2,218.646M	40,427.458M	נכסים (אמיתיים)
0.000M	0.458M	0.447M	(25.998M)	25.094M	נכסים חשבונאים
<u>42,682.797M</u>	<u>26.723M</u>	<u>10.875M</u>	<u>2,192.647M</u>	<u>40,452.551M</u>	העברת נכסים
	26.451M	11.064M	2,163.287M		נכסים אחרי איזון
	0.000M	0.000M	11.596M		התחייבויות לפני איזון
	<u>0.137M</u>	<u>(0.119M)</u>	<u>9.426M</u>		ביטול עתודה לפנסיונרים
26.588M	10.945M	2,184.309M			התאמת ריבית
					התחייבות אחרי התאמת ריבית
26.723M	10.875M	2,192.647M			נכסים "אמיתיים"
0.135M	(0.069M)	8.338M			עתודה לפנסיונרים שלב ביניים
0.507%	-0.631%	0.913%			עודף "תשואתי"
0.135M	(0.069M)	8.338M			קביעת עתודה לפנסיונרים
26.588M	10.945M	2,184.309M			התחייבות לפנסיונרים
0.000%	0.000%	0.000%			שיעור העודף לחלוקה

סיכום

שלב א'	שלב ב'	שלב ג'	לחלוקה רבעון נוכחי	פעילים		פנסיונרים זכאים	
				ומוקפאים	חדשים כללי	חדשים כשר	קיימים
עודף דמוגרפי	התאמת ריבית	עודף שחולק במהלך השנה		-0.500%	-0.500%	-0.500%	-0.500%
				0.000%	0.000%	0.000%	0.000%
				-0.433%	-0.458%	-0.405%	-0.458%
				-0.067%	-0.042%	-0.096%	-0.042%

נספח א' - תנועה בעודף / גרעון (ב-ש)⁴

לפני המיזוג

השנוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח	לרבעון שהסתיים ביום								
מבוטחים, פנסיונרים, וזכאים קיימים	31/12/2016	31/12/2016	30/09/2016	30/06/2016	31/03/2016	31/12/2016	לשנה שהסתיימה ביום	לשנה שהסתיימה ביום	לשנה שהסתיימה ביום
העודף (הגרעון) שנגרם ממפורט	המצב בפועל	המצב הצפוי	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
א. מקרי מוות – מבוטחים	34,934	23,879	11,055	0.03	(0.00)	0.10	(0.02)	0.10	0.04
ב. מקרי מוות – פנסיית זקנה ושאיירים	(1,545)	(1,359)	(186)	(0.00)	0.00	(0.00)	(0.00)	(0.00)	0.01
ג. מקרי מוות – נכים	(804)	5,445	(6,249)	(0.01)	0.00	(0.09)	0.01	(0.08)	(0.01)
ד. יציאה לנכות	37,027	29,684	7,343	0.02	(0.08)	(0.10)	(0.16)	(0.29)	(0.22)
ה. חזרה מנכות	(17,268)	(13,943)	(3,325)	(0.01)	(0.06)	(0.05)	0.13	0.01	0.13
ו. ביטוח משנה			(262)	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(0.00)
ז. פרישות במהלך השנה			(9,694)	(0.02)	(0.03)	(0.04)	(0.02)	(0.10)	(0.11)
ח. שינויים בעתודת IBNR			(37,505)	(0.09)	0.00	(0.08)	0.00	(0.16)	(0.26)
ט. שינויי שיטות והנחות			10,693	0.02	(0.01)	0.00	0.00	0.02	0.00
י. שינויים בתקנון הקרן			0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
יא. סך הגורמים האחרים			297	0.00	0.00	(0.00)	(0.00)	0.00	0.00
סה"כ עודף (גרעון) מהגורמים לעיל			(27,833)	(0.06)	(0.17)	(0.26)	(0.05)	(0.50)	(0.42)

⁴ אנו מציגים עבור 2015 את הנתונים על הראל-גילעד בלבד (לפני המיזוג) ועבור הקרן הממוזגת (הראל-גילעד ומנוף)

לפני המיזוג

השינוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לשנה שהסתיימה ביום
פנסיונרים זכאים חדשים מסלול כללי	31/12/2016	30/09/2016	30/06/2016	31/03/2016	31/12/2015
העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪
החלק היחסי מתוך העודף (הגירעון) שחולק לכלל עמיתי הקרן	(1,300)	(3,612)	(5,017)	(935)	(10,864)
שינויים בריבית ההיוון	43,253	25,215	(21,298)	(56,644)	1,220
סטייה מהנחת התשואה	(32,483)	(23,550)	23,794	61,411	29,172
עודף (גרעון) הנשמר בעתודת פנסיונרים	(10,770)	(1,665)	(2,496)	(4,767)	(19,698)
סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים	(1,300)	(3,612)	(5,017)	(935)	(10,864)
סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים	(0.06)	(0.17)	(0.26)	(0.05)	(0.50)

לפני המיזוג

השינוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לשנה שהסתיימה ביום
פנסיונרים זכאים חדשים מסלול הלכה	31/12/2016	30/09/2016	30/06/2016	31/03/2016	31/12/2015
העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪
החלק היחסי מתוך העודף (הגירעון) שחולק לכלל עמיתי הקרן	(56)				(56)
שינויים בריבית ההיוון	120				120
סטייה מהנחת התשואה	0				0
עודף (גרעון) הנשמר בעתודת פנסיונרים	(120)				(120)
סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים	(56)				(56)
סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים	(0.51)				(0.50)

לפני המיזוג

השינוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לשנה שהסתיימה ביום
פנסיונרים זכאים קיימים	31/12/2016	30/09/2016	30/06/2016	31/03/2016	31/12/2015
העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪	אלפי ₪
החלק היחסי מתוך העודף (הגירעון) שחולק לכלל עמיתי הקרן	(13)	(39)	(67)	(14)	(133)
שינויים בריבית ההיוון	219	142	(145)	(353)	(137)
סטייה מהנחת התשואה	(143)	(146)	82	479	272
עודף (גרעון) הנשמר בעתודת פנסיונרים	(76)	4	63	(126)	(135)
סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים	(13)	(39)	(67)	(14)	(133)
סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים	(0.05)	(0.15)	(0.25)	(0.05)	(1.16)

עודף דמוגרפי מחולק כל רבעון ואילו עודף תשואתי מחולק רק בסוף השנה.

בסוף השנה במידה ולא מחולק עודף תשואתי ניתן לראות את הקשר בין דוח התנועה למאזן. ברגע שמחולק עודף תשואתי כבר לא ניתן לראות את הקשר הזה בצורה קלה אלא רק באופן עקיף. לדעתנו נכון יותר להציג את דו"ח התנועה של הפנסיונרים בצורה הבאה.

לרבעון שהסתיים ביום	השינוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח
31/12/2016	פנסיונרים זכאים חדשים מסלול כללי
אלפי ₪	העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט
43,253	שינויים בריבית ההיוון
(32,483)	סטייה מהנחת התשואה
10,770	שינוי לאורך התקופה
	חלק מהעודף (גרעון) התשואתי שחולק
10,770	חלק מהעודף (גרעון) התשואתי שמתווסף לעתודת פנסיונרים
(1,300)	סה"כ עודף (גירעון) דמוגרפי שחולק
(1,300)	סה"כ עודף שחולק
(0.06)	סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים

לרבעון שהסתיים ביום	השינוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח
31/12/2016	פנסיונרים זכאים חדשים <u>מסלול כשר</u>
אלפי ₪	העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט
<u>120</u>	שינויים בריבית ההיוון
<u>0</u>	סטייה מהנחת התשואה
<u>120</u>	שינוי לאורך התקופה
	חלק מהעודף (גרעון) התשואתי שחולק
<u>120</u>	חלק מהעודף (גרעון) התשואתי שמתווסף לעתודת פנסיונרים
(56)	סה"כ עודף (גירעון) דמוגרפי שחולק
(56)	סה"כ עודף שחולק
(0.51)	סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים

לרבעון שהסתיים ביום	השינוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח
31/12/2016	פנסיונרים זכאים קיימים
אלפי ₪	העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט
<u>219</u>	שינויים בריבית ההיוון
(143)	סטייה מהנחת התשואה
<u>76</u>	שינוי לאורך התקופה
	חלק מהעודף (גרעון) התשואתי שחולק
<u>76</u>	חלק מהעודף (גרעון) התשואתי שמתווסף לעתודת פנסיונרים
(13)	סה"כ עודף (גירעון) דמוגרפי שחולק
(13)	סה"כ עודף שחולק
(0.05)	סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים

נספח ב' – נתונים סטטיסטיים

בנתונים סטטיסטיים מדווחים עמיתים פעילים ומוקפאים על פי הגדרות האוצר בהתאם לחוזר 216-9-3 בהתאם להנחיית האוצר ולא לפי הגדרת התקנון הקיים. במאזן 2 קבוצות עמיתים אלו מוצגים ביחד. על פי התקנון הם משתתפים באופן שווה בעודף האקטוארי (בשונה מקרן פנסיה כללית)

1. מספר העמיתים:

מין	מספר עמיתים פעילים	מספר עמיתים מוקפאים	מספר פנסיונרים
זכר	177,845	204,546	2,313
נקבה	260,891	303,593	2,797
סה"כ	438,736	508,139	5,110

2. שכר מבוטח (עמיתים פעילים)

מין	שכר מבוטח ממוצע
זכר	8,076
נקבה	5,243
סה"כ	6,392

3. גיל וותק ממוצעים של העמיתים הפעילים:

מין	גיל ממוצע	ותק ממוצע
זכר	38.43	4.39
נקבה	40.01	4.22
סה"כ	39.37	4.29

4. מידע אודות עמיתים שהחלו לקבל קצבה:

לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום								מספר עמיתים שהחלו לקבל קצבה
31/03/2016		30/06/2016		30/09/2016		31/12/2016		
נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	
61	63	82	81	80	60	67	62	מספר מורשים סך נכסים
11,600,254	19,196,071	22,568,099	22,212,417	18,941,872	17,234,290	15,273,161	19,229,162	

5. התפלגות העמיתים בפעילים (גברים) לפי גיל וותק:

גיל	0-2	3-4	5-10	11-15	0-15
עד 19	יתרה	2,755,879	1,104	0	2,756,984
מספר	758	2	0	0	760
יחס	3,636	552	0	0	4,188
20-24	יתרה	126,891,720	7,770,940	354,729	135,017,389
מספר	19,349	1,064	65	0	20,478
יחס	6,558	7,304	5,457	0	19,319
25-29	יתרה	114,999,598	72,939,282	58,196,046	246,134,926
מספר	17,710	8,030	5,561	0	31,301
יחס	6,493	9,083	10,465	0	26,042
30-34	יתרה	82,153,126	51,531,722	124,729,192	265,690,188
מספר	11,536	5,594	11,551	558	29,239
יחס	7,121	9,212	10,798	13,040	40,171
35-39	יתרה	53,838,261	30,806,348	113,896,344	226,899,348
מספר	7,526	3,488	10,510	2,224	23,748
יחס	7,154	8,832	10,837	12,751	39,574
40-44	יתרה	42,191,877	21,279,732	73,954,579	193,548,101
מספר	5,841	2,519	7,830	4,428	20,618
יחס	7,223	8,448	9,445	12,674	37,790
45-49	יתרה	31,516,282	14,541,093	45,273,458	138,515,481
מספר	4,437	1,846	5,739	3,949	15,971
יחס	7,103	7,877	7,889	11,949	34,817
50-54	יתרה	21,655,321	10,108,644	33,378,669	93,273,713
מספר	3,275	1,425	4,615	2,582	11,897
יחס	6,612	7,094	7,233	10,895	31,834
55-59	יתרה	16,561,429	7,726,469	25,992,758	69,674,236
מספר	2,771	1,168	3,856	1,948	9,743
יחס	5,977	6,615	6,741	9,956	29,288
60-64	יתרה	11,793,234	5,585,770	18,532,561	47,749,936
מספר	2,450	946	2,939	1,285	7,620
יחס	4,814	5,905	6,306	9,213	26,237
65 ומעלה	יתרה	3,728,340	1,817,924	6,478,800	15,701,092
מספר	4,692	334	1,007	437	6,470
יחס	795	5,443	6,434	8,412	21,083
סה"כ	יתרה	508,085,068	224,109,027	500,787,136	1,434,961,395
מספר	80,345	26,416	53,673	17,411	177,845
יחס	63,486	76,364	81,604	88,889	310,344

6. התפלגות העמיתים הפעילים (נשים) לפי גיל וותק:

גיל	0-2	3-4	5-10	11-15	0-15
עד 19	יתרה	2,145,718	1,398	0	2,147,116
מספר	993	1	0	0	994
יחס	2,161	1,398	0	0	3,558
20-24	יתרה	114,019,084	16,385,062	481,196	130,885,342
מספר	26,808	3,016	110	0	29,934
יחס	4,253	5,433	4,375	0	14,060
25-29	יתרה	99,674,032	54,520,474	59,020,997	213,215,503
מספר	21,357	8,580	8,132	0	38,069
יחס	4,667	6,354	7,258	0	18,279
30-34	יתרה	72,280,053	46,374,081	129,771,259	258,232,503
מספר	14,051	6,512	15,554	992	37,109
יחס	5,144	7,121	8,343	9,886	30,495
35-39	יתרה	49,508,284	28,755,898	104,192,076	222,998,546
מספר	10,077	4,385	13,311	3,972	31,745
יחס	4,913	6,558	7,828	10,207	29,505
40-44	יתרה	38,894,946	23,233,652	71,824,419	180,736,266
מספר	8,635	4,080	13,967	4,547	31,229
יחס	4,504	5,695	5,142	10,289	25,630
45-49	יתרה	28,243,168	15,868,600	55,425,683	129,906,071
מספר	7,051	3,287	13,387	3,257	26,982
יחס	4,006	4,828	4,140	9,324	22,298
50-54	יתרה	19,653,278	10,708,778	43,814,082	95,879,328
מספר	5,537	2,631	11,553	2,552	22,273
יחס	3,549	4,070	3,792	8,504	19,917
55-59	יתרה	14,690,551	8,679,346	36,643,974	77,410,522
מספר	4,397	2,229	10,392	2,109	19,127
יחס	3,341	3,894	3,526	8,249	19,010
60-64	יתרה	8,367,401	4,403,074	20,304,174	41,470,046
מספר	4,501	1,321	5,705	1,120	12,647
יחס	1,859	3,333	3,559	7,496	16,247
65 ומעלה	יתרה	7,489,647	1,703,795	3,465,945	13,704,080
מספר	9,770	292	604	116	10,782
יחס	767	5,835	5,738	9,006	21,346
סה"כ	יתרה	454,966,163	210,634,157	524,943,805	1,366,585,322
מספר	113,177	36,334	92,715	18,665	260,891
יחס	39,164	54,518	53,702	72,961	220,345

7. מוקפאים - גברים

גיל	ערך פדיון	מספר עמיתים
עד 20	1,107,507	708
20-24	104,826,215	16,736
25-29	468,689,938	40,441
30-34	422,137,227	35,862
35-39	422,281,544	26,330
40-44	533,612,627	22,084
45-49	517,228,442	16,872
50-54	370,784,869	13,054
55-59	299,971,964	11,054
60-64	246,831,649	9,432
65+	227,017,342	11,973
סה"כ	3,614,489,323	204,546

8. מוקפאים - נשים

גיל	ערך פדיון	מספר עמיתים
עד 20	903,141	847
20-24	159,646,643	33,099
25-29	378,020,863	57,234
30-34	434,174,342	48,646
35-39	452,090,209	34,992
40-44	457,377,210	29,382
45-49	337,613,665	23,969
50-54	255,760,109	19,549
55-59	249,212,084	18,919
60-64	200,914,428	16,714
65+	166,798,761	20,242
סה"כ	3,092,511,455	303,593

9. התפלגות מקבלי הקצבאות (גברים) לפי גיל וסוג פנסיה- זכאים קיימים

גיל	נכים		שאינם		פנסיונרים		סה"כ	
	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ
0-9	0	0	0	0	0	0	0	0
10-19	0	0	7	6,796	0	0	7	6,796
20-24	0	0	1	118	0	0	1	118
25-29	0	0	0	0	0	0	0	0
30-34	0	0	0	0	0	0	0	0
35-39	0	0	0	0	0	0	0	0
40-44	2	5,365	0	0	0	0	2	5,365
45-49	2	3,613	1	4,105	0	0	3	7,719
50-54	0	0	2	5,521	0	0	2	5,521
55-59	1	1,720	3	4,922	0	0	4	6,643
60-64	1	818	4	5,778	0	0	5	6,595
65-69	0	0	0	0	4	8,304	4	8,304
70-74	0	0	0	0	2	1,900	2	1,900
75-79	0	0	1	327	6	5,299	7	5,626
80-84	0	0	0	0	4	3,241	4	3,241
85-89	0	0	0	0	3	3,316	3	3,316
90-94	0	0	0	0	0	0	0	0
95-120	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	6	11,516	19	27,568	19	22,061	44	61,145

10. התפלגות מקבלי הקצבאות (גברים) לפי גיל וסוג פנסיה- זכאים חדשים

גיל	נכים		שאינם		פנסיונרים		סה"כ	
	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ
0-9	0	0	204	137,922	0	0	204	137,922
10-19	0	0	231	153,486	0	0	231	153,486
20-24	3	8,595	14	14,618	0	0	17	23,213
25-29	18	63,925	0	0	0	0	18	63,925
30-34	32	152,506	10	34,846	0	0	42	187,352
35-39	46	199,634	19	69,380	0	0	65	269,014
40-44	50	246,818	20	64,695	0	0	70	311,514
45-49	61	227,176	27	61,144	0	0	88	288,321
50-54	94	253,537	23	54,704	0	0	117	308,241
55-59	99	249,813	39	70,970	0	0	138	320,783
60-64	120	355,879	37	84,914	37	49,404	194	490,197
65-69	55	140,606	27	55,564	478	727,759	560	923,929
70-74	0	0	17	22,357	377	504,790	394	527,147
75-79	0	0	6	4,760	106	120,965	112	125,725
80-84	0	0	3	1,805	15	14,528	18	16,334
85-89	0	0	0	0	0	0	0	0
90-94	0	0	0	0	1	1,390	1	1,390
95-120	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	578	1,898,489	677	831,166	1,014	1,418,836	2,269	4,148,492

11. התפלגות מקבלי הקצבאות (נשים) לפי גיל וסוג פנסיה- זכאים קיימים

גיל	נכים		שאינם		פנסיונרים		סה"כ
	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ פנסיה	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ פנסיה	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ פנסיה	סה"כ
0-9	0	0	0	0	0	0	0
10-19	0	0	6	5,963	0	0	5,963
20-24	0	0	0	0	0	0	0
25-29	0	0	0	0	0	0	0
30-34	0	0	0	0	0	0	0
35-39	0	0	0	0	0	0	0
40-44	0	0	3	3,881	0	0	3,881
45-49	2	5,519	6	15,504	0	0	21,023
50-54	0	0	3	3,972	0	0	3,972
55-59	1	2,788	7	7,989	0	0	10,777
60-64	2	2,733	10	14,842	0	0	17,575
65-69	0	0	4	5,242	3	4,212	9,454
70-74	0	0	2	1,576	1	872	2,448
75-79	0	0	3	1,114	0	0	1,114
80-84	0	0	2	1,287	3	2,361	3,648
85-89	0	0	3	2,664	4	5,576	8,240
90-94	0	0	0	0	0	0	0
95-120	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	5	11,040	49	64,035	11	13,020	88,095

12. התפלגות מקבלי הקצבאות (נשים) לפי גיל וסוג פנסיה- זכאים חדשים

גיל	נכים		שאינם		פנסיונרים		סה"כ
	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ פנסיה	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ פנסיה	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ פנסיה	סה"כ
0-9	0	0	199	130,602	0	0	130,602
10-19	0	0	207	159,172	0	0	159,172
20-24	3	6,633	19	20,372	0	0	27,005
25-29	15	37,353	8	36,048	0	0	73,401
30-34	40	127,472	24	108,640	0	0	236,112
35-39	66	254,683	31	127,375	0	0	382,058
40-44	82	283,818	66	231,253	0	0	515,070
45-49	95	301,425	63	237,124	0	0	538,549
50-54	84	177,874	74	170,277	0	0	348,151
55-59	137	269,872	88	170,417	0	0	440,290
60-64	126	253,057	80	153,743	220	227,579	634,379
65-69	0	0	59	106,421	629	733,298	839,719
70-74	0	0	26	46,316	229	282,220	328,536
75-79	0	0	4	2,400	44	46,125	48,525
80-84	0	0	2	1,502	11	9,830	11,332
85-89	0	0	0	0	1	1,113	1,113
90-94	0	0	0	0	0	0	0
95-120	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	648	1,712,187	950	1,701,662	1,134	1,300,164	4,714,013

נספח ג' – תיאור ההנחות האקטואריות

ריבית החישוב

פנסיונרים זכאים קיימים – בהתאם לחלוקת הנכסים בסוף 2003 5.05% עד 12/2018 (תום תקופה של ערך 5.05%) ו-4.86% לאחר מכן בגין 70% של הנכסים. עבור 30% אחוז של נכסים חופשיים לפי עקומת הריבית שנמסרה על ידי חברה מנהלת נכון ליום המאזן. אין דמי ניהול מצבירה לקבוצה הזאת.

פנסיונרים חדשים – בגין 30% של הנכסים בשיעור של 4.86%. עבור 70% אחוז של נכסים חופשיים לפי עקומת הריבית שנמסרה על ידי חברה מנהלת נכון ליום המאזן. מהתשואה המשוקללת מנכים 0.5% דמי ניהול.

דמי ניהול אחוז מדמי גמולים 6.0%

שיעורי תמותה נכות ועזיבות

א. שיעורי תמותה בלתי תלויים לעמיתים בריאים (q^s_x)

לעמיתים לאחר גיל פרישה: לפי לוח פ4 בחוזר 2013 (1-3-2013)

לבני זוג של עמיתים שבחיים:

- לפני גיל פרישה: לפי לוח פ1 בחוזר 2013
- בגיל פרישה ולאחריו: לפי לוח פ4 בחוזר 2013

אלמנים ואלמנות:

- אלמנה מתחת לגיל 55 ואלמן מתחת לגיל 60: לפי לוח פ2 בחוזר 2013
- אלמנה שגילה 55 ומעלה ואלמן שגילו 60 ומעלה: לפי לוח פ5 בחוזר 2013

שיפור תמותה: $q^s_{x,t} = q^s_{x,0} * (a + (1-a)*(1-f)^{t/20})$

$q^s_{x,0}$ מהווה שיעור התמותה בגיל x ביום 31.12.2008 לפי לוחות תמותה הנ"ל
 $q^s_{x,t}$ מהווה שיעור התמותה בגיל x, t שנים לאחר 31.12.2008.
a, f לפי לוחות פ6 בחוזר.

ב. שיעורי תמותה בלתי תלויים לנכים (q^i_x): עד גיל פרישה - לפי לוח פ7 בחוזר 2013
מעל גיל פרישה⁵ - לפי לוח פ4 בחוזר 2013

שיעורי החלמה של נכים: לפי לוח פ9

⁵ רלבנטי רק עבור זכאי קיים לצמיתות

נתוני נישואים

א. שיעורי נישואים (w_x): מעל גיל פרישה: מצב בפועל
לפני גיל פרישה: לפי לוח פ10 של החוזר

ב. הפרש גילים (y_x): אם אין תאריך לידה של בן/בת זוג: מתחת לגיל פרישה: 3- לבת זוג, 3+ לבן זוג
מעל גיל פרישה: 5- לבת זוג, 3+ לבן זוג

נתוני ילדים

א. גיל הילדים (z_x): לפי לוח פ11 בחוזר

ב. מספר הילדים (k_x): לפי לוח פ11 בחוזר

נספח ד' – עיקרי התוכנית והשינויים שחלו בה

כללי

להלן יובאו פרטים על עיקרי התוכנית על פי תקנון הקרן כמו שהם מיוצגים לעמיתי הקרן. יצוין כי על מנת לעמוד על מלוא זכויותיהם וחובותיהם של עמיתים בקרן יש לעיין בתקנון המלא של הקרן.

בשנת 2005 הוסבה הקרן מקרן זכויות לקרן תשואה. המשמעות היא, שמדי חודש בחודשו תחושב היתרה הצבורה של המבוטחים על פי היתרה הצבורה שהיתה בחודש הקודם בתוספת דמי גמולים והעברות מקרנות אחרות ששולמו לחשבון במהלך החודש שחלף, בתוספת רווחים (או הפסדים) שהיו לקרן על השקעותיה באותו חודש ובניכוי דמי סיכון לנכות ולשארים ודמי ניהול, אותם גובה הקרן על פי החוק. עם הגיע המבוטח לגיל פרישה תחושב פנסית הזקנה על פי גילו, שנת הלידה, המין, גיל השאירים ומינם, שיעור פנסית השאירים ותקופת הבטחת תשלום מזערית לפנסית הזקנה שנבחרו. הקרן מעניקה פנסיה מקיפה במגוון מסלולי ביטוח לבחירה על פי התאמה אישית:

- ◆ פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית נכות, כנגד הקטנת פנסיית הזקנה (בפרישה באותו גיל) ותוך שמירה על הכיסוי הביטוחי לשאירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- ◆ פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) – תום ביטוח בגיל 64
- ◆ פנסית מקיפה - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה בגיל פרישה וכן פנסית נכות ופנסיית השאירים המלאה, בסכום שווה או דומה במידת האפשר לפנסית הזקנה הצפויה במועד ההצטרפות.
- ◆ פנסיה מקיפה – תום ביטוח בגיל 64
- ◆ עתיר חסכון - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה מוגדלת ביחס למסלול הפנסיה המקיפה, כנגד הפחתת הכיסוי הביטוחי לפנסיית נכות למבוטח ופנסיית שאירים לשאיריו.
- ◆ עתיר ביטוח - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסויים ביטוחיים – נכות ושאירים - מוגדלים, כנגד הקטנת פנסית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- ◆ עתיר נכות מופחת שאירים - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית נכות, כנגד הקטנת פנסיית השאירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.

◆ עתיר שאירים - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאירים לאלמנת המבוטח, כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאירים והקטנת פנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.

◆ עתיר שאירים ומופחת נכות- מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאירים לאלמנת המבוטח כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאירים והפחתת פנסיית הנכות שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.

◆ פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) פרישה מוקדמת- כמו מסלול מקיפה, נכות מוגדלת (75%) רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

◆ פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת- כמו מסלול פנסיה מקיפה רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

◆ עתיר חיסכון פרישה מוקדמת- כמו מסלול עתיר חיסכון רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

◆ עתיר שאירים מופחת נכות פרישה מוקדמת- כמו מסלול עתיר שאירים מופחת נכות רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

בנוסף עבור מסלולים לגיל פרישה הגבוה מ-60 ניתנת האפשרות לבחור בהסדר נכות מתפתחת, בו הפנסיה שתשולם בעקבות מקרה נכות יגדל ב 2% לשנה מעת התחלת התשלום ולמשך תקופת הנכות.

מבוטח פעיל רשאי לעבור ממסלול ביטוח אחד למשנהו בהגשת בקשה בכתב במשרדי הקרן. הבקשה תיכנס לתוקף החל מה-1 לחודש העוקב לחודש הגשת הבקשה.

במסגרת מסלולי הביטוח רשאי מבוטח שאילו היה נפטר לא היו לו שאירים, לוותר על כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות לתקופה של עד 24 חודשים, זאת באמצעות הודעה בכתב לקרן. בתקופה זו יהיה מבוטח בכיסוי ביטוחי למקרה נכות וזקנה. חובת מבוטח כזה לעדכן את הקרן אחת ל-24 חודש לפחות, גם אם לא חל שינוי במצב המשפחתי.

במקרה של הפסקת תשלומים לקרן לתקופה של עד חמישה חודשים, תגבה הקרן את עלות הכיסוי הביטוחי למקרי נכות ומוות אוטומטית מתוך היתרה הצבורה של העמית, אלא אם כן המבוטח שילם אותה בעצמו במישרין. המבוטח או שאיריו יהיו זכאים לקבלת פנסיה כאילו לא הופסקו התשלומים. כמו כן, במקרה של הפסקת תשלומים רשאי המבוטח להאריך את תקופת הביטוח למקרי נכות ומוות לתקופה כוללת של 24 חודש. עלות הסיכון יכולה להיות משולמת על ידי המבוטח במישרין או מתוך היתרה הצבורה שלו.

אפיקי השקעה

בקרן קיימים אפיקי השקעה שונים:

א. אג"ח לל מניות

ב. מניות

ג. השקעה כללי

ד. אפיק השקעה מפוקח הלכתית ("הלכה")

ה. אפיק שקלי טווח קצר

ו. ילידי שנות ה-50

ז. ילידי שנות ה-60

ח. ילידי שנות ה-70

ט. ילידי שנות ה-80

י. ילידי שנות ה-90

מסלול "הלכה" למקבלי קצבה – חדש ב-2016

בעבר היה מסלול השקעה "הלכה" לפעילים, אבל לא לפנסיונרים. החל משנת 2016 נוסף מסלול כשר לפנסיונרים. הדבר גורם להבדלי תשואה בין מסלול זה למסלול הכשר ובעקבות כך נדרשת הפרדה בחישוב, בהצגה ובחלוקת העודף התשואתי.

שכר קובע לפנסיית שאירים ולפנסיית נכות

תקנונה של הקרן מותאם למצבים של התקדמות בשכר או ירידה זמנית בו, ע"י מנגנון חישוב השכר הנקוב שמוגדר כממוצע 3 או 12 החודשים האחרונים מצד אחד; ומצד שני של אי התחשבות בחסר בחודשי ביטוח (למשל בשל חופשה ללא תשלום או בהחלפת מקום עבודה).

מנגנון איזון אקטוארי

אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי אשר קובע עודף או גירעון אקטוארי למבוטחים ועודף או גירעון אקטוארי נפרד לפנסיונרים. הקרן מעדכנת את יתרות העמיתים, את הפנסיות ואת העתודות לפנסיונרים בהתאם לעודף או לגירעון האקטוארי.

מוטבים

אם במועד בו נפטר מבוטח אין לו שאירים כמוגדר בתקנון, תשלום היתרה הצבורה למוטבים שקבע המבוטח בטופס ההצטרפות שמלא או בהודעה מעדכנת ששלח לקרן. המבוטח רשאי לקבוע או לעדכן מוטבים במשרדי הקרן. במקרה שלא נקבעו מוטבים כאמור ואין שאירים בעת הפטירה תשלום היתרה הצבורה ליורשים על-פי צוואה ובאין צוואה, ליורשים על-פי דין.

נספח ה' – הערות האקטואר

א. התפתחות הקרן בשנה האחרונה

הקרן התחילה את פעילותה במהלך שנת 1995. שנת 2016 הייתה שנתה העשרים ושניים של הקרן.

מספר העמיתים בקרן, פעילים מוקפאים ופנסיונרים, לסוף שנת 2016 היה 951,985. בשנת 2015 מספר העמיתים בקרן עמד על כ-899 אלף (לאחר איחוד גילעד ומנוף כאשר נמצאו כ-46 אלף עמיתים משותפים ל-2 הקרנות), כלומר הקרן הראתה גידול לעומת השנה הקודמת בכ-53 אלף עמיתים.

הנכסים נטו של הקרן גדלו במהלך שנת 2016 מ-32,735 מיליוני ש"ל ל-42,682 מיליוני שקלים. חלק מגידול זה בסך 2,936 מיליוני ש"ל כתוצאה ממיזוג קרן מנוף.

ב. תקנון הקרן ובסיסי החישוב

כאמור לעיל, החישובים האקטואריים בדו"ח זה מבוססים על הנחות ולוחות גריעה כללים שנקבעו על ידי משרד האוצר. החישובים אינם מבוססים, בשלב זה, על לוחות גריעה מיוחדים הנגזרים מניסיון הקרן. הקרן ביצעה בחינה של ניסיונה באוקטובר 2010 בהתאם לדרישות חוזר 2007-3-6 ומסרה את הממצאים לאוצר. בעקבות ניתוחים אלו של כלל השוק, האוצר פרסם חוזר מעודכן (2013-3-1) שמשקף את מסקנות המחקר. עיקר השינוי היה לגבי אופן חישוב עלות הנכות (שילוב של הנחה של התאוששות מנכות) ושיעור תחלואה. בסה"כ עדכון זה יוצר ירידה משמעותית (מעל 50%) בעלות של פרמיית נכות. הערנו לאוצר שייתכן והתיקון הוא יותר מדי דרמטי ועלול להביא לגירעונות אקטואריים בגין תביעות נכות.

בהתאם לחוזר 2013-3-1 ביצעה הקרן במהלך שנת 2014 מחקר דמוגרפי בקרן ומסרה את הממצאים לאוצר. בתוצאות המחקר מסרנו המלצות לגבי פערים הקיימים בין ההנחות המשמשות את הקרן על פי חוזר 2013-3-1 לתמחור עלויות הריסקים וקביעת עתודות ובין הניסיון בפועל. ההמלצות התייחסו לרמת האמינות של המחקר. עיקר הפערים הם לדעתי בשיעור תביעות של נכות

שהוא נמוך מדי בחוזר 2013-3-1 (ראה ניתוח מפורט של ניסיון 2016 בהמשך ההערות) ובשיעור ההתאוששות של תביעות נכות בתוקף שהוא גם נמוך מדי ויוצר מדי שנה רווח אקטוארי⁶. בדצמבר 2016, הקרן הגישה על פי דרישת האוצר נתונים למחקר דמוגרפי כבסיס לקביעת הנחות מעודכנות בתקנון אחיד 2018. בתאריך 29/9/2016 יצא חוזר 2016-3-4 לגבי "תקנון אחיד" עבור קרנות חדשות. היישום צפוי לקרות בינואר 2018. הקרן קיימה דיון ולהערכתי אין השפעה מהותית למעבר מהתקנון הנוכחי לתקנון האחיד.

ג. מסד הנתונים

המאזן נערך על יסוד הנתונים כפי שנמסרו על ידי הקרן וכללו נתונים לגבי הזכויות והכספים של 951,985 עמיתים ונתונים כספיים בלבד לגבי כספים נוספים מהווים פחות מ-1% מיתרת הנכסים בקרן.

בהסכמים שהוצגו לפני לא מצאתי רכיבים שיש להם השפעה מהותית על הערכת המאזן האקטוארי.

ד. גורמים נוספים

הגורמים שלא נלקחו בחשבון לצורך עריכת המאזן כוללים:

1. גירעון מובנה בגין פער של כ-2.5% בין עקום הריבית לפיו מבוצע התמחור של מקדמי הריסק ומקדמי הפרישה (4%) לבין עקום הריבית בפועל (כ-1.5% בטווח הרחוק). סוגיה זו יוצרת כל שנה גירעונות שמתחלקים בין כל העמיתים. במהלך 2016 נוצר גירעון של כ-43.6 מיליוני ₪ בגין כ-138.5 מיליוני ₪ של יתרות שהועברו לעתודה לפנסיונרים בגין פרישה לזקנה⁷. בהנחה שהריביות נשארות ברמה הנוכחית והנושא של פערי הריבית לא מטופל מדובר כאן על גירעון מהותי שלא מקבל ביטוי בהצגת המאזן, עם זאת יצוין, כי המאזן מוצג בהתאם להנחיות והוראות הממונה.

⁶ השנה הפער המוצג בין צפי לבפועל יחסית קטן לעומת שנה שעברה שהיה בה פער משמעותי, הואיל וציפינו להתאוששות של כ-65 מיליוני ₪ וחוינו כ-69 מיליוני ₪ (לצורך בחינת מספרים אלו נדרשת הצגת תנועה בעודף שנתית, אך כללי דיווח עדכניים של האוצר מציגים את המידע הזה עבור רבעון אחרון בלבד, ראו תנועה בעודף סעיף ה). המדידה היא לא לגמרי מדויקת כי חלק מהרישום כולל מקרים של הפסקות נכות שבגינם נשמרת עתודה במסגרת של ה-IBNR וקשה להפריד ביניהם, אך ברור שיש כאן עודף מהותי בשמרנות של שיעור התאוששות המונח בבסיס חישוב העתודות.

⁷ הגירעון הזה כולל חלקית גירעון בגין כספים שנצברו לפני 2008 בגין עמיתים שהיו ביום 31/12/2007 בני 60. רכיב זה של הגירעון שמבוסס על כללי מעבר של חוזר 2007-3-6 ייעלם עם הזמן ויהיה פחות מהותי. כמו כן כולל גם גרעון בגין עמיתים מוקפאים שנפטרו ושאריותם מקבלים פנסיות מתוך היתרה הצבורה.

2. פנסיות לשאירים, מלבד פנסיות לאלמנות ויתומים עד גיל 21, (כגון, פנסיות להורים ולילדים מוגבלים).
3. תקרות פנסיה לנכות ושאירים.
4. שיעורי הנכות והתמותה הרלוונטיים לקרן הם פונקציה לא רק של הגיל אלא גם של גורמים אחרים, כמו הותק בקרן. בחישובים האקטואריים הובא בחשבון הגיל בלבד. כמו כן אין התחשבות בתקופת האכשרה של חמש שנים.
5. גורמים נוספים אחרים כגון, קיזוז קצבאות ותשלומים ממקורות אחרים (כמו ביטוח לאומי לנפגעי עבודה) ותשלומים מוגדלים לנכים סיעודיים.

ה. גירעון / עודף

1. כללי

הקרן חילקה במהלך השנה את רווחי התשואה למבוטחים באופן של גידול היתרה הצבורה.

בסוף כל רבעון נערך מאזן אקטוארי שמחשב את העודף הדמוגרפי של כל הקבוצות המבוטחות (פנסיונרים ומבוטחים). עודף דמוגרפי זה נובע מגביית עלויות ריסקים מכל מבוטח שהייתה גבוהה מעלות התביעות שאירעו במהלך הרבעון. העודף המצטבר בשנת 2016 עומד על (ראו הערת שוליים 6):

עודף של כ- 42.0 מיליון ₪ בגין מקרי מוות של מבוטחים

גירעון של כ- 0.3 מיליון ₪ בגין מקרי מוות של פנסיונרים

גירעון של כ- 36.3 מיליון ₪ בגין מקרי מוות של נכים

גירעון של כ- 118.4 מיליון ₪ בגין נכויות, כאשר:

גירעון של כ- 122.9 מיליון ₪ שמקורם ביציאה לנכות

עודף של כ- 4.5 מיליון ₪ שמקורם בחזרה מנכות

(חלוקה זו לא כוללת את הגידול ב- IBNR שמוצג בנפרד)

גירעון בגין הגדלת IBNR בכ- 67.5 מיליון ₪. עדכון זה כולל עדכון אומדן תביעה ממוצעת של נכות של כ- 24 מיליון ₪ הואיל וזיהינו מגמת עלייה בגובה הפנסיה הממוצעת בגין תביעות חדשות יותר. אנו מעריכים שהגידול נובע משינוי מסלול ביטוח ברירת מחדל שיהיה 75% לנכות בתקנונים משנת 2013.

2. עמיתים שהגיעו לגיל 60 לפני 31/12/2007

חוזר 2013-3-1 נותן התייחסות מיוחדת לעמיתים שהגיעו לגיל 60 ביום 31/12/2007 ומזכה אותם בעת יציאה לפנסיה בשימוש של מקדמי פנסיה של התקנון הנוכחי (מקדמים ישנים בתקנון החדש) ביחס ליתרה הצבורה ליום 31/12/2007. משמעות הדבר שבגין מבוטחים אלו וכספים אלו קיים גירעון פוטנציאלי של כ-10.0% שימומש ויירשם בעת פרישתם לפנסיה⁸. ביום המאזן מדובר על 92.6 מיליון ₪ עבור כ-1,527 עמיתים זכאים. (פחות מ-0.22% של היתרה הצבורה שבכל זאת עלול ליצור גירעון של כ-9 מיליון ₪). מספר זה עלול להשתנות בעקבות שתי אי-וודאויות:

- הקטנת הגירעון הגלום: עמיתים יוכלו לפרוש למסלולים עם תקופת הבטחה או ימותו. עמיתים יעזבו את הקרן לפני יציאה לפנסיה או ימשכו חלק מהיתרה כפיצויים.
- הגדלת הגירעון: בעבר היה קיים סיכון בעקבות כללי ניווד חדשים, עלולים להצטרף לקרן מבוטחים חדשים עם זכות למקדמים ישנים. אמנם, בינתיים האוצר הוציא הבהרה שעמיתים שמניידים את נכסיהם מאבדים את זכויות המעבר ולא חושפים את הקרן המקבלת לגירעון נוסף בעקבות הצטרפותם.

3. פערי ריבית בין מקדמי התקנון להערכה ההתחייבות בדו"ח הכספי

בנוסף יש לציין שעלתה סוגיה לא פתורה לגבי עדכון התעריפים ומקדמים ליציאה לפנסיה, שלא די לעדכן את ההנחות הדמוגרפיות אלא יש גם לתת את הדעת על החשיפה לשינוי בשערי הריבית. נכון להיום 4.0%. בפועל ריבית השוק לטווח ארוך קרובה יותר ל-1.50% (לפני דמי ניהול, ראה נספח ז') ואילו בטווח הקצר נמוכה בהרבה. משמעות הדבר שהריסקים שנמכרים על בסיס התעריפים בתקנון הנוכחי הם זולים מדי ואלמלא סטיות דמוגרפיות היה מתגלה גירעון תשואתי על הריסקים שנמכרו במהלך השנה. הערה זו רלבנטית גם לעמיתים שפורשים לפנסיה. הנושא הוא מורכב ודורש התייחסות מצד האוצר⁹ ובוודאי שהנהלת הקרן צריכה לבחון את מנגנון עדכון המקדמים הנצרך כדי לשמור על תעריפים שהם מכוילים להתחייבות שהקרן מקבלת על עצמה בעת רכישת הריסקים או פרישה לפנסיה (במיוחד הצטרפות של קבוצה גדולה של עמיתים שאמורים לפרוש לפנסיה במידי או בזמן קרוב).

⁸ חוזר 2007-3-6 מאפשר לקרן להחליט אם להכיר בגירעון גלום זה ביום מעבר לבסיס החדש או רק ביום פרישת העמית לפנסיה. הקרן בחרה לדחות את ההכרה בגירעון זה בעקבות אי-וודאות המצויות בהמשך לגבי מימוש גירעון פוטנציאלי זה.

⁹ על הפרק טיוטת הצעה של משרד האוצר להשתמש בריבית שוק במקום בריבית 4% לצורך חישוב מקדמי פרישה לכל מי שיצא לפנסיה החל מ-1/8/2015 רטרואקטיבית. הדבר יהווה פגיעה משמעותית באוכלוסייה זו. לחילופין, הועלתה הצעה להקצות לזכאים חדשים 60% אג"ח מיועד במקום 30% אג"ח מיועד מה שיעלה מעט את התשואה בפועל על נכסיהם. כל הנושא בדיונים שחלקם מקבלים חשיפה בתקשורת וסביר להניח שיישום של הפתרון צפוי לשנות את תוצאות המאזן. ייתכן ששינוי זה יהיה דווקא לא מבוטל, אך כיום אין מספיק מידע וכיוון כדי להעריך את אותה השפעה.

4. הבהרות והסברים לגבי ניסיון תביעות של כיסוי נכות

אמנם מוצג בדו"ח תנועות (ראו הערת שוליים 6) בסעיף של תביעות נכות (מצב בפועל) סכום של 261.4 מיליוני ₪ מול 138.5 מיליוני ₪ של פרמיות ריסק נכות (מצב הצפוי) שנגבו במהלך 2016, אך צריך להבין שמעורבים בסעיף הזה גם תביעות עבר וגם תביעות של השנה והסעיף איננו כולל את חלק ה-IBNR בגין תביעות של השנה הנוכחית.

תמחור כיסוי נכות:

הקרן הפסידה בשנה הנוכחית סכום ניכר על ניסיון תביעות של תביעות נכות חדשות. פרמיות נכות שנגבו הן כ-138.5 מיליוני ₪, אך הניסיון מתביעות שאירעו במהלך 2016 מורכב מ-:

- תשלומים ושחרור פרמיה ששולמו במהלך 2016 13.7 מיליוני ₪
- הקמת עתודות בסוף השנה 75.0 מיליוני ₪
- הקמת IBNR בגין תביעות נכות שאירעו השנה אך טרם דווחו 179.5 מיליוני ₪
- סה"כ 268.3 מיליוני ₪

תביעות אלו מול הפרמיות שנגבו יצרו במהלך 2016 הפסד דמוגרפי של כ-129.8 מיליוני ₪ (כ-0.34% של ההתחייבות הממוצעת של הקרן לשנת 2016 של כ-39 מיליארד ₪) ו-Loss Ratio של 1194%! שיעור זה דומה למדידה של אשתקד שהגענו ל-Loss Ratio של 190%. ממצאים אלו עקביים עם הערה לאוצר במסגרת המחקר שנעשה והוגש במהלך 2014 ששיעורי יציאה לנכות בחוזר 2013-3-1 הם נמוכים מדי. ייתכן והגירעון הוא יותר קטן כי חלק ניכר של הערכת התביעות הוא מבוסס על עתודות (249 מיליוני ₪ מתוך ה-268 מיליוני ₪ לעיל) ולגבי קביעת עתודות אלו, הערתי שלדעתי יש שמרנות יתר (ראה סעיף ב. "תקנון הקרן ובסיסי חישוב"), אך קשה למדוד בשלב זה בכמה מדובר. בנוסף יש גם אי-ודאות גדולה סביב הגובה הנכון של ה-IBNR שיכול להיות גם נמוך מדי. גם אם עתודות אלו הן 20% יותר מדי גבוהות, וצריכות לעמוד על רק 200 מיליוני ₪ עדיין מדובר על מצב של פרמיות שנגבו בחסר בשיעורים מהותיים (תביעות של כ-213.7 מיליוני ₪ מול פרמיות של כ-138.5 מיליוני ₪, Loss Ratio של 154%).

במהלך שנת 2015 האוצר ביצע ביקורת על מאזן של הקרן לסוף 2014. רוב ההערות של האוצר כבר נכללו במאזן של רבעון שלישי 2015, ושתי נקודות נוספות יושמו ברבעון ראשון 2016:

- 5 נכים שתאריך אירוע שלהם אירע בין 1/1/2004 ו-30/6/2005, תקופת מעבר שחלו הנחיות חדשות לגבי השקעת נכסי הפנסיונרים (זכאים חדשים) אך לפני אישור תקנון מעודכן על פי כללים החדשים לפי חוזר פנסיה 2004/9. לכן נכים אלו זכאים לפנסיית נכות על פי כללים של התקנון שהיה בתוקף בסוף 2003, קרי פנסיית נכות לכל החיים. תיקון חישוב זה מגדיל את החבות בגין נכים אלו ב- 4.2 מיליוני ₪.
- התחייבות לשאיר נכה: עד סוף 2014 חישבתי התחייבות זו בהתאם לשיטת גביית עלות הריסקים שמבחין בין לקוח נשוי שממנו גובים עלות בהנחה שהוא 100% נשוי לרווק שבגינו אנו מניחים לאורך זמן שאירים לפי שיעור נישואין סטטיסטי. כל זה על פי חוות דעת אקטוארית שנמסרה לאוצר במסגרת הגשת תקנון. ממצאי הביקורת היו שיש לחשב את החבות לכל הנכים לפי הנחות סטטיסטיות ולא לפי מצבם בפועל. עבור נכים שנרשמים כרווקים אין לזה השפעה, אך עבור נכים נשואים אנו מפחיתים את החבות בעקבות זה בכ-5.7 מיליוני ₪.

בנוסף יושמו שינויי ההנחות הבאים:

- שימוש בגיל סיום פנסיית נכות על פי בחירת הלקוח בעת קביעת מסלול הביטוח שלו במקום ברירת מחדל (67 עבור גברים ו-64 עבור נשים) – הביא להפחתת החבות בכ-0.6 מיליוני ₪.
- תיקון אחוז ליתומים (לגבי הבן זוג לא הייתה בעיה) אשר חושב בטעות עם הכפלת אחוז הכיסוי הביטוחי פעמיים – הגדיל את החבות בכ-0.9 מיליון ₪.
- התברר שפנסיית שאירים שנמסרת לנו לצורך חישוב עתודה לשאיר נכה היא פנסיית עבור שאיר של נכה מלא. חלק גדול מהנכים הם נכים חלקיים ועבורם הכיסוי לשאירים מוקטן בהתאם לרמת הנכות שלהם. לכן הפחתנו עבור נכים אלו את העתודה של שאיר נכה – הקטין את החבות מכ-82 מיליוני ₪ בכ-11.3 מיליוני ₪ לכ-71 מיליוני ₪.
- התחייבות לעמיתים שהיוונו חלק מהפנסיה: על פי התקנון ניתן לקבל כסכום חד-פעמי את הערך המהווה של עד 25% של הפנסיות שישולמו ב-5 שנים ראשונות של הקצבה. תמורת זה במשך אותה תקופה הפנסיה נמוכה יותר והיא עולה לרמה של 100% בתום תקופת ההיוון.

עד כה הפנסיה שנמסרה לצורך ההערכה הייתה הפנסיה המופחתת בעקבות ההיוון. החל מהדו"ח הנוכחי נמסרו לנו נתונים בגין הפנסיה המלאה. התופעה של היוון פנסיה לא נפוצה והעדכון הזה השפיע על כ-30 פנסיונרים בלבד – הגדיל את החבות בכ-2.0 מיליון ₪.

סה"כ השפעה מצטברת של כל השינויים הנ"ל היא ירידה של כ-10.1 מיליון ₪ בחבות הכוללת. השפעה של רבעון רביעי מוצג בסעיף ט. של תנועה בעודף ומשקף את רוב התיקונים האמורים שמסתכמים בכ-10.7 מיליוני ₪ עודף שנוצר.

2. IBNR

- תביעות שאירעו וטרם דווחו בנושא נכות: על בסיס ניסיון תביעות ושיטת משולשים חושבו מספר תביעות צפויות שהוכפלו בגובה תביעה ממוצעת. חלק ה-IBNR שנובע מסעיף זה עומד על 285 מיליוני ₪ בשנת 2016 לעומת 230 מיליוני ₪ בשנת 2015 (גלעד ומנוף), כלומר חלק זה של העתודה גדל השנה בכ-55 מיליון ש"ח כאשר ניתן לחלק את הגידול למרכיבים הבאים:

- i. מימוש תביעות : כ-174 מיליוני ₪.
- ii. תיקון אומדן תביעה ממוצעת: כ-27 מיליוני ₪. (זוהתה מגמת עלייה בגובה הפנסיה הממוצעת בגין תביעות חדשות יותר בין היתר כנראה משינוי במסלול ביטוח ברירת מחדל שהוא 75% לנכות החל מ-2013)
- iii. התאמת תביעות צפויות: כ-30 מיליון
- iv. הוספת שנה של תביעות (הגדלת היקף המלאי): כ-172 מיליוני ₪.

- תביעות נכות שהן כרגע לא בתשלום וצפויות לחזור להיות תביעות בתשלום: עתודה בסיסית להתחייבות לנכים מבוססת על פנסיות נכות שהן בתשלום ביום המאזן. עקב סיבות טכניות יש מספר לא מבוטל של תביעות נכות שעוברות תקופה של אי-תשלום עד הסדרת כל המסמכים הנדרשים להמשך תשלום התביעות. בבדיקה על פי ניסיון הקרן נבחן שיעור החזרות כפונקציה של חודשים שעברו מאז תשלום האחרון. בוצעה הערכה על בסיס השיעורים האמורים ומספר התביעות שנמצאות ביום המאזן בהפסקה. כמו כן נלקח בחשבון שהמאזן כולל לא מעט תביעות שהיו רשומות כתביעות בתשלום בדצמבר אך בפועל כבר היו בהפסקה בינואר 2016. קבוצה זאת של תביעות קוזזה (בניכוי חזרות צפויות) מה IBNR. בנוסף נלקחו בחשבון 33 נכים שפנסיית הנכות שלהם הופסקה באופן טכני בגין אי הגשת מסמכים אך זכאים להמשך נכות ולכן חושבה בגינם מלוא העתודה. חלק ה-IBNR שנובע מסעיף זה עומד בשנת 2016 על 35 מיליוני ₪ (לעומת 13.6 מיליוני ₪ ב-2015).

- תביעות מוות: בעקבות חוזר 2012-9-1 "נוהל איתור עמיתים מוטבים" הקרן בחנה בגין כל החשבונות שבעליהן נפטרו כעמיתים פעילים ונכים ולא נרשמה עבורם תביעת שאירים. חלק מהמקרים אכן לא יהיו זכאים לפנסיית שאירים עקב תקופת אכשרה או שאין להם שאירים, אמנם להערכתנו חלקם זכאים לפנסיה או לתשלום של שווי הפנסיה לשאירים. הקרן החלה ליצור קשר עם משפחות הנפטרים ועם הזמן המצב לגבי חשבונות אלה יתבהר. בשלב זה נקבעה עתודה שמבוססת על גובה תביעה פוטנציאלית בגין תביעות אלו, כולל תשלומי פנסיה עד ליום ההערכה. נלקחו בחשבון שיעורי נישואין (לצורך נטרול מקרים ללא זכאים). ייתכן שבסופו של דבר לא תהיה היענות לחלק מהפניות ולא תיווצר תביעת שאירים. בשלב זה אין אנו יכולים לדעת את היקף ההיענות. קיימים 822 מקרים פוטנציאליים (מתוכן 116 הינן תביעות תלויות). יש לציין שכרגע משולמות כ-787 תביעות שאירים בלבד. כלומר יש כאן חוסר מהותי בניסיון תביעות ריסק של הקרן. חלק ה IBNR שנובע מסעיף זה עומד על כ-137 מיליוני ₪ בשנת 2016 לעומת 145.7 בשנת 2015 (עבור גלעד ומנוף יחד).
- סה"כ IBNR בתוספת השפעה של וקטור ריביות בגין שנת 2016 נקבע ל-464.3 מיליוני ₪ (לפני השפעת ריבית של 2016 וגירעון אקטוארי של 2016)

נספח ו' – תזרים מזומנים

זכאים קיימים לפנסיה 31/12/2016

ההתחייבות המוצגת כאן היא לאחר חלוקת עודף / גירעון במהלך השנה.

5.05%	ערד עד 2004	ריבית	31/12/2016	יום השערוך
4.86%	ערד מ-2004		70%	אחוז ערד
01/12/2018	תום תקופה		-0.500%	עודף לחלוקה

שנה קלנדרית	תשלומי פנסיה	הכנסות מריבית	השקעות				נכסים					
			סה"כ	השקעות	תשואה		סה"כ	השקעות	נכסים			
					סה"כ	תשואה			סה"כ	תשואה		
שנה קלנדרית	תשלומי פנסיה	הכנסות מריבית	סה"כ	השקעות	תשואה	תשואה	סה"כ	השקעות	תשואה	תשואה	תשואה	תשואה
2016	1,633.9	(4.9)	910.5	37.7	943.3	0.48%	3.60%	70.0%	18,612.2	0.0	26,588.8	26,588.8
2017	1,746.4	(4.8)	808.4	(32.9)	840.2	-0.43%	3.32%	70.0%	18,128.8	0.0	25,898.3	25,898.3
2018	1,702.0	(4.6)	0.0	69.5	793.5	-0.27%	3.25%	70.0%	0.0	17,494.5	24,992.1	24,083.6
2019	1,667.7	(4.7)	0.0	788.3	800.9	0.25%	3.40%	70.0%	0.0	16,251.8	23,216.8	22,392.1
2020	1,633.1	(4.8)	0.0	760.1	808.3	0.78%	3.56%	70.0%	0.0	15,674.4	21,601.6	20,861.7
2021	1,590.1	(4.8)	0.0	733.1	799.7	1.09%	3.65%	70.0%	0.0	15,121.1	20,132.1	19,430.2
2022	1,517.2	(4.6)	0.0	707.7	777.3	1.17%	3.68%	70.0%	0.0	14,603.2	18,737.1	18,053.2
2023	1,484.9	(4.6)	0.0	683.2	755.3	1.25%	3.70%	70.0%	0.0	14,092.4	17,377.8	16,710.0
2024	1,435.7	(4.5)	0.0	659.4	733.8	1.34%	3.73%	70.0%	0.0	13,601.1	16,049.2	15,394.8
2025	1,405.7	(4.4)	0.0	636.1	712.6	1.42%	3.75%	70.0%	0.0	13,116.0	14,745.1	14,098.8
2026	1,375.6	(4.3)	0.0	613.2	691.7	1.51%	3.78%	70.0%	0.0	12,637.2	13,456.3	12,817.7
2027	1,346.3	(4.3)	0.0	590.6	670.9	1.60%	3.81%	70.0%	0.0	12,164.5	12,184.1	11,555.5
2028	1,317.9	(4.2)	0.0	568.2	650.1	1.69%	3.83%	70.0%	0.0	11,697.0	10,932.9	10,317.8
2029	1,290.0	(4.2)	0.0	546.1	629.2	1.79%	3.86%	70.0%	0.0	11,234.5	9,712.1	9,117.9
2030	1,262.6	(4.1)	0.0	524.2	608.2	1.88%	3.89%	70.0%	0.0	10,776.3	8,537.4	7,972.3
2031	1,235.4	(4.0)	0.0	502.5	585.8	1.94%	3.91%	70.0%	0.0	10,321.6	7,424.4	6,895.0
2032	1,208.2	(3.9)	0.0	480.9	561.9	1.98%	3.92%	70.0%	0.0	9,869.2	6,385.1	5,895.4
2033	1,180.7	(3.9)	0.0	459.5	538.1	2.01%	3.93%	70.0%	0.0	9,419.4	5,426.2	4,977.6
2034	1,152.9	(3.8)	0.0	438.1	514.3	2.04%	3.94%	70.0%	0.0	8,972.4		
2035	1,124.3	(3.7)	0.0	417.0	490.6	2.08%	3.95%	70.0%	0.0	8,528.8		
2036	1,094.7	(3.6)	0.0	395.9	466.2	2.09%	3.95%	70.0%	0.0	8,088.9		
2037	1,064.0	(3.5)	0.0	375.1	441.4	2.08%	3.95%	70.0%	0.0	7,653.0		
2038	1,031.9	(3.4)	0.0	354.5	416.8	2.08%	3.95%	70.0%	0.0	7,222.4		
2039	998.3	(3.3)	0.0	334.2	392.6	2.07%	3.94%	70.0%	0.0	6,798.5		
2040	963.1	(3.2)	0.0	314.2	368.9	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	6,382.5		
2041	926.3	(3.0)	0.0	294.6	345.8	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	5,976.1		
2042	888.4	(2.9)	0.0	275.5	323.3	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	5,580.6		
2043	849.4	(2.8)	0.0	257.0	301.5	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	5,197.1		
2044	809.7	(2.7)	0.0	239.0	280.3	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	4,826.5		
2045	769.9	(2.5)	0.0	221.7	260.0	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	4,469.6		
2046	730.1	(2.4)	0.0	205.0	240.3	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	4,126.8		
2047	690.8	(2.3)	0.0	189.0	221.5	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	3,798.3		
2048	652.1	(2.1)	0.0	173.7	203.6	2.06%	3.94%	70.0%	0.0	3,484.3		
2049												

	נכסים				תשואה						הכנסות מריבית	תשלומי		
סה"כ	השקעות	ערד					השקעות		סה"כ	השקעות	אג"ח 'ערד' שנרכשו עד		על תשלומי פנסיה	פנסיה בשנה
	אחרות	מ-2004	עד 2004	מסה"כ	הכל	חופשיות				מ-2004	2004			
4,549.7	1,364.9	3,184.8	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	186.4	29.3	159.1	0.0	(2.0)	614.3	2050	
4,142.2	1,242.7	2,899.6	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	170.0	26.7	145.2	0.0	(1.9)	577.5	2051	
3,754.9	1,126.5	2,628.4	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	154.4	24.3	131.9	0.0	(1.8)	541.8	2052	
3,387.3	1,016.2	2,371.1	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	139.6	22.0	119.3	0.0	(1.7)	507.2	2053	
3,039.3	911.8	2,127.5	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	125.6	19.8	107.4	0.0	(1.6)	473.6	2054	
2,710.7	813.2	1,897.5	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	112.3	17.7	96.1	0.0	(1.4)	440.9	2055	
2,401.6	720.5	1,681.1	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	99.8	15.7	85.5	0.0	(1.3)	409.0	2056	
2,112.0	633.6	1,478.4	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	88.1	13.9	75.5	0.0	(1.2)	377.7	2057	
1,842.2	552.7	1,289.6	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	77.2	12.2	66.1	0.0	(1.1)	346.9	2058	
1,592.7	477.8	1,114.9	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	67.0	10.6	57.5	0.0	(1.0)	316.6	2059	
1,363.7	409.1	954.6	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	57.6	9.1	49.5	0.0	(0.9)	286.6	2060	
1,155.6	346.7	808.9	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	49.1	7.8	42.2	0.0	(0.8)	257.2	2061	
968.5	290.5	677.9	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	41.3	6.5	35.6	0.0	(0.8)	228.5	2062	
802.1	240.6	561.5	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	34.4	5.5	29.6	0.0	(0.7)	200.8	2063	
656.1	196.8	459.3	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	28.3	4.5	24.4	0.0	(0.6)	174.3	2064	
529.7	158.9	370.8	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	23.0	3.7	19.9	0.0	(0.5)	149.4	2065	
422.0	126.6	295.4	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	18.5	2.9	15.9	0.0	(0.4)	126.2	2066	
331.7	99.5	232.2	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	14.6	2.3	12.6	0.0	(0.3)	105.0	2067	
257.1	77.1	179.9	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	11.4	1.8	9.9	0.0	(0.3)	86.0	2068	
196.4	58.9	137.4	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	8.8	1.4	7.6	0.0	(0.2)	69.5	2069	
147.8	44.3	103.4	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	6.6	1.1	5.8	0.0	(0.2)	55.2	2070	
109.5	32.8	76.6	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	5.0	0.8	4.3	0.0	(0.1)	43.2	2071	
79.9	24.0	55.9	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	3.6	0.6	3.2	0.0	(0.1)	33.2	2072	
57.4	17.2	40.2	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	2.6	0.4	2.3	0.0	(0.1)	25.1	2073	
40.7	12.2	28.5	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	1.9	0.3	1.6	0.0	(0.1)	18.6	2074	
28.4	8.5	19.9	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	1.3	0.2	1.2	0.0	(0.0)	13.6	2075	
19.5	5.9	13.7	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.9	0.1	0.8	0.0	(0.0)	9.8	2076	
13.2	4.0	9.2	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.6	0.1	0.5	0.0	(0.0)	6.9	2077	
8.8	2.6	6.1	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.4	0.1	0.4	0.0	(0.0)	4.8	2078	
5.8	1.7	4.0	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.3	0.0	0.2	0.0	(0.0)	3.3	2079	
3.7	1.1	2.6	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.2	0.0	0.2	0.0	(0.0)	2.2	2080	
2.4	0.7	1.7	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.1	0.0	0.1	0.0	(0.0)	1.5	2081	
1.5	0.5	1.1	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.1	0.0	0.1	0.0	(0.0)	0.9	2082	
1.0	0.3	0.7	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.6	2083	
0.6	0.2	0.4	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.4	2084	
0.4	0.1	0.3	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.2	2085	
0.2	0.1	0.2	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.2	2086	
0.1	0.0	0.1	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.1	2087	
0.1	0.0	0.1	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.1	2088	
0.0	0.0	0.0	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2089	
0.0	0.0	0.0	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2090	
0.0	0.0	0.0	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2091	
0.0	0.0	0.0	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2092	
0.0	0.0	0.0	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2093	
0.0	0.0	0.0	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2094	
0.0	0.0	0.0	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2095	
(0.0)	(0.0)	(0.0)	0.0	70.0%	3.94%	2.06%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2096	

זכאים חדשים לפנסיה 31/12/2016

ההתחייבות המוצגת כאן היא לאחר חלוקת עודף / גירעון במהלך השנה.

4.86%

ריבית ערד

31/12/2016

יום השערור

אחוז

30%

ערד

-0.500%

עודף לחלוקה

שנה קלנדרית	תשלומי פנסיה בשנה	הכנסות מריבית על תשלומי פנסיה	אג"ח 'ערד' שנרכשו עד 2004				השקעות אחרות		סה"כ	תשואה השקעות	נכסים				סה"כ
			ערד		מסה"כ		השקעות				ערד		מסה"כ		
			הכל	חופשיות	הכל	חופשיות	השקעות	אחרות			עד 2004	מ-2004	השקעות	אחרות	
2016	104,618.9	(108.7)	0.0	21,790.1	(239.2)	21,442.1	-0.02%	1.27%	30.0%	0.0	519,704.8	1,212,644.5	1,732,349.2		
2017	105,683.2	(55.5)	0.0	20,588.0	(10,477.8)	10,054.7	-0.93%	0.63%	30.0%	0.0	494,751.8	1,154,420.8	1,649,172.5		
2018	100,080.9	(62.0)	0.0	19,393.2	(8,162.7)	11,168.5	-0.77%	0.74%	30.0%	0.0	439,389.5	1,087,480.9	1,553,544.1		
2019	96,200.9	(88.5)	0.0	18,303.2	(2,564.8)	15,649.9	-0.25%	1.10%	30.0%	0.0	415,224.2	968,856.5	1,384,080.7		
2020	93,197.6	(114.7)	0.0	17,313.3	2,605.8	19,804.5	0.28%	1.48%	30.0%	0.0	393,206.3	917,481.4	1,310,687.7		
2021	89,995.5	(126.9)	0.0	16,405.0	5,234.6	21,512.8	0.59%	1.69%	30.0%	0.0	372,661.5	869,543.4	1,242,204.9		
2022	86,862.7	(126.7)	0.0	15,542.7	5,662.4	21,078.4	0.67%	1.75%	30.0%	0.0	352,926.2	823,494.4	1,176,420.6		
2023	83,595.5	(125.9)	0.0	14,714.9	6,021.4	20,610.4	0.75%	1.81%	30.0%	0.0	334,030.7	779,404.9	1,113,435.5		
2024	80,609.8	(125.3)	0.0	13,922.6	6,329.4	20,126.6	0.84%	1.87%	30.0%	0.0	315,885.7	737,066.7	1,052,952.4		
2025	77,918.7	(124.9)	0.0	13,160.2	6,574.1	19,609.4	0.92%	1.92%	30.0%	0.0	298,392.9	696,250.2	994,643.1		
2026	75,533.8	(125.0)	0.0	12,423.2	6,803.8	19,102.1	1.01%	1.99%	30.0%	0.0	281,463.4	656,748.0	938,211.4		
2027	73,109.8	(124.9)	0.0	11,710.7	7,002.0	18,587.8	1.10%	2.05%	30.0%	0.0	265,106.8	618,582.6	883,689.5		
2028	70,524.8	(124.2)	0.0	11,023.1	7,143.3	18,042.1	1.19%	2.11%	30.0%	0.0	249,362.0	581,844.8	831,206.8		
2029	67,685.1	(122.9)	0.0	10,363.3	7,240.5	17,480.9	1.29%	2.18%	30.0%	0.0	234,300.8	546,701.8	781,002.6		
2030	64,852.1	(121.2)	0.0	9,732.5	7,283.0	16,894.3	1.38%	2.24%	30.0%	0.0	219,913.4	513,131.3	733,044.8		
2031	61,798.2	(117.8)	0.0	9,131.4	7,151.6	16,165.2	1.44%	2.29%	30.0%	0.0	206,223.6	481,188.3	687,411.8		
2032	58,989.2	(113.6)	0.0	8,557.7	6,855.7	15,299.8	1.48%	2.31%	30.0%	0.0	193,116.7	450,605.7	643,722.5		
2033	56,097.8	(109.1)	0.0	8,009.3	6,561.7	14,461.9	1.51%	2.33%	30.0%	0.0	180,626.0	421,460.6	602,086.6		
2034	53,422.3	(104.8)	0.0	7,486.1	6,259.7	13,640.9	1.54%	2.36%	30.0%	0.0	168,691.5	393,613.6	562,305.1		
2035	50,318.5	(99.8)	0.0	6,989.6	5,977.4	12,867.3	1.58%	2.38%	30.0%	0.0	157,456.2	367,397.7	524,853.8		
2036	47,694.4	(94.9)	0.0	6,520.1	5,612.9	12,038.2	1.59%	2.39%	30.0%	0.0	146,759.3	342,438.3	489,197.6		
2037	45,089.0	(89.6)	0.0	6,073.2	5,212.8	11,196.4	1.58%	2.38%	30.0%	0.0	136,591.5	318,713.5	455,305.0		
2038	42,454.9	(84.1)	0.0	5,649.0	4,821.4	10,386.4	1.58%	2.38%	30.0%	0.0	126,970.9	296,265.5	423,236.4		
2039	39,728.7	(78.5)	0.0	5,249.4	4,460.6	9,631.4	1.57%	2.37%	30.0%	0.0	117,941.7	275,197.4	393,139.1		
2040	37,085.3	(73.2)	0.0	4,874.8	4,127.2	8,928.9	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	109,494.8	255,487.9	364,982.7		
2041	34,603.1	(68.3)	0.0	4,524.5	3,829.7	8,285.9	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	101,599.7	237,065.9	338,665.5		
2042	32,121.4	(63.4)	0.0	4,197.9	3,553.3	7,687.8	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	94,269.6	219,962.4	314,231.9		
2043	29,716.4	(58.6)	0.0	3,895.6	3,297.4	7,134.3	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	87,495.0	204,154.9	291,649.9		
2044	27,493.9	(54.3)	0.0	3,616.1	3,060.8	6,622.6	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	81,233.6	189,545.1	270,778.7		
2045	25,425.0	(50.2)	0.0	3,358.0	2,842.3	6,150.1	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	75,451.1	176,052.6	251,503.8		
2046	23,561.0	(46.5)	0.0	3,119.4	2,640.3	5,713.2	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	70,096.8	163,559.2	233,656.0		
2047	21,872.8	(43.2)	0.0	2,898.1	2,453.0	5,307.9	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	65,127.3	151,963.8	217,091.1		
2048	20,313.3	(40.1)	0.0	2,692.8	2,279.2	4,931.9	1.56%	2.37%	30.0%	0.0	60,512.9	141,196.8	201,709.7		

סה"כ	נכסים				תשואה						הכנסות מריבית	תשלומי פנסיה	שנה
	השקעות	ערך			השקעות		סה"כ	השקעות	אג"ח 'ערך' שנרכשו עד 2004		על תשלומי פנסיה	בשנה	קלנדרית
		מ-2004	עד 2004	מסה"כ	הכל	חופשיות			אחרות	2004			
187,336.5	131,135.6	56,201.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	4,581.6	2,117.4	2,501.6	0.0	(37.4)	18,954.7	2050
173,852.5	121,696.7	52,155.7	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	4,253.4	1,965.9	2,322.5	0.0	(35.0)	17,737.4	2051
161,176.4	112,823.5	48,352.9	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	3,945.3	1,823.6	2,154.5	0.0	(32.8)	16,621.4	2052
149,188.3	104,431.8	44,756.5	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	3,654.6	1,689.5	1,996.0	0.0	(30.9)	15,642.8	2053
137,863.0	96,504.1	41,358.9	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	3,379.8	1,562.7	1,846.2	0.0	(29.0)	14,705.1	2054
127,132.8	88,993.0	38,139.9	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	3,120.0	1,442.8	1,704.5	0.0	(27.3)	13,850.1	2055
116,930.4	81,851.3	35,079.1	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	2,873.2	1,328.9	1,570.0	0.0	(25.8)	13,075.6	2056
107,251.0	75,075.7	32,175.3	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	2,638.7	1,220.8	1,442.2	0.0	(24.3)	12,318.1	2057
98,066.7	68,646.7	29,420.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	2,416.4	1,118.2	1,321.1	0.0	(22.9)	11,600.7	2058
89,349.7	62,544.8	26,804.9	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	2,205.3	1,020.8	1,206.0	0.0	(21.6)	10,922.3	2059
81,100.1	56,770.1	24,330.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	2,005.3	928.5	1,097.0	0.0	(20.2)	10,254.8	2060
73,315.9	51,321.1	21,994.8	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	1,816.2	841.3	993.9	0.0	(18.9)	9,600.4	2061
65,994.8	46,196.4	19,798.4	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	1,638.2	759.1	896.8	0.0	(17.7)	8,959.3	2062
59,136.0	41,395.2	17,740.8	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	1,471.1	681.9	805.6	0.0	(16.4)	8,329.9	2063
52,738.6	36,917.1	15,821.6	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	1,314.9	609.7	720.4	0.0	(15.2)	7,712.3	2064
46,799.9	32,759.9	14,040.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	1,169.6	542.6	641.0	0.0	(14.0)	7,108.3	2065
41,314.3	28,920.0	12,394.3	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	1,035.0	480.4	567.5	0.0	(12.9)	6,520.6	2066
36,273.5	25,391.5	10,882.1	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	911.1	423.0	499.8	0.0	(11.7)	5,951.9	2067
31,666.8	22,166.8	9,500.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	797.5	370.5	437.7	0.0	(10.7)	5,404.2	2068
27,481.2	19,236.9	8,244.4	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	694.1	322.6	381.1	0.0	(9.6)	4,879.6	2069
23,703.0	16,592.1	7,110.9	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	600.4	279.2	329.8	0.0	(8.6)	4,378.6	2070
20,311.7	14,218.2	6,093.5	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	516.1	240.1	283.7	0.0	(7.7)	3,907.3	2071
17,288.0	12,101.6	5,186.4	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	440.7	205.1	242.4	0.0	(6.8)	3,464.4	2072
14,611.9	10,228.4	4,383.6	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	373.7	174.1	205.6	0.0	(6.0)	3,049.7	2073
12,259.0	8,581.3	3,677.7	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	314.6	146.6	173.2	0.0	(5.3)	2,667.6	2074
10,205.4	7,143.8	3,061.6	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	262.9	122.6	144.9	0.0	(4.6)	2,316.4	2075
8,427.1	5,899.0	2,528.1	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	217.9	101.7	120.2	0.0	(3.9)	1,996.2	2076
6,899.8	4,829.9	2,070.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	179.2	83.7	98.9	0.0	(3.4)	1,706.4	2077
5,599.6	3,919.7	1,679.9	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	146.0	68.2	80.6	0.0	(2.9)	1,446.3	2078
4,502.5	3,151.8	1,350.8	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	117.9	55.2	65.2	0.0	(2.4)	1,215.0	2079
3,585.7	2,510.0	1,075.7	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	94.3	44.2	52.2	0.0	(2.0)	1,011.2	2080
2,826.9	1,978.8	848.1	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	74.7	35.0	41.4	0.0	(1.6)	833.5	2081
2,205.1	1,543.6	661.5	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	58.6	27.5	32.5	0.0	(1.3)	680.4	2082
1,701.1	1,190.8	510.3	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	45.5	21.3	25.2	0.0	(1.1)	549.5	2083
1,297.0	907.9	389.1	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	34.9	16.4	19.3	0.0	(0.9)	438.9	2084
976.6	683.6	293.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	26.4	12.4	14.7	0.0	(0.7)	346.8	2085
725.5	507.8	217.6	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	19.7	9.3	11.0	0.0	(0.5)	270.9	2086
531.1	371.8	159.3	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	14.6	6.9	8.1	0.0	(0.4)	208.9	2087
382.6	267.8	114.8	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	10.6	5.0	5.9	0.0	(0.3)	159.1	2088
270.4	189.3	81.1	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	7.5	3.6	4.2	0.0	(0.2)	119.7	2089
187.0	130.9	56.1	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	5.3	2.5	3.0	0.0	(0.2)	88.7	2090
125.6	87.9	37.7	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	3.6	1.7	2.0	0.0	(0.1)	64.9	2091
81.1	56.8	24.3	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	2.4	1.1	1.3	0.0	(0.1)	46.9	2092
49.2	34.4	14.7	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	1.5	0.7	0.8	0.0	(0.1)	33.4	2093
26.6	18.6	8.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	0.9	0.4	0.5	0.0	(0.0)	23.4	2094
10.8	7.6	3.2	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	0.4	0.2	0.2	0.0	(0.0)	16.2	2095
0.0	0.0	0.0	0.0	30.0%	2.37%	1.56%	0.1	0.1	0.1	0.0	(0.0)	10.9	2096

הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ
(לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה	3
א.	תיאור כללי של קרן הפנסיה ושל החברה המנהלת	3
ב.	מועד הקמת קרן הפנסיה	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
ד.	שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קרן הפנסיה לקבל ומטרתן	4
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	5
2.	ניתוח זכויות עמיתי קרן הפנסיה	6
א.	שינוי במספר העמיתים	6
ב.	ניתוח זכויות מבוטחים בקרן הפנסיה	6
3.	מידע אודות דמי ניהול	7
א.	שיעור דמי הניהול	7
ב.	מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	7
4.	ניתוח מדיניות השקעה	8
א.	מדיניות ההשקעה	8
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	8
5.	ניהול סיכונים	10
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	10
ב.	סיכוני נזילות	10
ג.	סיכוני שוק	11
ד.	סיכוני אשראי	17
ה.	סיכונים גאוגרפיים	22
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקרן	25
6.	ביטוח משנה	26
7.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	27
8.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	27

1. מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה

א. תיאור כללי של קרן הפנסיה ושל החברה המנהלת

קרן הפנסיה:

- שם קרן הפנסיה: הראל פנסיה כללית (להלן: "הקרן" או "קרן הפנסיה")
- סוג קרן הפנסיה: הקרן הינה קרן פנסיה חדשה כללית שהינה קופת גמל לקיצבה כמשמעות המונח בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק קופות הגמל"), אשר אינה קופת ביטוח. הקרן מעניקה למבוטחיה פנסיית זיקנה והחל מחודש יולי 2013, מאפשרת למבוטחיה לרכוש כיסויים ביטוחיים למקרי נכות ופטירה. הקרן איננה זכאית לרכוש אגרות חוב מיועדות.
- קוד הקרן: 512267592-000000000000662-0000-000.
- סוג העמיתים: שכירים ועצמאיים.

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בת בבעלות מלאה של הראל ביטוח בע"מ, שהינה חברה בשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
- למידע אודות שינויים מבניים ראה ביאור 1.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קרן הפנסיה

הקרן הוקמה בשנת 2002.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
כללי	512267592-000000000000662-2164-000	2002
ילידי שנות ה-50	512267592-000000000000662-9856-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-60	512267592-000000000000662-9858-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-70	512267592-000000000000662-9860-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-80	512267592-000000000000662-9862-000	ינואר 2016
ילידי שנות ה-90	512267592-000000000000662-9864-000	ינואר 2016

בהתאם לסעיף 47 לתקנון הקרן, הקרן עורכת בנפרד רישומים בגין נכסיה העומדים כנגד התחייבויותיה לפנסיונרים ובגין נכסיה המשמשים לכיסוי התחייבויותיה למבוטחים.

מסלולי ביטוח:

שם המסלול	קוד המסלול
מסלול פנסיית יסוד	100
מסלול פנסיה מקיפה	101
מסלול עתיר חיסכון פרישה מוקדמת	102
מסלול עתיר ביטוח	103
מסלול עתיר נכות מופחת שאירים	104
מסלול עתיר שאירים	105
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%)	106
מסלול עתיר שאירים מופחת נכות	107
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) פרישה מוקדמת	108
מסלול פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת	109
מסלול עתיר חסכון	110
מסלול עתיר שאירים מופחת נכות פרישה מוקדמת	111
מסלול ללא נכות	112
מסלול פנסיה מקיפה תום ביטוח 64	114
מסלול פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) תום ביטוח 64	116

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

בקרן הפנסיה לא היו שינויים מהותיים. למידע אודות שינויים מבניים בחברה המנהלת ראה ביאור 1.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קרן הפנסיה לקבל ומטרתן

שיעורי ההפרשות המירביים שבגינם ניתן לנצל הטבות מס קבועים בהתאם לתקנה 19 לתקנות מס הכנסה: הפרשות מעביד: עד 7.5% על חשבון תגמולים. (מינימום 6.5%)
הפרשות עובד: עד 7% על חשבון תגמולים. (מינימום 6%)
הפרשות מעביד: עד 8.33% על חשבון פיצויים. (מינימום 6%)
בנוסף יכולה הקרן לקבל סכומים ללא הגבלה.

הפרשות עצמאי: שיעור ההפקדות המקסימלי לא יעלה על 22.83% מהגבוה מבין שני אלה: הכנסתו של המבוטח לפי סעיף 12(1) או 22(2) לפקודת מס הכנסה בשלה הוא משלם לקרן, או הכנסתו המזכה כהגדרתה בסעיף 47 לפקודת מס הכנסה.

כל ההפרשות אל הקרן יכולות להיות שוטפות חודשיות ו/או מעת לעת, לפי שיקול דעתו של העמית החוסך.

מטרת ההפקדות בקרן היא לחסכון לצורך קבלת פנסיית זקנה בגיל פרישה, ובמסלולי הביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים גם לקבלת פנסיית נכות במקרה של אירוע נכות טרם הגעת המבוטח לגיל פרישה וכן לתשלום פנסיה לשאירי המבוטח או הפנסיונר במקרה של פטירה.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

ביום 1.1.2016, עודכן תקנון הקרן. להלן עיקרי השינויים:

- בוצע עדכון של הגדרת "גיל הצטרפות" ובוטלה האבחנה בין מבוטח במסלול מקיף למבוטח במסלול יסוד
 - התווספה אפשרות למבוטח לבחור במודל השקעות תלוי גיל.
 - בוטלו הסייגים שהיו קיימים לעניין קבלת פנסיית זקנה רטרואקטיבית
 - נוסף סעיף המאפשר לנכה חלקי לשמור על הכיסוי הביטוחי שלו למשך תקופה של עד 24 חודשים על ידי הפקדה בפועל של דמי סיכון יחסיים
 - מנגנון הפרנציזה שונה כך שממועד תקנון ינואר 2016, עמית המוגדר נכה יהיה זכאי לתשלום מלוא תקופת ההמתנה כבר ביום הראשון לתשלום פנסיית הנכות
 - נוסף סעיף המגדיר את זכאותו של נכה במקרה בו זכאי לקצבה ממקור אחר
 - נוספו לקרן שני מסלולי ביטוח
 - נוספה אפשרות למבוטח עצמאי לבחירת שיעורי הפרשה של 10% ובכך להגדיל את הכיסוי בקרן מבלי להגדיל את גובה ההפקדה
 - נוסף סעיף המגדיר מהו חודש ביטוח חלקי ומהו אופן חישוב ההכנסה המבוטחת בגין חוזה ביטוח זה
 - הוספת תקופת הבטחה של 180 חודשים לאלמנת מבוטח לכל מבוטחי הקרן
 - שינוי הליך הערעור בתביעת נכות בקרן להליך נגיש ונוח
 - הוספת מנגנון תשלום פנסיה לנכה אשר יש לו גם הכנסה ממשלח יד
 - עדכון שיעורי הכיסוי במסלול עתיד ביטוח ובמסלול פרישה מוקדמת
- בנוסף, לא היו שינויים מהותיים, למעט שינוי הגדרת הגוף המנהל החל מספטמבר 2016 עקב שינוי מבני בחברה המנהלת.

2. ניתוח זכויות עמיתי קרן הפנסיה

א. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקרן:

מספר חשבונות העמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
26,877	1,032	4,779	23,130	שכירים
688	25	52	661	עצמאיים
27,565	1,057	4,831	23,791	סה"כ

ב. ניתוח זכויות מבוטחים בקרן הפנסיה

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
<u>עמיתים פעילים:</u>		
6,707	8,389	מספר עמיתים
295,668	381,071	סך הנכסים נטו (באלפי ש"ח)
<u>עמיתים לא פעילים:</u>		
17,084	19,176	מספר עמיתים
165,402	195,643	סך הנכסים נטו (באלפי ש"ח)
<u>מקבלי קצבה:</u>		
175	215	מספר מקבלי פנסיה - פנסיונרים
27	36	זקנה
2	5	שאיירים
68,048	75,179	נכות
44	43	סך נכסים נטו בגין מקבלי קצבה פנסיונרים (באלפי ש"ח)
		גיל ממוצע לעמיתים פעילים (בשנים)

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016						
עמיתים לא פעילים	דמי ניהול מהפקדות					דמי ניהול מנכסים
	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	
	0%-1%	1%-2%	2%-3%	3%-4%	עמיתים לא פעילים	
1,245	40	2,212	318	78	4,863	0%-0.25%
1,349	-	22	276	298	2,079	0.25%-0.5%
582	-	-	10	72	812	0.5%-0.75%
500	-	3	4	1,380	11,422	0.75%-1.05%

סך הנכסים באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016						
עמיתים לא פעילים	דמי ניהול מהפקדות					דמי ניהול מנכסים
	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	עמיתים פעילים	
	0%-1%	1%-2%	2%-3%	3%-4%	עמיתים לא פעילים	
35,188	1,221	65,565	8,792	2,806	30,935	0%-0.25%
118,813	-	656	14,325	9,594	34,791	0.25%-0.5%
49,119	-	-	763	1,371	19,627	0.5%-0.75%
35,241	-	172	203	37,802	109,942	0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהמבוטחים בקרן (לא כולל מקבלי קצבה), נוסף לדמי הניהול, הינו 680 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 "הוצאות ישירות" בדוח הכספי.

ליום 31 בדצמבר 2016		
סך הנכסים באלפי ש"ח	מספר מקבלי קצבה	דמי ניהול מנכסים
68,845	207	0.45%-0.6%
6,226	54	2.0%

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה (*)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
0.22	שיעור דמי ניהול מהפקדות ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
0.34	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
120,475	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)
18.48	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)
4,982	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים
18.07	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)

(*) מתייחס לאוכלוסיית העמיתים הפעילים והלא פעילים (לא כולל מקבלי קצבה).

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מדיניות ההשקעה של אפיקי ההשקעה בקרן הפנסיה מפורטת באתר האינטרנט של הקרן.
<https://www.harel-group.co.il/long-term-savings/pension/funds/reut/Pages/investment-policy.aspx?menuType=Routes&parentID=adfadc45-4bd4-4767-9ebc-c69d6a2326b5>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר – הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו: האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים וציבוות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עלית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ-59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-2009 בנושא "מערכת ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערכת ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקרן נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים ותשלום קצבאות למקבלי הקצבה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לוויים, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

הועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקרן ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת ראה ביאור 24 בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קרן הפנסיה, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקרן, העשויים להביא למצב בו הקרן תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקרנות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים שירצו לבצע משיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקרן ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קרנות פנסיה.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקרנות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקרנות לתכנון ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קרנות הפנסיה. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קרן הפנסיה מחזיקה בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקרן

ליום 31 בדצמבר 2016							נזילות (בשנים)
נכסים נטו (באלפי ש"ח)							
בסיסי למקבלי קצבה	ילידי שנות ה-90	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-50	כללי	
59,067	2,510	18,802	16,013	8,641	8,029	358,175	נכסים נזילים וסחירים
148	-	-	-	(1)	-	5,943	מח"מ של עד שנה
8,854	-	1	1	1	1	114,677	מח"מ מעל שנה
6,429	2	28	21	4	2	44,545	אחרים
74,498	2,512	18,831	16,035	8,645	8,032	523,340	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקרן. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות וניודים בקרן ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקרן על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקרן אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. הקרן אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות.

מבחינת הרכב נכסי הקרן והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קרן הפנסיה נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קרנות הפנסיה כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקרן הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקרן מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקרן חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקרן ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקרן. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקרן. הקרן מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקרן כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקרנות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות, כוללים: VaR היסטורי, תרחישי קיצון ותרחיש פסימי מרכזי עבור כל הקרנות. מדד ה-VaR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכוני השוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. מדד ה-VaR מחושב אחת לרבעון. בנוסף, מוצגות תוצאות השפעת תרחישי קיצון ותרחיש פסימי מרכזי על הקרנות הגדולות ונבחנים המתאמים בין אפיקי ההשקעה השונים. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

בתיק מקבלי הקצבה קיימת התייחסות להתאמה בין מאפייני הנכסים להתחייבויות.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

כללי

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
161,205	183,258	178,877	523,340
84,855	1,769	(86,624)	-
246,060	185,027	92,253	523,340

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא

סך הכל

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
2,642	3,409	1,981	8,032
964	41	(1,005)	-
3,606	3,450	976	8,032

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא

סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
3,250	3,094	2,301	8,645
875	36	(911)	-
4,125	3,130	1,390	8,645

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא

סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
6,096	5,559	4,380	16,035
1,567	54	(1,621)	-
7,663	5,613	2,759	16,035

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,137	6,283	5,411	18,831
1,844	71	(1,915)	-
8,981	6,354	3,496	18,831

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
952	845	715	2,512
254	9	(263)	-
1,206	854	452	2,512

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
9,563	64,699	236	74,498
(26)	26	-	-
9,537	64,725	236	74,498

סך נכסי קרן הפנסיה, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות
מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קרן הפנסיה:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)		ליום 31 בדצמבר 2016
-1%	+1%	
אחוזים		
2.49	(2.29)	כללי
3.27	(3.01)	ילידי שנות ה-50
2.90	(2.67)	ילידי שנות ה-60
2.69	(2.48)	ילידי שנות ה-70
2.65	(2.45)	ילידי שנות ה-80
2.63	(2.43)	ילידי שנות ה-90
10.45	(8.70)	בסיסי למקבלי קצבה

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמסקיעות בנכסי חוב.

(3) השפעה של שינויים בעקום הריבית על סכום הקצבה

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית		ליום 31 בדצמבר 2016
-0.5%	+0.5%	
אחוזים		
(0.36)	0.40	מקבלי קצבה

בחישוב ניתוח הרגישות לעקום הריבית נלקחה בחשבון הן ההשפעה על הנכסים והן ההשפעה על ההתחייבויות למקבלי הקצבה, ללא התחשבות בגובה העתודה ביום המאזן.

ביכולתה של קרן פנסיה להתמודד עם שינויים בעקום הריבית על ידי התאמה נאותה של מח"מ הנכסים למח"מ ההתחייבויות, כך שככל שהתאמה זו טובה יותר, שינויים בעקום הריבית יובילו לשינויים נמוכים יותר בסכום הקצבה. לצורך ניתוח הרגישות, הונח שינוי אחיד בשיעורי הריבית לאורך עקום הריבית.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2016						כללי
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד		
				מניות היתר	ת"א 100	
מסה"כ			אלפי ש"ח			
16.19	14,022	2,324	-	567	11,131	ענף משק
1.99	1,722	-	-	-	1,722	בנקים
4.79	4,144	1,759	-	25	2,360	ביטוח
5.93	5,130	2,598	-	245	2,287	ביומד
16.96	14,686	1,625	13	1,737	11,311	טכנולוגיה
27.43	23,744	9,214	4,276	1,411	8,843	מסחר ושרותים
15.73	13,614	3,320	-	1,519	8,775	נדל"ן ובינוי
6.10	5,284	-	-	675	4,609	תעשייה
4.88	4,221	857	-	372	2,992	השקעה ואחזקות
100.00	86,567	21,697	4,289	6,551	54,030	נפט וגז
						סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד מניות היתר	נסחרות במדד ת"א 100
19.70	134	23	-	6	105
2.35	16	-	-	-	16
5.59	38	16	-	-	22
6.91	47	24	-	2	21
20.14	137	15	-	16	106
13.68	93	3	-	13	77
18.68	127	31	-	14	82
7.21	49	-	-	6	43
5.74	39	8	-	3	28
100.00	680	120	-	60	500

ילידי שנות ה-50

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד מניות היתר	נסחרות במדד ת"א 100
19.19	218	36	-	9	173
2.38	27	-	-	-	27
5.63	64	27	-	-	37
7.04	80	40	-	4	36
20.16	229	25	-	27	177
13.73	156	5	-	22	129
18.75	213	52	-	24	137
7.31	83	-	-	11	72
5.81	66	13	-	6	47
100.00	1,136	198	-	103	835

ילידי שנות ה-60

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד מניות היתר	נסחרות במדד ת"א 100
19.23	507	83	-	21	403
2.35	62	-	-	-	62
5.73	151	64	-	1	86
7.06	186	94	-	9	83
20.11	530	57	-	63	410
13.73	362	12	-	51	299
18.70	493	120	-	55	318
7.25	191	-	-	24	167
5.84	154	31	-	14	109
100.00	2,636	461	-	238	1,937

ילידי שנות ה-70

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד מניות היתר	נסחרות במדד ת"א 100
				אלפי ש"ח	
19.31	613	102	-	25	486
2.36	75	-	-	-	75
5.70	181	77	-	1	103
7.06	224	113	-	11	100
20.09	638	69	-	76	493
13.73	436	14	-	62	360
18.71	594	145	-	66	383
7.24	230	-	-	29	201
5.80	184	37	-	16	131
100.00	3,175	557	-	286	2,332

ילידי שנות ה-80

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד מניות היתר	נסחרות במדד ת"א 100
				אלפי ש"ח	
19.17	83	13	-	3	67
2.31	10	-	-	-	10
5.77	25	11	-	-	14
7.39	32	15	-	2	15
20.09	87	9	-	11	67
13.63	59	2	-	8	49
18.71	81	20	-	9	52
7.16	31	-	-	4	27
5.77	25	5	-	2	18
100.00	433	75	-	39	319

ילידי שנות ה-90

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסה"כ %	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר אלפי ש"ח	נסחרות במדד מניות היתר	נסחרות במדד ת"א 100
				אלפי ש"ח	
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
5.00	2	-	2	-	-
95.00	38	38	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
100.00	40	38	2	-	-

בסיסי למקבלי קצבה

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצא"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת אגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת אגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016																				
כללי			ילידי שנות ה-50			ילידי שנות ה-60			ילידי שנות ה-70			ילידי שנות ה-80			ילידי שנות ה-90			בסיסי למקבלי קצבה		
שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם		
סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ
אלפי ש"ח																				
148,188	115,970	264,158	5,385	1	5,386	4,854	1	4,855	8,299	1	8,300	9,619	1	9,620	1,273	-	1,273	56,204	9,002	65,206
42,911	4,649	47,560	903	-	903	819	-	819	1,460	-	1,460	1,728	-	1,728	237	-	237	-	-	-
191,099	120,619	311,718	6,288	1	6,289	5,673	1	5,674	9,759	1	9,760	11,347	1	11,348	1,510	-	1,510	56,204	9,002	65,206

בארץ
בחו"ל
סך הכל
נכסי
חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016						
דירוג מקומי (*)						
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה
אלפי ש"ח						

96,746	2,939	2,411	3,745	4,331	547	51,570
29,552	1,443	1,437	2,742	3,103	428	3,124
19,375	938	950	1,719	2,069	283	1,390
1,698	28	18	34	32	4	91
817	37	38	59	84	11	29
148,188	5,385	4,854	8,299	9,619	1,273	56,204

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
AA ומעלה
BBB עד A
נמוך מ-BBB
לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץנכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:
AA ומעלה
BBB עד A
נמוך מ-BBB
לא מדורג
הלוואות לעמיתים
הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

16,218	-	-	-	-	-	2,815
1,692	-	-	-	-	-	132
903	1	1	1	1	-	105
25	-	-	-	-	-	-
492	-	-	-	-	-	-
6,331	-	-	-	-	-	291
90,309	-	-	-	-	-	5,659
115,970	1	1	1	1	-	9,002
264,158	5,386	4,855	8,300	9,620	1,273	65,206
32,736	-	-	-	-	-	1,939

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחשבון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016					
דירוג בינלאומי (*)					
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90
אלפי ש"ח					
2,341	12	11	20	23	3
-	-	-	-	-	-
5,517	121	110	196	231	32
31,068	684	620	1,106	1,306	179
3,889	86	78	138	164	23
96	-	-	-	4	-
42,911	903	819	1,460	1,728	237
744	-	-	-	-	-
3,905	-	-	-	-	-
4,649	-	-	-	-	-
47,560	903	819	1,460	1,728	237
2,607	-	-	-	-	-

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
A ומעלה
BBB
נמוך מ-BBB
לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:
A ומעלה
הלוואות

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"לסך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Moody's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016							נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	
							באחוזים
1.99	-	-	-	-	-	1.87	AA ומעלה
2.73	-	-	-	-	-	2.36	A
3.22	-	-	-	-	-	2.95	BBB
5.67	0.49	0.49	0.49	0.49	0.49	6.63	נמוך מ-BBB
4.93	-	-	-	-	-	3.21	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף קטן 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016													
כללי		ילידי שנות ה-50		ילידי שנות ה-60		ילידי שנות ה-70		ילידי שנות ה-80		ילידי שנות ה-90		בסיסי למקבלי קצבה	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
30,957	9.93	928	14.78	890	15.69	1,727	17.69	1,896	16.71	262	17.35	2,108	3.23
5,901	1.89	298	4.74	324	5.71	524	5.36	724	6.38	99	6.53	327	0.50
943	0.30	21	0.33	19	0.33	34	0.34	40	0.35	5	0.36	-	-
5,520	1.77	107	1.70	99	1.74	173	1.77	210	1.85	29	1.91	5	0.01
76,870	24.66	630	10.01	592	10.43	1,065	10.92	1,260	11.11	173	11.47	3,981	6.11
66,403	21.30	853	13.56	828	14.59	1,620	16.60	1,775	15.64	244	16.17	5,739	8.80
6,085	1.95	168	2.68	167	2.95	292	2.99	364	3.21	50	3.28	274	0.42
15,563	4.99	243	3.86	249	4.39	414	4.24	546	4.81	74	4.89	1,189	1.82
4,389	1.41	90	1.44	84	1.48	146	1.49	179	1.57	24	1.62	13	0.02
99,087	31.79	2,951	46.92	2,422	42.69	3,765	38.58	4,354	38.37	550	36.42	51,570	79.09
311,718	100.00	6,289	100.00	5,674	100.00	9,760	100.00	11,348	100.00	1,510	100.00	65,206	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז
אג"ח ממשלתי
סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

כללי

ליום 31 בדצמבר 2016									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	3,273	577	1,544	740	1,514	3,650	11,298	4,722	16,020
-	3,646	45	844	2,000	-	26	6,561	2,118	8,679
-	2,919	1,510	746	126	-	3	5,304	2,232	7,536
-	-	-	1,973	174	-	447	2,594	6,038	8,632
-	-	-	-	8,840	-	-	8,840	-	8,840
-	18,531	23,966	9,280	9,263	-	15,740	76,780	38,357	115,137
-	-	929	2,313	1,363	-	4,215	8,820	2,703	11,523
98,638	67,133	56,712	2,969	255	2,397	135,898	364,002	48	364,050
-	-	184	4,954	2,226	-	560	7,924	-	7,924
-	3,851	212	-	-	-	2	4,065	-	4,065
-	1,662	92	2,760	98	-	1	4,613	-	4,613
449	8,036	2,340	3,616	1,787	-	6,311	22,539	3,205	25,744
99,087	109,051	86,567	30,999	26,872	3,911	166,853	523,340	59,423	582,763

ילידי שנות ה-50

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
141	44	97	4	-	8	14	-	71	-
112	20	92	-	-	3	8	-	81	-
100	21	79	-	-	1	7	4	67	-
82	57	25	4	-	2	19	-	-	-
169	-	169	-	-	169	-	-	-	-
1,325	360	965	230	-	72	87	157	419	-
70	25	45	7	-	7	22	9	-	-
6,023	-	6,023	156	-	16	35	484	2,391	2,941
95	-	95	-	-	46	47	2	-	-
90	-	90	-	-	-	-	2	88	-
63	-	63	-	-	1	26	1	35	-
319	30	289	3	-	35	34	21	186	10
8,589	557	8,032	404	-	360	299	680	3,338	2,951

סך הכל

ילידי שנות ה-60

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
181	73	108	8	-	11	24	-	65	-
123	33	90	-	-	4	13	-	73	-
115	34	81	-	-	2	11	7	61	-
133	93	40	7	-	3	30	-	-	-
153	-	153	-	-	153	-	-	-	-
1,762	591	1,171	261	-	119	143	261	387	-
114	42	72	9	-	12	36	15	-	-
6,342	1	6,341	661	-	17	52	810	2,388	2,413
123	-	123	-	-	44	76	3	-	-
83	-	83	-	-	-	-	3	80	-
76	-	76	-	-	2	43	1	30	-
356	49	307	4	-	34	56	36	168	9
9,561	916	8,645	950	-	401	484	1,136	3,252	2,422

סך הכל

ילידי שנות ה-70

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות של	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
384	168	216	18	-	26	55	1	116	-
247	76	171	-	-	10	30	1	130	-
237	80	157	-	-	4	27	15	111	-
307	215	92	16	-	6	70	-	-	-
275	-	275	-	-	275	-	-	-	-
3,469	1,367	2,102	209	-	274	331	604	684	-
260	96	164	20	-	28	82	34	-	-
11,488	(188)	11,676	1,451	-	29	119	1,880	4,448	3,749
263	-	263	-	-	79	177	7	-	-
151	-	151	-	-	-	-	8	143	-
158	-	158	-	-	3	98	3	54	-
724	114	610	9	-	64	129	83	309	16
17,963	1,928	16,035	1,723	-	798	1,118	2,636	5,995	3,765

סך הכל

ילידי שנות ה-80

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות של	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
463	206	257	21	-	32	67	1	136	-
298	93	205	-	-	13	37	1	154	-
287	98	189	-	-	6	33	19	131	-
377	264	113	19	-	8	86	-	-	-
322	-	322	-	-	322	-	-	-	-
4,362	1,677	2,685	394	-	336	406	731	818	-
314	118	196	20	-	34	101	41	-	-
13,391	(74)	13,465	1,515	-	39	138	2,261	5,177	4,335
319	-	319	-	-	94	217	8	-	-
176	-	176	-	-	-	-	9	167	-
190	-	190	-	-	4	121	4	61	-
854	140	714	11	-	76	158	100	350	19
21,353	2,522	18,831	1,980	-	964	1,364	3,175	6,994	4,354

סך הכל

ילידי שנות ה-90

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות של	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח										
62	27	35	3	-	4	9	-	19	-	בריטניה
40	12	28	-	-	2	5	-	21	-	צרפת
38	13	25	-	-	1	4	3	17	-	גרמניה
50	35	15	3	-	1	11	-	-	-	יפן
44	-	44	-	-	44	-	-	-	-	לוקסמבורג
567	222	345	35	-	44	54	98	114	-	ארה"ב
43	16	27	3	-	5	13	6	-	-	אירופה
1,802	-	1,802	211	-	5	19	309	711	547	ישראל
43	-	43	-	-	13	29	1	-	-	שווקים מתעוררים
24	-	24	-	-	-	-	1	23	-	שוויץ
26	-	26	-	-	1	16	1	8	-	סין
117	19	98	2	-	10	21	14	48	3	אחר
2,856	344	2,512	257	-	130	181	433	961	550	סך הכל

בסיסי למקבלי קצבה

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות של	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח										
6	-	6	-	-	-	-	-	6	-	בריטניה
4	-	4	-	-	-	-	-	4	-	צרפת
27	-	27	-	-	-	-	-	27	-	גרמניה
265	-	265	187	-	-	-	38	40	-	ארה"ב
74,028	-	74,028	15,224	-	14	24	2	7,194	51,570	ישראל
15	-	15	-	-	-	-	-	15	-	שוויץ
17	-	17	-	-	-	-	-	17	-	סין
136	-	136	2	-	-	-	-	134	-	אחר
74,498	-	74,498	15,413	-	14	24	40	7,437	51,570	סך הכל

ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקרן

הפעלת קרן פנסיה דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים למפקח על שוק ההון, ביטוח וחיסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקרן פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקרן לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקרן.

אי לכך פועלת הקרן בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקרן, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן, מלווה את פעילות הקרן יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקרן כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחלל רשלני כלפי עמיתיה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

כמו כן חשופה הקופה לסיכונים דמוגרפיים, סיכוני חיתום וסיכוני קטסטרופה. לחברה מדיניות ניהול סיכונים ביטוחיים שנועדה לתמוך בשמירה על היציבות והאיזון האקטוארי של קרנות הפנסיה. הקרנות שבניהול החברה פועלות על פי תקנון שאושר על ידי המפקח ועל ידי דירקטוריון החברה, המבוסס על ביטוח הדדי וכולל חלוקת תשואה דמוגרפית מדי רבעון ומנגנון איזון אקטוארי המתבצע אחת לשנה. ניהול הסיכונים הביטוחיים מושפע, בין היתר, מרכישת ביטוח משנה למקרה קטסטרופה, מתהליך החיתום (קבלת מבוטחים וקביעת התנאים להם) ומהקפדה של קרן הפנסיה לשלם רק בהתאם לתקנונה ובאופן שוויוני וזהה לכולם.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בחלק ג' סעיף 3.12 בדוח תאור עסקי החברה של החברה המנהלת ולביאור 18 בדבר התחייבויות תלויות בדוחות הכספיים של הקרן.

ז. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקרן, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקרן בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קרן הפנסיה - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	גורמי סיכון	
	✓	✓ ✓ ✓	סיכוני שוק סיכוני אשראי האטה כלכלית בישראל סיכון מחירי נכסים אחרים	סיכוני מקרו
✓	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓	שינויים רגולטורים סיכונים ביטוחיים תקדימים משפטיים קטסטרופה: טרור ו/או מלחמה רעידת אדמה או אסון טבע גדול אחר בישראל קריסת מבטח משנה של החברה סיכון נזילות	סיכונים ענפיים
	✓ ✓		סיכונים תפעוליים אי התאמה בין נכסים והתחייבויות (תיקי פנסיונרים)	סיכונים מיוחדים לחברה

6. ביטוח משנה

לקרן הפנסיה חוזה ביטוח משנה מסוג מכסה (Quota Share) הנותן כיסוי של 95% למקרי מוות ו/או נכות של עמיתי הקרן הפעילים שאינם במסלול יסוד לזקנה המשולמים בהתאם לתקנון הקרן. עלות פרמיות ביטוח המשנה משולמת מנכסי עמיתי הקרן הפעילים שאינם במסלול יסוד לזקנה. מבטח המשנה הינו הראל חברה לביטוח בע"מ אשר מדורג ilAA+/Stable על ידי S&P. הפרמיה שנגבתה בשנת הדוח הינה כ- 3 מיליון ש"ח, בשנת 2015 כ- 1.6 מיליון ש"ח. למידע נוסף, ראה ביאור 13 לדוחות כספיים של הקרן.

7. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

8. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה כללית (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את התנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל פנסיה כללית (להלן: "קרן הפנסיה") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את התנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן הפנסיה; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לענין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל פנסיה כללית (להלן: "קרן הפנסיה") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____	מישל סיבוני	יו"ר הדירקטוריון :
_____	דודי לידנר	מנכ"ל :
_____	רם גבל	סמנכ"ל כספים :

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2017

הראל פנסיה וגמל בע"מ
(לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח תנועה בקרן הפנסיה
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר : הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל פנסיה כללית – קרן פנסיה חדשה כללית (להלן-
"הקרן") המנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר : הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן-
"החברה המנהלת") לימים 31 בדצמבר 2016 ו- 2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על
התנועה בקרן לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים
אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות
כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון
(דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת
ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת
כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם
בחינה של כללי החשבונאות שישמשו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של
החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת
בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של
הקרן לימים 31 בדצמבר 2016 ו- 2015 ואת תוצאות פעולתיה ואת התנועה בקרן הפנסיה לכל אחת משלוש
השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם
להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על
שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי
שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר
2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO
והדוח שלנו מיום 19 במרס 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח
כספי של הקרן.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

**דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית
בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחשבון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי**

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית (להלן "הקרן") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקרן בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קרן פנסיה הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחשבון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קרן פנסיה כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחשבון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקרן נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקרן שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקרן ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקרן לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2015	2016		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
13,994	31,020		רכוש שוטף
11,724	17,000	3	מזומנים ושווי מזומנים
25,718	48,020		חייבים ויתרות חובה
263,963	281,880	4	השקעות פיננסיות
80,936	129,625	5	נכסי חוב סחירים
78,008	94,667	6	נכסי חוב שאינם סחירים
75,479	93,622	7	מניות
498,386	599,794		השקעות אחרות
3,931	3,911	8	סך כל השקעות פיננסיות
(* 3,657)	6,273		נדל"ן להשקעה
531,692	657,998		נכסי ביטוח משנה
2,574	6,105	9	סך כל הנכסים
		10	זכאים ויתרות זכות
			התחייבויות פנסיוניות:
60,172	121,060		התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
401,588	455,866		התחייבויות לעמיתים מבוטחים
461,760	576,926		התחייבויות לעמיתים שאינם מבוטחים
62,119	65,388		סך כל ההתחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
3,042	4,950		התחייבויות לפנסיונרים
1,792	2,361		התחייבויות לזקנה ושאיירי זקנה
(* 820)	1,628		התחייבויות לנכים
373	744		התחייבויות לשאיירי מבוטח
68,146	75,071		עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו
			עתודה לפנסיונרים
(788)	(223)		סך כל ההתחייבויות לפנסיונרים
-	119		גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים
(788)	(104)		עודף אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית
529,118	651,893		סה"כ גירעון אקטוארי
531,692	657,998		סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
			סך כל ההתחייבויות

(* סווג מחדש. ראה ביאור 2.2)

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
282	(65)	(107)	
8,378	638	4,889	
2,453	2,771	2,935	
3,508	4,688	4,213	
6,539	1,519	11,233	
180	375	(4)	
21,058	9,991	23,266	
458	31	631	
21,798	9,957	23,790	
3,874	4,279	4,741	11
417	534	684	12
91	96	111	17
4,382	4,909	5,536	
17,416	5,048	18,254	

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדל"ן להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

הכנסות אחרות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול
הוצאות ישירות
מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)
הראל פנסיה כללית- קרן פנסיה חדשה כללית

דוח תנועה בקרן פנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
336,431	433,319	529,118	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 1 בינואר של השנה
87,995	105,854	132,201	תקבולים מדמי גמולים
1,003	1,569	3,077	חלקם של מבטחי משנה בתקבולים מדמי גמולים
			תשלומים:
			תשלומים לפנסיונרים
3,741	3,820	4,083	תשלומי פנסיית זקנה
146	161	436	תשלומי פנסיית נכות
110	216	260	תשלומי פנסיית שאירים
			תשלומים אחרים
4,645	5,462	8,038	פדיונות
(* 3,574)	(* 1,377)	3,185	חלקם של מבטחי משנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות
5,068	8,282	9,632	סך כל התשלומים, נטו
493	358	1,011	העברות צבירה לקרן
1,773	2,785	8,291	העברות מחברות ביטוח
1,250	3,245	1,695	העברות מקרנות פנסיה חדשות
			העברות מקופות גמל
1,102	1,369	4,190	העברות צבירה מהקרן
1,826	8,100	18,907	העברות לחברות ביטוח
3,040	2,171	2,871	העברות לקרנות פנסיה חדשות
			העברות לקופות גמל
(2,452)	(5,252)	(14,971)	העברות צבירה, נטו
17,416	5,048	18,254	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
433,319	529,118	651,893	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

(* סווג מחדש. ראה ביאור 2.ד)

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל פנסיה כללית - הקרן

הראל פנסיה כללית (להלן - הקרן), הינה קרן חדשה כללית כהגדרתה בתקנות מס הכנסה. רשות שוק ההון פרסמה הוראות והנחיות לניהול קרן חדשה כללית בה יופקדו דמי גמולים משכר העולה על פעמיים השכר הממוצע במשק והפקדות חד פעמיות, ושאינה זכאית לאגרות חוב מיועדות. להלן שמות אפיקי ההשקעה הקיימים בקרן:

מספר אוצר	שם אפיק השקעה
2164	כללי
9856	ילידי שנות ה-50 (החל מינואר 2016)
9858	ילידי שנות ה-60 (החל מינואר 2016)
9860	ילידי שנות ה-70 (החל מינואר 2016)
9862	ילידי שנות ה-80 (החל מינואר 2016)
9864	ילידי שנות ה-90 (החל מינואר 2016)
2204	בסיסי למקבלי קצבה (לשעבר - פנסיונרים)

ב. החברה המנהלת

הקרן מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן - החברה המנהלת).

בתחילת שנת 1996 קיבלה החברה המנהלת מאת הממונה רשיון לעסוק בביטוח פנסיוני. רשיון זה, ביחד עם אישור קופת גמל לקצבה שהתקבל מהממונה, מאפשר לה לנהל את קרן הפנסיה המקיפה. בתחילת שנת 2002 קיבלה החברה המנהלת אישור קופת גמל גם עבור הראל פנסיה כללית. וביום 22 באפריל 2012, קיבלה החברה המנהלת אישור להפעלת קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ופיצויים שמהווה חלק מההסדר הפנסיוני למשרתי הקבע בצה"ל ואשר פועלת בהיקפים לא מהותיים בתקופת הדוח.

בחודש אוקטובר 2016, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה וחוסלה ללא פירוק קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה המנהלת.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין קרנות הפנסיה, הקופות ונכסיהן. נתוני הקרן ונתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות רשות שוק ההון.

לגבי דמי ניהול המשולמים לחברה המנהלת ראה ביאור 11 להלן.

ג. שינויים מבניים בחברה המנהלת

1. ביום 1 בינואר, 2016 מוזגה מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן - מנוף ניהול) אל תוך החברה המנהלת תוך חיסולה ללא פירוק. במסגרת המיזוג, מוזגה גם קרן הפנסיה הראל מנוף פנסיה (קרן בניהולה של מנוף ניהול) לתוך קרן הפנסיה "הראל גילעד פנסיה", קרן שבניהולה של החברה המנהלת ושמן לאחר המיזוג הינו "הראל פנסיה".

המיזוגים בוצעו לאור החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד 2013, אשר במסגרתו בוצע תיקון בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 שתכליתו למנוע מתן היתר שליטה לגוף שמחזיק יותר מחברה מנהלת אחת, אלא בהתאם לכללים שיקבע הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, זאת ברוח העיקרון הקבוע בסעיף 2(ג) לחוק קופות הגמל לפיו כל חברה תנהל רק קופה אחת מכל סוג ובהתאם לדרישת רשות שוק ההון.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקרנות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת.

2. בתחילת חודש אוקטובר 2016 מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה המנהלת וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר) שמה של החברה המנהלת לאחר המיזוג הינה "הראל פנסיה וגמל בע"מ". קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה המנהלת.

ביאור 1 – כללי (המשך)

ד. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקרן - הראל פנסיה כללית - קרן פנסיה חדשה כללית שאינה זכאית לאגרות חוב מיועדות המנוהלת על ידי החברה המנהלת.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) הראל פנסיה (לשעבר - הראל גילעד פנסיה), קרן פנסיה חדשה מקיפה הזכאית לאגרות חוב מיועדות, לעמיתים חדשים המצטרפים מחודש ינואר 1995, המנוהלת על ידי החברה המנהלת.
- (4) הממונה – הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 ובחוזר גופים מוסדיים 2013-9-13 "כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים".
- (7) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (8) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ה. מדיניות השקעה

השקעות הקרן מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובכפוף לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), תשע"ב-2012 ולהנחיות רשות שוק ההון.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח, בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה ובהתאם לחוזר 2016-9-3 "הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי והשנתי של קופות גמל וקרנות פנסיה חדשות".

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים אלה על ידי הקרן.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי הדירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2017.

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי הוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות היוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (5) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (6) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

- (7) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (8) אופציות בלתי סחירות- מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (9) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (10) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתקבל אחת לשנה לפחות.
- (11) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (12) דיבידנד לקבל- דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל- ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל- קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (15) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות- חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (4).
- (16) שערי החליפין וההצמדה.
- א. נכסים והתחייבויות במטבע חוץ, או הצמודים לו, נכללו לפי שערי החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל והיו תקפים ליום המאזן.
- ב. נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות צמודים.
- ג. להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן, על שערי החליפין היציגים של הדולר ועל שיעורי השינוי בהם:

שיעור השינוי בשנת			ליום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016	2014	2015	2016
%					
(0.10)	(0.90)	(0.30)	101.21	100.30	100.0
המדד הידוע בחודש דצמבר *					
12.04	0.33	(1.46)	3.89	3.90	3.85
שער חליפין של הדולר של ארה"ב (בש"ח)					

* המדד לפי בסיס ממוצע 2016 = 100.

(17) התחייבויות פנסיוניות.

א. התחייבויות הקרן מחולקות לשלוש קבוצות:

התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה במסלולים מקיפים – מבוטח במסלול מקיף הינו מי שקיימת בגינו יתרה צבורה במועד הדוח ונמצא באחד מהמסלולים המקיפים שמספקים כיסוי ביטוחי למבוטחים הפעילים.

התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה במסלול יסוד – מבוטח במסלול יסוד הינו מי שקיימת בגינו יתרה צבורה במועד הדוח, אינו נמצא במסלול מקיף ואינו מקבל פנסיה מהקרן.

התחייבויות למקבלי קצבה – מקבל קצבה הינו מי שמקבל פנסיה (קצבה) מהקרן.

ההתחייבות הפנסיונית מהווה את הערך הנוכחי של ההתחייבויות כלפי עמיתים שאינם מקבלי קצבה ולמקבלי קצבה.

ביאור 2- עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(17) התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ב. קרן הפנסיה הינה מסוג "תשואה". התחייבויות הקרן כלפי עמיתים שאינם מקבלי קצבה שווים לסך היתרות הצבורות שלהם.

התחייבויות הקרן כלפי עמיתים מקבלי קצבה מחושבות כערך הנוכחי של סך תשלומי הפנסיה העתידיים הצפויים להיות משולמים להם, מהוונים לפי שיעורי תשואות הנכסים המושקעים כנגד ההתחייבויות. ההיוון מחושב לפי תשואה בניכוי דמי ניהול.

בהתאם להוראות, שיעור התשואה נקבע לפי וקטור ריביות שמפרסמת חברה המספקת ציטוט ריביות בגין ההשקעות החופשיות. עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי מחושב בהתאם למנגנון האיזון האקטוארי המפורט בביאור 10 בדבר התחייבויות פנסיוניות.

ג. הקרן מנהלת התחשבות נפרדת לנכסים המושקעים כנגד התחייבויותיה כלפי מקבלי קצבה.

ד. הקרן מחשבת וכוללת בשורה נפרדת בדוח על המצב הכספי שלה עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו (IBNR- Incurred but not reported) בגין התחייבויות הקרן לתשלומי פנסיה למקרי נכות ומוות אשר אירעו עד למועד הדוח על המצב הכספי ולא דווחו לקרן עד לאותו מועד. העתודה הנ"ל נקבעה על ידי האקטואר הממונה של הקרן, ופירוט לאופן קביעתה מופיע בביאור 10 בדבר התחייבויות פנסיוניות.

ה. הדוח נערך על פי בסיס אקטוארי לפי חוזר פנסיה 1-3-2013, דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה, אשר פורסם ביום 30 בינואר 2013 ומבטל את חוזר פנסיה 4-3-2012 באותו נושא מיום 27 בדצמבר 2012.

החוזר מפרט הנחות ברירות מחדל מעודכנות שעל בסיסן יחשבו קרנות הפנסיה את המאזן האקטוארי שלהן ובהתאם יקבעו את המקדמים הכלולים בתקנון.

פרסום החוזר נבע מהצורך בעדכון ההנחות הדמוגרפיות נוכח השינויים בטבלאות הדמוגרפיות, הבאים לידי ביטוי בנייר עמדה סופי שפרסם הממונה בנושא "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בקרנות הפנסיה וביטוחי חיים" ביום 26 בנובמבר 2012.

החוזר קובע כי על חברה מנהלת של קרן פנסיה היה להגיש לממונה תקנון לאישור הכולל מקדמים המחושבים על פי הוראות החוזר לא יאוחר מיום 21 בפברואר 2013. החברה המנהלת הגישה בקשה לתיקון התקנון כנדרש וקבלה אשור ביום 30 ביוני, 2013.

כמו כן, החוזר קובע כי לפחות אחת לשלוש שנים קרן פנסיה תבדוק כל הנחה העומדת בבסיס המאזן האקטוארי ובבסיס המקדמים, ותגיש לממונה את תוצאות הבדיקות בצירוף חוות דעת של האקטואר הממונה של קרן הפנסיה על התאמת ההנחות לתוצאות הבדיקות. החברה המנהלת הגישה לממונה את תוצאות הבדיקות הנ"ל במהלך שנת 2014. במהלך דצמבר 2016 החברה הגישה בהתאם להנחיית המפקח נתונים מעודכנים לצורך בחינה מחודשת של ההנחות שעל בסיסן יחשבו מאזן אקטוארי ומקדמים.

הוראות החוזר חלות על חברות מנהלות של קרנות פנסיה ועל קרנות הפנסיה, החל מהדוחות הכספיים לשנת 2012 ואילך.

ביום 29 בינואר 2014 פורסם חוזר פנסיה 1-3-2014, הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות, והקובע בין היתר כי:

- (1) החל מחודש ינואר 2014 תופסק זקיפת התשואה הדמוגרפית החודשית לעמיתים שאינם מקבלי קצבה.
- (2) התשואה המדווחת ל לעמיתים שאינם מקבלי קצבה תהיה תשואת השקעות בלבד, ללא תשואה דמוגרפית.
- (3) חלוקת עודף או גירעון דמוגרפי לעמיתים (שאינם מקבלי קצבה ומקבלי קצבה) תתבצע פעם ברבעון, בהתאם לאיזון האקטוארי המתבצע כחלק מהכנת הדוח הכספי התקופתי. היתרות הצבורות של העמיתים שאינם מקבלי קצבה והקצבאות של מקבלי קצבה יעודכנו בהתאם מדי רבעון.
- (4) הקצבאות של מקבלי קצבה יעודכנו פעם בשנה בעקבות עודף או גירעון תשואתי, בהתאם למאזן האקטוארי השנתי.

ביאור 2- עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

(17) התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ו. הדוח האקטוארי נערך על ידי האקטואר מר דוד אנגלמאיר.
נתוני ההתחייבות הפנסיונית תואמים את הדוח האקטוארי. יש לראות בדוח האקטוארי השלמה
הכרחית לנתוני הדוחות הכספיים.

ב. שיטת רישום דמי גמולים, תשלומים לגמלאים ושאיירים ודמי ניהול.

תוספות לקרן מדמי גמולים כוללות דמי גמולים שנגבו עד למועד המאזן.

דמי ניהול מדמי הגמולים נרשמים במועד גביית דמי הגמולים. דמי הניהול מנכסי הקרן נרשמים בתום החודש
בגינו הם שולמו.

תשלומים לגמלאים נרשמים על בסיס צבירה. הכנסות והוצאות נרשמות על בסיס מצטבר.

ג. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי רשות שוק
ההון, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על
הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב
שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים
או מההערכות שנעשו לגביהם.

ד. סיווג מחדש

מספרי ההשוואה סווגו מחדש, וזאת על מנת לשקף את חלקו של מבטח המשנה (95%) בעתודה לתביעות נכות
שקרו וטרם דווחו.

לקרן חוזה ביטוח משנה מסוג מכסה (Quota Share) הנותן כיסוי של 95% למקרי מוות ו/או נכות של עמיתי
הקרן הפעילים שאינם במסלול פנסית יסוד.

לסיווג הייתה השפעה על הגדלת ההתחייבות המוצגת בגין עתודה לתביעות שקרו וטרם דווחו ומנגד הגדלת
נכס לקבל ממבטח משנה, ללא השפעה על זכויות עמיתי הקרן.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
215	460	ריבית ודיבידנד לקבל
29	-	החברה המנהלת
7,960	11,392	צדדים קשורים
13	49	חובות מעסיקים
2,552	2,919	בטחונות בגין פעילות בנגזרים
35	2,180	חייבים בגין השקעות
920	-	מבטח משנה
11,724	17,000	סך הכל חייבים ויתרות חובה

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016								
כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
99,087	2,951	2,422	3,765	4,354	550	51,570	164,699	אגרות חוב ממשלתיות
91,732	3,337	3,251	5,994	6,989	960	4,633	116,896	אגרות חוב קונצרניות:
280	-	-	-	4	-	1	285	שאינן ניתנות להמרה
92,012	3,337	3,251	5,994	6,993	960	4,634	117,181	שניתנות להמרה
191,099	6,288	5,673	9,759	11,347	1,510	56,204	281,880	סך הכל נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2015			
כללי	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
88,361	49,068	137,429	אגרות חוב ממשלתיות
120,290	5,986	126,276	אגרות חוב קונצרניות:
257	1	258	שאינן ניתנות להמרה
120,547	5,987	126,534	שניתנות להמרה
208,908	55,055	263,963	סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
17,039	1	1	1	1	2,803	19,846
2,544	-	-	-	-	249	2,793
492	-	-	-	-	-	492
100,544	-	-	-	-	5,950	106,494
120,619	1	1	1	1	9,002	129,625

נכסי חוב אחרים (1)

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

פקדונות בבנקים

הלוואות לעמיתים

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2015

כללי	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
14,322	2,177	16,499
4	-	4
2,475	65	2,540
386	-	386
56,862	4,645	61,507
74,049	6,887	80,936

נכסי חוב אחרים (1)

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

פקדונות בבנקים

הלוואות לעמיתים

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

(1) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2016

כללי	שווי הוגן	ערך בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,271		1,079

הלוואות

ליום 31 בדצמבר 2015

כללי	שווי הוגן	ערך בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,393		1,186

הלוואות

ביאור 6 - מניות

א. הרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016

כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
73,353	680	1,136	2,636	3,175	433	-	81,413
13,214	-	-	-	-	-	40	13,254
86,567	680	1,136	2,636	3,175	433	40	94,667

מניות סחירות

מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2015

כללי	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
67,555	-	67,555
10,368	85	10,453
77,923	85	78,008

מניות סחירות

מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ב. השקעות הקרן בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016

כללי	ילידי שנות ה-50	ילידי שנות ה-60	ילידי שנות ה-70	ילידי שנות ה-80	ילידי שנות ה-90	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
30,999	299	484	1,118	1,364	181	24	34,469
26,872	360	401	798	964	130	14	29,539
337	3	28	34	37	2	-	441
146	6	6	12	12	2	15	199
81	1	1	3	4	-	-	90
58,435	669	920	1,965	2,381	315	53	64,738

השקעות אחרות
סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

השקעות אחרות
שאינן סחירות

קרנות השקעה

וקרנות הון

סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

סך הכל
השקעות אחרות

ביאור 7 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב: (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2015		
כללי	בסיסי למקבלי קצבה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
31,186	31	31,217
22,432	19	22,451
537	-	537
320	30	350
119	-	119
54,594	80	54,674
17,532	86	17,618
962	-	962
2,117	29	2,146
79	-	79
20,690	115	20,805
75,284	195	75,479

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל
קרנות נאמנות
מכשירים נגזרים
מוצרים מובנים
אופציות

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון
מכשירים נגזרים
מוצרים מובנים
אופציות

סך הכל השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
63,170	66,508	מניות
542	2,007	מדד
(85,801)	(93,214)	מטבע זר
(494)	(351)	ריבית

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 בדצמבר 2016
כללי	כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,625	3,931
108	186
198	(206)
3,931	3,911

יתרה ליום 1 בינואר

רכישות ותוספות

התאמת שווי הוגן

יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. קביעת שווי הוגן

נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכות כאמור מסווגות לרמת שיערוך 3 בהתאם לתקינה הבינלאומית.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחזקות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקות וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעור היוון 2.95% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון שבין 6.5% ל-7.75% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרים המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ג. לעניין התקשרות להמשך השקעה בהקמה של מבנים בנדל"ן להשקעה ראה ביאור 18 בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות.

ביאור 8 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקופה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום		ליום 31 בדצמבר	תקופת החכירה בשנים
2015	2016	אלפי ש"ח	
2,242	1,946		בבעלות
1,689	1,965		בחכירה מהוונת (*)
			2037 ואילך

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 דצמבר 2015 הנו בסך של 787 אלפי ש"ח ובסך של 541 אלפי ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059 בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 דצמבר 2015 הנו בסך של 1,178 אלפי ש"ח ובסך של 1,148 אלפי ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל שנת 2037.

ה. חלק מהמקרקעין בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם על שם החברה בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		סך הכל זכאים ויתרות זכות
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	32	חברה מנהלת
2	3,054	צדדים קשורים
83	192	מוסדות
1,894	1,634	התחייבויות בגין נגזרים
6	58	מעסיקים
382	387	זכאים בגין פנסיות
7	109	שטרות לפרעון
177	354	מבטח משנה
23	285	אחרים
2,574	6,105	

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות

א. תיאור מנגנון האיזון האקטוארי וחלוקת העודפים מתבצע כדלהלן

- מנגנון האיזון לעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

- (1) אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי ובו מחושב העודף או הגירעון האקטוארי שהתגלה בתקופת הדיווח הכספי.
- (2) עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי שנוצר בשנת המאזן הנובע מנכות או תמותת מבוטחים מחולק לקבוצת העמיתים המבוטחים במסלולים מקיפים בלבד.
- (3) עודף אקטוארי או גרעון אקטוארי שנוצר בשנת המאזן הנובע מגורמים דמוגרפיים אחרים (כגון תמותת פנסיונרים ופרישה לפנסיה) מחולק לכל קבוצת העמיתים (מסלול מקיף ויסוד).
- (4) שיעור העודף/גרעון הנ"ל נזקף לעמיתים באמצעות עדכון היתרות הצבורות שלהם אחת לרבעון.
- (5) עדכון התשואה בחשבונות המבוטחים - הסכום הצבור בחשבונות המבוטחים (פעילים ומוקפאים) מתעדכן מדי יום עסקים בהתאם לתשואה שהשיגה הקרן בפועל.

- מנגנון האיזון למקבלי קצבה:

- (1) אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי ובו מחושב העודף או הגירעון האקטוארי שהתגלה בתקופת הדיווח הכספי ונובע מגורמים דמוגרפיים אחרים למעט נכות או תמותת מבוטחים.
- (2) שיעור העודף/גרעון הנ"ל נזקף לפנסיונרים באמצעות עדכון הפנסיות שלהם אחת לרבעון.
- (3) אחת לשנה, בעת עריכת מאזן אקטוארי שנתי, מתעדכנת הפנסיה בהתאם לתשואה ההונית שהשיגה הקרן מעבר לתשואה הצפויה. על מנת למתן את התנודות בעדכון הפנסיה נשמרת עתודה שלילית או חיובית לפנסיונרים חדשים וזכאים קיימים לקצבה בגובה של 1% מההתחייבות כלפיהם. אשר רק מעבר לה מתבצעת זקיפה בפועל של העודף או הגירעון לפי הענין לסכומי הפנסיה.
- (4) סכום הפנסיה מתעדכן במהלך השנה בהתאם לשינויים במדד המחירים לצרכן.
- (5) ההתחייבויות בגין העמיתים והפנסיונרים מוצגות בדוח הכספי לפני האיזון האקטוארי בגין הרבעון האחרון, שיתרותיו טרם חולקו נכון לתאריך המאזן. האיזון האקטוארי בגין הרבעון האחרון מופיע בנפרד תחת השמות: גירעון אקטוארי הנובע מגורמים אחרים דמוגרפיים וכן גירעון אקטוארי הנובע מגורמי תשואה וריבית.

ב. שינויים בהנחות אקטואריות

דוח זה נערך בהתאם להנחות המפורטות בחוזר 2013-3-1 אשר פרסם הממונה בחודש ינואר, 2013 ועניינו דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה ובהתאם לחוזר 2014-3-1 אשר פרסם הממונה בחודש ינואר, 2014 ועניינו הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ג. דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לכלל עמיתי הקרן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

עודף (גירעון) לתחילת שנה

260	199
(1,904)	(2,593)
(110)	(1,315)
(1,754)	(3,709)

שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה מהתפתחויות כלכליות ודמוגרפיות במהלך השנה :
מקרי מוות - פנסיית זקנה ושאיירים פרישות
שינויים מגורמים אחרים
גירעון אקטוארי לסוף השנה לעמיתי הקרן

עודף (גירעון) לתחילת שנה למבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים למקרי מוות ונכות - ("מסלולים מקיפים")

(1,754)	(3,709)
(302)	1,681
(122)	74
632	(376)
(445)	(748)

שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה מהתפתחויות כלכליות ודמוגרפיות במהלך השנה :
עודף (גירעון) כפי שפורט דלעיל
מקרי מוות - מבוטחים
מקרי מוות - נכים
יציאה לנכות
חזרה מנכות

18	(1,579)
-	57
208	921

שינוי בעודף (גירעון) כתוצאה משינוי הנחות ושיטות :
שינויים בעתודת IBNR (*)
שינויי שיטות והנחות
ביטוח משנה

(1,765)	(3,679)
(977)	(3,456)
(788)	(223)

גירעון אקטוארי לסוף השנה במסלולי ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים
גירעון שחולק במהלך השנה
גירעון שטרם חולק בגין רבעון אחרון

(*) פירוט דרך קביעת ה-IBNR – 6 חודשים מגובה דמי הסיכון שנגבו.

דוח תנועה בעודף (גירעון) אקטוארי לפנסיונרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(223)	(422)
(202)	(600)
320	1,090
(118)	(371)
(223)	(303)

החלק היחסי מתוך הגירעון שחולק לכלל עמיתי הקרן
שינויים בריבית ההיוון
סטייה מהנחת התשואה
גירעון אקטוארי הנשמר בעתודה אקטוארית
גירעון אקטוארי לסוף השנה לפנסיונרים ()**

(**) העודף (גירעון) המוצג הינו בגין כל שנת הדוח, בשונה מהעודף (גירעון) המוצג בדוח על המצב הכספי המייצג רק את העודף (גירעון) בגין הרבעון האחרון של השנה שטרם חולק.

ביאור 10 - התחייבויות פנסיוניות (המשך)

ד. נתונים אודות עודף (גירעון) אקטוארי שנתי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2012	2013	2014	2015	2016	
אחוזים מתוך ההתחייבות					
					כלל עמיתי הקרן
0.03	(0.21)	-	0.05	(0.21)	עודף (גירעון) דמוגרפי בגין תוחלת חיים של מקבלי קצבאות
(0.40)	(0.23)	(0.15)	(0.36)	(0.26)	גירעון דמוגרפי בגין פרישות חדשות
-	0.01	-	-	0.03	עודף דמוגרפי בגין שינויים בהנחות
(0.20)	(0.07)	(0.01)	(0.02)	(0.25)	גירעון דמוגרפי בגין גורמים אחרים
<u>(0.57)</u>	<u>(0.50)</u>	<u>(0.16)</u>	<u>(0.33)</u>	<u>(0.69)</u>	סך הכל גירעון דמוגרפי לעמיתי הקרן
					מיועד למבוטחים
<u>(0.57)</u>	<u>(0.50)</u>	<u>(0.16)</u>	<u>(0.33)</u>	<u>(0.69)</u>	סך הכל גירעון דמוגרפי המיועד למבוטחים כדלעיל
					למבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים למקרי מוות ונכות - ("מסלולים מקיפים")
(0.57)	(0.16)	(0.33)	(0.50)		סה"כ גירעון דמוגרפי לכלל מבוטחי הקרן ומקבלי פנסיה דלעיל
1.31	2.11	(0.33)	-		עודף (גירעון) דמוגרפי בגין מקרי פטירת מבוטחים
(0.29)	(7.07)	0.50	-		עודף (גירעון) דמוגרפי בגין מקרי נכות
(0.58)	-	(0.35)	-		גירעון דמוגרפי בגין חזרה מנכות
0.06	-	-	-		עודף דמוגרפי בגין חזרה מנכות
0.72	4.71	0.16	-		עודף (גירעון) דמוגרפי בגין ביטוח משנה
(1.23)	(0.20)	0.01	-		עודף (גירעון) דמוגרפי בגין שינויים ב-IBNR
0.04	-	-	-		עודף דמוגרפי בגין שינויים בהנחות
(0.01)	0.01	-	-		עודף (גירעון) דמוגרפי בגין גורמים אחרים
<u>(0.55)</u>	<u>(0.60)</u>	<u>(0.34)</u>	<u>(0.50)</u>		סך הכל גירעון דמוגרפי למבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסויים למקרי מוות ונכות - מסלולים מקיפים
					מיועד לפנסיונרים
(0.57)	(0.50)	(0.16)	(0.33)	(0.69)	סך הכל גירעון דמוגרפי כדלעיל
1.46	3.39	9.86	0.48	10.08	עודף בגין סטיה מהנחת התשואה
(0.80)	(0.80)	(10.32)	(0.30)	(9.15)	גירעון בגין שינויים בשיעורי ריבית ההיוון
(0.50)	(0.94)	0.46	(0.18)	(0.93)	(עודף) גירעון נשמר בעתודה האקטוארית
<u>(0.41)</u>	<u>1.15</u>	<u>(0.16)</u>	<u>(0.33)</u>	<u>(0.69)</u>	סך הכל עודף (גירעון) המיועד לפנסיונרים

ביאור 11 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,283	1,210	1,488
2,252	2,686	2,822
3,535	3,896	4,310
339	383	431
3,874	4,279	4,741

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:
דמי ניהול שנגבו מתוך דמי הגמולים
דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

דמי ניהול ממקבלי קצבה:
דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

סך הכל הוצאות דמי ניהול

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

דמי ניהול מעמיתים שאינם מקבלי קצבה:

דמי ניהול מדמי גמולים:

4.00	4.00	4.00	שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
1.46	1.15	1.13	שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול מסך נכסים:

1.05	1.05	1.05	שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
0.69	0.63	0.55	שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול ממקבלי קצבה:

2.00	2.00	2.00	שיעור דמי ניהול מנכסים שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין עבור פנסיונרים שפרשו לפני 1 בינואר 2013
0.60	0.60	0.60	שיעור דמי ניהול מנכסים שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין עבור פנסיונרים שפרשו החל מיום 1 בינואר 2013 ואילך
2.00	2.00	2.00	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל עבור פנסיונרים שפרשו לפני 1 בינואר 2010
0.50	0.50	0.50	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל עבור פנסיונרים שפרשו החל מחודש ינואר 2010 ואילך

ביאור 12 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						כל המסלולים
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.020	0.018	0.014	66	77	74	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.006	0.004	20	27	21	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.002	0.001	4	8	5	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:						
0.027	0.044	0.061	90	194	316	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.070	0.052	0.049	235	226	254	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
0.001	*-	0.001	2	1	3	בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	*-	0.002	-	1	11	באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**						
0.124	0.122	0.131	417	534	684	סך הכל הוצאות ישירות

כללי

כללי						
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2014		2015		2016		
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)		אלפי ש"ח				
0.021	0.020	0.014	60	73	67	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.007	0.007	0.004	18	26	20	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.002	0.001	4	8	5	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני :
0.031	0.051	0.069	88	192	314	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.084	0.060	0.055	235	226	248	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
0.001	*-	0.001	2	1	2	בגין השקעה בנכסים בישראל
-	*-	0.002	-	1	11	באמצעות תעודת סל
						עמלות אחרות**
0.145	0.141	0.147	407	527	667	סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-50

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						יילידי שנות ה-50
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
-	-	0.084	-	-	1	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
-	-	0.028	-	-	-	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
						עמלות ניהול חיצוני :
-	-	0.211	-	-	1	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	-	0.002	-	-	*-	בגין השקעה בנכסים בישראל
-	-	0.002	-	-	*-	באמצעות תעודת סל
						עמלות אחרות**
-	-	0.327	-	-	2	סך הכל הוצאות ישירות

(* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ו/או מ- 0.001%.

(**) עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

ילידי שנות ה-60

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
-	-	0.109	-	-	1
-	-	0.032	-	-	*-
-	-	0.209	-	-	1
-	-	0.003	-	-	*-
-	-	0.001	-	-	*-
-	-	0.355	-	-	2

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-70

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
-	-	0.258	-	-	1
-	-	0.061	-	-	*-
-	-	0.008	-	-	*-
-	-	0.230	-	-	1
-	-	0.008	-	-	1
-	-	0.002	-	-	*-
-	-	0.567	-	-	3

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

ילידי שנות ה-80

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
-	-	0.173	-	-	2
-	-	0.049	-	-	*-
-	-	0.007	-	-	*-
-	-	0.235	-	-	2
-	-	0.006	-	-	*-
-	-	0.001	-	-	*-
-	-	0.471	-	-	4

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

(* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ו/או מ- 0.001%.

(**) עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						ילידי שנות ה-90
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
אלפי ש"ח						
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)						
-	-	0.160	-	-	*-	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
-	-	0.044	-	-	*-	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
						עמלות ניהול חיצוני:
-	-	0.228	-	-	1	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	-	0.006	-	-	*-	בגין השקעה בנכסים בישראל
-	-	0.001	-	-	*-	באמצעות תעודת סל
-	-	0.438	-	-	1	עמלות אחרות**
						סך הכל הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						בסיסי למקבלי קצבה
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
אלפי ש"ח						
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)						
0.010	0.006	0.004	6	4	2	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.003	0.002	0.001	2	1	1	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
						עמלות ניהול חיצוני:
0.004	0.003	0.003	2	2	2	בגין השקעה בקרנות השקעה
*-	*-	0.001	-	-	*-	עמלות אחרות**
0.017	0.011	0.008	10	7	5	סך הכל הוצאות ישירות

(* פחות מ- 1 אלפי ש"ח ו/או מ- 0.001%.

(**) עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

ביאור 13 - ביטוח משנה

הקרן מאפשרת רכישת כיסוי ביטוחי לנכות ושאיירים בהתאם לתוכנית המאושרת בתקנון הקרן. בהתאם להוראות הממונה נדרשת החברה המנהלת להתקשר בהסכם לביטוח משנה כל עוד מספר עמיתים בתוכנית המקיפה (הכוללת כיסויים ביטוחיים בגין נכות ושאיירים) אינו עולה על 1,500 עמיתים.

על אף העובדה כי מספר העמיתים עולה נכון לתקופת הדוח על 1,500 עמיתים החליטה החברה המנהלת להמשיך את ההסכם ביטוח המשנה.

ההסדר הביטוחי מיושם באמצעות ביטוח משנה שנערך מול הראל חברה לביטוח בע"מ. מכח ההסכם שנחתם מעניקה הראל ביטוח כיסוי ביטוח משנה, על בסיס פרופורציונאלי בשיעור של 95%, להתחייבויות הראל פנסיה כללית במסלולים הכוללים כיסויים ביטוחיים, בגין מקרי מוות או נכות בהתאם לתקנון הקרן.

דמי הביטוח המשולמים על פי ההסכם זה הינם בהתאם לתעריף עלות הכיסוי הביטוחי שקבע הממונה לקרנות הפנסיה החדשות.

ביאור 14 - תשואות הקרן

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
	2012	2013	2014	2015	2016	
	באחוזים					
6.96	11.92	11.30	5.35	2.49	4.11	כללי
-	-	-	-	-	3.85	ילידי שנות ה-50 *
-	-	-	-	-	4.40	ילידי שנות ה-60 *
-	-	-	-	-	5.38	ילידי שנות ה-70 *
-	-	-	-	-	4.35	ילידי שנות ה-80 *
-	-	-	-	-	7.41	ילידי שנות ה-90 *
5.91	13.31	5.30	8.66	1.11	1.64	בסיסי למקבלי קצבה
* החל מחודש ינואר 2016						

* החל מחודש ינואר 2016

ביאור 15 - העברות כספים בין מסלולי השקעה

ליום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(4,788)	(10,517)	(12,863)	כללי
-	-	2,356	ילידי שנות ה-50
-	-	525	ילידי שנות ה-60
-	-	917	ילידי שנות ה-70
-	-	1,073	ילידי שנות ה-80
-	-	5	ילידי שנות ה-90
4,788	10,517	7,987	בסיסי למקבלי קצבה
-	-	-	סה"כ קרן

ביאור 16 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
29	(32)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
7,960	11,392	חייבים ויתרות חובה
7	50	ריבית ודיבידנד לקבל
11,082	14,222	מניות
93	218	אגרות חוב סחירות
20	17	אגרות חוב בלתי סחירות
	7,282	הלוואות
3,972	5,842	השקעות אחרות
(2)	(3,054)	זכאים ויתרות זכות
23,161	35,937	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 11,392 אלפי ש"ח.

ביאור 16 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,874	4,279	4,741

דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 17 - מסים

הקרן אושרה לצרכי מס כקופת גמל לקצבה. תוקף האישור עד ליום 31 בדצמבר, 2016 והוא מתחדש מדי שנה. בהתאם לכך הכנסתה פטורה ממסים על הכנסותיה מכח הוראות סעיף 9 (2) לפקודת מס הכנסה.

מהכנסות הקרן הנובעות מהשקעותיה במדינות חוץ מנוכס מסים בהתאם להוראת האמנה למניעת כפל מס הרלבנטית לאותה מדינה עם מדינת ישראל.

בתקופת הדוח, מהשקעות בחו"ל נוכה מס במקור בסך 111 אלפי ש"ח.

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התש"ח - 1958 מטיל התחייבות על קרנות הפנסיה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקרן. על פי הערכת החברה המנהלת סכום החוב הכולל של מעבידים לתאריך המאזן הינו כ-1,750 אלפי ש"ח והוא כולל ריבית שנצברה בסך של כ- 45 אלפי ש"ח.

החברה המנהלת נוקטת באמצעים שונים על מנת לאתר, לזהות ולגבות את חובות מעבידים. האמצעים כוללים מעקב שיטתי ומתמשך של איתור החובות, דיוור למעביד אודות החוב, הגעה להסדרי תשלומים ובמידת הצורך הגשת תביעה משפטית. במקרה של פירוק מוגשת תביעת חוב למוסד לביטוח לאומי באמצעות מפרק החברה.

ב. התקשרויות

לתאריך המאזן התקשרה קרן הפנסיה בהסכמים להשקעה בקרנות השקעה ובקרנות הון סיכון (להלן: הקרנות) כשותפה מוגבלת.

הקרן התחייבה להשקעה כוללת בסך 46,920 אלפי ש"ח.

סכומי ההשקעה מועברים בחלקים, בהתאם לדרישותיהן של הקרנות ולהסכמי ההתקשרויות.

סכומי ההשקעה שטרם נדרשו בגין ההשקעה בקרנות מסתכמים לתאריך המאזן לסך של 21,118 אלפי ש"ח.

ג. במסגרת הסכם השיתוף שנחתם בין רוכשי נדל"ן להשקעה ובו הוגדרו יחסי השיתוף ועוד, התחייבה הקרן נכון לתאריך המאזן להשקיע בהמשך בהקמה סך של כ- 106 אלפי ש"ח במתחם הארגז בתל אביב.

ד. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ה. שעבודים

קיימים שעבודים על נכסי הקרן לצורך פעילות בנגזרים. לתאריך המאזן מסתכמים השעבודים לסך של 7,606 אלפי ש"ח.

הראל פנסיה וגמל בע"מ

הראל פנסיה כללית

קרן פנסיה

דין וחשבון ומאזן אקטוארי

ליום 31.12.2016

אקטואר-דוד אנגלמאיר

מרץ 2017

תוכן העניינים

הצהרת האקטואר

הקדמה

חלק א'	מאזן אקטוארי
חלק ב'	הערות וביאורים

נספחים

נספח א'	תנועה בעודף/גירעון
נספח ב'	נתונים סטטיסטים
נספח ג'	תיאור ההנחות והשינויים שחלו בהן מאז ההערכה האקטוארית הקודמת
נספח ד'	עיקרי התוכנית
נספח ה'	הערות האקטואר
נספח ו'	תזרים מזומנים

הצהרת האקטואר

נתבקשתי על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ לערוך דין וחשבון אקטוארי של קרן הפנסיה הכללית החדשה "הראל כללית" ליום 31/12/2016.

החל מתחילת שנת 2004 אני יועץ של הקרן, ואין לי כל יחסי גומלין עם הקרן, עם החברה המנהלת של הקרן, עם צדדים קשורים לקרן או לחברה המנהלת של הקרן כהגדרתם בתקנה 53(2)(ה1) לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) התשכ"ד – 1964, או עם מי שיש להם זיקה לקרן או לחברה המנהלת של הקרן. איני עובד או יועץ קבוע באחד מאלה, ואיני מחזיק באמצעי השליטה באחד מאלה. לאף אחד מקרובי, כהגדרת "קרוב" בחוק ניירות ערך, אין יחסי גומלין כנ"ל.

איני עובד החברה המנהלת של הקרן ואיני עובד של ארגון או קופת גמל אחרת שיש לה זיקה לחברה המנהלת של הקרן. ערכתי את המאזן האקטוארי של הקרן בשנה שקדמה לשנת המאזן.

אני מצהיר ומאשר כי:

1. הדין וחשבון האקטוארי המצורף בזאת נערך ונחתם על ידי.
2. הדין וחשבון האקטוארי נערך בהתאם לאלה:
 - א. הוראות תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) התשכ"ד – 1964.
 - ב. הוראות הממונה על שוק ההון, ובכלל זה, מערכת ההנחות שבבסיס הדין וחשבון תואמת להוראות הממונה על שוק ההון לעריכת מאזנים אקטואריים.
 - ג. תקנון הקרן.והכל כתוקפם ביום המאזן.
3. חוות דעתי:
 - א. בחישובים שערכתי יש ביטוי הולם לכל ההסכמים המיוחדים של הקרן שהומצאו לי על ידי הנהלת החברה המנהלת של הקרן. רשימת ההסכמים המיוחדים שהומצאו לי מצורפת להצהרתי זו (בפירוט הצדדים לכל הסכם, מועד חתימת ההסכם ומועדי החתימה על כל תיקון לו). אין באמור משום הבעת עמדה באשר לתקפותם המשפטית של הסכמים אלו.

ב. הנכסים שנצברו, המצוינים בדין וחשבון, רשומים בהתאם למאזן החשבונאי של הקרן למועד הנזכר.

ג. יתר הנתונים שבדין וחשבון, מעבר לאלה המפורטים בסעיפים קטן (א)), וכן אלה המשמשים כבסיס לחישובים ולהערכות שבדין וחשבון, הומצאו לי על-ידי הנהלת החברה המנהלת של הקרן במתכונת שנדרשה על ידי. כל בקשותי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לעריכת הדין וחשבון, ולנתונים שנתקבלו נערכו בדיקות שהניחו את דעתי בדבר סבירות הנתונים וכי ניתן להסתמך עליהם בצורה המספקת לצורך עריכת הדין וחשבון.

ד. הבדיקות שנעשו באשר לשלמות הנתונים מבוססים על בדיקת סבירותם של הנתונים, לרבות בדיקות הנערכות על-ידי השוואתם לנתוני השנה אליה מתייחס הדו"ח ולנתוני שנים קודמות. אשר על כן, בדיקות אלו לעיתים אינן יכולות לגלות אי-דיוקים או השמטות עקביות או שיטתיות בנתונים. האחריות לאי - דיוקים או השמטות אפשריות מסוג זה אשר אין אפשרות סבירה לגלותם היא של הנהלת החברה המנהלת של הקרן בלבד.

לפי מיטב ידיעתי והערכתי, החישובים וההערכה האקטוארית כפי שהם משתקפים בדין וחשבון המצורף בזאת, מייצגים, בהתאם להנחות שפורטו בדין וחשבון, את היקף ההתחייבויות של הקרן ואת נכסיה ליום 31/12/2016, ותואמים את הוראות הדין הרלוונטיות ואת הוראות הממונה על שוק ההון.

פי. וי. אי. אקטואריה בע"מ	דוד אנגלמאייר	
שם החברה	שם האקטואר	תאריך
בה עובד האקטואר		

הקדמה

מצורף בזה מאזן אקטוארי של הראל פנסיה כללית. בשנת 2010 קרן גילעד משלימה מוזגה לקרן הזאת.

להלן ביאור לסעיפי ההתחייבות:

1. **קצבת זקנה ושאיירי זקנה לפנסיונרים** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל קצבאות לפנסיונרים ולשאיירים פוטנציאליים של פנסיונרים ושאיירים של פנסיונרים שנפטרו.
2. **קצבת נכות** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל קצבאות בגין נכים עד לגיל פרישה, כולל שחרור מפרמיה והתחייבות לשאייר נכה.
3. **שאיירי פעיל** (לפני חלוקת עודף רבעון אחרון) – כולל קצבאות לשאיירים (בני זוג ויתומים) של פעילים, מוקפאים ונכים שנפטרו עם שאירים.
4. **IBNR** – בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה.
5. **התחייבויות לעמיתים שאינם מבוטחים** – סכום הצבירה למועד המאזן שהצטבר בגין המבוטחים במסלול "יסוד".
6. **התחייבויות לעמיתים מבוטחים** – סכום הצבירה למועד המאזן שהצטבר בגין המבוטחים במסלול "מקיף".
7. **עודף (גירעון) אקטוארי** (ע"פ הבהרה שקיבלנו בע"פ - עודף רבעון אחרון בלבד) – מוצג ע"פ הנחיות משרד האוצר (חוזר גופים מוסדיים 2016-9-3 מתאריך 12.1.2016) בחלוקה לעודף (גירעון) הנובע מגורמים דמוגרפיים ולעודף (גירעון) הנובע מגורמי תשואה וריבית. לצורך בהירות הנתונים החלטנו בנוסף להציג את העודף בחלוקה לפנסיונרים/עמיתים שאינם מבוטחים/עמיתים מבוטחים¹.

המאזן האקטוארי מבוסס על נתונים כפי שנמסרו על ידי הנהלת הקרן, וכולל התחייבויות ונכסים של קרן הפנסיה על פי תקנות הקרן של ינואר 2013.

¹ קיימת אי בהירות בהצגה לגבי התשואה לפנסיונרים אשר מוצגת בצורה שונה בדו"ח התנועה ובמאזן (יפורט בהמשך)

חלק א' – מאזן אקטוארי

כללית - קרן פנסיה - זכויות צבורות		
מאזן אקטוארי		
31/12/2016		
באלפי ש"ח (דוח נומינלי/לא מתואם)		
ליום 31/12/2015	ליום 31/12/2016	
		<u>נכסים</u>
<u>531,692</u>	<u>657,998</u>	סה"כ נכסים לפי הדו"ח על המצב הכספי
		<u>התחייבויות</u>
		לפנסיונרים זכאים חדשים
62,119	65,388	זקנה ושאיירי זקנה
3,042	4,950	נכים
1,792	2,361	שאיירי פעיל
*820	1,628	IBNR
<u>373</u>	<u>744</u>	<u>עתודה לפנסיונרים</u>
68,146	75,071	סה"כ לפנסיונרים
		התחייבויות לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
401,588	455,866	התחייבויות לעמיתים שאינם מבוטחים
<u>60,172</u>	<u>121,060</u>	<u>התחייבויות לעמיתים מבוטחים</u>
461,760	576,926	סה"כ לעמיתים שאינם מקבלי קצבה
		עודף (גירעון) אקטוארי הנובע מגורמים
		דמוגרפיים
(99)	(12)	פנסיונרים זכאים חדשים
(599)	(71)	עמיתים שאינם מבוטחים
<u>(90)</u>	<u>(140)</u>	עמיתים מבוטחים
(788)	(223)	סה"כ
		עודף (גירעון) אקטוארי הנובע מגורמי תשואה
		ורביית
0	119	פנסיונרים זכאים חדשים
<u>0</u>	<u>119</u>	סה"כ
(788)	(104)	סה"כ עודף (גירעון) אקטוארי
2,574	6,105	התחייבויות אחרות
<u>531,692</u>	<u>657,998</u>	סה"כ התחייבויות

- השנה ה- IBNR מוצג בהתחייבויות במונחי ברוטו ולכן הנתונים המוצגים לשנת 2015 כוללים מספרי השוואה עם התחייבויות IBNR ברוטו. ראה פירוט בנספח ה, סעיף ג.5.

חלק ב' – הערות וביאורים

המאזן האקטוארי ליום 31/12/2016 על בסיס יתרות צבורות בגין עמיתים שאינם מקבלי קצבה ופנסיות בתשלום לפנסיונרים.

(1) בדו"ח להלן מפורטים הנכסים וההתחייבויות שנצברו בקרן בהתאם לחוזר 2014-3-1.

■ שלב א': חלוקת העודף הדמוגרפי (תמותה, תחלואה) שנוצר במהלך 2016 בין כל הקבוצות בקרן. שלב זה מחולק לשני שלבים, על פי הנחית הפיקוח בגין קרן פנסיה כללית עם מסלולי ביטוח:

- שלב ראשון בגין עמיתים פעילים שמבוטחים עם פנסיית שאירים ו/או פנסיית נכות. עמיתים אלו משתתפים בעודף/גירעון אקטוארי הנוצר מתביעות נכות ותביעות מוות של פעילים מבוטחים.²
- בשלב השני, מתבצעת השוואת ההתחייבויות של כל אחת משלוש הקבוצות (מבוטחים במסלול יסוד, מבוטחים במסלולים מקיפים, ופנסיונרים זכאים חדשים) לבין הנכסים הרעיוניים של כל קבוצה. הנכסים הרעיוניים בגין קבוצת הפנסיונרים מחושבים בשיטת ROLL FORWARD על-סמך הנכסים מסוף שנה שעברה, התשואה הצפויה ותזרים נטו במהלך השנה, בעוד הנכסים הרעיוניים של קבוצות המבוטחים הינם הנכסים האמיתיים העומדים כנגד ההתחייבויות למבוטחים. ההתחייבויות בגין קבוצת הפנסיונרים הינן ההתחייבויות המחושבות לפי עקומת הריבית נכון ליום המאזן של שנה שעברה, בעוד ההתחייבויות בגין קבוצות המבוטחים מוגדרות כסך היתרות הצבורות של המבוטחים נכון לסוף השנה.

■ שלב ב': עדכון פנסיות עבור פנסיונרים זכאים בגין תשואה בפועל על נכסי הפנסיונרים (לעומת החישוב הרעיוני) ובמקביל שינוי בריבית היוון (ללא שינוי מהותי לעומת 2015) שמבחינת האוצר נחשב כעודף/גירעון שנובע מהשפעת תשואה.

העודף הדמוגרפי השנתי המופיע בדו"ח בשלב ראשון הוא בגובה של 30 אלפי ש"ח (5% של התביעה הואיל וקיים ביטוח משנה על 95% של סכום הביטוח) ומהווה כ-0.023%, וגירעון שנתי בגובה של כ-3,709 אלפי ש"ח בגין שלב שני מהווה כ-0.567% של ההתחייבויות הצבורות. כמו כן יש עודף מתשואה בשיעור של 0.665% - לחלוקה לפנסיונרים בלבד.

הואיל ובמהלך השנה חולק עודף/גירעון עבור כל רבעון, יש עתה בגין רבעון רביעי 2016

- להקטין יתרות של עמיתים במסלול יסוד בשיעור של 0.034%.
- להקטין יתרות צבורות של עמיתים במסלולי ביטוח בשיעור של 0.067%.
- להגדיל פנסיות של פנסיונרים במסלול יסוד בשיעור של 0.160%.
- להגדיל פנסיות של פנסיונרים במסלולי ביטוח בשיעור של 0.163%.

² עלתה סוגיה האם לשתף את הנכים ושאיירי פעיל בעודף/גירעון של שלב ראשון זה. הם בפועל באופן חלקי ממשיכים לתרום לעודף גירעון דמוגרפי בעקבות התנהלות התביעות בתוקף אך הנושא לא מספיק ברור בחוזר. בחוזר 2014-3-1 מדובר על "מבוטחים במסלולי ביטוח הכוללים כיסוי ביטוחי לנכות או לשאירים". הגדרה זאת באה להחריג את המבוטחים שנמצאים במסלול ללא כיסוי ביטוחי ופנסיונרים שהם מקבלי קצבת זקנה. על פי התקנון, נכים כלולים בהגדרה של מבוטחים פעילים, ולכן אותם יש לכלול בחלוקה של העודף על פי ההגדרה של החוזר. לגבי שאירי פעיל הסוגיה לא כל כך ברורה שלכאורה לפי החוזר הם לא מבוטחים ומצד שני לא ראינו הסבר הגיוני להבחין בחלוקת העודף בין הנכים לבין השאירים. הסוגיה אינה מהותית כאשר מדובר על שברירי אחוזים לגבי כמה תובעים בודדים בשלב זה ולכן הקרן תסכם את ההתנהלות לעתיד. לעת עתה מקבלי פנסיה אלו משתתפים בעודף/גירעון של שלב א' ראשון.

פנסיונרים זכאים		פעילים			
סה"כ עם ביטוח	עם ביטוח	ללא ביטוח	עם ביטוח		
129.133M	7.552M		121.581M	התחייבויות רעיוניות	עודף דמוגרפי
129.163M	7.586M		121.577M	נכסים רעיוניים	
0.030M	0.034M		(0.004M)	עודף/(גירעון)	
0.023%	0.023%		0.023%	שיעור העודף	
129.163M	7.554M		121.609M	התחייבויות	עודף דמוגרפי
129.163M	7.586M		121.577M	נכסים רעיוניים לפני איזון 1 א.	
654.511M	74.511M	458.392M	121.609M	התחייבויות רעיוניות	
650.802M	73.833M	456.994M	119.975M	נכסים רעיוניים	
(3.709M)	(0.677M)	(1.397M)	(1.634M)	עודף/(גירעון)	
-0.567%	-0.567%	-0.567%	-0.567%	שיעור העודף	
650,802.5	74.088M	455.794M	120.920M	התחייבויות	תשואה 2016
650.802M	73.833M	456.994M	119.975M	נכסים רעיוניים לפני איזון	
0.000M	0.255M	(1.200M)	0.945M	העברת נכסים	
650.802M	74.088M	455.794M	120.920M	נכסים רעיוניים אחרי איזון	
0.000M	0.000M	0.000M	0.000M	עודף/גירעון	
0.000M	0.255M	(1.200M)	0.945M	נכסים (אמיתיים)	שלב ב'
				העברת נכסים	
	74.088M			התחייבויות לפני איזון	
	(0.369M)			ביטול עתודה לפנסיונרים	
	0.596M			התאמת ריבית	
	0.863M			עתודה לפנסיונרים שלב ביניים	
	0.665%			עודף "תשואתי"	
	0.744M			קביעת עתודה לפנסיונרים	
	74.434M			התחייבות לפנסיונרים	
				שיעור העודף	
				לחלוקה	
	0.160%				
פנסיונרים זכאים		מוקפאים ופעילים		פעילים	
בלי ביטוח	עם ביטוח	ללא ביטוח	עם ביטוח		
-0.567%	-0.544%	-0.567%	-0.544%	עודף דמוגרפי	שלב א'
0.160%	0.160%	0.000%	0.000%	התאמת ריבית	שלב ב'
-0.567%	-0.547%	-0.533%	-0.477%	עודף שחולק במהלך השנה	שלב ג'
0.160%	0.163%	-0.034%	-0.067%	לחלוקה רבעון נוכחי	

תנועה בעודף / גרעון (באלפיה)

לכל שנת הדו"ח³

השנוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח	לרבעון שהסתיים ביום						לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לשנה שהסתיימה ביום
מבוטחים, פנסיונרים, וזכאים קיימים	31/12/2016						31/12/2016	30/09/2016	30/06/2016	31/03/2016	31/12/2015
העודף (הגרעון) שנגרם ממפורט	המצב הצפוי	המצב בפועל	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)	עודף (גרעון)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
א. מקרי מוות – מבוטחים	524	(0)	524	0.08	0.07	0.07	0.06	0.06	0.06	0.26	(0.06)
ב. מקרי מוות – פנסיית זקנה ושירים	(312)	(162)	(150)	(0.02)	0.03	0.06	(0.04)	0.03	0.03	0.03	0.05
ג. מקרי מוות – נכים	14	0	14	0.00	(0.02)	0.03	0.00	0.01	0.01	0.01	(0.02)
ד. יציאה לנכות	462	590	(128)	(0.02)	(0.06)	0.10	(0.08)	(0.06)	(0.08)	(0.06)	0.12
ה. חזרה מנכות	(266)	28	(294)	(0.04)	(0.02)	(0.04)	(0.01)	(0.11)	(0.08)	(0.01)	(0.08)
ו. ביטוח משנה			1,410	0.22	0.04	(0.15)	0.03	0.14	0.04	0.04	0.04
ז. פרישות במהלך השנה			(626)	(0.10)	(0.08)	(0.09)	(0.40)	(0.36)			
ח. שינויים בעתודת IBNR			(1,579)	(0.24)	0.00	0.00	0.00	(0.24)	0.00	0.00	0.00
ט. שינויי שיטות והנחות			87	0.01	(0.02)	0.01	0.00	0.00	0.01	0.01	0.00
י. שינויים בתקנון הקרן			0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
יא. סך הגורמים האחרים			519	0.08	(0.17)	0.14	(0.30)	(0.20)	(0.02)	(0.02)	(0.02)
סה"כ עודף (גרעון) מהגורמים לעיל			(223)	(0.03)	(0.23)	0.05	(0.43)	(0.56)	(0.33)	(0.33)	(0.33)

השנוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לרבעון שהסתיים ביום	לשנה שהסתיימה ביום
פנסיונרים זכאים	31/12/2016	30/09/2016	30/06/2016	31/03/2016	31/12/2016	31/12/2015
העודף (הגרעון) שנגרם ממפורט	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
החלק היחסי מתוך העודף (הגרעון) שחולק לכלל עמיתי הקרן	(10)	(162)	42	(293)	(422)	(223)
שינויים בריבית ההיוון	1,557	1,088	(1,020)	(2,225)	(600)	(202)
סטייה מהנחת התשואה	(1,164)	(989)	909	2,334	1,090	320
עודף (גרעון) הנשמר בעתודת פנסיונרים	(274)	(99)	110	(109)	(371)	(105)
סה"כ עודף (גרעון) לפנסיונרים	109	(162)	42	(293)	(303)	(210)
סה"כ עודף (גרעון) לפנסיונרים, באחוזים	0.15	(0.22)	0.06	(0.42)	(0.41)	(0.31)

³ לעומת ההצגה של העודף במאזן שהוא רק מציג את הרבעון האחרון של שנת הדו"ח, ראה גם הערת שוליים 1.

עודף דמוגרפי מחולק כל רבעון ואילו עודף תשואתי מחולק רק בסוף השנה.
 בסוף השנה במידה ולא מחולק עודף תשואתי ניתן לראות את הקשר בין דוח התנועה למאזן. ברגע שמחולק עודף תשואתי כבר לא ניתן לראות את הקשר הזה בצורה קלה אלא רק באופן עקיף. לדעתנו נכון יותר להציג את דו"ח התנועה של הפנסיונרים בצורה הבאה.

לרבעון שהסתיים ביום	השינוי שנגרם במהלך תקופת הדיווח
31/12/2016	פנסיונרים זכאים חדשים מסלול כללי
אלפי ₪	העודף (הגירעון) שנגרם ממפורט
1,557	שינויים בריבית ההיוון
(1,164)	סטייה מהנחת התשואה
393	שינוי לאורך התקופה
119	חלק מהעודף (גרעון) התשואתי שחולק
274	חלק מהעודף (גרעון) התשואתי שמתווסף לעתודת פנסיונרים
109	סה"כ עודף (גירעון) דמוגרפי שחולק
227	סה"כ עודף שחולק
0.15	סה"כ עודף (גירעון) לפנסיונרים, באחוזים

נספח ב' – נתונים סטטיסטיים

1. מספר העמיתים:

מין	מספר עמיתים פעילים	מספר עמיתים מוקפאים	מספר פנסיונרים
זכר	5,973	11,367	122
נקבה	2,416	7,809	134
סה"כ	8,389	19,176	256

2. שכר מבוטח (עמיתים פעילים)

מין	שכר מבוטח ממוצע
זכר	5,396
נקבה	4,479
סה"כ	4,938

3. גיל וותק ממוצעים של העמיתים הפעילים:

מין	גיל ממוצע	ותק ממוצע ⁴
זכר	42.74	2.37
נקבה	45.16	2.22
סה"כ	43.44	2.33

4. חלוקה בין מסלול מקיף למסלול יסוד:

מספר עמיתים ליום 31/12/2016	זכר	נקבה	סה"כ
עמיתים מבוטחים	7,409	2,987	10,396
עמיתים שאינם מבוטחים	9,931	7,238	17,169

5. מידע אודות עמיתים שהחלו לקבל קצבה:

לתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ביום								מספר עמיתים שהחלו לקבל קצבה
31/03/2016		30/06/2016		30/09/2016		31/12/2016		
נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	נקבה	זכר	
4	5	5	10	3	8	4	8	מספר פורשים
1,007,372	481,102	487,992	980,720	596,135	506,802	546,818	1,141,907	סך נכסים

6. התפלגות העמיתים בפעילים (גברים) לפי גיל וותק:

גיל	0-2	3-4	5-10	11-15	0-15
עד 19	יתרה	0	0	0	0
מספר	0	0	0	0	0
יחס	0	0	0	0	0
20-24	יתרה	135,603	0	0	135,603
מספר	29	0	0	0	29
יחס	4,676	0	0	0	4,676
25-29	יתרה	1,926,044	0	0	1,926,044
מספר	479	54	11	0	544
יחס	4,021	0	0	0	4,021
30-34	יתרה	3,764,567	122,103	0	3,886,671
מספר	859	135	62	0	1,056
יחס	4,382	904	0	0	5,287
35-39	יתרה	4,401,895	110,795	0	4,512,690
מספר	817	145	89	1	1,052
יחס	5,388	764	0	0	6,152
40-44	יתרה	4,071,187	64,577	0	4,135,764
מספר	618	192	145	36	991
יחס	6,588	336	0	0	6,924
45-49	יתרה	2,976,375	65,661	0	3,042,036
מספר	410	132	144	56	742
יחס	7,259	497	0	0	7,757
50-54	יתרה	1,865,855	92,039	0	1,957,894
מספר	266	104	133	33	536
יחס	7,014	885	0	0	7,899
55-59	יתרה	1,321,140	33,445	0	1,354,585
מספר	183	83	123	27	416
יחס	7,219	403	0	0	7,622
60-64	יתרה	756,329	26,187	0	782,516
מספר	129	75	110	21	335
יחס	5,863	349	0	0	6,212
65 ומעלה	יתרה	251,461	12,149	0	263,611
מספר	95	43	118	16	272
יחס	2,647	283	0	0	2,930
סה"כ	יתרה	21,470,457	526,957	0	21,997,414
מספר	3,885	963	935	190	5,973
יחס	55,058	4,422	0	0	59,480

7. התפלגות העמיתים בפעילים (נשים) לפי גיל וותק:

גיל	0-2	3-4	5-10	11-15	0-15
עד 19	יתרה	0	0	0	0
מספר	2	0	0	0	2
יחס	0	0	0	0	0
20-24	יתרה	37,621	0	0	37,621
מספר	22	0	0	0	22
יחס	1,710	0	0	0	1,710
25-29	יתרה	409,863	0	0	409,863
מספר	153	7	2	0	162
יחס	2,679	0	0	0	2,679
30-34	יתרה	877,916	0	0	877,916
מספר	240	23	12	0	275
יחס	3,658	0	0	0	3,658
35-39	יתרה	1,181,073	36,184	0	1,217,257
מספר	262	41	28	2	333
יחס	4,508	883	0	0	5,390
40-44	יתרה	1,613,065	19,764	0	1,632,829
מספר	303	81	59	11	454
יחס	5,324	244	0	0	5,568
45-49	יתרה	1,313,581	25,402	0	1,338,983
מספר	228	83	62	9	382
יחס	5,761	306	0	0	6,067
50-54	יתרה	466,252	19,593	0	485,844
מספר	103	60	49	9	221
יחס	4,527	327	0	0	4,853
55-59	יתרה	531,746	17,076	0	548,822
מספר	140	58	69	9	276
יחס	3,798	294	0	0	4,093
60-64	יתרה	287,139	0	0	287,139
מספר	74	51	32	11	168
יחס	3,880	0	0	0	3,880
65 ומעלה	יתרה	57,226	0	0	57,226
מספר	60	24	33	4	121
יחס	954	0	0	0	954
סה"כ	יתרה	6,775,480	118,019	0	6,893,499
מספר	1,587	428	346	55	2,416
יחס	36,799	2,054	0	0	38,852

8. מוקפאים - גברים

גיל	ערך פדיון	מספר עמיתים
עד 20	0	0
20-24	255,450	114
25-29	4,762,505	1,506
30-34	9,757,820	1,782
35-39	12,782,125	1,655
40-44	18,644,824	1,825
45-49	21,286,581	1,456
50-54	19,380,194	1,030
55-59	14,806,194	762
60-64	14,466,219	565
65+	19,062,905	672
סה"כ	135,204,816	11,367

9. מוקפאים - נשים

גיל	ערך פדיון	מספר עמיתים
עד 20	0	0
20-24	455,479	263
25-29	2,923,859	1,038
30-34	6,025,012	1,272
35-39	7,321,717	1,110
40-44	8,031,895	1,017
45-49	7,250,736	824
50-54	9,159,725	731
55-59	7,415,525	600
60-64	6,129,225	473
65+	4,696,989	481
סה"כ	59,410,163	7,809

10. התפלגות מקבלי הקצבאות (גברים) לפי גיל וסוג פנסיה

2015Q4								גיל
סה"כ		פנסיונרים		שאירים		נכים		
מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	מס' מקבלי הקצבאות	סה"כ	
178	1	0	0	178	1	0	0	0-9
183	1	0	0	183	1	0	0	10-19
305	1	0	0	305	1	0	0	20-24
0	0	0	0	0	0	0	0	25-29
0	0	0	0	0	0	0	0	30-34
5,797	1	0	0	0	0	5,797	1	35-39
15,636	2	0	0	0	0	15,636	2	40-44
0	0	0	0	0	0	0	0	45-49
2,940	1	0	0	2,940	1	0	0	50-54
0	0	0	0	0	0	0	0	55-59
322	1	322	1	0	0	0	0	60-64
20,033	33	20,033	33	0	0	0	0	65-69
51,563	39	51,098	38	465	1	0	0	70-74
46,317	22	45,352	21	965	1	0	0	75-79
16,294	6	16,064	5	231	1	0	0	80-84
13,286	10	12,024	8	1,261	2	0	0	85-89
6,349	4	6,349	4	0	0	0	0	90-94
0	0	0	0	0	0	0	0	95-120
179,203	122	151,241	110	6,529	9	21,433	3	סה"כ

11. התפלגות מקבלי הקצבאות (נשים) לפי גיל וסוג פנסיה

2015Q4								
סה"כ		פנסיונרים		שאירים		נכים		
מס' מקבלי		מס' מקבלי		מס' מקבלי		מס' מקבלי		
הקצבאות		הקצבאות		הקצבאות		הקצבאות		גיל
סכום פנסיה	סכום פנסיה	סכום פנסיה	סכום פנסיה	סכום פנסיה	סכום פנסיה	סכום פנסיה	סכום פנסיה	
99	1	0	0	99	1	0	0	0-9
281	2	0	0	281	2	0	0	10-19
0	0	0	0	0	0	0	0	20-24
0	0	0	0	0	0	0	0	25-29
0	0	0	0	0	0	0	0	30-34
0	0	0	0	0	0	0	0	35-39
564	2	0	0	564	2	0	0	40-44
3,498	1	0	0	0	0	3,498	1	45-49
822	1	0	0	822	1	0	0	50-54
542	2	0	0	542	2	0	0	55-59
12,479	9	12,043	8	0	0	436	1	60-64
43,296	34	41,733	31	1,563	3	0	0	65-69
65,362	30	58,712	24	6,650	6	0	0	70-74
45,111	15	42,743	14	2,368	1	0	0	75-79
21,322	12	20,864	10	459	2	0	0	80-84
15,474	21	13,749	15	1,724	6	0	0	85-89
1,724	4	1,437	3	287	1	0	0	90-94
0	0	0	0	0	0	0	0	95-120
210,575	134	191,282	105	15,359	27	3,934	2	סה"כ

נספח ג' - תיאור ההנחות האקטואריות

השנה לא חל שינוי בשיטת היוון ההתחייבות.

ריבית החישוב עקומת הריבית (ראה נספח ז') בניכוי דמי ניהול של:
2.0% עבור פנסיונרים שפרשו לפני 1/1/2010
0.5% עבור פנסיונרים שפרשו אחרי 31/12/2009

שיעורי תמותה נכות ועזיבות

לא חלו שינויים השנה בבסיס הסטטיסטי שמשמש את הקרן בחישוב ההתחייבויות.

א. **שיעורי תמותה בלתי תלויים לפנסיונרים:** לפי לוח פ' 4 בחוזר 2013-3-1

אלמנים ואלמנות:

- אלמנה מתחת לגיל 55 ואלמן מתחת לגיל 60: לפי לוח פ' 2 בחוזר 2013
- אלמנה שגילה 55 ומעלה ואלמן שגילו 60 ומעלה: לפי לוח פ' 5 בחוזר 2013

ב. **שיפור תמותה:** $q^s_{x,t} = q^s_{x,0} * (a + (1-a)*(1-f)^{t/20})$

$q^s_{x,0}$ מהווה שיעור התמותה בגיל x ביום 31.12.2008 לפי לוחות תמותה הנ"ל
 $q^s_{x,t}$ מהווה שיעור התמותה בגיל x, t שנים לאחר 31.12.2008.
a, f לפי לוחות פ' 7 בחוזר.

ג. **שיעורי תמותה בלתי תלויים לנכים (q^i_x):** עד גיל פרישה - לפי לוח פ' 7 בחוזר 2013

שיעורי החלמה של נכים: לפי לוח פ' 9

ד. **שיעורי נישואין והפרשי גיל בין בני הזוג:** ע"פ המצב בפועל לכל פנסיונר.

ה. **ביטוח משנה:** 95%

נספח ד' – עיקרי התוכנית

להלן יובאו פרטים על עיקרי התוכנית על פי תקנון הקרן כמו שהם מיוצגים לעמיתי הקרן. יצוין כי על מנת לעמוד על מלוא זכויותיהם וחובותיהם של עמיתים בקרן יש לעיין בתקנון המלא של הקרן.

הקרן היא קרן קרן תשואה. עד 2013 הקרן הייתה ללא מסלולי ביטוח. החל מ-2013 ניתן גם לרכוש ביטוח נכות ושאיירים בקרן. המשמעות היא, שמדי חודש בחודשו תחושב היתרה הצבורה של המבוטחים על פי היתרה הצבורה שהיתה בחודש הקודם בתוספת דמי גמולים והעברות מקרנות אחרות ששולמו לחשבון במהלך החודש שחלף, בתוספת רווחים (או הפסדים) שהיו לקרן על השקעותיה באותו חודש ובניכוי משיכות, דמי סיכון לנכות ושאיירים ודמי ניהול, אותם גובה הקרן על פי החוק. עם הגיע המבוטח לגיל פרישה תחושב פנסית הזקנה על פי גילו, שנת הלידה, המין, גיל השאיירים ומינם, שיעור פנסית השאיירים ותקופת הבטחת תשלום מזערית לפנסית הזקנה שנבחרו.

הקרן מעניקה פנסיה מקיפה במגוון מסלולי ביטוח לבחירה על פי התאמה אישית:

- ◆ פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית נכות, כנגד הקטנת פנסיית הזקנה (בפרישה באותו גיל) ותוך שמירה על הכיסוי הביטוחי לשאיירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- ◆ פנסית מקיפה - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה בגיל פרישה וכן פנסית נכות ופנסיית השאיירים המלאה, בסכום שווה או דומה במידת האפשר לפנסית הזקנה הצפויה במועד ההצטרפות.
- ◆ עתיר חסכון - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה מוגדלת ביחס למסלול הפנסיה המקיפה, כנגד הפחתת הכיסוי הביטוחי לפנסיית נכות למבוטח ופנסיית שאיירים לשאייריו.
- ◆ עתיר ביטוח - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסויים ביטוחיים – נכות ושאיירים - מוגדלים, כנגד הקטנת פנסית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- ◆ עתיר נכות מופחת שאיירים - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית נכות, כנגד הקטנת פנסיית השאיירים שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- ◆ עתיר שאיירים - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שאיירים לאלמנת המבוטח, כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השאיירים והקטנת פנסיית הזקנה שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- ◆ מסלול ללא נכות - מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת פנסית זקנה בגיל פרישה וכן מספק כיסוי ביטוחי לשאיירי המבוטח בלבד.

- ◆ עתיר שארים ומופחת נכות- מסלול המקנה למבוטח זכות לקבלת כיסוי ביטוחי מוגדל לפנסיית שארים לאלמנת המבוטח כנגד הקטנת הפנסיה לשאר השארים והפחתת פנסיית הנכות שניתן היה לקבל במסלול הפנסיה המקיפה.
- ◆ פנסיה מקיפה נכות מוגדלת (75%) פרישה מוקדמת- כמו מסלול מקיפה נכות מוגדלת (75%) רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.
- ◆ פנסיה מקיפה פרישה מוקדמת- כמו מסלול פנסיה מקיפה רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.
- ◆ עתיר חיסכון פרישה מוקדמת- כמו מסלול עתיר חיסכון רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.
- ◆ עתיר שארים מופחת נכות פרישה מוקדמת- כמו מסלול עתיר שארים מופחת נכות רק שגיל תום הביטוח הוא 60 שנה.

מבוטח פעיל רשאי לעבור ממסלול ביטוח אחד למשנהו בהגשת בקשה בכתב במשרדי הקרן. הבקשה תיכנס לתוקף החל מה-1 לחודש העוקב לחודש הגשת הבקשה.

במסגרת מסלולי הביטוח רשאי מבוטח שאילו היה נפטר לא היו לו שאירים, לוותר על כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות לתקופה של עד 24 חודשים, זאת באמצעות הודעה בכתב לקרן. בתקופה זו יהיה מבוטח בכיסוי ביטוחי למקרה נכות וזקנה. חובה על מבוטח כזה לעדכן את הקרן אחת ל-24 חודש לפחות, גם אם לא חל שינוי במצב המשפחתי.

במקרה של הפסקת תשלומים לקרן לתקופה של עד חמישה חודשים, תגבה הקרן את עלות הכיסוי הביטוחי למקרי נכות ומוות אוטומטית מתוך היתרה הצבורה של העמית, אלא אם כן המבוטח שילם אותה בעצמו במישרין. המבוטח או שאיריו יהיו זכאים לקבלת פנסיה כאילו לא הופסקו התשלומים. כמו כן, במקרה של הפסקת תשלומים רשאי המבוטח להאריך את תקופת הביטוח למקרי נכות ומוות לתקופה כוללת של 24 חודש. עלות הסיכון יכולה להיות משולמת על ידי המבוטח במישרין או מתוך היתרה הצבורה שלו.

אפיקי השקעה

בקרן זו קיימים מסלולי השקעה הבאים:

1. כללי
2. ילידי שנות ה-50
3. ילידי שנות ה-60
4. ילידי שנות ה-70
5. ילידי שנות ה-80
6. ילידי שנות ה-90

שכר קובע לפנסית שאירים ולפנסית נכות

תקנונה של הקרן מותאם למצבים של התקדמות בשכר או ירידה זמנית בו, ע"י מנגנון חישוב השכר הנקוב שמוגדר כממוצע 3 או 12 החודשים האחרונים מצד אחד; ומצד שני של אי התחשבות בחסר בחודשי ביטוח (למשל בשל חופשה ללא תשלום או בהחלפת מקום עבודה).

מנגנון איזון אקטוארי

אחת לרבעון עורכת הקרן מאזן אקטוארי אשר קובע עודף או גירעון אקטוארי בנפרד לעמיתים במסלולי ביטוח, לעמיתים אחרים שאינם במסלולי ביטוח ולפנסיונרים. הקרן מעדכנת את יתרות העמיתים, את הפנסיות ואת העתודות לפנסיונרים בהתאם לעודף או לגירעון האקטוארי.

מוטבים

אם במועד בו נפטר מבוטח אין לו שאירים כמוגדר בתקנון, תשולם היתרה הצבורה למוטבים שקבע המבוטח בטופס ההצטרפות שמלא או בהודעה מעדכנת ששלח לקרן. המבוטח רשאי לקבוע או לעדכן מוטבים במשרדי הקרן. במקרה שלא נקבעו מוטבים כאמור ואין שאירים בעת הפטירה תשולם היתרה הצבורה ליורשים על-פי צוואה ובאין צוואה, ליורשים על-פי דין.

נספח ה' – הערות האקטואר

- א. החישובים במאזן נערכו לפי הנחות, לוחות ובסיסים שע"פ הוראות האוצר. יצוין שגירעון נוצר עם כל עמית וכל שאר מוקפא שממיר את היתרה לפנסיה⁵. התקנון קובע מקדם המרה שמבוסס על הנחה של עקום ריבית של 4.0% ואילו בפועל הריבית נמוכה יותר. בשנה הנוכחית בגין העברת יתרות של כ-6.1 מיליוני ₪ נוצר גירעון של כ-2.6 מיליוני ₪.
- ב. קובץ הנתונים לפיהם נערכו החישובים כלל את כל הפרטים הנדרשים.
- ג. התקנון שהוגש במהלך 2012 לאוצר אושר בתחילת 2013 וכולל גם אפשרות למסלולי ביטוח. משמעות הדבר שהחל משנת 2013 מבטחים יכולים לרכוש כיסויי ריסק של נכות ושארים. דבר זה מייצר עודף/(גירעון) דמוגרפי שאמור להיות מחולק בהתאם להנחיות האוצר רק בין המבטחים שנמצאים במסלולים עם ביטוח מקיף (ולא מסלול יסוד). יחד עם זאת כמפורט בהערת שוליים 2 עלתה סוגיה האם לשתף את הנכים ושאריו פעיל בעודף/גירעון של שלב ראשון זה. בפועל מקבלי פנסיה אלו משתתפים בעודף/גירעון של שלב א'1.
- ד. החל מ-2015 ברירת המחל היא שעמיתים בקרן המקיפה יבוטחו בבאותו מסלול גם בקרן המשלימה בפועל כ-37% מהעמיתים בקרן הם במסלול מקיף. נתוני ביטוח משנה בשנת 2016:
- עלויות הריסק (דמי סיכון) שנגבו הסתכמו השנה בכ-3,239,000 ₪.
 - מזה שולמו למבטח המשנה 95% של דמי הסיכון כ-3,077,000 ₪
 - מבטח המשנה משתתף ב-95% מתביעות נכות (תביעות חדשות ושינויים בעתודות הנכים עקב הישרדות/המשכיות) בסך של כ-2,460,000 ₪
 - מבטח המשנה שילם 95% מתביעות מוות בסך של כ-24,000 ₪
 - השנה יישרנו קו ביחס לרישום ה-IBNR. כמו שהתחייבויות רשומות ברמת הברוטו, גם ה-IBNR צריך להיות רשום ברמת הברוטו. עבור 95% של ה-IBNR יש כיסוי ממבטח משנה ולכן הוא תרם 1,513,000 ₪ שנרשמו בספרי החברה כנכס ביטוח משנה.

⁵ על הפרק טיוטת הצעה של משרד האוצר להשתמש בריבית שוק במקום בריבית 4% לצורך חישוב מקדמי פרישה לכל מי שיצא לפנסיה החל מ-1/8/2015. הדבר יהווה פגיעה משמעותית באוכלוסייה זו. לחילופין, הועלתה הצעה להקצות לזכאים חדשים 60% אג"ח מיועד במקום 30% אג"ח מיועד מה שיעלה מעט את התשואה בפועל על נכסיהם. כל הנושא בדיונים שחלקם מקבלים חשיפה בתקשורת וסביר להניח שיישום של הפתרון צפוי לשנות את תוצאות המאזן. ייתכן ששינוי זה יהיה דווקא לא מבוטל, אך כיום אין מספיק מידע וכיוון כדי להעריך את אותה השפעה.

6) סה"כ נוצר רווח של כ- 921,000 ₪ מביטוח המשנה שיצר תנועה בעודף מביטוח משנה. אולם ברור שסעיף 5) מתקזז מול הגידול ב-IBNR ובסה"כ הקרן הפסידה כ-600 אלפי ₪ עקב תביעות נכות ומוות נמוכות מהצפוי.

7) חוזר 2013-3-1 נותן התייחסות מיוחדת לעמיתים שהגיעו לגיל 60 ביום 31/12/2007 שמזכה אותם בעת יציאה לפנסיה בשימוש של מקדמי פנסיה של התקנון הנוכחי (מקדמים ישנים בתקנון החדש) ביחס ליתרה הצבורה ביום 31/12/2007. בהבהרה שיצאה לחוזר מנחה האוצר לספק לעמיתים אלו את המקדם הטוב מבין המקדמים שהיה קיים נכון ל-31/12/2007 לבין המקדם לו הם זכאים על בסיס התקנון הנוכחי. מכיוון שדמי הניהול שבבסיס התקנון קטנו ב-1.5% ב-1/1/2010 המשמעות היא שכמעט תמיד המקדם הטוב מבין השניים יהיה המקדם הקיים בתקנון הנוכחי. על כן אין צורך לרשום בגירעון פוטנציאלי בגין הבטחת המקדם לאוכלוסיה זו.

ה. בתאריך 29/9/2016 יצא חוזר 2016-3-4 לגבי "תקנון אחיד" עבור קרנות חדשות המקיפות (אך לא כלליות). עדיין לא ברור האם החוזר ייושם גם עבור קרנות כלליות.

נספח ז' – תזרים מזומנים

זכאים לפנסיה 31/12/2016

ההתחייבות המוצגת כאן היא לאחר חלוקת גירעון במהלך השנה.

31/12/2016

יום השערוך

0.596%

דמי ניהול

-0.545%

עודף לחלוקה

שנה	קלנדרית	תשלומי פנסיה בשנה	הכנסות מריבית על תשלומי פנסיה	אג"ח 'ערד' שנרכשו				השקעות		סה"כ	תשואה		נכסים			סה"כ
				מ-2004	עד 2004	שנרכשו	השקעות	סה"כ	השקעות		ערד		מסה"כ	השקעות		
									אחרות		הכל	חופשיות			הכל	
2016		4,293.4	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	(80.6)	-0.12%	-0.12%	0.0%	0.0	0.0	72,806.8
2017		4,523.5	4.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	(672.4)	-1.03%	-1.02%	0.0%	0.0	0.0	68,432.9
2018		4,390.1	3.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	(520.9)	-0.86%	-0.85%	0.0%	0.0	0.0	63,237.1
2019		4,258.8	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	(190.7)	-0.34%	-0.34%	0.0%	0.0	0.0	58,326.1
2020		4,133.9	(0.6)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	101.1	0.20%	0.20%	0.0%	0.0	0.0	53,876.6
2021		4,004.1	(1.6)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	243.4	0.51%	0.51%	0.0%	0.0	0.0	49,843.7
2022		3,866.3	(1.8)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	262.8	0.59%	0.60%	0.0%	0.0	0.0	46,083.0
2023		3,724.5	(2.0)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	276.7	0.68%	0.68%	0.0%	0.0	0.0	42,479.6
2024		3,577.8	(2.2)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	286.1	0.77%	0.77%	0.0%	0.0	0.0	39,031.8
2025		3,426.1	(2.4)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	286.1	0.77%	0.77%	0.0%	0.0	0.0	35,740.1
2026		3,263.7	(2.5)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	290.6	0.85%	0.86%	0.0%	0.0	0.0	32,604.6
2027		3,103.3	(2.6)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	292.9	0.95%	0.95%	0.0%	0.0	0.0	29,633.8
2028		2,940.2	(2.7)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	292.4	1.04%	1.05%	0.0%	0.0	0.0	26,822.9
2029		2,772.2	(2.8)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	292.4	1.04%	1.14%	0.0%	0.0	0.0	24,170.9
2030		2,595.8	(2.8)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	288.2	1.14%	1.24%	0.0%	0.0	0.0	21,679.6
2031		2,422.4	(2.8)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	280.9	1.23%	1.33%	0.0%	0.0	0.0	19,354.3
2032		2,239.9	(2.6)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	270.5	1.33%	1.40%	0.0%	0.0	0.0	17,184.9
2033		2,073.2	(2.5)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	253.0	1.39%	1.44%	0.0%	0.0	0.0	15,174.9
2034		1,904.5	(2.4)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	229.8	1.43%	1.48%	0.0%	0.0	0.0	13,309.0
2035		1,715.9	(2.2)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	207.3	1.47%	1.51%	0.0%	0.0	0.0	11,589.9
2036		1,547.1	(2.0)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	185.3	1.50%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	10,038.9
2037		1,389.0	(1.8)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	164.9	1.54%	1.56%	0.0%	0.0	0.0	8,635.5
2038		1,235.0	(1.6)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	143.6	1.55%	1.56%	0.0%	0.0	0.0	7,369.4
2039		1,084.9	(1.4)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	122.9	1.55%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	6,238.4
2040		945.3	(1.2)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	104.0	1.54%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	5,240.9
2041		770.7	(1.0)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	87.4	1.54%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	4,368.6
2042		658.7	(0.8)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	72.9	1.53%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	3,658.9
2043		558.2	(0.7)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	61.0	1.54%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	3,051.2
2044		460.4	(0.6)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	51.1	1.54%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	2,535.5
2045		380.4	(0.5)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	42.5	1.54%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	2,110.5
2046		314.3	(0.4)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	35.4	1.54%	1.55%	0.0%	0.0	0.0	1,759.6
2047		258.3	(0.3)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	29.5	1.54%	1.56%	0.0%	0.0	0.0	1,470.0
2048		211.7	(0.3)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	24.7	1.54%	1.56%	0.0%	0.0	0.0	1,232.3
2049				0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	20.7	1.55%	1.56%	0.0%	0.0	0.0	1,038.0
				0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	17.4	1.55%	1.56%	0.0%	0.0	0.0	

	נכסים				תשואה						הכנסות מריבית	תשלומי	שנה
סה"כ	השקעות	ערד					השקעות		סה"כ	השקעות	אג"ח 'ערד' שנרכשו עד		
	אחרות	מ-2004	עד 2004	מסה"כ	הכל	חופשיות		אחרות	מ-2004	2004	פנסיה	בשנה	קלנדרית
879.3	879.3	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	14.7	14.9	0.0	0.0	(0.2)	173.4	2050
749.3	749.3	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	12.5	12.7	0.0	0.0	(0.2)	142.4	2051
642.4	642.4	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	10.7	10.8	0.0	0.0	(0.2)	117.6	2052
553.8	553.8	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	9.2	9.3	0.0	0.0	(0.1)	97.8	2053
479.7	479.7	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	7.9	8.0	0.0	0.0	(0.1)	82.0	2054
417.1	417.1	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	6.9	7.0	0.0	0.0	(0.1)	69.5	2055
363.6	363.6	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	6.0	6.1	0.0	0.0	(0.1)	59.5	2056
317.4	317.4	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	5.2	5.3	0.0	0.0	(0.1)	51.5	2057
277.0	277.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	4.6	4.6	0.0	0.0	(0.1)	45.0	2058
241.3	241.3	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	4.0	4.0	0.0	0.0	(0.1)	39.7	2059
209.4	209.4	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	3.5	3.5	0.0	0.0	(0.0)	35.3	2060
180.9	180.9	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	3.0	3.0	0.0	0.0	(0.0)	31.5	2061
155.2	155.2	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	2.6	2.6	0.0	0.0	(0.0)	28.2	2062
132.2	132.2	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	2.2	2.2	0.0	0.0	(0.0)	25.3	2063
111.6	111.6	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	1.9	1.9	0.0	0.0	(0.0)	22.5	2064
93.2	93.2	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	1.6	1.6	0.0	0.0	(0.0)	19.9	2065
77.0	77.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	1.3	1.3	0.0	0.0	(0.0)	17.5	2066
62.9	62.9	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	1.1	1.1	0.0	0.0	(0.0)	15.2	2067
50.8	50.8	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.9	0.9	0.0	0.0	(0.0)	13.0	2068
40.4	40.4	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.7	0.7	0.0	0.0	(0.0)	11.1	2069
31.7	31.7	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.6	0.6	0.0	0.0	(0.0)	9.2	2070
24.5	24.5	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.4	0.4	0.0	0.0	(0.0)	7.6	2071
18.7	18.7	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.3	0.3	0.0	0.0	(0.0)	6.1	2072
14.1	14.1	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.2	0.3	0.0	0.0	(0.0)	4.9	2073
10.5	10.5	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.2	0.2	0.0	0.0	(0.0)	3.8	2074
7.6	7.6	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.1	0.1	0.0	0.0	(0.0)	3.0	2075
5.5	5.5	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.1	0.1	0.0	0.0	(0.0)	2.3	2076
3.9	3.9	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.1	0.1	0.0	0.0	(0.0)	1.7	2077
2.7	2.7	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.1	0.0	0.0	(0.0)	1.2	2078
1.8	1.8	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.9	2079
1.2	1.2	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.6	2080
0.8	0.8	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.4	2081
0.5	0.5	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.3	2082
0.3	0.3	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.2	2083
0.2	0.2	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.1	2084
0.1	0.1	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.1	2085
0.1	0.1	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.1	2086
0.1	0.1	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2087
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2088
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2089
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2090
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2091
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2092
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2093
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2094
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2095
(0.0)	(0.0)	0.0	0.0	0.0%	1.55%	1.56%	0.0	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	2096

הראל גמל

קופת גמל מסלולית

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	4
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	4
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	5
	א. יחס נזילות	5
	ב. משך חיים ממוצע של החיסכון	5
	ג. שינוי במספר העמיתים	6
3.	מידע אודות דמי ניהול	7
	א. שיעור דמי הניהול	7
	ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	13
4.	ניתוח מדיניות השקעה	14
	א. מדיניות ההשקעה	14
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	14
5.	ניהול סיכונים	17
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	17
	ב. סיכוני נזילות	17
	ג. סיכוני שוק	19
	ד. סיכוני אשראי	27
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	34
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	43
	ז. גורמי סיכון על פי טיבם	43
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	44
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	44

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל גמל (להלן - "הקופה").
 - סוג קופת הגמל: קופת גמל מסלולית לחיסכון, לתגמולים ואישית לפיצויים.
 - קוד הקופה: 512267592-00000000000101-0000-000
 - סוג העמיתים: עצמאיים ושכירים המפקידים כספי תגמולים ופיצויים.
- הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון או הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף ו' להלן.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

- הקופה הוקמה בשנת 1957.
- ביום 27 בדצמבר 2006 הושלמה עסקה במסגרתה רכשה הראל ביטוח מבנק לאומי לישראל בע"מ ולאומי שרותי שוק ההון בע"מ את הקופה.
- בחודש יולי 2008 הפכה הקופה לקופה מסלולית עקב הוספת שני מסלולי השקעה (מסלול שקלי ומסלול ללא מניות) לצד אפיק השקעה קיים (מסלול כללי).
- ביום 5 באוקטובר 2011 ניתן אישור המפקח לביצוע מיזוג מסלולי קופת הראל תעוז ומסלולי קופת הראל קופת גמל לתוך קופת הראל עצמה - מסלולית. ביום 1 בינואר 2012 בוצע המיזוג כאמור. שמה של הקופה הממוזגת שונה להראל - עצמה תעוז מסלולית.
- ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - "הראל עתידית"), לתוך הראל גמל והשתלמות בע"מ, תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד גמל (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה. שמה של הקופה שונה ל-"הראל גמל". בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור ג1 בדוח הכספי של הקופה.
- נכון ליום 31 בדצמבר 2016 כוללת הקופה שלושה עשר מסלולי השקעה. ראה גם סעיפים ג' ו-ו' להלן.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן רשימת מסלולי ההשקעה בקופה, הקודים שלהם ומועדי תחילת פעילותם:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
הראל אג"ח עד 25% מניות	512267592 -00000000000101-0101-000	1957
הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	512267592 -00000000000101-0502-000	1988
הראל גמל מסלול מניות	512267592 -00000000000101-0761-000	2001
הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	512267592 -00000000000101-0762-000	2001
הראל גמל שקלי טווח קצר	512267592 -00000000000101-1334-000	2008
הראל גמל אג"ח ללא מניות	512267592 -00000000000101-1335-000	2008
הראל גמל מסלול שקלי	512267592 -00000000000101-1368-000	2008
הראל גמל אג"ח קונצרני	512267592 -00000000000101-1484-000	2009
הראל גמל מסלול כהלכה	512267592 -00000000000101-1524-000	2010
הראל גמל מסלול חו"ל	512267592 -00000000000101-8057-000	2013
הראל גמל לגילאי 50 עד 60	512267592 -00000000000101-9742-000	1998
הראל גמל לגילאי 50 ומטה	512267592 -00000000000101-9744-000	1999
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	512267592 -00000000000101-9745-000	2003

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לעניין מיזוגים ראה סעיף ו' להלן.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

הפרשות מעביד: לפי השיעורים והתנאים הקבועים בתקנה 19 לתקנות מס הכנסה.

הפרשות עובד: לפי השיעורים והתנאים הקבועים בתקנה 19 לתקנות מס הכנסה.

הפרשות מעביד: עד 8 1/3% מהמשכורת- על חשבון פיצויים.

הפרשות עצמאי: לפי תקנות מס הכנסה- על חשבון תגמולים.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומם

עד ליום 5 באוקטובר 2016 (שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר), נוהלה הקופה על ידי הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן- "הראל גמל") חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן- "הראל השקעות"). החל ממועד זה ובעקבות שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן- "הראל ניהול"), חברה בבעלות מלאה בעקיפין של הראל השקעות, וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור 11 בדוח הכספי של הקופה.

בהתאם למכתב שפורסם ביום 8 ביולי 2015, על ידי הממונה, למנהלי חברות המנהלות קופות גמל, שעניינו "התאמת תקנוני קופת גמל לחזור מסלולי השקעה" ולנוסח תקנון תקני לקופת גמל שצורף למכתב כאמור ובנוסף למיזוג קופת הראל גילעד גמל לקופה כתוצאה ממיזוג חברת הראל עתידית לתוך הראל גמל, ביום 1 בינואר 2016, תוקן תקנון הקופה להלן עיקרי השינויים:

- נערכו התאמות בהתאם לתקנון התקני שפורסם על ידי הממונה.
- נפתחו מסלולים למודל לפי גיל בהתאם למסלולי השקעה קיימים והותאמה מדיניות ההשקעה התקנונית במסלולים אלה בהתאם להוראות סעיף 4ט' לחוזר 2015-9-7, חוזר מסלולי השקעה.
- הותאמה מדיניות ההשקעה התקנונית במסלולי השקעה מתמחים להוראות הממונה.
- בוטל הסדר הערבות לעמיתים.

ביום 24 בפברואר 2016 אושר תיקון נוסף לתקנון הקופה שנכנס לתוקפו ביום 1 במאי 2016 כך שמסלול אג"ח הוגבל ל-20% מניות ושם המסלול שונה בהתאם להראל אג"ח עד 20% מניות.

בחודש אוקטובר 2016 עודכן תקנון ושונה שמה של החברה המנהלת לאור השינוי המבני המפורט לעיל.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

שיעור הסכומים שהעמיתים בקופת הגמל רשאים למשוך ממנה מתוך כלל נכסי קופת הגמל, לתאריך הדוח:

2016	
%	
80.99	הראל אג"ח עד 25% מניות
78.36	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
60.89	הראל גמל מסלול מניות
90.02	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
88.39	הראל גמל שקלי טווח קצר
95.10	הראל גמל אג"ח ללא מניות
82.88	הראל גמל מסלול שקלי
88.52	הראל גמל אג"ח קונצרני
73.68	הראל גמל מסלול כהלכה
79.44	הראל גמל מסלול חו"ל
66.24	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
68.41	הראל גמל לגילאי 50 ומטה
78.45	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכוונותיהם טרם הבשילו:

2016	
שנים	
6.84	הראל אג"ח עד 25% מניות
8.93	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
10.14	הראל גמל מסלול מניות
6.36	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
6.79	הראל גמל שקלי טווח קצר
6.38	הראל גמל אג"ח ללא מניות
7.40	הראל גמל מסלול שקלי
9.05	הראל גמל אג"ח קונצרני
10.57	הראל גמל מסלול כהלכה
10.96	הראל גמל מסלול חו"ל
9.60	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
10.78	הראל גמל לגילאי 50 ומטה
5.99	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ג. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים					סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	מיזוג קופות (*)	לתחילת השנה	
178,350	12,213	12,566	52,435	125,562	שכירים
217,199	22,201	5,602	22,688	211,110	עצמאיים
395,549	34,414	18,168	75,123	336,672	סה"כ

* למידע בדבר מיזוג קופות ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1 בדוח הכספי של הקופה.

ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר			
2015		2016	
סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות
3,237,404	51,732	3,971,953	78,096
12,521,689	284,940	14,455,750	317,453
15,759,093	336,672	18,427,703	395,549
חשבונות פעילים			
חשבונות לא פעילים (*)			
סה"כ			
269,600	143,829	287,351	157,671
(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח			

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

הראל אג"ח עד 25% מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
533	225	-	-	-	95
39,291	231	3	-	-	14,669
15,502	267	34	9	-	9,107
149,194	12,425	462	22	-	14,542

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
70,044	1,949	-	-	-	25,539
1,914,802	14,896	290	-	-	998,243
2,205,443	20,123	5,730	1,486	-	725,668
4,504,106	508,091	27,257	2,303	-	594,647

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 14,299 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
219	27	-	-	-	17
2,338	40	1	-	-	1,050
5,556	82	6	1	-	8,611
17,219	1,824	28	3	-	4,871

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
9,436	41	-	-	-	1,569
301,407	3,716	52	-	-	86,013
476,510	5,515	83	212	-	442,377
289,253	38,797	689	101	-	161,030

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.25%-0.5%

0.5%-0.75%

0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,966 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל מסלול מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016						דמי ניהול מנכסים 0%-0.25% 0.25%-0.5% 0.5%-0.75% 0.75%-1.05%
עמיתים פעילים						
דמי ניהול מהפקדות						
עמיתים לא פעילים	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%	
33	10	-	-	-	11	
385	3	-	-	-	184	
606	4	-	-	-	331	
1,434	97	1	-	-	342	

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
4,302	31	-	-	-	235
28,164	94	-	-	-	8,686
34,098	30	-	-	-	13,290
34,342	4,078	33	-	-	11,533

דמי ניהול מנכסים
0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 145 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016						דמי ניהול מנכסים 0%-0.25% 0.25%-0.5% 0.5%-0.75% 0.75%-1.05%
עמיתים פעילים						
עמיתים לא פעילים	דמי ניהול מהפקדות					
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%	
79	17	-	-	-	32	
1,389	8	-	1	-	437	
4,606	64	6	-	-	2,274	
5,227	822	19	1	-	2,111	

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
17,456	43	-	-	-	10,824
370,245	652	-	511	-	57,835
846,024	4,454	442	-	-	130,067
361,356	23,780	718	444	-	64,126

דמי ניהול מנכסים
0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,628 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל שקלי טווח קצר

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
22	6	-	-	-	2
295	4	-	-	-	355
425	10	-	1	-	157
1,697	338	10	-	-	859

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
4,434	6	-	-	-	-
49,699	270	-	-	-	21,622
59,580	513	-	78	-	11,851
78,094	8,398	654	-	-	10,414

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 13 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל אג"ח ללא מניות

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
4	9	-	-	-	-
267	-	1	-	-	181
877	14	1	-	-	216
1,419	282	3	-	-	907

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
735	3	-	-	-	-
42,912	-	-	-	-	10,698
120,455	496	2	-	-	13,142
62,004	3,311	-	-	-	7,821

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 135 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל מסלול שקלי

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
17	18	-	-	-	-
232	1	-	-	-	131
531	8	4	1	-	231
938	341	13	1	-	464

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
1,883	29	-	-	-	-
44,078	5	-	-	-	12,565
53,560	231	98	5	-	13,953
39,207	6,481	248	16	-	14,441

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 34 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל אג"ח קונצרני

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
3	1	-	-	-	-
52	-	-	-	-	14
136	-	-	-	-	28
272	24	1	-	-	91

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
149	1	-	-	-	-
4,646	-	-	-	-	712
16,712	-	-	-	-	2,645
12,766	486	14	-	-	4,071

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 31 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל מסלול כהלכה

מספר חשבוניות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
6	3	-	-	-	-
40	-	-	-	-	6
106	5	1	-	-	58
407	391	-	1	-	268

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
124	-	-	-	-	-
755	-	-	-	-	194
12,281	13	2	-	-	1,798
9,607	5,482	-	1	-	5,080

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 11 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל מסלול חו"ל

מספר חשבוניות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
3	-	-	-	-	-
30	-	-	-	-	16
20	-	-	-	-	14
35	14	-	-	-	10

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
196	-	-	-	-	-
3,425	-	-	-	-	869
1,127	-	-	-	-	187
1,185	180	-	-	-	658

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 11 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
211	60	-	-	-	80
2,112	58	1	-	-	2,201
4,001	178	8	1	-	3,505
17,399	4,711	176	5	2	8,636

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
30,219	763	-	-	-	5,420
201,551	827	271	-	-	108,418
296,510	3,578	272	302	-	118,864
354,595	66,704	2,332	121	48	151,589

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,836 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
38	71	-	-	-	8
493	46	1	-	-	1,034
1,104	116	1	1	-	2,668
4,313	4,055	86	3	-	3,572

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016

עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
246	157	-	-	-	1,057
27,762	385	-	-	-	11,363
37,680	346	7	3	-	17,389
43,560	11,107	198	21	-	12,306

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 130 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
36	22	-	-	-	7
441	13	-	-	-	597
925	54	10	-	-	1,000
10,090	1,214	349	4	-	17,332

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים לא פעילים	עמיתים פעילים				
	דמי ניהול מהפקדות				
	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
4,533	10	-	-	-	269
95,536	238	-	-	-	16,282
80,224	601	19	-	-	32,321
120,176	6,820	3,182	20	-	316,832

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%
0.25%-0.5%
0.5%-0.75%
0.75%-1.05%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 483 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה

לשנה
שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר
2016

0.25	שיעור דמי ניהול מהפקדות ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
0.65	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)
897,047	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)
4.87	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)
18,499	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים
4.68	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר - הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.

נושא	תיאור פעולות החברה
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו: האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עלית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ-59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.

נושא	תיאור פעולות החברה
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 3-2-2009 בנושא "מערכת ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערכת ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לוויים, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקופות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקופות לתכנן ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2016													נזילות (בשנים)
נכסים נטו (באלפי ש"ח)													
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 25% מניות	
505,465	139,329	909,855	7,650	35,274	30,282	164,968	182,313	240,029	1,317,244	135,767	1,252,768	8,029,084	נכסים נזילים וסחירים
5,687	739	14,169	-	-	516	957	2,642	583	22,741	29	22,468	121,137	מח"מ של עד שנה
119,049	21,652	287,087	108	-	10,725	20,047	64,332	4,596	388,020	1,977	369,192	2,306,260	מח"מ מעל שנה
46,862	1,867	131,273	69	63	679	828	12,292	405	160,972	1,143	172,373	1,164,136	אחרים
677,063	163,587	1,342,384	7,827	35,337	42,202	186,800	261,579	245,613	1,888,977	138,916	1,816,801	11,620,617	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה הינו בין 95.10%-60.89% (ראה פרוט לפי מסלולים בסעיף 2א לעיל), הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2016, כ- 70% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים או סחירים (כ- 69% במסלול הראל אג"ח עד 25% מניות ובמסלול הראל גמל אג"ח עד 20% מניות, כ- 98% במסלול הראל גמל אג"ח עד 10% מניות, כ- 70% במסלול הראל גמל אג"ח קונצרני, כ- 100% במסלול הראל גמל מסלול כהלכה, כ- 98% במסלול הראל גמל מסלול חו"ל, כ- 68% במסלול הראל גמל לגילאי 50 עד 60, כ- 85% במסלול הראל גמל לגילאי 50 ומטה וכ- 75% במסלול הראל גמל לגילאי 60 ומעלה).

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופת הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפוזר המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

ליום 31 בדצמבר 2016				<u>הראל אג"ח עד 25% מניות</u>	
לא צמוד	המחירים לצרכן	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל	סך נכסי קופת הגמל, נטו חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
3,761,905	4,353,741	3,504,971	11,620,617		
1,601,535	123,749	(1,725,284)	-		
5,363,440	4,477,490	1,779,687	11,620,617		סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
547,151	738,006	531,644	1,816,801
294,903	8,522	(303,425)	-
842,054	746,528	228,219	1,816,801

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
84,659	886	53,371	138,916
24,503	-	(24,503)	-
109,162	886	28,868	138,916

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
634,231	810,075	444,671	1,888,977
231,795	10,051	(241,846)	-
866,026	820,126	202,825	1,888,977

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל שקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
235,925	-	9,688	245,613
9,361	-	(9,361)	-
245,286	-	327	245,613

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
79,149	122,079	60,351	261,579
39,607	5,989	(45,596)	-
118,756	128,068	14,755	261,579

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
185,651	-	1,149	186,800
1,113	-	(1,113)	-
186,764	-	36	186,800

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
9,544	17,571	15,087	42,202
12,626	1	(12,627)	-
22,170	17,572	2,460	42,202

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
21,718	12,736	883	35,337
(4,470)	292	4,178	-
17,248	13,028	5,061	35,337

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,089	12	6,726	7,827
984	-	(984)	-
2,073	12	5,742	7,827

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
419,707	488,173	434,504	1,342,384
204,168	5,112	(209,280)	-
623,875	493,285	225,224	1,342,384

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
56,461	57,110	50,016	163,587
19,833	559	(20,392)	-
76,294	57,669	29,624	163,587

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
225,216	281,059	170,788	677,063
87,159	3,225	(90,384)	-
312,375	284,284	80,404	677,063

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של מסלולי קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)		ליום 31 בדצמבר 2016
-1%	+1%	
אחוזים		
2.60	(2.39)	הראל אג"ח עד 25% מניות
2.81	(2.58)	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
0.15	(0.14)	הראל גמל מסלול מניות
3.16	(2.90)	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
(0.09)	0.11	הראל גמל שקלי טווח קצר
3.60	(3.31)	הראל גמל אג"ח ללא מניות
5.64	(5.07)	הראל גמל מסלול שקלי
3.56	(3.29)	הראל גמל אג"ח קונצרני
3.85	(3.49)	הראל גמל מסלול כהלכה
3.00	(2.76)	הראל גמל מסלול חו"ל
2.40	(2.21)	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
2.51	(2.31)	הראל גמל לגילאי 50 ומטה
3.01	(2.76)	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2016					הראל אג"ח עד 25% מניות
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
מסה"כ			אלפי ש"ח		
15.25	203,086	36,379	-	6,248	160,459
1.84	24,536	-	-	-	24,536
5.01	66,774	32,793	-	1,424	32,557
5.58	74,324	38,248	-	3,495	32,581
16.84	224,303	26,644	11,732	16,045	169,882
30.68	408,415	196,302	49,508	11,114	151,491
14.54	193,623	46,939	-	18,348	128,336
5.65	75,303	1	-	7,547	67,755
4.61	61,426	13,483	-	5,306	42,637
100.00	1,331,790	390,789	61,240	69,527	810,234

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה ואחזקות

נפט וגז

סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 20%
מניות

ליום 31 בדצמבר 2016					
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
				אלפי ש"ח	
מסה"כ					
13.77	25,489	4,378	-	791	20,320
1.68	3,107	-	-	-	3,107
4.06	7,509	3,206	-	180	4,123
5.05	9,344	4,775	-	443	4,126
15.08	27,897	3,105	1,247	2,032	21,513
37.81	69,969	44,944	3,492	1,407	20,126
13.24	24,506	5,931	-	2,323	16,252
5.15	9,536	-	-	956	8,580
4.16	7,693	1,622	-	672	5,399
100.00	185,050	67,961	4,739	8,804	103,546

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז
סך הכל

הראל גמל מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסח"ב	סך הכל	בחול"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
				אלפי ש"ח	
18.67	12,287	1,498	-	404	10,385
2.41	1,588	-	-	-	1,588
5.83	3,837	1,638	-	92	2,107
6.92	4,553	2,219	-	226	2,108
20.23	13,305	1,263	9	1,038	10,995
14.00	9,212	300	-	720	8,192
18.97	12,484	2,989	-	1,189	8,306
7.41	4,873	-	-	488	4,385
5.56	3,658	555	-	343	2,760
100.00	65,797	10,462	9	4,500	50,826

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז
סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 10%
מניות

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסח"ב	סך הכל	בחול"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
				אלפי ש"ח	
10.60	11,764	2,015	-	365	9,384
1.29	1,435	-	-	-	1,435
3.12	3,467	1,480	-	83	1,904
3.89	4,313	2,203	-	204	1,906
14.84	16,464	1,533	4,057	938	9,936
48.89	54,261	41,137	2,641	650	9,833
10.20	11,317	2,739	-	1,073	7,505
3.97	4,403	-	-	441	3,962
3.20	3,550	747	-	310	2,493
100.00	110,974	51,854	6,698	4,064	48,358

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז
סך הכל

הראל גמל אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא סחיר	בחו"ל אלפי ש"ח	סך הכל	% מסה"כ
14	-	14	0.30
-	4,638	4,638	99.70
14	4,638	4,652	100.00

ענף משק

מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי

סך הכל

הראל גמל מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016	
מניות היתר	נכסות במדד
אלפי ש"ח	% מסה"כ
58	100.00

ענף משק

נדל"ן ובינוי

הראל גמל מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016	
בחו"ל	% מסה"כ
אלפי ש"ח	
60	49.18
18	14.75
19	15.57
3	2.46
22	18.04
122	100.00

ענף משק

בנקים
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
תעשיה
נפט וגז

סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

ליום 31 בדצמבר 2016					
נכסות במדד	נכסות במדד מניות היתר	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	% מסה"כ
ת"א 100	אלפי ש"ח				
27,823	1,083	-	5,650	34,556	16.13
4,254	-	-	-	4,254	1.99
5,645	247	-	4,623	10,515	4.91
5,649	606	-	6,434	12,689	5.92
29,458	2,782	3,418	4,004	39,662	18.51
24,012	1,928	3,258	26,420	55,618	25.94
22,254	3,181	-	8,102	33,537	15.65
11,748	1,309	-	-	13,057	6.09
7,393	920	-	2,094	10,407	4.86
138,236	12,056	6,676	57,327	214,295	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

ליום 31 בדצמבר 2016					
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
מסה"כ			אלפי ש"ח		
19.20	5,207	861	-	163	4,183
2.36	640	-	-	-	640
5.70	1,546	660	-	37	849
7.05	1,911	971	-	91	849
20.11	5,454	594	2	418	4,440
13.95	3,784	121	-	290	3,373
18.60	5,043	1,219	-	478	3,346
7.24	1,964	-	-	197	1,767
5.79	1,569	319	-	138	1,112
100.00	27,118	4,745	2	1,812	20,559

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**הראל גמל לגילאי 60 ומעלה**

ליום 31 בדצמבר 2016					
%	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
מסה"כ			אלפי ש"ח		
14.33	7,335	1,246	-	228	5,861
1.75	896	-	-	-	896
4.23	2,167	925	-	52	1,190
5.26	2,690	1,372	-	128	1,190
18.33	9,377	932	1,636	586	6,223
32.58	16,671	10,147	849	406	5,269
13.81	7,067	1,710	-	670	4,687
5.38	2,752	-	-	276	2,476
4.33	2,214	462	-	194	1,558
100.00	51,169	16,794	2,485	2,540	29,350

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016													
הראל אג"ח עד 25% מניות			הראל גמל אג"ח עד 20% מניות			הראל גמל מסלול מניות			הראל גמל אג"ח עד 10% מניות			הראל גמל שקלי טווח קצר	
שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם	
סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים
אלפי ש"ח													
בארץ	14,197,342	12,326,766	6,524,108	691,480	382,892	1,074,372	23,771	2,006	25,777	879,034	403,556	1,282,590	216,632
בחו"ל	1,012,184	100,631	1,112,815	165,436	8,768	174,204	564	-	564	170,067	7,205	177,272	9,611
סך הכל	5,209,526	2,427,397	7,636,923	856,916	391,660	1,248,576	24,335	2,006	26,341	1,049,101	410,761	1,459,862	226,243
נכסי חוב													

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016														
הראל גמל מסלול חו"ל			הראל גמל מסלול כהלכה			הראל גמל אג"ח קונצרני			הראל גמל מסלול שקלי			הראל גמל אג"ח ללא מניות		
שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ
אלפי ש"ח														
645	108	537	32,377	-	32,377	24,728	10,764	13,964	177,013	21,004	156,009	190,638	63,714	126,924
3,827	-	3,827	-	-	-	9,942	477	9,465	1,092	-	1,092	38,936	3,260	35,676
4,472	108	4,364	32,377	-	32,377	34,670	11,241	23,429	178,105	21,004	157,101	229,574	66,974	162,600

בארץ
בחו"ל
סך הכל נכסי
חוב

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה			הראל גמל לגילאי 50 ומטה			הראל גמל לגילאי 50 עד 60		
שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם	שאינם
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ
סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ	סה"כ
427,576	120,992	306,584	85,176	21,247	63,929	695,860	289,429	406,431
69,215	3,744	65,471	16,394	1,144	15,250	111,248	11,827	99,421
496,791	124,736	372,055	101,570	22,391	79,179	807,108	301,256	505,852

בארץ
בחו"ל
סך הכל
נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016												
דירוג מקומי (*)												
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חוי"ל	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	אלפי ש"ח		
3,094,835	513,564	22,940	708,515	209,031	104,719	120,025	78	32,377	527	269,792	39,063	225,340
נכסי חוב סחירים בארץ												
אגרות חוב ממשלתיות												
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:												
629,127	101,489	268	99,685	6,463	12,472	17,156	8,549	-	3	75,756	15,184	46,100
413,849	66,990	407	63,889	1,013	8,755	17,234	4,924	-	6	51,875	8,959	30,672
40,832	6,446	111	4,431	-	539	269	279	-	1	6,334	460	3,038
18,699	2,991	45	2,514	125	439	1,325	134	-	-	2,674	263	1,434
4,197,342	691,480	23,771	879,034	216,632	126,924	156,009	13,964	32,377	537	406,431	63,929	306,584
נכסי חוב שאינם סחירים בארץ												
אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:												
484,549	63,902	108	60,278	880	9,968	1,041	1,229	-	-	41,937	3,222	17,790
37,166	4,775	9	4,720	-	1,198	386	195	-	-	4,272	337	1,544
62,816	3,270	62	2,968	-	507	-	80	-	-	2,442	168	1,052
549	83	3	63	-	6	-	3	-	-	66	8	12
112,036	22,523	1,417	24,960	687	1,243	1,763	377	-	108	27,301	1,945	1,962
121,030	16,578	224	18,447	-	2,114	646	336	-	-	13,595	807	5,534
1,508,620	271,761	183	292,120	3,612	48,678	17,168	8,544	-	-	199,816	14,760	93,098
2,326,766	382,892	2,006	403,556	5,179	63,714	21,004	10,764	-	108	289,429	21,247	120,992
6,524,108	1,074,372	25,777	1,282,590	221,811	190,638	177,013	24,728	32,377	645	695,860	85,176	427,576
723,339	124,035	1,542	129,000	2,477	22,129	9,061	4,021	-	107	102,851	7,976	36,616
סך הכל נכסי חוב בארץ												
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)												

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמה: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016											
דירוג בינלאומי (*)											
הראל גמל לגילאי עד 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל אג"ח עד 25% מניות
אלפי ש"ח											

5,351	1,118	11,190	444	127	1,092	5,349	9,611	16,752	475	12,218	207,082
8,196	1,929	12,055	458	1,279	-	4,155	-	20,967	27	20,952	110,024
46,056	10,818	67,481	2,597	7,162	-	23,259	-	117,369	-	117,285	615,889
5,769	1,356	8,451	328	897	-	2,913	-	14,698	25	14,688	77,129
99	29	244	-	-	-	-	-	281	37	293	2,060
65,471	15,250	99,421	3,827	9,465	1,092	35,676	9,611	170,067	564	165,436	1,012,184

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג :
A ומעלה
BBB
נמוך מ-BBB
לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג :

1,421	438	1,752	-	146	-	897	-	1,423	-	1,596	13,264
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12,954
2,323	706	10,075	-	331	-	2,363	-	5,782	-	7,172	74,413
3,744	1,144	11,827	-	477	-	3,260	-	7,205	-	8,768	100,631
69,215	16,394	111,248	3,827	9,942	1,092	38,936	9,611	177,272	564	174,204	1,112,815

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"לסך הכל נכסי חוב בחו"ל

1,863	673	7,869	-	307	-	1,903	-	2,534	-	4,098	63,020

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו-*Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016											
הראל גמל אג"ח עד 25%	הראל גמל אג"ח עד 20%	הראל גמל אג"ח עד 10%	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול חוי"	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):
באחוזים											
1.63	1.72	0.33	1.73	1.59	1.86	1.79	0.06	1.59	1.65	1.92	AA ומעלה
2.67	2.67	3.48	2.68	2.25	2.79	3.05	-	2.83	2.81	2.71	A
3.35	3.15	3.18	3.11	3.40	3.47	3.65	-	3.32	3.39	3.16	BBB
5.59	4.96	5.17	6.33	2.00	4.50	-	0.49	5.44	5.34	5.59	נמוך מ-BBB
4.07	4.25	2.63	4.59	-	4.34	4.25	-	4.09	4.05	4.49	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *Fitch*, *S & P*, *Mood's*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאנים סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016															
הראל גמל אג"ח קונצרני		הראל גמל מסלול		הראל גמל אג"ח ללא מניות		הראל גמל שקלי טווח קצר		הראל גמל אג"ח עד 10%		הראל גמל מסלול מניות		הראל גמל אג"ח עד 20%		הראל גמל אג"ח עד 25%	
%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
21.45	7,435	3.37	5,995	7.38	16,936	2.87	6,632	7.35	107,271	0.47	125	9.04	112,874	9.30	710,109
3.29	1,142	5.28	9,407	1.63	3,751	0.00	-	1.41	20,638	0.44	115	1.61	20,118	1.68	128,044
0.63	217	0.00	-	0.31	704	0.00	-	0.24	3,554	0.00	-	0.28	3,551	0.24	18,647
3.35	1,163	0.50	885	1.81	4,147	0.00	-	1.33	19,475	0.13	35	1.56	19,473	1.39	106,232
31.76	11,010	9.38	16,706	20.24	46,470	2.36	5,486	18.39	268,522	6.36	1,676	20.26	252,997	19.17	1,464,163
26.79	9,289	6.65	11,851	14.12	32,417	0.17	390	15.18	221,598	1.59	418	17.57	219,394	17.81	1,360,318
3.57	1,236	2.03	3,613	1.42	3,259	0.03	59	1.73	25,199	0.31	82	2.00	24,925	1.38	105,216
5.86	2,033	4.38	7,804	3.80	8,730	0.05	108	3.44	50,180	1.73	456	4.14	51,663	4.77	364,189
2.71	940	0.41	727	1.35	3,092	0.05	105	1.24	18,158	0.07	19	1.43	17,799	1.02	78,088
59.	205	68.00	121,117	47.94	110,068	94.47	218,642	49.69	725,267	88.90	23,415	42.11	525,782	43.24	3,301,917
100.00	34,670	100.00	178,105	100.00	229,574	100.00	231,422	100.00	1,459,862	100.00	26,341	100.00	1,248,576	100.00	7,636,923

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר

ושרותים

נדל"ן

ובינוי

תעשייה

השקעה

ואחזקות

נפט וגז

אג"ח

ממשלתי

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016									
הראל גמל מסלול כהלכה		הראל גמל לגילאי 50 ומטה		הראל גמל לגילאי 50 עד 60		הראל גמל מסלול חו"ל		הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
-	-	12,549	12.36	73,998	9.17	829	18.54	43,171	8.69
-	-	2,286	2.25	14,993	1.86	45	1.01	8,925	1.80
-	-	328	0.32	2,043	0.25	79	1.77	1,395	0.28
-	-	1,786	1.76	12,381	1.53	372	8.32	7,529	1.52
-	-	19,592	19.29	196,613	24.36	1,738	38.86	89,258	17.96
-	-	17,464	17.19	157,703	19.54	4	0.09	79,217	15.95
-	-	1,833	1.80	15,487	1.92	157	3.51	9,823	1.98
-	-	4,220	4.15	42,354	5.25	2	0.04	19,907	4.01
-	-	1,331	1.31	10,554	1.31	275	6.15	6,875	1.38
32,377	100.00	40,181	39.57	280,982	34.81	971	21.71	230,691	46.43
32,377	100.00	101,570	100.00	807,108	100.00	4,472	100.00	496,791	100.00

ענף משק

בנקים	-
ביטוח	-
ביומד	-
טכנולוגיה	-
מסחר ושרותים	-
נדל"ן ובינוי	-
תעשיה	-
השקעה ואחזקות	-
נפט וגז	-
אג"ח ממשלתי	32,377
סך הכל	32,377

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הונניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

הראל אג"ח עד 25% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	65,746	62,752	24,107	11,591	10,420	111,024	285,640	73,817	359,457
-	34,534	1,316	43,498	1,533	-	64,227	145,108	-	145,108
-	72,322	921	13,175	53,580	-	223	140,221	32,984	173,205
-	-	-	31,054	2,728	-	6,998	40,780	95,004	135,784
-	-	1	-	207,339	-	1	207,341	-	207,341
-	379,871	370,441	146,236	160,913	-	299,378	1,356,839	602,659	1,959,498
-	-	13,224	36,104	46,590	-	115,752	211,670	42,147	253,817
3,292,972	1,540,681	819,276	43,958	5,340	79,254	2,701,296	8,482,777	90,438	8,573,215
-	-	2,600	78,190	43,269	-	13,540	137,599	-	137,599
8,945	299,060	61,259	68,486	36,022	-	138,870	612,642	84,904	697,546
3,301,917	2,392,214	1,331,790	484,808	568,905	89,674	3,451,309	11,620,617	1,021,953	12,642,570

סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016									
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
46,735	8,883	37,852	7,856	9,238	1,395	2,901	4,084	12,378	-
30,227	3,970	26,257	163	-	10,696	1,585	75	13,738	-
23,464	4,185	19,279	9	-	238	1,401	6,777	10,854	-
33,808	-	33,808	-	-	33,808	-	-	-	-
313,683	72,520	241,163	69,926	-	20,253	17,597	64,868	68,519	-
31,993	5,072	26,921	15,135	-	5,766	4,345	1,675	-	-
1,314,512	104	1,314,408	428,513	15,230	865	5,740	102,368	237,613	524,079
19,393	-	19,393	1,663	-	7,992	9,409	329	-	-
115,185	17,465	97,720	17,898	-	6,625	15,810	4,874	50,810	1,703
1,929,000	112,199	1,816,801	541,163	24,468	87,638	58,788	185,050	393,912	525,782

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל גמל מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
4,832	3,040	1,792	293	477	993	21	8	-
1,960	-	1,960	1	63	1,792	85	19	-
2,304	1,358	946	1	379	543	21	2	-
2,426	1,433	993	(1)	81	480	391	42	-
5,588	3,913	1,675	284	112	1,279	-	-	-
54,652	24,822	29,830	4,251	5,416	6,022	14,127	14	-
5,066	1,736	3,330	343	644	1,487	856	-	-
89,350	190	89,160	12,496	2,014	2,522	47,812	901	23,415
3,537	-	3,537	3	146	3,220	168	-	-
7,756	2,063	5,693	189	747	2,342	2,316	99	-
177,471	38,555	138,916	17,860	10,079	20,680	65,797	1,085	23,415

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	12,267	4,374	1,335	642	7,979	5,157	31,754	4,087	35,841
-	13,708	69	730	6,917	-	140	21,564	1,827	23,391
-	10,751	5,584	645	109	-	9	17,098	1,925	19,023
-	-	-	-	35,329	-	-	35,329	-	35,329
-	68,408	45,348	8,099	14,284	-	42,734	178,873	33,378	212,251
-	-	773	2,000	5,073	-	14,692	22,538	2,335	24,873
723,562	228,833	52,323	3,055	880	14,131	463,282	1,486,066	53	1,486,119
1,705	49,617	2,503	11,609	13,774	-	16,547	95,755	8,038	103,793
725,267	383,584	110,974	27,473	77,008	22,110	542,561	1,888,977	51,643	1,940,620

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

אחר

סך הכל

הראל גמל שקלי טווח קצר

ליום 31 בדצמבר 2016					
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח					
218,642	8,481	18,413	245,536	-	245,536
-	-	77	77	-	77
218,642	8,481	18,490	245,613	-	245,613

ישראל

אחר

סך הכל

הראל גמל אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2016									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	2,403	-	-	-	-	2,543	4,946	-	4,946
-	2,704	5	-	-	-	-	2,709	-	2,709
-	1,988	763	-	-	-	1	2,752	-	2,752
-	-	-	-	5,742	-	-	5,742	-	5,742
-	2,815	-	-	-	-	1	2,816	-	2,816
-	14,086	3,870	-	-	-	1,743	19,699	-	19,699
-	-	-	-	-	-	4,173	4,173	-	4,173
109,730	33,006	14	81	149	-	65,271	208,251	-	208,251
338	6,518	-	-	2,585	-	1,050	10,491	-	10,491
סך הכל	63,520	4,652	81	8,476	-	74,782	261,579	-	261,579

הראל גמל מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016							
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח							
121,117	36,211	-	466	27,677	185,471	-	185,471
-	1,200	58	-	71	1,329	-	1,329
סך הכל	37,411	58	466	27,748	186,800	-	186,800

הראל גמל אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח							
-	749	-	-	312	1,061	-	1,061
-	839	-	376	-	1,215	-	1,215
-	666	-	-	-	666	-	666
-	-	-	1,844	-	1,844	-	1,844
-	440	-	-	-	440	-	440
-	897	-	-	-	897	-	897
-	4,256	714	138	312	5,420	-	5,420
-	-	-	232	438	670	-	670
101	15,077	74	59	11,986	27,297	3	27,300
-	-	-	462	-	462	-	462
104	1,782	-	334	10	2,230	-	2,230
205	24,706	788	3,445	13,058	42,202	3	42,205

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ספרד

שוויץ

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל גמל מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב ממשלתיות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח				
-	105	105	940	1,045
-	25	25	1,076	1,101
-	503	503	4,622	5,125
32,377	2,244	34,621	4,645	39,266
-	83	83	393	476
32,377	2,960	35,337	11,676	47,013

בריטניה

יפן

ארצות הברית

ישראל

אחר

סך הכל

הראל גמל מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
138	-	138	-	-	-	-	138	-
462	120	342	16	19	40	-	267	-
191	-	191	-	3	71	-	117	-
518	55	463	(1)	140	22	-	302	-
292	57	235	-	3	19	-	213	-
122	-	122	-	122	-	-	-	-
149	8	141	-	2	5	-	134	-
222	156	66	11	4	51	-	-	-
866	-	866	-	866	-	-	-	-
186	14	172	-	1	10	-	161	-
311	-	311	-	-	-	-	311	-
3,388	989	2,399	396	198	241	122	1,442	-
169	70	99	20	20	59	-	-	-
1,728	(11)	1,739	608	-	-	-	198	933
303	-	303	-	175	128	-	-	-
299	59	240	9	5	77	-	111	38
9,344	1,517	7,827	1,059	1,558	723	122	3,394	971

סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

ליום 31 בדצמבר 2016									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	7,288	4,412	3,744	1,800	3,172	11,359	31,775	11,463	43,238
-	4,121	228	6,755	238	-	3,304	14,646	-	14,646
-	7,963	105	2,046	5,340	-	63	15,517	5,123	20,640
-	6,544	3,221	1,808	307	-	8	11,888	5,400	17,288
-	-	-	4,822	424	-	1,075	6,321	14,754	21,075
-	-	-	-	20,691	-	-	20,691	-	20,691
-	40,687	60,128	22,709	23,057	-	45,249	191,830	93,591	285,421
-	-	2,293	5,607	4,050	-	10,098	22,048	6,545	28,593
280,002	175,144	136,811	7,353	656	10,181	332,999	943,146	207	943,353
-	-	451	12,142	4,903	-	1,743	19,239	-	19,239
980	27,236	6,646	8,828	3,973	-	17,620	65,283	7,785	73,068
280,982	268,983	214,295	75,814	65,439	13,353	423,518	1,342,384	144,868	1,487,252

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	1,138	8	571	274	797	2,788	1,747	4,535
-	561	34	1,030	36	-	1,661	-	1,661
-	1,270	8	312	367	-	1,957	781	2,738
-	1,050	158	276	47	1	1,532	823	2,355
-	-	-	735	65	161	961	2,249	3,210
-	-	-	-	2,952	-	2,952	-	2,952
-	6,722	6,218	3,462	3,160	3,191	22,753	14,268	37,021
-	-	345	855	448	697	2,345	998	3,343
40,024	27,719	19,342	1,140	117	28,118	116,460	33	116,493
-	-	68	1,851	783	1	2,703	-	2,703
157	4,238	937	1,346	631	166	7,475	1,184	8,659
40,181	42,698	27,118	11,578	8,880	33,132	163,587	22,083	185,670

סך הכל

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	4,893	1,118	825	397	2,109	2,702	12,044	2,527	14,571
-	5,408	18	451	1,755	-	40	7,672	1,129	8,801
-	4,303	1,558	399	68	-	3	6,331	1,191	7,522
-	-	-	-	13,694	-	-	13,694	-	13,694
-	27,893	16,321	5,052	6,171	-	12,651	68,088	20,636	88,724
-	-	483	1,236	1,279	-	4,436	7,434	1,443	8,877
230,022	98,204	30,130	1,780	411	4,653	155,906	521,106	36	521,142
669	20,336	1,541	7,176	5,569	-	5,403	40,694	4,966	45,660
230,691	161,037	51,169	16,919	29,344	6,762	181,141	677,063	31,928	708,991
סך הכל									

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

אחר

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודיוח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהלת סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת וביאור 17א לדוח הכספי של הקופה.

2. גורמי סיכון על פי טיבם

בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכוני מקרו	√		סיכוני שוק
	√		האטה כלכלית בישראל
	√		סיכוני אשראי
		√	סיכון מחירי נכסים אחרים
סיכונים ענפיים	√		שינויים רגולטוריים
	√		סיכון נזילות
סיכונים מיוחדים לחברה		√	סיכונים תפעוליים

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

באוקטובר 2016, עקב שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל והשתלמות בע"מ, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. להרחבה בנושא ראה ביאור ג1 בדוחות הכספיים של הקופה. במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל גמל (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל גמל (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלה, בפקוח הדירקטוריון, של הראל גמל (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____	מיושם סיבוני	יו"ר הדירקטוריון :
_____	דודי לידנר	מנכ"ל :
_____	רם גבל	סמנכ"ל כספים :

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2017

הראל גמל
קופת גמל מסלולית
דוחות כספיים
ליום
31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
7	דוח הכנסות והוצאות
11	דוח על השינויים בזכויות העמיתים
15	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל גמל מסלולית

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל גמל מסלולית (הראל אג"ח עד 25% מניות, הראל גמל שקלי טווח קצר, הראל גמל אג"ח ללא מניות, הראל גמל מסלול שקלי, הראל גמל מסלול מניות, הראל גמל אג"ח עד 10% מניות, הראל גמל אג"ח קונצרני, הראל גמל אג"ח, הראל גמל לגילאי 50 ומטה, הראל גמל לגילאי 50 עד 60, הראל גמל לגילאי 60 ומעלה, הראל גמל מסלול כהלכה והראל גמל מסלול חו"ל) (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו- 2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל גמל מסלולית בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל גמל מסלולית (הראל אג"ח עד 25% מניות, הראל גמל שקלי טווח קצר, הראל גמל אג"ח ללא מניות, הראל גמל מסלול שקלי, הראל גמל מסלול מניות, הראל גמל אג"ח עד 10% מניות, הראל גמל אג"ח קונצרני, הראל גמל אג"ח, הראל גמל לגילאי 50 ומטה, הראל גמל לגילאי 50 עד 60, הראל גמל לגילאי 60 ומעלה, הראל גמל מסלול כהלכה והראל גמל מסלול חו"ל) (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להוראות הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2016	2015(*)		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
רכוש שוטף			
468,003	987,696		מזומנים ושווי מזומנים
61,916	114,451	4	חייבים ויתרות חובה
529,919	1,102,147		
השקעות פיננסיות			
8,198,326	8,703,078	5	נכסי חוב סחירים
2,608,205	3,784,713	6	נכסי חוב שאינם סחירים
1,937,005	1,991,025	7	מניות
2,454,522	2,754,508	8	השקעות אחרות
15,198,058	17,233,324		סך כל השקעות פיננסיות
103,954	156,367	9	נדל"ן להשקעה
15,831,931	18,491,838		סך כל הנכסים
72,838	64,135	10	זכאים ויתרות זכות
15,759,093	18,427,703		זכויות העמיתים
15,831,931	18,491,838		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור 1 ג (1).

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2016													
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל עד 25% מניות	הראל גמל עד 25% מניות
סה"כ	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
987,696	45,463	10,947	69,470	775	2,518	2,119	6,456	9,057	13,691	92,502	13,299	102,919	618,480
114,451	3,291	1,595	11,289	107	128	488	1,043	2,245	244	8,337	1,442	11,158	73,084
1,102,147	48,754	12,542	80,759	882	2,646	2,607	7,499	11,302	13,935	100,839	14,741	114,077	691,564
8,703,078	372,055	79,179	505,852	4,364	32,377	23,429	157,101	162,600	226,243	1,049,101	24,335	856,916	5,209,526
3,784,713	124,736	22,391	301,256	108	-	11,241	21,004	66,974	5,179	410,761	2,006	391,660	2,427,397
1,991,025	51,169	27,118	214,295	122	-	-	58	4,652	-	110,974	65,797	185,050	1,331,790
2,754,508	75,080	22,799	231,728	2,414	425	5,055	1,399	17,367	502	200,155	32,478	250,643	1,914,463
17,233,324	623,040	151,487	1,253,131	7,008	32,802	39,725	179,562	251,593	231,924	1,770,991	124,616	1,684,269	10,883,176
156,367	6,762	-	13,353	-	-	-	-	-	-	22,110	-	24,468	89,674
18,491,838	678,556	164,029	1,347,243	7,890	35,448	42,332	187,061	262,895	245,859	1,893,940	139,357	1,822,814	11,664,414
64,135	1,493	442	4,859	63	111	130	261	1,316	246	4,963	441	6,013	43,797
18,427,703	677,063	163,587	1,342,384	7,827	35,337	42,202	186,800	261,579	245,613	1,888,977	138,916	1,816,801	11,620,617
18,491,838	678,556	164,029	1,347,243	7,890	35,448	42,332	187,061	262,895	245,859	1,893,940	139,357	1,822,814	11,664,414
מישל סיבוני יו"ר הדירקטוריון				דודי לייזנר מנכ"ל				רם גבל סמנכ"ל כספים					

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2015								
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
279,154	10,855	69,026	13,888	13,628	3,627	1,969	75,856	468,003
50,115	1,686	2,289	226	192	79	26	7,303	61,916
329,269	12,541	71,315	14,114	13,820	3,706	1,995	83,159	529,919
השקעות פיננסיות								
6,055,910	30,402	931,359	265,255	230,101	113,649	33,157	538,493	8,198,326
1,997,171	1,847	370,384	6,552	25,883	6,358	4,634	195,376	2,608,205
1,553,838	59,999	105,042	-	3,981	-	-	214,145	1,937,005
2,014,476	28,063	173,467	393	16,538	618	3,285	217,682	2,454,522
11,621,395	120,311	1,580,252	272,200	276,503	120,625	41,076	1,165,696	15,198,058
69,461	-	22,122	-	-	-	-	12,371	103,954
12,020,125	132,852	1,673,689	286,314	290,323	124,331	43,071	1,261,226	15,831,931
זכאים ויתרות זכות								
58,387	721	5,461	274	1,693	193	88	6,021	72,838
11,961,738	132,131	1,668,228	286,040	288,630	124,138	42,983	1,255,205	15,759,093
זכויות העמיתים סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים								
12,020,125	132,852	1,673,689	286,314	290,323	124,331	43,071	1,261,226	15,831,931

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביאור
2014(*)	2015(*)	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(2,688)	(7,431)	(9,985)	
197,070	(24,905)	131,590	
82,236	104,167	82,212	
171,539	173,758	95,147	
345,303	163,777	323,101	
5,684	4,666	5,898	
801,832	421,463	637,948	
799,144	414,032	627,963	
128,017	123,503	124,103	11
22,048	19,959	20,722	12
2,319	(1)	(1)	13
645	502	2,636	16
222	232	431	
153,251	144,195	147,891	
645,893	269,837	480,072	

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדל"ן להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול
הוצאות ישירות
ביטוח חיים
מסים
אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור 1 ג (1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016														
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ			
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח			
הכנסות (הפסדים)														
ממזומנים ושווי מזומנים	(7,624)	(497)	(228)	(412)	(57)	(86)	(1)	(13)	(61)	(1)	(798)	(30)	(177)	(9,985)
מהשקעות:														
מנכסי חוב סחירים	86,656	12,342	120	11,418	(66)	3,776	2,723	839	194	3	9,864	691	3,030	131,590
מנכסי חוב שאינם סחירים	48,393	10,389	42	12,333	118	981	294	182	-	1	5,640	311	3,528	82,212
ממניות	45,760	16,092	3,599	9,986	-	(229)	3	-	(4)	61	13,616	2,262	4,001	95,147
מהשקעות אחרות	235,708	23,905	3,367	21,228	622	1,770	83	633	448	169	24,705	2,489	7,974	323,101
מנדלי"ן להשקעה	5,448	(66)	-	29	-	-	-	-	-	-	399	-	88	5,898
סך כל ההכנסות מהשקעות	421,965	62,662	7,128	54,994	674	6,298	3,103	1,654	638	234	54,224	5,753	18,621	637,948
סך כל ההכנסות	414,341	62,165	6,900	54,582	617	6,212	3,102	1,641	577	233	53,426	5,723	18,444	627,963
הוצאות														
דמי ניהול	81,567	10,642	873	10,940	1,709	1,753	1,116	292	279	39	9,180	1,041	4,672	124,103
הוצאות ישירות	14,299	1,966	145	1,628	13	135	34	31	11	11	1,836	130	483	20,722
ביטוח חיים	(1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(1)
מסים	1,887	214	71	96	-	-	-	1	-	3	283	32	49	2,636
אחרות	287	40	-	44	-	6	-	-	-	-	47	1	6	431
סך כל ההוצאות	98,039	12,862	1,089	12,708	1,722	1,894	1,150	324	290	53	11,346	1,204	5,210	147,891
עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה	316,302	49,303	5,811	41,874	(1,105)	4,318	1,952	1,317	287	180	42,080	4,519	13,234	480,072

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(6,854)	(130)	(250)	(79)	(45)	6	(9)	(70)	(7,431)
(23,809)	(61)	(2,087)	(608)	5	2,862	236	(1,443)	(24,905)
76,996	56	16,650	121	1,196	394	263	8,491	104,167
142,160	3,271	13,949	9	354	1	-	14,014	173,758
145,053	666	8,151	1,261	661	(84)	(28)	8,097	163,777
1,977	-	1,827	-	-	-	-	862	4,666
342,377	3,932	38,490	783	2,216	3,173	471	30,021	421,463
335,523	3,802	38,240	704	2,171	3,179	462	29,951	414,032
96,545	916	11,194	2,085	2,176	980	331	9,276	123,503
16,572	145	1,402	15	140	36	25	1,624	19,959
(1)	-	-	-	-	-	-	-	(1)
440	13	11	-	-	-	6	32	502
163	-	46	-	1	-	-	22	232
113,719	1,074	12,653	2,100	2,317	1,016	362	10,954	144,195
221,804	2,728	25,587	(1,396)	(146)	2,163	100	18,997	269,837

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה**

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014								
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(2,526)	179	(460)	(261)	242	(9)	16	131	(2,688)
150,201	403	22,393	3,736	7,029	4,889	1,001	7,418	197,070
61,080	(12)	12,699	584	1,397	247	61	6,180	82,236
147,738	2,650	9,571	17	183	-	-	11,380	171,539
307,755	3,466	8,120	345	(826)	(49)	17	26,475	345,303
4,087	-	987	-	-	-	-	610	5,684
670,861	6,507	53,770	4,682	7,783	5,087	1,079	52,063	801,832
668,335	6,686	53,310	4,421	8,025	5,078	1,095	52,194	799,144
101,175	802	11,317	2,493	2,497	956	406	8,371	128,017
18,986	146	1,250	23	135	13	28	1,467	22,048
2,255	2	15	29	13	1	1	3	2,319
622	1	6	1	2	-	6	7	645
141	-	52	-	2	-	-	27	222
123,179	951	12,640	2,546	2,649	970	441	9,875	153,251
545,156	5,735	40,670	1,875	5,376	4,108	654	42,319	645,893

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מהשקעות:**

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדלין להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015(*)	2014(*)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

15,695,816	16,045,613	15,759,093

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

272,334	336,106	763,382

תקבולים מדמי גמולים

722,717	749,437	850,940

תשלומים לעמיתים

9,106	17,810	39,852

העברות צבירה לקופה

644	1,066	5,891

העברות מחברות ביטוח

567,679	450,092	535,322

העברות מקרנות פנסיה חדשות

271,770	275,309	484,857

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

16,907	13,827	36,700

העברות צבירה מהקופה

12,723	15,278	27,820

העברות לחברות ביטוח

393,512	582,889	456,377

העברות לקרנות פנסיה חדשות

271,770	275,309	484,857

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

154,287	(143,026)	60,168

העברות צבירה, נטו

-	-	2,215,928

קבלת נכסים נטו מקופת גמל (*)

645,893	269,837	480,072

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

16,045,613	15,759,093	18,427,703

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור ג 1.(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016														
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל אג"ח עד 20% מניות	הראל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי מניות	הראל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל קופת גמל (*)	הראל גמל לגילאי 50 עד 60 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,961,738	-	132,131	1,668,228	286,040	288,630	124,138	42,983	-	-	1,255,205	-	-	-	15,759,093
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(1,255,205)	1,255,205	-	-	-
217,915	133,908	6,212	111,923	27,003	3,427	23,692	652	1,776	1,632	-	80,763	29,402	125,077	763,382
613,672	51,117	3,313	60,459	17,953	7,878	1,449	2,468	54	-	-	50,730	3,895	20,213	850,940
העברות צבירה לקופה	7,294	5,987	4,135	-	453	1,748	289	-	-	-	7,463	5,020	7,083	39,852
העברות מחברות ביטוח	564	247	640	-	14	236	-	83	-	-	1,448	1,418	1,109	5,891
העברות מקרנות פנסיה חדשות	165,958	54,798	6,738	79,671	3,490	25,299	1,430	3,514	47	-	78,465	46,153	68,640	535,322
העברות מקופות גמל	53,744	50,627	16,669	135,726	11,831	39,779	3,902	4,576	2,295	-	37,471	16,195	82,251	484,857
העברות צבירה מהקופה	19,500	5,995	224	6,181	435	497	95	-	-	-	2,773	4	786	36,700
העברות לחברות ביטוח	7,823	1,346	369	641	301	9	5	-	-	-	16,666	174	485	27,820
העברות לקרנות פנסיה חדשות	250,603	68,657	12,086	42,807	5,004	4,600	1,520	384	737	-	45,892	2,427	16,851	456,377
העברות לקופות גמל	211,300	35,024	13,165	43,132	27,630	17,060	5,302	1,067	1,898	-	44,450	3,619	7,473	484,857
העברות בין מסלולים	(261,666)	637	(1,925)	127,411	(48,372)	44,896	(1,301)	6,722	(293)	-	15,066	62,562	133,488	60,168
קבלת נכסים נטו מקופת גמל (**)	-	1,684,070	-	-	-	-	-	29,020	6,362	-	-	70,999	425,477	2,215,928
עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות	316,302	49,303	5,811	41,874	(1,105)	1,952	1,317	287	180	-	42,080	4,519	13,234	480,072
זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה	11,620,617	1,816,801	138,916	1,888,977	245,613	186,800	42,202	35,337	7,827	-	1,342,384	163,587	677,063	18,427,703

(*) מסלול אשר מדיניות ההשקעה בו שונתה למסלול תלוי גיל. ראה באור 1ה.

(**)לפרטים בדבר מיזוג קופה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור 1 ג (1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015								
הראל אג"ח עד 25% מניות אלפי ש"ח	הראל גמל מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות אלפי ש"ח	הראל גמל שקלי טווח קצר אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח ללא מניות אלפי ש"ח	הראל גמל מסלול שקלי אלפי ש"ח	הראל גמל אג"ח קונצרני אלפי ש"ח	הראל קופת גמל אלפי ש"ח	סה"כ אלפי ש"ח
12,342,614	107,095	1,673,850	316,732	349,165	122,077	49,763	1,084,317	16,045,613
194,374	6,308	36,037	15,075	7,082	2,975	314	73,941	336,106
615,642	2,943	53,020	20,832	16,184	8,239	1,690	30,887	749,437
זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה								
תקבולים מדמי גמולים								
תשלומים לעמיתים								
העברות צבירה לקופה								
7,111	950	656	78	-	-	382	8,633	17,810
191	21	17	-	-	19	-	818	1,066
261,357	11,990	33,924	3,794	2,941	3,692	539	131,855	450,092
44,071	22,414	98,452	17,729	8,341	22,247	4,200	57,855	275,309
העברות צבירה מהקופה								
8,224	211	1,378	-	566	1,673	124	1,651	13,827
8,208	415	812	47	147	65	8	5,576	15,278
375,637	7,488	98,882	12,673	19,200	6,180	4,007	58,822	582,889
102,073	8,318	46,203	32,420	42,656	12,878	6,486	24,275	275,309
(181,412)	18,943	(14,226)	(23,539)	(51,287)	5,162	(5,504)	108,837	(143,026)
העברות צבירה, נטו								
221,804	2,728	25,587	(1,396)	(146)	2,163	100	18,997	269,837
11,961,738	132,131	1,668,228	286,040	288,630	124,138	42,983	1,255,205	15,759,093
זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה								
עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות								

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014								
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי מניות	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,277,538	94,291	1,496,137	382,088	392,463	114,702	53,806	884,791	15,695,816
185,770	3,196	28,834	4,190	1,710	2,973	510	45,151	272,334
591,144	2,631	48,504	23,331	19,060	5,245	3,058	29,744	722,717
1,847	519	2,620	-	-	160	-	3,960	9,106
110	66	6	-	-	-	-	462	644
292,444	8,968	111,823	981	2,013	5,582	3,101	142,767	567,679
42,553	11,410	126,408	10,325	14,795	15,447	3,941	46,891	271,770
6,335	11	1,651	265	322	-	-	8,323	16,907
8,210	452	278	1,724	322	13	-	1,724	12,723
269,965	4,986	53,217	10,457	12,954	5,090	3,448	33,395	393,512
127,150	9,010	28,998	46,950	34,534	10,547	5,743	8,838	271,770
(74,706)	6,504	156,713	(48,090)	(31,324)	5,539	(2,149)	141,800	154,287
545,156	5,735	40,670	1,875	5,376	4,108	654	42,319	645,893
12,342,614	107,095	1,673,850	316,732	349,165	122,077	49,763	1,084,317	16,045,613

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מחברות ביטוח

העברות מקרנות פנסיה חדשות

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לחברות ביטוח

העברות לקרנות פנסיה חדשות

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל גמל (לשעבר- הראל עצמה תעוז) (להלן- "הקופה") הינה קופת גמל מסלולית לחיסכון, לתגמולים ואישית לפיצויים, לעצמאיים ושכירים, המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל).

נכון ליום 31 בדצמבר 2016, כוללת הקופה שלושה עשר מסלולים פעילים:

- (1) הראל גמל מסלול אג"ח עד 25% מניות (לשעבר- הראל עצמה תעוז).
- (2) הראל גמל מסלול אג"ח עד 20% מניות (לשעבר - הראל גילעד גמל כללי) (ראה ג(1) להלן).
- (3) הראל גמל מסלול מניות (לשעבר- הראל גמל בז (מניית)).
- (4) הראל גמל מסלול אג"ח עד 10% מניות (לשעבר- הראל - שחף (עד 10 % מניות)).
- (5) הראל גמל מסלול שקלי טווח קצר (לשעבר - הראל עצמה שקלי קצר).
- (6) הראל גמל מסלול אג"ח ללא מניות (לשעבר - הראל עצמה ללא מניות).
- (7) הראל גמל מסלול שקלי (לשעבר- הראל עצמה שקלי).
- (8) הראל גמל מסלול אג"ח קונצרני (לשעבר - הראל עצמה אג"ח).
- (9) הראל גמל מסלול כהלכה (לשעבר - הראל - גילעד גמל כהלכה) (ראה ג(1) להלן).
- (10) הראל גמל מסלול חו"ל (לשעבר - הראל גילעד גמל אג"ח) (ראה ג(1) להלן).
- (11) הראל גמל מסלול לגילאי 50 עד 60 (לשעבר- הראל קופת גמל).
- (12) הראל גמל מסלול לגילאי 50 ומטה (לשעבר - הראל גילעד גמל כללי 2) (ראה ג(1) להלן).
- (13) הראל גמל מסלול לגילאי 60 ומעלה (לשעבר - הראל גילעד גמל ניב (עד 10% מניות)) (ראה ג(1) להלן).

הקופה הוקמה כחברה מוגבלת בערבות בניהול על ידי בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן- "הבנק") ונקראה "עצמה קופת תגמולים לעצמאיים ליד בנק לאומי לישראל בע"מ".

החל מיום 9 בנובמבר 2003, לאחר אישור הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, הפכה הקופה לתוכנית ונוהלה עד ליום 28 בדצמבר 2006 על ידי לאומי גמל בע"מ.

הקופה נרכשה על-ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן- "הראל ביטוח") מאת בנק לאומי בדצמבר 2006 והחל מיום 28 בדצמבר 2006, ועד ליום 30 בספטמבר 2016, נוהלה על ידי הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל"), וזאת בהתאם להסכם בין הראל ביטוח לחיסכון לבין הראל גמל.

בחודש יולי 2008 הפכה הקופה לקופה מסלולית עקב הוספת מסלול שקלי ומסלול ללא מניות.

ביום 1 בינואר 2012, מוזגו מסלולי קופת הראל - תעוז (קופה בבעלות הראל חברה לביטוח בע"מ) ומסלולי קופת הראל גמל (קופה שהייתה בבעלות הראל גמל) (להלן - הקופות המתמזגות) לתוך קופת הראל - עצמה. שמה של הקופה המתמזגת שונה להראל עצמה תעוז. המיזוג בוצע כך שהראל-תעוז מוזגה באופן מלא לתוך הראל-עצמה ואילו הראל קופת גמל מוזגה באופן טכני לתוך הראל-עצמה, באופן שמבנה הבעלויות במסלולים של הקופות המתמזגות נשמר.

ביום 1 בינואר 2016, מוזגו מסלולי קופת גילעד גמל לתוך הקופה, ראה סעיף ג(1) להלן.

לפרטים בדבר מסלולי השקעה מתואמי גיל, ראה סעיף ה' להלן.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

לשינוי מבני בחברה המנהלת ראה סעיף ג(2) להלן.

ג. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

(1) ביום 28 ביוני 2015 התקבל אישור של דירקטוריון הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן- "הראל גמל") ודירקטוריון הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן- "הראל עתידית") למיזוגה של הראל עתידית לתוך הראל גמל, תוך חיסולה ללא פירוק. המיזוג כאמור, אושר על ידי בית המשפט ביום 26 בנובמבר 2015, על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ביום 27 בדצמבר 2015 ועל ידי רשם החברות ביום 31 בדצמבר 2015.

בהתאם לכך, ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית לתוך הראל גמל, תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד גמל (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה ששינתה את שמה באותו מועד להראל קופת גמל.

להלן מסלולי קופת גילעד גמל שמוזגו כאמור לתוך הקופה:

- (1) הראל גילעד גמל כללי, להלן "הראל גמל אג"ח עד 20% מניות".
- (2) הראל גילעד גמל כללי 2, להלן "הראל גמל לגילאי 50 ומטה".
- (3) הראל גילעד גמל ניב, להלן "הראל גמל לגילאי 60 ומעלה".
- (4) הראל גילעד גמל כהלכה, להלן "הראל גמל מסלול כהלכה".
- (5) הראל גילעד גמל אג"ח, להלן "הראל גמל מסלול חו"ל".

לפרטים נוספים, ראה ביאור 3, בדבר מיזוג טכני.

ביאור 1 - כללי (המשך)**ג. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח (המשך)**

(2) בהמשך לאישור דירקטוריון הראל גמל ודירקטוריון חברת הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר 2016 מיזוג במסגרתו מוזגה החברה לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות בפנסיה בע"מ) וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוגים לעיל לא הייתה פגיעה בעמיתי הקופות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת.

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ה. מסלולי השקעה מתואמי גיל

חוזר ממונה 7-9-2015, שעניינו מסלולי השקעה בקופות גמל, קובע כי גוף מוסדי ינהל בכל קופת גמל בניהולו, פרט למסלולי השקעה מתמחים, מסלולי השקעה המותאמים לגיל העמיתים (אפשרות לבחירה בין שני מודלים: מודל ראשון עד גיל 50, בין גיל 50 ל-60 ומעל גיל 60 ומודל שני אוכלוסיות בטווח גילאים של 5-10 שנים), בהם ינוהלו כספי עמיתים שלא בחרו במסלול השקעה אחר.

בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2016, שונתה מדיניות ההשקעה של מסלולי השקעה קיימים בקופה, למסלולי השקעה תלויי גיל, ובהתאם שונו שמות המסלולים, כדלקמן:

- מסלול "הראל קופת גמל" שונה למסלול "הראל גמל מסלול לגילאי 50 עד 60".
- מסלול "הראל גילעד גמל כללי 2" שונה למסלול "הראל גמל מסלול לגילאי 50 ומטה".
- מסלול "הראל גילעד גמל נוב (עד 10% מניות)" שונה למסלול "הראל גמל מסלול לגילאי 60 ומעלה".

מסלולי ההשקעה כאמור, הוצגו בדוחות הכספיים כמסלולים חדשים, החל מיום 1 בינואר 2016. מספרי השוואה לתקופות קודמות בגין מסלול הראל גמל מסלול לגילאי 50 עד 60, הוצגו בשמו הקודם של המסלול (הראל קופת גמל).

ו. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ז. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קופת גמל.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח ובהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפירסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס 2017.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) יום העסקים האחרון בישראל לשנת 2016 הינו 29 בדצמבר 2016 (שנה קודמת - 31 בדצמבר 2015). לפיכך, התשואה שנקבעה לחשבונות העמיתים חושבה ליום 29 בדצמבר 2016. הפרשי מטבע ושערי ניירות ערך בחו"ל ממועד זה ועד תום שנת הדוח אינם מהותיים.
- (2) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (4) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (5) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי הוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות הוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (6) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (7) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (8) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (9) אופציות בלתי סחירות - מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (10) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (11) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (12) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (13) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (14) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (15) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (16) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות - חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (5).

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים (המשך)

(17) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%
(0.10)	(0.90)	(0.30)
12.04	0.33	(1.46)

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע ביום המאזן)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

באור 3 - מיזוג טכני

להלן נתוני פרופורמה בגין דוחות על המצב הכספי, דוחות הכנסות והוצאות ודוחות על השינויים בזכויות העמיתים, בהנחה כי המיזוג הטכני מיום 1 בינואר 2016, כאמור בביאור ג(1), של קופת הגמל הראל גילעד גמל, על כל מסלוליה, לתוך הקופה, היה משתקף בדוחות כאמור בכל תקופות הדיווח הקודמות.

(1) דוח על המצב הכספי פרופורמה

נתוני פרופורמה
ליום 31 בדצמבר 2015
(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח
526,195
68,581
594,776
9,370,470
3,055,464
2,157,623
2,743,078
17,326,635
135,242
18,056,653
81,632
17,975,021
18,056,653

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים
חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
השקעות אחרות
סך כל השקעות פיננסיות

נדל"ן להשקעה

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

באור 3 - מיזוג טכני (המשך)

(2) דוחות הכנסות והוצאות פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2014	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(2,392)	(7,766)
226,167	(25,452)
97,238	123,493
188,694	204,489
367,606	168,828
7,081	7,258
886,786	478,616
884,394	470,850
144,703	140,410
24,122	22,310
2,319	(1)
699	534
291	293
172,134	163,546
712,260	307,304

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדלין להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול
הוצאות ישירות
ביטוח חיים
מסים
אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

(3) דוחות על השינויים בזכויות העמיתים פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2014	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
17,726,955	18,252,381
366,080	432,016
793,257	818,642
12,649	19,258
717	1,454
741,063	541,584
280,523	283,990
19,774	15,905
13,668	17,332
480,644	727,097
280,523	283,990
240,343	(198,038)
712,260	307,304
18,252,381	17,975,021

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מחברות ביטוח
העברות מקרנות פנסיה חדשות
העברות מקופות גמל
העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לחברות ביטוח
העברות לקרנות פנסיה חדשות
העברות לקופות גמל
העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

ביאור 4 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2016

2019												
הראל גמל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,420	1,127	131	3	115	236	61	-	-	1,045	161	480	11,708
1,113	64	28	-	-	-	-	-	-	80	5	10	1,327
609	466	-	-	-	-	-	-	-	165	-	108	1,749
817	-	-	231	28	-	-	-	-	-	-	-	1,076
24,200	4,436	1,268	-	495	-	153	128	107	4,914	960	1,075	40,058
36,603	4,694	5	-	1,548	774	261	-	-	4,797	409	1,552	55,078
2,322	283	10	10	59	33	13	-	-	288	60	66	3,367
-	88	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88
73,084	11,158	1,442	244	2,245	1,043	488	128	107	11,289	1,595	3,291	114,451

ריבית ודיבידנד לקבל (*)

מוסדות

סכומים לקבל בגין נדל"ן

סכומים לקבל מחברות ביטוח

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין משכנתאות

חייבים בגין השקעות (*)

אחרים

סך הכל חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2015

2020								
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל אג"ח קונצרני	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,655	52	226	3	157	79	23	468	4,663
528	16	15	-	-	-	-	44	603
94	-	20	-	-	-	-	8	122
1,055	-	-	223	28	-	-	-	1,306
43,066	1,605	1,948	-	-	-	-	6,597	53,216
1,717	13	80	-	7	-	3	186	2,006
50,115	1,686	2,289	226	192	79	26	7,303	61,916

ריבית ודיבידנד לקבל (*)

מוסדות

סכומים לקבל בגין נדל"ן

סכומים לקבל מחברות ביטוח

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין השקעות (*)

סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה באור 15 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ליום 31 בדצמבר 2016

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל גמל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
880	59,750	163	62,778	484,510	10,988	1,427	1,482	-	-	1	44,107	3,694	19,673
689,453	19,673	3,694	44,107	1	-	-	1,482	-	-	6	6	6	-
109	-	2	-	95	-	-	-	-	-	-	-	-	-
157,994	2,146	474	6,356	126,692	1,587	-	170	-	-	-	-	-	-
196,319	1,961	1,945	27,301	112,036	1,243	1,763	377	-	-	107	27,301	1,945	1,961
2,740,838	100,956	16,272	223,486	1,704,064	53,156	17,814	9,212	-	-	-	223,486	16,272	100,956
3,784,713	124,736	22,391	301,256	2,427,397	66,974	21,004	11,241	-	-	108	301,256	22,391	124,736

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה
פקדונות בבנקים
הלוואות לעמיתים
הלוואות לאחרים
סך הכל נכסי חוב
שאינם סחירים (*)

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל גמל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ	הראל גמל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ
שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי	שווי
25,270	216	214	72	71	1,441	56	55	27,080	27,051	27,080	27,051

הלוואות

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2015								
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
613,073	206	67,871	927	5,486	654	746	36,014	724,977
240	8	-	-	-	-	-	6	254
144,027	7	11,877	-	1,597	-	30	5,535	163,073
97,353	1,197	20,606	1,182	676	898	492	23,487	145,891
1,142,478	429	270,030	4,443	18,124	4,806	3,366	130,334	1,574,010
<u>1,997,171</u>	<u>1,847</u>	<u>370,384</u>	<u>6,552</u>	<u>25,883</u>	<u>6,358</u>	<u>4,634</u>	<u>195,376</u>	<u>2,608,205</u>

אגרות חוב קונצרניות:
 שאינן ניתנות להמרה
 שניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לעמיתים
 הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים (*)

(*) השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת:

ליום 31 בדצמבר 2015									
הראל אג"ח עד 25% מניות		הראל גמל אג"ח עד 10% מניות		הראל גמל אג"ח ללא מניות		הראל קופת גמל		סה"כ	
שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך	שווי	ערך
הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים	הוגן	בספרים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
34,629	34,490	160	155	19	19	1,862	1,862	36,670	36,526

הלוואות

ביאור 7 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל עד 60 לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,074,246	135,780	65,788	63,229	-	58	122	181,901	38,612	1,586,849	מניות סחירות
257,544	49,270	9	47,745	4,652	-	-	32,394	12,557	404,176	מניות לא סחירות
<u>1,331,790</u>	<u>185,050</u>	<u>65,797</u>	<u>110,974</u>	<u>4,652</u>	<u>58</u>	<u>122</u>	<u>214,295</u>	<u>51,169</u>	<u>1,991,025</u>	סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2015					
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,174,228	59,957	52,811	2	178,668	1,465,666
379,610	42	52,231	3,979	35,477	471,339
<u>1,553,838</u>	<u>59,999</u>	<u>105,042</u>	<u>3,981</u>	<u>214,145</u>	<u>1,937,005</u>

מניות סחירות

מניות לא סחירות

סך הכל מניות

השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 8 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי קצר	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל אג"ח עד 25% מניות	הראל אג"ח עד 25% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
697,652	16,919	11,578	75,814	723	-	788	-	81	-	27,473	20,680	58,788	484,808
861,238	29,344	8,880	65,439	1,558	-	3,445	466	8,476	-	77,008	10,079	87,638	568,905
7,895	182	126	826	30	251	1	-	-	-	294	220	643	5,322
4,884	232	78	372	-	-	46	-	50	-	486	-	502	3,118
2,698	24	17	113	-	68	-	-	-	-	38	42	82	2,314
755	19	13	88	-	-	1	-	-	-	30	32	64	508
<u>1,575,122</u>	<u>46,720</u>	<u>20,692</u>	<u>142,652</u>	<u>2,311</u>	<u>319</u>	<u>4,281</u>	<u>466</u>	<u>8,607</u>	<u>-</u>	<u>105,329</u>	<u>31,053</u>	<u>147,717</u>	<u>1,064,975</u>
השקעות אחרות סחירות													
תעודות סל													
קרנות נאמנות													
מכשירים נגזרים													
מוצרים מובנים													
אופציות													
כתבי אופציות													
השקעות אחרות שאינן סחירות													
קרנות השקעה וקרנות הון סיכון													
996,410	24,222	1,082	78,288	-	-	381	-	5,205	-	82,673	897	90,966	712,696
94,958	2,254	674	5,436	103	106	155	80	1,633	481	7,359	463	6,538	69,676
87,932	1,884	350	5,346	-	-	238	853	1,922	21	4,793	64	5,419	67,042
86	-	1	6	-	-	-	-	-	-	1	1	3	74
<u>1,179,386</u>	<u>28,360</u>	<u>2,107</u>	<u>89,076</u>	<u>103</u>	<u>106</u>	<u>774</u>	<u>933</u>	<u>8,760</u>	<u>502</u>	<u>94,826</u>	<u>1,425</u>	<u>102,926</u>	<u>849,488</u>
<u>2,754,508</u>	<u>75,080</u>	<u>22,799</u>	<u>231,728</u>	<u>2,414</u>	<u>425</u>	<u>5,055</u>	<u>1,399</u>	<u>17,367</u>	<u>502</u>	<u>200,155</u>	<u>32,478</u>	<u>250,643</u>	<u>1,914,463</u>
סך הכל השקעות אחרות													

ביאור 8 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2015								
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
השקעות אחרות סחירות								
תעודות סל	526,219	19,952	23,875	-	248	-	80,471	651,492
קרנות נאמנות	563,590	7,229	66,876	-	9,571	-	58,804	708,152
מכשירים נגזרים	8,728	326	395	-	-	-	1,338	10,787
מוצרים מובנים	5,366	-	326	-	233	-	620	6,562
אופציות	151	8	6	-	-	-	24	189
אחרות	1,858	100	83	-	-	-	289	2,330
	1,105,912	27,615	91,561	-	10,052	-	141,546	1,379,512
השקעות אחרות שאינן סחירות								
קרנות השקעה וקרנות הון סיכון	765,168	219	66,132	-	3,751	-	67,132	902,774
מכשירים נגזרים	56,582	216	5,419	352	1,256	-	3,722	67,657
מוצרים מובנים	84,514	1	10,122	41	1,468	-	5,043	101,784
אופציות	220	-	40	-	11	-	44	315
אחרות	2,080	12	193	-	-	-	195	2,480
	908,564	448	81,906	393	6,486	-	76,136	1,075,010
סך הכל השקעות אחרות	2,014,476	28,063	173,467	393	16,538	-	217,682	2,454,522

ביאור 8 - השקעות אחרות (המשך)

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2016													
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל אג"ח עד 20% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל מסלול שקלי קונצרני	הראל גמל מסלול כהלכה	הראל גמל מסלול חו"ל	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה	סה"כ	אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,033,090	113,339	38,984	52,165	-	-	4	11,959	1,552	146,409	22,318	32,287	1,452,107	מניות
116,137	8,484	-	10,023	-	5,582	1	292	-	5,106	557	3,221	149,403	מדד
(1,722,445)	(303,268)	(24,512)	(241,986)	(9,361)	(45,604)	(12,629)	4,187	(989)	(209,260)	(20,433)	(90,460)	(2,677,873)	מטבע זר
(9,273)	(1,586)	(5)	(1,376)	(94)	(357)	(5)	(29)	(1)	(1,428)	65	317	(13,850)	ריבית

ליום 31 בדצמבר 2015								
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל מסלול מניות	הראל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל ללא מניות	הראל מסלול שקלי	הראל אג"ח קונצרני	הראל קופת גמל	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,068,132	39,891	48,608	-	11	-	-	163,356	1,319,998
92,985	-	4,399	-	5,866	-	187	1,626	105,063
(2,391,569)	(25,757)	(269,994)	(11,065)	(50,809)	(1,713)	(6,445)	(241,328)	(2,998,680)
(11,466)	(8)	(2,397)	(95)	(578)	(85)	(10)	(1,637)	(16,276)

ביאור 9 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2015					ליום 31 בדצמבר 2016				
הראל גמל	הראל גמל	הראל גמל	הראל גמל	הראל גמל	הראל גמל	הראל גמל	הראל גמל	הראל גמל	הראל גמל
אג"ח עד 25%	אג"ח עד 10%	אג"ח עד 10%	אג"ח עד 10%	אג"ח עד 10%	אג"ח עד 10%	אג"ח עד 10%	אג"ח עד 10%	אג"ח עד 10%	אג"ח עד 10%
מניות	מניות	מניות	מניות	מניות	מניות	מניות	מניות	מניות	מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
90,780	11,257	20,423	59,100	135,242	6,598	12,371	22,122	24,690	69,461
רכישות ותוספות	10,259	639	619	9,001	19,602	396	1,116	1,063	1,087
התאמת שווי הוגן	2,915	475	1,080	1,360	1,523	(232)	(134)	(1,075)	(1,309)
יתרה ליום 31 בדצמבר	103,954	12,371	22,122	69,461	156,367	6,762	13,353	22,110	24,468

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מערכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות בתקופות שונות עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעות בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחזקות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעור היוון 2.59% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון שבין 6.5% ל-9% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרים המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ג. לעניין התקשרויות לרכישת נדל"ן להשקעה ולחכירה של נדל"ן להשקעה ראה ביאור 17 ב(2).

ביאור 9 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקופה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום		ליום 31 בדצמבר	תקופת החכירה בשנים
2015	2016	אלפי ש"ח	
37,646	48,152	-	בבעלות
66,308	108,215	2037 ואילך	בחכירה מהוונת (*)

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 דצמבר 2015 הנו בסך של 87,450 אלפי ש"ח ובסך של 55,861 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059, בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 דצמבר 2015 הנו בסך של 20,765 אלפי ש"ח ובסך של 10,447 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2037.

ה. חלק מהקרקעות בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 10 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2016

ד"ר 2020														
הראל גמל אנ"ח עד 25% מניות	הראל גמל אנ"ח עד 20% מניות	הראל גמל אנ"ח עד 10% מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל אנ"ח ללא מניות	הראל גמל אנ"ח מסלול שקלי	הראל גמל אנ"ח מסלול שקלי	הראל גמל אנ"ח מסלול שקלי	הראל גמל אנ"ח מסלול שקלי	הראל גמל אנ"ח מסלול שקלי	הראל גמל אנ"ח עד 10% מניות	הראל גמל אנ"ח עד 20% מניות	הראל גמל אנ"ח עד 25% מניות		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
7,043	959	78	957	137	142	104	24	27	4	793	121	459	10,848	חברה מנהלת
1,101	291	6	49	12	10	27	-	4	-	123	27	113	1,763	מוסדות
34,588	4,542	356	3,836	97	1,123	105	97	80	37	3,805	283	858	49,807	התחייבויות בגין נגזרים
920	100	-	105	-	41	23	8	-	22	122	11	59	1,411	זכאים בגין השקעות
145	106	-	14	-	-	-	-	-	-	15	-	4	284	הכנסות מראש בגין נדל"ן
-	15	1	2	-	-	2	1	-	-	1	-	-	22	סכומים לשלם לחברות ביטוח
43,797	6,013	441	4,963	246	1,316	261	130	111	63	4,859	442	1,493	64,135	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2015

קצו"מ 2020								
הראל אג"ח עד 25% מניות	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות	הראל גמל אג"ח ללא מניות	הראל גמל שקלי טווח קצר	הראל גמל מסלול שקלי	הראל גמל אג"ח קונצרני	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,696	74	879	163	165	82	26	781	9,866
1,456	1	39	114	1	16	-	96	1,723
49,083	645	4,527	1,416	108	93	61	5,127	61,060
-	-	14	-	-	-	-	-	14
152	1	2	-	-	2	1	17	175
58,387	721	5,461	1,693	274	193	88	6,021	72,838
סך הכל זכאים ויתרות זכות								

ביאור 11 - דמי ניהול

א. הרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,450	2,020	2,597
246	-	-
29	28	36
117	130	152
28	30	37
20	20	30
50	44	53
3	2	5
31	-	-
5	-	-
392	501	509
220	-	-
155	-	-
2,746	2,775	3,419
80,117	94,525	98,578
10,396	-	-
844	888	766
10,823	11,064	11,165
1,681	2,055	2,456
1,733	2,156	2,467
1,066	936	903
289	329	401
248	-	-
34	-	-
8,788	8,775	7,862
821	-	-
4,517	-	-
121,357	120,728	124,598
124,103	123,503	128,017

דמי ניהול שנגבו מתוך דמי הגמולים:

הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)
הראל גמל מסלול מניות
הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל מסלול שקלי
הראל גמל אג"ח קונצרני
הראל גמל מסלול כהלכה (*)
הראל גמל מסלול חו"ל (*)
הראל גמל לגילאי 50 עד 60
הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים:

הראל אג"ח עד 25% מניות
הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)
הראל גמל מסלול מניות
הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
הראל גמל שקלי טווח קצר
הראל גמל אג"ח ללא מניות
הראל גמל מסלול שקלי
הראל גמל אג"ח קונצרני
הראל גמל מסלול כהלכה (*)
הראל גמל מסלול חו"ל (*)
הראל גמל לגילאי 50 עד 60
הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)
הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

סך הכל הוצאות דמי ניהול

(*) קופות שמוזגו, מיזוג טכני, לתוך הקופה, ביום 1 בינואר 2016. ראה באור 1ג(1).

ביאור 11 - דמי ניהול (המשך)

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2014	2015	2016
%	%	%
4.00	4.00	4.00
1.43	1.04	0.70
0.69	0.58	0.18
1.13	0.46	0.50
0.53	0.36	0.11
0.90	0.20	0.10
1.84	0.28	0.60
1.84	1.45	0.21
1.08	0.81	0.57
2.27	0.77	1.74
0.29	0.48	0.32
1.14	0.69	-
-	-	0.48
1.95	3.24	0.76
0.17	0.19	0.13

דמי ניהול מדמי גמולים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:

הראל אג"ח עד 25% מניות

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל גמל מסלול מניות

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

הראל גמל שקלי טווח קצר

הראל גמל אג"ח ללא מניות

הראל גמל מסלול שקלי

הראל גמל אג"ח קונצרני

הראל גמל מסלול כהלכה (*)

הראל גמל מסלול חו"ל (*)

הראל קופת גמל

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:

הראל אג"ח עד 25% מניות

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל גמל מסלול מניות

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

הראל גמל שקלי טווח קצר

הראל גמל אג"ח ללא מניות

הראל גמל מסלול שקלי

הראל גמל אג"ח קונצרני

הראל גמל מסלול כהלכה (*)

הראל גמל מסלול חו"ל (*)

הראל קופת גמל (**)

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

(*) קופות שמוזגו, מיזוג טכני, לתוך הקופה, ביום 1 בינואר 2016. ראה באור 1ג(1). נתוני השוואה ניתנו למידע בלבד.

(**) מסלול בו שונתה מדיניות ההשקעה למסלול תלוי גיל. ראה באור 1ה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2014	2015	2016	(*)2014	(*)2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.015	0.014	0.012	2,413	2,303	2,106	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.005	0.005	0.004	812	884	675	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.001	0.001	211	190	118	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.056	0.056	0.056	8,996	9,079	10,011	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.060	0.046	0.041	9,562	7,425	7,441	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	*-	*-	46	31	62	באמצעות תעודת סל
*-	*-	0.002	8	47	309	עמלות אחרות**
0.138	0.122	0.115	<u>22,048</u>	<u>19,959</u>	<u>20,722</u>	סך הכל הוצאות ישירות

הראל אג"ח עד 25% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.016	0.015	0.012	1,962	1,839	1,418	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.005	0.006	0.004	642	692	442	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	0.001	0.001	170	138	71	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.064	0.061	0.058	8,090	7,716	6,957	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.064	0.049	0.043	8,076	6,132	5,164	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	*-	*-	40	26	44	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
*-	*-	0.002	6	29	203	עמלות אחרות**
0.151	0.132	0.119	<u>18,986</u>	<u>16,572</u>	<u>14,299</u>	סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל אג"ח עד 20% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	
0.011	180	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.004	64	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	17	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
		עמלות ניהול חיצוני:
0.058	982	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.041	690	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	5	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
0.002	28	עמלות אחרות**
0.116	<u>1,966</u>	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל גמל מסלול מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						הראל גמל מסלול מניות
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.034	0.037	0.024	32	40	32	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.007	0.005	6	8	7	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
						עמלות ניהול חיצוני :
0.001	-	0.002	1	-	3	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.112	0.088	0.076	106	96	101	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
0.001	0.001	0.002	1	1	2	בגין השקעה בנכסים בישראל
						באמצעות תעודות סל
-	-	*-	-	-	*-	עמלות אחרות**
0.155	0.132	0.109	146	145	145	סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל אג"ח עד 10% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.011	0.009	0.010	173	156	163	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.005	0.005	0.004	80	84	62	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.002	0.001	25	35	12	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.025	0.037	0.051	373	621	846	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.039	0.029	0.031	597	495	519	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	*-	*-	1	1	2	בגין השקעה בנכסים בישראל
						באמצעות תעודת סל
*-	0.001	0.001	1	10	24	עמלות אחרות**
0.082	0.083	0.097	1,250	1,402	1,628	סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל שקלי טווח קצר

הראל גמל שקלי טווח קצר					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
			2016	2015	2014
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.005	0.004	0.004	19	13	11
0.001	0.001	0.001	4	2	2
-	-	*-	-	-	*-
0.006	0.005	0.005	23	15	13
			סך הכל הוצאות ישירות		

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל גמל אג"ח ללא מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.010	0.009	0.008	41	32	24
0.005	0.006	0.004	20	20	11
*-	*-	0.001	1	1	3
0.005	0.008	0.012	19	29	36
0.014	0.016	0.019	54	55	54
-	0.001	0.002	-	3	7
0.034	0.040	0.046	135	140	135

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות**הראל גמל מסלול שקלי**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.008	0.022	0.018	9	27	23
0.003	0.007	0.006	3	9	8
0.001	-	0.002	1	-	3
0.011	0.029	0.027	13	36	34

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות**הראל גמל אג"ח קונצרני**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.009	0.010	0.007	5	5	3
0.006	0.006	0.005	3	3	2
0.004	0.004	0.005	2	2	2
0.033	0.030	0.051	18	15	22
-	-	0.005	-	-	2
0.052	0.050	0.072	28	25	31

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל גמל מסלול כהלכה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.034	10
0.003	1
* -	* -
* -	* -
0.038	11

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני :
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל מסלול חו"ל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.016	1
0.016	1
0.141	9
* -	* -
0.172	11

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני :
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל קופת גמל***

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.019	0.017	-	172	191	-
0.006	0.006	-	54	66	-
0.002	0.001	-	15	16	-
0.058	0.065	-	511	711	-
0.080	0.057	-	711	632	-
* -	* -	-	4	3	-
-	* -	-	-	5	-
0.166	0.148	-	1,467	1,624	-

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני :
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

*** מסלול בו שונתה מדיניות ההשקעה למסלול תלוי גיל. ראה באור 1ה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל גמל לגילאי 50 עד 60

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.013	167
0.004	50
0.001	12
0.075	941
0.050	629
0.001	7
0.002	30
0.146	1,836

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל לגילאי 50 ומטה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.027	19
0.007	5
0.001	1
0.051	36
0.093	66
0.001	1
0.003	2
0.182	130

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.013	55
0.005	20
-	2
0.049	208
0.044	187
-	1
0.002	10
0.113	483

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ו/או מ-0.001%.
** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

ביאור 13 - ביטוח חיים

עד ליום 31 בדצמבר 2014, ביטוח הקופה את עמיתיה המעוניינים בכך, מגיל 18 ועד 69 שנה, בביטוח חיים בסכום השווה ליתרת חשבונותיו בקופה ועד לסכום שבין 17,500 ש"ח ל- 20,405 ש"ח (לעמיתים מבוטחים בגילאי 68 עד 70 מופחת סכום הביטוח למחצית מהסכומים הנ"ל). בנוסף היו קיימים כיסויים נוספים: כיסוי למקרה של מוות מתאונה או נכות מתאונה. פרמיית הביטוח היתה בשיעור שנתי של עד 1.9 פרומיל. כמו כן, עד ליום 31 בדצמבר 2014, היה קיים בקופה ביטוח קבוצתי בסכום של כ-158,578 ש"ח. עמיתי קופת הגמל (משני סוגי הביטוחים) בוטחו בפוליסות ביטוח קבוצתי בחברת כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן-כלל). בדצמבר 2012 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פינסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופת גמל) התשע"ג 2013 אשר במסגרתם בוטלו תקנות 31 ו-45 לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופת גמל התשכ"ד 1964 (להלן תקנות מס הכנסה) החל מינואר 2013. בתיקון לתקנות מיום 4 בנובמבר 2013 הובהר כי ניתן להמשיך ולבטח את האוכלוסייה הקיימת אך לא ניתן לצרף עמיתים חדשים לביטוחים הקבוצתיים. בהתאם להוראות תקנות מס הכנסה ולתקנות כיסויים ביטוחיים, קופת גמל לא יכלה להציע לעמיתיה להצטרף לביטוח חיים קבוצתי. ביטול תקנות מס הכנסה כאמור והגבלת צירוף אוכלוסייה חדשה לא אפשר לחברה להמשיך ולצרף עמיתים חדשים לפוליסות הקבוצתיות הקיימות, ולפיכך בחודש ינואר 2015 לא חודשו הפוליסות הקבוצתיות האמורות לעיל.

ביאור 14 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
	2012	2013	2014	2015	2016	
	באחוזים					
6.55	11.65	9.99	5.37	2.54	3.48	הראל אג"ח עד 25% מניות
5.93	11.01	8.88	4.10	2.47	3.43	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות (*)
9.54	12.46	20.66	6.92	3.55	4.97	הראל גמל מסלול מניות
5.08	10.38	6.63	3.37	2.19	3.04	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
1.60	4.17	2.18	1.24	0.22	0.22	הראל גמל שקלי טווח קצר
3.10	6.98	3.63	2.02	0.52	2.46	הראל גמל אג"ח ללא מניות
4.34	7.53	4.68	4.49	2.60	2.48	הראל גמל מסלול שקלי
4.01	8.86	4.64	1.95	0.78	4.01	הראל גמל אג"ח קונצרני
4.73	8.69	7.21	4.55	2.00	1.39	הראל גמל מסלול כהלכה (*)
-	-	1.22	1.73	(0.22)	4.23	הראל גמל מסלול חו"ל (*)
-	-	-	-	-	4.01	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
-	12.07	11.63	5.49	2.65	-	הראל קופת גמל (**)
6.84	13.16	10.93	4.75	1.87	3.93	הראל גמל לגילאי 50 ומטה (*)
5.62	11.80	7.26	3.44	2.53	3.34	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה (*)

(*) מסלול שמוזג, מיזוג טכני, לתוך הקופה, ביום 1 בינואר 2016. ראה באור ג1(1).

(**) מסלול בו שונתה מדיניות ההשקעה למסלול תלוי גיל. ראה באור ה1.

ביאור 15 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(9,866)	(10,848)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
54	1,093	חייבים בגין השקעות
62	13	ריבית ודיבידנד לקבל
408,051	384,558	מניות
3,198	5,142	אגרות חוב סחירות
-	20,414	הלוואות
175,529	223,680	קרנות השקעה
577,028	624,052	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 26,850 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
128,017	123,503	124,103

דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 16 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016								
הראל גמל לגילאי 60	הראל גמל לגילאי 50 ומטה	הראל גמל לגילאי 50 עד 60	הראל גמל לגילאי קונצרני	הראל גמל לגילאי 10%	הראל גמל מסלול מניות	הראל גמל מניות עד 20%	הראל גמל מניות עד 25%	הראל גמל מניות עד 25%
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,644	49	32	283	1	96	71	215	1,894
(8)	-	-	-	-	-	-	(1)	(7)
2,636	49	32	283	1	96	71	214	1,887

בגין השקעות בניירות
ערך זרים
בגין שנים קודמות
ואחרות
סך כל הוצאות מסים

ביאור 17 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופה. קיימות אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחוייבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופה האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת הנהלת הקופה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת הנהלת הקופה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

סך חובות המעבידים למיטב ידיעת מנהלי הקופה, הינו :

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
510	17	הראל אג"ח עד 25% מניות
-	2	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
7	7	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
517	26	

ב. התקשרויות

(1) הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. להלן יתרת הסכומים שנתרו להשקעה :

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
243,178	198,870	הראל אג"ח עד 25% מניות
-	33,609	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
64	62	הראל גמל מסלול מניות
33,726	38,604	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
1,363	3,260	הראל גמל אג"ח ללא מניות
50	37	הראל גמל אג"ח קונצרני
33,220	37,943	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
-	66	הראל גמל לגילאי 50 ומטה
-	13,931	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ביאור 17 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התקשרויות (המשך)

(2) הקופה התקשרה להשקעה בנכסי נדל"ן. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה:

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
16,116	9,675	הראל אג"ח עד 25% מניות
-	614	הראל גמל אג"ח עד 20% מניות
1,006	604	הראל גמל אג"ח עד 10% מניות
1,094	657	הראל גמל לגילאי 50 עד 60
-	228	הראל גמל לגילאי 60 ומעלה

ג. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ד. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של 274.4 מיליון ש"ח.

הראל השתלמות

קרן השתלמות מסלולית

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	4
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	4
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	4
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	5
	א. יחס נזילות	5
	ב. משך חיים ממוצע של החיסכון	5
	ג. שינוי במספר העמיתים	6
	ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה	6
3.	מידע אודות דמי ניהול	7
	א. שיעור דמי הניהול	7
	ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	9
4.	ניתוח מדיניות השקעה	10
	א. מדיניות ההשקעה	10
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	10
5.	ניהול סיכונים	12
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	12
	ב. סיכוני נזילות	12
	ג. סיכוני שוק	14
	ד. סיכוני אשראי	21
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	28
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	36
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	37
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	37

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל קרן השתלמות (להלן "הקופה" או "הקרן").
- סוג קופת הגמל: קרן השתלמות מסלולית.
- קוד הקופה: 512267592-00000000000154-0000-000
- סוג העמיתים: עצמאיים ושכירים המפקידים כספי השתלמות.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח בינוני וקצר. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון", או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת", או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף ו' להלן.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 1997 כקרן השתלמות. בחודש ספטמבר 2008 הפכה הקופה לקופה מסלולית בעקבות מיזוג קופות הראל נץ והראל שלדג למסלולי השקעה בהראל קרן השתלמות. בחודש אוקטובר 2008 נוסף מסלול שקלי בקופה. בחודש דצמבר 2009 נוסף מסלול אג"ח.

ביום 1 ביולי 2013 מוזגה קרן השתלמות- הראל השתלמות ניבה לתוך הקופה (מיזוג טכני) כמסלול השקעה נפרד.

ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - "הראל עתידית"), לתוך הראל גמל והשתלמות בע"מ, תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד השתלמות (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור ג1 (1) בדוח הכספי של הקופה.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 כוללת הקופה אחת עשרה מסלולי השקעה. ראה גם סעיפים ג' ו-ו' להלן.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן מספרי המסלולים הכלולים באישור:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
הראל השתלמות כללי	512267592-000000000000154-0154-000	1998
הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	512267592-000000000000416-0416-000	1978
הראל השתלמות לטווח ארוך	512267592-000000000000416-0566-000	1999
הראל השתלמות מסלול מניות	512267592-000000000000154-0763-000	2001
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	512267592-000000000000154-0764-000	2001
הראל השתלמות מסלול חו"ל	512267592-000000000001034-1034-000	2004
הראל השתלמות מסלול שקלי	512267592-000000000000154-1369-000	2008
הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	512267592-000000000000154-1485-000	2009
הראל השתלמות מסלול כהלכה	512267592-000000000000416-1523-000	2010
הראל השתלמות אג"ח קונצרני	512267592-000000000000416-8058-000	2013
הראל השתלמות כללי פאסיבי (לא פעיל)	512267592-000000000000154-9568-000	2016

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לעניין מיזוגים ראה סעיף ו' להלן.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאת קופת הגמל לקבל ומטרותן

בקרן השתלמות לעובדים - בשיעורים מהמשכורת, (כהגדרתה בסעיף 3ה לפקודה):
הפרשות מעביד: עד 7.5%.
הפרשות עובד: עד 2.5%.
ובלבד שהשיעורים לא יעלו על השיעורים הנקובים בהסכם הקיבוצי כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים תשי"ז-1957, והפרשות העובד לא יפחתו משליש מההפרשות המעביד.
בקרן השתלמות לעצמאים - לגבי הפקדות יחיד שיש לו בשנת המס הכנסה מעסק או משלח-יד.
בקרן השתלמות לחברי קיבוץ - לגבי סכומים שהופקדו עבור חברי קיבוץ בהתאם לסעיף 58א לפקודה.
בקרן השתלמות לחברי מושב שיתופי - לגבי סכומים שהופקדו עבור עמית מושב שיתופי בהתאם לסעיף 58א לפקודה, אם אישר הנציב לפי סעיף 61 לפקודה, כי הוראות סעיף 58א יחולו על המושב השיתופי.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

- עד ליום 5 באוקטובר 2016 (שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר), נוהלה הקופה על ידי הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל"), חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"). החל ממועד זה ובעקבות שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן - הראל ניהול), חברה בבעלות מלאה בעקיפין של הראל השקעות, וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור ג1(1) בדוח הכספי של הקופה.
- בהתאם למכתב שפורסם ביום 8 ביולי 2015, על ידי הממונה, למנהלי חברות המנהלות קופות גמל, שעניינו "התאמת תקנוני קופת גמל לחוזר מסלולי השקעה" ולנוסח תקנון תקני לקופת גמל שצורף למכתב כאמור ובנוסף למיזוג קופת גילעד השתלמות לקופה כתוצאה ממיזוג חברת הראל עתידית לתוך הראל גמל, ביום 1 בינואר 2016, תוקן תקנון הקופה. להלן עיקרי השינויים:
 - נערכו התאמות בהתאם לתקנון התקני שפורסם על ידי הממונה.
 - הותאמה מדיניות ההשקעה התקנונית במסלולי השקעה מתמחים להוראות הממונה.
 - בוטל הסדר הערבות לעמיתים.
- בחודש אוקטובר 2016 עודכן תקנון ושונה שמה של החברה המנהלת לאור השינוי המבני המפורט לעיל.
- ביום 4 בינואר 2017, הוגשה בקשה לשינוי תקנון הקופה שמהותו הורדת מסלול ההשקעה הפאסיבי.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

שיעור הסכומים שהעמיתים בקופת הגמל רשאים למשוך ממנה מתוך כלל נכסי קופת הגמל, לתאריך הדוח:

2016	
%	
56.66	הראל השתלמות כללי
68.83	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
82.03	הראל השתלמות לטווח ארוך
63.12	הראל השתלמות מסלול מניות
74.42	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
64.40	הראל השתלמות מסלול חו"ל
70.48	הראל השתלמות מסלול שקלי
68.75	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
30.69	הראל השתלמות מסלול כהלכה
57.73	הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכונוניהם טרם הבשילו:

2016	
שנים	
2.40	הראל השתלמות כללי
1.96	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
2.08	הראל השתלמות לטווח ארוך
2.23	הראל השתלמות מסלול מניות
1.96	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
1.90	הראל השתלמות מסלול חו"ל
1.85	הראל השתלמות מסלול שקלי
1.93	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
2.26	הראל השתלמות מסלול כהלכה
2.33	הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ג. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים					סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	מיזוג קופות (*)	לתחילת השנה	
168,913	10,980	35,670	30,144	114,079	שכירים
31,761	1,901	3,717	4,903	25,042	עצמאיים
200,674	12,881	39,387	35,047	139,121	סה"כ

(*) למידע בדבר מיזוג קופת גמל לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1(1) בדוח הכספי של הקופה.

ד. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר			
2015		2016	
סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות
3,014,366	77,773	4,448,453	105,869
2,051,430	61,348	3,409,441	94,805
5,065,796	139,121	7,857,894	200,674
חשבונות פעילים			
חשבונות לא פעילים (*)			
סה"כ			
71,225	30,405	113,704	46,278
(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח			

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

הראל השתלמות כללי

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
11,249	525,197	6,362	280,182	
27,124	1,080,441	17,112	767,032	0.5%-1%
16,958	509,839	11,289	238,434	1%-1.5%
19,690	407,357	21,207	215,478	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 4,729 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
2,014	121,433	1,812	138,235	0%-0.5%
8,257	497,747	7,346	490,620	0.5%-1%
2,117	90,091	2,399	70,767	1%-1.5%
2.123	61.694	5.048	68.015	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,535 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול לאוכלוסיית יעד)

ליום 31 בדצמבר 2016				לאוכלוסיית יעד)
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		דמי ניהול מנכסים:
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	
63	3,829	35	2,976	
256	19,804	361	20,104	
68	3,343	133	4,447	
101	5,889	561	9,300	

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 94 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
696	37,457	478	25,601	0%-0.5%
1,658	89,490	1,606	67,209	0.5%-1%
823	32,099	795	20,177	1%-1.5%
474	22,217	701	12,659	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 311 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
887	73,973	988	110,126	0%-0.5%
4,679	338,838	5,300	492,193	0.5%-1%
4,868	160,116	4,259	101,339	1%-1.5%
2,059	85,131	4,010	51,760	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 1,181 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
91	4,190	174	6,283	0%-0.5%
208	8,303	211	11,010	0.5%-1%
139	5,295	150	3,136	1%-1.5%
89	2,703	174	2,432	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 74 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים פעילים		עמיתים לא פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
499	33,862	300	21,243	0%-0.5%
999	57,758	948	70,023	0.5%-1%
737	38,114	569	17,585	1%-1.5%
814	33,915	792	13,497	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 56 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות**דמי ניהול מנכסים:**

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
78	3,119	127	5,671	0%-0.5%
400	29,950	320	15,114	0.5%-1%
260	11,315	249	9,760	1%-1.5%
393	3,037	309	5,094	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 36 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות מסלול כהלכה**דמי ניהול מנכסים:**

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
53	2,203	162	4,944	0%-0.5%
492	10,741	920	23,206	0.5%-1%
319	5,573	611	14,570	1%-1.5%
742	6,484	778	16,700	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 26 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

הראל השתלמות אג"ח קונצרני**דמי ניהול מנכסים:**

ליום 31 בדצמבר 2016				דמי ניהול מנכסים:
עמיתים לא פעילים		עמיתים פעילים		
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	עמיתים	באלפי ש"ח	
41	1,453	26	1,465	0%-0.5%
72	1,965	52	2,004	0.5%-1%
36	656	18	356	1%-1.5%
13	189	22	337	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 3 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 12 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
0.58	שיעור דמי ניהול מנכסים ממוצע עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באחוזים)	
884,008	סך היקף נכסים מנוהל עבור חמשת המעסיקים הגדולים (באלפי ש"ח)	
11.25	שיעור הנכסים המנוהלים עבור חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך הנכסים נטו (באחוזים)	
14,712	מספר חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים	
7.33	שיעור חשבונות עמיתים כולל של חמשת המעסיקים הגדולים מתוך סך העמיתים (באחוזים)	

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת :

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם :

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי בממד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטר במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר – הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו : האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי

נושא	תיאור פעולות החברה
	בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עליית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ- 59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לווי, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקופות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקופות לתכנון ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2016										
נכסים נטו (באלפי ש"ח)										
נזילות (בשנים)	הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני
נכסים נזילים וסחירים	2,881,876	1,069,805	55,860	296,846	988,314	39,694	263,919	63,500	84,286	8,364
מח"מ של עד שנה	41,844	21,517	514	395	16,313	365	927	774	-	-
מח"מ מעל שנה	773,017	321,464	11,860	7,380	295,916	2,684	21,211	17,895	-	51
אחרים	327,223	125,816	1,458	2,288	112,933	609	(60)	891	135	10
סה"כ	4,023,960	1,538,602	69,692	306,909	1,413,476	43,352	285,997	83,060	84,421	8,425

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה הינו בין 82.03%-30.69% (ראה פרוט לפי מסלולים בסעיף 2 לעיל), הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2016, כ- 73% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים או סחירים (כ- 72% במסלול הכללי, כ- 70% במסלול אג"ח עד 20% מניות, כ- 80% במסלול לטווח ארוך, כ- 97% במסלול מניות, כ- 70% במסלול אג"ח עד 10% מניות, כ- 92% במסלול חו"ל, כ- 92% במסלול שקלי, כ- 76% במסלול אג"ח ללא מניות, כ- 100% במסלול כהלכה וכ- 99% במסלול אג"ח קונצרני).

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע**הראל השתלמות כללי**

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
1,330,308	1,472,130	1,221,522	4,023,960
543,581	18,007	(561,588)	-
1,873,889	1,490,137	659,934	4,023,960

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
475,521	632,185	430,896	1,538,602
232,409	7,507	(239,916)	-
707,930	639,692	190,980	1,538,602

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול
לאוכלוסיית יעד)

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
22,834	23,812	23,046	69,692
11,213	323	(11,536)	-
34,047	24,135	11,510	69,692

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
193,812	517	112,580	306,909
50,208	-	(50,208)	-
244,020	517	62,372	306,909

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
482,734	603,525	327,217	1,413,476
166,062	10,817	(176,879)	-
648,796	614,342	150,338	1,413,476

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
6,560	1,940	34,852	43,352
3,335	33	(3,368)	-
9,895	1,973	31,484	43,352

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016		
לא צמוד אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
283,703	2,294	285,997
2,221	(2,221)	-
285,924	73	285,997

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
28,265	39,761	15,034	83,060
9,829	628	(10,457)	-
38,094	40,389	4,577	83,060

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח	סך הכל אלפי ש"ח
51,092	30,527	2,802	84,421
(10,089)	700	9,389	-
41,003	31,227	12,191	84,421

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	בהצמדה אליו	אלפי ש"ח
1,902	3,528	2,995	8,425
2,510	1	(2,511)	-
4,412	3,529	484	8,425

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
-1%	+1%
אחוזים	
2.48	(2.28)
2.89	(2.66)
2.13	(1.97)
0.15	(0.14)
3.07	(2.82)
2.70	(2.48)
3.15	(2.85)
3.65	(3.36)
3.66	(3.33)
3.65	(3.38)

ליום 31 בדצמבר 2016
הראל השתלמות כללי
הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
הראל השתלמות לטווח ארוך
הראל השתלמות מסלול מניות
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
הראל השתלמות מסלול חו"ל
הראל השתלמות מסלול שקלי
הראל השתלמות אג"ח ללא מניות
הראל השתלמות מסלול כהלכה
הראל השתלמות אג"ח קונצרני

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2016						<u>הראל השתלמות כללי</u>
נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	% מסה"כ	
ת"א 100	מניות היתר	אלפי ש"ח				
80,561	3,137	-	16,603	100,301	16.35	<u>ענף משק</u>
12,319	-	-	-	12,319	2.01	בנקים
16,346	715	-	12,944	30,005	4.89	ביטוח
16,358	1,755	-	18,704	36,817	6.00	ביומד
85,293	8,056	16,405	11,595	121,349	19.78	טכנולוגיה
67,899	5,581	6,746	67,289	147,515	24.05	מסחר ושרותים
64,434	9,212	-	23,471	97,117	15.83	נדל"ן ובינוי
34,017	3,789	-	-	37,806	6.16	תעשיה
21,407	2,664	-	6,153	30,224	4.93	השקעה ואחזקות
398,634	34,909	23,151	156,759	613,453	100.00	נפט וגז
						<u>סך הכל</u>

ליום 31 בדצמבר 2016						<u>הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות</u>
נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	% מסה"כ	
ת"א 100	מניות היתר	אלפי ש"ח				
17,189	669	-	3,697	21,555	13.95	<u>ענף משק</u>
2,628	-	-	-	2,628	1.70	בנקים
3,488	153	-	2,712	6,353	4.11	ביטוח
3,490	374	-	4,037	7,901	5.11	ביומד
18,199	1,719	4,042	2,532	26,492	17.15	טכנולוגיה
15,963	1,190	1,965	35,149	54,267	35.12	מסחר ושרותים
13,748	1,965	-	5,017	20,730	13.43	נדל"ן ובינוי
7,258	808	-	-	8,066	5.22	תעשיה
4,569	568	-	1,370	6,507	4.21	השקעה ואחזקות
86,532	7,446	6,007	54,514	154,499	100.00	נפט וגז
						<u>סך הכל</u>

הראל השתלמות לטווח ארוך(מסלול לאוכלוסיית יעד)

ליום 31 בדצמבר 2016					
	נסחרות במדד ת"א 100	נסחרות במדד מניות היתר	לא סחיר אלפי ש"ח	בחו"ל	סך הכל
% מסה"כ					
19.14	2,242	87	-	461	2,790
2.35	343	-	-	-	343
5.69	455	20	-	354	829
7.02	455	49	-	520	1,024
20.10	2,384	224	2	320	2,930
14.18	1,847	155	-	65	2,067
18.54	1,793	256	-	653	2,702
7.21	946	105	-	-	1,051
5.77	596	74	-	171	841
100.00	11,061	970	2	2,544	14,577

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016					
	נסחרות במדד ת"א 100	נסחרות במדד מניות היתר	לא סחיר אלפי ש"ח	בחו"ל	סך הכל
% מסה"כ					
18.66	22,787	887	-	3,229	26,903
2.42	3,485	-	-	-	3,485
5.84	4,624	202	-	3,595	8,421
6.91	4,628	496	-	4,851	9,975
20.22	24,127	2,279	15	2,753	29,174
14.01	17,973	1,579	-	657	20,209
18.98	18,226	2,606	-	6,554	27,386
7.41	9,622	1,072	-	-	10,694
5.55	6,055	754	-	1,197	8,006
100.00	111,527	9,875	15	22,836	144,253

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016					
%	סך הכל	בחו"ל	נסחרות במדד		נסחרות במדד
			מניות היתר	ת"א 100	
			לא סחיר		
מסה"כ	אלפי ש"ח				
10.68	8,701	1,510	-	269	6,922
1.30	1,058	-	-	-	1,058
3.13	2,557	1,092	-	61	1,404
3.91	3,188	1,632	-	151	1,405
16.29	13,290	1,131	4,140	692	7,327
47.26	38,553	29,284	1,768	480	7,021
10.23	8,348	2,021	-	791	5,536
3.98	3,248	-	-	326	2,922
3.22	2,628	560	-	229	1,839
100.00	81,571	37,230	5,908	2,999	35,434

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016			
%	סך הכל	נסחרות במדד	
		בחו"ל	ת"א 100
מסה"כ		אלפי ש"ח	
48.69	333	332	1
14.62	100	100	-
15.64	107	106	1
2.92	20	19	1
18.13	124	124	-
100.00	684	681	3

ענף משק

בנקים
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
תעשייה
נפט וגז

סך הכל

הראל השתלמות מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016	
מסה"כ %	נסחרות במדד
	מניות היתר
אלפי ש"ח	
100.00	14
100.00	14

ענף משק

נדל"ן ובינוי

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016														
הראל השתלמות כללי			הראל השתלמות מסלול מניות			הראל השתלמות לטווח ארוך			הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות			הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות		
סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ
1,384,314	795,297	2,179,611	626,365	337,797	964,162	20,006	12,238	32,244	50,660	7,775	58,435	652,355	307,720	960,075
292,653	19,564	312,217	136,936	5,184	142,120	5,805	136	5,941	848	-	848	123,977	4,509	128,486
1,676,967	814,861	2,491,828	763,301	342,981	1,106,282	25,811	12,374	38,185	51,508	7,775	59,283	776,332	312,229	1,088,561

בארץ

בחו"ל

סך הכל נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר 2016														
הראל השתלמות מסלול חו"ל			הראל השתלמות מסלול שקלי			הראל השתלמות אג"ח ללא מניות			הראל השתלמות מסלול כהלכה			הראל השתלמות אג"ח קונצרני		
סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ	סחירים	שאינם סחירים	סה"כ
2,633	2,905	5,538	248,065	22,138	270,203	45,809	17,827	63,636	76,136	-	76,136	4,712	51	4,763
18,038	144	18,182	2,231	-	2,231	8,158	842	9,000	-	-	-	2,243	-	2,243
20,671	3,049	23,720	250,296	22,138	272,434	53,967	18,669	72,636	76,136	-	76,136	6,955	51	7,006

בארץ

בחו"ל

סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016									
דירוג מקומי (*)									
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20%	הראל השתלמות לסווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות אג"ח עד 10%	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני
אלפי ש"ח									
1,006,618	481,039	15,063	50,006	2,567	528,093	239,637	36,524	76,136	101
נכסי חוב סחירים בארץ									
אגרות חוב ממשלתיות									
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:									
225,930	85,440	2,374	192	26	73,217	4,005	4,883	-	2,718
AA ומעלה									
138,105	53,775	1,967	338	28	46,212	4,051	3,842	-	1,731
BBB עד A									
9,062	4,143	438	91	9	3,113	63	318	-	94
נמוך מ-BBB									
4,599	1,968	164	33	3	1,720	309	242	-	68
לא מדורג									
1,384,314	626,365	20,006	50,660	2,633	652,355	248,065	45,809	76,136	4,712
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ									
נכסי חוב שאינם סחירים בארץ									
אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:									
92,742	46,126	1,894	-	178	40,199	1,370	1,907	-	-
AA ומעלה									
7,890	3,409	99	-	-	3,085	43	289	-	-
BBB עד A									
4,700	2,180	91	91	1	1,986	-	114	-	3
נמוך מ-BBB									
98	65	9	3	2	50	-	4	-	-
לא מדורג									
179,402	55,214	3,799	7,466	2,056	51,527	14,698	2,901	-	48
הלוואות לעמיתים									
31,275	14,235	508	216	49	12,451	196	475	-	-
הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה									
479,190	216,568	5,838	(1)	619	198,422	5,831	12,137	-	-
הלוואות לאחרים									
795,297	337,797	12,238	7,775	2,905	307,720	22,138	17,827	-	51
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ									
2,179,611	964,162	32,244	58,435	5,538	960,075	270,203	63,636	76,136	4,763
סך הכל נכסי חוב בארץ									
347,104	132,079	5,715	7,551	2,465	120,341	16,852	8,099	-	47
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)									

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמה: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016

דירוג בינלאומי (*)

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20%	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניית	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניית	הראל השתלמות אג"ח קונצרני
21,017	4,320	1,060	665	9,625	2,398	2,231	110	30
37,065	18,135	648	59	15,639	2,140	-	1,103	302
207,851	101,520	3,626	21	87,544	11,989	-	6,172	1,698
26,030	12,713	454	25	10,963	1,503	-	773	213
690	248	17	78	206	8	-	-	-
292,653	136,936	5,805	848	123,977	18,038	2,231	8,158	2,243
3,328	682	31	-	660	-	-	278	-
16,236	4,502	105	-	3,849	144	-	564	-
19,564	5,184	136	-	4,509	144	-	842	-
312,217	142,120	5,941	848	128,486	18,182	2,231	9,000	2,243
8,511	1,525	104	-	1,419	127	-	531	-

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות

פיננסיים בדירוג:

A ומעלה

נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"לסך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו-*Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות הוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016									
נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות אג"ח קונצרני			
	באחוזים								
AA ומעלה	1.22	1.39	1.15	0.21	1.40	0.55	0.61	1.37	0.09
A	2.69	2.69	2.73	3.85	2.67	2.52	2.92	2.83	-
BBB	3.14	3.06	3.26	-	3.08	2.55	2.96	3.34	-
נמוך מ-BBB	5.48	5.53	4.50	5.32	6.30	0.49	2.00	5.90	0.49
לא מדורג	5.12	4.71	3.90	-	4.79	3.25	3.91	4.08	-

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות כללי		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות		הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
215,531	9	95,577	9	2,833	7	82		78,594	7	14,371	1	2,651	-	14,262	1
37,972	2	15,451	1	499	1	56		14,371	1	222,237	20	153,429	14	13,170	1
6,293		3,074		110		-		2,651		57	2	18,187	2	537,718	49
35,093	1	16,585	2	583	2	64		14,262	1	50,671	85	33,942	3	1,088,561	100.00
608,821	24	240,180	22	9,307	24	7,718	13	222,237	20	59,283	100.00	33,942	3	1,088,561	100.00
396,805	16	174,585	16	6,045	16	268		153,429	14	38,185	100.00	33,942	3	1,088,561	100.00
42,795	2	21,288	2	593	2	57		18,187	2	38,185	100.00	33,942	3	1,088,561	100.00
90,536	4	39,002	4	1,623	4	354	1	33,942	3	38,185	100.00	33,942	3	1,088,561	100.00
30,347	1	15,181	1	469	1	13		13,170	1	38,185	100.00	33,942	3	1,088,561	100.00
1,027,635	41	485,359	44	16,123	42	50,671	85	537,718	49	38,185	100.00	33,942	3	1,088,561	100.00
2,491,828	100.00	1,106,282	100.00	38,185	100.00	59,283	100.00	1,088,561	100.00	38,185	100.00	59,283	100.00	1,088,561	100.00

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה

ואחזקות

נפט וגז

אג"ח ממשלתי

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016			
הראל השתלמות מסלול כהלכה		הראל השתלמות אג"ח קונצרני	
סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
-	-	1,929	27.53
-	-	480	6.85
-	-	52	0.74
-	-	255	3.64
-	-	1,481	21.14
-	-	1,682	24.01
-	-	339	4.84
-	-	444	6.34
-	-	213	3.04
76,136	100.00	131	1.87
76,136	100.00	7,006	100.00

ענף משק
בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז
אג"ח ממשלתי
סך הכל

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח") שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה ישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

הראל השתלמות כללי

ליום 31 בדצמבר 2016									
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח									
-	21,851	8,205	11,002	5,290	9,416	17,184	72,948	33,689	106,637
-	24,339	317	6,013	11,484	-	162	42,315	15,053	57,368
-	19,764	9,608	5,314	902	-	15	35,603	15,868	51,471
-	-	-	14,172	1,245	-	3,139	18,556	43,357	61,913
-	-	-	-	58,518	-	-	58,518	-	58,518
-	122,585	169,865	66,739	68,660	-	113,522	541,371	275,039	816,410
-	-	6,639	16,477	10,667	-	25,378	59,161	19,235	78,396
1,024,616	462,582	398,327	21,427	1,758	20,366	989,838	2,918,914	558	2,919,472
-	-	1,306	35,684	15,024	-	4,237	56,251	-	56,251
3,019	90,377	19,186	45,791	12,819	-	49,131	220,323	22,877	243,200
1,027,635	741,498	613,453	222,619	186,367	29,782	1,202,606	4,023,960	425,676	4,449,636
סך הכל									

הראל השתלמות אג"ח עד 20%
מניות

ליום 31 בדצמבר 2016									
סך הכל	נגזרים במונחי זלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
34,659	7,502	27,157	3,352	7,722	1,178	2,450	1,842	10,613	-
25,525	3,352	22,173	129	-	8,764	1,339	75	11,866	-
20,182	3,534	16,648	8	-	201	1,183	5,908	9,348	-
27,214	-	27,214	-	-	27,214	-	-	-	-
248,784	61,248	187,536	41,361	-	16,999	17,342	53,417	58,417	-
24,666	4,283	20,383	11,070	-	4,226	3,670	1,417	-	-
1,138,392	91	1,138,301	365,902	8,263	671	4,876	87,530	187,174	483,885
16,343	-	16,343	1,210	-	6,908	7,946	279	-	-
97,597	14,750	82,847	15,101	-	5,710	13,354	4,031	43,177	1,474
1,633,362	94,760	1,538,602	438,133	15,985	71,871	52,160	154,499	320,595	485,359

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

**הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול
לאוכלוסיית יעד)**

ליום 31 בדצמבר 2016								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
2,006	936	1,070	215	147	306	5	397	-
828	-	828	-	19	551	18	240	-
1,299	418	881	-	280	167	5	429	-
1,043	441	602	1	25	148	84	344	-
1,719	1,204	515	86	35	394	-	-	-
1,237	-	1,237	-	1,237	-	-	-	-
17,511	7,639	9,872	835	1,764	1,854	3,331	2,088	-
2,054	534	1,520	558	319	458	185	-	-
48,799	16	48,783	15,150	21	562	10,410	6,570	16,070
1,307	-	1,307	1	279	991	36	-	-
3,712	635	3,077	136	235	720	503	1,430	53
81,515	11,823	69,692	16,982	4,361	6,151	14,577	11,498	16,123

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל השתלמות מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
10,224	6,552	3,672	447	1,029	2,140	46	10	-
4,202	-	4,202	2	136	3,861	187	16	-
5,126	2,926	2,200	1	982	1,169	46	2	-
5,235	3,086	2,149	-	175	1,033	859	82	-
12,042	8,432	3,610	612	242	2,756	-	-	-
115,679	53,488	62,191	6,629	11,678	12,979	30,875	30	-
11,030	3,741	7,289	706	1,501	3,204	1,878	-	-
202,357	426	201,931	38,127	2,022	5,533	104,908	670	50,671
7,630	-	7,630	7	314	6,940	369	-	-
16,484	4,449	12,035	404	1,379	5,046	5,085	121	-
390,009	83,100	306,909	46,935	19,458	44,661	144,253	931	50,671

בריטניה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016									
סך הכל	נגזרים במונחי זלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח									
25,310	3,065	22,245	3,167	5,860	481	1,001	2,611	9,125	-
18,368	1,370	16,998	97	-	6,076	547	56	10,222	-
14,154	1,442	12,712	7	-	82	483	4,127	8,013	-
25,132	-	25,132	-	-	25,132	-	-	-	-
155,342	25,017	130,325	30,069	-	10,609	6,070	33,040	50,537	-
18,571	1,751	16,820	11,076	-	3,675	1,499	570	-	-
1,117,897	31	1,117,866	366,890	8,967	620	2,262	39,327	163,353	536,447
77,401	6,023	71,378	12,398	-	10,276	8,701	1,840	36,892	1,271
<u>1,452,175</u>	<u>38,699</u>	<u>1,413,476</u>	<u>423,704</u>	<u>14,827</u>	<u>56,951</u>	<u>20,563</u>	<u>81,571</u>	<u>278,142</u>	<u>537,718</u>

בריטניה

צרפת

גרמניה

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

אחר

סך הכל

הראל השתלמות מסלול חו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016								
סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	תעודות של	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
632	-	632	-	-	-	-	632	-
2,454	672	1,782	231	106	220	-	1,225	-
946	-	946	-	14	396	-	536	-
3,102	300	2,802	-	1,295	120	-	1,387	-
1,425	318	1,107	(1)	18	106	-	984	-
560	-	560	-	560	-	-	-	-
699	41	658	1	13	29	-	615	-
1,234	865	369	61	25	283	-	-	-
3,611	-	3,611	-	3,611	-	-	-	-
877	77	800	-	4	58	-	738	-
1,426	-	1,426	-	-	-	-	1,426	-
18,829	5,488	13,341	2,091	1,101	2,859	679	6,611	-
1,031	384	647	198	120	329	-	-	-
11,898	(62)	11,960	5,963	-	-	5	1,201	4,791
1,518	-	1,518	-	806	712	-	-	-
1,532	339	1,193	43	33	431	-	512	174
51,774	8,422	43,352	8,587	7,706	5,543	684	15,867	4,965

סך הכל

**הראל השתלמות מסלול
שקלי**

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות אלפי ש"ח	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
285,638	285,638	34,099	109	-	9,562	241,868	ישראל
359	359	66	-	14	279	-	אחר
<u>285,997</u>	<u>285,997</u>	<u>34,165</u>	<u>109</u>	<u>14</u>	<u>9,841</u>	<u>241,868</u>	סך הכל

**הראל השתלמות אג"ח
ללא מניות**

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
1,207	-	1,207	560	-	-	647	-	בריטניה
1,229	-	1,229	-	508	-	721	-	צרפת
1,571	-	1,571	-	1,571	-	-	-	לוקסמבורג
5,689	-	5,689	543	-	1,293	3,853	-	ארצות הברית
870	-	870	551	319	-	-	-	אירופה
68,582	-	68,582	20,628	71	25	11,314	36,544	ישראל
3,912	-	3,912	10	686	-	3,126	90	אחר
<u>83,060</u>	<u>-</u>	<u>83,060</u>	<u>22,292</u>	<u>3,155</u>	<u>1,318</u>	<u>19,661</u>	<u>36,634</u>	סך הכל

הראל השתלמות מסלול כהלכה

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	אגרות חוב ממשלתיות	
1,100	1,100	-	-	-	צרפת
2,201	2,150	51	51	-	יפן
12,115	10,415	1,700	1,700	-	ארצות הברית
93,322	11,023	82,299	6,163	76,136	ישראל
3,228	2,857	371	371	-	אחר
<u>111,966</u>	<u>27,545</u>	<u>84,421</u>	<u>8,285</u>	<u>76,136</u>	סך הכל

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות	
אלפי ש"ח								
90	-	90	-	-	-	90	-	ברזיל
181	-	181	1	-	-	180	-	בריטניה
92	-	92	-	-	-	92	-	סין
200	-	200	-	-	-	200	-	צרפת
162	-	162	-	-	-	162	-	גרמניה
87	-	87	-	-	-	87	-	איטליה
421	-	421	-	421	-	-	-	לוקסמבורג
105	-	105	-	-	-	105	-	ספרד
215	-	215	-	-	-	215	-	שוויץ
1,151	-	1,151	145	-	-	1,006	-	ארצות הברית
110	-	110	-	110	-	-	-	שווקים מתעוררים
5,329	-	5,329	657	26	20	4,520	106	ישראל
282	-	282	7	79	-	171	25	אחר
8,425	-	8,425	810	636	20	6,828	131	סך הכל

ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת וביאור 17א בדוח הכספי של הקופה.

ז. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה	גורמי סיכון	
√			סיכונים שוק	סיכונים מקרו
√			האטה כלכלית בישראל	
√			סיכונים אשראי	
	√		סיכון מחירי נכסים אחרים	
√			שינויים רגולטוריים	סיכונים ענפיים
√			סיכון נזילות	
	√		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

באוקטובר 2016, עקב שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל והשתלמות בע"מ, לרבות הקרן, לניהולה של החברה. להרחבה בנושא ראה ביאור 1ג בדוחות הכספיים של קרן ההשתלמות. במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי ליידינר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל השתלמות (להלן: "קרן ההשתלמות") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן ההשתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן ההשתלמות למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן ההשתלמות; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן ההשתלמות, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן ההשתלמות והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל השתלמות (להלן: "קרן השתלמות") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן ההשתלמות וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן ההשתלמות למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קרן השתלמות; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן השתלמות, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן השתלמות והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן ההשתלמות; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקרן ההשתלמות.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלה, בפקוח הדירקטוריון, של הראל קרן השתלמות (להלן: "קרן ההשתלמות") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של קרן ההשתלמות על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 19 במרס 2017

הראל השתלמות

קרן השתלמות מסלולית

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2 דוח רואי החשבון המבקרים

3 דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4 דוח על המצב הכספי

7 דוח הכנסות והוצאות

11 דוח על השינויים בזכויות העמיתים

15 ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל השתלמות

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל השתלמות (הראל השתלמות כללי, הראל השתלמות מסלול שקלי, הראל השתלמות מסלול מניות, הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות, הראל השתלמות אג"ח ללא מניות, הראל השתלמות מסלול חו"ל, הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות, הראל השתלמות לטווח ארוך, הראל השתלמות מסלול כהלכה והראל השתלמות אג"ח קונצרני) (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרץ 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל השתלמות בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל השתלמות (הראל השתלמות כללי, הראל השתלמות מסלול שקלי, הראל השתלמות מסלול מניות, הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות, הראל השתלמות אג"ח ללא מניות, הראל השתלמות מסלול חו"ל, הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות, הראל השתלמות לטווח ארוך, הראל השתלמות מסלול כהלכה והראל השתלמות אג"ח קונצרני) (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2016	2015 (*)		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
236,568	452,349		רכוש שוטף
21,590	49,585	4	מזומנים ושווי מזומנים
258,158	501,934		חייבים ויתרות חובה
2,447,383	3,701,944	5	השקעות פיננסיות
955,592	1,534,127	6	נכסי חוב סחירים
691,122	1,009,051	7	נכסי חוב שאינם סחירים
691,238	1,072,908	8	מניות
4,785,335	7,318,030		השקעות אחרות
			סך כל השקעות פיננסיות
43,738	60,594	9	נדל"ן להשקעה
5,087,231	7,880,558		סך כל הנכסים
21,435	22,664	10	זכאים ויתרות זכות
5,065,796	7,857,894		זכויות העמיתים
5,087,231	7,880,558		סך כל ההתחייבויות

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג(1).

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוגי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות אג"ח סה"כ	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
452,349	688	7,093	4,541	13,577	4,539	82,239	33,625	4,221	59,643	242,183
49,585	57	439	583	146	571	6,289	3,100	732	9,149	28,519
501,934	745	7,532	5,124	13,723	5,110	88,528	36,725	4,953	68,792	270,702
3,701,944	6,955	76,136	53,967	250,296	20,671	776,332	51,508	25,811	763,301	1,676,967
1,534,127	51	-	18,669	22,138	3,049	312,229	7,775	12,374	342,981	814,861
1,009,051	-	-	-	14	684	81,571	144,253	14,577	154,499	613,453
1,072,908	698	1,014	5,476	499	14,071	144,050	67,583	12,188	197,262	630,067
7,318,030	7,704	77,150	78,112	272,947	38,475	1,314,182	271,119	64,950	1,458,043	3,735,348
60,594	-	-	-	-	-	14,827	-	-	15,985	29,782
7,880,558	8,449	84,682	83,236	286,670	43,585	1,417,537	307,844	69,903	1,542,820	4,035,832
22,664	24	261	176	673	233	4,061	935	211	4,218	11,872
7,857,894	8,425	84,421	83,060	285,997	43,352	1,413,476	306,909	69,692	1,538,602	4,023,960
7,880,558	8,449	84,682	83,236	286,670	43,585	1,417,537	307,844	69,903	1,542,820	4,035,832
רכוש שוטף										
מזומנים ושווי מזומנים										
חייבים ויתרות חובה										
השקעות פיננסיות										
נכסי חוב סחירים										
נכסי חוב שאינם סחירים										
מניות										
השקעות אחרות										
סך כל השקעות פיננסיות										
נדל"ן להשקעה										
סך כל הנכסים										
זכאים ויתרות זכות										
זכויות העמיתים										
סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים										
רם גבל סמנכ"ל כספים			דודי לידנר מנכ"ל			מישל סיבוני יו"ר הדירקטוריון				

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017.
הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניית אלפי ש"ח
236,568	3,703	9,288	3,250	58,523	24,977	136,827
21,590	5	11	169	1,699	3,611	16,095
258,158	3,708	9,299	3,419	60,222	28,588	152,922
2,447,383	53,860	225,554	29,587	695,385	65,805	1,377,192
955,592	7,263	20,965	3,397	280,116	7,133	636,718
691,122	-	-	2,233	75,575	129,456	483,858
691,238	4,983	994	5,665	124,350	59,585	495,661
4,785,335	66,106	247,513	40,882	1,175,426	261,979	2,993,429
43,738	-	-	-	15,025	-	28,713
5,087,231	69,814	256,812	44,301	1,250,673	290,567	3,175,064
21,435	162	597	135	4,562	1,717	14,262
5,065,796	69,652	256,215	44,166	1,246,111	288,850	3,160,802
5,087,231	69,814	256,812	44,301	1,250,673	290,567	3,175,064

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים

חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

השקעות אחרות

סך כל השקעות פיננסיות

נדל"ן להשקעה

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014 (*)	2015 (*)	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

ביאור

הכנסות (הפסדים)**ממזומנים ושווי מזומנים****מה שקעות:**

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

690	(875)	(2,812)
44,690	(4,104)	39,303
27,426	39,837	39,936
36,461	53,890	72,609
64,440	16,810	108,481
1,995	3,425	(224)
175,012	109,858	260,105

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

175,702	108,983	257,293
41,255	45,498	60,755
4,206	5,079	8,045
64	140	117
42	95	1,211
114	122	205

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות על הוצאות לשנה**

45,681	50,934	70,333
130,021	58,049	186,960

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(875)	(13)	1	(25)	(212)	(246)	(380)
(4,104)	278	5,712	(38)	(1,694)	42	(8,404)
39,837	329	842	106	11,770	152	26,638
53,890	-	2	236	13,766	7,245	32,641
16,810	(63)	(163)	42	616	1,253	15,125
3,425	-	-	-	1,258	-	2,167
109,858	544	6,393	346	25,716	8,692	68,167
108,983	531	6,394	321	25,504	8,446	67,787
45,498	660	2,535	362	11,121	2,525	28,295
5,079	35	61	30	1,008	324	3,621
140	2	3	1	15	11	108
95	10	-	12	8	3	62
122	1	1	1	33	-	86
50,934	708	2,600	406	12,185	2,863	32,172
58,049	(177)	3,794	(85)	13,319	5,583	35,615

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות**הוצאות**

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות**עודף הכנסות (הפסדים)**

על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הכנסות (הפסדים)
ממזומנים ושווי מזומנים
מהשקעות:
מנכסי חוב סחירים
מנכסי חוב שאינם סחירים
ממניות
מהשקעות אחרות
מנדל'ין להשקעה
סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות
דמי ניהול
הוצאות ישירות
ביטוח חיים
מסים
אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות ל

10

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
3,637,683	4,455,214	5,065,796	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
692,483	811,382	1,131,808	תקבולים מדמי גמולים
267,360	303,400	429,626	תשלומים לעמיתים
429,696	335,525	705,701	העברות צבירה לקופה
111,489	149,213	202,954	העברות מקופות גמל
			העברות בין מסלולים
167,309	290,974	309,586	העברות צבירה מהקופה
111,489	149,213	202,954	העברות לקופות גמל
			העברות בין מסלולים
262,387	44,551	396,115	העברות צבירה, נטו
-	-	1,506,841	קבלת נכסים נטו מקופת גמל (*)
130,021	58,049	186,960	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
4,455,214	5,065,796	7,857,894	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול ללא מניות	הראל השתלמות מסלול בהלכה	הראל השתלמות קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,160,802	-	-	288,850	1,246,111	44,166	256,215	69,652	-	-	5,065,796
זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה										
714,885	163,424	5,875	44,500	134,962	5,219	34,226	8,282	19,213	1,222	1,131,808
תקבולים מדמי גמולים										
224,069	68,950	4,494	17,342	79,994	2,989	23,889	3,787	3,719	393	429,626
תשלומים לעמיתים										
417,780	96,575	1,199	12,579	138,380	902	26,370	7,003	3,690	1,223	705,701
העברות צבירה לקופה										
48,349	27,678	1,639	17,525	44,685	3,950	35,141	17,311	3,753	2,923	202,954
העברות מקופות גמל										
העברות בין מסלולים										
142,831	62,653	2,794	18,156	60,119	2,303	15,138	3,462	1,749	381	309,586
העברות צבירה מהקופה										
57,879	21,533	3,899	32,615	36,988	7,012	27,122	12,747	2,105	1,054	202,954
העברות לקופות גמל										
העברות בין מסלולים										
265,419	40,067	(3,855)	(20,667)	85,958	(4,463)	19,251	8,105	3,589	2,711	396,115
העברות צבירה, נטו										
-	1,367,409	69,928	-	-	-	-	-	64,772	4,732	1,506,841
קבלת נכסים נטו מקופת גמל (*)										
106,923	36,652	2,238	11,568	26,439	1,419	194	808	566	153	186,960
עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות										
4,023,960	1,538,602	69,692	306,909	1,413,476	43,352	285,997	83,060	84,421	8,425	7,857,894
סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה										

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג(1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015							
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,590,469	247,157	1,257,720	38,362	252,855	68,651	4,455,214	
575,125	42,652	146,255	5,577	33,189	8,584	811,382	תקבולים מדמי גמולים
178,676	12,317	74,837	3,471	31,104	2,995	303,400	תשלומים לעמיתים
260,195	17,298	38,757	7,195	8,482	3,598	335,525	העברות צבירה לקופה
66,593	25,971	21,441	7,541	22,572	5,095	149,213	העברות מקופות גמל העברות בין מסלולים
147,416	15,773	104,914	4,897	12,939	5,035	290,974	העברות צבירה מהקופה
41,103	21,721	51,630	6,056	20,634	8,069	149,213	העברות לקופות גמל העברות בין מסלולים
138,269	5,775	(96,346)	3,783	(2,519)	(4,411)	44,551	העברות צבירה, נטו
35,615	5,583	13,319	(85)	3,794	(177)	58,049	עודף הכנסות (הפסדים) על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
3,160,802	288,850	1,246,111	44,166	256,215	69,652	5,065,796	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,011,651	202,758	1,086,695	30,735	238,920	66,924	3,637,683	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
454,112	35,885	153,518	5,552	34,842	8,574	692,483	תקבולים מדמי גמולים
159,959	10,818	68,186	2,275	20,848	5,274	267,360	תשלומים לעמיתים
262,527	16,469	126,853	3,128	15,617	5,102	429,696	העברות צבירה לקופה
49,221	19,063	21,765	5,889	12,141	3,410	111,489	העברות מקופות גמל העברות בין מסלולים
83,047	9,058	54,056	3,970	12,567	4,611	167,309	העברות צבירה מהקופה
28,595	19,296	33,268	1,446	22,837	6,047	111,489	העברות לקופות גמל העברות בין מסלולים
200,106	7,178	61,294	3,601	(7,646)	(2,146)	262,387	העברות צבירה, נטו
84,559	12,154	24,399	749	7,587	573	130,021	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
2,590,469	247,157	1,257,720	38,362	252,855	68,651	4,455,214	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל קרן השתלמות (להלן - "הקופה") הינה קרן השתלמות מסלולית המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2016, כוללת אחד עשרה מסלולים:

- (1) הראל השתלמות כללי.
- (2) הראל השתלמות מסלול מניות (לשעבר - הראל השתלמות נץ (מניית)).
- (3) הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות (לשעבר - מסלול הראל שלדג (עד 10% מניות)).
- (4) הראל השתלמות מסלול שקלי.
- (5) הראל השתלמות אג"ח ללא מניות (לשעבר - הראל השתלמות אג"ח).
- (6) הראל השתלמות מסלול חו"ל (לשעבר - הראל השתלמות ניבה (עד 20% מניות)).
- (7) הראל השתלמות אג"ח עד 20% (לשעבר - הראל גילעד השתלמות כללי) (ראה ג(1) להלן).
- (8) הראל השתלמות לטווח ארוך (לשעבר - הראל גילעד השתלמות כללי 2) (ראה ג(1) להלן).
- (9) הראל השתלמות מסלול כהלכה (לשעבר - הראל גילעד השתלמות כהלכה) (ראה ג(1) להלן).
- (10) הראל השתלמות אג"ח קונצרני (לשעבר - הראל גילעד השתלמות אג"ח) (ראה ג(1) להלן).
- (11) הראל השתלמות מסלול כללי פאסיבי (מסלול חדש לא פעיל).

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ. לשינוי מבני בחברה המנהלת ראה סעיף ג' להלן.

ג. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

(1) ביום 28 ביוני 2015 התקבל אישור של דירקטוריון הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל") ודירקטוריון הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - "הראל עתידית") למיזוגה של הראל עתידית לתוך הראל גמל, תוך חיסולה ללא פירוק. המיזוג כאמור, אושר על ידי בית המשפט ביום 26 בנובמבר 2015, על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ביום 27 בדצמבר 2015 ועל ידי רשם החברות ביום 31 בדצמבר 2015.

בהתאם לכך, ביום 1 בינואר 2016, מוזגה הראל עתידית לתוך הראל גמל, תוך חיסולה ללא פירוק, וקופת הגמל הראל גילעד השתלמות (קופה בניהולה של הראל עתידית) מוזגה, מיזוג טכני, לתוך הקופה.

להלן מסלולי קופת גילעד השתלמות שמוזגו מיזוג טכני כאמור לתוך הקופה:

- (1) הראל גילעד השתלמות כללי, להלן "הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות".
- (2) הראל גילעד השתלמות כללי 2, להלן "הראל השתלמות לטווח ארוך".
- (3) הראל גילעד השתלמות כהלכה, להלן "הראל השתלמות מסלול כהלכה".
- (4) הראל גילעד השתלמות אג"ח, להלן "הראל השתלמות אג"ח קונצרני".

העברת הזכויות כאמור התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוגים לא היתה פגיעה בעמיתי הקופה המתמוזגת ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל גמל.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 3, בדבר מיזוג טכני.

(2) בהמשך לאישור דירקטוריון הראל גמל ודירקטוריון חברת הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר 2016 מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ") וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקופות המתמוזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל.

ביאור 1- כללי (המשך)

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, ועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ו. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קרן השתלמות.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון- רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח ובהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפירסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס 2017.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) יום העסקים האחרון בישראל לשנת 2016 הינו 29 בדצמבר 2016 (שנה קודמת - 31 בדצמבר 2015). לפיכך, התשואה שנוקפה לחשבונות העמיתים חושבה ליום 29 בדצמבר 2016. הפרשי מטבע ושערי ניירות ערך בחו"ל ממועד זה ועד תום שנת הדוח אינם מהותיים.
- (2) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (4) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (5) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי הוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות היוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (6) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (7) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (8) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (9) אופציות בלתי סחירות - מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (10) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (11) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (12) נדל"ן להשקעה - לפי שווי הוגן על בסיס הערכת שמאי נדל"ן להשקעה המבוצע לכל הפחות אחת לשנה, למעט לגבי נכסים שנרכשו בשנת הדוח המוצגים לפי מחיר העסקה.
- (13) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (14) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (15) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX מוצג יחד עם הנכס, למעט אם הגיע מועד התשלום וטרם שולם.
- (16) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות - חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (5).

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

א. בסיס הערכת נכסים (המשך)

(17) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.10)	(0.90)	(0.30)	שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)
12.04	0.33	(1.46)	שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - מיזוג טכני

להלן נתוני פרופורמה בגין דוחות על המצב הכספי, דוחות הכנסות והוצאות ודוחות על השינויים בזכויות העמיתים, בהנחה כי המיזוג הטכני מיום 1 בינואר 2016, כאמור בביאור 1ג(1), של קופת גילעד השתלמות, על כל מסלוליה, לתוך הקופה, היה משתקף בדוחות כאמור בכל תקופות הדיווח הקודמות.

(1) דוחות על המצב הכספי פרופורמה

נתוני פרופורמה	
ליום 31 בדצמבר 2015	
(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	
280,994	רכוש שוטף
27,324	מזומנים ושווי מזומנים
308,318	חייבים ויתרות חובה
3,234,691	השקעות פיננסיות
1,274,160	נכסי חוב סחירים
848,225	נכסי חוב שאינם סחירים
873,562	מניות
6,230,638	השקעות אחרות
	סך כל השקעות פיננסיות
60,662	נדל"ן להשקעה
6,599,618	סך כל הנכסים
26,981	זכאים ויתרות זכות
6,572,637	זכויות העמיתים
6,599,618	סך כל ההתחייבויות

ביאור 3 - מיזוג טכני (המשך)

(2) דוחות הכנסות והוצאות פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2014	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
952	(916)
60,187	(5,671)
35,751	53,255
46,461	69,488
79,790	21,976
2,695	4,944
224,884	143,992
225,836	143,076
52,155	57,314
5,467	6,528
77	166
140	142
159	164
57,998	64,314
167,838	78,762

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

מנדל"ן להשקעה

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

ביטוח חיים

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

(3) דוחות על השינויים בזכויות העמיתים פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,801,663	5,871,843
883,728	1,006,916
336,287	364,491
590,081	385,210
117,972	155,048
235,180	405,603
117,972	155,048
354,901	(20,393)
167,838	78,762
5,871,843	6,572,637

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תקבולים מדמי גמולים

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

ביאור 4 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 20% מניות	הראל השתלמות לסווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,699	888	57	277	669	6	56	54	-	22	4,728
179	48	4	61	20	-	-	2	-	-	314
478	382	-	-	291	-	-	-	-	-	1,151
441	141	102	28	128	28	4	16	-	-	888
16,834	4,563	468	2,734	2,374	537	-	131	439	35	28,115
7,888	3,076	101	-	2,807	-	86	380	-	-	14,338
-	51	-	-	-	-	-	-	-	-	51
28,519	9,149	732	3,100	6,289	571	146	583	439	57	49,585

ריבית ודיבידנד לקבל (*)

מוסדות

סכומים לקבל בגין נדל"ן

חייבים בגין השקעות (*)

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין משכנתאות

אחרים

סך הכל חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2015						
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
848	109	164	21	11	11	1
92	35	11	-	-	-	-
35	-	15	-	-	-	-
14,875	3,457	1,467	148	-	-	-
245	10	42	-	-	-	4
16,095	3,611	1,699	169	11	5	21,590

ריבית ודיבידנד לקבל (*)

מוסדות

סכומים לקבל בגין נדל"ן

בטחונות בגין פעילות בנגזרים

חייבים בגין השקעות (*)

סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה ביאור 15, בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 5 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,027,635	485,359	16,123	50,671	537,718	4,965	241,868	36,634	76,136	2,477,240
646,840	276,896	9,635	670	237,853	15,698	8,396	17,330	-	1,220,142
2,492	1,046	53	167	761	8	32	3	-	4,562
649,332	277,942	9,688	837	238,614	15,706	8,428	17,333	-	1,224,704
1,676,967	763,301	25,811	51,508	776,332	20,671	250,296	53,967	76,136	3,701,944

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
863,924	64,833	517,417	14,089	221,248	30,263	1,711,774
510,889	775	177,367	15,483	4,274	23,594	732,382
2,379	197	601	15	32	3	3,227
513,268	972	177,968	15,498	4,306	23,597	735,609
1,377,192	65,805	695,385	29,587	225,554	53,860	2,447,383

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
92,160	42,653	1,806	92	39,528	161	1,413	2,328	4	180,145
6	-	4	2	-	-	-	-	-	12
16,593	9,809	315	-	6,452	20	-	265	-	33,454
179,402	55,214	3,799	7,466	51,527	2,057	14,697	2,901	47	317,110
526,700	235,305	6,450	215	214,722	811	6,028	13,175	-	1,003,406
814,861	342,981	12,374	7,775	312,229	3,049	22,138	18,669	51	1,534,127

אגרות חוב קונצרניות :
 שאינן ניתנות להמרה
 שניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לעמיתים
 הלוואות לאחרים
 סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים (*)

(*) השווי הוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת :

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	סה"כ
שווי	שווי	שווי	שווי
הוגן	הוגן	הוגן	הוגן
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,525	2,525	112	111
55	56	2,693	2,691

הלוואות

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות מסלול מניות סה"כ	הראל השתלמות מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניות אלפי ש"ח	הראל השתלמות מסלול מניות אלפי ש"ח
145,455	1,019	1,426	292	46,863	157	95,698
14	-	-	-	-	8	6
30,373	41	1	20	7,830	3	22,478
186,135	2,083	10,109	2,047	39,158	6,638	126,100
593,615	4,120	9,429	1,038	186,265	327	392,436
955,592	7,263	20,965	3,397	280,116	7,133	636,718

אגרות חוב קונצרניות :
 שאינן ניתנות להמרה
 שניתנות להמרה
 פקדונות בבנקים
 הלוואות לעמיתים
 הלוואות לאחרים
**סך הכל נכסי חוב שאינם
 סחירים (*)**

(*) השווי הוגן של נכסי חוב לא סחירים שהוצגו בעלות מתואמת :

ליום 31 בדצמבר 2015

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות		הראל השתלמות כללי	
ערך בספרים	שווי הוגן	ערך בספרים	שווי הוגן
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
118	122	3,263	3,263

הלוואות

ביאור 7 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2016							
הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל
סה"כ	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
844,869	14	684	46,452	144,238	14,572	113,785	525,124
164,182	-	-	35,119	15	5	40,714	88,329
1,009,051	14	684	81,571	144,253	14,577	154,499	613,453

מניות סחירות
מניות לא סחירות
סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2015				
הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות מסלול חו"ל
סה"כ	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
574,453	2,233	39,719	129,382	403,119
116,669	-	35,856	74	80,739
691,122	2,233	75,575	129,456	483,858

מניות סחירות
מניות לא סחירות
סך הכל מניות

השקעות החברה בנדל"ן מחוץ לישראל מתבצעות באמצעות חברות ושותפויות מחוץ לישראל ולפיכך השקעות אלה מסווגות בסעיף מניות לא סחירות.

ביאור 8 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016

הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
222,619	52,160	6,151	44,661	20,563	5,543	-	1,318	-	20	353,035
186,367	71,871	4,361	19,458	56,951	7,706	109	3,155	-	636	350,614
2,429	541	68	472	221	49	-	-	616	-	4,396
1,163	438	11	1	363	-	-	17	-	13	2,006
326	70	9	92	28	-	-	-	164	-	689
254	54	7	71	22	-	-	-	-	-	408
413,158	125,134	10,607	64,755	78,148	13,298	109	4,490	780	669	711,148
השקעות אחרות סחירות										
תעודות סל										
קרנות נאמנות										
מכשירים נגזרים										
מוצרים מובנים										
אופציות										
אחרות										
השקעות אחרות שאינן סחירות										
קרנות השקעה וקרנות הון סיכון										
מכשירים נגזרים										
מוצרים מובנים										
אחרות										
194,633	65,211	1,111	1,756	58,249	94	-	493	-	-	321,547
13,087	4,085	387	933	4,650	585	233	157	234	29	24,380
9,180	2,831	82	138	3,003	94	157	336	-	-	15,821
9	1	1	1	-	-	-	-	-	-	12
216,909	72,128	1,581	2,828	65,902	773	390	986	234	29	361,760
630,067	197,262	12,188	67,583	144,050	14,071	499	5,476	1,014	698	1,072,908
סך הכל השקעות אחרות										

ביאור 8 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2015						
הראל השתלמות מסלול מניות סה"כ	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
השקעות אחרות סחירות						
246,759	1,343	-	3,325	17,964	42,994	181,133
207,307	2,850	17	1,975	49,738	14,927	137,800
4,048	-	-	37	297	700	3,014
1,366	46	-	44	225	1	1,050
76	-	-	-	5	18	53
938	-	-	3	63	217	655
460,494	4,239	17	5,384	68,292	58,857	323,705
השקעות אחרות שאינן סחירות						
194,791	480	-	95	45,505	288	148,423
11,690	107	80	59	3,374	413	7,657
23,536	157	897	127	7,024	1	15,330
161	-	-	-	30	-	131
566	-	-	-	125	26	415
230,744	744	977	281	56,058	728	171,956
691,238	4,983	994	5,665	124,350	59,585	495,661
סך הכל השקעות אחרות						

ביאור 8 - השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	הראל השתלמות סה"כ	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
430,193	95,759	11,948	84,004	39,108	8,481	-	28,237	-	697,730	מניות
17,975	7,499	323	-	10,515	33	-	699	1	37,672	מדד
(561,860)	(240,016)	(11,557)	(50,224)	(176,972)	(3,388)	(2,221)	(10,460)	(2,511)	(1,049,805)	מטבע זר
(1,744)	(890)	31	(16)	(1,040)	-	(325)	(20)	-	(4,070)	ריבית

ליום 31 בדצמבר 2015						
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול כהלכה	הראל השתלמות אג"ח קונצרני	הראל השתלמות סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
368,362	85,947	36,556	3,634	-	-	494,499
3,915	-	5,725	52	-	246	9,938
(558,932)	(54,065)	(192,603)	(7,303)	(3,428)	(10,297)	(826,628)
(2,956)	(25)	(1,654)	(8)	(366)	(18)	(5,027)

ביאור 9 - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 31 בדצמבר 2016				
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות כללי	סה"כ	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות כללי	סה"כ	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
40,139	13,876	26,263	60,662	15,025	16,924	28,713	יתרה ליום 1 בינואר
1,551	382	1,169	3,083	655	397	2,031	רכישות ותוספות
2,048	767	1,281	(3,151)	(853)	(1,336)	(962)	התאמת שווי הוגן
43,738	15,025	28,713	60,594	14,827	15,985	29,782	יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהוונים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחזקות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שווים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאמידת תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהוונים בשיעור היוון 2.59% לנדל"ן חו"ל ושיעורי היוון שבין 6.5% ל-9% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

אומדן השווי ההוגן יגדל באם שיעור ההיוון של תזרימי המזומנים יקטן, ויקטן באם שיעור התפוסה יקטן. הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

ג. לעניין התקשרויות לרכישת נדל"ן להשקעה ולחכירה של נדל"ן להשקעה ראה ביאור 17 (ב2).

ביאור 9 - נדל"ן להשקעה (המשך)

ד. להלן פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקופה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום		ליום 31 בדצמבר	
תקופת החכירה		2016	2015
בשנים		אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
בבעלות בחכירה מהוונת	2037 ואילך	29,936	23,460
		30,658	20,278

(*) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 בדצמבר 2015 הינם בסך של 13,133 אלפי ש"ח ובסך של 7,953 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059, בהתאמה.

מקרקעין ברחוב קרית נורדאו נתניה, שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2016 וליום 31 בדצמבר 2015 הינם בסך של 17,525 אלפי ש"ח ובסך של 12,325 אלפי ש"ח, בהתאמה, חכורה בחכירה מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2037.

ה. חלק מהקרקעות בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

ביאור 10 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2016										
הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חז"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול הראל	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות מסלול כללי
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,828	920	56	207	940	30	210	60	74	5	5,330
264	27	3	9	52	2	10	11	-	-	378
8,543	3,185	150	717	2,991	201	450	95	186	19	16,537
193	74	2	-	67	-	2	9	-	-	347
44	12	-	2	11	-	1	1	1	-	72
11,872	4,218	211	935	4,061	233	673	176	261	24	22,664

חברה מנהלת
מוסדות
התחייבויות בגין נגזרים
זכאים בגין השקעות
אחרים

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2015						
הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות מסלול חז"ל	הראל השתלמות מסלול שקלי	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	הראל השתלמות מסלול הראל	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,448	208	912	31	209	54	3,862
296	11	87	7	5	3	409
11,478	1,497	3,552	96	382	105	17,110
40	1	11	1	1	-	54
14,262	1,717	4,562	135	597	162	21,435

חברה מנהלת
מוסדות
התחייבויות בגין נגזרים
אחרים

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 11 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
31,595	28,295	24,347
10,563	-	-
681	-	-
2,435	2,525	2,233
11,018	11,121	11,119
351	362	320
2,581	2,535	2,557
697	660	679
795	-	-
39	-	-
60,755	45,498	41,255

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים:

הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל השתלמות לטווח ארוך (*)

הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*)

סך הכל הוצאות דמי ניהול

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2015	2014
%	%	%
2.00	2.00	2.00
0.90	0.98	1.06
0.74	0.77	0.79
1.00	1.06	1.21
0.86	0.92	0.99
0.84	0.89	0.93
0.84	0.89	0.92
0.92	1.01	1.05
0.90	0.96	0.98
1.07	1.08	1.14
0.62	0.53	0.45

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:

הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל השתלמות לטווח ארוך (*)

הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*)

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ביאור 12 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.017	0.016	0.014	624	699	893	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.006	0.004	202	255	275	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.002	0.001	54	78	46	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.030	0.044	0.058	1,100	1,989	3,795	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.060	0.045	0.045	2,211	2,035	2,927	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	*-	-	5	9	27	באמצעות תעודת סל
*-	*-	0.001	10	14	82	עמלות אחרות**
0.114	0.113	0.122	<u>4,206</u>	<u>5,079</u>	<u>8,045</u>	סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.019	0.016	0.014	387	433	459	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.006	0.006	0.004	118	154	135	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.002	0.002	0.001	36	53	29	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
						עמלות ניהול חיצוני:
0.042	0.059	0.076	858	1,558	2,411	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.074	0.054	0.051	1,495	1,408	1,633	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
						בגין השקעה בנכסים בישראל
*-	*-	0.001	2	7	17	באמצעות תעודת סל
*-	*-	0.001	8	8	45	עמלות אחרות**
0.143	0.138	0.149	<u>2,904</u>	<u>3,621</u>	<u>4,729</u>	סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	
0.011	152	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.004	54	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
0.001	9	הוצאות בגין השקעות לא סחירות
		עמלות ניהול חיצוני:
0.054	735	בגין השקעה בקרנות השקעה
0.041	563	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
*-	4	בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל
0.001	18	עמלות אחרות**
0.112	<u>1,535</u>	סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה בגין תעודת סל ישראלית.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל השתלמות לטווח ארוך (מסלול לאוכלוסיית יעד)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

ש"ח אלפי	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
12	0.017
3	0.004
32	0.046
45	0.064
1	0.001
1	0.001
94	0.134

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות מסלול מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
70	0.036	90	0.036	74	0.036
14	0.006	18	0.007	13	0.006
6	0.002	1	0.002	1	0.002
218	0.117	214	0.085	238	0.117
3	0.001	1	0.001	2	0.001
311	0.162	324	0.128	328	0.162

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2016	2015	2014	2016	2015	2014
אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח	שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)
118	0.012	117	0.009	130	0.012
45	0.005	62	0.005	59	0.005
8	0.002	24	0.002	17	0.002
606	0.021	426	0.034	237	0.021
386	0.040	372	0.029	438	0.040
2	0.001	1	0.001	1	0.001
16	0.001	6	0.001	1	0.001
1,181	0.080	1,008	0.079	883	0.080

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

הוצאות בגין השקעות לא סחירות

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

בגין השקעה בנכסים בישראל

באמצעות תעודת סל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

הראל השתלמות מסלול חו"ל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.023	0.018	0.023	7	7	10
0.003	0.008	0.009	1	3	4
0.003	0.003	0.002	1	1	1
0.055	0.049	0.133	17	19	59
0.084	0.078	0.167	26	30	74

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות מסלול שקלי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.008	0.018	0.016	20	46	42
0.003	0.006	0.005	7	14	14
*-	*-	-	1	1	-
*-	-	-	1	-	-
0.012	0.024	0.022	29	61	56

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:
עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.009	0.009	0.009	6	6	6
0.006	0.006	0.004	4	4	3
0.004	0.004	0.006	3	3	4
0.034	0.032	0.030	23	22	21
-	-	0.003	-	-	2
0.054	0.051	0.052	36	35	36

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
עמלות אחרות**
סך הכל הוצאות ישירות

הראל השתלמות מסלול כהלכה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.035	23
0.005	3
0.040	26

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה.

ביאור 12 - הוצאות ישירות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.021	1
0.042	2
0.063	3

הראל השתלמות אג"ח קונצרני

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

סך הכל הוצאות ישירות

ביאור 13 - ביטוח חיים

החל מחודש אוגוסט 2013, עמיתי הקופה בעלי חשבון של 10 אלפי ש"ח לפחות או הפקדה חודשית של 500 ש"ח לפחות, מגיל 18 ועד גיל 69 שנים, רשאים להצטרף לביטוח קבוצתי למקרה מוות בגובה של 120 אלפי ש"ח, וזאת בכפוף למילוי הצהרת בריאות (ללא החרגות) ואישורה על ידי החברה המנהלת.

פרמיית הביטוח החודשית הינה בעלות של 7 ש"ח לגילאים 18-49, 17 ש"ח לגילאים 50-59 ו-50 ש"ח לגילאים 60-69. כל הסכומים צמודים למדד יולי 2013. הפרמיה החודשית נגבית מצבירת העמית בקרן.

הביטוח הינו ביטוח קבוצתי וצמוד לקרן ההשתלמות, בעת פדיון או נידוד הקרן, הביטוח בתעריף זה מתבטל. ניתן להמשיך את הביטוח כפוליסת פרט בהתאם לתעריף שיהיה נהוג באותה עת.

ביאור 14 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו				
	2012	2013	2014	2015	2016
באחוזים					
6.72	11.67	10.78	5.09	2.57	3.81
5.75	10.73	8.69	3.92	2.36	3.32
6.61	13.12	9.89	4.38	1.67	4.41
9.36	11.97	20.47	6.91	3.45	4.85
4.90	10.18	6.54	3.15	1.92	2.92
4.90	9.44	6.62	3.34	0.76	4.54
3.94	7.44	4.43	4.31	2.53	1.08
3.54	8.77	4.60	1.82	0.66	2.06
4.58	8.28	7.21	4.41	1.59	1.57
-	-	0.16	1.57	(0.05)	3.82

הראל השתלמות כללי

הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)

הראל השתלמות לטווח ארוך (*)

הראל השתלמות מסלול מניות

הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

הראל השתלמות מסלול חו"ל

הראל השתלמות מסלול שקלי

הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)

הראל השתלמות אג"ח קונצרני (*) (**)

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

(**) המסלול הוקם בחודש יולי 2013 והחל לפעול בחודש נובמבר 2013.

ביאור 15 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(3,862)	(5,330)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
39	762	חייבים בגין השקעות
25	4	ריבית ודיבידנד לקבל
120,825	174,406	מניות
625	1,670	אגרות חוב סחירות
-	51,747	הלוואות
50,973	87,749	קרנות השקעה
168,625	311,008	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 54,222 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
41,255	45,498	60,755	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 16 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016							
הראל השתלמות כללי	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות	הראל השתלמות לטווח ארוך	הראל השתלמות מסלול מניות	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות	הראל השתלמות מסלול חו"ל	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
769	177	23	149	71	20	3	1,212
-	(1)	-	-	-	-	-	(1)
769	176	23	149	71	20	3	1,211

בגין השקעות בניירות ערך זרים
בגין שנים קודמות ואחרות
סך כל הוצאות מסים

ביאור 17 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. חובות מעבידים

חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופה. קיימת אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחוייבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופה האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת הנהלת הקופה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת הנהלת הקופה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

סך חובות המעבידים למיטב ידיעת מנהלי הקופה, הינו :

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,374	3,069	הראל השתלמות כללי
-	621	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)
12	12	הראל השתלמות מסלול מניות
27	27	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
-	-	הראל השתלמות מסלול כהלכה (*)
1,413	3,729	

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ב. התקשרויות

(1) הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה :

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
89,268	129,953	הראל השתלמות כללי
-	36,258	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)
-	87	הראל השתלמות לטווח ארוך (*)
85	82	הראל השתלמות מסלול מניות
24,132	31,575	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות
68	50	הראל השתלמות אג"ח ללא מניות

(2) הקופה התקשרה להשקעה בנכסי נדל"ן. להלן יתרת הסכומים שנותרו להשקעה :

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,976	1,186	הראל השתלמות כללי
-	212	הראל השתלמות אג"ח עד 20% מניות (*)
617	371	הראל השתלמות אג"ח עד 10% מניות

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופת גילעד השתלמות לתוך הקופה ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור 1ג(1).

ביאור 17 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ד. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים, בסך של כ- 107.7 מיליון ש"ח.

הראל קמ"פ

קופה מרכזית לפיצויים מסלולית

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
א.	תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
ב.	מועד הקמת קופת הגמל	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
ד.	שינויים מהותיים בשנת דיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	3
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	4
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
	שינוי במספר העמיתים	4
3.	מידע אודות דמי ניהול	6
	שיעור דמי הניהול	5
4.	ניתוח מדיניות השקעה	7
א.	מדיניות ההשקעה	7
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	7
5.	ניהול סיכונים	9
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	9
ב.	סיכוני נזילות	9
ג.	סיכוני שוק	10
ד.	סיכוני אשראי	13
ה.	סיכונים גיאוגרפיים	22
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	26
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	27
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	27

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל קמ"פ - מסלולית (להלן "הקופה").
- סוג קופת הגמל: קופת גמל מסלולית למטרת פיצויים.
- קוד הקופה: 512267592-00000000000155-0000-000
- סוג העמיתים: מעבידים המפקידים כספי פיצויים.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח ארוך ובינוני. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון, או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת", או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף ו' להלן.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 1997.

לעניין מיזוגים ראה סעיף ו' להלן.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

להלן מספרי המסלולים הכלולים באישור:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
מסלול כללי	512267592-00000000000155-0155-000	1997
מסלול מניות	512267592-00000000000155-0739-000	2001
מסלול אג"ח צמוד מדד	512267592-00000000000155-0741-000	2001
מסלול שקלי	512267592-00000000000155-0742-000	2001
מסלול אג"ח עד 15% מניות	512267592-00000000000155-0743-000	2001

ד. שינויים מהותיים בשנת דיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לעניין מיזוגים ראה סעיף ו' להלן.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

הקופה סגורה להפקדות.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

- ביום 1 בינואר 2016 מוזגה הראל גמל לפיצויים על כל מסלוליה, מיזוג טכני, לתוך הקופה, בעקבותיו הפכה הקופה לקופה מסלולית בת 5 מסלולי השקעה. במסגרת השינוי שונה שמה של הקופה להראל קמ"פ.
- עד ליום 5 באוקטובר 2016 (שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר), נוהלה הקופה על ידי הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל"), חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"). החל ממועד זה ובעקבות שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין של הראל השקעות, וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור ג1 בדוח הכספי של הקופה.
- בחודש אוקטובר 2016 עודכן תקנון ושונה שמה של החברה המנהלת לאור השינוי המבני המפורט לעיל.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח, בגין כל מסלולי הקופה:

מספר חשבונות העמיתים					סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	מיזוג קופות (*)	לתחילת השנה	
1,561	55	66	859	691	מעבידים

* למידע בדבר מיזוג קופות ביום 1 בינואר 2016, ראה ביאור ג1 בדוח הכספי של הקופה.

ב. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר			
2015		2016	
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	מספר חשבונות
באלפי ש"ח		באלפי ש"ח	
194,235	691	396,935	1,561
452	183	911	365

חשבונות לא פעילים (*)

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים
ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

שיעור דמי הניהול

מסלול כללי

עמיתים לא פעילים		דמי ניהול מנכסים :
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	
55	67,841	0%-0.5%
147	62,184	0.5%-1%
76	19,538	1%-1.5%
424	44,737	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 148 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

מסלול מניות

עמיתים לא פעילים		דמי ניהול מנכסים :
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	
1	2	0%-0.5%
16	2,418	0.5%-1%
28	917	1%-1.5%
14	400	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 5 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

מסלול מדד

עמיתים לא פעילים		דמי ניהול מנכסים :
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו	
עמיתים	באלפי ש"ח	
19	10,858	0%-0.5%
65	14,095	0.5%-1%
71	6,265	1%-1.5%
55	1,691	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 4 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

מסלול שקלי**דמי ניהול מנכסים:**

עמיתים לא פעילים	
מספר חשבונות עמיתים	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח
31	28,099
98	38,075
54	8,912
82	6,457

0%-0.5%

0.5%-1%

1%-1.5%

1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 15 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

מסלול אג"ח עד 15% מניות**דמי ניהול מנכסים:**

עמיתים לא פעילים	
מספר חשבונות עמיתים	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח
48	22,595
131	37,230
100	11,762
196	12,859

0%-0.5%

0.5%-1%

1%-1.5%

1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 53 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה ביאור 11 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמוזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמוזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטר במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר – הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו: האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עלית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ-59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לווי, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקופות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקופות לתכנון ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2016					
נכסים נטו (באלפי ש"ח)					
נזילות (בשנים)	מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח צמוד	מסלול שקלי	אג"ח עד 15% מניות
נכסים נזילים	147,206	3,648	26,871	72,344	65,090
מחירי מס"מ של עד שנה	2,064	1	282	463	900
מחירי מעל שנה	41,168	47	5,753	8,352	17,006
אחרים	3,862	41	3	384	1,450
סה"כ	194,300	3,737	32,909	81,543	84,446

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת כאמור. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה עמד על 100% הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2016, כ- 98% מנכסי מסלול מניות, כ- 82% ממסלול אג"ח צמוד מדד, כ- 89% ממסלול שקלי וכ- 75% ממסלול כללי הושקעו בנכסים נזילים.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

מסלול כללי

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	ההצמדה אליו	אלפי ש"ח
66,543	74,037	53,720	194,300
23,189	784	(23,973)	-
89,732	74,821	29,747	194,300

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מסלול מניית

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	ההצמדה אליו	אלפי ש"ח
2,208	63	1,466	3,737
161	-	(161)	-
2,369	63	1,305	3,737

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מסלול מדד

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	ההצמדה אליו	אלפי ש"ח
1,155	31,668	86	32,909
(539)	539	-	-
616	32,207	86	32,909

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא
סך הכל

מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
80,164	-	1,379	81,543
1,339	-	(1,339)	-
81,503	-	40	81,543

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

מסלול אג"ח עד 15% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
29,236	35,787	19,423	84,446
8,313	424	(8,737)	-
37,549	36,211	10,686	84,446

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
+1%	-1%

אחוזים	
2.79	(2.56)
0.14	(0.13)
4.29	(3.96)
3.19	(2.91)
3.25	(2.98)

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי
מסלול מניות
מסלול אג"ח צמוד מדד
מסלול שקלי
אג"ח עד 15% מניות

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

מסלול כללי

ליום 31 בדצמבר 2016	נסחרות במדד				ת"א 100
	נסחרות במדד	מניות היתר	לא סחיר	בחול"ל	סך הכל
%	מסה"ב	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
18.95	4,576	759	-	143	3,674
2.33	562	-	-	-	562
5.63	1,359	580	-	33	746
6.95	1,679	853	-	80	746
19.83	4,787	525	6	367	3,889
15.12	3,650	106	-	254	3,290
18.34	4,429	1,070	-	420	2,939
7.14	1,725	-	-	173	1,552
5.71	1,378	281	-	121	976
100.00	24,145	4,174	6	1,591	18,374

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכלמסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016	נסחרות במדד				ת"א 100
	נסחרות במדד	מניות היתר	לא סחיר	בחול"ל	סך הכל
%	מסה"ב	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
18.56	334	40	-	11	283
2.39	43	-	-	-	43
5.89	106	45	-	3	58
6.83	123	60	-	6	57
20.61	371	34	8	28	301
14.00	252	8	-	20	224
18.83	339	81	-	32	226
7.39	133	-	-	13	120
5.50	99	15	-	9	75
100.00	1,800	283	8	122	1,387

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

מסלול מדד

ליום 31 בדצמבר 2016					
נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	%
ת"א 100	מניות היתר	אלפי ש"ח			מסה"כ
-	-	6	-	6	100.00

ענף משק

מסחר ושרותים

מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016					
נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	%
ת"א 100	מניות היתר	אלפי ש"ח			מסה"כ
-	18	-	-	18	100.00

ענף משק

נדל"ן ובינוי

מסלול אג"ח עד 15% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016					
נסחרות במדד	נסחרות במדד	לא סחיר	בחו"ל	סך הכל	%
ת"א 100	מניות היתר	אלפי ש"ח			מסה"כ
758	30	-	162	950	18.65
116	-	-	-	116	2.28
154	7	-	120	281	5.52
154	17	-	178	349	6.85
800	76	22	109	1,007	19.77
757	53	-	22	832	16.33
607	87	-	221	915	17.96
321	36	-	-	357	7.01
202	25	-	60	287	5.63
3,869	331	22	872	5,094	100.00

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשיה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016														
מסלול כללי			מסלול מניות			מסלול אג"ח צמוד מדד			מסלול שקלי			אג"ח עד 15% מניות		
שאינם			שאינם			שאינם			שאינם			שאינם		
סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ	סה"כ	סחירים	סה"כ
אלפי ש"ח														
72,270	41,788	114,058	640	48	688	25,681	6,022	31,703	64,120	8,815	72,935	41,088	17,245	58,333
16,955	1,444	18,399	-	-	-	-	13	13	1,305	-	1,305	8,375	661	9,036
89,225	43,232	132,457	640	48	688	25,681	6,035	31,716	65,425	8,815	74,240	49,463	17,906	67,369

בארץ
בחו"ל
סך הכל נכסי
חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016				
דירוג מקומי (*)				
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול צמוד מדד	מסלול שקלי	אג"ח עד 15% מניות
אלפי ש"ח				

נכסי חוב סחירים בארץ

55,433	579	23,512	52,765	32,931	אגרות חוב ממשלתיות
9,517	39	935	5,413	4,677	אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג: AA ומעלה
6,295	21	838	5,440	3,052	BBB עד A
730	1	284	85	296	נמוך מ-BBB
295	-	112	417	132	לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ 72,270 640 25,681 64,120 41,088

נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

6,480	-	1,277	587	2,959	אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג: AA ומעלה
739	-	102	179	284	BBB עד A
385	47	125	-	274	נמוך מ-BBB
15	1	5	-	7	לא מדורג
2,066	-	292	287	842	הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה

הלוואות לאחרים 32,103 - 4,221 7,762 12,879

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ 41,788 48 6,022 8,815 17,245

סך הכל נכסי חוב בארץ 114,05 8 688 31,703 72,935 58,333

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**) 13,078 47 1,700 3,341 5,303

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016			
דירוג בינלאומי (*)			
אג"ח עד 15% מניות	מסלול שקלי	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול כללי
אלפי ש"ח			
1,049	1,305	-	2,124
1,002	-	-	2,027
5,609	-	-	11,346
702	-	-	1,421
13	-	-	37
8,375	1,305	-	16,955

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל**נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל**

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות

פיננסיים בדירוג:

A ומעלה

לא מדורג

נכסי חוב אחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל**סך הכל נכסי חוב בחו"ל**

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016					נכסי חוב שאינם סחירים לפי דירוג (*):
אג"ח עד 15% מניות	מסלול שקלי	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול מניות	מסלול כללי	
באחוזים					
1.94	2.62	1.75	-	1.94	AA ומעלה
2.75	3.07	2.49	-	2.76	A
3.28	3.62	2.99	-	3.33	BBB
5.47	2.00	5.62	5.64	6.19	נמוך מ-BBB
3.94	4.26	3.01	-	3.98	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016									
מסלול כללי		מסלול מניות		מסלול אג"ח צמוד מדד		מסלול שקלי		אג"ח עד 15% מניות	
סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%	סכום	%
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	מסה"כ
10,966	8	22	3	820	3	2,015	3	5,134	8
1,889	1	3		174	1	2,968	4	928	1
344		-	-	-	-	-	-	170	
2,056	2	-	-	-	-	335		959	1
24,475	18	51	7	1,704	5	6,512	9	11,022	16
25,078	19	27	4	4,188	13	4,337	6	10,709	16
2,310	2	2		180	1	1,101	1	1,066	2
6,067	5	4	1	1,104	3	2,657	4	2,594	4
1,715	1	-	-	34		245		807	1
57,557	43	579	84	23,512	74	54,070	73	33,980	50
132,457	100.00	688	100.00	31,716	100.00	74,240	100.00	67,369	100.00
סך הכל									

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר

ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה

ואחזקות

נפט וגז

אג"ח

ממשלתי

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

מסלול כללי

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
4,963	1,540	3,423	1,462	242	503	7	1,209	-
3,392	688	2,704	1	1,090	275	7	1,331	-
2,212	725	1,487	1	41	243	138	1,064	-
2,832	1,982	850	145	57	648	-	-	-
3,550	-	3,550	-	3,550	-	-	-	-
35,013	12,571	22,442	3,985	3,169	3,050	5,465	6,773	-
4,376	880	3,496	1,571	869	753	303	-	-
144,901	26	144,875	46,020	74	971	17,311	23,107	57,392
2,498	-	2,498	1	806	1,631	60	-	-
10,019	1,044	8,975	195	672	2,093	854	4,996	165
213,756	19,456	194,300	53,381	10,570	10,167	24,145	38,480	57,557

סך הכל

מסלול מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
133	80	53	13	13	26	1	-	-
44	26	18	3	1	-	14	-	-
51	-	51	-	2	47	2	-	-
77	36	41	-	26	14	1	-	-
64	38	26	-	2	13	11	-	-
148	104	44	7	3	34	-	-	-
1,446	656	790	116	131	159	383	1	-
143	46	97	9	26	39	23	-	-
1,868	(526)	2,394	315	12	69	1,311	108	579
94	-	94	-	4	85	5	-	-
156	27	129	2	16	62	49	-	-
4,224	487	3,737	465	236	548	1,800	109	579

בריטניה

קנדה

סין

צרפת

גרמניה

יפן

ארצות הברית

אירופה

ישראל

שווקים מתעוררים

אחר

סך הכל

מסלול מדד

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח							
32,586	32,586	5,843	5	9	6	3,211	23,512
323	323	40	-	-	-	283	-
32,909	32,909	5,883	5	9	6	3,494	23,512

ישראל

אחר

סך הכל

מסלול שקלי

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח						
81,070	81,070	15,110	147	-	11,743	54,070
473	473	77	-	18	378	-
81,543	81,543	15,187	147	18	12,121	54,070

ישראל

אחר

סך הכל

מסלול אג"ח עד 15% מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות	קרנות נאמנות	תעודות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
אלפי ש"ח								
1,582	329	1,253	501	52	107	2	591	-
1,399	147	1,252	-	534	59	2	657	-
1,834	-	1,834	1	1,833	-	-	-	-
9,922	2,686	7,236	1,275	813	652	1,139	3,357	-
1,235	189	1,046	636	186	161	63	-	-
66,744	5	66,739	17,744	38	222	3,672	11,164	33,899
5,885	799	5,086	160	693	985	216	2,951	81
<u>88,601</u>	<u>4,155</u>	<u>84,446</u>	<u>20,317</u>	<u>4,149</u>	<u>2,186</u>	<u>5,094</u>	<u>18,720</u>	<u>33,980</u>

בריטניה

צרפת

לוקסמבורג

ארצות הברית

אירופה

ישראל

אחר

סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהלת סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת.

2. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	גורמי סיכון	
		√	סיכונים שוק	סיכונים מקרו
		√	האטה כלכלית בישראל	
		√	סיכונים אשראי	
	√		סיכון מחירי נכסים אחרים	
		√	שינויים רגולטוריים	סיכונים ענפיים
		√	סיכון נזילות	
	√		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

באוקטובר 2016, עקב שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל והשתלמות בע"מ, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. להרחבה בנושא ראה ביאור ג1 בדוחות הכספיים של הקופה. במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי ליידינר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל קמ"פ (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל קמ"פ (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל קמ"פ (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 19 במרס 2017

הראל קמ"פ

קופה מרכזית לפיצויים מסלולית

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2 דוח רואי החשבון המבקרים

3 דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4 דוח על המצב הכספי

6 דוח הכנסות והוצאות

8 דוח על השינויים בזכויות העמיתים

10 ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל קמ"פ מסלולית

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל קמ"פ מסלולית (הראל קמ"פ מסלול מניות, הראל קמ"פ מסלול אג"ח צמוד מדד, הראל קמ"פ מסלול שקלי, הראל קמ"פ אג"ח עד 15% מניות והראל קמ"פ מסלול כללי) (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבוונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבוונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל קמ"פ מסלולית בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל קמ"פ מסלולית (הראל קמ"פ מסלול מניות, הראל קמ"פ מסלול אג"ח צמוד מדד, הראל קמ"פ מסלול שקלי, הראל קמ"פ אג"ח עד 15% מניות והראל קמ"פ מסלול כללי) (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאות מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להוראות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי ממועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

ליום 31 בדצמבר			ביאור	
2015(*)	2016			
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח			
6,075	22,708			רכוש שוטף
981	3,109	4		מזומנים ושווי מזומנים
7,056	25,817			חייבים ויתרות חובה
113,539	230,434	5		השקעות פיננסיות
25,904	76,036	6		נכסי חוב סחירים
24,093	31,063	7		נכסי חוב שאינם סחירים
24,624	34,835	8		מניות
188,160	372,368			השקעות אחרות
195,216	398,185			סך כל השקעות פיננסיות
				סך כל הנכסים
981	1,250	9		זכאים ויתרות זכות
194,235	396,935			זכויות העמיתים
195,216	398,185			סך כל ההתחייבויות

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור ג 1 (1).

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוגי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי אלפי ש"ח	מסלול מניות אלפי ש"ח	מסלול אג"ח צמוד מדד אלפי ש"ח	מסלול שקלי אלפי ש"ח	אג"ח עד 15% מניות אלפי ש"ח	סה"כ אלפי ש"ח
11,204	397	1,120	6,358	3,629	22,708
1,917	38	72	449	633	3,109
13,121	435	1,192	6,807	4,262	25,817
89,225	640	25,681	65,425	49,463	230,434
43,232	48	6,035	8,815	17,906	76,036
24,145	1,800	6	18	5,094	31,063
25,276	850	21	628	8,060	34,835
181,878	3,338	31,743	74,886	80,523	372,368
194,999	3,773	32,935	81,693	84,785	398,185
699	36	26	150	339	1,250
194,300	3,737	32,909	81,543	84,446	396,935
194,999	3,773	32,935	81,693	84,785	398,185

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים
חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
השקעות אחרות

סך כל השקעות פיננסיות

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

דודי ליידנר
מנכ"ל

רם גבל
סמנכ"ל כספים

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביאור
2014(*)	2015(*)	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
175	(141)	(149)	
			הכנסות (הפסדים)
			ממזומנים ושווי מזומנים
			מהשקעות:
2,944	222	3,958	מנכסי חוב סחירים
772	1,120	1,472	מנכסי חוב שאינם סחירים
1,454	1,626	2,022	ממניות
3,460	985	3,406	מהשקעות אחרות
8,630	3,953	10,858	סך כל ההכנסות מהשקעות
			סך כל ההכנסות
8,805	3,812	10,709	
			הוצאות
1,470	1,449	2,812	10 דמי ניהול
202	164	225	11 הוצאות ישירות
1	2	48	14 מסים
1	-	1	אחרות
1,674	1,615	3,086	סך כל ההוצאות
7,131	2,197	7,623	עודף הכנסות על הוצאות לשנה

(*) לא כולל קופה שמוזגה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור 1 ג (1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול אג"ח שקלי	אג"ח עד 15% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(105)	(3)	-	(9)	(32)	(149)
1,706	2	220	1,299	731	3,958
791	7	192	122	360	1,472
1,694	60	(26)	1	293	2,022
2,532	86	5	54	729	3,406
6,723	155	391	1,476	2,113	10,858
6,618	152	391	1,467	2,081	10,709
1,363	34	248	504	663	2,812
148	5	4	15	53	225
39	2	-	-	7	48
1	-	-	-	-	1
1,551	41	252	519	723	3,086
5,067	111	139	948	1,358	7,623

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2016	(*)2015	(*)2014	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
194,235	201,961	197,884	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
-	48	-	תגמולים מדמי גמולים
27,388	7,503	8,100	תשלומים לעמיתים
42,495	4,733	26,739	העברות צבירה לקופה
4,768	-	-	העברות מקופות גמל
			העברות בין מסלולים
76	-	190	העברות צבירה מהקופה
14,005	7,201	21,503	העברות לחברות ביטוח
4,768	-	-	העברות לקופות גמל
			העברות בין מסלולים
28,414	(2,468)	5,046	העברות צבירה, נטו
194,051	-	-	קבלת נכסים נטו מקופת גמל (*)
7,623	2,197	7,131	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
396,935	194,235	201,961	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

(*) לפרטים בדבר מיזוג קופה ביום 1 בינואר 2016, ראה באור 1 ג (1).

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי אלפי ש"ח	מסלול מניות אלפי ש"ח	מסלול אג"ח צמוד מדד אלפי ש"ח	מסלול שקלי אלפי ש"ח	אג"ח עד 15% מניות אלפי ש"ח	סה"כ אלפי ש"ח
194,235	-	-	-	-	194,235
13,963	156	3,881	4,469	4,919	27,388
20,769	23	1,696	13,105	6,902	42,495
1,184	61	589	1,698	1,236	4,768
-	-	-	76	-	76
12,401	10	452	605	537	14,005
591	-	1,425	1,743	1,009	4,768
8,961	74	408	12,379	6,592	28,414
-	3,708	36,243	72,685	81,415	194,051
5,067	111	139	948	1,358	7,623
194,300	3,737	32,909	81,543	84,446	396,935

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

תשלומים לעמיתים

העברות צבירה לקופה

העברות מקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה מהקופה

העברות לחברות ביטוח

העברות לקופות גמל

העברות בין מסלולים

העברות צבירה, נטו

קבלת נכסים נטו מקופת גמל

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח

הכנסות והוצאות

סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל קמ"פ מסלולית (לשעבר - הראל קופה מרכזית לפיצויים) (להלן - "הקופה"), הינה קופה מסלולית מרכזית לפיצויים המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2016 כוללת חמישה מסלולי השקעה פעילים:

- (1) הראל קמ"פ - מסלול כללי (לשעבר - הראל קופה מרכזית לפיצויים).
- (2) הראל קמ"פ - מסלול אג"ח צמוד מדד (לשעבר - הראל גמל לפיצויים - מסלול מדד) (ראה ג(1) להלן).
- (3) הראל קמ"פ - מסלול מניות (ראה ג(1) להלן).
- (4) הראל קמ"פ - מסלול שקלי (ראה ג(1) להלן).
- (5) הראל קמ"פ - מסלול אג"ח עד 15% מניות (לשעבר - הראל גמל לפיצויים מסלול כללי) (ראה ג(1) להלן).

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

לשינוי מבני בחברה המנהלת ראה סעיף ג' להלן.

ג. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

(1) ביום 1 בינואר 2016 מוזגה הראל גמל לפיצויים על כל מסלוליה, מיזוג טכני לתוך הקופה, בעקבותיו הפכה הקופה לקופה מסלולית בת 5 מסלולי השקעה. במסגרת השינוי שונה שמה של הקופה להראל קמ"פ מסלולית. לפרטים נוספים, ראה ביאור 3, בדבר מיזוג טכני.

(2) בהמשך לאישור דירקטוריון הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל") ודירקטוריון חברת הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר 2016 מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות בפנסיה בע"מ") וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקופות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל.

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ה. במסגרת תקנות מס הכנסה לאישור וניהול קופות גמל, הקופה אושרה לצורך הסעיפים 29(2) ו- 17(5) לפקודת מס הכנסה על הפקדות של מעבידים לפיצויים בשיעור שלא יעלה על 8¹/₃%.

ו. ביום 23 בינואר 2008 אושר על ידי הכנסת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מספר 3), התשס"ח-2008 (להלן "התיקון"). במסגרת התיקון נקבע כי הממונה לא ייתן אישור לקופת גמל מרכזית לפיצויים אלא לגבי קופה שפעלה כדין כקופת גמל מרכזית לפיצויים בשנת המס 2007 לגבי כספים שהופקדו בקופה עד לשנת המס 2010, ובלבד שההפקדה היא של עמית-מעביד אשר היה עמית בקופה בחודש דצמבר 2007 והפקדת הכספים היא בשל עובד של עמית-מעביד כאמור שהופקדו עבורו כספים בקופה עבור חודש דצמבר 2007.

ז. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ח. הגדרות

דוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קמ"פ.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח ובהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפירסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס 2017.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) יום העסקים האחרון בישראל לשנת 2016 הינו 29 בדצמבר 2016 (שנה קודמת - 31 בדצמבר 2015). לפיכך, התשואה שנוקפה לחשבונות העמיתים חושבה ליום 29 בדצמבר 2016. הפרשי מטבע ושערי ניירות ערך בחו"ל ממועד זה ועד תום שנת הדוח אינם מהותיים.
- (2) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (4) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (5) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי הוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות היוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (6) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (7) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (8) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (9) אופציות בלתי סחירות - מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (10) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואת תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (11) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (15) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות - חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (5).

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

(16) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.10)	(0.90)	(0.30)	שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע ביום המאזן)
12.04	0.33	(1.46)	שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - מיזוג טכני

להלן נתוני פרופורמה בגין דוחות על המצב הכספי, דוחות הכנסות והוצאות ודוחות על השינויים בזכויות העמיתים, בהנחה כי המיזוג הטכני מיום 1 בינואר 2016, כאמור בביאור ג(1), של קופת הגמל הראל גמל לפיצויים, על כל מסלוליה, לתוך הקופה, היה משתקף בדוחות כאמור בכל תקופות הדיווח הקודמות.

(1) דוח על המצב הכספי פרופורמה

נתוני פרופורמה
ליום 31 בדצמבר 2015
(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח

10,382
1,302
11,684

266,253
46,877
31,190
33,932
378,252

389,936

1,650

388,286

389,936

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים
חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
השקעות אחרות
סך כל השקעות פיננסיות

סך כל הנכסים

זכאים ויתרות זכות

זכויות העמיתים

סך כל ההתחייבויות

ביאור 3 - מיזוג טכני (המשך)

(2) דוחות הכנסות והוצאות פרופורמה

נתוני פרופורמה	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2014	2015
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
139	(161)
7,497	1,933
1,504	2,083
2,141	2,225
4,491	1,396
15,633	7,637
15,772	7,476
3,272	3,049
302	250
3	5
1	-
3,578	3,304
12,194	4,172

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

אחרות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

ביאור 3 - מיזוג טכני (המשך)

(3) דוחות על השינויים בזכויות העמיתים פרופורמה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
443,682	414,336	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
-	48	תגמולים מדמי גמולים
25,601	27,250	תשלומים לעמיתים
32,617	20,708	העברות צבירה לקופה
2,019	19,424	העברות מקופות גמל
		העברות בין מסלולים
190	-	העברות צבירה מהקופה
48,366	23,728	העברות לחברות ביטוח
2,019	19,424	העברות לקופות גמל
		העברות בין מסלולים
(15,939)	(3,020)	העברות צבירה, נטו
12,194	4,172	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
414,336	388,286	סך הנכסים בניכוי התחייבויות שוטפות ליום 31 בדצמבר של השנה

ביאור 4 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול אג"ח עד 15% מניית	סה"כ אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
128	4	14	75	270
8	1	-	3	12
884	33	-	257	1,174
827	-	55	311	1,552
70	-	3	15	101
1,917	38	72	633	3,109

ריבית ודיבידנד לקבל (*)
מוסדות
בטחונות בגין פעילות בנגזרים
חייבים בגין משכנתאות
חייבים בגין השקעות (*)
סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה ביאור 13 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ליום 31
בדצמבר
2015
מסלול
כללי
אלפי ש"ח

81	ריבית ודיבידנד לקבל (*)
1	צדדים קשורים
7	מוסדות
867	בטחונות בגין פעילות בנגזרים
25	חייבים בגין השקעות (*)
981	סך הכל חייבים ויתרות חובה

(*) ליתרה בגין צדדים קשורים ראה ביאור 13 בדבר יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים.

ביאור 5 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול אג"ח עד 15% מניית	סה"כ אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
57,557	579	23,512	54,070	169,698
31,556	61	2,166	11,348	60,573
112	-	3	7	163
31,668	61	2,169	11,355	60,736
89,225	640	25,681	65,425	230,434

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2015

מסלול כללי

אלפי ש"ח

63,007

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

50,405

127

50,532

113,539

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 6 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי

מסלול מניות

מסלול אג"ח

מסלול אג"ח עד 15% מניות

סה"כ

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אלפי ש"ח

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

פקדונות בבנקים

הלוואות לאחרים

12,187

3,237

766

1,325

47

6,812

1

-

1,776

450

-

197

-

1,129

62,072

14,219

8,049

4,513

-

35,291

76,036

17,906

8,815

6,035

48

43,232

76,036

17,906

8,815

6,035

48

43,232

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2015

אלפי ש"ח

5,387

1,026

19,491

25,904

25,904

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

פקדונות בבנקים

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 7 - מניות

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול אג"ח שקלי	אג"ח עד 15% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
24,134	1,792	-	18	5,072	31,016
11	8	6	-	22	47
24,145	1,800	6	18	5,094	31,063

מניות סחירות

מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ליום 31 בדצמבר 2015

אלפי ש"ח
24,061
32
24,093

מניות סחירות

מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ביאור 8 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח צמוד מדד	מסלול אג"ח שקלי	אג"ח עד 15% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
10,167	548	9	-	2,186	12,910
10,570	236	5	147	4,149	15,107
110	28	-	-	47	185
49	-	6	-	23	78
15	1	-	-	3	19
12	2	-	-	2	16
20,923	815	20	147	6,410	28,315

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

אחרות

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אחרות

סך הכל השקעות אחרות

ביאור 8 - השקעות אחרות (המשך)

א. ההרכב (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2015

אלפי ש"ח
10,644
9,866
176
133
3
39
20,861

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל
קרנות נאמנות
מכשירים נגזרים
מוצרים מובנים
אופציות
אחרות

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון
מכשירים נגזרים
מוצרים מובנים
אחרות

2,313
580
834
36
3,763
24,624

סך הכל השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסלול כללי	מסלול מניית	מסלול צמוד מדד	מסלול שקלי	אג"ח עד 15% מניית	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
19,641	1,051	-	-	4,222	24,914
783	-	539	-	424	1,746
(23,938)	(701)	-	(1,339)	(8,731)	(34,709)
(262)	-	(3)	(72)	(130)	(467)

מניות

מדד

מטבע זר

ריבית

ליום 31 בדצמבר 2015

אלפי ש"ח
21,487
394
(28,170)
(358)

מניות

מדד

מטבע זר

ריבית

ביאור 9 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2016

מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול אג"ח צמוד	מסלול שקלי	אג"ח עד 15% מניות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
118	3	20	43	62	246
4	-	1	-	-	5
557	12	4	97	230	900
20	21	1	10	30	82
-	-	-	-	17	17
699	36	26	150	339	1,250

חברה מנהלת

מוסדות

התחייבויות בגין נגזרים

זכאים בגין השקעות

אחרים

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר 2015

אלפי ש"ח

119
50
812
981

חברה מנהלת

מוסדות

התחייבויות בגין נגזרים

סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 10 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול לפי מסלולי השקעה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,470	1,449	1,363
-	-	34
-	-	248
-	-	504
-	-	663
1,470	1,449	2,812

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים:

מסלול כללי

מסלול מניות

מסלול אג"ח צמוד מדד

מסלול שקלי

אג"ח עד 15% מניות

סך הכל הוצאות דמי ניהול

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%
2.00	2.00	2.00
0.69	0.72	0.71
0.97	0.92	0.93
0.65	0.65	0.73
0.85	0.77	0.65
0.84	0.86	0.80

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין

שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל:

מסלול כללי

מסלול מניות

מסלול אג"ח צמוד מדד

מסלול שקלי

אג"ח עד 15% מניות

ביאור 11 - הוצאות ישירות

כל המסלולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.018	0.017	0.013	36	34	51
0.006	0.006	0.004	12	13	17
-	-	-	1	1	1
0.006	0.005	0.003	12	10	10
0.071	0.051	0.027	140	103	105
-	-	0.008	-	-	32
0.001	0.001	0.002	1	3	9
0.102	0.080	0.058	202	164	225

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות
תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

* פחות מ-1 אלפי ש"ח ומ-0.001%.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה בגין תעודת סל ישראלית.

מסלול כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.018	0.017	0.014	36	34	27
0.006	0.006	0.005	12	13	9
0.001	-	0.001	1	1	1
0.006	0.005	0.005	12	10	10
0.071	0.050	0.049	140	103	96
-	-	0.001	-	-	1
0.001	0.001	0.002	1	3	4
0.102	0.080	0.076	202	164	148

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
הוצאות בגין השקעות לא סחירות
עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
בגין השקעה בנכסים בישראל באמצעות
תעודת סל
עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות**מסלול מניות**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.054	2
0.081	3
0.134	5

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

סך הכל הוצאות ישירות

ביאור 11 - הוצאות ישירות (המשך)

מסלול מדד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.006	2
0.003	1
0.003	1
0.011	4

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

מסלול שקלי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.014	10
0.004	3
0.003	2
0.021	15

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני :

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

מסלול אג"ח עד 15% מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2016	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)	אלפי ש"ח
0.012	10
0.005	4
0.007	6
0.038	31
0.002	2
0.065	53

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני :

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

עמלות אחרות**

סך הכל הוצאות ישירות

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה בגין תעודת סל ישראלית.

ביאור 12 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
	2012	2013	2014	2015	2016	
	באחוזים					
6.19	12.03	10.04	4.12	1.73	3.42	מסלול כללי
9.28	13.49	18.59	7.36	3.71	3.98	מסלול מניות
2.52	7.15	4.38	0.27	(0.24)	1.23	מסלול אג"ח צמוד מדד
4.26	6.87	4.80	4.66	3.09	1.94	מסלול שקלי
5.50	11.75	8.66	3.45	1.58	2.44	אג"ח עד 15% מניות

ביאור 13 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(119)	(246)	החברה המנהלת
1	-	צדדים קשורים אחרים:
647	954	ריבית ודיבידנד לקבל
40	210	מניות
1,741	2,264	אגרות חוב סחירות
2,310	3,182	קרנות השקעה

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 270 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,470	1,449	2,812	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 14 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016			
מסלול כללי	מסלול מניות	מסלול מניות 15% אג"ח עד	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
39	2	7	48

בגין השקעות בניירות ערך זרים

ביאור 15 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התקשרויות

הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. יתרת הסכומים שנותרו להשקעה הינם:

31 בדצמבר		שם המסלול
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
160	155	מסלול כללי
-	274	אג"ח עד 15% מניות

ב. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25. ב. דוח הכספי של החברה המנהלת.

ג. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של 4.4 מיליון ש"ח.

**הראל קופה לפנסיה תקציבית
בניהול
הראל פנסיה וגמל בע"מ**

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	3
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	3
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	3
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
	א. שינוי במספר העמיתים	4
3.	מידע אודות דמי ניהול	4
4.	ניתוח מדיניות השקעה	5
	א. מדיניות ההשקעה	5
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	5
5.	ניהול סיכונים	7
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	7
	ב. סיכוני נזילות	7
	ג. סיכוני שוק	8
	ד. סיכוני אשראי	10
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	14
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	15
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	16
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	16

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן "הקופה"), הינה קופת גמל למטרת פנסיה תקציבית.
- סוג קופת הגמל: הקופה הינה קופת גמל מרכזית לפנסיה תקציבית.
- העמיתים החוסכים בה הינם מעבידים הנדרשים להפריש 2% משכר העובדים החל מינואר 2008 במסגרת פנסיה תקציבית, וזאת מכוח חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל.
- קוד הקופה: 512267592-00000000001296-1296-000
- סוג העמיתים: מעבידים.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח ארוך ובינוני. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון, או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת", או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף ו' להלן.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

ינואר 2008.

ג. רשימת מסלולי השקעה הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

- בקופה אין מסלולי השקעה.
- הקופה החלה את פעילותה בשנת 2008.

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לעניין מיזוגים ראה סעיף ו' להלן.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

הפרשות מעסיקים בשיעור 2% משכר העובדים החל מינואר 2008.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומם

עד ליום 5 באוקטובר 2016 (שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר), נוהלה הקופה על ידי הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל"), חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"). החל ממועד זה ובעקבות שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין של הראל השקעות, וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור 1 בדוח הכספי של הקופה. בחודש אוקטובר 2016 עודכן תקנון ושונה שמה של החברה המנהלת לאור השינוי המבני המפורט לעיל.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח:

מספר חשבונות עמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
82	1	4	79	מעבידים

ב. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר				
2015		2016		
סך נכסים, נטו		סך נכסים, נטו		
באלפי ש"ח	מספר חשבונות	באלפי ש"ח	מספר חשבונות	
22,993	55	13,690	32	חשבונות פעילים
3,461	24	15,028	50	חשבונות לא פעילים (*)
26,454	79	28,718	82	סה"כ
29	8	16	5	(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

שיעור דמי הניהול

עמיתים לא פעילים		דמי ניהול מנכסים:
סך נכסים, נטו	מספר חשבונות עמיתים	
באלפי ש"ח		
45	1	0%-0.5%
10,469	23	0.5%-1%
12,940	39	1%-1.5%
5,264	19	1.5%-2%

סך ההוצאות הישירות הנגבות מהעמיתים במסלול, נוסף לדמי הניהול, הינו 21 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה באור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר – הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו: האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי

נושא	תיאור פעולות החברה
	בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עליית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ-59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. ועדת ההשקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לוויים, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה באור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקופות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקופות לתכנון ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2016

נכסים, נטו (באלפי ש"ח)	נזילות (בשנים)
22,475	נכסים נזילים וסחירים
399	מח"מ של עד שנה
5,578	מח"מ מעל שנה
266	אחרים
28,718	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה, הפיזור הרחב של עמיתיה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה עמד על 100% הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2016, כ-78% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות הנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינוי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובח"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

ליום 31 בדצמבר 2016				
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
10,080	10,981	7,657	28,718	סך נכסי קופת הגמל, נטו
2,618	126	(2,744)	-	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
12,698	11,107	4,913	28,718	סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
1%+	1%-
אחוזים	אחוזים

ליום 31 בדצמבר 2016		
2.83	(2.60)	תשואת תיק ההשקעות

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2016

מסה"כ %	סך הכל	בחול	לא סחיר אלפי ש"ח	נשחרות במדד מניות היתר	נשחרות במדד ת"א 100
19.11	705	110	-	22	573
2.39	88	-	-	-	88
5.72	211	90	-	5	116
7.05	260	131	-	12	117
20.16	744	78	1	57	608
13.77	508	17	-	39	452
18.76	692	167	-	66	459
7.29	269	-	-	27	242
5.75	212	41	-	19	152
100.00	3,689	634	1	247	2,807

ענף משק

בנקים

ביטוח

ביומד

טכנולוגיה

מסחר ושרותים

נדל"ן ובינוי

תעשייה

השקעה ואחזקות

נפט וגז

סך הכל**ד. סיכוני אשראי**

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצא"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת אגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת אגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016		
סה"כ	שאינם סחירים	סחירים
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
17,289	5,710	11,579
2,728	267	2,461
20,017	5,977	14,040

בארץ

בחו"ל

סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016
דירוג מקומי (*)
אלפי ש"ח

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

8,536

1,692

1,142

151

58

11,579

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

הלוואות לצורך רכישת אמצעי שליטה

הלוואות לאחרים

665

97

49

2

245

4,652

5,710

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

17,289

סך הכל נכסי חוב בארץ

2,092

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר
2016
דירוג בינלאומי (*)
אלפי ש"ח

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

A ומעלה

BBB

נמוך מ-BBB

לא מדורג

33

333

1,858

233

4

2,461

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"לנכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:

A ומעלה

נכסי חוב אחרים

64

203

267

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

2,728

סך הכל נכסי חוב בחו"ל

186

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+. כל

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016	נכסי חוב שאינם סחירים
באחוזים	לפי דירוג (*):
2.05	AA ומעלה
2.80	A
3.24	BBB
5.43	נמוך מ-BBB
4.05	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה S & P, Mood's ו - Fitch.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016		ענף משק
%	סכום	
מסה"כ	אלפי ש"ח	
8.78	1,758	בנקים
1.52	305	ביטוח
0.28	56	ביומד
1.67	335	טכנולוגיה
20.17	4,036	מסחר ושרותים
17.32	3,467	נדל"ן ובינוי
1.94	389	תעשייה
4.21	843	השקעה ואחזקות
1.29	259	נפט וגז
42.82	8,569	אג"ח ממשלתי
100.00	20,017	סך הכל

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

ליום 31 בדצמבר 2016								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	199	1	73	35	187	495	224	719
-	219	1	40	93	(1)	352	101	453
-	174	22	35	6	-	237	105	342
-	-	-	94	8	20	122	288	410
-	-	-	-	485	-	485	-	485
-	1,125	836	576	457	476	3,470	1,825	5,295
-	-	47	109	76	132	364	128	492
8,542	3,701	2,640	152	13	6,342	21,390	(375)	21,015
-	-	9	237	131	-	377	-	377
27	838	133	305	108	15	1,426	150	1,576
8,569	6,256	3,689	1,621	1,412	7,171	28,718	2,446	31,164

סך הכל

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחיסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת.

2. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	גורמי סיכון	
		√	סיכוני שוק	סיכוני מקרו
		√	האטה כלכלית בישראל	
		√	סיכוני אשראי	
	√		סיכון מחירי נכסים אחרים	
		√	שינויים רגולטוריים	סיכונים ענפיים
		√	סיכון נזילות	
	√		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

באוקטובר 2016, עקב שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל והשתלמות בע"מ, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. להרחבה בנושא ראה ביאור 1ג בדוחות הכספיים של הקופה. במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי ליידנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מזהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

הנהלה, בפקוח הדירקטוריון, של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____	מישל סיבוני	יו"ר הדירקטוריון :
_____	דודי לידנר	מנכ"ל :
_____	רם גבל	סמנכ"ל כספים :

תאריך אישור הדוח : 19 במרס 2017

הראל קופה לפנסיה תקציבית
דוחות כספיים ליום
31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח על השינויים בזכויות העמיתים
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל קופה לפנסיה תקציבית

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל קופה לפנסיה תקציבית בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאות מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון
19 במרס 2017

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור

רכוש שוטף

מזומנים ושווי מזומנים
חייבים ויתרות חובה

1,230	1,437	
130	286	3
<u>1,360</u>	<u>1,723</u>	

השקעות פיננסיות

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
השקעות אחרות
סך כל השקעות פיננסיות

15,795	14,040	4
3,188	5,977	5
3,190	3,689	6
3,023	3,417	7
<u>25,196</u>	<u>27,123</u>	

סך כל הנכסים

<u>26,556</u>	<u>28,846</u>	

זכאים ויתרות זכות

102	128	8

זכויות העמיתים

<u>26,454</u>	<u>28,718</u>	

סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

<u><u>26,556</u></u>	<u><u>28,846</u></u>	

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור
3	(10)	(10)	
101	19	270	
59	150	120	
92	165	249	
346	29	375	
598	363	1,014	
601	353	1,004	
276	302	310	9
17	21	21	10
1	1	5	13
294	324	336	
307	29	668	

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

10,988	23,161	26,454

זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה

3,909	3,068	1,838

תקבולים מדמי גמולים

233	192	242

תשלומים לעמיתים

-	245	-

העברות צבירה לקופה

8,190	194	-

העברות מקרנות פנסיה חדשות

העברות מקופות גמל

-	51	-

העברות צבירה מהקופה

8,190	388	-

העברות לקרנות פנסיה חדשות

העברות צבירה, נטו

307	29	668

עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות

23,161	26,454	28,718

זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל קופה לפנסיה תקציבית (להלן - "הקופה") הינה קופה למטרת פנסיה תקציבית המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005. העמיתים החוסכים בה הינם מעבידים הנדרשים להפריש 2% משכר העובדים במסגרת פנסיה תקציבית, מכוח חוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ. לשינוי מבני בחברה המנהלת ראה סעיף ג' להלן.

ג. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

בהמשך לאישור דירקטוריון הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל") ודירקטוריון חברת הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר 2016 מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות בפנסיה בע"מ") וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתים הקופות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל.

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ו. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל קופה לפנסיה תקציבית.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח ובהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפירסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס 2017.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) יום העסקים האחרון בישראל לשנת 2016 הינו 29 בדצמבר 2016 (שנה קודמת - 31 בדצמבר 2015). לפיכך, התשואה שנוקפה לחשבונות העמיתים חושבה ליום 29 בדצמבר 2016. הפרשי מטבע ושערי ניירות ערך בחו"ל ממועד זה ועד תום שנת הדוח אינם מהותיים.
- (2) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (4) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)**א. בסיס הערכת נכסים (המשך)**

- (5) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות הוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושיעורי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (6) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי ההוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (7) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (8) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (9) אופציות בלתי סחירות- מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (10) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (11) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (12) דיבידנד לקבל- דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל- ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל- קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (15) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות- חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (5).
- (16) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2014	2015	2016
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.10)	(0.90)	(0.30)
12.04	0.33	(1.46)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11	23
1	1
118	133
-	124
-	5
130	286

ריבית ודיבידנד לקבל
מוסדות
בטחונות בגין פעילות בנגזרים
חייבים בגין משכנתאות
חייבים בגין השקעות
סך הכל חייבים ויתרות חובה

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8,748	8,569
7,039	5,461
8	10
7,047	5,471
15,795	14,040

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
462	785
18	92
2,708	5,100
3,188	5,977

אגרות חוב קונצרניות:

שאינן ניתנות להמרה

פקדונות בבנקים

הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,185	3,688
5	1
3,190	3,689

מניות סחירות

מניות לא סחירות

סך הכל מניות

ביאור 7- השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,572	1,621
1,158	1,412
29	62
18	9
-	2
5	2
2,782	3,108
96	133
28	60
116	116
1	-
241	309
3,023	3,417

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

אופציות

כתבי אופציה

השקעות אחרות שאינן סחירות

קרנות השקעה וקרנות הון סיכון

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

כתבי אופציה

סך הכל השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,895	2,902
20	126
(3,446)	(3,132)
(17)	(4)

מניות

מדד

מטבע זר

ריבית

ביאור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
26	26
4	-
72	54
-	48
102	128

חברה מנהלת
מוסדות
התחייבויות בגין נגזרים
זכאים בגין השקעות
סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 9 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
276	302	310

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

2.00	2.00	2.00
1.61	1.20	1.13

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

ביאור 10 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.036	0.026	0.019	4	6	5
0.009	0.009	0.004	1	2	1
0.009	0.004	0.008	1	1	2
0.100	0.051	0.049	11	12	13
0.154	0.090	0.079	17	21	21

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:
בגין השקעה בקרנות השקעה
בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
סך הכל הוצאות ישירות

ביאור 11 - תשואות מסלולי השקעה

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					הראל קופה לפנסיה תקציבית
	2012	2013	2014	2015	2016 באחוזים	
5.72	10.23	9.34	4.20	1.55	3.57	

ביאור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(26)	(26)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
41	49	מניות
6	7	אגרות חוב סחירות
122	127	קרנות השקעה
143	157	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 7 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
276	302	310	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 13 - מסים

להלן פרוט תשלומי המסים שנגבו מהקופה בשנת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	בגין השקעות בניירות ערך זרים
אלפי ₪	
5	

ביאור 14 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ב. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של כ-483 אלף ש"ח.

**הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה
בניהול
הראל פנסיה וגמל בע"מ**

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
א.	תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
ב.	מועד הקמת קופת הגמל	3
ג.	רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
ד.	שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	3
ה.	שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	3
ו.	שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	4
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	5
	שינוי במספר העמיתים	5
3.	מידע אודות דמי ניהול	5
	שיעור דמי הניהול	5
4.	ניתוח מדיניות השקעה	6
א.	מדיניות ההשקעה	6
ב.	ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	6
5.	ניהול סיכונים	8
א.	מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	8
ב.	סיכוני נזילות	8
ג.	סיכוני שוק	9
ד.	סיכוני אשראי	11
ה.	סיכונים גיאוגרפיים	15
ו.	גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	16
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	17
7.	בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי	17

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם קופת הגמל: הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן - "הקופה").
- סוג קופת הגמל: הקופה הינה קופת גמל לדמי מחלה המיועדת למעבידים ונועדה לתשלום דמי מחלה לעובדים בהתאם להוראות זכאות לדמי מחלה. הקופה מנוהלת כקופת גמל מרכזית על שם המעביד בלבד, ללא פירוט שמות העובדים. ההפקדות בקופה מוכרות כהוצאות לצרכי מס.
- קוד הקופה: 512267592-00000000000857-0857-000.
- סוג העמיתים: מעבידים.

הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח ארוך ובינוני. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הממונה על שוק ההון, או "הממונה").

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת" או "החברה").
- החברה המנהלת הינה חברה בבעלות מלאה, בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - "הראל השקעות"), בהיותה מוחזקת ב-100% בידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - "הראל ביטוח"), חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות.
- בשנת הדיווח חלו שינויים במבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף ו' להלן.
- לפרוט מבנה האחזקות של החברה המנהלת, ראה סעיף 1.1.2 בדוח תאור עסקי תאגיד של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בספטמבר 2003.

ג. רשימת מסלולי השקעה, הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם

- בקופה אין מסלולי השקעה.
- הקופה החלה את פעילותה בדצמבר 2003.

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

בשנת הדוח לא חל שינוי.
לעניין מיזוגים ראה סעיף ו'.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאת קופת הגמל לקבל ומטרותן

על פי תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד - 1964, ניתן להפקיד מדי שנה בקופת דמי מחלה, עד 2.5% מהמשכורות ששילם המעסיק לעובדיו באותה שנה. מנגד, היתרה בחשבון המעסיק בקופת דמי מחלה, אינה יכולה לעלות על 7.5% מכלל המשכורות ששילם בשנת התשלום. ניתן לבצע הפקדות עבור השנה השוטפת בלבד ואין חובת הפקדה חודשית, אלא ניתן לבצע גם אחת לשנה.

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

ביום 1 בינואר 2016 מוזגה הראל עתידית קופות גמל בע"מ ששימשה כחברה המנהלת של הקופה לתוך הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל") והחל מיום זה נוהלה הקופה על ידי הראל גמל.

ביום 5 באוקטובר 2016 (שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר), עקב שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ וחוסלה ללא פרוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. בדבר פרטים נוספים, ראה ביאור 1 בדוח הכספי של הקופה.

בחודש אוקטובר 2016 עודכן תקנון ושונה שמה של החברה המנהלת לאור השינוי המבני המפורט לעיל.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. שינוי במספר העמיתים

להלן השינוי במספר חשבונות עמיתי הקופה בשנת הדוח:

מספר חשבונות עמיתים				סוג העמיתים
לתחילת השנה	נפתחו השנה	נסגרו השנה	לסוף השנה	
16	-	-	16	מעבידים

ב. ניתוח זכויות העמיתים בקופה

ליום 31 בדצמבר			
2016		2015	
מספר חשבונות	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח	מספר חשבונות	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח
16	43,542	16	42,347
3	11	3	10

חשבונות לא פעילים (*)

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

(*) מתוכם חשבונות לא פעילים ביתרה של עד 8,000 ש"ח

3. מידע אודות דמי ניהול

שיעור דמי הניהול

דמי ניהול מנכסים:		עמיתים לא פעילים	
דמי ניהול מנכסים:		מספר חשבונות	סך נכסים, נטו באלפי ש"ח
0%-0.5%	1	41,160	
0.5%-1%	10	1,568	
1%-1.5%	2	475	
1.5%-2%	3	339	

סך ההוצאות הישירות שנגבו מהעמיתים, נוסף לדמי הניהול, הינו 34 אלפי ש"ח. לפירוט הרכב ההוצאות, ראה באור 10 בדבר הוצאות ישירות בדוח הכספי.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מידע בדבר מדיניות ההשקעה של מסלולי ההשקעה לשנת הדוח, פורט באתר האינטרנט של החברה המנהלת בכתובת:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/gemel-and-study-funds/Pages/investment-policy.aspx?isfromsearch=1#2016>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרותיות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטר במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר – הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו: האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5

נושא	תיאור פעולות החברה
	שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגרעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגרעון של 2.9%. הגרעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עלית מחירי המניות, התרחבות ממכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ-59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות גלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת השקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לווי, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשווקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה באור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקופות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקופות לתכנן ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקופה

ליום 31 בדצמבר 2016

נכסים, נטו (באלפי ש"ח)	נזילות (בשנים)
34,353	נכסים נזילים וסחירים
268	מח"מ של עד שנה
8,126	מח"מ מעל שנה
795	אחרים
43,542	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחנת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

הקופה אינה נתקלת בקשיי נזילות ובקשיים למימון תשלומים לעמיתים מושכים או המניידים החוצה, והיא שומרת על רמת נזילות מספקת. על פי ניסיון העבר, לאור היקף נכסיה של הקופה והעובדה כי מרבית נכסיה הינם סחירים ובני מימוש מהיר ולמרות ששיעור הסכומים שעמיתים רשאים למשוך מהקופה עמד על 100% הקופה אינה צופה בעיות נזילות בשנים הקרובות. נכון לסוף שנת 2016, כ-79% מנכסי הקופה הושקעו בנכסים נזילים.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופת הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

1. סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.
2. סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.
3. סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.
4. סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.
5. סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.
6. סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפורז המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפורזים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכסל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בשיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

ליום 31 בדצמבר 2016				
לא צמוד	בהצמדה למדד	במטבע חוץ או	סך הכל	
אלפי ש"ח	המחירים לצרכן	ההצמדה אליו	אלפי ש"ח	
14,161	16,708	12,673	43,542	סך נכסי קופת הגמל, נטו
5,760	184	(5,944)	-	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
19,921	16,892	6,729	43,542	במונחי דלתא
				סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
1%+	1%-
אחוזים	אחוזים

ליום 31 בדצמבר 2016		
2.78	(2.55)	תשואות תיק ההשקעות

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסה"ב	סך הכל	בח"ל	לא סחיר	נסחרות במדד	נסחרות במדד
				מניות היתר	ת"א 100
%			אלפי ש"ח		
ענף משק					
בנקים	1,055	170	-	33	852
ביטוח	130	-	-	-	130
ביומד	315	134	-	8	173
טכנולוגיה	388	196	-	19	173
מסחר ושרותים	1,124	138	1	85	900
נדל"ן ובינוי	756	25	-	59	672
תעשיה	1,024	247	-	97	680
השקעה ואחזקות	400	-	-	40	360
נפט וגז	317	63	-	28	226
סך הכל	5,509	973	1	369	4,166
	100.00				

ד. סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים.

מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Un expected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת בלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים לעסקאות משמעותיות ולעסקאות גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016			
סה"כ	שאינם סחירים	סחירים	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
25,174	7,964	17,210	בארץ
4,525	430	4,095	בחו"ל
29,699	8,394	21,305	סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016	
דירוג מקומי (*)	
אלפי ש"ח	
11,843	נכסי חוב סחירים בארץ
	אגרות חוב ממשלתיות
	אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
3,058	AA ומעלה
2,034	BBB עד A
186	נמוך מ-BBB
89	לא מדורג
17,210	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

	אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:
1,317	AA ומעלה
164	BBB עד A
74	נמוך מ-BBB
8	לא מדורג
-	הלוואות לעמיתים
205	הלוואות לצורך רכישת אמצעי שליטה
6,196	הלוואות לאחרים
7,964	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
25,174	סך הכל נכסי חוב בארץ
2,686	מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016
דירוג בינלאומי (*)
אלפי ש"ח

נכסי חוב סחירים בחו"ל

804	אגרות חוב ממשלתיות
	אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
451	A ומעלה
2,517	BBB
315	נמוך מ-BBB
8	לא מדורג
4,095	סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל

	אגרות חוב קונצרניות ופיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים בדירוג:
147	A ומעלה
283	נכסי חוב אחרים
430	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
4,525	סך הכל נכסי חוב בחו"ל

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016	נכסי חוב שאינם סחירים
באחוזים	לפי דירוג (*):
1.95	AA ומעלה
2.81	A
3.53	BBB
5.93	נמוך מ-BBB
4.07	לא מדורג

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*.

לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאנים סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016		ענף משק
% מסה"ב	סכום אלפי ש"ח	
9.50	2,822	בנקים
1.91	568	ביטוח
0.26	76	ביומד
1.61	478	טכנולוגיה
19.30	5,731	מסחר ושרותים
17.75	5,272	נדל"ן ובינוי
1.66	492	תעשייה
4.31	1,279	השקעה ואחזקות
1.12	334	נפט וגז
42.58	12,647	אג"ח ממשלתי
100.00	29,699	סך הכל

- (5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישמש את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:
- (א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- (ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישיר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- (ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

ה. סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

ליום 31 בדצמבר 2016								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	סה"כ		נגזרים
						חשיפה מאזנית	במונחי דלתא	
						אלפי ש"ח		
-	272	2	113	54	314	755	345	1,100
-	296	2	62	260	-	620	155	775
-	243	32	55	9	-	339	163	502
-	-	-	145	13	33	191	446	637
-	-	-	-	1,034	-	1,034	-	1,034
-	1,604	1,255	684	709	893	5,145	2,822	7,967
-	-	70	169	219	348	806	198	1,004
12,610	6,643	3,918	230	27	8,586	32,014	7	32,021
-	-	14	366	179	-	559	-	559
37	1,151	216	471	150	54	2,079	234	2,313
12,647	10,209	5,509	2,295	2,654	10,228	43,542	4,370	47,912
סך הכל								

1. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בסעיף 3.12 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה המנהלת.

2. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכוני מקר, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
סיכוני מקר	✓		
	✓		
	✓		
		✓	
סיכונים ענפיים	✓		
	✓		
		✓	
סיכונים מיוחדים לחברה		✓	

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

7. בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי

א. בקורות ונהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי:

באוקטובר 2016, עקב שינוי מבני בקבוצת הראל, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ וחוסלה ללא פירוק. במקביל שונה שמה של החברה הממוזגת להראל פנסיה וגמל בע"מ. בהתאם לכך, הועברו הקופות שהיו בניהולה של הראל גמל והשתלמות בע"מ, לרבות הקופה, לניהולה של החברה. להרחבה בנושא ראה ביאור 1ג בדוחות הכספיים של הקופה. במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

דודי ליידינר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

הצהרה (certification)

אני, דודי לייזנר מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

דודי לייזנר, מנכ"ל

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני, רם גבל מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן: "קופת הגמל") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קופת הגמל וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקופת הגמל למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של קופת הגמל; וכן-
(א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקופת הגמל, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה המנהלת, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על שוק ההון;
(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קופת הגמל והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המנהלת המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל:
(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה המנהלת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקופת הגמל; וכן-
(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה המנהלת על דיווח כספי הנוגע לקופת הגמל.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

19 במרס 2017

רם גבל, סמנכ"ל כספים

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי- הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן: "קופת הגמל") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של קופת הגמל תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה המנהלת לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי החשבונאות מקובלים בישראל והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה המנהלת בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של קופת הגמל על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון: מישל סיבוני

מנכ"ל: דודי לידנר

סמנכ"ל כספים: רם גבל

תאריך אישור הדוח: 19 במרס 2017

הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח על השינויים בזכויות העמיתים
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל - דקל קופה לדמי מחלה

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל - דקל קופה לדמי מחלה (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לדוחות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לדוחות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרץ 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל - דקל קופה לדמי מחלה בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל - דקל קופה לדמי מחלה (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בלבתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרץ 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרץ 2017

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2015	2016		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
רכוש שוטף			
1,965	2,127		מזומנים ושווי מזומנים
230	467	3	חייבים ויתרות חובה
2,195	2,594		
השקעות פיננסיות			
26,686	21,305	4	נכסי חוב סחירים
2,559	8,394	5	נכסי חוב שאינם סחירים
5,321	5,509	6	מניות
5,808	5,916	7	השקעות אחרות
40,374	41,124		סך כל השקעות פיננסיות
42,569	43,718		סך כל הנכסים
זכאים ויתרות זכות			
222	176	8	
42,347	43,542		זכויות העמיתים
42,569	43,718		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביאור
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
53	(18)	(38)	
915	672	430	
129	110	88	
454	745	357	
1,332	501	573	
2,830	2,028	1,448	
2,883	2,010	1,410	
264	188	181	9
74	45	34	10
338	233	215	
2,545	1,777	1,195	

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

מנכסי חוב שאינם סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
72,798	90,847	42,347	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
15,476	-	-	תקבולים מדמי גמולים
-	50,476	-	תשלומים לעמיתים
			העברות צבירה לקופה
28	199	-	העברות מקופות גמל
2,545	1,777	1,195	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
90,847	42,347	43,542	זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל - דקל קופת גמל לדמי מחלה (להלן - הקופה) הינה קופת גמל לדמי מחלה המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, בה העמית הוא המעביד המפקיד כספים לתשלום דמי מחלה לעובדיו.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

לשינוי מבני בחברה המנהלת ראה סעיף ג' להלן.

ג. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

(1) עד ליום 31 בדצמבר 2015 הקופה נוהלה על ידי הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן - "הראל עתידית") חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

ביום 28 ביוני 2015 התקבל אישור של דירקטוריון הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל") ודירקטוריון הראל עתידית למיזוגה של הראל עתידית לתוך הראל גמל תוך חיסולה ללא פירוק. המיזוג כאמור, אושר על ידי בית המשפט ביום 26 בנובמבר 2015, על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ביום 27 בדצמבר 2015 ועל ידי רשם החברות ביום 31 בדצמבר 2015.

בהתאם לכך, ביום 1 בינואר 2016 מוזגה הראל עתידית לתוך הראל גמל והחל מיום זה הקופה נוהלה על ידי הראל גמל.

(2) בהמשך לאישור דירקטוריון הראל גמל ודירקטוריון חברת הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה על רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר 2016 מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל בע"מ לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - הראל ניהול קרנות בפנסיה בע"מ) וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמיתי הקופות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל. לפרטים נוספים, ראה ביאור 3, בדבר מיזוג טכני.

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ו. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח ובהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפירסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס 2017.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) יום העסקים האחרון בישראל לשנת 2016 הינו 29 בדצמבר 2016 (שנה קודמת - 31 בדצמבר 2015). לפיכך, התשואה שנוקפה לחשבונות העמיתים חושבה ליום 29 בדצמבר 2016. הפרשי מטבע ושערי ניירות ערך בחו"ל ממועד זה ועד תום שנת הדוח אינם מהותיים.
- (2) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (4) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (5) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי הוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות היוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (6) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (7) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (8) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (9) אופציות בלתי סחירות - מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (10) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (11) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (15) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות - חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (5).

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)**א. בסיס הערכת נכסים (המשך)**

(16) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.10)	(0.90)	(0.30)
12.04	0.33	(1.46)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
23	37
2	3
191	198
-	210
14	19
230	467

ריבית ודיבידנד לקבל
מוסדות
בטחונות בגין פעילות בנגזרים
חייבים בגין משכנתאות
חייבים בגין השקעות
סך הכל חייבים ויתרות חובה

ביאור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
13,506	12,647
13,110	8,628
70	30
13,180	8,658
26,686	21,305

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
שניתנות להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ביאור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
842	1,551
25	159
1,692	6,684
2,559	8,394

אגרות חוב קונצרניות:
שאינן ניתנות להמרה
פקדונות בבנקים
הלוואות לאחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,298	5,489
23	20
5,321	5,509

מניות סחירות
מניות לא סחירות
סך הכל מניות

ביאור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר			
2015	2016		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
		השקעות אחרות סחירות	
2,363	2,295	תעודות סל	
2,658	2,654	קרנות נאמנות	
38	47	מכשירים נגזרים	
41	15	מוצרים מובנים	
1	3	אופציות	
9	3	כתבי אופציה	
5,110	5,017		
		השקעות אחרות שאינן סחירות	
459	501	קרנות השקעה וקרנות הון סיכון	
164	210	מכשירים נגזרים	
74	188	מוצרים מובנים	
1	-	אחרות	
698	899		
5,808	5,916	סך הכל השקעות אחרות	

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר			
2015	2016		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
4,724	8,846	מניות	
89	368	מדד	
(6,278)	(11,921)	מטבע זר	
(80)	(118)	ריבית	

ביאור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
15	15	חברה מנהלת
16	-	מוסדות
191	130	התחייבויות בגין נגזרים
-	27	זכאים בגין השקעות
-	4	אחרים
222	176	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ביאור 9 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
264	188	181

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%
2.00	2.00	2.00
0.34	0.39	0.43

דמי ניהול מסך נכסים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

ביאור 10 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2014	2015	2016	2014	2015	2016
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח		
0.021	0.009	0.014	15	8	6
0.007	0.003	0.005	5	3	2
0.004	0.003	0.007	3	3	3
0.070	0.034	0.054	51	31	23
0.102	0.049	0.080	74	45	34

עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך

עמלות דמי שמירה של ניירות ערך

עמלות ניהול חיצוני:

בגין השקעה בקרנות השקעה

בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל

סך הכל הוצאות ישירות

ביאור 11 - תשואות

תשואה ממוצעת נומינלית ברוטו ל- 5 שנים	תשואה שנתית נומינלית ברוטו					הראל דקל קופת גמל לדמי מחלה
	2012	2013	2014	2015	2016	
					באחוזים	
5.88	11.09	10.02	4.11	1.29	3.25	

ביאור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(15)	(15)	החברה המנהלת
		צדדים קשורים אחרים:
68	72	מניות
11	14	אגרות חוב סחירות
363	350	קרנות השקעה
427	421	

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 15 אלפי ש"ח.

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
264	188	181	דמי ניהול לחברה המנהלת

ביאור 13 - מסים

בתקופת הדוח שילמה הקופה מסים בגין השקעה בניירות ערך זרים ומסים בגין שנים קודמות בסכומים שאינם מהותיים (פחות מ-1 אלפי ש"ח).

ביאור 14 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התקשרויות

הקופה התקשרה להשקעה בקרנות הון סיכון. יתרת הסכומים שנותרו להשקעה הינם:

31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
57	55

יתרת התחייבות לקרנות השקעה

ב. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25. ב. דוח הכספי של החברה המנהלת.

ג. שעבודים

קיימים שעבודים על חלק מנכסיה הסחירים של הקופה, לצורך פעילותה השוטפת בנגזרים בסך של כ- 800 אלף ש"ח.

הראל פרופיל אישי למעסיק

דוחות כספיים ליום

31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוח רואי החשבון המבקרים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים

4	דוח על המצב הכספי
5	דוח הכנסות והוצאות
6	דוח על השינויים בזכויות העמיתים
7	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פרופיל אישי למעסיק

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של הראל פרופיל אישי למעסיק (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית.

ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 19 במרס 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הקופה.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של הראל פרופיל אישי למעסיק בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל פרופיל אישי למעסיק (להלן "הקופה") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן "החברה המנהלת") אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הקופה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו. בקרה פנימית על דיווח כספי של קופת גמל כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הקופה (לרבות הוצאות מרשות); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הקופה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה המנהלת; ו- (3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הקופה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה בבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה המנהלת קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של הקופה ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 והדוח שלנו, מיום 19 במרס 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

		רכוש שוטף
4,076	2,412	מזומנים ושווי מזומנים
65	201	חייבים ויתרות חובה
<u>4,141</u>	<u>2,613</u>	
		השקעות פיננסיות
132,602	142,055	נכסי חוב סחירים
17,053	19,376	מניות
22,871	24,449	השקעות אחרות
<u>172,526</u>	<u>185,880</u>	סך כל השקעות פיננסיות
<u>176,667</u>	<u>188,493</u>	סך כל הנכסים
39	39	זכאים ויתרות זכות
<u>176,628</u>	<u>188,454</u>	זכויות העמיתים
<u>176,667</u>	<u>188,493</u>	סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוגי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

97	(26)	(17)

4,448	520	1,654

890	225	(55)

1,817	609	1,501

7,155	1,354	3,100

7,252	1,328	3,083

428	401	451

65	147	116

23	48	69

516	596	636

6,736	732	2,447

הכנסות (הפסדים)

ממזומנים ושווי מזומנים

מהשקעות:

מנכסי חוב סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

הוצאות

דמי ניהול

הוצאות ישירות

מסים

סך כל ההוצאות

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
118,058	119,823	176,628	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
4,282	1,827	5,377	תשלומים לעמיתים
-	72,548	15,150	העברות צבירה לקופה העברות מקופות גמל
689	14,648	394	העברות צבירה מהקופה העברות לקופות גמל
(689)	57,900	14,756	העברות צבירה, נטו
6,736	732	2,447	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
119,823	176,628	188,454	זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ביאור 1 - כללי

א. הראל פרופיל אישי למעסיק (להלן - הקופה) הינה קופה מרכזית לפיצויים בניהול אישי הנבנית בהתאם להעדפותיו האישיות של המעסיק, כאשר כספי הקופה מנוהלים באופן ייחודי עבור כל מעסיק, כמסכם עימו. הקופה מאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.

ב. החברה המנהלת

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ, חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ. לשינוי מבני בחברה המנהלת ראה סעיף ג' להלן.

ג. אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

בהמשך לאישור דירקטוריון הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - "הראל גמל") ודירקטוריון חברת הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר 2016 מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר - "הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ") וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). הקופה הועברה לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ.

העברת הזכויות התבצעה בדרך של העברת נכסים וכתוצאה מהמיזוג לא הייתה פגיעה בעמית הקופות המתמזגות ולא נוצרו נכסים או רווחים לחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל.

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון, וועדת ההשקעות בחברה המנהלת ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ו. ביום 23 בינואר 2008 אושר על ידי הכנסת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מספר 3), התשס"ח-2008 (להלן "התיקון"). במסגרת התיקון נקבע כי הממונה לא ייתן אישור לקופת גמל מרכזית לפיצויים אלא לגבי קופה שפעלה כדין כקופת גמל מרכזית לפיצויים בשנת המס 2007 לגבי כספים שהופקדו בקופה עד לשנת המס 2010, ובלבד שההפקדה היא של עמית-מעביד אשר היה עמית בקופה בחודש דצמבר 2007 והפקדת הכספים היא בשל עובד של עמית-מעביד כאמור שהופקדו עבורו כספים בקופה עבור חודש דצמבר 2007.

ז. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - הראל פרופיל אישי למעסיק.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (6) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח ובהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפירסום על ידי דירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס 2017.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) יום העסקים האחרון בישראל לשנת 2016 הינו 29 בדצמבר 2016 (שנה קודמת - 31 בדצמבר 2015). לפיכך, התשואה שנזקפה לחשבונות העמיתים חושבה ליום 29 בדצמבר 2016. הפרשי מטבע ושערי ניירות ערך בחו"ל ממועד זה ועד תום שנת הדוח אינם מהותיים.
- (2) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (4) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (5) השווי הוגן של נכסי חוב שאינם סחירים וכן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מתואמת, אשר מידע לגבי השווי הוגן ניתן לצרכי ביאור בלבד, נקבעים באמצעות היוון תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
- (6) השקעות בלתי סחירות בקרנות הון סיכון ובקרנות השקעה - לפי שווי הוגן של ההשקעות על בסיס הדיווח שהתקבל לאחרונה לפני מועד הדיווח, בהתאם לדיווחים של הקרן או של מוסד פיננסי מוכר, שמתקבלים אחת לשנה לפחות.
- (7) חוזים עתידיים ועסקאות החלפה בלתי סחירים - לפי מודל כלכלי הנקבע על ידי הממונה. יתרת זכות הנובעת מהתחייבות בגין נגזרים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- (8) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (9) אופציות בלתי סחירות - מוצגות לפי מודל כלכלי שנקבע על ידי הממונה.
- (10) אגרות חוב להמרה ופקדונות מובנים אשר משובצים בהם נגזרים פיננסיים נוספים, ואשר התשואה בגינם תלויה בתשואות תיקי נכסים, במדדי מניות, שערי ריבית וכד' והינן בלתי סחירות מוצגות בהתאם לציטוט המתקבל מחברת מרווח הוגן, או מגורם אחר, לפי העניין.
- (11) מניה לא סחירה - בהתאם להערכת מומחה שתתקבל אחת לשנה לפחות.
- (12) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (13) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (14) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (15) אגרות חוב קונצרניות בלתי סחירות, שטרי הון בלתי סחירים, פקדונות והלוואות - חלקם משוערכים לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים וחלקם משוערכים על פי ציטוטי שערים על ידי החברה המצטטת ראה סעיף (5).

ביאור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

(16) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.10)	(0.90)	(0.30)
12.04	0.33	(1.46)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

א. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ב. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

ג. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ד. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25 ב. בדוח הכספי של החברה המנהלת.

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

בניהול

הראל פנסיה וגמל בע"מ

(לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ)

**סקירת הנהלה
לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר 2016**

תוכן עניינים

1.	מאפיינים כלליים של קופת הגמל	3
	א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה	3
	ב. מועד הקמת קופת הגמל	3
	ג. רשימת מסלולי השקעה הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם	3
	ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות	3
	ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן	3
	ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו	3
2.	ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל	4
	א. יחס נזילות	4
	ב. משך חיים ממוצע של החיסכון	4
3.	מידע אודות דמי ניהול	4
	א. שיעור דמי הניהול	4
	ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה	4
4.	ניתוח מדיניות השקעה	5
	א. מדיניות ההשקעה	5
	ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת	5
5.	ניהול סיכונים	7
	א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת	7
	ב. סיכוני נזילות	7
	ג. סיכוני שוק	8
	ד. סיכוני אשראי	10
	ה. סיכונים גיאוגרפיים	13
	ו. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה	14
6.	נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו	14

1. מאפיינים כלליים של קופת הגמל

א. תיאור כללי של קופת הגמל ושל החברה המנהלת אותה

קופת הגמל:

- שם הקופה: קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל.
- סוג הקופה: קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ופיצויים.
- קוד הקופה: 512267592-00000000002079-2079-000
- סוג העמיתים: שכירים.
- רשאי להצטרף לקופת הגמל כעמית רק מי שהינו משרת קבע, בגין כספים ששולמו בגין שירות הקבע שלו בלבד.
- הקופה מנוהלת בנאמנות בידי חברה מנהלת שהינה משקיע מוסדי. הקופה נועדה לחיסכון לטווח ארוך ובינוני. פעילות הקופה כפופה לרישוי המתקבל מאגף שוק ההון באוצר בהתאם לדינים הרלוונטיים החלים על פעילותה המפוקחת בהתאם.

החברה המנהלת:

- שם החברה המנהלת: הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) (להלן - החברה המנהלת או החברה).
- החברה המנהלת הינה חברת בת בבעלות מלאה (100%), בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
- למידע אודות שינויים מבניים ראה ביאור 1.ב.1 בדוח הכספי של החברה המנהלת.

ב. מועד הקמת קופת הגמל

הקופה הוקמה בשנת 2013.

ג. רשימת מסלולי השקעה הקודים שלהם ומועד תחילת פעילותם:

- בקופה קיים מסלול השקעה תלוי גיל. שיוך העמית מתבצע בהתאם לגילו באופן אוטומטי. להלן מסלולי ההשקעה ברירת מחדל לפי גיל:

שם המסלול	קוד המסלול	מועד תחילת פעילות
לגיל 50 ומטה (לשעבר כללי)	512267592-00000000002079-9819-000	נובמבר 2013
לגילאי 50 עד 60	512267592-00000000002079-9532-000	לא פעיל
לגילאי 60 ומעלה	512267592-00000000002079-9533-000	לא פעיל

- כל עמיתי הקופה נמצאים במסלול לגיל 50 ומטה. לפיכך כל הנתונים בדוח מתייחסים למסלול זה בלבד.
- הקופה החלה את פעילותה בחודש נובמבר 2013.

ד. שינויים מהותיים בשנת הדיווח הנובעים ממיזוגים, מכירות או רכישות

לא היו שינויים מהותיים, למעט שינוי הגדרת הגוף המנהל החל מאוקטובר 2016 עקב שינוי מבני בחברה המנהלת.

ה. שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית קופת הגמל לקבל ומטרתן

שיעורי ההפרשות המרביים שרשאית הקופה לקבל קבועים בהתאם לתקנה 19 לתקנות מס הכנסה: הפרשות מעביד: עד 7.5% על חשבון תגמולים. (מינימום 6.5%) הפרשות עובד: עד 7% על חשבון תגמולים. (מינימום 6%) הפרשות מעביד: עד 8.33% על חשבון פיצויים. (מינימום 6%)

ו. שינוי מסמכי יסוד במהלך תקופת הדוח ועד ליום פרסומו

במהלך תקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים במסמכי היסוד של הקופה.

2. ניתוח זכויות עמיתי קופת הגמל

א. יחס נזילות

עמיתי הקופה אינם רשאים למשוך כספים, וזאת נכון ליום הדוח.

הקופה השקיעה את כל נכסיה בנכסים נזילים וסחירים והיא אינה צופה בעיה באשר לנזילות נכסים ביחס להוראות המשיכה של העמיתים, כאשר תהיינה.

ב. משך חיים ממוצע של החיסכון

משך החיים הממוצע של זכויות העמיתים, עבור אותם עמיתים שחשכוונותיהם טרם הבשילו: 24.63 שנים.

ג. שינוי במספר העמיתים

מספר חשבונות עמיתים				סוג העמיתים
לסוף השנה	נסגרו השנה	נפתחו השנה	לתחילת השנה	
11	1	-	12	שכירים

3. מידע אודות דמי ניהול

א. שיעור דמי הניהול

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

מספר חשבונות העמיתים ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים פעילים					
דמי ניהול מהפקדות					
עמיתים לא פעילים	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
-	-	-	-	-	8
3	-	-	-	-	-

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.75%-1.05%

סך הנכסים, נטו באלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016					
עמיתים פעילים					
דמי ניהול מהפקדות					
עמיתים לא פעילים	3%-4%	2%-3%	1%-2%	0%-1%	0%
-	-	-	-	-	1,056
79	-	-	-	-	-

דמי ניהול מנכסים

0%-0.25%

0.75%-1.05%

ב. מידע אודות חמשת המעסיקים הגדולים בקופה

בקופה מעסיק אחד בלבד ודמי הניהול אחידים לכל העמיתים.

4. ניתוח מדיניות השקעה

א. מדיניות ההשקעה

מדיניות ההשקעה של אפיקי ההשקעה בקרן הפנסיה מפורטת באתר האינטרנט של הקופה.

<https://www.harel-group.co.il/long-term-savings/pension/funds/Pages/gemel-keva/investment-policy.aspx?menuType=Pension&parentID=94fcd013-d026-4a2c-8494-80b7329434e4>

ב. ניתוח והסבר שינויים מהותיים בסעיפי ההשקעות לעומת שנה קודמת

להלן תמצית השינויים בשוק ההון והתייחסות חטיבת ההשקעות של החברה אליהם:

נושא	תיאור פעולות החברה
השינוי במדד המחירים לצרכן, התפתחויות האינפלציה והגורמים להשפעה על עליית המדד	מדד המחירים לצרכן ירד ב-0.3% במהלך 2016 (מדד ידוע), ירידה מתונה יותר בהשוואה ל-2015 (מינוס 1.0%). ירידות בולטות נרשמו בסעיפי התחבורה, התקשורת והמזון. הגורמים העיקריים שתמכו בירידה במחירים היו המשך הייסוף בשקל (שהוזיל את מחירי היבוא) המשך התחרויות הגבוהה (בעיקר בענפי התקשורת והמזון) והמשך מעורבות ממשלתית (כגון הוזלת מחירי התחבורה הציבורית). מנגד, סעיף הדיור היה גם השנה התורם העיקרי לעלייה במחירים. בסיכום 2016 הציפיות לאינפלציה ירדו קלות בטווחים של בין 5 עד 10 שנים, אך עלו בשאר הטווחים. חטיבת ההשקעות ניצלה את הוולטיליות וירידת הציפיות לאינפלציה להקטנת מרכיב צמודי המדד.
שער החליפין של השקל	ב-2016 השקל התחזק ב-5% מול סל המטבעות הנומינלי. בסיכום שנתי השקל נחלש ב-1% מול היין היפני, אך התחזק ב-1% מול הדולר, ב-5% מול האירו וב-18% מול הפאונד. עיקר הייסוף של השקל החל במחצית השנייה של השנה, לאחר תוצאות משאל-העם בבריטניה ובחירתו של טראמפ לנשיאות ארה"ב. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטר במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל. לאור ההערכה כי בטווח הקצר צפויה התרחבות בפערי הריביות בין השקל לדולר – הוגדלה החשיפה למט"ח נטו בתיקים, עם משקל עודף לדולר ע"פ המטבעות האחרים.
התפתחות שיעורי ריבית	במהלך 2016 ריבית בנק ישראל נותרה ללא שינוי על 0.1%, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015 זאת למרות הצמיחה המהירה יותר במהלך 2016. הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו: האינפלציה שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל (אך עלתה בהשוואה ל-2015) וחוזקו של השקל. בסיכום שנת 2016, בטווחים של מעל 5 שנים נרשמה עלייה בעקום התשואות הממשלתי השקלי. לעומת זאת, בעקום הצמוד נרשמה ירידה בטווחים של עד 5 שנים ויציבות יחסית בטווחים הארוכים יותר. במהלך השנה שמרה חטיבת ההשקעות על מח"מ קצר יחסית בתיק הממשלתי בארץ ובאג"ח בחו"ל, ומח"מ ממוצע בינוני בתיק הקונצרני. לקראת סוף השנה בוצעה הארכה קלה במח"מ הממשלתי לאור העליה החדה בתשואות.

נושא	תיאור פעולות החברה
ניתוח הגרעון בתקציב המדינה ומימונו	הגירעון התקציבי במהלך 2016 עמד על כ-2.2% תוצר (על פי האומדן הראשוני), נמוך מיעד הגירעון של 2.9%. הגירעון הנמוך יותר השנה הוא תוצאה של הכנסות גבוהות מהצפי (בעיקר הגידול בתעסוקה, גבייה מענף הרכב והנדל"ן והצריכה הפרטית בכלל) וגידול מהיר יותר בתוצר, זאת למרות הגידול בהוצאות משרדי הממשלה ב-2016 בהשוואה לאשתקד.
שוק המניות	בסיכום שנת 2016 מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב-8%, כאשר עיקר העלייה חלה לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב (עלייה של 10% ב-S&P500 בסיכום 2016). מדד MSCI של השווקים המתעוררים ברוטו אמנם רשם עלייה של 12%, אך זאת לאחר שירד מהשיא לאחר תוצאות הבחירות לנשיאות ארה"ב. בישראל, מדד ת"א-100 ירד ב-2% (הושפע לשלילה מהירידות בענף התרופות). מנגד, מדדי ת"א-75 ומדד היתר-50 רשמו עליות מרשימות של 17% ו-24% בהתאמה. במהלך השנה הופחתה החשיפה למניות לנוכח עליית מחירי המניות, התרחבות במכפילים וסיכונים הנובעים מהציפיות להעלאת ריבית בארה"ב וסיכונים פוליטיים באירופה. מרכיב החשיפה למניות חו"ל פחת מעט לכ-59% מסך החשיפה למניות.
אג"ח קונצרני ומוצרי חוב	מרווחי האשראי על אגרות החוב הקונצרניות בארץ קטנו במהלך השנה (בדומה למגמה בחו"ל), למרות ריבוי הנפקות במהלך השנה. במהלך השנה בוצעו השקעות בהיקפים גבוהים במוצרי חוב חברות – בעיקר בעסקאות אשראי לא סחיר, בעיקר ע"ח אגרות חוב קונצרניות סחירות בארץ ובחו"ל.
מוצרי מדדים	החברה המשיכה לנצל את הגידול בהיקפי הכספים שעוקבים באופן טכני אחרי המדדים בעיקר לצורך שיפור הרכבי תיק ההשקעות, כאשר ניירות ערך שעלו באופן מוגזם בכניסתם למדדים נמכרו על ידינו וניירות שירדו באופן מוגזם עקב יציאתם מהמדדים נרכשו.
נכסים נגזרים לרבות אופציות על מדד מעו"ף, שקל/דולר, חוזים עתידיים	החברה שמרה על מדיניותה בתחום הנגזרים, לפיה הם משמשים בעיקר אמצעי להתאמה מהירה של הרכבי האפיקים בתיק להחלטות ועדות ההשקעה, לניהול יעיל של החשיפות בחו"ל ללא חשיפת המטבע, ללא פעילות באסטרטגיות או לקיחת פוזיציות על כיווני השוק או סטיות התקן.
השקעות בנכסים אלטרנטיביים, לרבות נדל"ן, תשתיות והשקעות פרטיות	במהלך השנה, לנוכח התשואות הנמוכות בשוקי האג"ח הממשלתי והקונצרני, המשיכה חטיבת ההשקעות במאמצים למציאת השקעות ישירות באשראי, תשתיות, השקעות פרטיות ונדל"ן, תוך שמירה על רמת סיכון לא גבוהה ופיזור גבוה.

5. ניהול סיכונים

החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים, אשר פורסם ב-15 בינואר 2014 החליף את חוזר גמל מספר 2-3-2009 בנושא "מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל" אשר פורסם באוגוסט 2009. החוזר נועד להסדיר תשתית להבנה, זיהוי ומדידה של סיכונים שוק, אשראי ונזילות הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים בקופות גמל, למעקב שוטף אחריהם, לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות המבוססות עליהם ולהבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. החוזר מחייב מינוי מנהל סיכונים אובייקטיבי ובלתי תלוי במערך ההשקעות והאשראי של החברות המנהלות אשר יספק לדירקטוריון החברה המנהלת, הנהלתה, ועדת ההשקעה וועדת האשראי שלה תמונת מצב אובייקטיבית ומקיפה יותר אודות הסיכונים הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכוניות העמיתים.

ניהול תיק ההשקעות של הקופה נעשה תוך חתירה לאיזון בין המטרה של השגת תשואה מקסימאלית על הנכסים לבין הסיכון הכרוך בהשקעות ורמת הנזילות הנדרשת כדי לממן פעילות זו ופעילות משיכות והעברות של כספים על ידי העמיתים.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. דיווחי ניהול סיכונים המוצגים לוועדת ההשקעות מציגים אומדים להפסד פוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכונים השוק. ועדת ההשקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר החשיפות הבאות: חשיפה למנפיק, חשיפה לקבוצת לווי, חשיפה לדירוגים, חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

הוועדה בוחנת ומתאימה את מדיניות ההשקעות וביצועה בשוטף לנוכח ההתפתחויות בנכסיה, במאפייני עמיתיה ובשוקים.

להלן פירוט הסיכונים המרכזיים להם חשופה הקופה ואופן הטיפול בהם:

א. מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת

לעניין פירוט מדיניות ניהול הסיכונים ותיאור השיטות וההערכות בחברה המנהלת של קופת הגמל ראה באור 24 בדוחות הכספיים של החברה המנהלת.

ב. סיכונים נזילות

סיכון נזילות ניתן לפיצול על פני שני רבדים: סיכון נזילות ברמת קופת גמל, וסיכון נזילות ברמה מקרו כלכלית.

הסיכון ברובד הראשון נובע מאי ודאות לגבי שינויים אפשריים בהיקף משיכת כספים מהקופה, העשויים להביא למצב בו הקופה תידרש לממש במהירות נכסים בהיקף ניכר על מנת לשלם לעמיתים המושכים או המניידים לקופות אחרות. סיכון זה גורם לאי ודאות לגבי היקף החזקת נכסים סחירים ונזילים על מנת שלא להגיע למצב בו לא יהיה ניתן לבצע תשלומים לעמיתים מושכים ומעבירים. סיכון זה קשור בהיקף חסכון העמיתים הזכאים למשיכה אל מול אורך החיים הממוצע של נכסי הקופה ונזילותם וכן מגורמים חיצוניים של הגברת תחרות ומעבר בין קופות גמל.

הגברת התחרותיות הביאה להגדלת הצורך בהתמודדות עם סיכון זה. הקופות נאלצות לשמור רמות נזילות גבוהות יותר כבטחון לביצוע התשלומים וההעברות. העלאת מרכיב הנזילות והקטנת אופק התכנון הפיננסי בשל סיכון זה מקטין את יכולת הקופות לתכנון ארוך טווח בחלק הנזיל המיועד למקרים אלו.

הסיכון ברובד השני נובע מהאפשרות של שינוי טעמי העמיתים בכלל קופות הגמל. מצב זה יכול לגרום למימוש סכומי כספים גדולים בפרק זמן קצר. דרישה כזו עלולה לסכן את יציבות שוק ההון והכספים בארץ. לצורך ניהול סיכון הנזילות קופות הגמל מחזיקות בנכסים נזילים, כגון מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות לתקופה של עד חודש ימים וכן בנכסים בעלי סחירות גבוהה שניתנים למימוש בקלות יחסית.

ניתוח נזילות הקופה

נכסים, נטו (באלפי ש"ח)	ליום 31 בדצמבר 2016 נזילות (בשנים)
1,135	נכסים נזילים וסחירים
-	מח"מ של עד שנה
1	מח"מ מעל שנה
(1)	אחרים
1,135	סה"כ

ועדת ההשקעות אישרה מודל למעקב אחר סיכון הנזילות בפעילות הקופה. מדדי הנזילות מביאים בחשבון מצבי קיצון של משיכות בקופות ואת נזילות הנכסים בתיקים במצבי משבר שונים. ועדת ההשקעות בוחנת על בסיס תקופתי את העמידה ברמת הנזילות ביחס למדדי הנזילות שנקבעו ובוחרת באופן שוטף את צרכי הנזילות והתאמתם לנכסי הקופה על מנת להיערך מראש לשינויים ברמת הנזילות הנדרשת.

מבחינת הרכב נכסי הקופה והערכות ההנהלה, הנהלת החברה המנהלת סבורה כי סך הכספים הסחירים והנזילים וצפי ההפקדות מהווים כרית בטחון מספקת לצמצום התממשות סיכון הנזילות כאמור לעיל.

ג. סיכוני שוק

סיכוני שוק בניהול פעילות קופת הגמל נובעים מאפשרות לשחיקת שווי נכסי קופות הגמל כתוצאה משינויים במחירי ניירות ערך, מחירי נדל"ן, שערי ריבית, שערי חליפין ואינפלציה ומפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכוני שוק הקשורים בירידה הפוטנציאלית בערכם הכלכלי של נכסי הקופה הינם כדלקמן:

סיכוני הצמדה: בשיקולי השקעה נלקחות בחשבון תחזיות אינפלציה ואלטרנטיבות השקעה, גם בהיבט של בסיס הצמדה. הקופה מבצעת את השקעותיה ברכיבים צמודים ולא צמודים בהתאם לסביבת האינפלציה והתחזיות העתידיות שלפניה.

סיכון שער חליפין: לקופה חשיפה לנכסים צמודי מט"ח בעיקר כתוצאה מהשקעות בנכסים זרים ולכן בשיקולי ההשקעה נלקחות בחשבון תחזיות לשינויים בשערי חליפין, בעיקר ביחס לדולר.

סיכוני ריבית: לשינויים בשערי הריבית השפעה על אגרות החוב המוחזקות על ידי הקופה ועל פקדונות והלוואות ובאמצעותן על שווי נכסי הקופה. בעת קבלת החלטות השקעה וקביעת משך החיים הממוצע של הנכסים נלקחים בחשבון הנחות ותחזיות לגבי שינויי ריבית והשפעתם על תיק ההשקעות של הקופה. הקופה מטפלת בסיכוני ריבית על ידי שינוי באורך החיים הממוצע הכולל של מכשירים נושאי ריבית בכל אפיק, פיזור וחשיפה לסוגי ריביות שונות.

סיכון מניות: ההפסד שעלול להגרם לקופה כתוצאה מירידה במחירי המניות הנסחרות בארץ ובחו"ל.

סיכון מרווח אשראי: הפסד הנובע מפתיחת מרווחי האשראי מול ריבית חסרת סיכון.

סיכון נדל"ן: ההפסד שעלול להיגרם מירידת ערכן של ההשקעות בנדל"ן.

החברה המנהלת מתמודדת עם מכלול הגורמים המרכיבים את סעיף סיכוני השוק באמצעות קביעת תמהיל השקעות מפוזר המכיל, בין היתר, מניות, אגרות חוב צמודות ולא צמודות, הלוואות, נדל"ן, חשיפה למט"ח, קרנות השקעה ותעודות סל. נכסי הקופות מפוזרים גם בהשקעות בשווקים הבין לאומיים. שימוש בנגזרים נעשה למטרות הגנה ולמטרות יצירת חשיפה ונכלל בדוחות הבקרה.

דירקטוריון החברה קבע מדיניות השקעות אשר מגבילה את רמות החשיפה אליהן ניתן להגיע בכל אחד מאפיקי ההשקעה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות את ועדת ההשקעות ומגבילות את רמת הסיכון של קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה. מגבלות הדירקטוריון מחייבות ביצוע פיזור בין אפיקי ההשקעה השונים ומונעות חשיפה גבוהה לאפיק השקעה אחד.

ועדת ההשקעות דנה בישיבותיה בתמהיל ההשקעות של קופת הגמל המנוהלות על ידי החברה ומקבלת החלטות לגבי הקצאת הנכסים בין האפיקים השונים בהתאם להערכות סיכונים המבוססות על נתונים מאקרו כלכליים ותחזיות לגבי שוקי ההון וגורמי הסיכון. מדדי סיכונים המוצגים לוועדת השקעות, כוללים: VaR היסטורי, תרחיש קיצון ותרחיש פסימי מרכזי עבור כל הקופות. מדד ה-VaR אומד את ההפסד הפוטנציאלי הצפוי לתיק נכסים בשל התממשות סיכוני השוק לאופק של חודש בהסתברויות שונות קבועות מראש. מדד ה-VaR מחושב אחת לרבעון. בנוסף, מוצגות תוצאות השפעת תרחיש קיצון ותרחיש פסימי מרכזי על הקופות הגדולות ונבחנים המתאמים בין אפיקי ההשקעה השונים. ועדת השקעות מקבלת גם דיווחים רבעוניים בדבר חשיפה ענפית, חשיפה גיאוגרפית וחשיפה מטבעית.

(1) סיכון מדד וסיכון מטבע

ליום 31 בדצמבר 2016			
לא צמוד אלפי ש"ח	המחירים לצרכן אלפי ש"ח	בהצמדה למדד המחירים לצרכן אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח
			סך הכל אלפי ש"ח
437	397	301	1,135
96	3	(99)	-
533	400	202	1,135

סך נכסי קופת הגמל, נטו
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים
במונחי דלתא
סך הכל

(2) סיכון ריבית

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי בשיעור הריבית על התשואה של קופת הגמל:

ניתוח רגישות לשינוי בשיעור הריבית (א) (ב)	
1%+	1%-
אחוזים	אחוזים

2.55	(2.35)

ליום 31 בדצמבר 2016

תשואת תיק ההשקעות

(א) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים בריבית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(ב) ניתוח הרגישות כולל אך ורק סעיפים אשר ערכם מושפע באופן ישיר כתוצאה משינוי בשיעור הריבית. בהתאם לכך, לא מובאות בחשבון השפעות עקיפות כגון השפעה של קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב.

(3) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

להלן פירוט החשיפה לענפי משק בגין השקעה במניות:

ליום 31 בדצמבר 2016

מסח"ב	סך הכל	בחול"ל	לא סחיר	נשחרות במדד	
				מניות היתר	ת"א 100
%			אלפי ש"ח		
18.65	36	6	-	2	28
2.59	5	-	-	-	5
6.22	12	5	-	-	7
7.25	14	7	-	1	6
20.21	39	4	-	5	30
13.99	27	1	-	4	22
18.65	36	9	-	4	23
6.74	13	-	-	1	12
5.70	11	2	-	1	8
100.00	193	34	-	18	141

ענף משק

בנקים
ביטוח
ביומד
טכנולוגיה
מסחר ושרותים
נדל"ן ובינוי
תעשייה
השקעה ואחזקות
נפט וגז

סך הכל**ד. סיכוני אשראי**

סיכון אשראי הוא הסיכון לאי עמידת צד שלישי בהתחייבויותיו. סיכוני אשראי יכולים לנבוע, בין היתר, מאי עמידה במועדי החזר, היעדר יכולת פירעון, מימוש ביטחונות בערך פחות מהמוערך או מירידת ערך כתוצאה משינוי בדירוג אשראי.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון ולהחלטות פרטניות של ועדות ההשקעה השונות. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצ"ב. חוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשופה הקופה. בהתאם לחוזרי המפקח בנושא ניהול סיכוני אשראי מינו הגופים המוסדיים בקבוצה מנהל מערך אשראי לא סחיר, ונקבעו נהלים העוסקים בניהול סיכוני אשראי. חוזר ועדת חודק קובע הוראות לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, ובין היתר, באמצעות הרחבת תהליך האנליזה המתקיים בחטיבת ההשקעות טרם רכישת איגרת חוב וקביעת מדיניות ביחס לרכישת איגרות חוב, הכוללת, בין היתר, הכללת תניות חוזיות שונות ואמות מידה פיננסיות. בעקבות חוזר המפקח בנושא טיפול בחובות בעייתיים ופעולות לגביית חוב, הוקם פורום חוב ומונה מנהל לפורום אשר תפקידו להעריך מצב חובות בעייתיים ולהבטיח כי מתקיימים תהליכי מעקב ובקרה שוטפים. מדיניות החשיפה לאשראי, אשר אושרה על-ידי הדירקטוריון, מתייחסת למגבלות לחשיפה כוללת לקבוצת לוויים ולחמשת הבנקים הגדולים, מגבלות חשיפה לנכסי חוב על פי דירוג והאצלת סמכויות שונות לחטיבת ההשקעות, ועדת אשראי, ועדות השקעה והדירקטוריונים האמורים.

טרם מתן אשראי לא סחיר מתבצע תהליך, באמצעות מודל דירוג פנימי, להערכת איתנות הגופים אליהם נחשפת הקופה ויכולת הפירעון שלהם. כמו כן הקופה עוקבת באופן שוטף אחר יכולת הפירעון ואיכות הבטוחות. בנוסף, מתבצעת הערכת סיכוני אשראי לא סחיר בקופה הן באמצעות מעקב אחר הדירוג הממוצע, והן באמצעות מודל המאפשר לכמת את גובה סיכון האשראי בתוחלת ומקרה קיצון.

(1) חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2016		
סחירים	שאינם סחירים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
616	1	617
88	-	88
704	1	705

בארץ

בחו"ל

סך הכל נכסי חוב

(2) פירוט נכסי חוב בחלוקה לדירוגים

נכסי חוב בארץ

ליום 31 בדצמבר 2016
דירוג מקומי (*)
אלפי ש"ח

נכסי חוב סחירים בארץ

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:

AA ומעלה

BBB עד A

נמוך מ-BBB

לא מדורג

287

192

125

7

5

616

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

לא מדורג

1

1

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ

617

סך הכל נכסי חוב בארץ

-

מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה). נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2016
דירוג בינלאומי (*)
אלפי ש"ח

1
11
68
8
88

נכסי חוב סחירים בחו"ל

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות ונכסי חוב אחרים בדירוג:
A ומעלה
BBB
נמוך מ-BBB

סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל**נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל**

-
88

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל**סך הכל נכסי חוב בחו"ל**

מזה - נכסים מדורגים בדירוג פנימי (**)

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה *S&P, Mood's* ו- *Fitch*. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו- 16-9-2007 קיימת בחברה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי החברה. נכסי החוב המוצגים לעיל כנכסים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור. ראה בנוסף סעיף 5 להלן.

(3) שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים, נקבע באמצעות הוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון אינם מתבססים על דירוג האשראי של הנכס אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת מיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. מודל זה מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון.

הריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגות להלן הינן בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג:

ליום 31 בדצמבר 2016
באחוזים
0.49

נכסי חוב שאינם סחירים

לפי דירוג (*):

נמוך מ-BBB

(*) המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה *S & P, Mood's* ו- *Fitch*. לעניין דירוג פנימי ראה סעיף 5 להלן.

(4) פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב סחירים ושאנים סחירים

ליום 31 בדצמבר 2016		ענף משק
סכום	% מסה"כ	
אלפי ש"ח		
120	17.02	בנקים
34	4.82	ביטוח
2	0.28	ביומד
10	1.42	טכנולוגיה
68	9.65	מסחר ושרותים
119	16.88	נדל"ן ובינוי
21	2.98	תעשייה
33	4.68	השקעה ואחזקות
10	1.42	נפט וגז
288	40.85	אג"ח ממשלתי
705	100.00	סך הכל

(5) ביום 7 ביולי 2013, בהמשך לאישור מיום 15 במאי 2011, אישר הממונה על שוק ההון (להלן - הממונה) להראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - הראל ביטוח) שימוש במודל פנימי לדירוג אשראי, שפותח על ידי הראל ביטוח. מודל זה יישם את הראל ביטוח ואת יתר הגופים המוסדיים בקבוצת הראל. בהתאם לתנאי האישור, הדירוג על פי המודל הפנימי ייחשב כדירוג המקביל של חברה מדרגת, בכפוף לתנאים הבאים:

- א) השימוש במודל יעשה במסגרת המבנה, המתודולוגיה והנהלים שהוצגו בתהליך בחינת המודל.
- ב) המודל יהא תקף להערכת אשראי למעט: בנקים וחברות ביטוח, אשראי מגובה נכס בסיס (ישר או מכשירים מורכבים), נדל"ן יזמי ומימון פרויקטים.
- ג) כל שינוי מהותי במבנה המודל יהא טעון אישור מראש של הממונה.

(6) סיכונים גיאוגרפיים

סיכון גיאוגרפי הינו סיכון להפסד הנובע מחשיפה של תיק ההשקעות בצורה ישירה או עקיפה, דרך השקעה בחברות שיש להן פעילות עסקית במדינה, לאירוע שלילי באותה מדינה או אזור גיאוגרפי. אירוע כזה עשוי להתעורר למשל על רקע עימות בטחוני באזור, משבר כלכלי במדינה עצמה או אצל שותפת סחר מהותית. סיכון גיאוגרפי עשוי לבוא לידי ביטוי בעלייה באירועי חדלות פירעון של ממשלות ועסקים ו/או ירידה בשווי נכסים הוניים (נדל"ן, מניות וכד').

להלן החשיפה הגיאוגרפית עבור הנכסים השונים בהתאם למקום הסיכון הסופי, או בהתאם למקום בו הונפק או נסחר הנכס, במקרים בהם לא ניתן היה לזהות את מקום החשיפה הסופית:

ליום 31 בדצמבר 2016								
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות נאמנות	השקעות אחרות	חשיפה מאזינת	סה"כ נגזרים במנחי דלתא	סך הכל
אלפי ש"ח								
-	7	-	4	2	2	15	12	27
-	4	-	7	-	-	11	-	11
-	8	-	2	1	1	12	5	17
-	7	1	2	-	-	10	6	16
-	-	-	5	-	1	6	16	22
-	-	-	-	17	-	17	-	17
-	42	46	25	22	14	149	103	252
-	-	2	6	2	1	11	7	18
287	318	138	33	2	57	835	2	837
-	-	-	14	5	-	19	-	19
1	31	6	9	3	-	50	8	58
288	417	193	107	54	76	1,135	159	1,294
סך הכל								

ה. גורמי סיכון נוספים המשפיעים על פעילות הקופה

הפעלת קופת גמל דורשת עמידה בכללי פעילות ודווח שנקבעו בחוקים ובתקנות. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה 2005 מעניק סמכויות שונות ואמצעי אכיפה מגוונים לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לרבות סעיפי עונשין במקרה של אי עמידה בכללים והנחיות.

הקופה פועלת בתחום שוק ההון והחסכון ארוך הטווח, בהם מתבצעת פעילות השקעה לצד פעילות מול העמיתים החוסכים בקליטת הפקדות, תשלומים וזיכויים ברווחים. פעילות זו חושפת את הקופה לסיכונים תפעוליים ולסיכונים הנובעים משינויי פסיקה וחקיקה כלליים ובתחום הפעילות הספציפי של הקופה.

אי לכך פועלת הקופה בהתאם לנהלים מסודרים שגיבשה להסדרת התהליכים השונים בקופה, לרבות ביצוע בקורות ומעקב שוטף אחר הפעילות. כמו כן מלווה את פעילות הקופה יועץ משפטי ומנהל סיכונים.

בהתאם לתקנות קופות גמל, החברה המנהלת של הקופה כלולה במסגרת ביטוח אחריות מקצועית בקשר עם פעילות ההשקעה שלה, לכיסוי חבותה בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי עמיתה וכן ביטוח לכיסוי הונאות ומעילה באמון של עובדיה כלפי העמיתים בסכום כולל שלא יפחת מהסכומים המפורטים בתקנה 4 לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995, ובתנאים הקבועים בתקנה האמורה לרבות השתתפות עצמית.

למידע נוסף, ראה דיון בגורמי סיכון בחלק ג' סעיף 3.12 בדוח תאור עסקי החברה של החברה המנהלת ובאור 13.א של הקופה.

ו. בטבלה להלן מוצגים גורמי הסיכון על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים גיאוגרפיים ככל שישנם וסיכונים מיוחדים לקופה, אשר דורגו, בהתאם להערכות סובייקטיביות איכותיות של הנהלת החברה המנהלת של הקופה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך הדוח, בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, על קופת הגמל - השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה	גורמי סיכון	
		√	סיכונים שוק	סיכונים מקרו
		√	האטה כלכלית בישראל	
		√	סיכונים אשראי	
	√		סיכון מחירי נכסים אחרים	
		√	שינויים רגולטוריים	סיכונים ענפיים
		√	סיכון נזילות	
	√		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה

6. נושאים אליהם הפנה רואה החשבון את תשומת ליבו בחוות דעתו

רואה החשבון לא הפנה את תשומת הלב לעניינים מיוחדים בחוות דעתו.

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך: 19 במרס 2017

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל
דוחות כספיים
ליום
31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים

דוחות כספיים

3	דוח על המצב הכספי
4	דוח הכנסות והוצאות
5	דוח על השינויים בזכויות העמיתים
6	ביאורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח רואי החשבון המבקרים לעמיתים של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל (להלן - "הקופה") לימים 31 בדצמבר 2016 ו- 2015 ואת דוחות ההכנסות וההוצאות ואת הדוחות על השינויים בזכויות העמיתים לכל אחת משלוש השנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - "החברה המנהלת"). אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבוונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה המנהלת וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הקופה לימים 31 בדצמבר 2016 ו- 2015 ואת תוצאות פעולותיה והשינויים בזכויות העמיתים שלה לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבוונאות מקובלים, בהתאם להוראות הדיווח והגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ובהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.

סומך חייקין
רואי חשבון

19 במרס 2017

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור

			רכוש שוטף
29	66		מזומנים ושווי מזומנים
4	8	3	חייבים ויתרות חובה
33	74		
			השקעות פיננסיות
475	704	4	נכסי חוב סחירים
-	1	5	נכסי חוב שאינם סחירים
103	193	6	מניות
105	165	7	השקעות אחרות
683	1,063		סך כל השקעות פיננסיות
			סך כל הנכסים
716	1,137		
			זכאים ויתרות זכות
2	2	8	
714	1,135		זכויות העמיתים
716	1,137		סך כל ההתחייבויות וזכויות העמיתים

רם גבל
סמנכ"ל כספים

דודי לייזנר
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 19 במרס 2017

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לתקופה של 14 חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		ביאור
	2014	2015	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	

הכנסות (הפסדים)

מהשקעות:

2	-	16	
1	3	30	
4	(1)	1	
7	2	47	

מנכסי חוב סחירים

ממניות

מהשקעות אחרות

סך כל ההכנסות מהשקעות

סך כל ההכנסות

7	2	47	

הוצאות

-	-	1	9
-	-	1	10
-	-	2	

דמי ניהול

הוצאות ישירות

סך כל ההוצאות

7	2	45	

עודף הכנסות על הוצאות לשנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

לתקופה של 14 חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	388	714	זכויות עמיתים ליום 1 בינואר של השנה
381	324	387	תקבולים מדמי גמולים
-	-	11	תשלומים לעמיתים
7	2	45	עודף הכנסות על הוצאות לשנה מועבר מדוח הכנסות והוצאות
388	714	1,135	זכויות העמיתים ליום 31 בדצמבר של השנה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

באור 1 - כללי

א. קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל (להלן - הקופה) הינה קופת גמל לתגמולים המאושרת על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.

בקופה קיימים מסלולי ההשקעה הבאים:

1. לגילאי 50 ומטה (לשעבר - כללי)
2. לגילאי 50 עד 60 (החל מינואר 2016)
3. לגילאי 60 ומעלה (החל מינואר 2016)

כל עמיתי הקופה נמצאים במסלול לגילאי 50 ומטה ולפיכך הנתונים בדוח מתייחסים למסלול זה בלבד.

ב. הקופה מנוהלת על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן - החברה המנהלת), חברה בבעלות מלאה בעקיפין, של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

לשינוי מבני בחברה המנהלת ראה סעיף ג' להלן.

ג. שינויים מבניים בחברה המנהלת

בתחילת שנת 1996 קיבלה החברה המנהלת מאת הממונה רשיון לעסוק בביטוח פנסיוני. רשיון זה, ביחד עם אישור קופת גמל לקצבה שהתקבל מהממונה, מאפשר לה לנהל את קרן הפנסיה המקיפה. בתחילת שנת 2002 קיבלה החברה המנהלת אישור קופת גמל גם עבור הראל פנסיה כללית. וביום 22 באפריל 2012, קיבלה החברה המנהלת אישור להפעלת קופת גמל לחיסכון, לתגמולים ופיצויים שמהווה חלק מההסדר הפנסיוני למשרתי הקבע בצה"ל ואשר פועלת בהיקפים לא מהותיים בתקופת הדוח.

בחודש אוקטובר 2016, מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן - הראל גמל) לתוך החברה וחוסלה ללא פירוק. קופות הגמל שבניהולה של הראל גמל הועברו לניהול החברה המנהלת.

קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין קרנות הפנסיה, הקופות ונכסיהן. נתוני הקרן ונתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות רשות שוק ההון.

לגבי דמי ניהול המשולמים לחברה המנהלת ראה ביאור 9 להלן.

ד. קיימת הפרדה מלאה בין החברה המנהלת ונכסיה לבין הקופה ונכסיה. נתוני החברה המנהלת מוצגים בדוחות כספיים נפרדים בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ה. מדיניות ההשקעה

השקעות הקופה מבוצעות על-פי מדיניות ההשקעות הכוללת שנקבעת על-ידי הדירקטוריון וועדת ההשקעות בחברה המנהלת, בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ו. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

- (1) הקופה - קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל.
- (2) החברה המנהלת - הראל פנסיה וגמל בע"מ.
- (3) הממונה - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (4) רשות שוק ההון - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
- (5) צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב - 2012.
- (6) חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005 והתקנות שהותקנו מכוחו.
- (7) מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

באור 2 - מדיניות חשבונאית

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לחוק הפיקוח בהתאם להוראות הגילוי והדיווח שנקבעו על ידי הממונה.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי הדירקטוריון החברה המנהלת ביום 19 במרס, 2017.

הקופה החלה את פעילותה בחודש נובמבר 2013 ובהתאם לאישור הממונה קיבלה הקופה פטור מהגשת דוח כספי לשנת 2013, לכן מספרי ההשוואה לשנת 2014, משקפים תקופת פעילות של 14 חודשים שמסתיימת ביום 31 בדצמבר 2014.

א. בסיס הערכת נכסים

הנכסים בדוח על המצב הכספי מוצגים כלהלן:

- (1) מזומנים ושווי מזומנים - יתרות ופקדונות בבנקים ובמוסדות כספיים שהופקדו לתקופה מקורית שאינה עולה על שלושה חודשים, ואשר לא חל עליהם כל שעבוד או מגבלה אחרת. מזומנים ושווי מזומנים כוללים ריבית שנצברה למועד הדיווח.
- (2) ניירות ערך סחירים בארץ - השער הידוע שפורסם בבורסה למועד הדיווח.
- (3) ניירות ערך סחירים בחו"ל - לפי השער הידוע הקובע שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בשנת הדיווח שנתקיים בבורסה בחו"ל או בשוק מוסדר בו הוא נסחר ולפי שערי החליפין היציגים למועד הדיווח.
- (4) יחידות בקרן להשקעה משותפת בנאמנות - לפי השער הקובע שפורסם שנקבע לנייר הערך ביום המסחר האחרון בבורסה או בשוק מוסדר בו הוא נסחר.
- (5) דיבידנד לקבל - דיבידנד שהוכרז וטרם התקבל עד למועד הדיווח.
- (6) ריבית לקבל - ריבית והפרשי הצמדה של אגרות חוב סחירות לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח.
- (7) פדיון לקבל - קרן החוב המיועדת לפדיון לאחר יום ה-EX וטרם עבר יום התשלום עד למועד הדיווח מוצג יחד עם הנכס.
- (8) יתרות הנקובות במטבע חוץ או הצמודות לשער מטבע חוץ - לפי השער היציג למועד הדיווח. להלן נתונים לגבי מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%

שיעור עליית (ירידת) מדדים נבחרים:

(0.10)	(0.90)	(0.30)
12.04	0.33	(1.46)

שיעור שינוי מדד המחירים לצרכן (לפי המדד הידוע במועד הדיווח)

שיעור שינוי שער החליפין של הדולר של ארה"ב

ב. הכרה בהכנסות והוצאות

ההכנסות וההוצאות נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מצטבר.

ג. זכויות העמיתים

הפקדות לקופה ומשיכות מהקופה נכללות בדוחות הכספיים על בסיס מזומן, על פי מועד התקבול/התשלום בפועל.

באור 2 - מדיניות חשבונאית (המשך)

ד. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללים שנקבעו על ידי רשות שוק ההון, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים והערכות לגבי עסקאות או עניינים אשר השפעתם הסופית על הדוחות הכספיים איננה ניתנת לקביעה מדויקת בעת עריכתם. אף שאומדנים או הערכות נעשים לפי מיטב שיקול הדעת של ההנהלה, השפעתם הסופית של עסקאות או עניינים כאמור עשויה להיות שונה מהאומדנים או מההערכות שנעשו לגביהם.

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	2
4	4
-	2
4	8

ריבית ודיבידנד לקבל
בטחונות בגין פעילות בנגזרים
חייבים בגין השקעות
סך הכל חייבים ויתרות חובה

באור 4 - נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
189	288
286	416
475	704

אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות שאינן ניתנות להמרה
סך הכל נכסי חוב סחירים

באור 5 - נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	1

אגרות חוב קונצרניות שאינן ניתנות להמרה

באור 6 - מניות

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
103	193

מניות סחירות

באור 7 - השקעות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
72	107
31	54
1	1
1	1
105	163
-	2
105	165

השקעות אחרות סחירות

תעודות סל

קרנות נאמנות

מכשירים נגזרים

מוצרים מובנים

השקעות אחרות שאינן סחירות

מכשירים נגזרים

סך הכל השקעות אחרות

ב. מכשירים נגזרים:

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
95	161
-	3
(103)	(99)

מניות

מדד

מטבע זר

באור 8 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2	2
-	-
2	2

התחייבויות בגין נגזרים
אחרים

סך הכל זכאים ויתרות זכות

באור 9 - דמי ניהול

א. פירוט דמי הניהול:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	1

דמי ניהול שנגבו מתוך סך הנכסים

ב. שיעור דמי ניהול מעמיתים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
%	%	%
4.00	4.00	4.00
-	-	-

דמי ניהול מדמי גמולים:

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול ממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

דמי ניהול מסך נכסים:

1.05	1.05	1.05
0.00	0.08	0.09

שיעור דמי ניהול שהחברה המנהלת רשאית לגבות על פי הוראות הדין
שיעור דמי ניהול הממוצע שגבתה החברה המנהלת בפועל

באור 10 - הוצאות ישירות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						לגיל 50 ומטה
2014	2015	2016	2014	2015	2016	
שיעור מתוך סך נכסים לתום שנה קודמת (%)			אלפי ש"ח			
0.281	0.038	0.024	*-	*-	-	עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
0.053	0.015	0.009	*-	*-	*-	עמלות דמי שמירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני:						
0.188	0.075	0.066	*-	*-	1	בגין השקעה בנכסים מחוץ לישראל
-	-	0.001	-	-	*-	בגין השקעה בנכסים בישראל
0.028	0.001	0.001	*-	*-	*-	באמצעות תעודת סל
0.550	0.129	0.101	*-	*-	1	עמלות אחרות**
						סך הכל הוצאות ישירות

*פחות מ 1 אלפי ש"ח.

** עמלות אחרות כוללות הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה בגין תעודת סל ישראלית.

באור 11 - תשואות

תשואה שנתית נומינלית ברוטו		
2014	2015	2016
באחוזים		
4.86	1.31	4.56

קופת גמל למשרתי הקבע בצה"ל

באור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1	3
-	1
-	8
4	-
5	12

צדדים קשורים אחרים:

מניות

אגרות חוב סחירות

השקעות אחרות

קרנות השקעה

יתרת נכסי חוב וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במשך השנה של בעל עניין או צד קשור עמדה על 8 אלפי ש"ח.

באור 12 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)**ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים**

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2014	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	1

דמי ניהול לחברה המנהלת

באור 13 - התחייבויות תלויות והתקשרויות**א. חובות מעבידים**

חוק הגנת השכר, התשי"ח - 1958 והתקנות שהותקנו על פיו, מטילים התחייבות על הקופה, בנסיבות שפורטו בחוק, בגין חובות של מעבידים לעובדיהם אשר לא סולקו במועדם על ידי העברת כספים לקופה. קיימת אי וודאות בכל הקשור לגובה הסכומים שבפיגור, כמו גם לעצם מחוייבות המעבידים בנושא, וזאת בין היתר, בשל סיבות שונות לאי העברת כספים לקופה האופייניים לסקטור קופות הגמל (כגון הפסקת יחסי עובד-מעביד, העברת כספים לקופה אחרת וכיוצ"ב). להערכת הנהלת הקופה הסכומים הינם בהיקפים שאינם מהותיים.

על מנת לגבות את החובות, כאמור, שולחת הנהלת הקופה מכתבי התראה למעבידים ולעמיתים ובמידת הצורך מגישה תביעות כנגד המעבידים החייבים.

ב. הקופה אינה ישות משפטית ועל כן ככל שמוגשות תביעות הרי שהן מוגשות נגד החברה המנהלת. לגילוי בדבר תביעות משפטיות שהוגשו נגד החברה המנהלת ראה ביאור 25.ב בדוח הכספי של החברה המנהלת.
